เลขที่สัญญา RDG62M9071

รายงาน

โครงการ :การสืบค้นประวัติการตั้งถิ่นฐานและวิถีวัฒนธรรม เพื่อยืนยันสิทธิชุมชนดั้งเดิมและการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล ในจังหวัดภูเก็ต จังหวัดพังงา จังหวัดกระบี่ และจังหวัดสตูล

โดย

นางสาวอรวรรณ หาญทะเล และคณะ

สนับสนุนโดย

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

(1 สิงหาคม 2562 - 30เมษายน2564)

คำนำ

พวกเรากลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลได้บุกเบิกอาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินนี้มาแต่เดิม ก่อนมีการกำหนดอาณาเขตประเทศไทยมีวิถีเรียบง่าย สอดคล้องกับระบบธรรมชาติ ที่เราอยู่อาศัย สร้างขนบธรรมเนียม ภูมิปัญญา ความเชื่อ ภาษา วัฒนธรรม ที่เป็นอัตลักษณ์ของเราเอง และปฏิบัติสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคน

แต่ความเจริญที่ถาโถมเข้ามา พร้อมกับนโยบายต่างๆของรัฐ เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยว การส่งเสริมเกษตรกรรมเชิงพานิชย์ รวมทั้งการประกาศเขตอนุรักษ์ สิ่งเหล่านี้ ไม่เพียงทำให้พวกเรา ไม่มีความมั่นคงในการอยู่อาศัย ที่ทำกิน และพื้นที่ทางจิตวิญญาณเท่านั้น แต่ยังทำให้ อัตลักษณ์ของพวกเราสั่นคลอนไปด้วย และจะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น หากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างถูกต้องและทันท่วงที

งานวิจัยชิ้นนี้ เกิดจากบทเรียนและประสบการณ์ของชุมชนราไวย์ ที่ได้ใช้งานวิจัยเรื่องประวัติศาสตร์ในการต่อสู้เรียกร้องสิทธิในความเป็นชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมในอันดามัน จนทำให้ชนะคดีในที่สุด ทำให้ชุมชนชาวเลชายฝั่งอันดามันที่มีปัญหาเฉกเช่นราไวย์ ได้ลุกขึ้นมาทำงานวิจัยเรื่องสืบค้นประวัติศาสตร์ในชุมชนของตนเอง

การทำงานวิจัยในครั้งนี้ ต้องการที่จะศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชนในด้านประวัติความเป็นมา การตั้งถิ่นฐาน การประกอบอาชีพ และวิถีวัฒนธรรมของชุมชนชาวเลเป็นอย่างไรสถานการณ์ปัญหาการออกเอกสารสิทธิทับที่ชุมชนชาวเล ตลอดจนสาเหตุ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการดังกล่าวของรัฐ รูปแบบการจัดการที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมโดยชุมชน ควรมีลักษณะอย่างไรทิศทางการพัฒนาของจังหวัด หนุนเสริมวิถีชีวิตของชาวเลหรือไม่ อย่างไร โดยมีพื้นที่ศึกษาวิจัย 8 พื้นที่ โดยมีทั้งงานศึกษาวิจัย และปฏิบัติการของชุมชนชาวเลควบคู่กันไปด้วย เพื่อร่วมกันหาแนวทางและผลักดันการแก้ปัญหาของชุมชนชาวเลต่อไป

ทีมวิจัยชุมชนชาวเลอันดามัน ต้องขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ซึ่งปัจจุบันได ปรับเปลี่ยนเป็นสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและอ้างอิงถึงในงานวิจัยชิ้นนี้ รวมถึงสมาชิกชุมชนชาวเลที่อ้างถึงในการศึกษาวิจัยทุกท่าน

นางสาวอรวรรณ หาญทะเล และคณะ

บทคัดย่อ

โครงการการสืบค้นประวัติการตั้งถิ่นฐานและวิถีวัฒนธรรม เพื่อยืนยันสิทธิชุมชนดั้งเดิมและการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล ในจังหวัดภูเก็ต จังหวัดพังงา จังหวัดกระบี่ และจังหวัดสตูล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสืบค้นประวัติศาสตร์ การตั้งถิ่นฐาน และวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชนชาวเลและเพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล

งานวิจัยนี้ มีกระบวนการวิจัย2 ส่วน คือการเข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้ง 9พื้นที่ และกระบวนการวิจัยในชุมชนโดยในแต่ละพื้นที่จะใช้เรื่อง “ประวัติศาสตร์” เป็นประเด็นร่วมที่จะเชื่อมโยงไปสู่ประเด็นวิจัยเฉพาะของตนเองที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ มีการสร้างแกนนำนักวิจัยระดับชุมชนและเสริมสร้างศักยภาพในการวิจัย ด้วยกระบวนการวิจัยท้องถิ่นที่เน้นการศึกษาเรียนรู้ให้รู้จักชุมชนและรากเหง้าของตนเองผ่านประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานและการดำเนินชีวิต การศึกษาสถานการณ์ปัญหา การวางแผนปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหา การทดลองปฏิบัติการ และการถอดบทเรียนของตนเอง เพื่อสร้างระบบข้อมูลและองค์ความรู้ของท้องถิ่นที่เอื้อต่อการเตรียมความพร้อมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนต่อไป เพื่อยืนยันสิทธิชุมชนดั้งเดิมและการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล ใน จังหวัดภูเก็ต จังหวัดพังงา จังหวัดกระบี่ และจังหวัดสตูล

จังหวัดพังงามีหมู่บ้านชาวเล จำนวน 20 หมู่บ้าน เป็นชุมชนชาวมอแกลนทั้งหมด ตั้งอยู่ตลอดแนวชายฝั่งจังหวัดพังงาตั้งแต่อำเภอคุระบุรี อำเภอตะกั่วป่า อำเภอท้ายเหมือง อำเภอตะกั่วทุ่ง ในงานวิจัยชิ้นนี้เลือกพื้นที่ศึกษา 2 พื้นที่ คือ พื้นที่บ้านทับตะวัน ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า กับพื้นที่บ้านหินลาด ตำบลท้ายเหมือง อำเภอท้ายเหมือง

ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของมอแกลน ในช่วงยุคก่อน พ.ศ.1832 หรือก่อนช่วง 12 ชั่วอายุคนมาแล้ว เล่าสืบต่อกันมาว่าถิ่นฐานเดิมของบรรพชนชนเผ่ามอแกลน ตั้งอยู่ในดินแดนทางฝั่งทะเลด้านตะวันออก แถบจังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน มีผู้นำชนเผ่ายุคนั้นคือ “พ่อตาสามพัน” ยุคนั้นมีการปกครอง

แบบพี่แบบน้อง มีประชากรนับหมื่น มีผู้นำสืบทอดตามสายตระกูล โยกย้ายหนีความขัดแย้ง กระจายตั้งชุมชนตามแนวชายฝั่งจังหวัดพังงาและจังหวัดภูเก็ต ชาวบ้านมีการปลูกข้าวไร่และหากินในทะเลอย่างอิสระ

ชาวมอแกลนส่วนใหญ่ ทำประมงหาสัตว์ทะเลตามชายฝั่งชายหาดและตามป่าชายเลนหลังจากที่มีการขอสัมปทานทำแร่ดีบุกบริษัทก็ขอให้ชาวมอแกลนโยกย้ายไปอยู่ที่อื่นเพื่อที่จะได้ทำเหมืองในบริเวณที่ชุมชนชาวเลอาศัยอยู่ชาวมอแกลนเป็นคนที่กลัวและไม่อยากจะมีปัญหากับคนภายนอกจึงยอมย้ายโดยดีทำให้ชาวมอแกลนมีอาชีพหาแร่ร่อนแร่ขายแต่ภายหลังจากที่มีการจับจองอย่างถาวรและออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินในบริเวณนี้ทำให้ชาวมอแกลนประสบปัญหาไม่สามารถเข้าไปทำมาหากินในแหล่งทำกินเดิมได้ระยะหลังจึงหันมาประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นจำนวนมาก

ชุมชนชาวเลมอแกลน บ้านทับตะวันจำนวน 173 หลังคาเรือน หลังจากเกิดสึนามิ มีเอกชนอ้างสิทธิ์เหนือที่ดิน และห้ามมิให้ชาวเลบ้านทับตะวันเข้าไปสร้างบ้านในพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตามมีหลายองค์กรร่วมมือกันสนับสนุนการเร่งสร้างบ้านเพื่อยึดพื้นที่ในพื้นที่ดังกล่าว มีการเสนอปัญหาต่อคณะกรรมการฯ และเอกชนมีการฟ้องร้องชาวเล จนในที่สุดมีเจรจาไกล่เกลี่ยที่ศาล จนทำให้มีการแบ่งที่ดินกันระหว่างชาวเลกับเอกชนที่อ้างสิทธิ แต่ขุมน้ำติดทะเลเป็นที่จอดเรือที่หาปลาในหน้ามรสุม ยังคงเป็นปัญหามาจนถึงปัจจุบัน

บทเรียนที่ผ่านมาของชุมชนชาวเลบ้านทับตะวันผ่านการถูกขับไล่ทั้งที่ตัวเองเป็นผู้อยู่ก่อนแต่ด้วยความกลัวตั้งแต่อดีตและถูกปล้นจี้ทั้งที่ไม่ยุ่งกับคนอื่น แต่ที่ผ่านมาทำให้ได้เรียนรู้ว่าการที่หลีกหนีให้ผู้อื่นตัวเองกลับไม่มีที่อยู่ ต้องไปหาที่อื่นอยู่เรื่อยไป จากเหตุการณ์สึนามิ ทำให้บ้านมอแกลนพัง เหลือแค่เสาบ้าน ชาวบ้านหนีตายอยู่บนไร่ ถูกนายทุนอ้างสิทธิ์ในที่ดินนายทุนมีตำรวจและทหารมาคุ้มกัน และข่มขู่ชาวบ้าน/สื่อบางช่องให้ข่าวว่าชาวเลเป็นผู้บุกรุกที่ดินเอกชน แต่มีพี่เลี้ยงมาให้กำลังใจในการสูญเสียกับสึนามิ สอบถามความต้องการชาวบ้าน/แนะนำช่องทางการต่อสู้ มีเพื่อนผู้ประสบภัยสึนามิทั้งคนไทยและชาวเลวางแผน การออกแบบบ้านที่ชุมชนต้องการยึดพื้นที่สร้างบ้าน เฝ้าพื้นที่ ส่งข่าวทีมแกนนำ ประสานทีมประสานนักข่าว ประสานหน่วยงานส่งแกนนำทุกกลุ่มไปดูงาน เรียนรู้ทั้งต่างประเทศและในประเทศสร้างกลุ่มอาชีพเช่นกลุ่มประมง กลุ่มสตรีออมทรัพย์ เครื่องแกง สหกรณ์ น้ำมัน ร้านค้าเยาวชน

แกนนำชุมชนสร้างเศรษฐกิจชุมชน ให้มีรายได้คงวิถีชีวิตมอแกลนโดยการทำ “มอแกลนพาเที่ยว”ได้รับผลการการตอบสนองดีขึ้นมาเรื่อยตั้งแต่ปี2556 ถึงปัจจุบัน สิ่งที่สำเร็จได้หลายอย่างในชุมชนคงเป็นพลังเด็กและเยาวชน สตรี ที่ทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและการมีแกนนำชุมชนที่มีจิตใจมุ่งมั่น เสียสละ มองข้ามอุปสรรคอย่าคิดเล็กคิดน้อย พูดแล้วต้องทำ ทำผิดต้องขอโทษ ต้องลองให้คนอื่นทำ

ชุมชนชาวเลมอแกลน บ้านหินลาดมี 52 ครัวเรือนมีผู้นำสืบทอดตามสายตระกูล “ตาหลวงจักร” “ตาหลวงหนิ้ม” เป็นผู้นำสายตระกูลที่ปกครองและพาชาวเลมอแกลนอพยพมาอยู่ในบริเวณแถบนี้บรรพชนชาวมอแกลนหินลาดดำรงวิถีปลูกข้าว ทำไร่ และประมงชายฝั่ง การสืบทอดสายตระกูลผู้นำในพื้นที่แถบนี้อย่างน้อย 7 ชั่วอายุคน มากกว่า 250 ปี เมื่อมีการให้สัมปทานเหมืองแร่ เครื่องจักรพัฒนาขึ้น พื้นที่ถูกขุดเจาะพลิกผืนดินเพื่อหาแร่ วิถีชีวิตชาวมอแกลนจึงเปลี่ยนจากทำนาและออกทะเล มาเป็น วิดแร่

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ความเป็นระบบเมืองจึงค่อยๆ ขยายมาถึงมีบ้านเรือนของคนมุสลิมและคนไทยมากขึ้น พื้นที่ทำนาลดลง ทำให้ชาวเลไม่มีข้าวกิน เงินทองก็ไม่มีใช้ ต้องไปค้างค่าข้าวของที่ร้านคนไทยไม่มีเงินให้คืนต้องขายที่ดินที่ดินก็เหลือน้อยลง ลูกหลานบ้างคนต้องอาศัยที่ดินญาติอยู่ เพราะที่ดินตนเองได้ขายให้คนไทย คนไทยก็ได้เปลี่ยนที่ดินโดยการขุดดินทรายขายทำให้หมู่บ้านหินลาดมีบริษัทขุดทรายหลายบริษัทที่เข้ามาประกอบกิจการการในหมู่บ้าน มีกลุ่มคนที่หมายจะยึดครองที่ดินและผืนป่าของสุสานชาวเลไปใช้ประโยชน์เพื่อทำธุรกิจบ่อทรายเฒ่าโฉ๊ดและเพื่อนอีกคนร่วมปกป้องพื้นที่สุสาน พยายามขอออกนสล.ป่าช้าในพื้นที่สุสาน “เร๋วหม่านาว” จนถูกยิงตายโดยไม่ทราบสาเหตุ

หลังสึนามิ ตัวแทนชาวเลมอแกลนหินลาดได้เข้าร่วมเสนอปัญหาพื้นที่สุสานร่วมกับเครือข่ายชาวเลอันดามัน จนนำไปสู่กระบวนการแก้ปัญหาร่วมกับคณะกรรมการฯชาวเลระดับต่างๆ มีมติให้ดำเนินการตรวจสอบและกันแนวพื้นที่สุสานชาวเลพังงา รวมทั้งป่าเร๋วฝังศพของชาวเลมอแกลนหินลาด,ทับปลา,ลำปีฯลฯ ได้ร่วมกันเข้าไปทำปรับปรุงตบแต่งหลุมศพ จากนั้นมีข่าวแจ้งจากผู้นำท้องที่ว่า พื้นที่สุสานชาวเลหรือป่าเร๋วหินลาดมีเนื้อที่ลดลงเหลือเพียง28 ไร่จาก70 ไร่ปัจจุบัน มีคำสั่งให้จังหวัดพังงาแก้ปัญหาและกันพื้นที่สุสานชาวเลให้เสร็จสิ้นแต่อำเภอท้ายเหมืองยังไม่มีการดำเนินการใดๆ

จังหวัดภูเก็ตมีหมู่บ้านชาวเล จำนวน 5 หมู่บ้าน เป็นชุมชนชาวมอแกลน 2 หมู่บ้าน คือ บ้านแหลมหลาและบ้านหินลูกเดียว ตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง เป็นชุมชนชาวอูรักลาโว๊ย 3 หมู่บ้าน ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง คือ บ้านสะปำ ตำบลเกาะแก้ว บ้านแหลมตุ๊กแก ตำบลรัษฎา บ้านหาดราไวย์ ตำบลราไวย์ ในงานวิจัยชิ้นนี้เลือกพื้นที่ศึกษา 2 พื้นที่ คือ พื้นที่บ้านหินลูกเดียว กับพื้นที่ ชุมชนสะปำ

ชุมชนชาวเลมอแกลน บ้านหินลูกเดียว (บ้านเหนือ) ตั้งอยู่ หมู่ที่ 5 ตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต มีสมาชิกภายในชุมชนที่เป็นชาวเลจำนวน 52 หลังคาเรือน อาศัยอยู่ในที่ดินของป่าชายเลนจำนวน 35 หลังคาเรือน และมีที่ดินเป็นของตนเองจำนวน 17 หลังคาเรือน โดยอาศัยอยู่ในพื้นที่ 5 ไร่ 2 งาน 52 ตารางวา

ชาวเลมอแกลนบ้านหินลูกเดียวเป็นกลุ่มที่อพยพโยกย้ายมาจากชาวเลมอแกลนบ้านในหยงมีอาชีพหากินทางทะเลเช่นเดียวกับกลุ่มชาวเลอื่นๆ แต่ปัจจัยดำรงชีพที่สำคัญอีกอย่าง คือ ข้าวสาร ในอดีตการตั้งถิ่นฐานขึ้นอยู่กับการจับจองของบรรพบุรุษ ชาวเลหินลูกเดียวในอดีตตั้งถิ่นฐานอยู่ "ในหยง" หรือพื้นที่บริเวณบ้านกะไหล อ.ตะกั่วทุ่งจ.พังงาในปัจจุบัน จากที่เคยออกหาปลาและสัตว์ทะเลต่างๆ เห็นพื้นที่เหมาะสมในการทำ "ข้าวไร่" บริเวณแถว "บ้านด่านหยิด" ในปัจจุบันอยู่บริเวณโค้งคอเอน อ.ถลาง จึงได้ออกมาทำข้าวไร่ทุกปี โดยพาครอบครัวมาด้วย ผ่านมาหลายๆ ปี คนในพื้นที่ในหยงก็ยึดหมู่บ้าน เพราะการออกมาทำข้าวไร่แต่ละครั้งใช้เวลา 4-5 เดือน ด้วยความเป็นชาวเล ไม่มีปากเสียงกับคนนอก บรรพบุรุษจึงพากลับมายังพื้นที่ทำข้าวไร่ แต่ก็มีคนอ้างสิทธิ์เป็นเจ้าของแล้ว จึงได้หาที่เหมาะสมสร้างหมู่บ้านใหม่ซึ่งเป็นที่อยู่ในปัจจุบันที่อยู่มากว่า 100 ปี เป็นหมู่บ้าน/ชุมชนชาวเล ที่มีเส้นทางเข้าออกของเรือสู่ทะเลเฉกเช่นชุมชนชาวเลทั่วไป

ชุมชนชาวเลหินลูกเดียวยังมีปัญหาทั้งในด้านที่ดินที่อยู่อาศัย พื้นที่ประกอบอาชีพ พื้นที่ประกอบพิธีกรรมและพื้นที่ทางจิตวิญญาณเช่นเดียวกับชุมชนชาวเลโดยทั่วไปที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ การคาดหวังจากนโยบายของรัฐจะเห็นว่าไม่สามารถแก้ปัญหาที่ต้นเหตุได้ดังที่ตั้งความหวัง ตั้งแต่มีมติ ครม.ว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเลผ่านมากว่า10 ปี ปัญหาหลายอย่างกลับรุนแรงมากขึ้น สิ่งที่สามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาได้ คือ ชาวเลเองต้องออกมาเรียนรู้ ผลักดัน และพูดความจริง เพื่อการแก้ปัญหาได้ถูกจุด และนำไปสู่การออกกฎหมายที่สำคัญเพื่อแก้ปัญหาของชาวเลเอง

ชุมชนชาวเลสะปำ เป็นชาวเลกลุ่มอูรักลาโว๊ยลักษณะการสร้างบ้านเป็นแบบบ้านยกสูง ยื่นออกไปในทะเล จำนวน 53 ครัวเรือน มีการจัดแบ่งพื้นที่ออกเป็นซอย มีที่สร้างบ้านบนเนื้อที่ประมาณ 20 -40 ตารางวา อยู่ในพื้นที่ชุมชนเนื้อที่ 4 ไร่ 2 งาน 28 ตารางวา พื้นที่อยู่ในความดูแลของกรมเจ้าท่า องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว

ชุมชนชาวเลสะปำเดิมอาศัยอยู่ที่แหลมตุ๊กแก ร่วมกับชาวเลเกาะสิเหร่เริ่มโยกย้ายมาตั้งถิ่นฐานที่สะปำบริเวณบ้านบางเหนียว เนื่องจากสมัยนั้นเกิดโรคระบาดขึ้นที่เกาะสิเหร่ตอนแรกย้ายมาอยู่อาศัยที่บ้านสะปำบริเวณคลองบางเหนียวอยู่ได้ประมาณ 4-5 ปี ได้มีเอกชนอ้างว่ามีเอกสารสิทธิ และให้ชาวเลออกจากพื้นที่ กำนันอ้น (ในสมันนั้น) ช่วยประสานงานกับนายอำเภอเมืองภูเก็ตขณะนั้น เพื่อขอใช้พื้นที่ของบริษัททุ่งคา ฮาเมอร์จำกัด ซึ่งเป็นพื้นที่ทำเหมืองแร่เก่า โดยทางบริษัทก็ยินยอมให้กลุ่มชาวเลอาศัยอยู่แต่มีข้อแม้ว่าให้เฉพาะกลุ่มชาวเลเท่านั้น แต่ในขณะเดียวในพื้นที่ดังกล่าวมีผู้อยู่อาศัยแล้วจำนวน 2 ครอบครัว หลังจากนั้นก็มีกลุ่มชาวเลกลุ่มต่างๆเข้ามาอาศัยอย่างต่อเนื่อง มีกลุ่มคนไทยได้เข้าไปขออยู่อาศัยร่วมกับกลุ่มพี่น้องชาวเลมากขึ้น โดยประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไป และ กิจการค้าขาย ในพื้นที่ดังกล่าว เมื่อชาวเลไม่มีเงินก็จะไปหยิบยืมจากเขา เมื่อไม่มีเงินคืน ก็ต้องให้บ้านและที่ดินที่ครอบครอง เป็นการชำระคืน จนชาวเลบางส่วนไม่สามารถอยู่ในพื้นที่

ได้ มาอยู่ที่ริมทะเลและทยอยย้ายมาสร้างบ้านเรือนที่ริมทะเลบริเวณป่าโกงกางทั้งหมดขยายคอบครัวและบ้าน ประมาณ 50 ครัวเรือน ต่อมา ในปี 2515 สำนักงานเจ้าท่า ได้มีการประกาศพื้นที่เป็นพื้นที่การดูแลของกรมเจ้าท่า

หลังสึนามิกรมเจ้าท่า ได้มีหนังสือจากกรมเจ้าท่าให้ชาวเลทำสัญญาเช่ารายบุคคลชุมชนบ้านสะปำได้เข้าร่วมกระบวนการเครือข่ายสิทธิพลเมืองพัฒนาภูเก็ต ผลักดันแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อสร้างความมั่นคงในที่ดินที่อยู่อาศัยร่วมกับคณะกรรมการชุดต่างๆ ชาวเลมีการประชุมหาข้อสรุปร่วมกันในการแก้ไขปัญหาโดยการไปเจรจาและหาแนวทางออกกับผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ตและตัวแทนของกรมเจ้าท่า โดยมีการตกลงกันให้ยุติการทำสัญญาเช่าจนกว่าจะมีข้อสรุปร่วมกัน ณ ปัจจุบันก็ยังไม่มีข้อสรุปใดๆ

จังหวัดกระบี่มีหมู่บ้านชาวเล จำนวน 10 หมู่บ้านตั้งอยู่ในเกาะพีพี1 หมู่บ้าน เกาะจำ 4 หมู่บ้าน และเกาะลันตา 5 หมู่บ้าน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวอูรักลาโว๊ยแต่ในบางพื้นที่มีชาวมอแกนที่มาแต่งงานกับชาวอูรักลาโว๊ยอยู่อาศัยร่วมกันในชุมชนในงานวิจัยชิ้นนี้เลือกพื้นที่ศึกษา 2 พื้นที่ คือ พื้นที่บ้านแหลมตง เกาะพีพี กับพื้นที่เกาะจำ

ชุมชนชาวเลแหลมตงมีชาวเลทั้งสองกลุ่มรวมกัน คือ มอแกนและอูรักลาโว้ยทั้งหมด 35 หลังคาเรือน อดีตมีการทำประมงในช่วงคลื่นลมสงบ ทำข้าวไร่ในช่วงหน้าฝนและทำสวนไปด้วย อยู่กันแบบเศรษฐกิจพอเพียง ในทะเลมีปลา ส่วนบนฝั่งก็มีทั้งข้าวและพืชผักสวนครัว ใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย

เหตุการณ์ที่นำไปสู่การสูญเสียที่ดินของชาวเลแหลงตง เริ่มหลังจากช่วงสงครามโลกและการระบาดของโรคฝีดาษสงบลงก็เริ่มมีการเข้ามาของชาวมุสลิมและคนจีน มาทำร้านค้าในชุมชนแหลมตง รวมทั้งการประกาศอุทยานแห่งชาติ “หาดนพรัตฯธาราและหมู่เกาะพีพี เมื่อ พ.ศ.2526 ทำให้ชาวเลเสียพื้นที่ปลูกข้าวไป ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น เพราะต้องหันมาซื้อข้าวกินแทนการปลูกกินเอง บวกกับชาวเลมีฐานะยากจน เมื่อไม่มีพื้นที่ปลูกข้าวก็ต้องซื้อแต่ไม่มีเงินก็เลยเป็นหนี้เป็นสินกู้ยืมเงินเพื่อปากท้อง ชาวเลหลายคนเป็นหนี้มาก ชาวเลจึงถูกนายแป๊ะบอล้อ คนจีนยึดที่ดินไปบางส่วน

จนเมื่อมีการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ ทำให้เกิดโศกนาฏกรรมมากมายเพื่อแย่งชิงที่ดินมาจากชาวเล สุดท้ายนายทุนทำข้อตกลงกับนายร้าหิน ประมงกิจ ว่าจะให้ชาวเลอาศัยอยู่ในที่ดินของเขาโดยที่ไม่ต้องเสียค่าเช่า บนที่ดินเนื้อที่ 4 ไร่ เวลานั้นชาวเลแหลมตงไม่มีไร่ ไม่มีสวน ไม่มีเอกสารสิทธิ์ครอบครองที่ดิน มีแค่กระต๊อบและเรือแจวเก่าๆหมู่บ้านถูกกั้นรั้ว มีโรงแรมที่กำลังสร้างขนาบข้างทั้งสองข้าง ชาวเลจึงหันไปเป็นลูกจ้างในธุรกิจการท่องเที่ยวร่วมกับทำประมง

พื้นที่สุสานหรือยีรัยของชาวเลถูกนายทุนรื้อกระดูกบรรพบุรุษออกจากที่ฝังเดิม แล้วนายทุนก็นำไปใส่ในโอ่งดินรวมๆกัน ราว 17 คนที่ขุดไป เพื่อนำไปฝังที่สุสานปัจจุบัน ที่อ่าวเปลว ส่วนที่เหลือก็ถูกนายทุนนำขึ้นเรือไปและชาวเลก็ไม่ทราบว่านายทุนเอากระดูกบรรพบุรุษไปไว้ที่ไหน เพราะหลังจากที่ขุดแล้วเอาขึ้นเรือไปแล้วก็ไม่มีใครมาแจ้งอะไรกับชาวเลเลย ลูกหลานชาวเลเสียใจกับการกระทำของนายทุนเป็นอย่างมาก แต่ก็ไม่สามารถทำอะไรได้เลยนอกจากเสียใจและร้องให้ บางส่วนที่ยังไม่ได้รื้อออกไปนั้นยังคงอยู่ใต้บังกะโลของโรงแรม

หลังจากเหตุการณ์สึนามิผ่านพ้นไปหนึ่งปีการท่องเที่ยวกลับมาฟื้นตัวอีกครั้ง รอบนี้มีธุรกิจการท่องเที่ยวมากกว่าครั้งที่ผ่านมา ที่หาดแหลมตงก็เช่นเดียวกัน หลังจากสึนามิชาวเลเริ่มหันมาประกอบอาชีพทางการท่องเที่ยวมากขึ้น ส่วนใหญ่ชาวเลผู้ชายจะหันมาขับเรือหางยาว ส่วนผู้หญิงก็ทำงานโรงแรมมีลูกหลานขยายครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น จนกระทั่งชุมชนนั้นมีสภาพที่คับแคบลงและแออัดมาก โรงแรมเริ่มทำกำแพงปูนกั้นแบบแข็งแรงมาตรฐานมากขึ้น สูง3เมตร ขนาบทั้งสองข้างของชุมชน และเริ่มมีรั้วกั้นที่ด้านหลังของชุมชน จากพื้นที่ 4 ไร่ ที่ เหลือแค่ 2 ไร่เศษ ชาวเลต้องดิ้นรนมากขึ้นบวกกับค่าครองชีพที่สูงในพื้นที่เกาะ ชาวเลหลายคนทำงานกันหามรุ่งหามค่ำ เพื่อนำเงินที่ได้มาจุนเจือครอบครัว และยังคงดำเนินชีวิตต่อไป

ชุมชนแหลมตงได้เข้าร่วมกระบวนการเครือข่ายชาวเลอันดามัน ผลักดันแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อสร้างความมั่นคงในที่ดินที่อยู่อาศัยร่วมกับคณะกรรมการชุดต่างๆ มีการรื้อฟื้นประเพณีลอยเรือ มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์

ชาวเลเกาะจำ เป็นกลุ่มอูรักลาโว๊ย มาตั้งหลักปักฐานบนเกาะจำ เดินทางไปหาปลาและสัตว์ทะเลอื่นๆ รอบบริเวณเกาะจำ รวมทั้งไปยังเกาะอื่นที่ตั้งอยู่ไกลๆ แบบที่เรียกว่า “บาฆัด” คือมีการ “ตั้งทับ” หรือตั้งเพิงพักชั่วคราว ในบริเวณชายหาดตามอ่าวเพื่อจับปลา หาสัตว์ทะเล เป็นเวลาหลายๆ วัน บางทีก็เป็นสัปดาห์ หลังจากนั้นก็ย้ายไปหากินบริเวณอื่นในช่วงต่อมา มีชาวไทยมุสลิมเข้ามาอาศัยอยู่บริเวณบ้านติงไหรและบ้านเกาะปู โดยทำประมงพื้นบ้านเล็กๆ ทั้งชาวอูรักลาโว้ยและชาวไทยมุสลิมได้นำสัตว์ทะเลแลกเปลี่ยนหรือขายบริเวณตลาดคลองท่อมเป็นครั้งคราวและมีคนจีนเข้ามาตั้งหลักปักฐานปลูกบ้านไม้ถัดเข้ามาบริเวณด้านในบริเวณถัดท่าเรือเกาะจำขึ้นมา ไม่ได้สร้างบ้านอยู่ติดทะเลผู้คนหลายกลุ่มบนเกาะจำมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยมุสลิม ชาวไทยพุทธ และชาวอูรักลาโว้ยก็อยู่กันแบบถ้อยทีถ้อยอาศัยต่างก็ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รวมทั้งมีการแต่งงานข้ามกลุ่มกันอยู่เสมอ

ปัจจุบัน มีชาวเลอาศัยบนเกาะจำ 5 หย่อมบ้าน คือ บ้านโต๊ะบุหรง บ้านกลาง บ้านมูตู บ้านกลาโหมบ้านติงไหรพื้นที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ของรัฐ ไม่มีความมั่นคง ไม่มีเอกสารสิทธิยืนยันเป็นลายลักษณ์อักษร และประสบปัญหาแหล่งทำมาหากิน จากการประกาศเขตของหน่วยงานของทางราชการส่วนต่างๆ เช่น

การประกาศเขตอุทยานทางทะเล การประกาศเขตอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง และนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อที่การทำมาหากิน แบบพึ่งพาตัวเองของชาวเล ทำให้ไม่มีสิทธิเข้าไปใช้พื้นที่ในการทำมาหากิน

จังหวัดสตูลมีชาวเลอูรักลาโว๊ย อาศัยอยู่ 3 หมู่บ้าน ประกอบด้วย (1) เกาะหลีเป๊ะ (2) เกาะอาดัง ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมือง (3) เกาะบุโหลนดอนและเกาะบุโหลนเล ตำบลปากน้ำ อำเภอละงู งานวิจัยชุดนี้ได้เลือกพื้นที่ศึกษา 2 พื้นที่ คือ เกาะหลีเป๊ะ เกาะอาดัง

ปัจจุบัน มีชาวเลอาศัยอยู่เกาะหลีเป๊ะ 320 ครอบครัว เกาะอาดัง 48 ครอบครัวชาวเลอูรักลาโว้ยเป็นกลุ่มคน กลุ่มแรกที่บุกเบิกเข้ามาอาศัยที่เกาะหลีเป๊ะ เกาะอาดังต้นกำเนิดของชาวอูรักลาโว้ยได้เดินทางมาจากภูเขา “ฆูณุงญีรัย” ปัจจุบันคือรัฐเคดะห์ ประเทศมาเลเซีย แต่ได้โยกย้ายล่องเรือเร่ร่อนจนมาสร้างถิ่นฐานเป็นบ้านแห่งแรกที่บ้านหัวแหลม เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ต่อมาชาวเลก็ได้อยู่อาศัยและทำการเพาะปลูกบุกเบิกที่ดินรกร้างว่างเปล่าตามเกาะหลีเป๊ะและเกาะอาดัง-ราวี โดยส่วนใหญ่จะโยกย้ายไปมาตามช่วงฤดูกาล ในช่วงฤดูมรสุม ชาวเลมักจะย้ายมาอยู่ที่เกาะหลีเป๊ะซึ่งอยู่ที่บ้านเดิมของตนเอง แต่พอฤดูแล้ง คลื่นลมแรง ประกอบกับหน้าแล้งไม่มีน้ำดื่มน้ำใช้อย่างเพียงพอ จึงโยกย้ายไปอยู่ที่อ่าวต่างๆในเกาะอาดัง-ราวีที่เป็นสวนดั้งเดิมที่เคยบุกเบิก และทำการเพาะปลูกพืชสวนต่างๆ ได้แก่ มะพร้าว มะม่วง สะตอ ลูกเนียง มะม่วงหิมพานต์

ต่อมา เกาะต่างๆ ที่มีชาวอูรักลาโว้ยอาศัยอยู่จึงเริ่มมีผู้คนจากภายนอกเข้ามาทำมาหากิน มีการระบุว่าเถ้าแก่จากภายนอกเข้ามาอยู่อาศัยในช่วงประมาณพ.ศ. 2490 ในปีพ.ศ. 2501 มีการตั้งโรงเรียนบ้านเกาะอาดังและในปีพ.ศ. 2510 มีการตั้งสถานีอนามัยเหตุการณ์สำคัญหลังจากนั้นคือในช่วงปีพ.ศ. 2514-2526 มีคนนอกซึ่งเข้ามาแต่งงานกับหญิงชาวเลและได้รับตำแหน่งเป็นกำนันอย่างเป็นทางการและยังเป็นเถ้าแก่ในชุมชนอีกด้วยการมีคนนอกเข้ามาเป็นคนกลางทำมาค้าขายทำให้เกิดการเก็บหาทรัพยากรเพิ่มขึ้นเพื่อการพาณิชย์

ในปีพ.ศ. 2517 มีการประกาศพื้นที่เป็นอุทยานแห่งชาติตะรุเตาทำให้ชาวอูรักลาโว้ยที่พักอาศัยบริเวณหมู่บ้านชั่วคราวและแหล่งบาฆัดตามเกาะต่างๆ ถูกโยกย้ายมารวมกันที่เกาะหลีเป๊ะเมื่อการเดินทางไปมาเกาะหลีเป๊ะสะดวกขึ้นคือเริ่มมีเรือโดยสารประจำในปีพ.ศ. 2523 ก็ทำให้มีคนภายนอกและนักท่องเที่ยวเริ่มเข้ามาที่เกาะมากขึ้นในปีพ.ศ. 2526-2527ผู้ใหญ่บ้านเกาะหลีเป๊ะในขณะนั้นได้เริ่มทำบังกะโลจำนวน 7 หลังชื่อ “หลีเป๊ะรีสอร์ท” สำหรับรับนักท่องเที่ยวผู้มาเยี่ยมเยียนหลีเป๊ะและต่อจากนั้นการท่องเที่ยวก็เริ่มขยายตัวการเดินทางในเกาะซึ่งเดิมอาศัยการเดินเท้าก็เริ่มสะดวกรวดเร็วขึ้นจากการนำจักรยานยนต์มาใช้ในปีพ.ศ. 2541

การท่องเที่ยวที่เกาะหลีเป๊ะ เกาะอาดัง เจริญเติบโตขึ้นมากในระยะเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมา มีการสร้างโรงแรม รีสอร์ท ร้านค้า ร้านดำน้ำ บริษัท นำเที่ยว ฯลฯ การเติบโตนี้มีส่วนเบียดขับชุมชนพื้นเมืองและพื้นที่สาธารณะ ทำให้กลุ่มทุนกวาดซื้อที่ดินทั้งถูกต้องและไม่ถูกต้อง ทั้งมีเอกสารและไม่มีเอกสาร ชาวอูรักลาโว้ย

ส่วนใหญ่อ่านหนังสือไม่ออกจึงมักจะโดนกลลวงจากกลุ่มทุน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มอิทธิพลเข้ามาข่มขู่ คุกคามด้วยวิธีต่างๆสำหรับพื้นที่สุสาน นายทุนก่อสร้างกำแพงปิดกั้นสุสานฝังศพและห้ามไม่ให้ฝังศพเพิ่ม เพราะเตรียมก่อสร้างรีสอร์ท แต่ยังเข้าออกทางประตูได้ ปัจจุบันมีชาวเลถูกอุทยานและเอกชนฟ้องร้องดำเนินคดีกว่า 26 คดี

การเก็บข้อมูลเรื่องราวประวัติชุมชน และรวมถึงวิถีชีวิตและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อให้เห็นความสำคัญของวิถีวัฒนธรรมและประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน และช่วยปกป้องชุมชนและวัฒนธรรมที่เปราะบางนี้ไม่ให้เสื่อมสลายไปรัฐบาลควรจะจำกัดการท่องเที่ยวของประเทศให้มีเสน่ห์และมีอัตลักษณ์ของชุมชน พร้อมทั้งส่งเสริมให้ชุมชนดำเนินการธุรกิจการท่องเที่ยวด้วยตนเองได้อย่างยั่งยืน เป็นชุมชนพึ่งตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเลอูรักลาโว้ยเกาะหลีเป๊ะ เกาะอาดัง เพื่อเป็นกิจกรรมที่ขับเคลื่อนคุ้มครองพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง

จากผลการวิจัยได้ชี้ชัดว่าพวกเรากลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลได้บุกเบิกอาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินนี้มาแต่เดิมก่อนมีการกำหนดอาณาเขตประเทศไทยมีวิถีเรียบง่าย สอดคล้องกับระบบธรรมชาติ ที่เราอยู่อาศัย สร้างขนบธรรมเนียม ภูมิปัญญา ความเชื่อ ภาษา วัฒนธรรม ที่เป็นอัตลักษณ์ของเราเอง และปฏิบัติสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคน

แต่ความเจริญที่ถาโถมเข้ามา พร้อมกับนโยบายต่างๆของรัฐ เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยว การส่งเสริมเกษตรกรรมเชิงพานิชย์ รวมทั้งการประกาศเขตอนุรักษ์ สิ่งเหล่านี้ ไม่เพียงทำให้พวกเรา ไม่มีความมั่นคงในการอยู่อาศัย ที่ทำกิน และพื้นที่ทางจิตวิญญาณเท่านั้น แต่ยังทำให้ อัตลักษณ์ของพวกเราสั่นคลอนไปด้วย และจะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น หากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างถูกต้องและทันท่วงที

หลังเหตุการณ์สึนามิ จึงได้รวมตัวกันทั้งระดับชุมชนเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลทำงานพัฒนาคุณภาพชีวิตและผลักดันให้เกิดการแก้ไขปัญหาระดับนโยบายอย่างต่อเนื่อง ทั้งปัญหาที่อยู่อาศัย ปัญหาพื้นที่ทางจิตวิญญาณ ปัญหาพื้นที่ทำกิน จนนำไปสู่การมี มติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล วันที่ 2 มิถุนายน 2553

กว่า10 ปีของการมีมติคณะรัฐมนตรีในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล มีปัญหาบางประการที่คลี่คลายไป แต่มีอีกหลายประการที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข เพราะปัญหาของพวกเราเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงานหลายกระทรวงเครือข่ายร่วมกันผลักดันร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและคุ้มครองวิถีชีวิต กลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อให้มีผลบังคับใช้ภายในปี พ.ศ.2565 ทั้งนี้เพื่ออนาคตของลูกหลาน ที่มีศักดิ์ศรี มีสิทธิ์ มีความเสมอ

ภาค มีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน ดำรงวิถีชีวิต ภายใต้ประเพณี ภาษา วัฒนธรรม ภูมิปัญญาและความเชื่อ อันเป็นอัตลักษณ์ของเราได้อย่างมั่นคงยั่งยืนนับเป็นความท้าทายของเครือข่ายกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล จากการศึกษาวิจัย พบว่า

ชุมชนชาวเลได้มีการเตรียมความพร้อมเพื่อสร้างรูปธรรมในการประกาศเป็นพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล ด้วยการจัดทำฐานข้อมูลชุมชน การรวบรวมประวัติศาสตร์ความเป็นมา วิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญา การจัดทำแผนที่พื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรม ที่ครอบคลุม พื้นที่ที่อยู่อาศัย พื้นที่ทางจิตวิญญาณ พื้นที่ทำกิน และได้ร่วมกันผลักดันกฎหมายร่วมกับภาคีเครือข่ายต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

การแก้ปัญหาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล ที่เป็นปัญหาสะสมมาอย่างยาวนาน และมีความซับซ้อน ไม่สามารถแก้ได้ด้วยความพยายามของชุมชนชาวเลทั้งอันดามันเพียงอย่างเดียว ควรมีผู้เชี่ยวชาญหลายฝ่ายเข้ามาสนับสนุน เช่น นักกฎหมาย นักประวัติศาสตร์ชุมชน นักทำแผนที่ ทั้งแผนที่เดินดิน แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ เป็นต้น เพื่อให้เกิดความยุติธรรมกับชุมชนชาวเล ซึ่งเป็นคนชายขอบที่ถูกละเลย เป็นผู้ด้อยโอกาส เข้าไม่ถึงกระบวนการยุติธรรม

สารบัญ

หน้า

คำนำ

บทคัดย่อ

บทที่ 1 บทนำ 1

1. ที่มาและความสำคัญ 1
2. คำถามการวิจัย 6
3. วัตถุประสงค์ 7
4. ขอบเขตพื้นที่ 7
5. ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย 7
6. ช่วงเวลาที่สนใจศึกษา 7
7. ทบทวนเอกสาร/งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 8
8. นิยามศัพท์ปฏิบัติการ 9
9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ 9

บทที่ 2 กระบวนการทำวิจัย 11

1. การเข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้ง 9พื้นที่ 11
2. กระบวนการวิจัยในชุมชน 15

บทที่ 3จังหวัดพังงา 16

ชุมชนทับตะวัน 16

ชุมชนหินลาด 51

บทที่ 4จังหวัดภูเก็ต 67

ชุมชนหินลูกเดียว 67

ชุมชนสะปำ 96

บทที่ 5จังหวัดกระบี่ 124

ชุมชนแหลมตง 124

ชุมชนเกาะจำ 166

บทที่ 6จังหวัดสตูล 216

เกาะหลีเป๊ะ 216

เกาะอาดัง 275

บทที่ 7 สรุปผลและข้อเสนอแนะ 303

1. จังหวัดพังงา 303
2. จังหวัดภูเก็ต 305
3. จังหวัดกระบี่ 307
4. จังหวัดสตูล 308
5. การอภิปรายผล 310
6. บทเรียนการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงของนักวิจัย 312
7. ข้อเสนอแนะ 313

บรรณานุกรม 315

บุคลานุกรม 318

ภาคผนวก 331

ประวัติทีมวิจัย 379

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญ

บริบทสถานการณ์ปัญหาของชาวเล จังหวัดภูเก็ต

หลังเหตุการณ์สึนามิสิ้นสุดลง มูลนิธิชุมชนไทได้เข้าไปดำเนินแก้ปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัยภายใต้โครงการปฏิบัติการชุมชนและเมืองน่าอยู่ในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต ซึ่งปรากฏว่ามีการแย่งชิงทรัพยากรที่ดินเพื่อหาประโยชน์ในด้านการท่องเที่ยวอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะอย่างยิ่งในที่ดินที่เป็นที่สาธารณะ เช่น สุสานฝังศพ เส้นทางสาธารณะ ป่าชายเลน รวมไปถึงการออกโฉนดทับที่ดินชุมชนเก่าแก่อย่างกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล โดยเอกชน เป็นต้น ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การยกที่ดินที่คนจนบุกรุกอยู่อาศัยให้กับท้องถิ่นโดยระบุให้ทำถนน ซึ่งถือเป็นการไล่ชุมชนแออัดทางอ้อมโดยให้ท้องถิ่น (อบต. หรือเทศบาล) เป็นผู้ฟ้องร้องขับไล่ ในขณะที่เอกชนได้ประโยชน์เพราะนอกจากจะได้ที่ดินบางส่วนที่คนจนบุกรุกอาศัยอยู่กลับมาแล้ว ยังได้ถนนตัดเข้าที่ดินตนเองไปพร้อมกันด้วย หรือกรณีการออกโฉนดทับที่ดินของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลของเอกชนที่เป็นผู้ปกครองท้องที่ โดยอาศัยช่องทางของการเป็นผู้ปกครองท้องที่ที่ชาวบ้านเคารพ การรู้ช่องทางในการนำที่ดินไปออกเอกสารสิทธิ์ และ

ความไม่รู้หนังสือของชาวเลแสวงหาประโยชน์ดังกล่าว เป็นต้น สภาพของการแย่งชิงทรัพยากรดังกล่าวดำเนินมาอย่างต่อเนื่องและนับวันยิ่งรุนแรงมากยิ่งขึ้นด้วยเหตุผลเรื่องนโยบายการท่องเที่ยว โดยในปี พ.ศ. 2550 จังหวัดภูเก็ตกลายเป็นเมืองท่องเทียวที่ติดอันดับโลก สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศกว่า 94,239.69 ล้านบาท ในขณะที่ราคาที่ดินเพิ่มสูงขึ้นจากราคาเมื่อปี 2548 กว่าร้อยละ 50 โดยบริเวณหาดไม้ขาว ขยับขึ้นถึงร้อยละ 60 หาดบางเทาสูงขึ้นร้อยละ 50 หาดกมลาสูงขึ้นร้อยละ 70 หรือหาดป่าตองสูงขึ้นร้อยละ 100 เป็นต้น โดยราคาที่ดินเปล่าริมหาดสูงเกินกว่าไร่ละ 80 ล้านบาท

ปัจจุบันคนจนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดและชุมชนชาวเลส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในที่ดินของรัฐ เช่น กรมธนารักษ์ กรมเจ้าท่า ป่าชายเลนเสื่อมสภาพ และที่ดินสาธารณะต่างๆ นอกจากนี้ยังมีชุมชนที่อาศัยอยู่ในที่ดินเอกชนอีกหลายแห่ง จึงประสบปัญหาการถูกไล่รื้อที่อยู่อาศัย หรือถูกแย่งชิงการใช้ประโยชน์ในที่ดินเป็นปัญหาหลัก นอกจากนี้ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนเหล่านี้ยังประสบปัญหาการไม่ได้รับการรับรองสิทธิในการอยู่อาศัย ส่งผลให้ไม่มีทะเบียนบ้านหรือมีก็เป็นทะเบียนบ้านชั่วคราว ต้องซื้อน้ำประปาและไฟฟ้าด้วยการต่อพ่วงจากที่อื่นในราคาที่สูงกว่าบ้านเรือนทั่วไปกว่า 3 เท่า ชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีระบบระบายน้ำ ถนนเป็นหลุมเป็นบ่อ มีน้ำขังเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค ไม่มีที่ทิ้งขยะ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดูแลพื้นที่หลายแห่งต้องการเข้าไปทำการปรับปรุงก็ไม่สามารถทำได้

อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่ผ่านมาคนจนในชุมชนต่างๆ รวมไปถึงชุมชนชาวเลเผ่ามอแกน และเผ่าอูรัคลาโว้ย ซึ่งประสบกับปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรที่ดินได้มีโอกาสร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การแก้ปัญหาที่ดินอยู่อาศัยและมีการเชื่อมโยงกันเป็น “เครือข่ายสิทธิคนจนพัฒนาภูเก็ต” ตั้งแต่ปี พ.ศ.2549 ปัจจุบันมีชุมชนที่เป็นสมาชิกรวม 20 ชุมชน มีคณะทำงานของเครือข่ายฯ กว่า 50คน โดยตลอดระยะเวลากว่า 6 ปีที่ผ่านมา เครือข่าย ฯ ได้มีการดำเนินการพัฒนาตนเองมาอย่างต่อเนื่องทั้ง

ในระดับชุมชน ระดับจังหวัด และระดับนโยบาย กล่าวคือ ในระดับชุมชน สมาชิกมีการดำเนินกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมของชุมชน ด้วยการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ และได้ประสานให้ท้องถิ่น (อบต.,เทศบาล, อบจ.) รับรองความเป็นชุมชนที่อยู่อาศัยในเขตรับผิดชอบ เพื่อขอสนับสนุนการดำเนินการปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค เช่น ถนน ท่อระบายน้ำ พื้นที่ส่วนกลาง การบำบัดนำเสีย ระบบการจัดการภายในชุมชน ฯลฯ ตามนโยบายโครงการบ้านมั่นคง ซึ่งปัจจุบันชุมชนที่เป็นสมาชิกของเครือข่าย ฯ ได้ดำเนินโครงการบ้านมั่นคงแล้วจำนวน 14 ชุมชน อีก 6 ชุมชนยังไม่ได้ดำเนินโครงการเนื่องจากติดปัญหาการรับรองสิทธิและ/หรือประสบปัญหาการไล่รื้อ

ในการวิจัยครั้งนี้ เครือข่ายชาวเลจึงสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาเขตวัฒนธรรมพิเศษ โดยเลือกศึกษาชุมชนสะปำ และชุมชนหินลูกเดียว เพื่อค้นหารากเหง้าของความเป็นชุมชนผ่านกระบวนการวิจัยเพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นตระหนักในคุณค่าของตนเองและเป็นส่วนหนึ่งในการดูแลและพัฒนาที่ดิน/ที่อยู่อาศัยในเมืองภูเก็ตต่อไป

บริบทสถานการณ์ปัญหาของชาวเล จังหวัดพังงา

พื้นที่หลายแห่งในภาคใต้ฝั่งอันดามันเป็นพื้นที่ศักยภาพแร่ดีบุกการทำเหมืองชนิดต่างๆเริ่มพัฒนามาตั้งแต่ยุครัตนโกสินทร์ตอนต้นหรือร้อยกว่าปีที่ผ่านมาบางสักเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพแร่ดีบุกสูงเช่นเดียวกับพื้นที่อื่นๆ

และการรุกคืบของอุตสาหกรรมเหมืองแร่ก็มีผลต่อวิถีของชาวมอแกลน หลังจากที่มีการขอสัมปทานทำแร่ดีบุกบริษัทก็ขอให้ชาวมอแกลนโยกย้ายไปอยู่ที่อื่นเพื่อที่จะได้ทำเหมืองในบริเวณนี้ชาวมอแกลนเป็นคนที่กลัวและไม่อยากจะมีปัญหากับคนภายนอกจึงยอมย้ายโดยดี

ชาวมอแกลนส่วนใหญ่ ทำประมงหาสัตว์ทะเลตามชายฝั่งชายหาดและตามป่าชายเลนมีการแปรสภาพพื้นที่เป็นเหมืองแร่ทำให้ชาวมอแกลนมีอาชีพหาแร่ร่อนแร่ขายแต่ภายหลังจากที่มีการจับจองอย่างถาวรและออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินในบริเวณนี้ทำให้ชาวมอแกลนประสบปัญหาไม่สามารถ

เข้าไปทำมาหากินในแหล่งทำกินเดิมได้ระยะหลังจึงหันมาประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นจำนวนมาก

หมู่บ้านบางสักที่เราเห็นอยู่ในปัจจุบันนี้เป็นหมู่บ้านใหม่ที่สร้างขึ้นในพื้นที่เดิมหลังเหตุการณ์สึนามิเพราะอาคารบ้านเรือนต่างๆเสียหายพังทลายไปหมดและเช่นเดียวกับพื้นที่หลายแห่งแถบชายฝั่งทะเลอันดามันชาวมอแกลนหลายครัวเรือนในบางสักประสบกับปัญหาข้อพิพาทเรื่องที่ดินภายหลังเหตุการณ์พิบัติภัยสึนามิชื่อของ

“บ้านทับตะวัน” เริ่มเป็นที่รู้จักของคนในสังคมในประเด็นข้อพิพาทนี้เพราะการคัดค้านกรรมสิทธิ์ของชาวบ้านกับผู้ที่ถือเอกสารสิทธิครอบครองพื้นที่

ภายหลังเหตุการณ์สึนามิมีหลายองค์กรเข้ามาให้ความช่วยเหลือและจัดกิจกรรมกับชุมชนจึงส่งผลให้เกิดการรวมตัวของกลุ่มเยาวชนที่เริ่มสนใจปัญหาชุมชนและลุกขึ้นมาช่วยเหลือผู้ใหญ่ที่ประสบปัญหาข้อพิพาทเรื่องที่ดิน

ชุมชนชาวเล บ้านทับตะวันจำนวน 173 หลังคาเรือน หลังจากเกิดสึนามิ มีเอกชนอ้างสิทธิ์เหนือที่ดิน โดยอ้างการครอบครอง นส.3 ก. (นักกฎหมายชาวเลอ้างกฎหมายระบุผู้ถือ น.ส.3 ก. แต่ไม่ได้ใช้ประโยชน์จริงเกิน 1 ปีถือว่าเสียสิทธิ) แต่เจ้าหน้าที่ที่ดินกลับออกโฉนดให้เอกชน หลังสึนามิ และห้ามมิให้ชาวเลบ้านทับตะวันเข้าไปสร้างบ้านในพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตามมีหลายองค์กรร่วมมือกัน สนับสนุนการเร่งสร้างบ้านเพื่อยึดพื้นที่ในพื้นที่ ดังกล่าว และหลังจากนั้นมีการเสนอปัญหาต่อคณะกรรมการฯ และเอกชนมีการฟ้องร้องชาวเล จนในที่สุดมีเจรจาไกล่เกลี่ยที่ศาล จนทำให้มีการแบ่งที่ดินกันระหว่างชาวเลกับเอกชนที่อ้างสิทธิ แต่ขุมน้ำติดทะเลเป็นที่จอดเรือที่หาปลาในหน้ามรสุม ยังคงเป็นปัญหามาจนถึงปัจจุบัน

ชุมชนมอแกลนบ้านหินลาด อยู่หมู่ที่ 6 ตำบลท้ายเหมือง อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา เข้าไปประมาณ 3 ก.ม.มีประชากร 207 คน 50 ครอบครัวเปลวอยู่ในเขตป่าชุมชน มีแนวฝังจริงแล้ว แต่ยังไม่ได้กันและออ

กนสล.ป่าช้า ปัจจุบันมีพระสงฆ์เข้าใช้พื้นที่ กลัวจะทำสำนักสงฆ์ ข้อเสนอคือกันแนวเขตและออกนสล.ป่าช้ามอแกลน

บริบทสถานการณ์ปัญหาของชาวเล จังหวัดกระบี่

ชาวอูรักลาโว้ยอยู่อาศัยเดินทางและทำมาหากินบริเวณพื้นที่เกาะและชายฝั่งทะเลอันดามันใต้ไม่น้อยกว่า 500 ปีในอดีตเกาะลันตา “เป็นศูนย์รวมหรือเมืองหลวงของชาวเลอูรักลาโว้ย” ดังนั้นเกาะบริวารจึงน่าจะเป็นที่จอดพักเรือแหล่งพักพิงของชาวเลมานานหลายร้อยปีแล้วมีการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ริมหาดทำมาหากินโดยการทำประมงออกหาสัตว์ทะเลรวมทั้งสัตว์และพืชในป่าในช่วงฤดูแล้งก็เดินทางโดยเรือเพื่อไปทำมาหากินในบริเวณเกาะต่างๆที่มีหาดหรืออ่าวที่เป็นจุดหลบลมและมีแหล่งน้ำจืดโดยตั้งเพิงพักชั่วคราวหรือที่เรียกว่า “บาฆัด”2 พื้นที่รอบหมู่บ้านและแหล่งบาฆัดมักจะมีการปลูกไม้ผลเช่นมะพร้าวหมากมะม่วงมะขามฯลฯ

พื้นที่หาดนพรัตน์ธาราหมู่เกาะพีพีและเกาะใกล้เคียงรวมทั้งพื้นที่สุสานหอย 75 ล้านปีได้รับการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติในเดือนตุลาคมปีพ.ศ. 2526 เป็นอุทยานแห่งชาติลาดับที่ 47 ของประเทศไทยหลังจากที่เกาะพีพีเป็นส่วนหนึ่งของอุทยานแห่งชาติก็เริ่มมีผู้เข้ามาท่องเที่ยวและกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญแห่งหนึ่งในช่วงปลายทศวรรษ 2520 ต่อมาถึงทศวรรษ 2530

ชาวเลเล่าว่าในช่วงนั้นพ่อค้าคนกลางและเถ้าแก่ที่ให้ชาวเลซื้อสินค้าเชื่อก็เริ่มยึดที่ดินจากชาวเลมีการทำสัญญาเช่าที่ดินชาวเลบางรายก็ขายที่ดินไปบ้างก็รู้เท่าไม่ถึงการณ์การเข้ามาของนักท่องเที่ยวทำให้ธุรกิจท่องเที่ยวและโรงแรมเติบโตขึ้นมากที่ดินมีราคาสูงขึ้นและพื้นที่ชายหาดเป็นเป้าหมายของการจับจองครั้งนี้การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างไร้ทิศทางขาดการวางแผนเพื่อปกป้องคุ้มครองชุมชนพื้นเมือง จึงเป็นต้นตอของการสูญเสียที่ดินของชาวเล

มีนายทุนเข้ามาสร้างรีสอร์ททับสุสานและห้ามชาวเลเข้าไปฝังโดยกันพื้นที่ล้อมรอบ ไม่สามารถเข้าไปฝังศพได้ ตั้งแต่ปี 2530 และอาจจะมีการออกเอกสารสิทธิ์ทับสุสานแล้ว โดยที่ชาวเลไม่ทราบข้อมูลหลังจากไม่สามารถเข้าไปฝังสุสานที่เดิมได้ ชาวเลย้ายมาฝังที่ใหม่ แต่มีเอกชนมาทำ

รั้วลวดหนามแสดงความเป็นเจ้าของในพื้นที่สุสาน ชาวเลร้องเรียน อบต. ทำให้ยังฝังศพได้แต่มีแนวโน้มว่าจะถูกห้าม และอาจจะมีการออกเอกสารสิทธิ์ทับสุสานแล้ว โดยที่ชาวเลไม่ทราบข้อมูล

ในปัจจุบันชาวเลอยู่อาศัยในหมู่บ้านที่แออัดมากท่ามกลางโรงแรมและร้านอาหารที่ปิดล้อมโดยรอบช่วงกลางวันในหน้าร้อนอากาศร้อนอบอ้าวไม่ได้รับลมทะเลเลยต่างจากในสมัยก่อนเมื่อชาวเลยังมีบ้านเรียงรายรับลมหน้าหาดแต่ละบ้านก็จะมองเห็นทะเลได้รับลมรวมทั้งได้จอดเรือไว้หน้าบ้านดูแลขึ้นลงได้สะดวก

ในชุมชนบนพื้นที่คับแคบมีชาวอูรักลาโว้ยอยู่กันจานวน 142 คนมีชาวมอแกน 2 คนกับคนไทยที่แต่งงานเข้ามาอยู่ในชุมชนอีก 6 คนรวมทั้งหมด 150 คนในบ้าน 31 หลังคาเรือนมีเรือหัวโทงทั้งหมด 35 ลาและสปีดโบ๊ต 1 ลา

ชุมชนชาวเลเกาะพีพีเคยเป็นที่อยู่อาศัยสาหรับชาวเลอูรักลาโว้ยและมอแกนแต่ต่อมาเมื่อชุมชนต้องแยกย้ายกระจัดกระจายผู้คนลดจานวนลงความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีของชุมชนพื้นเมืองก็ค่อยๆเลือนรางไปท่ามกลางแสงสีและการรุกคืบของการท่องเที่ยว

และเกาะจำเป็นเกาะขนาดเล็กตั้งอยู่ริมชายฝั่งทะเลอันดำมันในตำบลศรีบอยำอำเภอเหนือคลองจังหวัดกระบี่ตั้งอยู่ทางทิศใต้ห่างจากอำเภอเหนือคลองประมาณ 23 กิโลเมตรบนเกาะมีพื้นที่ (พื้นดิน) ประมาณ 12.45 ตำรางกิโลเมตรหรือ 14,032.26 ไร่คิดเป็นร้อยละ 40 ของพื้นที่ (ที่เป็นพื้นดินบนบก) ทั้งหมดในตำบลศรีบอยา

เกาะจำประกอบด้วย 3 หมู่บ้านคือ

1) หมู่ 2 บ้านเกาะปูตั้งอยู่ตอนเหนือของเกาะ

2) หมู่ 3 บ้านเกาะจำตั้งอยู่ตอนใต้ของเกาะ

3) หมู่ 5 บ้านติงไหรตั้งอยู่ตอนกลางของเกาะ

ข้อมูลการสำรวจจำนวนประชากรชาวอูรักลาโว้ยบนเกาะจำปีพ.ศ. 2557-2558 ระบุว่ามีชาวอูรักลาโว้ยทั้งหมด 73 ครัวเรือนมีประชากร 170

คนเฉพาะที่บ้านมูตูมีจำนวน 23 ครัวเรือนนอกจากนั้นมีบางครอบครัวที่ย้ายไปอยู่ที่เกาะพีพีชั่วคราวเพื่อทำประมงหรือเพื่อขับเรือให้นักท่องเที่ยว

บริบทสถานการณ์ปัญหาของชาวเล จังหวัดสตูล

ชาวอูรักลาโว้ยอยู่อาศัยเดินทางและทำมาหากินบริเวณพื้นที่เกาะและชายฝั่งทะเลอันดามันใต้ไม่น้อยกว่า 500 ปีในอดีตเกาะลันตา “เป็นศูนย์รวมหรือเมืองหลวงของชาวเลอูรักลาโว้ย” ดังนั้นเกาะตะรุเตาอาดังราวีหลีเป๊ะและเกาะบริวารจึงน่าจะเป็นที่จอดพักเรือแหล่งพักพิงของชาวเลมานานหลายร้อยปีแล้วมีการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ริมหาดทำมาหากินโดยการทำประมงออกหาสัตว์ทะเลรวมทั้งสัตว์และพืชในป่าในช่วงฤดูแล้งก็เดินทางโดยเรือเพื่อไปทำมาหากินในบริเวณเกาะต่างๆที่มีหาดหรืออ่าวที่เป็นจุดหลบลมและมีแหล่งน้ำจืดโดยตั้งเพิงพักชั่วคราวหรือที่เรียกว่า “บาฆัด”2 พื้นที่รอบหมู่บ้านและแหล่งบาฆัดมักจะมีการปลูกไม้ผลเช่นมะพร้าวหมากมะม่วงมะขามฯลฯ

ต่อมาเกาะต่างๆที่มีชาวอูรักลาโว้ยอาศัยอยู่จึงเริ่มมีผู้คนจากภายนอกเข้ามาทำมาหากินมีการระบุว่าเถ้าแก่จากภายนอกเข้ามาอยู่อาศัยในช่วงประมาณพ.ศ. 2490 ในปีพ.ศ. 2501 มีการตั้งโรงเรียนบ้านเกาะอาดังและในปีพ.ศ. 2510 มีการตั้งสถานีอนามัยเหตุการณ์สำคัญหลังจากนั้นคือในช่วงปีพ.ศ. 2514-2526 มีคนนอกซึ่งเข้ามาแต่งงานกับหญิงชาวเลและได้รับตำแหน่งเป็นกำนันอย่างเป็นทางการและยังเป็นเถ้าแก่ในชุมชนอีกด้วยการมีคนนอกเข้ามาเป็นคนกลางทำมาค้าขายทำให้เกิดการเก็บหาทรัพยากรเพิ่มขึ้นเพื่อการพาณิชย์

ในปีพ.ศ. 2517 มีการประกาศพื้นที่เป็นอุทยานแห่งชาติตะรุเตาทำให้ชาวอูรักลาโว้ยที่พักอาศัยบริเวณหมู่บ้านชั่วคราวและแหล่งบาฆัดตามเกาะต่างๆ ถูกโยกย้ายมารวมกันที่เกาะหลีเป๊ะในช่วงนั้น (2517) มีประชากรชาวอูรักลาโว้ย 387 คนเมื่อการเดินทางไปมาเกาะหลีเป๊ะสะดวกขึ้นคือเริ่มมีเรือโดยสารประจำในปีพ.ศ. 2523 ก็ทำให้มีคนภายนอกและนักท่องเที่ยวเริ่มเข้ามาที่เกาะมากขึ้นในปีพ.ศ. 2526-7 ผู้ใหญ่บ้านเกาะหลี

เป๊ะในขณะนั้นได้เริ่มทำบังกะโลจำนวน 7 หลังชื่อ “หลีเป๊ะรีสอร์ท” สำหรับรับนักท่องเที่ยวผู้มาเยี่ยมเยียนหลีเป๊ะและต่อจากนั้นการท่องเที่ยวก็เริ่มขยายตัวการเดินทางในเกาะซึ่งเดิมอาศัยการเดินเท้าก็เริ่มสะดวกรวดเร็วขึ้นจากการนำจักรยานยนต์มาใช้ในปีพ.ศ. 2541

ปัจจุบันมีประชากรบนเกาะอาดัง-หลีเป๊ะ จำนวน 234 หลังคาเรือน การท่องเที่ยวและอิทธิพลต่างๆจากภายนอกทำให้ภูมิทัศน์วัฒนธรรม (cultural landscape) ของชาวเลค่อยๆหายไปจากการที่เคยมีกระท่อมและบ้านเรือนอยู่ริมชายหาดตามวิถีชาวเลกลับต้องถอยร่นเข้าไปอยู่ด้านในและเปิดทางให้โรงแรมรีสอร์ทใช้พื้นที่ชายหาดและริมทะเลสำหรับนักท่องเที่ยวสำหรับพื้นที่สุสาน นายทุนก่อสร้างกำแพงปิดกั้นสุสานฝังศพและห้ามไม่ให้ฝังศพเพิ่ม เพราะเตรียมก่อสร้างรีสอร์ท แต่ยังเข้าออกทางประตูได้

การท่องเที่ยวที่เกาะหลีเป๊ะเจริญเติบโตขึ้นมากในระยะเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมามีการสร้างโรงแรมรีสอร์ทร้านค้าร้านดำน้ำบริษัทนำเที่ยวฯลฯการเติบโตนี้มีส่วนเบียดชุมชนพื้นเมืองและพื้นที่สาธารณะการเก็บข้อมูลเรื่องราวประวัติชุมชนและรวมถึงวิถีชีวิตและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อให้เห็นความสำคัญของวิถีวัฒนธรรมและประวัติความเป็นมาที่ยาวนานและช่วยปกป้องชุมชนและวัฒนธรรมที่เปราะบางนี้ไม่ให้เสื่อมสลายไป

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ทำการศึกษาแนวคิดเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมเพื่อกลุ่มชาติพันธุ์ และได้มีการรับรองในเชิงนโยบายแล้ว โดยระบุว่าเป็นแนวคิดที่จะต้องดำเนินงานตามมติคณะรัฐมนตรีเรื่องการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล(วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓) และมติคณะรัฐมนตรีเรื่องการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง (วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓)

ดังนั้น การพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล เพื่อบรรลุเป้าหมายที่จะสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย ความเข้มแข็งของชุมชน และส่งเสริมความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคม จึงมีความสนใจที่จะศึกษาประวัติการตั้งถิ่นฐานและวิถีวัฒนธรรมเพื่อยืนยันสิทธิชุมชนดั้งเดิมและการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล ใน จังหวัดภูเก็ต จังหวัดพังงา จังหวัดกระบี่ และจังหวัด

สตูล การศึกษาครั้งนี้จะเป็นการขยายผลเรื่องการคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ที่เผชิญปัญหาที่คล้ายคลึงกัน เช่น ชุมชนกะเหรี่ยง ซึ่งมีปัญหาด้านที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน และปัญหาคุณภาพชีวิตเช่นเดียวกัน

2. คำถามการวิจัย

1) ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนในด้านประวัติความเป็นมา การตั้งถิ่นฐาน การประกอบอาชีพ และวิถีวัฒนธรรมของชุมชนชาวเลเป็นอย่างไร
2) สถานการณ์ปัญหาการออกเอกสารสิทธิทับที่ชุมชนชาวเล ตลอดจนสาเหตุ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการดังกล่าวของรัฐ
3) รูปแบบการจัดการที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมโดยชุมชน ควรมีลักษณะอย่างไร
4) ทิศทางการพัฒนาของจังหวัด หนุนเสริมวิถีชีวิตของชาวเลหรือไม่อย่างไร

3. วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาสืบค้นประวัติศาสตร์ การตั้งถิ่นฐาน และวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชนชาวเล

2) เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล

4. ขอบเขตพื้นที่

1) จังหวัดภูเก็ต ได้แก่ ชุมชนสะปำ ชุมชนหินลูกเดียว
2) จังหวัดพังงา ได้แก่ ชุมชนทับตะวัน ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า ชุมชนหินลาด ต.ท้ายเหมือง อ.ท้ายเหมือง
3) จังหวัดกระบี่ ได้แก่ ชุมชนแหลมตง เกาะพีพี ตำบลอ่าวนาง อำเภอเมือง ชุมชนเกาะจำตำบลศรีบอยาอำเภอเหนือคลอง

4) จังหวัดสตูล ได้แก่ ชุมชนเกาะหลีเป๊ะ ชุมชนเกาะอาดัง อ.เมือง

5. ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย

1) ทีมวิจัยชุมชน
2) ผู้นำทางการและไม่เป็นทางการ ผู้อาวุโส กลุ่มเยาวชน และคนในชุมชน
3) หน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น ทนายความ นักวิชาการ ข้าราชการฯลฯ

6. ช่วงเวลาที่สนใจศึกษา

เนื่องจากวิถีการดำรงชีวิตของชุมชนมีความสัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรที่ดิน โครงการวิจัยฯ จึงกำหนดระยะเวลาการศึกษารวม 1 ปี 3 เดือน โดยใน 3 เดือนแรกเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับนักวิจัยชาวบ้านทั้งที่อยู่ในรูปของการจัดฝึกอบรมเรื่องการวิจัย การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเพื่อพัฒนาโจทย์วิจัยและจัดทำแผนการวิจัยของชาวบ้านให้มีความชัดเจนมากขึ้น

ในช่วง 6 เดือนถัดมาเป็นกระบวนการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและทดลองปฏิบัติการในระดับพื้นที่ที่มีความสอดคล้องกับวิถีการผลิตของชุมชน ก่อนที่จะนำมาสู่การจัดเวทีถอดบทเรียน วิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการศึกษา ในช่วง 3 เดือนถัดมา และจัดทำรายงานการศึกษาในระยะ 3 เดือนสุดท้าย

7. ทบทวนเอกสาร/งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โครงการวิจัยเรื่อง การสืบค้นข้อมูลประวัติศาสตร์ การตั้งถิ่นฐาน วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนชาวเลบ้านราไวย์ชุมชนชาวเลบ้านราไวย์ตั้งอยู่ที่ หมู่ 2 ต.ราไวย์ อ.เมือง จ.ภูเก็ต ชาวเลชุมชนบ้านราไวย์มีบรรพ

บุรุษร่วมกันกับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลทั้งหมดที่มีอยู่ในประเทศไทยที่ตั้งรกรากอยู่ในแถบทะเลอันดามัน ซึ่งเดินทางมาจากตอนใต้ของคาบสมุทรมลายู ซึ่งปัจจุบันเป็นดินแดนของอินโดนีเซียและมาเลเซีย เดินทางโดยเรือมาเรื่อยๆ เมื่อเห็นผืนดินก็ลงตั้งถิ่นฐานที่นั่นในแถบอันดามันในปัจจุบัน ชาวเลบ้านราไวย์เดิมกระจายอยู่อาศัยตามเกาะบอน เกาะเฮ แหลมกาใหญ่ และหาดราไวย์ แต่เมื่อมีการระบาดของไข้ทรพิษ ได้โยกย้ายเข้ามาอยู่หาดราไวย์และตั้งบ้านเรือนถาวรอยู่ที่นี่นับเป็นเวลากว่า 300 ปีมาแล้ว เหตุที่ชาวเลไม่ได้มีหลักฐานทางกฎหมายเกี่ยวกับที่ดินเพราะคิดเพียงแต่ว่าเป็นพื้นที่ที่สามารถอยู่ได้ แนวคิดของชาวเลมองว่ามนุษย์สามารถอยู่ที่ใดก็ได้ ประกอบกับไม่ทราบข่าวสารของทางบ้านเมือง ในยุคแรกชาวเลไม่สามารถเขียน อ่านหนังสือไทยได้ ความเชื่อและความศรัทธาของชาวเลราไวย์ต่อสิ่งที่เชื่อมโยงกับการใช้ชีวิตประจำวันตั้งแต่ในอดีตและยังคงดำรงอยู่จนถึงปัจจุบันจากพิธีกรรมต่างๆ ที่มีตลอดทั้งปี รวมถึงความเชื่อในเรื่องของจิตวิญญาณและการแสดงออกถึงการเคารพนับถือ ซึ่งเป็นสิ่งที่คนทั่วไปอาจจะมองได้ว่าชาวเลราไวย์เป็นกลุ่มที่ยังไม่มีศาสนานับถือบรรพบุรุษและมีความเชื่อเฉพาะกลุ่มในเรื่องของจิตวิญญาณ

โครงการวิจัยเรื่อง ประชาสังคมและชุมชนเข้มแข็งในบริบทของกลุ่มชายขอบ กรณีศึกษากลุ่มชาวเลในประเทศไทย ด้วยนโยบายกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมมากขึ้น แต่เรื่อง”ประชาสังคม” และ “ชุมชนเข้มแข็ง”ยังห่าไกลสำหรับกลุ่มชนชายขอบเช่น ชุมชนชาวเล งานวิจัยชิ้นนี้แสดงให้เห็นว่า ชาวเล3 กลุ่มในประเทศไทย คือมอแกน มอแกลน และอูรักลาโว้ย เป็นกลุ่มที่ถูกมองว่าแปลกแยกจากสังคมใหญ่ และด้วยวิถีวัฒนธรรมมี่อยู่กับทะเล ซึ่งมีความเป็นอิสระสูง จึงยากที่จะรวมตัวกันเป็น “ชุมชนเข้มแข็ง” ไม่สามารถรวมตัวกันเพื่อเจรจาเรียกร้องกับรัฐ และกลุ่มคนภายนอกบาล

โครงการวิจัยเรื่อง ดนตรีพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล ฝั่งอันดามันแถบภาคใต้ตอนบนพบว่า ชาวเลกลุ่มมอแกลนมีการตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้ความเป็นเมือง มีวัฒนธรรมดนตรีคือการร้องรองเง็งในลักษณะ การร้อง

แบบร้อยเนื้อหา ทำนองเดียว ใช้ภาษาไทยและภาษาไทยถิ่นใต้ในเพลงร้อง มีชาวมอแกลนกลุ่มหนึ่งเห็นคุณค่า ของวัฒนธรรมดนตรีนี้และพยายามอนุรักษ์โดยหาผู้สืบทอดรุ่นเยาว์ การสอนร้องรองเง็งมอแกลนในโรงเรียนชุมชน และใช้ดนตรีในพิธีกรรมและโอกาสต่าง ๆ แต่ยังไม่มีการฟื้นฟูเครื่องดนตรีในการประกอบการร้องรองเง็ง ในขณะที่ชาวเลกลุ่มมอแกนกลุ่มที่ยังมีวัฒนธรรมดนตรีมีการตั้งถิ่นฐานอยู่ห่างจากความเป็นเมือง มีการ สืบทอดแบบวัฒนธรรมมุขปาฐะ และยังไม่ตระหนักถึงอนาคตของวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่ม มุ่งใช้เพื่อแสดงความ เป็นกลุ่มและเพื่อความสนุกสนาน

8. นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

1) **กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล**หมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล ซึ่งจำแนกได้เป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ มอแกน มอแกลน และอูรักราโว้ย เป็นกลุ่มคนพื้นเมืองที่อาศัยทำมาหากินในบริเวณฝั่งทะเลอันดามัน มี 43 ชุมชน กระจายในพื้นที่ 5 จังหวัด คือ ภูเก็ต พังงา สตูล ระนอง และกระบี่ ประมาณ 13,000 คน มีภาษา วัฒนธรรม วิถีชีวิตภูมิปัญญา ขนบธรรมเนียมประเพณี ที่เป็นเอกลักษณ์ และมีภูมิปัญญาอันชาญฉลาดในการดำรงชีวิตกับท้องทะเล

2) **วิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชนชาวเล** หมายถึง ความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ ระบบความเชื่อ ระบบความรู้ ภูมิปัญญา ขนบธรรมเนียมประเพณี ที่ชาวเลยึดถือปฏิบัติ ในแต่ละวัน แต่ละช่วงเวลา ยุคสมัย

3) **พื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล** หมายถึง พื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำมาหากิน และ พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ หรือพื้นที่ทางจิตวิญญาณ ซึ่งสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ และเป็นรากฐานของกติกาเพื่อความเคารพในธรรมชาติ และเคารพในสิทธิของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน คุ้มครองวัฒนธรรมจะส่งเสริมการปกป้องคุ้มครองพื้นที่สำคัญทางจิตวิญญาณ พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และพื้นที่ทำพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าพื้นเมือง ซึ่งเป็นพื้นที่ทั้ง 3 ประเภท เป็นพื้นที่ที่ต้องมีมาตรการรับรองด้านการจัดการโดยชุมชนชาวเล เพื่อให้เขตคุ้มครองวัฒนธรรมมีความชัดเจน และเป็นของชุมชนชาวเล

9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1) ผลผลิต (Output)

1.1) เชิงการวิจัย

1.1.1) ได้ชุดบทเรียนกระบวนการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้การทำงานวิจัยเพื่อการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล

1.1.2) ชุมชนมีระบบฐานข้อมูลและมีความเชื่อมั่นในการจัดการปัญหาและพัฒนาชุมชนของตนเอง

1.2) เชิงการพัฒนา

1.2.1) ได้นักวิจัยชาวบ้านในระดับชุมชนท้องถิ่นจากการเรียนรู้ท่ามกลางการปฏิบัติการจริง

1.2.2) เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายชาวเล

1.2.3) เกิดการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล

2) ผลลัพธ์ (Outcome)

2.1) เกิดแนวทางการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล

3) ผลกระทบ (Impact)

3.1) เกิดข้อเสนอการแปรนโยบายการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเลสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

บทที่ 2

กระบวนการทำวิจัยในชุมชน

โครงการวิจัยฯ นี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ที่ผสมผสานการวิจัยวิเคราะห์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ(Quantitative and qualitative analysis) เข้าด้วยกัน เน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชาวบ้าน ผ่านโครงการวิจัยของชุมชน โดยมีนักพัฒนาจากมูลนิธิชุมชนไท ทำหน้าที่กระตุ้น และหนุนเสริมการวิจัย และมีทีมวิจัยนักวิชาการทำหน้าที่ฝึกอบรมการทำวิจัย หนุนเสริมการจัดระบบข้อมูลระดับพื้นที่ และร่วมวิเคราะห์เพื่อสร้างองค์ความรู้ในระดับชุมชนท้องถิ่น

อนึ่ง การวิจัยในแต่ละพื้นที่จะใช้เรื่อง “ประวัติศาสตร์” เป็นประเด็นร่วมที่จะเชื่อมโยงไปสู่ประเด็นวิจัยเฉพาะของตนเองที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ มีการสร้างแกนนำนักวิจัยระดับชุมชน และเสริมสร้างศักยภาพในการวิจัย ด้วยกระบวนการวิจัยท้องถิ่นที่เน้นการศึกษาเรียนรู้ให้รู้จักชุมชนและรากเหง้าของตนเองผ่านประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานและ

การดำเนินชีวิต การศึกษาสถานการณ์ปัญหา การวางแผนปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหา การทดลองปฏิบัติการ และการถอดบทเรียนของตนเอง เพื่อสร้างระบบข้อมูลและองค์ความรู้ของท้องถิ่นที่เอื้อต่อการเตรียมความพร้อมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนต่อไปเพื่อยืนยันสิทธิชุมชนดั้งเดิมและการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล ใน จังหวัดภูเก็ต จังหวัดพังงา จังหวัดกระบี่ และจังหวัดสตูล

การทำวิจัย มีกระบวนการวิจัย2 ส่วน คือ

3. การเข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้ง 9พื้นที่ มี 6เวที คือ

1) การอบรมเพื่อการทำงานวิจัยชุมชน

ทีมวิจัยชุมชนจากทุกพื้นที่ได้เข้าร่วมการประชุมทำความเข้าใจและอบรมงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเมื่อวันที่ 28 - 29 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2562 ณ ศูนย์มิตรไมตรี อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ตทางทีมพี่เลี้ยงจากมูลนิธิชุมชนไทได้ชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับที่มาที่ไปของโครงการ ตัวแทนแต่ละพื้นที่รายงานสถานการณ์ และได้มีการแลกเปลี่ยนบทเรียนการทำวิจัยกับทีมนักวิจัยราไวย์ ที่ใช้งานวิจัยเป็นหลักฐานในการต่อสู้ทางศาล ทำให้เห็นความสำคัญของการทำวิจัย

นายวิทวัส เทพสง ได้แลกเปลี่ยนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ การทำปฏิทินวัฒนธรรม ปฏิทินการทำมาหากิน แผนที่เดินดิน จากนั้นได้มีการให้ทีมวิจัยแต่ละชุมชนวางแผนการดำเนินการในชุมชน กำหนดวันจัดเวทีทำความเข้าใจกับสมาชิกในชุมชน การเก็บข้อมูลต่างๆ การกำหนดหัวข้อและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลให้แต่ละพื้นที่ใช้เป็นแนวทาง

หัวข้อ	เครื่องมือ
1. ข้อมูลพืนฐาน ด้านประชากร ด้านพืนที 2. ประวัตศาสตร์ความเป็นมา 3. การตั้งถิ่นฐาน 4. การประกอบอาชีพ	1. ร ว บ ร ว ม จ า ก เอกสาร 2. การสำรวจ 3. ทำผังเครือญาติ

5. วิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชน	4. ทำปฏิทินชุมชน 5. ทำแผนที่เดินดิน 6. ไทม์ไลน์ ลำดับเหตุการณ์ 7. การสัมภาษณ์ 8. การประชุมกลุ่มย่อย 6. การสังเกต 7. วัตถุหลักฐาน 8. รูปถ่าย 9. อื่นๆ
10. สถานการณ์ปัญหาที่ดิน สาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้น	
11. รูปแบบการจัดการทีอยู่อาศัยทีเหมาะสมโดยชุมชนควรมีลักษณะอย่างไร	
12. ทิศทางการพัฒนาของจังหวัดหนุนเสริมหรือส่งผลกับชุมชนอย่างไร	
13. กระบวนการพัฒนาพืนทีคุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล	

นางสาวธิดารัตน์ รัดไว้ ได้ชี้แจงรายละเอียดการใช้จ่ายงบประมาณโครงการในแต่ละชุมชน การเคลียร์เอกสารแต่ละกิจกรรมประกอบด้วย ใบลงทะเบียน ใบสำคัญรับเงินสำเนาบัตรประชาชนแนบพร้อมใบสำคัญรับเงิน ใบเสร็จ ค่าวัสดุ/ถ่ายเอกสาร จากร้านที่ซื้อรูปถ่ายบันทึกสรุปประชุม

2) การประชุมทีมวิจัยและนักวิชาการเพื่อติดตามความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรค

ทีมนักวิจัยแต่ละพื้นที่ได้เข้าร่วมเวทีประชุมติดตามความก้าวหน้าและอบรมการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยชุมชนวันที่ 16 – 17 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2563ณ ห้องประชุม มูลนิธิศุภนิมิตร อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ตตัวแทนทีมวิจัยแต่ละพื้นที่รายงานความก้าวหน้าการทำวิจัย ในช่วงหกเดือนที่ผ่านมาในแต่ละหัวข้อ คือ ทำอะไรบ้าง ทำอย่างไรเกิดผลอะไรขึ้นบ้าง ปัญหาอุปสรรค ได้เรียนรู้อะไรบ้าง และที่ปรึกษาและเพื่อนเครือข่ายจะร่วมให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการทำงานต่อไป โดย นายจำนง จิตรนิรัตน์ นายไมตรี จงไกรจักร นายโชคดี สมพรหม และนางสาวธิดารัตน์ รัดไว้ และนายสินธุ แก้วสินธุ์ เจ้าหน้าที่จาก สกสว.

นายวิทวัส เทพสง ได้ทบทวนความก้าวหน้าการขับเคลื่อน พรบ.เขตคุ้มครองทางวัฒนธรรม และได้ร่วมกันแผนงานการทำวิจัยในระยะต่อไป คือ

(1) จัดเวทีนำเสนอความก้าวหน้าผลการวิจัยในชุมชน
(2) การผลักดัน พรบ.เขตคุ้มครองวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล
(3) การจัดตั้งคณะทำงานประสานงานชาวเล ปี 2563เพื่อทำบทบาทประสานงานวันรวมญาติ และการผลักดัน พรบ.
(4) การทำแผนที่โดยสถาปนิก
(5) นัดส่งรายงานงวดแรก พร้อมเอกสารเคลียร์การเงิน 25 มีนาคม 2563

3) ประชุมหารือร่วม 4 จังหวัด เครือข่ายชาวเลอันดามันจำนวน 3 ครั้ง

(1) วันที่ 17-18 กรกฎาคม 2563 ณ ชุมชนชาวเลเกาะหลีเป๊ะ ตำบลเกาะอาดัง อำเภอเมือง จังหวัดสตูลเพื่อติดตามความก้าวหน้างานวิจัยชุมชน 9 ชุมชน หารือแนวทางการขับเคลื่อนเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ ชาวเลร่วมกันพิจารณา ร่าง พรบ.ส่งเสริมและคุ้มครองวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์การประชุมเตรียมการจัดงานรวมญาติชาติพันธุ์ชาวเล ครั้งที่ 11และการเตรียมการจัดงานวันเฉลิมฉลองปฏิญญาสากล ว่าด้วยสิทธิชนเผ่าพื้นเมือง หรือวันชนเผ่าพื้นเมืองโลก ที่อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุงหารือ 10 ปี มติ ครม.ชาวเล ศูนย์มานุษฯ

(2) การประชุมแกนนำและติดตามความก้าวหน้า เครือข่ายชาวเลอันดามันวันที่ 20 -21 สิงหาคม 2563 ณ เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ตัวแทนจากเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล เกาะเหลา จังหวัดระนอง เกาะสิเหร่ สะปำ จังหวัดภูเก็ต เกาะจำ เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ ทับตะวัน จังหวัดพังงา สังกาอู้ โต๊ะบาหลิว เกาะลันตา จังหวัดกระบี่มีการแลกเปลี่ยนสถานการณ์ สภาพปัญหา ความคืบหน้า การแก้ไข

ปัญหาพื้นที่วางแผนงานจัดงานวันรวมญาติ ครั้งที่ 11การเตรียมพื้นที่จัดงาน การประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การประสานผู้เข้าร่วม

(3) งานรณรงค์และเฉลิมฉลองเนื่องในวันชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย ภาคใต้ประจำปี 2563

"ที่ดินคือชีวิต ทะเลคือหัวใจ ป่าคือบ้าน" ระหว่างวันที่ 8-9 สิงหาคม 2563 ณ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุงพี่น้องมานิ จากเทือกเขาบรรทัด อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง มอแกน จากเกาะเหลา จังหวัดระนอง เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา มอแกลน จากพังงา อูรักลาโว้ย จากเกาะจำ เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ เกาะสิเหร่ เกาะสะป๋า จังหวัดภูเก็ต ร่วมกันเตรียมสถานที่ จัดนิทรรศการบอกเล่าวิถีชีวิตของตนเองเพื่อให้เกิดการแบ่งปันประสบการณ์ เรียนรู้และจัดทำข้อเสนอในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาด้านสิทธิในที่อยู่ ที่ทำกินและพื้นที่ทางจิตวิญญาณ ต่อฝ่ายนโยบายที่เกี่ยวข้องอย่างยั่งยืนและสร้างความเข้าใจอันดีต่อสังคมสาธารณะ เกี่ยวกับบริบท อัตลักษณ์ วัฒนธรรม องค์ความรู้ ภูมิปัญญา และสร้างการยอมรับในการมีอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าพื้นเมืองในภาคใต้ ซึ่งได้ชื่อว่า เป็นผู้ร่วมสร้างสยาม

มีการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น "กฎหมายชาติพันธุ์และชนเผ่า ที่เราอยากมี " การจัดเสวนาสาธารณะเพื่อความเข้าใจอันดีต่อกลุ่มชาติพันธุ์ "ผู้ร่วมสร้างสยาม" มีการถ่ายทอดสดผ่านเพจ มูลนิธิชุมชนไท, สื่อเถื่อน, ศูนย์สื่อพลเมือง, เสียงใจชาวเลและในช่วยท้ายมีการอ่านแถลงการณ์และจุดยืน โดย ตัวแทนชนเผ่าพื้นเมืองภาคใต้

4) เวทีสรุปบทเรียนกระบวนการศึกษาและจัดทำโครงการวิจัยโดยชุมชน

เวทีสรุปบทเรียนกระบวนการศึกษาและจัดทำโครงการวิจัยโดยชุมชนวันที่ 22 – 23 เดือนตุลาคมพ.ศ. 2563 ณ โรงแรมภูเก็ตเมอร์ลิน จังหวัดภูเก็ตตัวแทนทีมวิจัยแต่ละพื้นที่ได้รายงานสรุปผลการศึกษาให้กับ

ผู้ทรงคุณวุฒิ ดร.ชยันต์ วรรธนภูติ ดร.มาลี สิทธิเกรียไกร และตัวแทนจาก สก.สว. ได้ร่วมให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงงานวิจัย พร้อมทั้งได้วางแผนงานในช่วงระยะสุดท้ายของโครงการร่วมกัน

5) งานรวมญาติชาติพันธุ์ชาวเล ครั้งที่ 11

เครือข่ายชาวเลจากจังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ พี่น้องมันนิจากจังหวัดพัทลุง ตรัง สตูล หน่วยงานภาคีต่างๆ ร่วมงานงานรวมญาติชาติพันธุ์ชาวเล ครั้งที่ 11ระหว่างวันที่ 27 – 29 พฤศจิกายน 2563 ณ โรงเรียนบ้านเกาะหลีเป๊ะ อำเภอเมือง จังหวัดสตูลผู้เข้าร่วมงานราว 600-700 คน ซึ่งมีความทางหลากหลายชาติพันธุ์ ทั้ง ชาวเล ชาวมันนิ และชาวกะเหรี่ยง ทั้งนี้ภายในงานได้มีการจัดนิทรรศการภาพถ่ายและภาพเขียนจากศิลปินในโครงการศิลปะชุมชน ขณะที่เครือข่ายชาวเลหลายพื้นที่ได้นำอาหารทะเลที่เป็นสินค้าประจำถิ่นมาวางขาย

นายวราวุธ ศิลปอาชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม(ทส.)เดินทางมาเป็นพยานในพิธีการลงนามบันทึกความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายภาคประชาชน กับตัวแทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม(ทส.) และกระทรวงวัฒนธรรม(วธ.) เพื่อขับเคลื่อนการผลักดันกฎหมายและเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลภายใต้ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดกลไกการแก้ไขปัญหาชาวเล และขยายผลสู่การแก้ไขปัญหาของคนกะเหรี่ยงและกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ต่อไป

ภายในงานยังมีการจัดเสวนา**“แนวทางส่งเสริมวิถีชีวิตการผลักดันกฎหมายและเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล”**ซึ่งมีข้อเสนอและข้อแลกเปลี่ยนที่น่าสนใจในวงเสวนางานดังกล่าว[1] ดังนี้

[1]รายงาน งานรวมญาติชาติพันธุ์ชาวเล ครั้งที่ 11 “ส่งเสริมวิถีชีวิต สู่การผลักดันกฎหมายและเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล” ระหว่างวันที่ 27 – 29 พฤศจิกายน พ.ศ.2563 ณ ชุมชนชาวเลเกาะหลีเป๊ะ ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล . มูลนิธชุมชนไท

นายแพทย์โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ ผมมาที่นี่ด้วยความหวัง พี่น้องหลีเป๊ะอยู่ด้วยความเจ็บปวดกว่า 10 ปีมาแล้ว เราได้มติ ครม.มา เราจะรุกคืบหน้าไปได้อย่างไร จึงได้เอาทุกหน่วยงานมาขึ้นโต๊ะเจรจากัน เกิดเป็น MOU มติ ครม. ไม่ใช่กฎหมาย เราประกาศพื้นที่คุ้มครองไปแล้ว แต่ไม่มีกฎหมายรองรับ

งานนี้ผมได้ไปเดินดูกลุ่มมันนิ (ซาไก) ที่อยู่อาศัยในป่า เขาไม่ได้ปลูกข้าวแบบเรา แต่กินหัวมัน รู้จักหัวมันมากกว่า 10 ชนิด แต่ชะตาชีวิตของเขาตอนนี้ คือ ยังมีการสัมปทานป่าไม้ มีการเอาสารพิษให้ต้นไม้ใหญ่ตาย สารพิษไปอยู่ในหัวมัน แล้วมันนิจะอยู่ได้อย่างไร วันนี้ เราชวนพี่น้องชาติพันธุ์มาร่วมกัน บอกปัญหาให้หน่วยงานรับรู้ เวทีนี้เป็นครั้งแรกที่พี่น้องมันนิได้มายื่นหนังสือบอกปัญหาให้กับรัฐมนตรี มันมีหลายเรื่องที่ทำให้เราท้อถอย เพราะเราถูกกระทำจากนโยบายรัฐ เราไม่ควรหมดหวัง เพราะหวังจะทำให้เราสู้ต่อ สู้จนสำเร็จ

หากเราสู้โดยลำพัง เราเหนื่อย เรามีพี่น้องมันนิ ปกากะญอ เรามีพี่น้องร่วมเครือข่าย เราไม่ได้สู้ลำพัง ยังมีเครือข่ายศิลปินมาร่วม มี อ.คมสันต์ โพธิ์คง มาช่วยร่างกฎหมาย มีเพื่อนมาช่วยเราในเรื่องต่างๆ มีเครือข่ายสานพลัง เคลื่อนไปสู่ความหวังด้วยความรู้ เรามีรากเหง้า มีภูมิปัญญา ยืนหยัดสู้ได้

ครูแสงโสม หาญทะเล แม้ไม่ได้เตรียมตัว แต่ปัญหาอยู่ในหัวใจของเรา แววตาพวกเราบ่งบอกว่าเราแบกปัญหาไว้อย่างไร พี่น้องจากภูเก็ต จากพังงา ระนอง มาบอกว่าเรามีอยู่จริง เราประสบปัญหาที่แท้จริงตั้งแต่ก่อนสึนามิ พี่น้องอยู่ในพื้นที่ก็ถูกเบียดขับ เพราะมีการออกประกาศเป็นเขตอุทยาน ด้วยวิถีชีวิตที่ไม่ต้องการจะทะเลาะกับใคร กรณีหลีเป๊ะ เราอยู่ข้างโรงเรียน อยู่ใกล้กับทะเล เพื่อดูแลเรือซึ่งเป็นทรัพย์สินของเราแต่ถูกเบียดขับไปเรื่อยแม้ว่าตอนนั้นยังไม่มีคดี พอมีมติ ครม.เรามีการรวมกัน เป็นเครือข่าย มีข้อมูล เจอเพื่อน เรารักษาจุดยืนของเราไว้ แต่ในตอนนี้ต้องมีการต่อสู้ทางคดี

ปัญหาที่ดินที่อยู่อาศัย แต่เดิมที่เราสร้างบ้านอยู่อย่างสงบสุข แต่พอมีการท่องเที่ยว มีการประกาศเป็นเขตอุทยาน เราไม่สามารถซ่อมแซมบ้านได้ พัฒนาสาธารณูปโภคไม่ได้ ชุมชนชาวเลกำลังจะกลายเป็นสลัม

ปัญหาที่ทำกิน ทั้งทางบกและในทะเล ที่เราเคยทำสวนมะพร้าว สะตอ มะม่วง แต่ปัจจุบันทุกพื้นที่ประกาศเป็นเขตอุทยาน มีการกันชาวเลออกจากพื้นที่ไม่สามารถเข้าไปเก็บผลอาสินเดิมได้ สำหรับที่ทำกินทางทะเล พื้นที่ที่เคยหากินเจ้าหน้าที่อุทยานกันพื้นที่ไว้ให้นักท่องเที่ยว เราต้องไปหากินไกล มีความเสี่ยง เพราะเรือลำเล็ก น้ำลึก ถ้าหน่วยงานในพื้นที่มีความใส่ใจ เขาต้องมาดูแลพี่น้องชาวเล แต่เขาบอกว่า มติ ครม. ไม่ใช่กฎหมาย

นางสาวอรววรรณ หาญทะเล (หญิง) 10 ปี มติ ครม. พี่น้องชาวเลรู้สึกดีใจมากที่ได้มาจัดงานที่หลีเป๊ะ ทำอย่างไรให้คนส่วนใหญ่เข้าใจว่าเราต้องการดำรงวิถีชีวิต มีที่ดิน มีที่ทำกิน หากินทางทะเลได้ เราต้องการกฎหมายนี้มาเพื่อต้องการให้เสมอภาคกับคนอื่นไม่ได้ต้องการมีเหนือใคร

นายสมชาติ รักษ์สองพลู ความสำคัญแรก ประเทศไทยยอมรับความหลากหลายของกลุ่มคน ประเด็นที่สอง มี มติ ครม.แต่มันใหญ่ไม่พอมันทำให้เราได้ตื่นตัว มีเพื่อน มีเครือข่าย รู้สิทธิ แต่คนที่ลุกขึ้นมาพูด มาสู้ถูกอุ้มหาย ถูกดำเนินคดี ถูกฟ้อง กลายเป็นว่า ใครเป็นคนคิด เป็นคนกำหนด แล้วกฎหมายที่มันใหญ่พอ เป็นเจ้าที่ที่ใหญ่พอกับกฎหมายอุทยาน และของกะเหรี่ยงจะมีงานที่อุทัยธานีเพื่อประกาศพื้นที่วัฒนธรรมเช่นกัน

สิ่งที่อยากให้เห็นจริง คือ วิถีชาวเลเขาดูแลจิตวิญญาณของทะเลอย่างไร เหมือนได้ขึ้นสวรรค์ที่สวยงาม พี่น้องชาวเลอยู่กับทะเล อาหารการกินสมบูรณ์ มติ ครม.เป็นสิ่งที่บ่งบอกและชี้ให้เห็นว่ามีความสำคัญอย่างไร มีทะเลหมุนเวียน หากินเป็นจุดคล้ายกับกะเหรี่ยงที่มีทำกินในไร่หมุนเวียน แต่สิ่งที่สะเทือนใจ คือ คนที่ตั้งหลักปักฐานกลับถูกกระทำโดย

หน่วยงาน กรณีภาคเหนือ รัฐมนตรีมารับข้อมูล ตอบรับ/ครับๆ แต่พอกลับไปก็มาจับกะเหรี่ยงเหมือนเดิม

คุณประยงค์ ดอกลำไย ผมคิดว่ามันเป็นความเศร้าและน่าหดหู่อย่างหนึ่ง คือ การที่เรื่องของความเป็นมนุษย์ยังต้องมี มติ ครม.ฉบับหนึ่งออกมารับรองความเป็นมนุษย์ ทำไมคนอื่นๆ ถึงไม่ต้องมี ในระหว่างที่พี่น้องกำลังเสนอข้อมูลปัญหาให้รัฐมนตรีแต่มีข้าราชการคนหนึ่ง พูดว่า “เขาแย่งสมบัติกัน พีมูฟมายุ่งอะไร” มันเป็นความเศร้าอย่างหนึ่ง และทะเลมีไว้สำหรับนักท่องเที่ยวไม่ใช่ให้ชาวเลหาปลา ภูเขามีไว้สำหรับเป็นต้นน้ำให้คนเมืองใช้ ไม่ใช่ให้ชาวเขาอยู่

ข้อจำกัด คือ หนึ่ง กะเหรี่ยงและชาวเล ไม่รู้ว่า มติ ครม. มันใช้อย่างไร ไม่มีใครหยิบมันมาใช้ เช่น มันเขียนว่าหน่วยงานต้องทำอะไร ถ้าไม่ปฏิบัติแล้วเราจะฟ้องศาลปกครอง ที่ละเลยมา 10 ปี สอง กลัวซ้ำรอย ถ้าทุกคนไม่รู้สึกว่า มันเป็นกฎหมายที่เราจะใช้อย่างไรกลัวว่าจะถูกทำให้บิดเบี้ยวในสภา ประเด็นที่เป็นห่วง คือ จะเขียนให้มีผลโดยอัติโนมัติได้อย่างไร

คุณอัญญะรัฐ เอ่งฉ้วน รองเลขาธิการ สนง.คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ในบทบาทของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ในหลายเรื่องที่เสนอไปยังรัฐบาลไม่ได้รับการปฏิบัติ เช่น การเขียนให้มีการสำรวจพอสำรวจแล้วไม่รู้เอาไปทำอะไรต่อ สิ่งหนึ่งที่เราอยากเห็นคือ พรบ.เขตเศรษฐกิจที่สามารถยกเว้นกฎหมายบางฉบับได้ ดังนั้น ตาม พรบ.เขตวัฒนธรรม ควรนำหลักการนั้นมาใช้

คุณปรีดา คงแป้น กระบวนการขับเคลื่อนกฎหมาย พวกเราชาวเลอย่านั่งรอกฎหมาย เพราะปัญหาของเรายังมีอยู่ โจทย์ที่ท้าทายมาก คือการที่เราจะส่งเสริมกลุ่มชาติพันธุ์ เราต้องทำอะไรบ้าง ซึ่งมีหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องทำความเข้าใจกัน ประกอบด้วย

- ทีมงานแก้ปัญหาชุมชน

- การหาคนรุ่นใหม่มาทำความเข้าใจเรื่องกฎหมาย
- พื้นที่นำร่องต้องทำ ประกาศว่าพื้นที่คุ้มครองฯ มีอะไรบ้าง ด้วยการทำผังทำมือ มีแผน มีกองทุน มีกติกา ต้องทำควบคู่ไปกับการทำเรื่องกฎหมาย

อ.นฤมล อรุโณทัย เราต้องไม่รอกฎหมาย เพราะบทเรียนที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่า บางกฎหมายที่เราผลักดันมันไม่ได้เป็นไปตามที่เราขับเคลื่อนมาก่อนหน้านั้น ดังนั้น เราต้องเริ่มจากการเก็บข้อมูลประวัติความเป็นมา ความรู้ดั้งเดิม วิถีชีวิตวัฒนธรรม เรื่องเล่า ที่คนเฒ่าคนแก่เล่าให้ลูกหลานฟังซึ่งสำคัญมากเนื่องจากเรา (ชาวเล) ไม่มีภาษาเขียน และสิ่งที่ผู้สูงอายุเล่าให้ฟังนั้นจะสอดแรกไปด้วยพื้นที่สำคัญในอดีต/ถิ่นฐานดั้งเม) ภาษาเรียกสิ่งต่างๆ ที่สอดแทรกวัฒนธรรมความเป็นอยู่ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะยืนยันสิทธิของเราตามวิถีชีวิตของเรา

คุณประสาร มฤคพิทักษ์งานที่เราต้องทำเพิ่มอีกด้าน คือ งานด้านศิลปวัฒนธรรม ผมมีเพื่อนเป็นศิลปิน ศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ เอกราช เอกลักษณ์ เอกศักดิ์ศรี เป็นคันฉ่องส่องความงามและความดี เป็นเครื่องฉายส่องคุณค่าคน

การมีอคติหรือมายาคติ (1.) ข้าราชการระดับสูง เขาคิดว่า ที่มีปัญหาอยู่ทุกวันนี้เพราะชาวเลแย่งสมบัติ แต่เราอยู่แบบไม่มีการมีกรรมสิทธิ เราใช้วิถีการแบ่งปัน (2.) เขา (คนนอก) มองแค่ด้านมูลค่า แต่เรา (ชาวเล) มองเรื่องคุณค่า (3.) ปัญหา คือ ที่ดินที่อยู่อาศัย และกระทบต่อเนื่องถึงพื้นที่ทำมาหากิน

การที่มีคู่ขัดแย้งในพื้นทุถึง 3 คู่ คือ ชาวเลกับชาวเล ชาวเลกับนายทุน ชาวเลกับราชการ ต้องมีการออกกฎหมายเพื่อสามารถแก้ปัญหาได้ แต่การประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมเราสามารถประกาศได้โดยประชาชนโดยไม่ต้องรอกฎหมาย

คุณสุนีย์ ไชยรสจะพบว่าทางหน่วยงานให้ความหวังเฉพาะหน้ามากมาย แต่เราคนจน ไม่มีบ้าน ไม่มีที่ดิน ไม่มีทะเบียนบ้าน เลยเข้าไม่ถึงสิทธิ เพราะติดระเบียบหน่วยงานทางเครือข่ายชาวเลต้องช่วยผลักดันเพื่อปลดล็อคระเบียบหน่วยงาน สำหรับข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน . ถ้ากระทรวงไม่แก้เราต้องเชิญหน่วยงานด่วนที่สุด ว่าถ้าแก้ไม่ได้ต้องรุกต่อให้รัฐบาลแก้ ถ้ารัฐบาลไม่แก้ จะได้โยนปัญหาดังกล่าวไปที่สภาฯ

กฎหมายที่ฟังวันนี้ มี 3 ฉบับ ประกอบด้วยร่างของศูนย์มนุษฯ ร่างของ กรรมาธิการสภาผู้แทนราษฎร ร่างของสภาฯชนเผ่าแห่งประเทศไทย แต่สิ่งที่พี่น้องต้องทำให้ได้ คือ พี่น้องต้องสะท้อนสิ่งที่ตัวเองต้องการ และติดตามการเสนอกฎหมาย และอาจจะต้องมีการกดดันต่อไปหากมีความล่าช้า

นอกจากนี้ จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นต่อร่าง “พระราชบัญญัติส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ พ.ศ. ...”ของคณะกรรมการยกร่างกฎหมายโดยสาระสำคัญ คือ

อภินันท์ ธรรมเสนา ผู้แทนศูนย์มนุษยฯ กล่าวถึงที่มาของร่างกฎหมายกฎหมายฉบับดังกล่าว คือ จากการที่มีการระบุไว้ใน มติ ครม. ซึ่งความจำเป็นของกฎหมายดังกล่าวเพื่อพี่น้องกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งประเทศ จะได้รับการคุ้มครองมากขึ้น

เป้าหมายกฎหมาย คือ การคุ้มครองสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ เพราะมีความด้อยสิทธิ โดยศูนย์มนุษยฯ จะมีการจัดทำข้อมูล รวมถึงมีการวางกลไกให้มีตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ มีฐานข้อมูลที่ถูกจัดทำโดยศูนย์มนุษฯ ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ และนำใช้ในการจัดทำประกาศเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรม และในพื้นที่ที่ประกาศจะมีส่วนทำให้กฎหมายของหน่วยงานต่างๆ เช่น ห้ามเลี้ยงสัตว์ของอุทยาน จะสามารถทำได้แต่ในการทำเพื่อความเพียงพอสำหรับการดำรงชีวิต มีสิทธิในที่ดินชั่วลูกหลานแต่ไม่มีกรรมสิทธิ์ปัจเจก และต้องมีการวางแผนการจัดการพื้นที่ที่มีความ

สอดคล้องกับพื้นที่เฉพาะบริบทของพื้นที่นั้นๆ มีแนวปฏิบัติและระเบียบกติกาประกอบด้วย

กลไกสำคัญที่ดูแลกฎหมายทั้งฉบับ คือ คณะกรรมการระดับชาติ มีนายกเป็นประธาน และมีหน่วยงานสำคัญที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการ นักพัฒนาเอกชน และมีผู้แทนสมัชชากลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งสมัชชามีหน้าที่เลือกตัวแทนไปเป็นกลไกในคณะกรรมการชุดต่างๆ

หน้าที่คณะกรรมการฯ กำหนดนโยบาย ระเบียบปฏิบัติของการทำตาม พรบ. ซึ่งประชุมค่อนข้างยาก จึงได้ให้มีอนุคณะกรรมการระดับจังหวัดเกิดขึ้น มีองค์ประกอบอย่างมีส่วนร่วม มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการประกาศพื้นที่ มีการกลั่นกรองข้อมูลให้กับคณะกรรมการระดับชาติ สามารถตั้งอนุกรรมการแต่ละเรื่อง และมีหน้าที่ทำข้อเสนอต่อคณะกรรมการระดับชาติ

สำหรับคำถามที่ว่า “กฎหมายนี้จะกล้ายกเว้นกฎหมายอื่นหรือไม่ ?” ต้องบอกว่าทีมยกร่างไม่ได้ยกเว้นกฎหมายอื่น แต่เปลี่ยนให้มีการบังคับใช้กฎหมายฉบับใหม่ และพื้นที่ที่มีการประกาศก่อนกฎหมายฉบับนี้ จะกลายเป็นพื้นที่นำร่องโดยปริยาย มีเวลาให้ดำเนินการตามขั้นตอนภายใน 120 วัน

ขั้นตอนการเสนอกฎหมาย มีดังนี้ (1.) นำร่างไปเสนอคณะกรรมการชุดใหญ่ ที่มี อ.บรรเจิด สิงหคเนติ เป็นประธาน (2.) นำข้อสรุปเสนอนายกรัฐมนตรี (3.)พร้อมให้เกิดกระบวนการรับฟังความคิดเห็น และมีฉบับร่างของ กมธ. ส่งไปที่สภาฯ (5.)การพิจารณารวมร่าง พรบ. และเข้าสู่สภาฯ ปี พ.ศ. 2564 ปี และในปีพ.ศ. 2565 มีการประกาศใช้ หากไม่มีเหตุการณ์ทางการเมืองอื่นๆ

2. กระบวนการวิจัยในชุมชน

มีการดำเนินงาน ดังนี้

1) การประชุมทีมวิจัยในชุมชน
2) การประชุมทำความเข้าใจกับสมาชิกในชุมชน
3) การประชุมเพื่อหารือเรื่องข้อมูลที่มีแล้วและออกแบบเพื่อจัดเก็บข้อมูลเพิ่มเติมร่วมกัน
4) การเก็บข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษา
5) การประชุมประมวลสรุปข้อมูลร่วมกันของทีมวิจัยและออกแบบการปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล
6) การประชุมกับสมาชิกในชุมชนเพื่อรายงานข้อมูลภาพรวมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
7) การปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล
8) การสรุปผลการศึกษา การปฏิบัติการ และนำเสนอผลการศึกษา

บทที่ 2

กระบวนการทำวิจัยในชุมชน

โครงการวิจัยฯ นี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ที่ผสมผสานการวิจัยวิเคราะห์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ(Quantitative and qualitative analysis) เข้าด้วยกัน เน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชาวบ้าน ผ่านโครงการวิจัยของชุมชน โดยมีนักพัฒนาจากมูลนิธิชุมชนไท ทำหน้าที่กระตุ้น และหนุนเสริมการวิจัย และมีทีมวิจัยนักวิชาการทำหน้าที่ฝึกอบรมการทำวิจัย หนุนเสริมการจัดระบบข้อมูลระดับพื้นที่ และร่วมวิเคราะห์เพื่อสร้างองค์ความรู้ในระดับชุมชนท้องถิ่น

อนึ่ง การวิจัยในแต่ละพื้นที่จะใช้เรื่อง “ประวัติศาสตร์” เป็นประเด็นร่วมที่จะเชื่อมโยงไปสู่ประเด็นวิจัยเฉพาะของตนเองที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ มีการสร้างแกนนำนักวิจัยระดับชุมชน และเสริมสร้างศักยภาพในการวิจัย ด้วยกระบวนการวิจัยท้องถิ่นที่เน้นการศึกษาเรียนรู้ให้รู้จักชุมชนและรากเหง้าของตนเองผ่านประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานและการดำเนินชีวิต การศึกษาสถานการณ์ปัญหา การวางแผนปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหา การทดลองปฏิบัติการ และการถอดบทเรียนของตนเอง เพื่อ

สร้างระบบข้อมูลและองค์ความรู้ของท้องถิ่นที่เอื้อต่อการเตรียมความพร้อมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนต่อไปเพื่อยืนยันสิทธิชุมชนดั้งเดิมและการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล ใน จังหวัดภูเก็ต จังหวัดพังงา จังหวัดกระบี่ และจังหวัดสตูล

การทำวิจัย มีกระบวนการวิจัย2 ส่วน คือ

1.การเข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้ง 9พื้นที่ มี 6เวที คือ

1)การอบรมเพื่อการทำงานวิจัยชุมชน

ทีมวิจัยชุมชนจากทุกพื้นที่ได้เข้าร่วมการประชุมทำความเข้าใจและอบรมงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเมื่อวันที่ 28 - 29 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2562 ณ ศูนย์มิตรไมตรี อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ตทางทีมพี่เลี้ยงจากมูลนิธิชุมชนไทได้ชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับที่มาที่ไปของโครงการ ตัวแทนแต่ละพื้นที่รายงานสถานการณ์ และได้มีการแลกเปลี่ยนบทเรียนการทำวิจัยกับทีมนักวิจัยราไวย์ ที่ใช้งานวิจัยเป็นหลักฐานในการต่อสู้ทางศาล ทำให้เห็นความสำคัญของการทำวิจัย

นายวิทวัส เทพสง ได้แลกเปลี่ยนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ การทำปฏิทินวัฒนธรรม ปฏิทินการทำมาหากิน แผนที่เดินดิน จากนั้นได้มีการให้ทีมวิจัยแต่ละชุมชนวางแผนการดำเนินการในชุมชน กำหนดวันจัดเวทีทำความเข้าใจกับสมาชิกในชุมชน การเก็บข้อมูลต่างๆ การกำหนดหัวข้อและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลให้แต่ละพื้นที่ใช้เป็นแนวทาง

หัวข้อ	เครื่องมือ
14. ข้อมูลพืนฐาน ด้านประชากร ด้านพืนที 15. ประวัติศาสตร์ความเป็นมา 16. การตั้งถิ่นฐาน 17. การประกอบอาชีพ 18. วิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชน	9. รวบรวมจากเอกสาร 10. การสำรวจ 11. ทำผังเครือญาติ 12. ทำปฏิทินชุมชน 13. ทำแผนที่เดินดิน
23. สถานการณ์ปัญหาที่ดิน สาเหตุและ	

ผลกระทบทีเกิดขึน	14. ไทม์ไลน์ ลำดับเหตุการณ์ 15. การสัมภาษณ์ 16. การประชุมกลุ่มย่อย 19. การสังเกต 20. วัตถุหลักฐาน 21. รูปถ่าย 22. อื่นๆ
24. รูปแบบการจัดการทีอยู่อาศัยทีเหมาะสมโดยชุมชนควรมีลักษณะอย่างไร	
25. ทิศทางการพัฒนาของจังหวัดหนุนเสริมหรือส่งผลกับชุมชนอย่างไร	
26. กระบวนการพัฒนาพืนทีคุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล	

นางสาวธิดารัตน์ รัดไว้ ได้ชี้แจงรายละเอียดการใช้จ่ายงบประมาณโครงการในแต่ละชุมชน การเคลียร์เอกสารแต่ละกิจกรรมประกอบด้วย ใบลงทะเบียน ใบสำคัญรับเงินสำเนาบัตรประชาชนแนบพร้อมใบสำคัญรับเงิน ใบเสร็จ ค่าวัสดุ/ถ่ายเอกสาร จากร้านที่ซื้อรูปถ่ายบันทึกสรุปประชุม

2) การประชุมทีมวิจัยและนักวิชาการเพื่อติดตามความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรค

ทีมนักวิจัยแต่ละพื้นที่ได้เข้าร่วมเวทีประชุมติดตามความก้าวหน้าและอบรมการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยชุมชนวันที่ 16 – 17 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2563ณ ห้องประชุม มูลนิธิศุภนิมิตร อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ตตัวแทนทีมวิจัยแต่ละพื้นที่รายงานความก้าวหน้าการทำวิจัย ในช่วงหกเดือนที่ผ่านมาในแต่ละหัวข้อ คือ ทำอะไรบ้าง ทำอย่างไรเกิดผลอะไรขึ้นบ้าง ปัญหาอุปสรรค ได้เรียนรู้อะไรบ้าง และที่ปรึกษาและเพื่อนเครือข่ายจะร่วมให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการทำงานต่อไป โดย นายจำนงค์ จิตรนิรัตน์ นายไมตรี จงไกรจักร นายโชคดี สมพรหม และนางสาวธิดารัตน์ รัดไว้ และนายสินธุ แก้วสินธุ์ เจ้าหน้าที่จาก สกสว.

นายวิทวัส เทพสง ได้ทบทวนความก้าวหน้าการขับเคลื่อน พรบ.เขตคุ้มครองทางวัฒนธรรม และได้ร่วมกันแผนงานการทำวิจัยในระยะต่อไป คือ

(1)จัดเวทีนำเสนอความก้าวหน้าผลการวิจัยในชุมชน

(2)การผลักดัน พรบ.เขตคุ้มครองวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล

(3)การจัดตั้งคณะทำงานประสานงานชาวเล ปี 2563เพื่อทำบทบาท ประสานงานวันรวมญาติ และการผลักดัน พรบ.

(4)การทำแผนที่โดยสถาปนิก

(5)นัดส่งรายงานงวดแรก พร้อมเอกสารเคลียร์การเงิน 25 มีนาคม 2563

3)ประชุมหารือร่วม 4 จังหวัด เครือข่ายชาวเลอันดามันจำนวน 3 ครั้ง

(1)วันที่ 17-18 กรกฎาคม 2563 ณ ชุมชนชาวเลเกาะหลีเป๊ะ ตำบลเกาะอาดัง อำเภอเมือง จังหวัดสตูลเพื่อติดตามความก้าวหน้างานวิจัยชุมชน 9 ชุมชน หารือแนวทางการขับเคลื่อนเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ ชาวเลร่วมกันพิจารณา ร่าง พรบ.ส่งเสริมและคุ้มครองวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์การประชุมเตรียมการจัดงานรวมญาติชาติพันธุ์ชาวเล ครั้งที่ 11และการเตรียมการจัดงานวันเฉลิมฉลองปฏิญญาสากล ว่าด้วยสิทธิชนเผ่าพื้นเมือง หรือวันชนเผ่าพื้นเมืองโลก ที่อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุงหารือ 10 ปีมติ ครม.ชาวเล ศูนย์มานุษฯ

(2)การประชุมแกนนำและติดตามความก้าวหน้า เครือข่ายชาวเลอันดามันวันที่ 20 -21 สิงหาคม 2563 ณ เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ตัวแทนจากเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล เกาะเหลา จังหวัดระนองเกาะสิเหร่ สะปำ จังหวัดภูเก็ต เกาะจำ เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ ทับตะวัน จังหวัดพังงา สังกาอู้ โต๊ะบาหลิว เกาะลันตา จังหวัดกระบี่มีการแลกเปลี่ยนสถานการณ์ สภาพปัญหา ความคืบหน้า การแก้ไขปัญหาพื้นที่วางแผนงานจัดงานวันรวมญาติ ครั้งที่ 11การเตรียมพื้นที่จัดงาน การประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การประสานผู้เข้าร่วม

(3)งานรณรงค์และเฉลิมฉลองเนื่องในวันชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย ภาคใต้ประจำปี 2563

“ที่ดินคือชีวิต ทะเลคือหัวใจ ป่าคือบ้าน” ระหว่างวันที่ 8-9 สิงหาคม 2563 ณ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุงพี่น้องมานิ จากเทือกเขาบรรทัด อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง มอแกน จากเกาะเหลา จังหวัดระนอง เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา มอแกลน จากพังงา อูรักลาโว้ย จากเกาะจำ เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ เกาะสิเหร่ เกาะสะปำ จังหวัดภูเก็ต ร่วมกันเตรียมสถานที่ จัดนิทรรศการบอกเล่าวิถีชีวิตของตนเองเพื่อให้เกิดการแบ่งปันประสบการณ์ เรียนรู้และจัดทำข้อเสนอในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาด้านสิทธิในที่อยู่ ที่ทำกินและพื้นที่ทางจิตวิญญาณ ต่อฝ่ายนโยบายที่เกี่ยวข้องอย่างยั่งยืนและสร้างความเข้าใจอันดีต่อสังคมสาธารณะ เกี่ยวกับบริบท อัตลักษณ์ วัฒนธรรม องค์ความรู้ ภูมิปัญญา และสร้างการยอมรับในการมีอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าพื้นเมืองในภาคใต้ ซึ่งได้ชื่อว่า เป็นผู้ร่วมสร้างสยาม

มีการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น “กฎหมายชาติพันธุ์และชนเผ่า ที่เราอยากมี ” การจัดเสวนาสาธารณะเพื่อความเข้าใจอันดีต่อกลุ่มชาติพันธุ์ “ผู้ร่วมสร้างสยาม” มีการถ่ายทอดสดผ่านเพจ มูลนิธิชุมชนไท, สื่อเถื่อน, ศูนย์สื่อพลเมือง, เสียงใจชาวเลและในช่วยท้ายมีการอ่านแถลงการณ์และจุดยืน โดย ตัวแทนชนเผ่าพื้นเมืองภาคใต้

4) เวทีสรุปบทเรียนกระบวนการศึกษาและจัดทำโครงการวิจัยโดยชุมชน

เวทีสรุปบทเรียนกระบวนการศึกษาและจัดทำโครงการวิจัยโดยชุมชนวันที่ 22 – 23 เดือนตุลาคมพ.ศ. 2563 ณ โรงแรมภูเก็ตเมอร์ลิน จังหวัดภูเก็ตตัวแทนทีมวิจัยแต่ละพื้นที่ได้รายงานสรุปผลการศึกษาให้กับผู้ทรงคุณวุฒิ ดร.ชยันต์ วรรธนภูติ ดร.มาลี สิทธิเกรียไกร และตัวแทนจาก สก.สว. ได้ร่วมให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงงานวิจัย พร้อมทั้งได้วางแผนงานในช่วงระยะสุดท้ายของโครงการร่วมกัน

5) งานรวมญาติชาติพันธุ์ชาวเล ครั้งที่ 11

เครือข่ายชาวเลจากจังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ พี่น้องมันนิจาก จังหวัดพัทลุง ตรัง สตูล หน่วยงานภาคีต่างๆ ร่วมงานงานรวมญาติชาติพันธุ์ชาวเล ครั้งที่ 11ระหว่างวันที่ 27 – 29 พฤศจิกายน 2563 ณ โรงเรียนบ้านเกาะหลีเป๊ะ อำเภอเมือง จังหวัดสตูลผู้เข้าร่วมงานราว 600-700 คน ซึ่งมีความทางหลากหลายชาติพันธุ์ ทั้ง ชาวเล ชาวมันนิ และชาวกะเหรี่ยง ทั้งนี้ภายในงานได้มีการจัดนิทรรศการภาพถ่ายและภาพเขียนจากศิลปินในโครงการศิลปะชุมชน ขณะที่เครือข่ายชาวเลหลายพื้นที่ได้นำอาหารทะเลที่เป็นสินค้าประจำถิ่นมาวางขาย

นายวราวุธ ศิลปอาชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม(ทส.)เดินทางมาเป็นพยานในพิธีการลงนามบันทึกความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายภาคประชาชน กับตัวแทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม(ทส.) และกระทรวงวัฒนธรรม(วธ.) เพื่อขับเคลื่อนการผลักดันกฎหมายและเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลภายใต้ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดกลไกการแก้ไขปัญหาชาวเล และขยายผลสู่การแก้ไขปัญหาของคนกะเหรี่ยงและกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ต่อไป

ภายในงานยังมีการจัดเสวนา**“แนวทางส่งเสริมวิถีชีวิตการผลักดันกฎหมายและเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล”**ซึ่งมีข้อเสนอและข้อแลกเปลี่ยนที่น่าสนใจในวงเสวนางานดังกล่าว[2] ดังนี้

นายแพทย์โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ ผมมาที่นี่ด้วยความหวัง พี่น้องหลีเป๊ะอยู่ด้วยความเจ็บปวดกว่า 10 ปีมาแล้ว เราได้มติ ครม.มา เราจะรุกคืบหน้าไปได้อย่างไร จึงได้เอาทุกหน่วยงานมาขึ้นโต๊ะเจรจากัน เกิดเป็น

---

[2]รายงาน งานรวมญาติชาติพันธุ์ชาวเล ครั้งที่ 11 “ส่งเสริมวิถีชีวิต สู่การผลักดันกฎหมายและเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล” ระหว่างวันที่ 27 – 29 พฤศจิกายน พ.ศ.2563 ณ ชุมชนชาวเลเกาะหลีเป๊ะ ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล . มูลนิธิชุมชนไท

MOU มติ ครม. ไม่ใช่กฎหมาย เราประกาศพื้นที่คุ้มครองไปแล้ว แต่ไม่มีกฎหมายรองรับ

งานนี้ผมได้ไปเดินดูกลุ่มมันนิ (ซาไก) ที่อยู่อาศัยในป่า เขาไม่ได้ปลูกข้าวแบบเรา แต่กินหัวมัน รู้จักหัวมันมากกว่า 10 ชนิด แต่ชะตาชีวิตของเขาตอนนี้ คือ ยังมีการสัมปทานป่าไม้ มีการเอาสารพิษให้ต้นไม้ใหญ่ตาย สารพิษไปอยู่ในหัวมัน แล้วมันนิจะอยู่ได้อย่างไร วันนี้ เราชวนพี่น้องชาติพันธุ์มาร่วมกัน บอกปัญหาให้หน่วยงานรับรู้ เวทีนี้เป็นครั้งแรกที่พี่น้องมันนิได้มายื่นหนังสือบอกปัญหาให้กับรัฐมนตรี มันมีหลายเรื่องที่ทำให้เราท้อถอย เพราะเราถูกกระทำจากนโยบายรัฐ เราไม่ควรหมดหวัง เพราะหวังจะทำให้เราสู้ต่อ สู้จนสำเร็จ

หากเราสู้โดยลำพัง เราเหนื่อย เรามีพี่น้องมันนิ ปกากะญอ เรามีพี่น้องร่วมเครือข่าย เราไม่ได้สู้ลำพัง ยังมีเครือข่ายศิลปินมาร่วม มี อ.คมสันต์ โพธิ์คง มาช่วยร่างกฎหมาย มีเพื่อนมาช่วยเราในเรื่องต่างๆ มีเครือข่ายสานพลัง เคลื่อนไปสู่ความหวังด้วยความรู้ เรามีรากเหง้า มีภูมิปัญญา ยืนหยัดสู้ได้

ครูแสงโสม หาญทะเล แม้ไม่ได้เตรียมตัว แต่ปัญหาอยู่ในหัวใจของเรา แววตาพวกเราบ่งบอกว่าเราแบกปัญหาไว้อย่างไร พี่น้องจากภูเก็ต จากพังงา ระนอง มาบอกว่าเรามีอยู่จริง เราประสบปัญหาที่แท้จริงตั้งแต่ก่อนสึนามิ พี่น้องอยู่ในพื้นที่ก็ถูกเบียดขับ เพราะมีการออกประกาศเป็นเขตอุทยาน ด้วยวิถีชีวิตที่ไม่ต้องการจะทะเลาะกับใคร กรณีหลีเป๊ะ เราอยู่ข้างโรงเรียน อยู่ใกล้กับทะเล เพื่อดูแลเรือซึ่งเป็นทรัพย์สินของเราแต่ถูกเบียดขับไปเรื่อยแม้ว่าตอนนั้นยังไม่มีคดี พอมีมติ ครม.เรามีการรวมกันเป็นเครือข่าย มีข้อมูล เจอเพื่อน เรารักษาจุดยืนของเราไว้ แต่ในตอนนี้ต้องมีการต่อสู้ทางคดี

ปัญหาที่ดินที่อยู่อาศัย แต่เดิมที่เราสร้างบ้านอยู่อย่างสงบสุข แต่พอมีการท่องเที่ยว มีการประกาศเป็นเขตอุทยาน เราไม่สามารถซ่อมแซมบ้านได้ พัฒนาสาธารณูปโภคไม่ได้ ชุมชนชาวเลกำลังจะกลายเป็นสลัม

ปัญหาที่ทำกิน ทั้งทางบกและในทะเล ที่เราเคยทำสวนมะพร้าว สะตอ มะม่วง แต่ปัจจุบันทุกพื้นที่ประกาศเป็นเขตอุทยาน มีการกันชาวเลออกจากพื้นที่ไม่สามารถเข้าไปเก็บผลอาสินเดิมได้ สำหรับที่ทำกินทางทะเล พื้นที่ที่เคยหากินเจ้าหน้าที่อุทยานกันพื้นที่ไว้ให้นักท่องเที่ยว เราต้องไปหากินไกล มีความเสี่ยง เพราะเรือลำเล็ก น้ำลึก ถ้าหน่วยงานในพื้นที่มีความใส่ใจ เขาต้องมาดูแลพี่น้องชาวเล แต่เขาบอกว่า มติ ครม. ไม่ใช่กฎหมาย

นางสาวอรววรรณ หาญทะเล (หญิง) 10 ปี มติ ครม. พี่น้องชาวเลรู้สึกดีใจมากที่ได้มาจัดงานที่หลีเป๊ะ ทำอย่างไรให้คนส่วนใหญ่เข้าใจว่าเราต้องการดำรงวิถีชีวิต มีที่ดิน มีที่ทำกิน หากินทางทะเลได้ เราต้องการกฎหมายนี้มาเพื่อต้องการให้เสมอภาคกับคนอื่นไม่ได้ต้องการมีเหนือใคร

นายสมชาติ รักษ์สองพลู ความสำคัญแรก ประเทศไทยยอมรับความหลากหลายของกลุ่มคน ประเด็นที่สอง มี มติ ครม.แต่มันใหญ่ไม่พอมันทำให้เราได้ตื่นตัว มีเพื่อน มีเครือข่าย รู้สิทธิ แต่คนที่ลุกขึ้นมาพูด มาสู้ถูกอุ้มหาย ถูกดำเนินคดี ถูกฟ้อง กลายเป็นว่า ใครเป็นคนคิด เป็นคนกำหนด แล้วกฎหมายที่มันใหญ่พอ เป็นเจ้าที่ที่ใหญ่พอกับกฎหมายอุทยาน และของกะเหรี่ยงจะมีงานที่อุทัยธานีเพื่อประกาศพื้นที่วัฒนธรรมเช่นกัน

สิ่งที่อยากให้เห็นจริง คือ วิถีชาวเลเขาดูแลจิตวิญญาณของทะเลอย่างไร เหมือนได้ขึ้นสวรรค์ที่สวยงาม พี่น้องชาวเลอยู่กับทะเล อาหารการกินสมบูรณ์ มติ ครม.เป็นสิ่งที่บ่งบอกและชี้ให้เห็นว่ามีความสำคัญอย่างไร มีทะเลหมุนเวียน หากินเป็นจุดคล้ายกับกะเหรี่ยงที่มีทำกินในไร่หมุนเวียน แต่สิ่งที่สะเทือนใจ คือ คนที่ตั้งหลักปักฐานกลับถูกกระทำโดยหน่วยงาน กรณีภาคเหนือ รัฐมนตรีมารับข้อมูล ตอบรับ/ครับๆ แต่พอกลับไปก็มาจับกะเหรี่ยงเหมือนเดิม

คุณประยงค์ ดอกลำไย ผมคิดว่ามันเป็นความเศร้าและน่าหดหู่อย่างหนึ่ง คือ การที่เรื่องของความเป็นมนุษย์ยังต้องมี มติ ครม.ฉบับหนึ่งออกมา

รับรองความเป็นมนุษย์ ทำไมคนอื่นๆ ถึงไม่ต้องมี ในระหว่างที่พี่น้องกำลังเสนอข้อมูลปัญหาให้รัฐมนตรีแต่มีข้าราชการคนหนึ่ง พูดว่า “เขาแย่งสมบัติกัน พีมูฟมายุ่งอะไร” มันเป็นความเศร้าอย่างหนึ่ง และทะเลมีไว้สำหรับนักท่องเที่ยวไม่ใช่ให้ชาวเลหาปลา ภูเขามีไว้สำหรับเป็นต้นน้ำให้คนเมืองใช้ ไม่ใช่ให้ชาวเขาอยู่

ข้อจำกัด คือ หนึ่ง กะเหรี่ยงและชาวเล ไม่รู้ว่า มติ ครม. มันใช้อย่างไร ไม่มีใครหยิบมันมาใช้ เช่น มันเขียนว่าหน่วยงานต้องทำอะไร ถ้าไม่ปฏิบัติแล้วเราจะฟ้องศาลปกครอง ที่ละเลยมา 10 ปี สอง กลัวซ้ำรอย ถ้าทุกคนไม่รู้สึกว่า มันเป็นกฎหมายที่เราจะใช้อย่างไรกลัวว่าจะถูกทำให้บิดเบี้ยวในสภา ประเด็นที่เป็นห่วง คือ จะเขียนให้มีผลโดยอัติโนมัติได้อย่างไร

คุณอัญญะรัฐ เอ่งฉ้วน รองเลขาธิการ สนง.คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ในบทบาทของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ในหลายเรื่องที่เสนอไปยังรัฐบาลไม่ได้รับการปฏิบัติ เช่น การเขียนให้มีการสำรวจพอสำรวจแล้วไม่รู้เอาไปทำอะไรต่อ สิ่งหนึ่งที่เราอยากเห็นคือ พรบ.เขตเศรษฐกิจที่สามารถยกเว้นกฎหมายบางฉบับได้ ดังนั้น ตาม พรบ.เขตวัฒนธรรม ควรนำหลักการนั้นมาใช้

คุณปรีดา คงแป้น กระบวนการขับเคลื่อนกฎหมาย พวกเราชาวเลอย่านั่งรอกฎหมาย เพราะปัญหาของเรายังมีอยู่ โจทย์ที่ท้าทายมาก คือการที่เราจะส่งเสริมกลุ่มชาติพันธุ์ เราต้องทำอะไรบ้าง ซึ่งมีหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องทำความเข้าใจกัน ประกอบด้วย

- ทีมงานแก้ปัญหาชุมชน
- การหาคนรุ่นใหม่มาทำความเข้าใจเรื่องกฎหมาย

- พื้นที่นำร่องต้องทำ ประกาศว่าพื้นที่คุ้มครองฯ มีอะไรบ้าง ด้วยการทำผังทำมือ มีแผน มีกองทุน มีกติกา ต้องทำควบคู่ไปกับการทำเรื่องกฎหมาย

อ.นฤมล อรุโณทัย เราต้องไม่รอกฎหมาย เพราะบทเรียนที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่า บางกฎหมายที่เราผลักดันมันไม่ได้เป็นไปตามที่เราขับเคลื่อนมาก่อนหน้านั้น ดังนั้น เราต้องเริ่มจากการเก็บข้อมูลประวัติความเป็นมา ความรู้ดั้งเดิม วิถีชีวิตวัฒนธรรม เรื่องเล่า ที่คนเฒ่าคนแก่เล่าให้ลูกหลานฟังซึ่งสำคัญมากเนื่องจากเรา (ชาวเล) ไม่มีภาษาเขียน และสิ่งที่ผู้สูงอายุเล่าให้ฟังงนั้นจะสอดแรกไปด้วยพื้นที่สำคัญในอดีต/ถิ่นฐานดั้งเม) ภาษาเรียกสิ่งต่างๆ ที่สอดแทรกวัฒนธรรมความเป็นอยู่ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะยืนยันสิทธิของเราตามวิถีชีวิตของเรา

คุณประสาร มฤคพิทักษ์งานที่เราต้องทำเพิ่มอีกด้าน คือ งานด้านศิลปวัฒนธรรม ผมมีเพื่อนเป็นศิลปิน ศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ เอกราช เอกลักษณ์ เอกศักดิ์ศรี เป็นคันฉ่องส่องความงามและความดี เป็นเครื่องฉายส่องคุณค่าคน

การมีอคติหรือมายาคติ (1.) ข้าราชการระดับสูง เขาคิดว่า ที่มีปัญหาอยู่ทุกวันนี้เพราะชาวเลแย่งสมบัติ แต่เราอยู่แบบไม่มีการมีกรรมสิทธิ เราใช้วิถีการแบ่งปัน (2.) เขา (คนนอก) มองแค่ด้านมูลค่า แต่เรา (ชาวเล) มองเรื่องคุณค่า (3.) ปัญหา คือ ที่ดินที่อยู่อาศัย และกระทบต่อเนื่องถึงพื้นที่ทำมาหากิน

การที่มีคู่ขัดแย้งในพื้นทุถึง 3 คู่ คือ ชาวเลกับชาวเล ชาวเลกับนายทุน ชาวเลกับราชการ ต้องมีการออกกฎหมายเพื่อสามารถแก้ปัญหาได้ แต่การประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมเราสามารถประกาศได้โดยประชาชนโดยไม่ต้องรอกฎหมาย

คุณสุนีย์ ไชยรสจะพบว่าทางหน่วยงานให้ความหวังเฉพาะหน้ามากมาย แต่เราคนจน ไม่มีบ้าน ไม่มีที่ดิน ไม่มีทะเบียนบ้าน เลยเข้าไม่

ถึงสิทธิ เพราะติดระเบียบหน่วยงานทางเครือข่ายชาวเลต้องช่วยผลักดันเพื่อปลดล็อคระเบียบหน่วยงาน สำหรับข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน . ถ้ากระทรวงไม่แก้เราต้องเชิญหน่วยงานด่วนที่สุด ว่าถ้าแก้ไม่ได้ต้องรุกต่อให้รัฐบาลแก้ ถ้ารัฐบาลไม่แก้ จะได้โยนปัญหาดังกล่าวไปที่สภาฯ

กฎหมายที่ฟังวันนี้ มี 3 ฉบับ ประกอบด้วยร่างของศูนย์มนุษฯ ร่างของ กรรมาธิการสภาผู้แทนราษฎร ร่างของสภาฯชนเผ่าแห่งประเทศไทย แต่สิ่งที่พี่น้องต้องทำให้ได้ คือ พี่น้องต้องสะท้อนสิ่งที่ตัวเองต้องการ และติดตามการเสนอกฎหมาย และอาจจะต้องมีการกดดันต่อไปหากมีความล่าช้า

นอกจากนี้ จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นต่อร่าง “พระราชบัญญัติส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ พ.ศ. ...”ของคณะกรรมการยกร่างกฎหมายโดยสาระสำคัญ คือ

อภินันท์ ธรรมเสนา ผู้แทนศูนย์มนุษยฯ กล่าวถึงที่มาของร่างกฎหมายกฎหมายฉบับดังกล่าว คือ จากการที่มีการระบุไว้ใน มติ ครม ซึ่งความจำเป็นของกฎหมายดังกล่าวเพื่อพี่น้องกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งประเทศ จะได้รับการคุ้มครองมากขึ้น

เป้าหมายกฎหมาย คือ การคุ้มครองสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ เพราะมีความด้อยสิทธิ โดยศูนย์มนุษยฯ จะมีการจัดทำข้อมูล รวมถึงมีการวางกลไกให้มีตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ มีฐานข้อมูลที่ถูกจัดทำโดยศูนย์มนุษฯ ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ และนำใช้ในการจัดทำประกาศเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรม และในพื้นที่ที่ประกาศจะมีส่วนทำให้กฎหมายของหน่วยงานต่างๆ เช่น ห้ามเลี้ยงสัตว์ของอุทยาน จะสามารถทำได้แต่ในการทำเพื่อความเพียงพอสำหรับการดำรงชีวิต มีสิทธิในที่ดินชั่วลูกหลานแต่ไม่มีกรรมสิทธิ์ปัจเจก และต้องมีการวางแผนการจัดการพื้นที่ที่มีความสอดคล้องกับพื้นที่เฉพาะบริบทของพื้นที่นั้นๆ มีแนวปฏิบัติและระเบียบกติกาประกอบด้วย

กลไกสำคัญที่ดูแลกฎหมายทั้งฉบับ คือ คณะกรรมการระดับชาติ มีนายกเป็นประธาน และมีหน่วยงานสำคัญที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการ นักพัฒนาเอกชน และมีผู้แทนสมัชชากลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งสมัชชามีหน้าที่เลือกตัวแทนไปเป็นกลไกในคณะกรรมการชุดต่างๆ

หน้าที่คณะกรรมการฯ กำหนดนโยบาย ระเบียบปฏิบัติของการทำตาม พรบ. ซึ่งประชุมค่อนข้างยาก จึงได้ให้มีอนุคณะกรรมการระดับจังหวัดเกิดขึ้น มีองค์ประกอบอย่างมีส่วนร่วม มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการประกาศพื้นที่ มีการกลั่นกรองข้อมูลให้กับคณะกรรมการระดับชาติ สามารถตั้งอนุกรรมการแต่ละเรื่อง และมีหน้าที่ทำข้อเสนอต่อคณะกรรมการระดับชาติ

สำหรับคำถามที่ว่า “กฎหมายนี้จะกล้ายกเว้นกฎหมายอื่นหรือไม่ ?” ต้องบอกว่าทีมยกร่างไม่ได้ยกเว้นกฎหมายอื่น แต่เปลี่ยนให้มีการบังคับใช้กฏหมายฉบับใหม่ และพื้นที่ที่มีการประกาศก่อนกฎหมายฉบับนี้ จะกลายเป็นพื้นที่นำร่องโดยปริยาย มีเวลาให้ดำเนินการตามขั้นตอนภายใน 120 วัน

ขั้นตอนการเสนอกฎหมาย มีดังนี้ (1.) นำร่างไปเสนอคณะกรรมการชุดใหญ่ ที่มีอ.บรรเจิด สิงหคเนติ เป็นประธาน (2.) นำข้อสรุปเสนอนายกรัฐมนตรี (3.)พร้อมให้เกิดกระบวนการรับฟังความคิดเห็น และมีฉบับร่างของ กมธ. ส่งไปที่สภาฯ (5.)การพิจารณารวมร่าง พรบ. และเข้าสู่สภาฯ ปี พ.ศ. 2564 ปี และในปีพ.ศ. 2565 มีการประกาศใช้ หากไม่มีเหตุการณ์ทางการเมืองอื่นๆ

2. กระบวนการวิจัยในชุมชน

มีการดำเนินงาน ดังนี้

1) การประชุมทีมวิจัยในชุมชน

2) การประชุมทำความเข้าใจกับสมาชิกในชุมชน
การประชุมเพื่อหารือเรื่องข้อมูลที่มีแล้วและออกแบบเพื่อจัดเก็บข้อมูลเพิ่มเติมร่วมกัน

3) การเก็บข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษา
4) การประชุมประมวลสรุปข้อมูลร่วมกันของทีมวิจัยและออกแบบการปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล
5)การประชุมกับสมาชิกในชุมชนเพื่อรายงานข้อมูลภาพรวมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
6) การปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล
7) การสรุปผลการศึกษา การปฏิบัติการ และนำเสนอผลการศึกษา

บทที่ 3

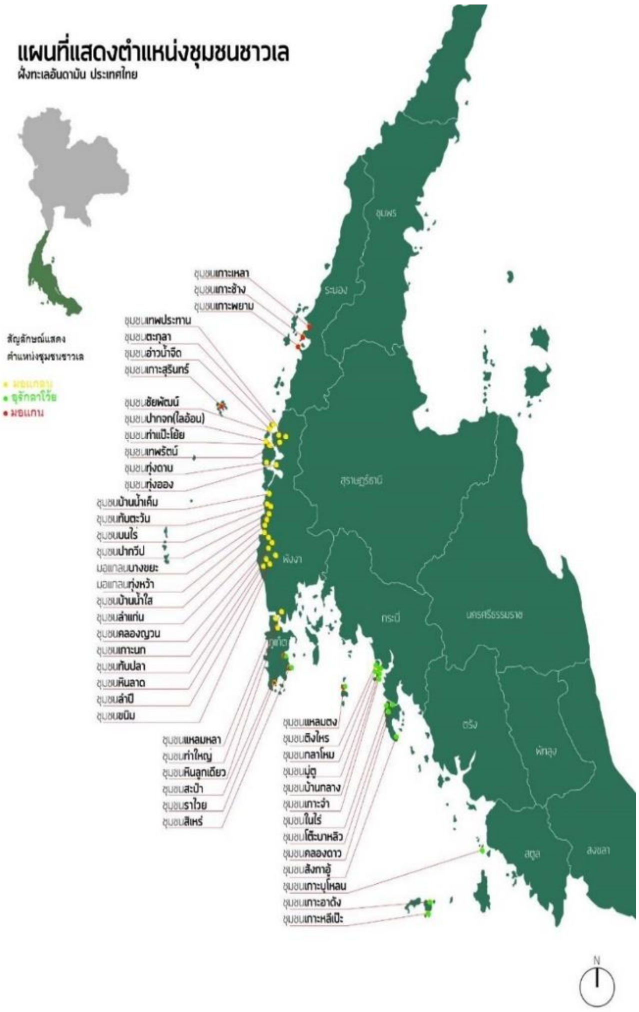

จังหวัดพังงามีหมู่บ้านชาวเลจำนวน 20หมู่บ้านเป็นชุมชนชาวมอแกลนทั้งหมด ตั้งอยู่ตลอดแนวชายฝั่งจังหวัดพังงาตั้งแต่อำเภอคุระบุรี อำเภอตะกั่วป่า อำเภอท้ายเหมือง อำเภอตะกั่วทุ่ง

ในงานวิจัยชิ้นนี้เลือกพื้นที่ศึกษา 2 พื้นที่ คือ พื้นที่บ้านทับตะวัน ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า กับพื้นที่บ้านหินลาด ตำบลท้ายเหมือง อำเภอท้ายเหมืองบทนี้จะนำเสนอข้อมูลบริบททั่วไปของชุมชน ประวัติศาสตร์ความเป็นมาและการตั้งถิ่นฐาน วิถีชีวิตชายฝั่ง นิเวศวัฒนธรรมของชุมชน สถานการณ์ปัญหาที่ดิน สาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้น รูปแบบการจัดการที่อยู่อาศัยที่

เหมาะสมโดยชุมชน ทิศทางการพัฒนาของจังหวัด การพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรม บทเรียนที่ผ่านมาของชุมชนชาวเลบ้านทับตะวัน มีรายละเอียดแต่ละพื้นที่ดังนี้

3.1 บ้านทับตะวัน

มอแกลน เป็นชนเผ่าพื้นเมืองกลุ่มหนึ่งในประเทศไทย คำว่า “มอแกลน” ถ้าออกเสียงตามภาษาของชาวเลมอแกลนแล้วจะมีเสียงสูง เป็น “หม่อแกล๊น”

1) ข้อมูลพื้นฐาน ด้านประชากร ด้านพื้นที่

ชุมชนทับตะวันอยู่ในหมู่บ้านบางสัก ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา เป็นชาวเลเผ่ามอแกล๊น ตั้งบ้านเรือนแบ่งออกเป็น 4 โซน ได้แก่

(1) พื้นที่โซนบนไร่ จำนวนประชากร ชาย 76 คน หญิง 50 คน จำนวน 55 หลังคาเรือน

(2) พื้นที่โซนซอยตาสุด จำนวนประชากร ชาย 35 คน หญิง 31 คน จำนวน 32 หลังคาเรือน

(3) พื้นที่โซนในท่อง จำนวนประชากร ชาย 46 คน หญิง 49 คน จำนวน 40 หลังคาเรือน

(4) พื้นที่โซนทุ่งทู จำนวนประชากร ชาย 61 คน หญิง 57 คน และ 29 หลังคาเรือน

2) ประวัติศาสตร์ความเป็นมาและการตั้งถิ่นฐาน

ประวัติศาสตร์ชาวเลชนเผ่ามอแกลนทับตะวัน บ้าน“หลื่อฉั๊ก” (บางสัก)

มอแกลนมีประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานบริเวณชายฝั่งจังหวัดพังงาและภูเก็ตมายาวนาน ในช่วงยุคก่อน พ.ศ.1832 หรือก่อนช่วง 12 ชั่วอายุคนมาแล้ว เล่าสืบต่อกันมาว่าถิ่นฐานเดิมของบรรพชนชนเผ่ามอแกลนตั้งอยู่ในดินแดนทางฝั่งทะเลด้านตะวันออก แถบจังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน มีผู้นำชนเผ่ายุคนั้นคือ “พ่อตาสามพัน” หรือ “บ๊าบสามพัน” คำว่า “บ๊าบ” เป็นคำที่ใช้เรียกบรรพชนที่ชาวมอแกลนนับถือและเคารพบูชา ยุคนั้นมีมอแกลนการปกครองแบบพี่แบบน้อง มีผู้นำสืบทอดตามสายตระกูลมีประชากรนับหมื่น ชาวบ้านมีการปลูกข้าวไร่และหากินในทะเลอย่างอิสระ คำว่า “มอแกลน” คือชื่อของผู้นำบนแผ่นดินชนเผ่ามอแกลนในอดีต

กระทั่ง..มาถึงยุคการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ชนเผ่ามอแกลนต้องประสบกับความยากลำบาก “อี่บูม”น้องสาวของพ่อตาสามพันต้องไปแต่งงานกับเจ้าผู้ครองแผ่นดิน แต่ยังไม่พอใจ ลวงให้ทหารมาฆ่าที่ป่าหิมพานต์ฝั่งอันดามัน แต่รอดมาได้และต่อมาเสียชีวิตที่ “หลื่อฉั๊ก” หรือหาดบางสัก การสร้างวัดใหญ่ต้องสูญเสียชีวิตชาวมอแกลนไปมากมายหลังจากนั้น ชาวมอแกลนที่เหลือถูกข่มเหง รังแก จนในที่สุดได้แตกกระจายออกเป็น 2 สาย คือสายทางน้ำและสายทางบก มุ่งเดินทางสู่โพ้นทะเลอันดามัน

“เฒ่าทวดธานี” ผู้นำสายบกได้พาลูกบ้านเดินไปตามเส้นทางแล้วปักหลักตั้งถิ่นฐานครั้งแรกที่แคว้นตะโกลา เรียกกันว่า “อากูน” ต่อมา “เฒ่าทวดธานี” ถูกลอบฆ่าเสียชีวิต ผู้นำจึงพากันอพยพหลบหนีจาก “อากูน” มาอยู่ที่ “บ้านในหยง” สำหรับบรรพชนชาวเลบางสัก หย่อมทับตะวัน,บนไร่บางส่วนก็มาอยู่ตั้งแต่ช่วงนี้ ช่วง พ.ศ. 2360 เกิดความขัดแย้ง การแย่งชิง

และการกดขี่จากกลุ่มคน "บาตั๊ก" ที่ทยอยเข้ามาอยู่ในหยงมากขึ้น ทำให้ผู้นำสายตระกูลร่วมกันตัดสินใจและย้ายจากบ้านในหยงไปตั้งหมู่บ้านอยู่ตามป่ารกทึบริมชายฝั่ง ตั้งแต่ "ท่องคา"หรือภูเก็ตถึงเกาะพระทอง และตะกุลา ต.เกาะพระทอง อ.คุระบุรี จ.พังงา แล้วนัดเจอกันในช่วงเดือน 3 ของทุกปี ที่ "หาดหินลูกเดียว" ต.ไม้ขาว อ.ถลาง จ.ภูเก็ต เป็นที่มาของประเพณี "นอนหาด" เดือนกุมภาพันธ์ของชาวเลชนเผ่ามอแกลน

สำหรับบ้านหลื่อฉั๊ก ผู้นำตระกูลมอแกลนที่มาจากในหยงมาสมทบเพิ่มเติมอีก 2-3 ตระกูลในยุคที่บรรพชนยังอาศัยอยู่ "นากก" นี้อยู่ที่ไหน? ผู้อาวุโสชาวมอแกลนเล่าว่าอยู่ใกล้ๆกับศาลพ่อตาสามพัน (ปัจจุบันเป็นหาดบางสัก ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา)บางสักเป็นพื้นที่ตั้งถิ่นฐานของชาวมอแกลนมายาวนานก่อนที่เป็นอุตสาหกรรมเหมืองจะขยายเข้ามาบรรพบุรุษของชาวมอแกลนบางสักเล่าสืบต่อกันมาว่าชาวมอแกลนรุ่นแรกๆอพยพมาจากบ้านในหยง อำเถอตะกั่วทุ่ง จ.พังงา แล้วมาอาศัยตั้งถิ่นฐานอยู่ที่"นากก" สาเหตุที่เรียกขานว่านากกเนื่องจากพื้นที่มีบึงที่มีต้นกกขึ้นอยู่มากมาย ต้นกกเป็นพืชที่หญิงชาวมอแกลนสมัยก่อนนำมาทำเครื่องจักรสานใช้ในครัวเรือนประเภทเสื่อ กระปุก

นากกนับเป็นหมู่บ้านใหญ่ในสมัยก่อนเพราะสมัยเมื่อร้อยปีที่แล้วมีบ้านชาวมอแกลนประมาณ 30-40หลังคา ทำมาหากินโดยการ "เบาะนาเบาะกอมะ" หรือแปรว่าทำนาทำสวน พื้นที่หลายแห่งมีบ่อน้ำผุดและมีพื้นที่ชุ่มน้ำสายรวมทั้งร่องน้ำสายเล็กๆ มีที่จอดเรือ ตรงนากกนั้นมีบึงขนาดเท่าต้นขา เดิมทำนาดำ หาปลา ปู หอย และสัตว์ทะเลอื่นๆ รวมทั้งเก็บผักผลไม้จากป่า

ส่วนที่อื่นๆในบริเวณนี้ก็มีบ้านมอแกลน10-20หลัง ตั้งอยู่กระจายกันก่อนที่จะมีเหมือง เช่นบริเวณที่เรียกว่า"ท่องทุ"เนื่องจากมีต้น "ลูกทุ" ที่เป็นต้นไม้ที่มีลักษณะลำต้นไม้ที่มีลักษณะลำต้นแตกเป็นกอขึ้นเป็นอยู่จำนวนมาก ต้นลูกทุจะชอบขึ้นในพื้นที่โล่งที่เป็นพื้นที่ดินปนทราย ซึ่งในปัจจุบันบ้านท่องทุคือพื้นที่ในบริเวณแนวถนนเส้นหลักที่ปีนที่ตั้งของชุมชนมอ

แกลนบางสัก ลูกทุที่สุกเป็นสีม่วงจะเป็นของกินเล่นที่เด็กชาวมอแกลนทั้งในสมัยก่อนและสมัยนี้ชื่นชอบ เพราะมีรสหวานแม้ว่าจะมีเมล็ดมาก ลูกที่ยังไม่สุกดีมีก็มีรสหวานอมฝาดนิดๆ ท่องทุเป็นพื้นที่อาศัยของชาวมอแกลนและมีคนไทยปลูกบ้านอยู่ด้วยหลายหลังแต่ก็มีการเคลื่อนย้ายจากการรุกรานอีกหลายครั้ง จากเดิมที่อยู่บริเวณนากก ย้ายไปรวมกับชาวเลมอแกลนที่ท่องทุและนายาว ชาวบ้านเล่าว่าช่วงที่ย้ายคือช่วงที่ช่วงสงครามโลกครั้งที่2 เพราะมีทหารญี่ปุ่นเข้ามาพื้นที่ มีการทิ้งระเบิด มีการสู้รบกันกับทหารฝรั่งหลังจากนั้นก็เกิดข้าวยากหมากแพงและโจรผู้ร้ายชุกชุม ชาวมอแกลนต้องเข้าป่าขุดหัวมันกิน มีชาวมอแกลนบางครอบครัวขายที่ดินไปในราคาถูก เพื่อแลกเปลี่ยนกับเสื้อผ้าและของจำเป็น เช่นข้าวสารอาหารแห้ง เป็นต้น

ในช่วงพ.ศ.2486 ย้ายไปอยู่ทุ่งเค็ด (ห่างจากนากก 800 เมตร) ทุ่งทุ (ทับตะวัน) และบนไร่ (พื้นที่ทำไร่ข้าวอยู่เนินเขา) หลังจากมีการสัมปทานเหมืองแร่ ในช่วง พ.ศ.2513 มีนายทุนมีการอ้างหลวง(รัฐ)ให้สิทธิ์ในการใช้พื้นที่ท่องเค็ด ชาวมอแกลนจึงต้องย้ายไปอยู่ที่ ท่องขี้ทราย” , ”ท่องทุ” (ห่างจากทุ่งเค็ด 200 เมตร) และบ้านบนไร่(พื้นที่ทำไร่ข้าวห่างจากท่องเค็ด 500 เมตร) ไม่นานถึงปีเหมืองเขาก็ใช้พื้นที่ท่องขี้ทรายหาแร่อีก กระท่อมโดนเจาะดูดทรายด้านล่างกระท่อมพัง จึงย้ายกระจายกันไปอยู่ “นาหน่าหย๊ด” หรือบ้านนายาว ทุ่งทุ หรือทับตะวัน และบนไร่ตามแต่ละสายตระกูล

นับเป็นครั้งสุดท้ายของการเคลื่อนย้ายและเป็นการเริ่มต้นตั้งชุมชนถาวรของมอแกลน บ้าน “หลื่อฉั๊ก” บ้านบางสัก และเป็นช่วงการเข้ามาของการท่องเที่ยวช่วงแรก และการสร้างฟาร์มเลี้ยงกุ้ง ปี2538 บางสักเริ่มเปลี่ยนโฉมหน้าและเป็นที่รู้จักในฐานะแหล่งท่องเที่ยวเมื่อมีคนไทยที่เข้ามาทำบังกะโลที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว ส่วนชื่อ ทับตะวัน เป็นชื่อโรงแรมที่มาตั้งเมื่อช่วง พ.ศ.2541 ทำให้ผู้คนแถบนั้นเรียกซอย “โรงแรมทับตะวัน” (ผู้เฒ่ามอแกลนตั้งชื่อให้) ต่อมาติดปากกันก็เป็นชื่อเรียกชุมชนที่นี่ ปัจจุบันเหลือชื่อทับตะวัน ไม่มีคำว่าโรงแรมนำหน้า เพราะโรงแรมปิดไปก่อนเกิด

เหตุการณ์สึนามิ ต่อจากนั้นก็มีโรงแรมบางสักบีชรีสอร์ทและอื่นๆ ตามมา หลังจากนั้นก็มีฟาร์มเพาะลูกกุ้งเกิดขึ้นและขยายตัวออกไปจนกระทั่งปัจจุบันเป็นฟาร์มขนาดใหญ่ของบริษัทซีพี ซึ่งปัจจุบันเป็นแหล่งจ้างงานชาวมอแกลนหลายสิบคนจากชุมชนบางสักแต่ทางชุมชนก็ยังพบผลกระทบจากบริษัทซีพีเมื่อปี2548ที่ปล่อยน้ำเสียลงป่าชายเลนของชุมชนทำให้เกิดน้ำเน่าปลา หอย กุ้ง ลอยตายเต็มป่าชายเลนทางชุมชนมีการเรียกร้องกับบริษัทให้หยุดปล่อยน้ำเสีย ทุกวันนี้แม้บริษัทจะมีการทำบ่อบำบัดหลายบ่อ แต่ก็ยังพบว่าน้ำเสียก็ยังมีการปล่อยในช่วงหน้ามรสุม และมีการเรียกร้องกับกรมประมงให้มาตรวจสอบน้ำและระบบการบำบัดที่ไม่ส่งผลกระทบต่อชุมชน หมักจะได้คำตอบว่าตักเตือนไปแล้วและพอมาตรวจกับไม่เจอสิ่งที่เป็นอันตรายกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้นการท่องเที่ยวยังขยายตัวเพิ่มขึ้นบริเวณชายหาดบางสัก บางเนียง เขาหลัก ทำให้ชาวมอแกลนวัยแรงงานออกไปทำงานเป็นแม่บ้านและคนสวนในรีสอร์ท เป็นคนงานในร้านอาหารและแหล่งบริการใกล้เคียง

ผู้อาวุโสชาวมอแกลนสามารถจะจดจำภูมินิเวศบริเวณนี้ได้เป็นอย่างดีแม้ว่าพื้นที่จะเปลี่ยนแลงไปอย่างมากเนื่องจากทำเหมืองแร่ และพืชพันธุ์ต่างๆ ก็แปรสภาพไป จากเดิมที่เคยเป็นป่าชายหาด ป่าโกงกาง ป่าดิบแล้งและพื้นที่ชุ่มน้ำ ก็กลายเป็นขุมเหมืองและกองทรายทับถมเป็นเนินสูง ประวัติชุมชนบางสักแบ่งได้ 5 ช่วงหลักๆ

(1) ช่วงที่มอแกลนอยู่กันเองท่ามกลางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ แต่ก็เต็มไปด้วยภัยอันตรายต่างๆไม่ว่าจะเป็นสัตว์ร้าย โจรผู้ร้าย โรคระบาด แถบบ้านบางสักเป็นพื้นที่ป่า ในสมัย พื้นที่อาศัยหลักคือบริเวณ นากก อยู่กันมาตั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่1 การทำมาหากินหลักคือการทำข้าวไร่ ตกเบ็ด เก็บปูกุ้ง หอยกินตามวิถีพอเพียงอย่างแท้จริง ชาวมอแกลนพึ่งตนเองเป็นหลักและการโยกย้ายที่อยู่อาศัยบ้างเป็นครั้งคราวรวมทั้งมีการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างกลุ่มชาวมอแกลนด้วยกัน ดังนั้น ผู้เฒ่าผู้แก่ชาวมอแกลนจึงรู้จักคุ้นเคยกันดี ตั้งแต่ชุมชนเกาะพระทองไล่มาจนกระทั่ง

ชุมชนด้านเหนือของเกาะภูเก็ต แถบบ้านบางสักยังเป็นพื้นที่ป่า สมัยนั้น เมื่อเสียชีวิตก็ฝังในพื้นที่ไม่ไกลจากหมู่บ้าน

(2) ช่วงที่อุตสาหกรรมเหมืองแร่เข้ามา ทำให้เกิดการโยกย้ายและการกระจายตัวของชุมชน มีผู้คนจากภายนอกเข้ามาอยู่มากขึ้น นอกจากจะเป็นการบุกเบิกพื้นที่ทำเหมืองแล้ว ยังเป็นการเปิดพื้นที่ให้คนภายนอก โดยเฉพาะผู้ที่มีโอกาส ทุน และอำนาจเข้ามาจับจองกรรมสิทธิ์ที่ดิน เพราะส่วนใหญ่ที่ดินกลายเป็นของผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ตำรวจ ฯลฯ ชาวมอแกลน ทำแร่ วิดแร่ ร่อนแร่กันเองบริเวณชายหาด บางทีก็มีโจรมาปล้นเงินที่ได้จากการขายแร่ ชาวมอแกลนต้องหนีเข้าไปอยู่ในป่า บางรายที่ทำงานในเหมืองก็รับจ้างเก็บหิน ขุดดิน ฉีดน้ำ เก็บเศษไม้ในรางแร่ ทำงานเป็นกะๆ ละ4 ชั่วโมง

ช่วงนี้เป็นช่วงที่ชาวมอแกลนจากทุ่งเค็ดย้ายขึ้นไปอยู่บนเขา ประมาณปี พ.ศ.2480-2500 และทำสวนรับจ้างมากขึ้น ในขณะเดียวกันก็มีคนภายนอกเข้ามาค้าขายแลกเปลี่ยนหรือเปิดร้านค้าริมถนนใกล้หมู่บ้าน เช่นเปิดร้านขายโกปี๊ ขนมจีน ของจำเป็นต่างๆ ซึ่งก็มีการซื้อของเงินเชื่อ ติดเงินไว้ก่อน เมื่อได้เงินมาแล้วก็ค่อยจ่ายคืน ในช่วงนี้ การที่คนนอกมาจับจองที่ดินทำให้พื้นที่ทำข้าวไร่ของชาวมอแกลนลดลง การทำข้าวไร่ ข้าวนา จึงทำในพื้นที่เดิม ความสมบูรณ์ของดินลดลงและยังมีนกและสัตว์ต่างๆมาทำความเสียหายให้ไร่และนาข้าว

การเริ่มตั้งถิ่นฐานบริเวณพื้นที่ด้านใน ทั้งในป่าห่างจากทะเลและบนเนินเขานี้นับเป็นการปรับตัวครั้งสำคัญของชาวมอแกลน ในปัจจุบันนี้ปรากฏว่าครอบครัวที่ย้ายไปตั้งบ้านเรือนอยู่บนเขากลับมีโอกาสดีกว่าที่จะจับจองของที่ดินและมีกรรมสิทธิ์เป็นเอกสารสิทธิ์ที่เป็นทางการ ชาวมอแกลนที่บ้านบนไร่มีอาชีพทำสวนยางพารา สวนผลไม้ และมีพื้นที่ที่จะปลูกพืชสวนครัวต่างๆ ทำให้พึ่งพาตัวเองและมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีอย่างไรก็ตาม ชาวมอแกลนที่อยู่อาศัยที่นี่ยังมีความผูกพันกับทะเล ยังไปมาหาสู่และ

มีความรู้สึกเป็นชุมชนเดียวกัน บ้านบางสัก รวมทั้งยังออกไปเก็บปูกุ้งหอยแทงไววายฯลฯอย่างสม่ำเสมออีกด้วย

(3) ช่วงนโบายรัฐอนุญาติให้เอกชนดูดแร่ในทะเล ทำให้ปะการังหัวกรังนุ้ยหน้าหาดทับตะวันได้รับความเสียเกรื้อนหาดทับตะวัน เมื่อก่อนผู้อวุโสมอแกลนได้เล่าไว้ว่า เมื่อน้ำแห้ง อยากเก็บกินอะไรก็ไปเอาขึ้นมาได้เลย แต่เมื่อน้ำเต็ม แค่เอาเรือพายไม่ถึงชั่วโมง ก็ได้ปลามาเต็มลำ บ้างคนคิดเอามาเผื่อบ้านเพื่อนบ้าน ทำให้เรือจม เพราะเอามามากเกิน แต่หลังจากการทำเหมืองแร่จบลง ทำให้เกิดความเสียหาย พื้นที่อนุบาลสัตว์น้ำหายไป ความอุดมสมบูรณ์หายไป ก่อนเกิดสึนามิธรรมชาติเริ่มฟื้นตัวปะการังเกิดขึ้นเยอะ แต่ก็ได้รับผลกระทบจากสึนามิอีกครั้ง

(4) ช่วงหลังเหตุการณ์สึนามิ หลังเหตุการณ์สินามิในปีพ.ศ.2547 ชาวเลในประเทศไทยเริ่มเป็นที่รู้จักกันมากขึ้นรวมทั้งชาวมอแกลนด้วย เพราะบ้านเรือน เครื่องมือประมง และข้าวของในชุมชนได้รับความเสียหายเป็นอย่างมาก สำหรับชุมชนบ้านบางสักมีผู้เสียชีวิตจำนวนสิบคนทั้งที่หมู่บ้านออกทำประมง หรือทำงานรับจ้างอยู่รีสอร์ท ชาวมอแกลนที่อยู่ปลอดภัยจากสึนามิคือกลุ่มที่อยู่บนเขาในพื้นที่บนไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ทำสวนยางพาราและสวนผลไม้

จังหวัดพังงาเป็นจังหวัดที่ได้รับความเสียหายมากที่สุดจากเหตุการณ์สึนามิ ทำให้เด็กกำพร้าไม่น้อยกว่า 600 คนและผู้ไร้ที่อยู่อาศัยกว่า 1,500 คน โรงเรียนบางสักที่ตั้งอยู่ในตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า ก็พังทลายไปหมดเหลือเพียงเสาธงเท่านั้น มูลนิธิราชประชานุเคราห์จึงได้ก่อสร้างโรงเรียนราชประชานุเคราะห์35ขึ้นในปี พ.ศ.2548 เพื่อรับเด็กกำพร้าและเด็กที่ได้รับผลกระทบจากสึนามิ รวมทั้งเด็กที่ขาดโอกาสต่างๆในจังหวัดพังงา

ช่วงสึนามิความช่วยเหลือได้หลั่งเข้ามาสู่ในชุมชนบางสักจากหลายองค์กร ซึ่งนอกจากการช่วยเหลือเร่งด่วนเรื่องอาหาร น้ำ สิ่งจำเป็นอื่นๆและที่อาศัยชั่วคราวแล้ว ยังมีการวางแผนสร้างบ้านถาวรด้วย เนื่องจาก

องค์กรที่สนับสนุนโดยมูลนิธิวิลลี่ บ้านปูนสองชั้นในซอยตาสุดที่สนับสนุนโดยองค์กรมัลทีเซอร์(Malteser)และบ้านใต้ถุนสูงฝาขัดแตะ สนับสนุนโดยเครือข่ายช่วยเหลือศูนย์ประสานงานอันดามัน เครือข่ายสลัมสี่ภาค มูลนิธิชุมชนไท และศูนย์พลเมืองเด็กสงขลา ฯลฯ ความช่วยเหลือเหล่านี้มีส่วนทำให้ชุมชนเกิดการรวมตัวกันและสนใจที่จะทำงานฟื้นฟูวัฒนธรรมและภาษามอแกลนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเยาวชนบางสักกับเยาวชนศูนย์พลเมืองเด็กสงขลาซึ่งแต่เดิมเด็กและเยาวชนมอแกลนไม่ค่อยมีเพื่อนคนไทยที่เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกันและให้กำลังใจกัน การได้เห็นการรวมกลุ่มของเยาวชนจากสงขลาทำให้เด็กและเยาวชนทับตะวันเกิดความประทับใจและทำให้เห็นว่าเยาวชนผู้สร้างสรรค์กิจกรรมและสิ่งดีๆให้ชุมชนได้เช่นกันในช่วงหลังสึนามิ กลุ่มเยาวชนบางสัก (หรือที่เรียกติดปากกันว่าทับตะวัน)เป็นกลุ่มที่เข้มแข็งที่สุดในหมู่ชาวเล เพราะยังมีการถ่ายทอดกิจกรรมเยาวชนจากรุ่นที่1ถึงปัจจุบันรุ่นที่6แล้ว

3)เส้นเวลาเหตุการณ์ชุมชนบ้านบางสัก ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จ.พังงา (พ.ศ.2330-2557)

ช่วงเวลา	เหตุการณ์
ประมาณ 2330	พื้นที่ยังเป็นป่าดงดิบ มีเสือ ควายป่า สัตว์ป่ามากมาย ผู้เล่า ทวดต้ม ทวดลาน ทวดพงศ์ เฒ่าปาน
2483 - 2488	ช่วงสงครามโลกครั้งที่2
2483	ช่วงสงครามโลกเรือญี่ปุ่นขึ้นฝั่งบริเวณขุมเขียว เฒ่าตุ๊ไปเฝ้ายาม โดนทิ้งระเบิด วิ่งหนีไปหลบในขุมเมือง (สัมภาษณ์นายเพียร หาญทะเล 26 มิถุนายน 2557)
2494	ชาวมอแกลนเก็บหาแร่เพื่อขาย เฒ่าตุ๊จำได้ว่าตอนเด็ก ช่วยแม่ตักทรายใส่รางไว้แล้ว วิดน้ำใส่เพื่อหาแร่ (สัมภาษณ์นายเพียร หาญทะเล 26 มิถุนายน 2557)
2497	ประมวลกฎหมายที่ดิน มีการกำหนดประเภทเอกสารสิทธิ

	ที่ดิน
2497	ตอนที่ป้านิดเด็กๆอาบนำในขุมหน้าบ้าน (ท่องขีทราย)เป็นขุมเหมืองใหญ่ น้ำในขุมเป็นน้ำจืด (สัมภาษณ์ป้านิด 24 มิถุนายน 2557)
2502	ป้ากล้วยทำไร่ที่บ้านนายาว (สัมภาษณ์ป้ากล้วย 26 มิถุนายน 2557)
2507	ป้านิดเปลียนจากทำแร่มาทำสวนโดยย้ายมาอยู่บนไร่ เพราะบ้านในท่องขี้ทรายถูกเถ้าแก่ให้ย้ายออก(สัมภาษณ์ป้านิด 24 มิถุนายน 2557)
2517/2519	มีการให้สัมปทานเหมืองแร่ (สัมภาษณ์นายศักดา พรรณรังษี 26 มิถุนายน 2557)
2519 - 2520	เริมมีคนจากทีอืนๆมาทำแร่บริเวณนีมากขึน พ่อแม่น้องเก๋ (วิทวัส) มาทำแร่วุลเฟรมบนภูเขาที่บ้านน้ำเค็ม (สัมภาษณ์นาย วิทวัส เทพสง 23 มิถุนายน 2557)
2520	วัฒนธรรมทำข้าวไร่ นาข้าว หายไปจากชุมชนมอแกลน ป้าน้อยเลิกทำนา เพราะผลผลิตลดลงอย่างมาก และที่ทำกินก็มีน้อย (สัมภาษณ์ป้าน้อย 24 มิถุนายน 2557
2522	ป้ากล้วยร่อนแร่ (สัมภาษณ์ป้ากล้วย 26 มิถุนายน 2557)
2522 - 2524	ปิดสัมปทานเหมืองแร่ (สัมภาษณ์ นายศักดา พรรณรังษี24 มิถุนายน 2557)
2529	หมดสัมปทานเหมืองแร่(สัมภาษณ์ นาย วิทวัส เทพสง 23 มิถุนายน 2557)
30 ส.ค. 2534	ประกาศตังอุทยานแห่งชาติเขาหลัก-ลำรู่ ต.คึกคัก อ.ตะกัวป่า จ.พังงา
2537	เริมสร้างโรงแรมทับตะวัน (สัมภาษณ์นายวิทวัส เทพสง 23 มิถุนายน 2557)
26 ธ.ค. 2547	แผ่นดินไหวและเกิดคลืนยักษ์สินามิในทะเลอัดามัน บ้านเรือนชุมชนชาวเลเสียหาย เหลือแค่เสาบ้าน มีผู้คนเสียชีวิต
2548	ช่วงที1.ชาวเลในทับตะวันหนีมาอยู่บนไร่-และตังเต็นซ์อยู่ชั่วคราว มีผู้คนนำอาหารมาให้ ช่วงที่2.กลุ่มทุนมาติดป้ายบริเวณท่องทุ่ ว่าเขาเป็นเจ้าของ

	โดยมีเอกสารสิทธิเป็น นส.3 มีเอ็นจีโอมาทำความเข้าใจด้านสิทธิ์และสร้างทีมกระบวนการเรียกและเปิดพื้นที่ทางสังคม ช่วงที่3เกิดการร่วมตัวของชุมชนทั้งผู้ชาย สตรี เด็กและเยาวชน รุกขึ้นมาทำกิจกรรมและร่วมกลุ่มอาชีพต่างๆเพื่อปกป้องที่ดินบรรพบุรุษเช่นขุมเขียว(พื้นที่จอดเรือ)/ที่อยู่อาศัยชุมชนในท่อง/พื้นที่หน้าหาดกรังนุ้ย/พื้นที่ศาลทีเคราพพ่อตาสามพัน/ที่ทำกินบนเขา/พื้นที่ต้นน้ำ
2548	มีหลายองค์กรมาร่วมสร้างบ้านให้ชาวเลท่องทุ แต่ไม่มีหน่วยงานรัฐแม้แต่หน่วยงานใดที่จะมาร่วมสร้างด้วย (ชาวบ้านออกแบบเอง สร้างเอง บ้านตามใจผู้อยู่ และมีความสุข)
2549	ชาวบ้านชุมชนท่องทุถูกดำเนินคดีข้อหาบุกรุกทีดินเอกชน
2549-2550	มูลนิธิชุมชนไท สลัมสีภาค พลเมืองเยาวชนสงขลา มูลนิธิมอส.มูลนิธิเด็ก มูลนิธิเซฟอันดามัน พอช. มูลนิธิวิลลี่ มูลนิธิจากประเทศเดนมาร์ก นักศึกษามหาลัยต่างๆ อาสาสมัครวอแลนเฑียร์ เครือร่วมกับหลายองค์กรมาช่วยสร้างศูนย์วัฒนธรรมทับตะวัน (สัมภาษณ์นายศักดา พรรณรังษี 26 มิถุนายน 2557)
2553	เมือวันที2 มิ.ย.พ.ศ.2553รัฐบาลนายกรัฐมนตรี นายอภิสิทธิเวชชาชีวะ ได้มีมติคณะรัฐมนตรี เห็นชอบหลักการแนวนบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเลตามแนวทางจัดทำพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษและมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำแผนไปปฏิบัติ ประกอบด้วยการสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย การให้ชาวเลสามารถประกอบอาชีพประมงหาทรัพยากรตามเกาะต่างๆโดยปรนพิเศษในการใช้อุปกรณ์ดั้งเดิมของกลุ่มชาวเล รวมถึงการสนับสนุนงบประมาณในการฟื้นฟูวิถีชีวิตและวัฒนธรรม แต่ก็ยังไม่มีความคืบหน้ามากนัก
2555	ศาลจังหวัดตะกั่วป่าให้ชาวเลชุมชนบ้านทับตะวันไกลเกลียกับเอกชนในวันนั้น แม้ชาวบ้านยังไม่มีหลักฐานชัดเจนกับการยอมคดี สุดท้ายบางรายก็ไม่ได้การเยียวยาอย่างเป็นธรรม และยังมีป้าลาภที่ยังไม่รับสิทธิ์ในที่ดินจนถึงปัจจุบัน

2555 - 2562	-ชาวบ้านหันมาทำงานรับจ้างมากขึนเมือวิถีทางทะเลถูกกำกัดลง และนโยบายฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเลก็มีเพื่อชะลอการเสื่อมสูญของวัฒนธรรม แต่ยังไม่มีนโบายระยะยาวเพื่อการสนับสนุนด้านวัฒนธรรมชาติพัธุ์ให้ต่อเนื่อง
2563	-สถานการณ์โควิดชาวบ้านสวนใหญ่ตกงาน/ถูกเลิก -ชาวเลใช้พื้นที่ธรรมชาติมากขึ้นเช่นกรังนุ้ย ชายทะเล ขุมเขียว ทำสวนปลูกผัก เลี้ยงหมู แบบภูมิปัญญามอแกลนมากขึ้น -คนรุ่นใหม่เริ่มเรียนรู้วิถีชีวิตการหากินจากผู้ใหญ่อย่างจริงจังเช่นการดูลม การดูฝูงปลา การเอาสัตว์ตามวิถีชาวเลอย่างพอประมาณ การเซ่นไหว้กับพื้นที่ธรรมชาติ -มีความสามัคคีมากขึ้น -กลุ่มสตรีบางสักร่วมกันทำกิจกรรมข้าวแลกปลา -ศูนย์วัฒนธรรมทับตะวันเป็นพื้นที่ที่ให้คนชุมชนมาร่วมกันทำกิจกรรมร่วมกันตั้งปี50-จนถึงปัจจุบัน

4) วิถีชีวิตชายฝั่ง นิเวศวัฒนธรรมของชุมชน

การดำรงวิถีชีวิต : ในอดีตจนถึงปัจจุบัน วิถีมอแกลนทับตะวัน เป็นวิถีชายฝั่งเนินเทือกเขา มีภูมิปัญญาในการดำรงชีวิตอยู่กับทะเลและการเพาะปลูก ชาวมอแกลนที่นี่ทำสวนผสมใกล้บ้านและปลูกข้าวไร่จนหลังยุคประกาศเขตป่าและสัมปทานป่าไม้ คนในท้องถิ่นเข้าครอบครองพื้นที่ข้าวไร่แปลงเดิมของมอแกลนจนหมด เมื่อจะเวียนกลับมาที่เดิมจึงไม่สามารถใช้พื้นที่ได้อีก ต่อมามีนโยบายให้สิทธิ์ที่ดินให้เกษตรกรปลูกพืชเศรษฐกิจ พื้นที่ข้าวไร่และสวนผสมจึงเปลี่ยนเป็นยางพาราไปเกือบหมด ส่วนวิถีภูมิปัญญาในท้องทะเล ก็เป็นดั่งคำกล่าวถึงความสามารถของมอแกลนว่า “หม่าต๊ะ คู๋ตี่จุมก่าเว๊ะอุ๋เอ๊นกู่ไล๊น๊ะป่ะหน๊า” หมายถึง “ตาเหมือนนกออก น้ำเจ็ดศอกยังมองเห็น” และก่อนจะมีการสัมปทานแร่ในทะเล ทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ วิถีในทะเลอิสระ หลังธรรมชาติเสื่อมโทรม วิถีชาวเลก็ถูกกำหนดโดยการประกาศเขตรัฐประเภทต่างๆ โดยเฉพาะเขตอุทยานฯและเขตการ

ท่องเที่ยวที่ก่อเกิดการควบคุมไม่ให้ชาวเลใช้พื้นที่ดั้งเดิม นานเข้าก็สูญเสียภูมิปัญญา ไม่รักหวงแหนในพื้นที่ธรรมชาติที่ถูกรัฐครอบครองเป็นเจ้าของ เมื่อชาวเลไม่สนใจก็เกิดการรุกใช้พื้นที่จากคนทั่วไปและเอกชนจนธรรมชาติพังพินาศเกือบทุกที่ ปัจจุบัน มีมติจากนโยบายผ่อนปรนให้ชาวเลใช้เครื่อง 17 ชนิดหากินได้

ชาวมอแกลนทำมาหากินชายฝั่งทะเลและปลูกข้าวทั้งในรูปแบบของข้าวไร่และข้าวนา การอยู่อาศัยและทำมาหากินในบริเวณนี้มายาวนานทำให้เกิดความคุ้นเคยกับภูมินิเวศ มีความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรในระบบนิเวศย่อยๆไม่ว่าจะเป็นแนวปะการัง ป่าชายเลน ป่าชายหาด ป่าบนบก พื้นที่ชุ่มน้ำ-ร่องน้ำจืดบนบกฯลฯ

ในสมัยก่อนบริเวณชายฝั่งบางสักนี้เป็นป่าใหญ่ มีเสือและสัตว์ป่าอยู่ ชาวมอแกลนรุ่นอาวุโสยังเคยเดินป่าแล้วเห็นรอยเท้าเสือขนาดเท่าฝ่ามือคน ป่าใหญ่นี้อุดมสมบูรณีมีไม้ใหญ่และมีพื้นที่มาจรดชายหาด พื้นที่ป่าบกนั้นเป็นแหล่งวัตถุดิบสำหรับสร้างบ้าน สร้างเรือและทำเครื่องมือเครื่องใช้ พื้นที่บนบกบางแห่งเป็นพื้นที่น้ำขังหรือมีร่องน้ำจืดตามธรรมชาติ บางแห่งเป็นบึงตื้นๆ ที่มีปลิงดูดเลือด ทั้งปลิงควาย (แลตากกะบาว) และปลิงเข็ม คือตัว ลูกของปลิงควาย(แลต๊ากด่าลุ่ม)มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ poecilobdellamanillensisทั้งสองอย่างนำมาทำยาได้ โดยย่างกับน้ำผึ้งแล้วบดให้เด็กๆ กินวันละนิด เชื่อกันว่าจะทำให้เด็กแข็งแรง ไม่ร้องโยเย

บริเวณที่มีน้ำจืดไหลลงทะเลมักเป็นแหล่งป่าชายเลน พื้นที่ดินเป็นขี้เทือกขี้เลนแต่น้ำใสสะอาด ป่าชายเลน เป็นที่ทำมาหากินสำคัญแห่งหนึ่ง เพราะมีหอยหลายชนิด เช่น หอยขาว หอยโข่ง หอยรู หอยลาย หอยติบ หอยหวาน หอยแครง หอยคราง หอยชักตีน ซึ่งหอยชนิดหลังนี้แทบจะสูญพันธุ์ไปแล้วเพราะสภาพพื้นที่เปลี่ยนไปนอกจากนั้นก็เป็นแหล่งเตยพรุ (ชาวมอแกลนเรียกว่า สะแขะพรุ)เตยโดง(สะแขะกะโดง)เตยหลังคาย (สะแขะหลังคาย)ใบเตยเหล่านี้นำมาตัดและกรีดเป็นเส้นตอกแช่น้ำ ตากแดด เพื่อนำมาสานเสื่อและสาน”กะสอบ”ใส่ของได้

พื้นที่บริเวณหาดและแนวปะการังก็เป็นแหล่งอาหารที่สำคัญ แถบบางสัก ชาวมอแกลนหาปู กุ้ง หอยใน บริเวณที่เรียกว่า”หัวกรัง” ซึ่งเป็นชื่อเรียกภาษามอแกลนแปลว่า “หัวปะการัง” เดิทพื้นที่นี้เป็นบึงน้ำเค็มแบบลากูน(lagoon)แต่คลื่นสึนามิทำให้สภาพธรรมชาติบริเวณนี้เปลี่ยนไป อาหารทะเลที่ชาวมอแกลนบางสักโปรดปรานคือ “ดาหวาก” หรือเรียกในภาษาไทยปักษ์ใต้ว่า “โวยวาย”ซึ่งก็คือหมึกสายเล็ก (Octopus dolifusi) การแทงโววายเป็นสิ่งที่ทำกันมาตั้งแต่รุ่นปู่ยาตายาย ทั้งเพื่อกินเองและเพื่อขาย บางทีก็ย่างหรือตากแห้งเก็บเอาไว้กินได้นานๆ ชาวมอแกลนแทงโววายขายตั้งแต่กิโลกรัมละ3-5 บาทเมื่อประมาณ30ปีมาแล้ว จนกระทั่งมีราคากิโลกรัมละ 150-200 บาทในปัจจุบัน และโววายหายากมากขึ้นหลังจากที่สภาพธรรมชาติบริเวณหัวกรังเปลี่ยนไป

ฤดูกาลแทงโววายเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงพฤษภาคมของทุกปี จำนวนของโววายลดลงในฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ นอกจากนั้น ตัวยังมีขานดค่อนข้างเล็ก ไม่ค่อยมีเนื้อ โววายในพื้นที่แถบนี้มีหัวเล็กหนวดยาว อุปกรณ์ในการแทงโววายคือเหล็กหรือสแตนเลสสองง่ามมีปลายแหลม ก่อนที่จะไปแทงโววาย ชาวเลมอแกลนต้องไปหาปูหินที่อาศัยอยู่ตามกองหินริมชายหาด เมื่อได้ปูหินมาแล้วก็นำมาเด็ดก้ามและขาออกให้หมด จนเหลือแต่เนื้อ ต่อจากนั้นก็นำหวายมาเหลาให้เป็นก้านแหลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5 ซม.ยาว 30 ซม.มาเสียบเนื้อปูเป็นเหยื่อล่อโววาย

จากนั้นก็เดินหาปากรูของโววายบริเวณชายหาด ซึ่งมีจุดสังเกตคือ ปากรูจะมีเศษหินเล็กน้อยกองพูนอยู่โดยรอบ และหินดังกล่าวจะสะอาดทุกก้อน ไม่มีตะไคร่เกาะ เมื่อพบรูโววาย ก็จะนำบริเวณปากรูออก 2-3 ก้อน จากนั้นนำก้านหวายที่เสียบเนื้อปูแหย่ลงไปในรู เมื่อโววายได้กลิ่นเนื้อปูก็จะยื่นหนวดขึ้นมาจับแล้วพยายามลากลงรู ชาวมอแกลนจะค่อยๆดึงก้านหวายขึ้นมา เมื่อมองเห็นโววายโผล่หัวออกมาจากกรูก็จะใช้เหล็กแหลมแทงเบา และความเร็ว เป็นการประชันคว่าวว่องไวระหว่างผู้แทงและโววาย

อย่างแท้จริง ชาวมอแกลนนิยมนำโววายมาปรุงเป็นอาหารหลายประเภท เช่นลาบ ผัดเปรี้ยวหวาน แกงกะทิ แกงเผ็ด ฯลฯ

ชาวมอแกลนเป็นชาวเลที่ทำมาหากินตามชายฝั่ง ทำประมง เก็บกุ้ง หอย ปู ปลา แต่ในขณะเดียวกันก็เป็น “ชาวไร่ ชาวนา”ด้วย ในสมัยก่อน ชาวมอแกลนในหลายชุมชนเคยปลูกข้าวไร่ บริเวณที่ราบชายฝั่งทะเลและบนเขาโดยการพึ่งพาน้ำฝน การปลูกข้าวไร่ใช้แรงคนล้วนๆไม่ต้องอาศัยแรงสัตว์แบบปลูกข้าวในนา ชาวมอแกลนเริ่มทำข้าวไร่ในช่วงต้นฤดูฝนคือประมาณเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน มีการหยอดเมล็ดข้าวในหลุมที่ทำโดยใช้ทิ่มลงไปในดิน และรอให้ต้นข้าวเจริญเติบโตออกรวง จึงเก็บเกี่ยวโดยใช้เคียวหรือใช้ “นมัน”หรือแกะเก็บข้าว เมื่อทำไร่ข้าว 1-2 ฤดูกาลแล้วก็เปลี่ยนพื้นที่แต่ก็ไม่ได้เป็นการเปิดพื้นที่ใหม่เสมอไป บ่อยครั้งที่เวียนกลับมาทำไร่ข้าวในนาพื้นที่ที่เคยปล่อยรกร้างจนกลับมาเป็นป่ารก ชาวมอแกลนจึงมีความผูกพันกับผืนดินและอยู่อาศัยติดที่ในบางช่วงเวลาเพื่อที่จะดูแลและเก็บเกี่ยวข้าวไร่

พื้นที่บางแห่งที่เป็นแหล่งน้ำซับ ร่องน้ำ บึงตื้นๆ หรือพื้นที่ชุมน้ำก็เป็นแหล่งปลูกข้าวแบบในนาได้ ในบางสักก็มีพื้นที่เช่นนี้ เช่น “บ้านนายาว” (ชาวมอแกลนเรียกว่า “นาหน่ายัด”ต่อมาก็เรียกย่นย่อเป็น “บ้านนา”เป็นร่องน้ำจืดตามธรรมชาติที่เคยใช้ทำข้าวนา โดยใช้แรงคนหรือใช้ควายเหยียบย่ำพื้นที่ให้ดินโคล่นอ่อนนุ่มและหว่านข้าวลงในดิน จนกระทั่งเมล็ดงอกออกมาเป็นต้นกล้า บางครั้งก็ถอนมาปักดำในนาที่มีน้ำขังอยู่ตลอด

วัฒนธรรมการทำนาของชาวมอแกลนมีการช่วยเหลือกัน เป็นการลงแรงด้วยกันหลายๆคนในหมู่ญาติระหว่างพี่น้องเพื่อนฝูง ทำให้งานเสร็จรวดเร็วด้วยและมีความสนุกสนานในการทำงานด้วย เพราะมีการพูดคุยหยอกล้อกัน เวลาทำงานจึ่งผ่านไปรวดเร็ว แต่ต่อมาวัฒนธรรมการทำนาวัฒนธรรมข้าวและการช่วเหลือเกื้อกูลกันค่อยๆหายไป โดยเฉพาะในยุคสมัยที่ต่างคนต่างก็ออกทำงานรัจ้างหาเช้ากินค่ำเป็นหลัก

หลังจากที่เก็บเกี่ยวแล้วก็มีการฟาดข้าวให้เมล็ดข้าวเปลือกหลุดออกจากรวง บริเวณบ้านมอแกลนดั้งเดิมจะมียุ้งข้าวสร้างเป็นเรือนใต้ถุนเตี้ยขนาดเล็กกว่าบ้านตั้งอยู่ใกล้กัน ตัวเรือนยุ้งจะใช้ไม้ไผ่ จากและสังกะสีเท่าที่หาได้มาทำฝาและมุงหลังคา ภาษามอแกลนเรียกยุ้งข้าวว่า “ทับ” ข้าวเปลือกที่ได้จากข้าวไร่และนาข้าวจะถูกนำมาเก็บใส่ปีบ เมื่อจะรับประทานก็นำข้าวเปลือกมาตำในครกไม้ ต่อจากนั้นจึงนำไปฝัดเพื่อแยกเปลือกออกจากเมล็ดข้าว ชาวมอแกลนทำครกไม้เอง โดยใช้ท่อนไม้ขนาดใหญ่มาขุดเจาะเป็นหลุมที่มีความมนโค้งกำลังดี ทำไม้ตำข้าวจากท่อนไม้ยาว ทำกระด้งฝัดข้าวจากไม้ไผ่และหวาย ทำเสื่อรองข้าวจากใบเตยหนาม ในสมัยก่อนชาวมอแกลนหุงข้าวด้วยหม้อดินเผาบนเตาฟืนเหมือนคนไทยในสมัยก่อน

นอกจากนั้นก็มีการเลี้ยงสัตว์เช่นหมู และไก่ แต่เป็นการเลี้ยงแบบปล่อยคือให้สัตว์เหล่านั้นเป็นอิสระและหากินเองในบริเวณหมู่บ้าน การเลี้ยงหมูขี้พร้าแบบปล่อยให้หากินเองทั่วหมู่บ้านนั้นจึงเป็นอัตลักษณ์ของชาวมอแกลน ในสมัยก่อนชาวมอแกลนอยู่ได้อย่างสบายเพราะว่าทำข้าวไร่บนบก จึงมีข้าวเป็นอาหารหลัก และยังออกหากินตามชายฝั่ง มีปลาปูกุ้งหอยอุดมสมบูรณ์ ต่อมาเมื่อมีการจับจองครอบครองพื้นที่มากขึ้น มีการขยายตัวของอุตสหกรรมเหมืองแร่ดีบุก สวนยางพารา สวนมะพร้าว ชาวมอแกลนก็หันมาทำงานรับจ้างเพื่อแลกกับข้าวและของจำเป็นอื่นๆบ้างก็ทำไร่ข้าวบนที่ดินที่มีผู้อื่นจับจองและแบ่งปันส่วนของข้าวเอาไว้ ชาวมอแกลนจึงเป็นส่วนสำคัญของพัฒนาการของพื้นที่ชายฝั่งจังหวัดพังงาและภูเก็ต แต่กลับมีประวัติศาสตร์หรือเรื่องราวที่เป็นกลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับผู้คนกลุ่มนี้อยู่น้อยมาก

*การทำเหมือง การท่องเที่ยว และสภาพชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไป

พื้นที่หลายแห่งในภาคใต้ฝั่งอันดามันเป็นพื้นที่ศักยภาพแร่ดีบุก การร่อนแร่ด้วยมือและเลียงแบบพื้นบ้านรวมทั้งการทำเหมืองชนิดต่างๆ เริ่มพัฒนามาตั้งแต่ยุครัตนโกสินทร์ตอนต้นหรือร้อนกว่าปีที่ผ่านมา การทำ

เหมืองมีหลายชนิด มีทั้งการทำเหมืองแร่บนบก เช่น เหมืองรูหรือเหมืองปล่อง (shaft mining)ฯลฯ เหมืองหาบ (open-pitmning)เหมืองสูบ(gravel pumping)เหมืองฉีด (hydrolic mining หรือ hydraulicking)ฯลฯ และการขุดแร่ในทะเล เช่น เหมืองเรือสูบ และเหมืองเรือขุด

บางสักเป็นพื้นที่ที่มีศักยาภาพแร่ดีบุกสูงเช่นเดียวกับพื้นที่อื่นๆแถบชายฝั่งอัดามัน และการรุกคืบของอุตสาหกรรมเหมืองแร่ก็มีผลต่อวิถีของชาวมอแกลน หลังจากที่มีการขอสัมปทานทำแร่ดีบุก บริษัทก็ขอให้ชาวมอแกลนโยกย้ายไปอยู่ที่อื่นเพื่อที่จะได้ทำเหมืองในบริเวณนี้ มีการจัดหาตับจากมุงหลังคาให้ครอบครัวละ 200 ตับ ชาวมอแกลนเป็นคนที่กลัวและไม่อยากมีปัญหากับคนภายนอก จึงยอมย้ายโดยดี หลังจากนั้นก็มีการเปลี่ยนแปลงสภาพกายภาพของพื้นที่ การเปิดหน้าดิน การสร้างทำนบโดยการปักไม้และทำคันดิน การขุดและดูดทรายกลายจนพื้นที่เป็นขุมเหมือง เป็นทุ่งทราย และเป็นเนินทราย

การเปิดพื้นที่ทำเหมืองและความต้องการไม้มาใช้สอยโดยเฉพาะในกิจกรรมเหมืองแร่ การทำรางเหมืองและเสา การสร้างที่พักอาศัยให้คนงาน ทำให้ต้นไม้ใหญ่ในบริเวณนี้หมดไป เดิมแถบนี้มีต้นไม้ใหญ่หลายคนโอบ นอกจากนั้น ทรายสะอาดสีขาวถูกดูดขึ้นมาปกคลุมพื้นที่ ทำให้เหลือต้นไม้ไม่กี่ชนิดที่เติยโตได้ดีในพื้นที่เป็นทราย เช่น ต้นเค็ด (catunaregam tomentosa(blume ex dc.) Tirveng.) ต้นกาหยี (Anacardium occidentale) ต้นเสม็ดชุน ยูคาลิปตัส กระถิ่นณรงค์ และหลังจากที่หยุดการทำเหมืองแล้ว บริเวณนี้ก็เป็นขุมเหมืองและยังมีพื้นที่ชุมน้ำ มีป่าพรุ

ตั้งแต่ครั้งที่ตะกั่วเริ่มมีราคา ชาวมอแกลนบางส่วนก็หันมาวิดแร่บริเวณชายหาด ซึ่งทำได้เฉพาะในช่วงฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้เท่านั้น (ประมาณเดือนมิถุนายนถึงตุลาคม) เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าวทะเลมีคลื่นลมจัดที่กวาดทรายบริเวณชายหาดกลับลงทะเลไปแต่ในขณะเดียวกันก็จะกวาดเอาเศษแร่จากพื้นทะเลขึ้นมาบริเวณชายหาด

ชาวมอแกลนจะ “กวาดแร่” โดยนำไม้ไผ่หรือแกลลอนผ่าซีกค่อยๆ กวาดทรายที่มีแร่ปนอยู่มาใส่ในรางวิดแร่ ซึ่งจะแยกทรายออกจากแร่ไปส่วนหนึ่ง ต่อด้วยการนำมาร่อนด้วยเครื่องมือที่เรียกว่า “เลียง”ชาวมอแกลนบางคนนำทรายปนแร่ใส่กระสอบขนกลับมาที่บ้านเพื่อร่อนต่อด้วยเลียง เพราะงานนี้ใช้เวลามากและเป็นงานละเอียด ในปัจจุบัน (พ.ศ.2557) มีการรับซื้อแร่ตะกั่วในราคากิโลกรัมละ230-250 บาท เดิมการร่อนแร่ของชาวมอแกลนไม่ต้องขออนุญาติ แต่ในขณะนี้ต้องมีใบอนุญาติร่อนแร่จากสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ซึ่งสำนักงานจะให้โควตาแก่เถ้าแก่และชาวมอแกลนต้องจ่ายค่าใบอนุญาติให้เถ้าแก่ในราคาใบละ 500 บาทต่อปี

ขุมเขียวเป็นตัวอย่างของพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงหลังการทำเหมืองแร่ ในสมัยก่อนที่จะมีอุตสหกรรมเหมือง บริเวณนี้เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำชายฝั่งทะเล ในช่วงฤดูฝนซึ่งมีน้ำจืดมากก็สามารถจะทำไร่ข้าวได้ การดูดแร่และดูดน้ำมาใช้ในการทำเหมืองแร่ทำให้บริเวณนี้กลายเป็นบึงที่ลึกขึ้นใหญ่ขึ้นกว่าเดิม น้ำในบึงดูใสจนเป็นสีเขียว บริเวณนี้มีป่าโกงกางที่มีคลองซอยหลายซอย ด้วยความสมบูรณ์ของระบบนิเวศก่อนทำเหมืองแร่บริเวณนี้จึงเป็นแหล่งหากินของชาวมอแกลนมายาวนาน มีหอยชนิดต่างๆไม่ว่าจะเป็นหอยแครง (เอี๊ยกกลาง) Anadaragranosa)หอยลาย(เอี๊ยกแหม่มาย) หอยโหล (เอี๊ยกลู)ปูดำ (กะต๊ามแกตั๊ม) ปูหิน(กะต๊ามบ่าเต้ย)เพรียงที่ไชตามขอนในป่าโกงกาง (บ่าต๊าง)(Teredo navalis)เป็นพื้นที่หาผักหวานเล (Melienthasuavispierre)ผักเบี้ย(Sesuviumportulacastrum) หาใบจากมาเย็บทำหลังคาจาก ตัดเตยชนิดต่างๆมาทำเสื่อและกระบุง

หลังจากที่ป่าบริเวณนี้ค่อยๆลดลง พืชที่กลายเป็นต้นไม้หลักอย่างหนึ่งในบริเวณนี้คือเสม็ดชุน(บู่ฮู้ด) ซึ่งชาวมอแกลนอาศัยไม้มาทำประโยชน์ต่างๆ ต้นจะออกดอกดูขาวโพลนประมาณเดือน9-10 (คือเดือนสิงหาคม-กันยายน)หลังจากนั้นจึงมีผลซึ่งชาวมอแกลนเก็บมากิน ในสมัยโบราณขนม ของหวาน ของกินเล่นมีน้อยมาก เด็กๆมอแกลนจะไปหาผลไม้ธรรมชาติเหล่านี้มากิน นอกจากขุมเขียวจะเป็นพื้นที่หาอาหารแล้ว

ยังเป็นจุดจอดเรือหลบลม และยังเป็นพื้นที่ทางจิตวิญญาณที่แสดงให้เห็นถึงความผูกพันระหว่างชุมชนมอแกลนกับธรรมชาติชายฝั่งด้วย

เรื่องราวการเปลี่ยนแปลงของขุมเขียวสะท้อนบทเรียนอะไรต่อสังคมใหญ่บ้าง?

(1) ในแง่ของธรรมชาติแล้ว ขุมเขียวสะท้อนให้เห็นถึงระบบนิเวศที่เปลี่ยนแปลงไปแต่ก็ยังคงรักษาความยืดหยุ่นและฟื้นตัวได้หลังจากการเปลี่ยนแปลงใหญ่ๆ หลายครั้ง (resilience)แต่หากการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นไปโดยจงใจอย่างที่ไม่คำนึงถึงการธำรงสภาพนิเวศชายฝั่งแล้ว อาจจะเกิดการทำลายอย่างสูญสิ้นจนกระทั้งระบบไม่สามารถฟื้นตัวได้อีกในอนาคต

(2) ในแง่ของระบบ/โครงสร้างทางกฏหมาย พื้นที่นี้แสดงให้ถึงความลักลั่นของระบบสัมปทานเหมืองแร่กับพื้นที่สาธารณะหลังจากหมดอายุประทานบัตรการทำเหมืองแร่ให้กับรัฐไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ป่าซึ่งจะต้องตกอยู่ในความดูแลของกรมป่าไม้ และพื้นที่ชายฝั่งทะเลที่จะตกอยู่ในความดูแลของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งหรือกรมเจ้าท่า ในหลายกรณี การจัดการที่ดินหลังสัมปทานเหมืองแร่กลายเป็นการเอื้อให้เจ้าของเหมืองบริษัทเหมืองสามารถถือกรรมสิทธิ์ได้ แม้ว่าจะมีกรณีบริษัทหรือเจ้าของเหมืองจะยืนยันว่าที่ดินนั้นเป็นของตนเองตั้งแต่ก่อนทำเหมือง แต่หากคำนึงถึงประวัติความเป็นมา การตั้งถิ่นฐาน ของชาวมอแกลนแล้ว ก็เห็นได้ชัดว่าวิถีวัฒนธรรมมอแกลนเชื่อมโยงกับพื้นที่และระบบนิเวศบริเวณนี้อย่างแน่นแฟ้น จึงควรจะมีความพยายามในการปกป้องคุ้มครองวิถีวัฒนธรรมรวมทั้งภูมินิเวศที่เกื้อกูลกัน

(3) ในแง่ของระบบสังคมวัฒนธรรม ระบบนิเวศที่เปลี่ยนไปตั้งแต่ “ปาดังก่อมะเฒ่านึ่ง” ของชาวมอแกลนจนกระทั่งเป็น “ขุมเขียว” เป็นที่ใช้ปรธโยชน์สาธารณะซึ่งหล่อเลี้ยงวิถีชีวิตผู้คนชายฝั่งทะเลเรื่อยมา เห็นได้จาก

รอยทางเดินจากหลายหมู่บ้านมายังพื้นที่บริเวณนี้ ซึ่งสะท้อนว่าชาวบ้านมาใช้พื้นที่จอดเรือและหาเลี้ยวชีพสั่งสมวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเกี่ยวกับพืชพันธุ์และสัตว์บริเวณนี้ รวมทั้งความผูกพันกับธรรมชาติชายฝั่ง แต่ต่อมาเมื่อเริ่มมีระบบกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล ก็เกิดการหวงแหนและเกิดการกีดกันการใช้ประโยชน์ หลังเกิดสึนามิก่อมีป้ายมาติดประกาศห้ามบุกรุกพื้นที่ มีชายฉกรรณ์ถือปืนเอ็ม16 ค่อยคุ้มกันพื้นให้ไม่ใครใช้ ความเป็นที่สาธารณะและการแบ่งปันใช้ประโยชน์ร่วมกันจึงสิ้นสุดลง ปี พ.ศ.2549 คนไทยในชุมชนถูกดำเนินคดีข้อหาบุกรุกโดยการเข้าไปปลูกต้นไม้ แต่วันนั้นมีชาวบ้านจากหลายพื้นที่เข้ามาช่วยกันปลูกป่าโกงกาง แต่กลับไม่ถูกดำเนินคดี แต่หลังนั้นชาวมอแกลนมีการเรียกร้องต่อศาลตะกั่วป่าให้ชาวบ้านกลับไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเดิม ศาลตัดสินให้ทั้ง2ฝ่าย แบ่งกันใช้ประโยชน์ด้วยกัน

ดังที่กล่าวแล้วว่าสภาพชายฝั่งบางสักเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงหลายครั้ง ตั้งแต่การทำเหมืองแร่ที่มีการปรับเปลี่ยนหน้าดิน ดูดทรายขึ้นมาหาแร่ดีบุก จนกระทั่งถึงการพังทลายและความตื้นเขินของบริเวณบึงและพื้นที่ชุ่มน้ำจากหลังภัยพิบัติสึนามิ

การเปลี่ยนแปลงครั้งแรกเกิดขึ้นเพราะการพัฒนาอุตสาหกรรมด้วยฝีมือมนุษย์ที่ทำให้จะต้องตักตวงและสกัดเอาทรัพยากรจากธรรมชาติมาใช้อย่างเข้มข้น

การเปลี่ยนแปลงครั้งที่สองเกิดจากภัยธรรมชาติที่เป็นผลกระทบจากแผ่นดินไหวและไม่สามารถจะทำนายได้ลวงหน้า พิบัติภัยสึนามิได้ทำให้การท่องเที่ยวซบเซาลง แต่ในเวลา 2-3 ปีต่อมา นักท่องเที่ยวคนไทยก็กลับมายังพื้นที่อีก จึงมีที่พัก ร้านค้า ร้านอาหารขนาดเล็กที่เกิดขึ้นมารองรับการท่องเที่ยวขนาดเล็ก ธุรกิจที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเริ่มเติบโตขึ้นมาอีกครั้ง และต่อมาในปีพ.ศ.2555 เมื่อมีการก่อสร้างรีสอร์ทขนาดใหญ่ก็มีธุรกิจร้านค้า ร้านอาหาร บริการต่างๆตามมา ทำให้บริเวณนี้

ขวักไขว่มากขึ้น มีการดื่มกิน การสังสรรค์เฮฮาของนักท่องเที่ยวผู้มาหาความรื่นรมย์โดยไม่ได้รับรู้เรื่องราวของผู้ที่อาศัยและใช้พื้นที่นี้มาก่อน

การเปลี่ยนแปลงครั้งที่สามที่กำลังเกิดจากฝีมือมนุษย์จะเป็นภัยอันใหญ่หลวงด้วยมนุษย์กำลังกีดกันการใช้ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และทำให้วิถีวัฒนธรรมรวมทั้งภูมิปัญญาที่สะสมเพิ่มพูนมานับร้อยปีค่อยๆ สูญสลายไป การผูกขาดการใช้พื้นที่เบียดขับวิถีชายฝั่งของชาวมอแกลน ในขณะเดียวกัน หนทางที่ตีบตันขึ้นก็ผลักดันให้ชาวมอแกลนวัยแรงงานออกไปทำงานเป็นแม่บ้านและคนสวนในรีสอร์ท เป็นคนงานในร้านอาหาร และแหล่งบริการใกล้เคียง ทำให้งานรับจ้างกลายเป็นงานหลักของผู้คนแถบนี้

นักท่องเที่ยวที่มามีทั้งไทยและต่างชาติ แต่น้อยมากที่จะรับทราบเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและความสำคัญของชุมชนมอแกลนแถบชายฝั่งอันดามัน การท่องเที่ยวไม่ได้ทำให้เกิดการเรียนรู้และไม่มีผลทำให้เกิดการพัฒนาชุมชนโดยตรง และไม่ได้มีผลต่อการสร้างเสริมอัตลักษณ์และความภาคภูมิใจของชุมชนพื้นเมืองดั้งเดิม ปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวมอแกลนและนักท่องเที่ยวมักจะถูกลดทอนลงเหลือเพียงกิจกรรมระหว่าง “ผู้ให้บริการ”และ “ผู้รับบริการ”

แรงปะทะของคลื่นการท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันทำให้ชุมชนมอแกลนบางสักไม่สามารถอยู่อย่างสงบและเรียบง่ายแบบเดิมๆได้อีกต่อไป การเติบโตของธุรกิจการท่องเที่ยวก็เป็นประตูบานใหม่ที่มาพร้อมโอกาสและภัยอันตราย การขยายตัวของโรงแรม รีสอร์ท สถานบริการ แหล่งบันเทิง ฯลฯ ทำให้พื้นที่สุสานและสถานที่ทำพิธีกรรมหลายแห่งถูกแปรสภาพจากพื้นที่ร่มรื่นและสงบ กลายเป็นพื้นที่อึกทึกวุ่นวายและตกอยู่ในวงล้อมของสิ่งแปลกปลอม การเรียนรู้ประวัติความเป็นมาของชุมชน นิเวศวัฒนธรรมหรือสายสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและระบบนิเวศ จึงยิ่งมีความสำคัญเพราะปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของประชาชาติท้องถิ่นดั้งเดิมแห่งสหประชาชาติที่รัฐบาลไทยรับรองไว้ก็ระบุในข้อ25ว่า “ประชาชาติท้องถิ่นดั้งเดิมมีสิทธิใน

การดำรงและสร้างสัมพันธภาพทางจิตวิญญาณที่มีลักษณะกับที่ดิน ดินแดน แม่น้ำ ทะเลชายฝั่ง หรือทรัพยากรอื่นใดที่ตนเป็นเจ้าของตามประเพณีหรือมิฉะนั้นได้ครอบครองและใช้ และสิทธิในการยึดถือความรับผิดชอบเพื่ออนุชนในอนาคตในเรื่อดังกล่าว”ลูกหลานของชาวมอแกลนมีสิทธิที่จะเรียนรู้และผดุงรักษาวัฒนธรรมที่มีค่านี้ไว้ และอันที่จริงแล้ววิถีวัฒนธรรม ภาษา ประเพณี ของชาวมอแกลนก็ถือว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของคนไทยทั้งชาติ

5) สถานการณ์ปัญหาที่ดิน สาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้น

ปัญหาของชนเผ่า “มอแกลน”ทับตะวัน

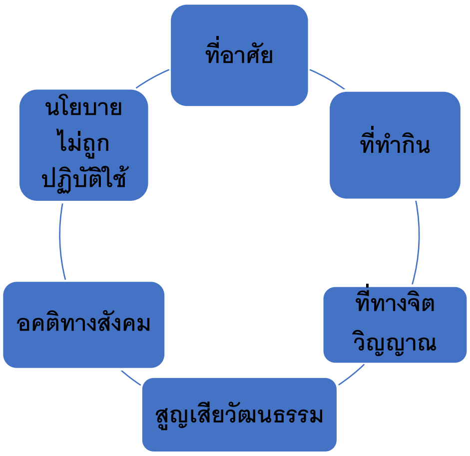

ปัญหาด้านที่ดินอาศัยทำกิน : มอแกลน แม้จะอยู่อาศัยมาก่อนการกำหนดเขตรัฐชาติ หรือการครอบครองของผู้ใด แต่ใน 24 ชุมชนของจังหวัดพังงา ร้อยละ 95 ถูกรัฐประกาศเขตทับที่ อีกร้อยละ 4 ถูกเอกชนอ้างสิทธิ์ในที่ดินที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน และพื้นที่ทางจิตวิญญาณ มีเพียงร้อยละ 1 เท่านั้นที่มีที่ดินมั่นคงแล้ว ซึ่งชุมชนมอแกลนทับตะวันได้ผ่านการต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิ์จนได้เป็น 1ในส่วนน้อยของมอแกลนทั้ง 24 ชุมชนที่มีที่ดินเป็นโฉนด

***ลำดับเหตุการณ์ในเชิงสภาพใช้ที่ดินและสถานภาพของที่ดินในทางกฎหมาย

- พ.ศ.2495 นางเฉลียว แผ้วชมภู ระบุการถือสิทธิ์
- 27 พ.ศ.2493 ส.ค.1 นางเฉลียว แผ้วชมภู เลขที่84 ระบุมีเนื้อที่33 ไร่
- 11 ก.พ.2512 นางเฉลียว ยื่นคำขอรับรองการทำประโยชน์ ว่า "ปลูกผลไม้เต็มเนื้อที่"เพื่อจะขายให้แก่นายมานิตย์ เจริญกุล
- 9 เม.ย.2514 นางเฉลียว และ นายมานิตย์ถอนคำขอซื้อที่ดิน
- 1 ก.ย.2515 นางเฉลียวมอบอำนาจให้นายประสิทธิ์ กุลวานิช นำรังวัดรับรองการทำประโยชน์ รับ น.ส.3
  คำขอรับรองการทำประโยชน์มี นายวิบูลย์ ลิ่มเล็ก กำนันบางม่วง เป็นพยายอ้างว่าปลูกมะม่วงหินมะพานต์ทั่วๆไป ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2495 มีนายประยงค์ ผู้ใหญ่บ้านเป็นพยาน
- 15 ก.ย.2515 สำรวจพิสูจน์และปักหลักเขตที่ดิน (มีนายประสิทธิ์/ประยงค์/นิติ กุลวานิช)24 ไร่ 3 งาน 13 วา
- 29 ก.ย.2515 ประกาศที่ว่าอำเภอตะกั่วป่า เรื่องมีผู้ขอรับรองการทำประโยชน์ที่ดิน เรื่องมีผู้ขอขายที่ดิน
- 13 พ.ย.2515 ออก น.ส.3 นางเฉลียว แผ้วชมพู เลขที่89 จำนวน 24 ไร่ 3 งาน 13 วา
  - ทิศเหนือ จด คูน้ำโบราณ
  - ทิศใต้ จด ที่ดินนายเจริญ กุลวานิช
  - ทิศตะวันออก จด ที่ดินนายเจริญ กุลวานิช
  - ทิศตะวันตก จด ที่ดินนายเจริญ โพธิสัตย์
- 14 พ.ย.2515 ขายให้นายประสิทธิ์ กุลวานิช 20,000 บาท
- 7 ต.ค.2535 นายประสิทธิ์ กุลวานิช เสียชีวิต นางรัมภา กุลวานิช ขอคำสั่งศาลแต่งตั้งเป็นผู้จัดการมรดกแทน
- 19 ต.ค.2535 ศาลจังหวัดตะกั่วป่าแจ้งอายัดที่ดิน น.ส.3เลขที่89 และ แปลงอื่นๆอีกรวม 3 แปลงของนางรัมภา กุลวานิช ไว้เป็นหลักประกันในการขอทุเลาการบังคับคดีระหว่าอุทธรณ์ ในคดี

แพ่งหมายเลขที่ 35/2535 ระหว่าง นายปรีดา อุดมทรัพย์ ในฐานะผู้ถือหุ้นบริษัทเหมืองแร่รวมโชคจำกัด (โจทก์) เพื่อระงับการจำหน่ายจ่ายโอนทำนิติกรรมใดๆในที่ดินจนกว่าจะได้รับการแจ้งถอนอายัด

- 21 เม.ย.2537 ศาลสั่งถอนอายัด
- 19 ม.ค.2548 นางรัมภายื่นคำขอออกโฉนดที่ดินตามคำขอที่ 541/2548 (58/250)
- 14 ก.พ.2548 กำหนดทำการรังวัด สำนักงานที่ดินส่งเจ้าหน้าที่ไปรังวัดตามคำขอ แต่รังวัดไม่ได้ เนื่องจากมีสื่อมวลชนติดตามข่าวและรายงานว่า ชาวบ้านมอแกลนที่อยู่มานานไม่สามารถเข้าอยู่ได้ เพราะเจ้าหน้าที่ที่ดินห้ามเข้าพื้นที่ ทำให้สร้างบ้านไม่ได้ เจ้าหน้าที่บอกว่าเป็นเรื่องที่เป็นข้อพิพาท ม.60 กำหนดไว้ว่า ต้องมีรูปแผนที่แสดงรายละเอียด ตำแหน่งที่ดิน และเนื้อที่ของที่ดินพิพาท และรายละเอียดของการอ้างสิทธิครอบครองก่อน โดยต้องรังวัดทั้งรอบแปลงและรายละเอียดของแปลงย่อยที่พิพาท แต่ชาวบ้านไม่ยอมเพราะไม่ไว้ใจเจ้าหน้าที่รัฐ
- 20 ก.ค.2548 นายทุนและสำนักงานที่ดินได้ขอเข้ามารังวัดที่ดินอีกครั้ง เกิดการปะทะกัน นายหน่วย นาวารักษ์ ชาวบ้านทับตะวันถูกนายจรูญ โพธิสัตย์ และพวกรุมทำร้าย โดยนายหน่วยได้ไปแจ้งความข้อหาทำร้ายร่างกายแล้ว เป็นอันว่าการรังวัดครั้งนี้ก็ยังวัดไม่ได้
- เป็นที่น่าสังเกตว่าทุกครั้งที่มีการรังวัด คนที่พาเจ้าหน้าที่มาทุกครั้งคือนายจรูญ โพธิสัตย์ นางรัมภาไม่เคยมาด้วยตัวเองแม้แต่ครั้งเดียว
- ที่ดินของนางรัมภาในบริเวณนี้มีอีก 2 แปลง(70 กว่าไร่) ซึ่งทำการขอออกโฉนดเรียบร้อยแล้วในปี 2542 ซึ่งนายวิโรตม์ ผู้ใหญ่บ้านกล่าวว่า นางรัมภารับรู้การมีอยู่ของชุมชนบ้านทับตะวันในแปลงนี้แล้ว จึงมิได้ขอออกโฉนดที่ดินแปลงนี้ด้วย

**ลำดับเหตุการณ์ ชุมชนท่องทุ บ้านทับตะวัน

- อดีต ชาวมอแกลนยืนยันว่าอยู่มาตั้งแต่รุ่นปู่ ย่า ตา ยาย
- พ.ศ.2495 นางเฉลียว แผ้วชมภู ระบุการถือสิทธิ์
- พ.ศ.2498 นางเฉลียว แจ้งสิทธิ์การถือครองที่ดินส.ค.1 เลขที่84 ระบุว่ามีเนื้อที่ 33 ไร่
- 11 ก.พ.2512 นางเฉลียว ยื่นคำขอรับรองการทำประโยชน์ ว่า "ปลูกผลไม้เต็มเนื้อที่"เพื่อจะขายให้แก่นายมานิตย์ เจริญกุล
- 9 เม.ย.2514 นางเฉลียว และ นายมานิตย์ ถอนคำขอซื้อที่ดิน
- ก.ย.2515 นางเฉลียวมอบอำนาจให้นายประสิทธิ์ กุลวานิช นำรังวัดรับรองการทำประโยชน์ รับ

  น.ส.3

  คำขอรับรองการทำประโยชน์มี นายวิบูลย์ ลิ่มเล็ก กำนันบางม่วง เป็นพยายอ้างว่าปลูกมะม่วงหินมะพานต์ทั่วๆไป ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2495 มีนายประยงค์ ผู้ใหญ่บ้านเป็นพยาน

  13 พ.ย.2515 ออก น.ส.3 นางเฉลียว แผ้วชมพู เลขที่89 จำนวน

  24 ไร่ 3 งาน 13 วา•

  14 พ.ย.2515 ขายให้นายประสิทธิ์ กุลวานิช20,000 บาท

- นายประสิทธิ์ กุลวานิช เสียชีวิต นางรัมภา กุลวานิชขอคำสั่งศาลแต่งตั้งเป็นผู้จัดการมรดกแทน
- 26 ธันวาคม 2547 เกิดเหตุการณ์กรณีภัยพิบัติสึนามิ
- 19 ม.ค.2548 นางรัมภายื่นคำขอขอออกโฉนดที่ดิน ตามคำเลขที่ 541/2548(59/250)-นายทุนและสำนักงานที่ดินพยายามเข้ารังวัดพื้นที่แต่ไม่สำเร็จ

รายชื่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ดินนส.3เลขที่89 มีเนื้อที่ประมาณ 24 ไร่ ชาวบ้านใช้ประโยชน์ประมาณ 18 ไร่ ประกอบด้วย 37 ครัวเรือน รวม 215 คน

ชือ/ทีอยู่	คนมอแกลน	คน ไทย	พืนทีถูกไกลเกลี่ย	ทีดินทีขายต่อแล้ว
1.นางลาภ หาญทะเล บ้านเลขที่ 54/2	มอแกลน		หมายเหตุ เจ้าที่ดินรังวัดครอบเขตแล้ว แต่ยังไม่ได้รับสิทธิในที่ดิน	
2.นางนาง ภู่สกุล บ้านเลขที่ 52/12	มอแกลน			
3.นายมูล หาญทะเล บ้านเลขที่ 42/1	มอแกลน			
4.นางสมใจ กล้าทะเล บ้านเลขที่ 52/12	มอแกลน		ต้องเสียพื้นที่ส่วนหนึ่งให้นางต้วน ระหว่างการไกลเกลี่ย	
5.นายตะวัน แสงนุ่น บ้านเลขที่ 52/2	มอแกลน หมายเหตุ ศาลรังวัดครอบเขตแล้ว แต่ยังไม่ได้รับสิทธิ		ต้องเสียพื้นที่ให้นางต้วน แสงนุ่น	

	ในทีดินเพราะมีปัญญาหากันในครอบครัว			
6.นางยืน แสงนุ่น บ้านเลขที่ 52/9	มอแกลน		หมายเหตุ ศาลรังวัดครอบเขตแล้ว แต่ยังไม่ได้รับสิทธิในที่ดินเพราะมีปัญหากันในครอบครัว	
7.นายทนงศักดิ์ หาญทะเล บ้านเลขที่ 52/9	มอแกลน		หมายเหตุ ศาลรังวัดครอบเขตแล้ว แต่ยังไม่ได้รับสิทธิในที่ดินเพราะมีปัญหากันในครอบครัว	
8.นางยืนยง หาญ ทะเล บ้านเลขที่52/9	มอแกลน		หมายเหตุ ศาลรังวัดครอบเขตแล้ว แต่ยังไม่ได้รับสิทธิในที่ดินเพราะมีปัญหากันในครอบครัว	

9.นางสิวบี หลีสกุล บ้านเลขที่ 52/14		คนไทย		
10.นายเจียว หลีสกุล บ้านเลขที่		คนไทย		
11.นายอำนวย โฮ่สกุล		คนไทย		
12.นายรัน หาญกิจ บ้านเลขที่48/1		คนไทย		
13.นายสมยศ ฉิ้นเจี้ยง บ้านเลขที่48/1		คนไทย		
14.นายขนิฐา ปนกลิ่น		คนไทย		ขายแล้ว
15.นางเอียด หาญทะเล	คนมอแกลน			
16.นายอุด จิตไมตรีจิต บ้านเลขที่46/2	คนมอแกลน		-เสียที่ดินเดิมให้นายทุนทั้งหมด	
17.นางสมพงษ์ สุระ บ้านเลขที่ 49/5	คนมอแกลน		-เสียที่ดินเดิมให้นายทุนทั้งหมด	
18.นางต้วน แสงนุ่น บ้านเลขที่ 52/11	คนมอแกลน		-เสียที่ดินเดิมให้นายทุนทั้งหมด	
19.นางสุพรรณ นาวารักษ์ บ้านเลขที่	คนมอแกลน		-แบ่งที่ดินบางส่วนให้นายพร	

54/4			หาญทะเล	
20.นายสมพร หาญ ทะเล บ้านเลขที่ 54/6	คนมอแกลน		-เสียที่ดินเดิมให้นายทุนทั้งหมด	
21.นายดัน หาญ ทะเล บ้านเลขที่ 54/6	คนมอแกลน		-แบ่งที่ดินบางส่วนให้นายพร หาญทะเล	-นายดันขายที่ดินบางส่วนให้สร้างศูนย์วัฒธรรมมอแกลน ปี 2548 -นายดันขายที่ดินบางส่วนให้คนไทย -นายพร หาญทะเลขายให้คนไทยแล้ว
22.นางศรีรัตน์ ทองศรี		คน ไทย	-แบ่งที่ดินบางส่วนให้นายพงษ์เดช โฮ่สกุล	นายพงษ์เดช ขายแล้ว
23.นางเพ็ญพัก บุญลักษณ์ บ้านเลขที่52/4		คน ไทย	-แบ่งที่ดินให้นาย สมพงษ์ สุระ	
24.นายอัสวิน ทองศรี บ้านเลขที่52/5		คน ไทย		

25.นายมงคล หาญทะเล บ้านเลขที่52/7	คนมอแกลน		-แบ่งที่ดินให้ลูกสาวนางต้วน แสงนุ่น	-ลูกสาวนางต้วนขายให้คนไทยแล้ว
26.นายคำแหง ปนกลิ่น		คนไทย		ขายให้คนไทยแล้ว
27.นายนิพนธ์ อ๋องสกุล		คนไทย	-แบ่งที่ดินบางส่วนให้นายอูด จิตไมตรีกิจ	
28.นายอาทิตย์ ฮกฮั่ว	คนมอแกลน			
29.นายเตียน หาญทะเล บ้านเลขที่52/3	คนมอแกลน		-แบ่งที่ดินบางส่วนให้นายอูด จิตไมตรีกิจ	-นายเตียนขายที่ดินครั้งแรกให้ครูแมว -ครั้งที่ 2 ขายทั้งผืนให้คนไทย (ตอนนี้ย้ายครอบครัวไปอยู่ในท่อง)
30.นายพร หาญทะเล บ้านเลขที่54/3	คนมอแกลน		-เสียที่ดินทั้งหมดให้นายทุนและได้รับเงินเยียวยา 150,000 บ.	
31.นางจารุณี		คน	-เสียที่ดิน	

โฮ่สกุล		ไทย	ทั้งหมดให้นายทุน	
32.นายพงษ์เดช โฮ่สกุล		คน ไทย	-เสียที่ดินทั้งหมดให้นายทุน	
33.นางสาวสุภาภรณ์ ทัดเทียม		คน ไทย		
34.นายธนากร ทัดเทียม		คน ไทย		
35.นายพรการุณ อิ๋วสกุล		คน ไทย	-เสียเงินสมทบให้นายอูดบางส่วน	
36.นางรัชนี ทีฆะเสนีย์		คน ไทย	-เสียเงินสมทบให้นายสมพงษ์บางส่วน	
37.นายม้าว ปนกลิ่น		คน ไทย		

ปัญหาพื้นที่ทางจิตวิญญาณ :ชาวเลมอแกลนมีศาลบรรพชนที่เปรียบเหมือนวัด มัสยิด หรือโบสถ์คริสต์ มีสุสานที่เปรียบเหมือน กุโบร์ หรือสุสานของคนจีนและคนคริสเตียน

ศาลบรรพชนของชาวเลมอแกลนทับตะวัน คือศาลพ่อตาสามพัน ที่หาดบางสัก มีเนื้อที่ 2 ไร่และถูกประกาศเป็นพื้นที่สาธารณะพลเมืองใช้ร่วมกันเมื่อช่วง พ.ศ.2542 โดยไม่มีการกันพื้นที่พิธีกรรมให้มอแกลน พ.ศ. 2552 ผู้นำหมู่บ้านเสนอของบประมาณจากรัฐหลายสิบล้านบาทเพื่อทำสวนสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยว มอแกลนจึงเริ่มเรียกร้องให้รัฐกันพื้นที่พิธีกรรม 2 ไร่ แต่จนปัจจุบันยังไม่มีการกันที่เป็นรูปธรรม

สุสานของชาเลมอแกลนทับตะวัน อยู่ที่หาดปากวีป อดีตเคยมีพื้นที่ฝังยาวตามแนวชายหาดเป็นกิโลเมตร ผ่านยุคสัมปทาน ยุคการทำบ่อกุ้ง และการครอบครองของเอกชน พ.ศ.2518 บรรพชนชาวเลจึงไปขอให้ผู้นำหมู่บ้านในยุคนั้นให้ช่วยดำเนินการประกาศเป็นพื้นที่สาธารณะพลเมืองใช้ร่วมกันประเภทป่าช้า ตามเอกสาร นสล.ประกฎวันประกาศเมื่อ พ.ศ.2522 เนื่องจากเห็นร่วมกันว่า หากยังเป็นพื้นที่ว่างเปล่าก็จะถูกเอกชนครอบครองไปจนหมด แต่ปัจจุบัน สุสานมอแกลนกลับเหลือพื้นที่ฝังได้จริงแค่ 4ไร่ เศษนอกนั้นถูกใช้เป็นร้านอาหาร พื้นที่ท่องเที่ยว และเส้นทางสัญจรขนาดใหญ่ จนชาวเลมอแกลนทับตะวันต้องชวนพี่น้องมอแกลนหมู่บ้านอื่นๆ เรียกร้องให้รัฐช่วยเหลือตั้งแต่ระดับจังหวัดจนถึงระดับนโยบาย แต่จนปัจจุบัน ผ่านมา 7 รัฐบาล แม้ทุกรัฐบาลจะมีมติหรือคำสั่งใดๆ ท้องถิ่นก็เลี่ยง ลากเรื่องไม่เคยปฏิบัติตามจนพ้นรัฐบาล เกิดเป็นความขัดแย้งตลอดมากับกลุ่มผู้ใช้พื้นที่สุสานเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจ

สูญเสียวัฒนธรรม : เนื่องจากยุคก่อน บรรพชนยังคงกลัวเรื่องการตามฆ่าจากกรณี “ทวดธานี” การให้หลบซ่อนเร้น ห้ามไม่ให้พูดหรือแสดงตนและบอกเล่าเรื่องราวมอแกลนต่อผู้คนที่พบเห็น เป็นเรื่องที่ถือปฏิบัติกันมาแต่กลับไม่ได้บอกเล่าเหตุผลต่อเนื่อง จนช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ชายฝั่งเป็นพื้นที่เศรษฐกิจ มอแกลนเริ่มเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ความแตกต่างทางวัฒนธรรมทั้งด้านความเป็นอยู่ สุขภาวะ จารีต มารยาท และโอกาสทางสังคม เมื่อต้องเจอกับความนิยมชมชอบ ถือปฏิบัติของระบบโครงสร้างทางวัฒนธรรมในอดีตที่ยอมรับเฉพาะวัฒนธรรมของคนในส่วนใหญ่ ทำให้มอแกลนส่วนใหญ่ถอยกลับมายืนอยู่ในพื้นที่ปลอดภัยด้วยความน้อยเนื้อต่ำใจในความเป็นตัวตน เนื่องจากที่ดินชายทะเลแถบนี้ล้วนแล้วแต่เป็นที่มอแกลนใช้ประโยชน์โดยรู้กันทั่วไปในคนท้องถิ่น ช่วง พ.ศ. 2445 ยุคทำแร่อิสระ บรรพชนหญิงมอแกลนทับตะวันได้แต่งงานกับคนจีนโพ้นทะเลที่มาหาแร่หลายคน คนจีนเหล่านี้มักเข้าถึงช่องทางและโอกาสทางสังคม ที่ดินของมอแกลนที่แต่งงานกับคนจีนมักได้ออกเอกสารสิทธิ์ แต่ส่วนใหญ่ลูกหลานมอแกลนครึ่งจีนเหล่านั้นก็ไม่เคยยอมรับความเป็นมอ

แกลน ทำให้หลัง สึนามิ ชาวเลมอแกลนทับตะวันเร่งฟื้นฟูวัฒนธรรมอย่างเอาจริงเอาจัง ทั้งยังมีการเก็บข้อมูล สร้างศูนย์วัฒนธรรม ถ่ายทอดและสืบสานศาสตร์ทางวัฒนธรรมทุกด้าน สื่อสารให้สังคมได้รับรู้

อคติทางสังคม :มีทั้งที่เป็นอคติต่อสังคมตนเองและอคติจากผู้คนในสังคม

อคติต่อสังคมตนเอง เนื่องจากรู้สึกว่าสังคมของตนนั้นมีขีดจำกัด ไร้การพัฒนา ไม่มีความรู้ความสามารถ ไม่มีโอกาสทางสังคม การยกตนว่าเป็นคนมีความรู้ สามารถปฏิบัติตัวได้เช่นผู้คนส่วนใหญ่ จนผู้คนมองไม่เห็นความเป็นมอแกลนในตัวเขา เป็นสิ่งที่มอแกลนเหล่านี้เลือกที่จะปฏิบัติ

อคติจากผู้คนในสังคม เป็นอคติของคนตั้งแต่ในอดีตอดีตที่รู้สึกว่าตนเป็นคนส่วนใหญ่ เหนือกว่า มีสิทธิมากกว่ามอแกลนที่เป็นคนส่วนน้อย ไม่รู้สึกว่ามอแกลนนั้นเป็นกลุ่มชนเผ่าพื้นเมืองดั้งเดิมที่อาศัยมาก่อนที่จะเป็นประเทศไทย จนการไม่ให้ความสำคัญก็เป็นสาเหตุที่ไม่ยอมให้มีประวัติศาสตร์ร่วมกัน “ชาวน้ำ” เป็นชื่อที่ใช้เรียกเพื่อเหยียดถึงมอแกลนที่แต่งตัวมอซอ บ้านซอมซ่อ ไม่มีส้วม และอื่นๆอีกมากที่เพียงพอจะทำให้สังคมไม่สนใจกับหลงลืมว่ามอแกลนมีตัวตนในสังคมไทย ผู้คนในรุ่นหลังจึงไม่รู้จักและไม่มีความเข้าใจที่ดีต่อความเป็นมอแกลน จนกระทั่งมีมอแกลนได้รับพระราชทาน นามสกุล เป็นยุคที่ชาวเลเริ่มต่อต้านคำว่า “ชาวน้ำ” ช่วง พ.ศ.2530 รัฐไทยได้ให้ชื่อเรียกกลุ่มชนเผ่าและชาติพันธุ์ที่อาศัยมาแต่ดั้งเดิมประมาณ 5-6 กลุ่มว่าเป็นกลุ่ม “คนไทยใหม่”ไปพร้อมๆกับคำว่าชนกลุ่มน้อย 1 ในนั้นรวมถึงมอแกลน ซึ่งได้รับผลนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นไปอย่างทุลักทุเล และสุดท้ายก็ไม่สำเร็จแม้แต่การสร้างส้วม เพราะรัฐผู้ปฏิบัติขาดความรู้ความเข้าใจที่แท้จริง ความเข้าใจของคนไทยรุ่นหลัง ไทยใหม่ คือกลุ่มที่อพยพมาอยู่ประเทศไทยทีหลังตั้งแต่นั้นมา เมื่อชาวเลมอแกลนทับตะวันประสบภัย “สึนามิ” กลับไม่สามารถเข้ามาที่บ้านได้ เจ้าหน้าที่พร้อมอาวุธได้เข้ามาตรึงพื้นที่พร้อมป้ายประกาศว่าเป็นพื้นที่ส่วนบุคคลของเอกชน ห้ามผู้ใดบุกรุก จนต้องมีการให้

สื่อลงพื้นที่ทำข่าวสื่อสารให้สังคมได้รับรู้ มอแกลนทับตะวันจึงเริ่มกลับเข้าพื้นที่จนถูกฟ้องร้องและสุดท้ายเมื่อมีกระบวนการพิสูจน์สิทธิ์ควบคู่กับกระบวนการทางกฎหมาย หลายหลักฐานปรากฏว่ามอแกลนอาศัยมาก่อนออกเอกสารสิทธิ์ ปัจจุบัน จนมอแกลนทับตะวันต้องคิดค้นวิธีการสร้างความเข้าใจอันดี ไม่ว่าจะเป็นการเริ่มเก็บข้อมูลตนเอง ทำสื่อประชาสัมพันธ์ ทำกิจกรรมร่วมกับภาคประชาสังคมในจังหวัดพังงา เจ้าหน้าที่รัฐท้องถิ่นก็ไม่เปลี่ยนทัศนคติต่อชาวเลมอแกลนสักไปจากเดิมมากนัก

หลังจากนั้นได้ร่วมกันผลักดันให้เกิดการคุ้มครองวิถีชีวิตชาวเล ที่ดินที่อาศัย“สึนามิ”

นโยบายไม่ถูกปฏิบัติใช้ : ในปีพ.ศ.2547 เป็นช่วงที่ชนเผ่ามอแกลนกำลังประสบปัญหาการสูญสิ้นทางวัฒนธรรมและความมั่นคงในชีวิต จนต้องเสนอผลักดันให้รัฐบาลเข้ามาเร่งแก้ปัญหาและคุ้มครอง จนมีการประกาศ มติคณะรัฐมนตรี ว่าด้วยการฟื้นฟูและแก้ไขปัญหาวิถีชีวิตและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2553 ปัญหาชาวเลเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ใหญ่เกินกว่าจะแก้ไขได้ในรัฐระดับท้องถิ่น เมื่อเปลี่ยนรัฐบาล รัฐบาลถัดมาก็เข้ามาแก้ด้วยความไม่เข้าใจ ผลักกลับมาแก้ที่ท้องถิ่น เมื่อไม่สำเร็จชาวเลก็ต้องเรียกร้องใหม่ กลายเป็นวัฏจักรแห่งความทุกข์เหนื่อยล้าของกระบวนการแก้ไขปัญหาทั้งชาวเลเอง ทั้งรัฐ องค์กรเอกชน นักวิชาการ และทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง

ประวัติ เร๋วคลองหัก เปลวหรือสุสานชาวเลมอแกลนบ้านปากวีป บนไร่ ทับตะวัน บางขยะ หมู่ที่ 1 ตำบล คึกคัก อำเภอ ตะกั่วป่า จังหวัด พังงา เนื้อที่8 ไร่ 1 งาน 4 เศษ 3 ส่วน 10 ตารางวา (อยู่ในเขตที่ดินสาธารณะประโยชน์พลเมืองใช้ร่วม ป่าช้าคลองหักประกาศ เมื่อ พ.ศ. 2552)

เร๋วปากคลองหัก เป็นป่าช้าที่ใช้ฝังชาวมอแกลนมาหลายชั่วคน เท่าที่คนเฒ่าคนแก่จำและนับได้ก็7ชั่วคน คนที่ฝัง ศพแรกเป็นศพเด็ก ชื่อ บน ไม่มีนามสกุล ยุคนั้นพื้นที่เป็นป่าทึบชายหาด เวลาจะมาฝังก็ใช้วิธีเดินหาม

กันมา บ้างกว่าจะมาถึงก็เกือบค่ำ ต้องรีบฝั่งที่ชายหาด ขากลับบางทีก็จุดตะเกียงหาเก็บ ไข่เต่าทะเล ซึ่งมาวางไข่เป็นจำนวนมาก แต่ที่น่ากลัว คือ ความเจริญเข้ามาอย่างรวดเร็ว ยุคสัมปทานเหมืองแร่ทำให้พื้นที่ป่าใหญ่หายไป ถนน เพชรเกษมตัดผ่านเร๋วปากคลองหัก เริ่มมีคนจีนมาฝั่งที่นี่ คนไทยพุทธก็มีเชิงตะกอนไว้เผาเช่นกันตอนนั้นป่าเร๋วปากคลองหักมีเนื้อที่กว่า 30 ไร่ ด้วยการกัดเซาะเนื่องจากระบบนิเวศ เปลี่ยนแปลง และด้วยเป็นพื้นที่รกร้างว่างเปล่าก็มีคนที่มีโอกาสนำไปออกเอกสารสิทธิ์เป็นของตน เป็นเหตุให้ ผู้เฒ่า นิล นะทะเล ไปขอออก นสล ป่าช้าเอาไว้ เมื่อเหลือแค่จำนวน 8 ไร่ 1 งาน

มีหลังสือประกาศเป็นเขตป่าช้าคลองหัก ออกโดยอธิบดีกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 6 กุมพาพันธ์ พ.ศ.2522 มีเนื้อที่ 8 ไร่ 1งาน 41.33ตารางอาจจะล้อมรอบด้วยที่สาธารณะประโยชน์บ้านปากวีป ตำบลคึกคัก 19 ไร

ความเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ยังมีต่อเนื่อง เช่นเมื่อประมาณ 20 กว่าปีที่ผ่านมามีการส่งเสริมการเพาะเลี้ยงกุ้ง เมื่อขุดดินติดกระดูกขึ้นมายังมี และพื้นที่ๆโดนขุดก็ไม่สามารถฝั่งได้อีก หลังสึนามิ มีป้ายประกาศพื้นที่สาธารณะบริเวณหาดปากวีป จำนวน 19 ไร่ ส่วนด้านในเป็นเนื้อที่เปลว (สุสาน) ฝังศพชาวมอแกลน 8 ไร่ 1 งาน ถูกนายทุนและกลุ่มผู้ประกอบการร้านค้าชายหาดบางส่วนรุกเข้าใช้พื้นที่ เพราะเข้าใจว่าพื้นที่สาธารณะผู้ใดจะใช้ทำสิ่งใดที่ไม่ถือเป็นการครอบครองส่วนบุคคลผู้นั้นย่อมทำได้

เดือนธันวาคม พ.ศ. 2552 ทางชาวบ้าน/แกนนำชุมชนมอแกลนและผู้นำท้องถิ่นและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการชี้แจงกับผู้ประกอบการ (โรงแรมมายเขาหลักและร้านค้าชายหาด) ให้ทราบถึงความสำศัญในการใช้พื้นที่เปลวเป็นพื้นที่ทางจิตวิญญาน ของชาวมอแกลน ขณะนั้นได้ร่วมกันถางและวัดพื้น พื้นที่เปลว (สุสาน) ฝังศพเอาไว้ ปรากฏว่าพื้นที่ลดน้อยลงเหลือไม่ถึง 8 ไร่ 1 งานดังเดิม เพราะชาวเลมอ

แกลนเมื่อตายแล้วต้องฝังตามขนบธรรมเนียมของชนเผ่าที่สืบเนื่องกันมาหลายร้อยปี แต่ จนกระทั่งถึง

พ.ศ.2556 ก็ยังไม่มีฝ่ายใดสนใจที่จะหยุดพฤติกรรมการล่วงล้ำเข้าใช้ประโยชน์พื้นที่เปลวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว มิหนำซ้ำผู้ใหญ่บ้านมาวัดพื้นที่ปัจจุบันและบอกว่ามีจำนวน 2 ไร่ จึงเป็นเหตุให้ชาวมอแกลนได้ร่วมลงรายชื่อผู้ประสงค์ร่วมฝังร่างไว้ที่เปลวปากวีปหลังเสียชีวิต มี4หมู่บ้าน จำนวนหว่า 700 คน และทั้งหมดมีความประสงค์ดำเนินการร่วมกันเพื่อให้เกิดการกันแนวพื้นที่เปลว ที่ชัดเจนและถาวรเป็นหลักประกันมั่นคงหลังความตายและไม่ขอปล่อยให้เป็นภาระต่อลูกหลาน เพื่อยื่นเสนอคณะกรรมการบูรนาการฯ ชาวเลอีกครั้ง

ตลอดระยะเวลามีการการยื้อยุดชายหาดที่มีผืนทรายสีขาวราคางามตรงนี้ ความยาวจากทิศเหนือ(บ้านน้ำเค็ม)

จนถึงทิศใต้(บ้านบางหลาโอนเขาหลัก) ตลอดทางผ่านมีโรงแรม/รีสอร์ทและร้านค้าหน้าหาดเรียงรายตลอดแนว เหล่านี้เริ่มเกิดขึ้นเมื่อมีนักท่องเทียวต่างชาติมาเที่ยวมากขึ้น ธุรกิจด้านการท่องเที่ยวจึงต้องเร่งขยายตัวรองรับ ทำให้มูลค่าที่ดินบริเวณนี้แพงขึ้น ชาวมอแกลนจึงคิดว่าตอนนั้นมีภาวะเสี่ยงกับการถูกบุกรุก เปลวฝังศพ อีกครั้ง เพราะจากการเปรียบเทียบแผนที่ด้านหลังเอกสารประกาศเขตป่าช้าคลองหักเมื่อ พ.ศ. 2522 กับรูปที่ดินที่วัดวันนี้ กลับไม่เหมือนกัน รูปที่ดินมันกลับหดเข้ามา เกิดกรณีการบุกรุก เปลวฝังศพ ของชาวมอแกลนเพื่อทำเป็น สถานที่รองรับนักท่องเที่ยวนั้นมีเกิดขึ้นเกือบทุกพื้นที่ ด้วยความที่ชาวมอแกลนนั้นรักสงบ ไม่ชอบมีปัญหากับใคร

แต่เมื่อนโยบายการท่องเที่ยว ทำให้แผ่นดินผืนสุดท้ายที่จะฝังร่างในวันสิ้นลมหายใจ ต้องถูกผู้ที่เห็นประโยชน์พาณิชย์จากนโยบายการท่องเที่ยวเข้ามารุกราน แล้วรัฐฯชาวมอแกลนและจะแก้ไขอย่างไร? ดังนั้น ...รัฐต้องดูแลและส่งเสริมคุณภาพชีวิตชาวเลตามนโยบายที่มี โดยการให้ ...ชาวเลมอแกลนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิถีชีวิตของตัวเอง และส่งเสริม

ให้ชาวมอแกลนอนุรักษ์ ประเพณี วัฒนธรรม และความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมเอาไว้ หากวิถีชีวิตชนเผ่าพื้นเมืองชาวมอแกลนมั่นคง รัฐบาลจะได้รับคำชมจากคนที่สนใจเรื่องราวของชาวมอแกลนต่อคนทั้งโลก ก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อสายตาชาวต่างประเทศที่มาเที่ยว วันนี้ชาวมอแกลนส่วนใหญ่ ยังไม่ค่อยรู้เรื่องเกี่ยวกับนโญบายของรัฐบาล ที่ต้องการส่งเสริมและกระตุ้นการลงทุนกับนักท่องเที่ยว เพื่อดูดเม็ดเงินจากชาวต่างชาติมาพัฒนาประเทศให้เจริญ หรือแม้แต่นโยบายส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตชนเผ่า ที่จะช่วยให้ชาวมอแกลนมีความมั่นคงด้านวิถีชีวิตมากขึ้น ชาวมอแกลนก็ยังไม่ค่อยเข้าใจ ด้วยกระบวนการทำงานร่วมของภาคประชาชนที่ไม่หยุดนิ่ง

ลำดับเหตุการณ์

- 29 สิงหาคม พ.ศ.2556 ติดตาม/เสนอขั้นตอนเรื่องเพื่อขอให้ตรวจสอบและกั้นแนวเขตพื้นที่เปลว(สุสาน)ฝังศพมอแกลน ถึงผู้ว่าธำรงค์ เจริญกุลและนายเกียงศักดิ์ อุบลสถิตย์ พังงาที่ดินจังหวัดพังงา
- พ.ศ. 2556 จากเหตุการณ์ปักป้ายประกาศขายที่ดินบนสุสานเป็นวาระที่คณะกรรมการบูรณการฯ ชาวเล ตามมติ ครม. 2 มิย. 53 ได้มีมติให้กันสุสาน เป็นผลให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพังงา มีคำสั่งให้ฝ่ายปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงดำเนินการตรวจสอบและกันแนวเขตสุสานชาวเลทั้งจังหวัดพังงา

ในส่วนของสุสานปากวีป เจ้าหน้าที่รังวัดที่ดินอำเภอตะกั่วป่า ฝ่ายปกครองและชาวเลมอแกลนสี่หมู่บ้านลงพื้นที่ตรวจสอบและรังวัดแนวเขตเร๋วคลองหัก ปรากฏว่าพื้นที่ฝังจริงที่ฝังมาตั้งแต่อดีตด้านหลังหายไป พื้นที่จริงกับแผนผัง นสล.ไม่เหมือนกันและไม่เหมือนเดิมกลายเป็นยุบพื้นที่สุสานกับผู้ประกอบการหน้าหาดมารวมกันซึ่งต่อมาก็เกิดปัญหาขัดแย้งจากการรุกเข้าใช้ตั้งเครื่องปั่นไฟ จอดรถแท็กซี่โรงแรม หรือแม้แต่ทิ้งขยะเป็นกองพะเนิน

- ต้นปี 2557 รัฐบาล คสช.มีนโยบายจัดระเบียบชายหาด ร้านค้าชายหาดถูกรื้อถอน นายกเทศบาลและชาวมอแกลนร่วมกันซื้อเสามาปักทำขอบเขต แต่ไม่ถึง10วันเสาแนวเขตก็ถูกหักทำลาย ตัวแทนชาวมอแกลนเข้าแจ้งความร้อยเวรก็ให้แค่บันทึกประจำวัน เมื่อไปยื่นศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดพังงาจึงทำได้แค่รับเรื่องไว้ ให้ตัวแทนกลับมาเอาใบแจ้งความ

ผ่านไปไม่นานผู้ประกอบการได้ส่งหนังสือถึง คสช. เพื่อขอกลับเข้าใช้พื้นที่ จึงมีการหารือนำโดยตัวแทน คสช.และ นาย มานิต เพียรทอง แต่ยังไม่เป็นที่ตกลงอย่างเป็นทางการ ผู้ประกอบการก็กลับเข้าใช้พื้นที่สุสานอีก โดยไม่มีการดำเนินการใดๆ แม้แต่ความคืบหน้าที่ปลัดรับปากไว้ต่อหน้าสื่อรายการสามมิติว่าจะเร่งตรวจสอบและกันพื้นที่ด้านหลังให้ก็ไม่มีการบุกรุกพื้นที่สาธารณะจนหมด เหลือแค่พื้นที่คลองหักเท่านั้น แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อการรองรับการท่องเที่ยว สุสานชาวมอแกลนปากวีป จึงเป็นเหมือนสิ่งแปลกปลอมในพื้นที่พักผ่อน ที่ทุนและผู้ประกอบการหลายคนอยากให้หายไป

- 24 กันยายน พ.ศ.2557 ชาวเลร้องเรียนเสาหลักแนวเขตเปลว(สุสาน)ถูกรื้อถอน/ทำลายต่อ นาย มานิต ทองเพียร นายอำเภอตะกั่วป่า
- 23 ธันวาคม พ.ศ.2557 ชาวเลได้ยื่นหนังสื่อติดตามและเรียกร้องให้ช่วยปกป้องสุสานจากการถูกรุกรานทำล้ายเสาแนวเขตสุสานปากวีก ต่อนายมานิต เพียรทอง นายอำเภอตะกั่วป่า
- พ.ศ.2557 มีคำสั่งสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกินและพื้นที่จิตวิญญาณของชุมชนชาวเลชุดท่าน พลเอกสุรินทร์ พิกุลทอง เป็นประธาน
- 1 กันยายน พ.ศ.2558 ชาวเลยื่นหนังสือร้องเรียนให้ช่วยดำเนินการคุ้มครอง/ตรวจสอบ/กันแนวเขตและรับรองสุสานฝังศพชาวเลต่อท่านพลฯเอก สุรินทร์ พิกุลทอง

ข้อเสนอต่อปัญหาสุสานปากวีป/สุสานบางมรวน จังหวัดพังงา

(1) มีคำสั่งชะลอการใช้ประโยชน์พื้นที่สุสานอย่างเด็ดขาด นอกจากการเข้าฌาปนกิจศพ

(2) ทำรั้วธรรมชาติหรือลวดหนามกั้นแนวสุสานชาวมอแกลนป่าช้าชาวเลพร้อมทั้งป้ายสัญลักษณ์สุสาน

(3) ให้ที่ดินเร่งตรวจสอบรังวัด และเร่งออก นสล.สุสานชาวเลในพื้นที่ฝังจริง(พื้นที่ฝังตั้งแต่บรรพชน)

(4) ขอให้เร่งประกาศให้สุสานชาวเลเป็นเขตคุ้มครองวัฒนธรรม

(5) ให้ตั้งคณะกรรมการสุสานชาวเป็นเขตคุ้มครองวัฒนธรรมชาวเลระดับจังหวัดและระดับอำเภอ เพื่อดำเนินการติดตามการแก้ไขปัญหา และการทำกติกาหรือข้อบัญญติการใช้พื้นที่สุสาน

จำนวนผู้ที่จะร่วมฝังจริงในอนาคต540 คน แบ่งเป็น3 ชุมชน

(1) ชุมชนทับตะวัน-บนไร่ 343 คน

(2) ชุมชนบ้านปากวีบ 138 คน

(3) ชุมชนบ้านบางขยะ 59 คน

หมายเหตุ ยังมีอีกหลายหมู่บ้านที่มีญาติฝังที่เปลวปากวีปและเวลาเสียชีวิตคนตายก็จะสั่งญาติกลับมาฝังร่วมกัน

6) รูปแบบการจัดการที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมโดยชุมชนควรมีลักษณะอย่างไร

ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับทิศ(ทักษา) ทำเลในการตั้งบ้านและชุมชน ที่ทำไร่-นา ร้านค้า สุสาน ฯลฯ

พื้นที่ที่มอแกลนอาศัยอยู่มักจะเป็นบริเวณฝั่งทะเลที่มีหาดทราย ป่าบก ทุ่งหญ้าและโดยเฉพาะอย่างยิ่งป่าชายเลน จุดเด่นของป่าชายเลนคือการมีคลองคดเคี้ยวเป็นจำนวนมาก ถือเป็นเครือข่ายคลองที่เป็นแหล่งอาหารสำคัญของชาวมอแกลน เนื่องจากชาวมอแกลนไม่ชอบออกทะเลลึก มอแกลนเรียกตัวเองว่า “คนริมฝั่งทะเล” หรืออีกนัยหนึ่งเป็น “คนของป่าชายเลน” เพราะมีความรู้ความชำนาญและรู้จักพื้นที่ต่างๆ บริเวณคลองป่าชายเลนเป็นอย่างดี ผู้หญิงมอแกลนมักจะหาหอยหลากหลายชนิดในดินเลนตรงชายป่า ส่วนผู้ชายมอแกลนตกปลาในทะเล

บ้านของชาวมอแกลนจะหันประตูไปทางทิศตะวันออก [เกี่ยวกับความเชื่อไหม? อย่างไร?] หิ้งบรรพบุรุษมอแกลนต้องอยู่ตะวันออก หิ้งพระตั้งทางตะวันตกหันหน้าทางตะวันออก สมัยก่อนสร้างอยู่อาศัย 3 ปีแล้วรื้อทิ้ง [เพราะอะไร? เกี่ยวกับความเชื่อไหม? หรือเป็นเรื่องของวัสดุที่ใช้ซึ่งเริ่มผุพัง?] ไม่เหมือนสมัยนี้ที่บ้านมั่นคงขึ้น [บ้านสมัยก่อนใช้อะไรเป็นวัสดุหลัก เช่น หลังคา คาน พื้นบ้าน เสา ฯลฯ ต้นไม้ยืนต้นต้องปลูกห่างบ้าน เพราะเชื่อกันว่าหากรากแก้วของต้นไม้ทิ่มแทงใต้ทุนบ้าน จะให้คนในครอบครัวไม่สบาย และห้ามไม่ให้ต้นหรือกิ่งไม้ขึ้นพาดหลังคา และก่อนที่จะสร้างบ้านต้องปรับพื้นที่ไม่ให้มีไม้เก่าเหลืออยู่ ก้อนหินเก่าในพื้นที่ที่เราจะสร้างบ้านต้องขุดเอาออกให้หมด

พิธีกรรมการขอที่ดินเพื่ออยู่อาศัยจากเจ้าที่เจ้าทาง ประกอบด้วยข้าวสาร 7 เมล็ด พอกที่มีรู ถ้าข้าวสารอยู่ครบทุกเมล็ดสร้างบ้านได้ แต่ถ้าข้าวสารอยู่ไม่ครบก็สร้างไม่ได้

ตามความเชื่อของชาวมอแกลน เดือน 5 เดือน 7 เดือน 8 และเดือน 112 ห้ามไม่ให้ตัดไม้มาสร้างบ้าน เพราะเชื่อว่าเดือน 5 เป็นเดือนแห่งความร้อนรุ่ม เจ้าบ้านจะมีปัญหาทะเลาะกันโหวกเหวก เดือน 7 เสาขึ้นเห็ด

เจ้าของเรือนตาย เดือน 8 พระเข้าสา กลับหน้า กลับหลัง เดือน 12 ตัดหัว ตัดหาง ตัดตรงกลาง แก้ไขยากมีทั้ง 12 องค์

การสร้างบ้านหลังใหม่ต้องลงเสาเอกในช่วงข้างขึ้นเดือนอ้าย เดือนยี่ เดือน 4 เดือน 6 เดือน 9 เดือน 11 และเดือน 12 ตามปฏิทินจันทรคติ พ่อหมอมอแกลนจะดูดวงของเจ้าของบ้านว่าเหมาะสมกับการสร้างบ้านในเดือนไหน สิ่งของที่ต้องทำในพิธีกรรมการขึ้นเสาเอก ประกอบด้วย ผ้า 3 สี ต้นมะพร้าวงอก ต้นกล้วย 1 ต้น ต้นอ้อยมียอด 1 ต้น ดาวเรือง 9 ดอก เหรียญ 9 เหรียญ เศษทอง ธูป 3 ดอก เทียน 1 เล่ม หมาก 3 คำ พลู 3 ใบ

พิธีกรรมขึ้นบ้านใหม่จะเป็นช่วงข้างขึ้นของเดือน 4 เดือน 6 เดือน 9 และเดือน 12 โดยพ่อหมอมอแกลนจะเป็นคนดูว่าเดือนไหนเหมาะสมกับเจ้าของบ้าน การทำพิธีขึ้นบ้านใหม่จะมีเสื่อ 1 ผืน หมอน 2 ใบ หมาก 3 คำ พลู 3 ใบ ธูป 3 ดอก เทียน 1 เล่ม และแมว 9 ตัว ให้พ่อหมอแม่หมอมาบอกกล่าวถึงบรรพบุรุษมอแกลน

หลังจากเหตุการณ์สึนามิ ชุมชนทับตะวันเป็นหนึ่งในหลายชุมชนที่ได้รับความเสียหายจากคลื่นยักษ์สึนามิ เนื่องจากที่ตั้งชุมชนห่างจากทะเลเพียง1 กิโลเมตร การสร้างบ้านพักถาวร ซึ่งมีผู้ดูแลหลัก 3 กลุ่ม คือ

(1) เครือข่ายสลัมสี่ภาค ภาคประชาสังคม (องค์กรพัฒนาเอกชน) สร้างบ้านพักถาวรจำนวน 45 หลังแบบบ้านมอแกลนเป็นผู้กำหนดด้วยกันเอง

(2) มัลติเซอร์ (องค์กรจากประเทศเยอรมัน) สร้างบ้านพักถาวรจำนวน 31 หลัง แบบบ้านจากทหารบก

(3) วิลลี่(นักฟันดาบทีมชาติ ลูกครึ่งไทยเยอรมัน) สร้างบ้านพักถาวร จำนวน 36 หลัง

โซนบนไร่สร้างโดย

(1) บ้านที่อาศัยดั้งเดิม (2) คลิต์ท(3) ภาคประชาสังคม(4) วิลลี่

7) ทิศทางการพัฒนาของจังหวัดหนุนเสริมและส่งผลกับชุมชนอย่างไร

มอแกลนพาเที่ยว เป็นการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเรียนรู้วัฒนธรรม สัมผัสวิถีชีวิตและธรรมชาติของชนเผ่ามอแกลน ที่มีจุดน่าสนใจมากมาย ชุมชนมอแกลนตั้งเรียงรายตามเส้นทางการท่องเที่ยว บนพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น ชุมชนมอแกลนหินลูกเดียว จังหวัดภูเก็ต ชุมชนมอแกลนท่าใหญ่,หินลาด,ทับปลา,ทุ่งหว้า,ทับตะวัน ,บนไร่,เกาะสุรินทร์และเกาะพระทอง ล้วนแล้วเป็นพื้นที่เครือข่ายและเครือญาติชาวเลมอแกลนจังหวัดพังงาที่ร่วมกันดำเนินการปัจจุบันร่วมกับภาคประชาสังคมจังหวัดพังงาพัฒนาเป็นหลักสูตรมอแกลนทับตะวัน เข้าใจพหุวัฒนธรรม สร้างสรรค์พลเมืองโลก

เที่ยวไทยแลนด์ ต้อง....” มอแกลนพาเที่ยว”

เป็นการท่องเที่ยวบนพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชนเผ่าพื้นเมืองทางอันดามัน (ชุมชนที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน/แหล่งหากิน พื้นที่ทางจิตวิญญาณ) ที่ดำเนินการโดยชาวมอแกลนชุมชนทับตะวัน,บนไร่ โดยมีหลักสูตรการวิถีภูมิปัญญาชนเผ่ามอแกลน 7 วิชา เป็นเนื้อหาในการถ่ายทอด/นำเสนอเป็นเรื่องราวและกิจกรรม ภายใต้สโลแกนที่ว่า “มาอยู่ด้วยกัน ทำด้วยกัน กินด้วยกัน เรียนรู้ซึ่งกันและกัน บ้านฉัน..มอแกลน”

ที่นี่เป็น 1 ใน 2 พื้นที่นำร่องรูปธรรม โดยเชื่อมร้อย โยงเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่อยู่ชายฝั่งจังหวัดภูเก็ต-พังงา 5 ชุมชนใน 4 อำเภอ

การท่องเที่ยวกับชาวมอแกลนทับตะวัน มีการนำเสนอทางเลือกการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ตื่นตาตื่นใจมากขึ้น ผู้มาเยือนจะได้เรียนรู้และร่วมปฏิบัติในวิถีชีวิต ภูมิปัญญาการดำรงอยู่ที่สอดคล้องกับธรรมชาติ สัมผัสกับเรื่องราวประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม การละเล่น อาหารชนเผ่าฯ/พื้นบ้าน สนุกและสร้างคุณค่ากับกิจกรรมส่งเสริมความมั่นคงในชีวิตและทรัพยากรของชาวเล ทำให้โจทก์การท่องเที่ยวของผู้มาเยือนเปลี่ยนไป มากกว่าการ

ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ คือการเที่ยวที่ได้ปลอดภัย อนุรักษ์ธรรมชาติและสร้างสรรค์สังคม

นักท่องเที่ยวเริ่มรับรู้มากขึ้นว่าพื้นที่ชายฝั่งอันดามันเป็นพื้นที่อยู่อาศัยและทำมาหากินของชาวเลทั้งสามกลุ่ม คือ ชนเผ่ามอแกน ชนเผ่ามอแกลน และชนเผ่าอุรักลาโว้ยมาหลายร้อยปี การท่องเที่ยวที่จัด จะเป็นการเรียนรู้ถึงชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมของชนเผ่าพื้นเมืองเหล่านี้ และเรียนรู้ถึงวิถีของการทำมาหากิน การอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างได้ประโยชน์แต่ก็กลมกลืน สัมผัสในวัฒนธรรมของคนท้องถิ่น เรียนรู้และภาคภูมิใจกับวิถีชีวิตและประวัติศาสตร์รากเหง้าชนเผ่าพื้นเมืองแห่งท้องทะเลอันดามันที่แข็งแรง ทำให้ชุมชนมีพลังและพัฒนาต่อไปอย่างมีศักดิ์ศรี รู้เท่าทันและเตรียมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาของประเทศได้อย่างเหมาะสม

มอแกลนพาเที่ยว เป็นการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเรียนรู้วัฒนธรรมสัมผัสวิถีชีวิตและธรรมชาติของชนเผ่ามอแกลน ที่มีจุดน่าสนใจมากมาย ชุมชนมอแกลนตั้งเรียงรายตามเส้นทางการท่องเที่ยว บนพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น ชุมชนมอแกลนหินลูกเดียว จังหวัดภูเก็ต ชุมชนมอแกลนท่าใหญ่,หินลาด,ทับปลา,ทุ่งหว้า,ทับตะวัน ,บนไร่,เกาะสุรินทร์และเกาะพระทอง ล้วนแล้วเป็นพื้นที่เครือข่ายและเครือญาติชาวเลมอแกลนจังหวัดพังงาที่ร่วมกันดำเนินการ

8) กระบวนการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล

แนวคิดการอยากให้เกิดพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเลบ้านบางสัก

ตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมา ชาวเลต้องประสบปัญหาซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มชาติพันธุ์ชายขอบอีกมากมายหลายกลุ่ม คือการไร้รัฐและการถูกปฏิเสธขั้นพื้นฐาน การขาดความมั่นคงในที่อยู่อาศัย การถูกกีดกันออกจากสิทธิในการใช้และเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ การถูกผลักเข้าสู่

กิจกรรมที่ผิดกฎหมายและการทำงานที่เสี่ยงอันตราย การเข้าถึงและการได้รับบริการรักษาพยาบาล การขาดความมั่นใจและภูมิใจในวิถีวัฒนธรรมดั้งเดิม และการถูกดูแคลนจากบุคคลที่ไม่เข้าใจในวิถีวัฒนธรรมแบบ “ชาวเล”ฯลฯปัญหาที่ชาวเลประสบอยู่ในปัจจุบันมีหลายด้าน ซึ่งในแต่ละพื้นที่มีรายละเอียดและความเข้มข้นของปัญหาแตกต่างกันไป

ข้อตกลงการประกาศเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเลบ้านบางสัก

(1) พื้นที่ต้องครอบคลุมพื้นที่อาศัย (เช่น หมู่บ้าน)พื้นที่ทำกิน (ทั้งบริเวณชายฝั่งทะเล ในทะเล และในพื้นที่ป่า) และพื้นที่ทางจิตวิญญาณ (เช่น สุสาน พื้นที่บริเวณศาลเคารพ พื้นที่ประกอบพิธีกรรมหรืองานประเพณี ฯลฯ)

(2) พื้นที่ต้องมีชุมชนที่มีวัฒนธรรมชาวเลคือ มอแกน มอแกลน หรืออุรักลาโว้ยที่เข้มแข็ง ทรงคุณค่า ชุมชนมีความพร้อม และมีผู้นำในการประสานความมือได้ หรืออาจเป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรมเปราะบางเสี่ยงต่อการสูญหาย

(3) พื้นที่ต้องมีหน่วยงานรัฐและหน่วยงาน/องค์กรระดับท้องถิ่นที่มีศักยภาพในการทำงานกับชุมชนชาวเล

เขตคุ้มครองวัฒนธรรมชุมชนบ้านทับตะวัน (บางสัก)

การผลักดันเขตคุ้มครองวัฒนธรรม ของพื้นที่บ้านทับตะวัน ต้องการผลักดันให้เกิดการประกาศเขตคุ้มครองวัฒนธรรม ดังนี้

ก. ***พื้นที่เพื่อการอยู่อาศัยหรือพื้นที่ตั้งของชุมชน***

ข. ***พื้นที่ทำมาหากิน***

พื้นที่ทำมาหากินของชุมชนบ้านทับตะวัน ประกอบด้วยมีขุมเขียวเป็นที่จอดเรือ เกาะผ้า

ค. ***พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ หรือพื้นที่ทางจิตวิญญาณ***

พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์หรือพื้นที่ทางจิตวิญญาณ ของชุมชนทับตะวัน ประกอบด้วยศาล "พ่อตาสามพัน" บริเวณรอบศาลเป็นพื้นที่ทำพิธีกรรม ของชาวมอแกลนโดยเฉพาะพิธีประจำในเดือนสี่ทางจันทรคติ (ประมาณ เดือนมีนาคม) ซึ่งจะมีการตั้งเสาไม้ไผ่สูงที่มียอดเป็นรูปนกและประดับธงผ้า สีขาวยาวอยู่ด้านหน้าศาล

พื้นที่ทางจิตวิญญาณที่สำคัญอีกพื้นที่สำหรับชาวมอแกลนบางสักคือ สุสานในป่าริมหาดทรายที่มีอายุกำแก่หลายร้อยปีซึ่งแสดงให้เห็นวชาวมอ แกลนเกิดเติบโตตั้งถิ่นฐานทำมาหากินเดินทางไปมาในบริวณนี้มาเนิ่น นานรวมทั้งฝังศพบรรพบุรุษกันมารุ่นต่อรุ่น

พื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรม ชาวเลทับตะวัน,ชาวเลบ้านบนไร่

9) บทเรียนที่ผ่านมาของชุมชนชาวเลบ้านทับตะวัน

ที่ผ่านมาชุมชนบ้านบางสักทั้งสี่ชุมชนผ่านการถูกขับไล่ทั้งที่ตัวเองเป็นผู้อยู่ก่อนแต่ด้วยควมกลัวตั้งอดีตและถูกปล้นจี้ทั้งที่ไม่ยุ่งกับคนอื่น แต่ที่ผ่านมาทำให้ได้เรียนรู้ว่าการที่หลีกหนีให้ผู้อื่นตัวเองกลับไม่มีที่อยู่ ต้องไปหาที่อื่นอยู่เลื่อยไป หลังสึนามิชุมชนทับตะวันหรือที่มอแกลนเรียกว่า ทุ่งทุ ได้ถูกนายทุนอ้างสิทธิ์ ทำให้ชาวเลในบางสักรุกขึ้นมาปกป้องโดยการมาเป็นกำลัง

บทเรียนหลังสึนามิที่มีความสำคัญในการสู่ของชุมชน/สังคมและระบบกฎหมายไทย

(1) บ้านมอแกลนพัง เหลือแค่เสาบ้าน ชาวบ้านหนีตายอยู่บนไร่ /ถูกนายทุนอ้างสิทธิ์มีนส.3

(2) นายทุนมีตำรวจและทหารมาคุ้มกัน และขุ้มขู้ชาวบ้าน/สื่อบางช่องให้ข่าวว่าชาวเลเป็นผู้บุกรุกที่ดินเอกชน

(3) พี่เลี้ยงngoมาให้กำลังใจในการสูญเสียกับสึนามิ สอบถามความต้องการชาวบ้าน/แนะนำช่องทางการต่อสู้ มีเพื่อนผู้ประสบภัยสึนามิทั้งคนไทยและชาวเลวางแผน มีคนทุกด้าน เช่นอาหารน้ำ สุขภาพร่างกาย จิตใจ การออกแบบบ้านที่ชุมชนต้องการ

(4) ยึดพื้นที่สร้างบ้าน เฝ้าพื้นที่ ส่งข่าวทีมแกนนำ ประสานทีม

ประสานนักข่าว ประสานหน่วยงาน มีข้อมูล/ส่งแกนนำทุกกลุ่มไปดูงานเรียนรู้ทั่งต่างประเทศและในประเทศ

(5) สร้างกลุ่มอาชีพเช่นกลุ่มประมง กลุ่มสตรีออมทรัพย์ เครื่องแกง สหกรณ์ น้ำมัน ร้านค้าเยาวชน

(6) ชาวเลถูกดำเนินคดีข้อหาบุกรุก/เรียนรู้ด้านกฎหมาย ทดลองทำทำซ้ำๆๆๆ/เก็บข้อมูลชุมชน/เก็บข้อมูลมอแกลนในจังหวัดพังงา/สร้างศูนย์วัฒนธรรมมอแกลนทับตะวัน

(7) เครื่องมือในการต่อสู้ด้านศาล ร้องรำรองแง็ง ทำอาหารตามวิถีหน้าศาล /ร้องรำในเขตอำเภอ/ประชาสัมพันธ์ความเป็นมาของชุมชน/มีเพื่อนเครือข่าย/มีข้อมูลของกรรมการสิทธิ์ นักวิชาการ/มีนักข่าว/มีพี่เลี้ยงค่อยชี้แนะ/ต้องสรุปบทเรียนทุกครั้งที่ขึ้นศาลทำสื่อประชาสัมพันธ์ด้วยตัวชาวเลเองโดยใช้ช่องทางนักข่าวพลเมือง

(8) นายทุนขอไกลเกลี่ย/ชาวบ้านถูกบังคับให้ไกลเกลี่ยอย่างจำยอม/ข้อตกลงให้เงินเยียวยาตามข้อเรียกร้องก็ถูกหลอกเพราะชาวบ้านเชื่อในสิ่งที่ผู้พิภษาพูด/นายทุนได้ที่ดินไป9 ไร่

(9) ชุมชนถูกล้อมโดยเอกชนทั้งโรงแรม สนามกอล์ล /เยาวชนติดยา/ชาวบ้านขายที่ดิน

(10) แกนนำชุมชนสร้างพื้นที่ให้มีรายได้/คงวิถีชีวิตมอแกลนโดยการทำ “มอแกลนพาเที่ยว”ได้รับผลการการตอบสนองดีขึ้นมาเรื่อยตั้งแต่ปี 56ถึงปัจจุบัน

(11) สิ่งที่สำเร็จได้หลายอย่างในชุมชนคงเป็นพลังเด็กและเยาวชน สตรี ที่ทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

(12) คติประจำใจแกนนำชุมชนต้องมีจิตใจมุ่งมั่น เสียสละ มองข้ามอุปสรรค อย่าคิดเล็กคิดน้อย พูดแล้วต้องทำ ทำผิดต้องขอโทษ ต้องลองให้คนอื่นทำ

3.2 บ้านหินลาด

1) ข้อมูลพื้นฐานด้านประชากร ด้านพื้นที่

" หมู่บ้านหินลาด" ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลท้ายเหมือง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงามีประชากร 196 คน ผู้หญิง 94 คน ผู้ชาย 102 คน จำนวน 52 ครัวเรือนมีสถานะทางทะเบียนราษฎร์ ชาวมอแกลนทุกคนมีบัตรประชาชนคนไทยระดับการศึกษา จบ ป.4-ป.6 ส่วนใหญ่ เด็กรุ่นหลังๆ มีจบ ม.6 บ้าง

ข้อมูลที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน

-เอกสารสิทธิ์ที่ดิน มี โฉนด 2.5ไร่ กับ 5 ห้อง สปก. 12.7ไร่830 ตารางเมตร ภ.บ.ท 5 26ไร่680 ตรางเมตร 10งาน รวมพื้นที่ทั้งหมด 33.5 ไร่ 680 ตารางเมตร 10 งาน ได้มาจาการสืบทอด ซื้อขายและแบ่งให้จากตระกูลที่มาบุกเบิกรุ่นแรกครอบครัวละประมาณครึ่งไร่ แต่ปัจจุบันบางครอบครัวก็อาศัยญาติอยู่เพราะได้ขายให้คนไทยไป

-พื้นที่อยู่อาศัย การสร้างบ้านเรือนอยู่อาศัยรวมทั้งชุมชนประมาณ 7 ไร่ ลักษณะบ้านส่วนใหญ่เป็นบ้านปูนและสังกะสีชั้นเดียว 1 ห้องนอน 1 ห้องน้ำ

-พื้นที่เกษตรกรรม อยู่บนเขาหลัก 24.5ไร่14 งาน 224 ตารางเมตร 74 เมตร ในพื้นที่ชุมชนมีพืชผลที่ปลูกเป็นพืชผสม แปลงผักสวนครัวเล็กๆ สวนปาล์มและยางพารา

- **แหล่งทำมาหากิน**ในทะเล บริเวณ ปากคลองหินลาด ป่าชายเลนหินลาด คลองบีกา คลองทุ่งมะพร้าว คลองลำปี เป็นทะเลในจึงหาได้ทุกเดือน แต่ให้ดูน้ำขึ้นน้ำลงก่อนจะลงไปหากินและแหลมปะการังเขาหน้ายักษ์ เป็นทะเลแนวนอกเวลาไปหากินต้องดูสภาพอากาศก่อน

2)ประวัติศาสตร์การโยกย้ายถิ่นฐานชุมชนชาวเลชนเผ่ามอแกลนหินลาด

ก่อนมาตั้งถิ่นฐานที่หินลาด ชาวเลกลุ่มนี้เคยอยู่รวมเป็นกลุ่มใหญ่กับชาวเลชนเผ่ามอแกลนสายตระกูลอื่นๆมีการปกครองแบบเครือญาติ มีผู้นำสืบทอดตามสายตระกูล โดยผู้นำสายตระกูล “ตาหลวงจักร” “ตาหลวงหนิ้ม” เป็นผู้นำสายตระกูลที่ปกครองและพาชาวเลมอแกลนอพยพจากบ้านในหยงมาอยู่ในบริเวณแถบนี้ ยุคที่สภาพพื้นที่ยังเป็นป่าดั้งเดิม มีสัตว์ป่าและอาถรรพ์มากมาย รกร้างผู้คน มีการสืบทอดสายตระกูลผู้นำในพื้นที่แถบนี้อย่างน้อย 7 ชั่วอายุคน มากกว่า 250 ปี เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ความเป็นระบบเมืองจึงค่อยๆขยายมาถึง

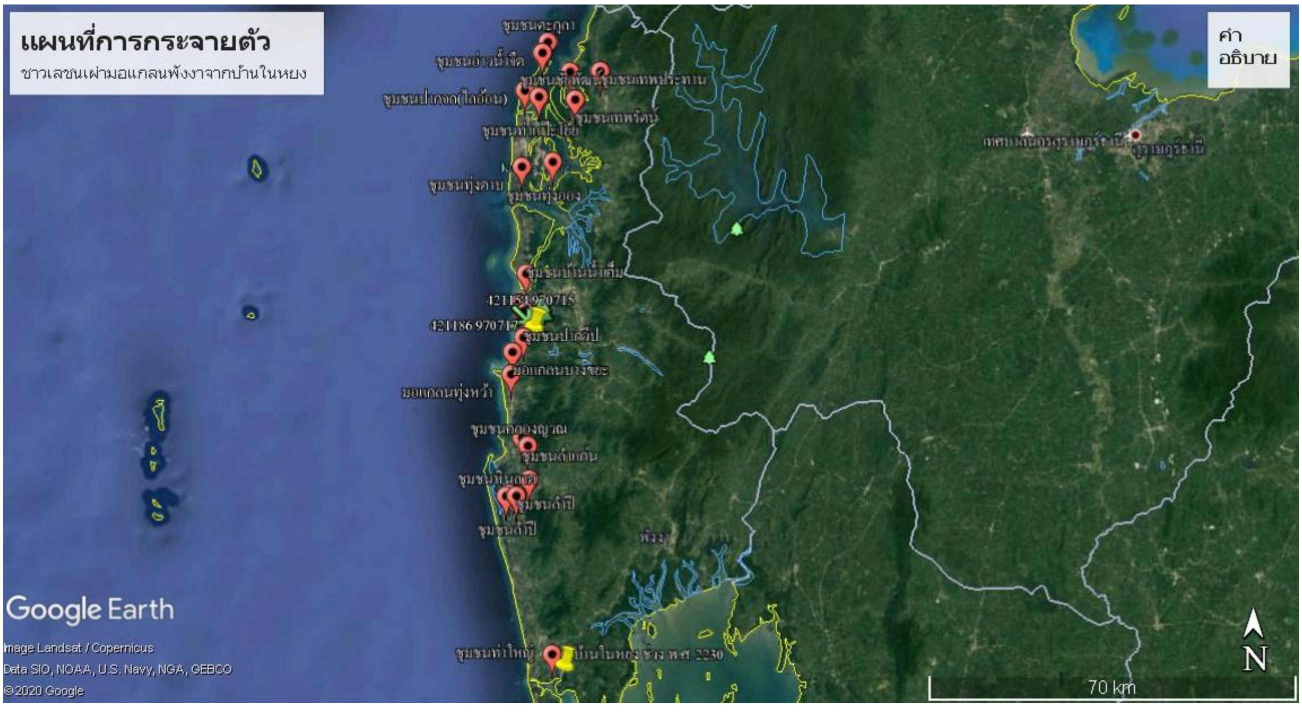

ในช่วง ช่วง พ.ศ. 2250 บรรพชนชาวเลมอแกลนที่ย้ายจากบ้านในหยง เริ่มมีการเพาะปลูกมากขึ้น พื้นที่ “หม่านาว” อยู่ใกล้กับสุสานชาวเลมอแกลนบ้านหินลาดในปัจจุบัน จึงมีการเรียกสุสานว่า “เร๋วหม่านาว” (เร๋ว แปล่าสุสาน) ชุมชนตั้งอยู่ทางทิศเหนือของเร๋วหม่านาว ที่เต็มไปด้วยป่าใหญ่

รกทึบ ทั้งด้านทิศตะวันออกและตะวันตกติดป่าคลองชายเลน บรรพชนชาวมอแกลนหินลาดดำรงวิถีปลูกข้าว ทำไร่ ทำแร่ช่วงมรสุมและประมงชายฝั่ง สมัยนั้นมี **ทับ** (เพิงพัก) ของชาวเลชนเผ่ามอแกลนเต็มไปหมด ว่างจากทำนาเขาก็ไปหา หอย ปู ปลาในทะเลมาเผากินกันที่ **ทับ** จนควันฟุ้งไปหมด เมื่อถึงหน้ามรสุมก็ไปร่อนแร่ที่ชายหาดเอาไปแลกน้ำตาลและของใช้จำเป็น

ช่วงพ.ศ. 2482-2488 ภายหลังหมดภัยสงครามโลกครั้งที่ 2 บรรพชนมอแกลนย้ายจากหม่านาวมาอยู่ในพื้นที่หินลาดในปัจจุบันและตั้งแต่นั้นก็มีจำนวนผู้คนย้ายเข้ามาเรื่อยๆ ซึ่งหนึ่งในนั้นมีครอบครัวเฒ่าโฉ๊ดนาวารักษ์ พี่ชายของเฒ่าโอที่ย้ายมาจากลำปีรุ่นหลังๆ รุ่นนั้นที่ย้ายมาจากหินลาดนอก เข้ามาบุกเบิกก็มีเฒ่าโฉ้ดเฒ่าสุดเฒ่าใยเฒ่ามิ้งเฒ่าเมียเฒ่าฉ้ำเฒ่าลอยเฒ่าเลื่อมแต่ก่อนที่จะมาอยู่อาศัยนั้น เหล่าผู้เฒ่ากับคนมอแกลนในยุคนั้นได้ใช้พื้นที่ตรงนี้เป็นที่ปลูกผัก ส่วนพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของชุมชนคือ พื้นที่ **ปากบาง** (อยู่ติดกับท่าเขือ เป็นเขตอุทยานแห่งชาติเขาลำปีหาดท้ายเหมือง) เป็นที่ทำข้าวไร่และทำนาของคนมอแกลนตลอดแนวตั้งแต่หาดท้ายเหมืองถึงทับเขือ

ช่วง พ.ศ.2527 มีการให้สัมปทานเหมืองแร่อีกครั้ง เครื่องจักรพัฒนาขึ้น พื้นที่ถูกขุดเจาะพลิกผืนดินเพื่อหาแร่ วิถีชีวิตชาวมอแกลนจึงเปลี่ยนจากทำนาและออกทะเล มาเป็น **วิดแร่** (เป็นวิธีการหาเศษแร่ที่ตกค้างจากกระบวนการแยกของบริษัท)แร่ตามชายหาดและท้ายรางแร่ของบริษัท เมื่อแร่เหลือน้อย สัมปทานก็หมดไม่กี่ปีต่อมา

ช่วง พ.ศ. 2529 พื้นที่ในส่วนที่เคยวิดแร่ กรมอุทยานฯก็มาประกาศเป็นเขตอุทยานแห่งชาติเขาลำปี-หาดท้ายเหมือง และห้ามชาวเลมอแกลนปลูกข้าวในเวลาต่อมา ส่วนพื้นที่ที่เคยทำนาที่ท่าเขือ ทหารก็มาประกาศเป็นเขตทหาร (เกือบทุกปีจะมีการฝึก-ซ้อมรบร่วมกัน ระหว่างหน่วยสงครามพิเศษของต่างชาติกับของไทย) ยังคงมีเรือที่ทำด้วยปูนซีเมนต์ทั้งลำ ซึ่งสร้างเกือบสมบูรณ์แต่ไม่สามารถนำออกจากขุมเหมืองไปใช้ได้(เป็น

ลำแรกและลำเดียวในประเทศไทยในสมัยนั้น) ปัจจุบันอยู่กลางขุมเหมือง อุทยานฯเขาลำปี-หาดท้ายเหมือง พร้อมชิ้นส่วนเรือขุดแร่อื่นๆอีกหลายชิ้น

ประวัติชุมชนจากการสัมภาษณ์

นางหิ่งห้อย นาวารักษ์แม่ครูรองแง็งชาวเลมอแกลน อายุ 47 ปี เสียชีวิตเมื่อ พ.ศ.2557 เกิดที่หมู่บ้านหินลาดมีพี่น้องทั้งหมด4 คน ได้เคยฟังเรื่องเล่าจาก **"เฒ่าโฉ้ด"**ผู้เป็นพ่อ ว่าก่อนที่พ่อจะอพยพมาอยู่ที่นี่เมื่อก่อนอยู่ลำปี (ช่วงก่อนจะมีการตั้งชุมชนมอแกลนทับปลา) พ่อเฒ่าโฉ้ดซึ่งเป็นคนลำปีและชาวเลมอแกลนหม่านาว ได้เข้ามาหากินและใช้พื้นที่นี้ทำไร่แตงและผักพื้นถิ่น อีกทั้งพื้นที่นี้ยังเต็มไปด้วยสมุนไพรที่มีสรรพคุณทางยาสามารถใช้รักษาโรคภัยไข้เจ็บ เพราะเมื่อก่อนชาวมอแกลนจะกลัว ไม่กล้าไปหาหมอ และมีความเชื่อด้านการรักษาด้วยสมุนไพรที่ชาวมอแกลนทำเอง หรือบางกลุ่มก็ใช้เป็นที่พักผ่อนเวลาออกมาหากินแต่ไม่ได้อาศัยอยู่ถาวร พอช่วงที่สงครามกำลังยุติลง พ่อและญาติๆได้ตัดสินใจอพยพมาอยู่หินลาดดีกว่า เพราะที่ลำปีการทำมาหากินเริ่มลำบากข้าวก็ไม่มีที่ปลูกแล้ว เพราะเมื่อก่อนชาวมอแกลนที่บ้านลำปีปลูกข้าวกินเอง อยู่มาเรื่อยๆก็มีบ้านเรือนของคนมุสลิมและคนไทยมากขึ้นพื้นที่ทำนาลดลง เงินทองก็ไม่มีใช้ ไป(เซ็น)ค้างค่าข้าวของที่ร้านคนไทยไม่มีเงินให้คืนต้องขายที่ดินอย่างเช่นที่ดินรอบศาลพ่อตาหลวงจักร ที่ทำประเพณีมาตั้งแต่บรรพบุรุษเจ้าของที่ดินเป็นชาวมอแกลนในขณะนั้นยากจนมากก็ได้ขายให้คนไทยไม่กี่ร้อยบาท ปัจจุบันศาลก็ยังตั้งอยู่ที่เดิม(ในที่ของคนไทย)แต่เส้นทางเข้าถูกกีดกันชาวมอแกลนทั้ง 4 หมู่บ้าน(หินลาด , ลำปี ทับปลา , ขนิม) ยังไม่มีใครรู้ว่าวันไหนที่เขาจะฮุบเอาที่ดินที่ศาลและไม่ให้ใช้ ประกอบพิธีกรรมตอนเดือน 5 (ตามปฏิทินจันทรคติ) ชาวบ้านทั้ง4หมู่บ้านจะมารวมกันประกอบพิธีเช่นไหว้พ่อตาหลวงจักรที่นี่ เป็นพิธีที่มอแกลนทั้ง 4 หมู่บ้านให้ความสำคัญมาก พอหลังจากสงครามยุติได้ไม่นานก็เกิดวาตภัยแหลมตะลุมพุก ต้นไม้ใหญ่ๆก็ล้มตายหมด พ่อก็ยังปลูกข้าว และปลูกต้นมะพร้าว แต่ปัจจุบันไม่มีที่ปลูกข้าวแล้ว ที่ดินก็เหลือน้อยเต็มที ลูกหลานบ้างคนต้องอาศัยที่ดินญาติอยู่ เพราะที่ดินตนเองได้ขายให้คนไทย คน

ไทยก็ได้เปลี่ยนที่ดินโดยการขุดดินทรายขายทำให้หมู่บ้านหินลาดมีบริษัทขุดทรายหลายบริษัทที่เข้ามาประกอบกิจการการในหมู่บ้าน

ด้วยมีการฝังและอาศัยอยู่ที่นี่มาก่อนเฒ่าโฉ๊ดมานานนับได้5-6 ช่วงคน จากคำบอกเล่าของเฒ่าโอและเฒ่าย้อย นาวารักษ์ หลายต้นตระกูลฝังที่นี่ที่พอจะจำจากที่เล่ากันมามี เฒ่า เส้น (ไม่ทราบตระกูลใด) คนรุ่นพ่อของทาดแจ๊กเป็นพ่อของทูดธรรม ฝังที่ หม่านาว ทูดธรรมกับทูดหวายซึ่งเป็นต้นตระกูลของท่านก็ฝังที่นั่น ผู้เฒ่าผู้แก่ที่เล่ากันมายืนยันว่า..ตอนเริ่มฝังหลังอพยพจากบ้าน ในหยงมาตั้งถิ่นฐานที่นี่แน่นอน รุ่นต่อมาที่ฝังที่เร๋วหม่านาวก็มีเฒ่าสุด เฒ่าใย เฒ่ามิ้ง เฒ่าเมีย เฒ่าฉ้ำ เฒ่าลอย เฒ่าเลื่อมและ..เฒ่าโฉ๊ด นาวารักษ์ซึ่งเสียชีวิตก่อนสึนามิ

ตอนเฒ่าโฉ๊ดมีชีวิตเคยเล่าให้ป้านาฟังว่า..ท่านต้องต่อสู้กับกลุ่มคนที่หมายจะยึดครองที่ดินและผืนป่าของสุสานแห่งนี้ไปใช้ประโยชน์เพื่อทำธุรกิจบ่อทรายบ้าง และคนที่ยึดเพื่อทำสวนบ้าง ในสมัยนั้นถือว่าเฒ่าโฉ๊ดและเพื่อนอีกคนกำลังทำเรื่องแข็งข้อกับผู้นำและนายทุน ชาวบ้านเล่าขานกันว่า สาเหตุการตาย มาจากสาเหตุพยายามขอออกนสล.ป่าช้าในพื้นที่เร๋วหม่านาว เรื่องการตายของ เฒ่าโฉ๊ด ในวันนี้กลายเป็นแค่ปริศนาให้ลูกหลานเอาไว้เตือนตัวเองเพื่อให้มีสำนึก ยำเกรง อิทธิพล

(สัมภาษณ์ป้านา นาวารักษ์ เสียชีวิตเมื่อเดือน วันที่ 10 เม.ย. พ.ศ.2557 และฝังที่หินลาดเช่นกัน)

3) การประกอบอาชีพและเศรษฐกิจชุมชน

อาชีพรายรับรายจ่ายและหนี้สินชาวเลบ้านหินลาดส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไป มีรายรับต่อเดือนๆละ3,000- 9,000 บาท รายจ่ายต่อเดือนประมาณ 4,000-12,000บาท และประกอบอาชีพเสริมได้แก่ ประมงพื้นบ้าน เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ ทำเครื่องแกง ค้าขาย ปลูกผักกางมุ้ง ทำสวน รับจ้างทั่วไป เมื่อนำมาเปรียบเทียบแล้ว ซึ่งมีหนี้สินจำนวนมากกว่า แสดงให้เห็นว่าชาวบ้านส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายทำให้ต้องมี***หนี้สินทั้งชุมชน ประมาณ 926,000 บาท / ปี*** แหล่งที่มาของหนี้สิน

คือ กู้จากธนาคารธ.ก.ส ออมสิน กองทุนมูลนิธิรักษ์ไทย กองทุนหมู่บ้าน ผ่อนรถ เครื่องใช้ในครัวเรือน หนี้นอกระบบ **การส่งเงินกู้สูงสุด 5,000 บาท/เดือน/ครัว ต่ำสุด 100บาท/เดือน/ครัว**

ข้อมูลด้านแหล่งหากินประมง/แร่ ชายฝั่งและในทะเลอันดามัน (จังหวัดพังงา)

ชุมชนชาวเล	พื้นที่หากิน/ฤดูกาล	ประเภทและชนิดของทรัพยากร	วิธี/เครื่องมือ/ประโยชน์	ปริมาณเฉลี่ย	ใช้เวลาหากินและเดินทางต่อวัน	ทุนและรายได้ต่อวัน	ผู้ใช้ประโยชน์และสถานะในพื้นที่
ชุมชนชาวเลมอแกลนบ้านหินลาดหมู่ที่ ๖ ตำบลท้ายเหมือง	แหลมหมา-ท่าเฒ่าเปี๊ยหาได้ทุกฤดูกาล	**ปลา..** ปลาดอกหมาก,ปลาหมก,ปลาขี้ตัง,ปลาบอก	ใช้เรือหางยาวไปกันครั้งละ ๒-๓คน ออกหาฝูงปลาเมื่อเจอก็ช่วยกันวางอวนล้อมฝูงปลามีทั้งอวนปลาบอก,อวน	๓-๑๕ กิโลกรัม	การวางอวนเริ่มตั้งน้ำลงสุดจนถึงน้ำขึ้นสุด มีเวลาหาประมาณ ๔-๖ ชั่วโมงต่อวัน ช่วงเวลา๓-๑๒	**ทุน** ๓๐๐-๕๐๐ ต่อครั้ง **รายได้** ๓๐๐-๑,๕๐๐ บาท	

อำเภอท้ายเหมือง จังหวัด พังงา			ปลาทรายแล้วแต่ใครจะได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาและมีองค์ความรู้ด้านการใช้อวนแบบไหนเพื่อใช้หากินและสร้างรายได้		ค่าจะสะดวกต่อการวางอวน		
	แหลมหมา-เรือขุดหาได้ทุกฤดูกาล **(หน้าฝนมีมาก)**	**ปลา..** ปลาฉลาม	ใช้เรือหางยาวไปกันละ ๒-๓ คน เพื่อช่วยกันปล่อยเบ็ดและขับเรือ	๖-๖๐ กิโลกรัม	ใช้เวลาในการเก็บกู้ทุกวัน วันละ ๔ -๖ ชั่วโมงต่อเที่ยว ช่วงเวลาที่เหมาะส	**ทุน** ๓๐๐-๕๐๐ ต่อครั้ง **รายได้** ๒๔๐-๑,๔๐๐ บาท	

					มตังแต่ ๑๓-๗ ค่ำ		
	ท่าเฒ่าเปี๊ย หาได้ทุกฤดูกาล	**หอย..** หอยหวาน	ใช้กะลาขูดผิวดินบริเวณที่มีหอยเก็บใส่ถุงอวนนำไปเป็นอาหารหรือขายเป็นรายได้เพื่อดำรงวิถีประมงชายฝั่ง	๒-๑๐ กิโลกรัม	ใช้เวลาช่วงน้ำลงใกล้สุดเป็นเวลา๔-๖ ชั่วโมงกระทั่งน้ำขึ้นจนไม่สามารถเก็บหาหอยได้ มักหากันในช่วง ๕-๑๕	**ทุน–** **รายได้**๔๐-๔๐๐ บาท	

	ขุมรางแปด, รางเก้า, ท่าเฒ่าจิ๊, แหลมหมา-ท่าซอ(ทิศตะวันออกของอุทยานฯเขาลำปี-หาดท้ายเหมือง) หาได้ทุกฤดูกาล	**หอย..** หอยกัน	หอยกันต้องสังเกตปากหอยจะโผล่และอ้าเล็กน้อย แต่บางครั้งหรือบางบริเวณ เช่น ที่โล่งแจ้งก็ต้องใช้มีดตัดยางหักกดลากในดินแต่ละครั้งห่างกันไม่เกิน๕เซนติเมตร หากบริเวณนั้นมีหอยกันก็จะสะดุดเปลือกหอยดังกุกๆ (ส่วนใหญ่เป็น	๑๐๐-๓๐๐ตัวต่อครั้ง	คำ	**ทุน–** **รายได้** ๑๐๐-๓๐๐บาท	

			หอยกันที่ย้ายที่ยังเข้าไม่ถึงป่า มักพบว่ามันหลบใต้ผิวดินเป็นหย่อมๆ บางครั้งกระจุกกันอยู่นับสิบ) เป็นหอยชนิดที่มีเนื้อมากนำมาเป็นอาหารหรือจำหน่ายเพื่อหารายได้				

		กุ้ง..กุ้งแชบ๊วย,กุ้งลาย	ใช้คันอวนรุนกุ้ง เดินรุนตามริมตลิ่ง หากบริเวณนั้นมีกุ้งอาศัยอยู่ เมื่อยกจะมีสัตว์น้ำเล็กๆ หลายชนิด ชาวเลจะเลือกเอาแต่กุ้งและสัตว์น้ำที่นำมาเป็นอาหารหรือจำหน่ายได้ ที่เหลือก็ปล่อยเพราะการคัดแยกเอาสัตว์น้ำจากอวนรุนมือไม่	๑/๒ – ๓ กิโลกรัม	ใช้เวลาช่วงน้ำลงใกล้สุดเป็นเวลา๔-๖ ชั่วโมงกระทั่งน้ำขึ้นท่วมตลิ่ง	**ทุน–** **รายได้** ๖๐-๓๖๐ บาท	

			ห่างจาก ริมตลิ่ง และใช้ เวลาไม่ นาน				

		ปู..ปูดำ	ใช้เรือติดเครื่องหรือไม่ติดเครื่องพายเพื่อนำหยอง(แร้วดักปู)ที่ใส่เหยื่อปลาหมักไปปักใกล้ๆรูปูหรือบริเวณที่คาดว่าน่าจะมีปูดำอาศัยอยู่ เมื่อน้ำขึ้นและลงจึงกลับมาเก็บกู้เพื่อใส่เหยื่อและย้ายที่ทำแบบนี้ทุกวันหากเป็นช่วงเวลา	๒ - ๕ กิโลกรัม	ใช้เวลาช่วงน้ำลงใกล้สุดเป็นเวลา๔-๖ ชั่วโมงกระทั่งน้ำขึ้นท่วมแร้วที่วางไว้ ๑ ๒ -๔ ค่ำจะเป็นช่วงน้ำขึ้นสุดลงสุดเพิ่มพื้นที่ทางอาหารของปูดำและคนดักหยองเช่นกัน	**ทุน** ๑๐๐-๓๐๐ บาทต่อวัน **รายได้** ๓๖๐-๙๐๐ บาท	

			๑๒-๔ ค่ำปูดำจะเนื้อแน่น มีรสชาติอร่อย และจำหน่ายได้ราคาดีกว่าช่วง๕-๑๑ค่ำ				

4) วัฒนธรรมของชนเผ่าและภูมิปัญญาด้านความเชื่อ สมุนไพร และลางบอกเหตุ

ภาษา หมู่บ้านหินลาดชาวมอแกลนพูดภาษาตัวเองได้ 39 คน

ผู้นำทางความเชื่อ

* นาง นา นาวารักษ์ เป็นหมอที่ความสามรถรักษาคนด้วยความเชื่อทางจิตวิญญาณ(เสียชีวิต)

* เฒ่า เหร็น นาวารักษ์ เป็นหมอบนบานบอกบรรพบุรุษพิธีกรรมต่างๆ

* เฒ่ากลิ่น นาวารักษ์ เป็นหมอที่มีความสามารถปัดเป่าพิษงูได้(เสียชีวิต)

ประเพณี

เดือน3 ทำตายาย(เซ่นไหว้บรรพบุรุษ) ที่หลุมศพ

เดือน4 บอฆ่าวทวดบุหล่านปาด(เซ่นไหว้บรรพบุรุษเดือน)ทำที่ในป่า ในบ้าน

เดือน5 ทำพิธีหาบคอน เพื่อสะเดาะเคราะห์และแก้บนที่ศาลพ่อตาหลวงจักร

เดือน6 เซ่นไหว้หัวเรือแม่คงคา แม่ย่านาง พ่อขุนทะเลและศาลเจ้าที่ตามบ้าน

เดือน10 หย๊าบุญบุหล่านเปล๊าะ (ประเพณีกินบุญ) ทำเพื่อสะเดาะเคราะห์และเซ่นไหว้บรรพบุรุษ

ปฏิทินวัฒนธรรมชนเผ่ามอแกลน ชุมชนหินลาดจ.พังงา

ลำดับ	กิจกรรม	เดือน	ค่ำ	หมายเหตุ
1	เซ่นไหว้บรรพบุรุษเดือน4	มีนาคม	แรม 2 ค่ำ	(หลังจากทำพิธีเซ่นไหว้พ่อตาสามพันเสร็จวันทัดไปให้เลือกวันที่ดีทุกบ้านที่มีถ้วยบรรพบุรุษต้องทำทุกหลังคาเรือน
2	ร้องเพลงบอกเดือนห้า	เมษายน	ขึ้น 1ค่ำ ถึง แรม 15 ค่ำ	
3	พิธีแต่งเปลวหลุมศพบรรพบุรุษ	เมษายน	ขึ้น 2 - 14 ค่ำ	แต่ละชุมชนแต่ตระกูลทำไม่พร้อมกัน แล้วแต่จะสะดวก
4	พิธีหาบคอน	พฤษภาคม	ขึ้น 12-	(เลือกทำ 1วันที่เป็น

			14 ค่ำ	วันที่ดี)
5	เซ่นไหว้บรรพบุรุษเดือน4	พฤษภาคม	ขึ้น 2 ค่ำเป็นต้นไป	บ้างปีพิธีเซ่นไหว้บรรพบุรุษเดือน4ทำไม่เสร็จในเดือน4 ต้องเว้นช่วงมาทำต่อในเดือน6
6	พิธีเซ่นไหว้หัวเรือ	พฤษภาคม	ขึ้น 1-15 ค่ำ	ทำไม่พร้อมกันก็ได้ แต่ต้องเลือกวันที่ดี (พิธีนี้เฉพาะคนที่มีเรือ)
7	พิธีเซ่นไหว้เจ้าที	พฤษภาคม	ขึ้น 1-15 ค่ำ	ทำไม่พร้อมกันก็ได้ แต่ต้องเลือกวันที่ดี (พิธีนี้เฉพาะคนที่มีเรือ)
8	พิธีกินบุญเดือน 10	กันยายน	แรม 15 ค่ำ ขึ้น 15 ค่ำ	นำอาหารจากการไปกินบุญมาเซ่นไหว้บรรพบุรุษเสร็จเป็นการสิ้นสุดประเพณีของแต่ละปี

ภูมิปัญญาด้านอาชีพ เย็บจาก , ซ่อมเรือ, เย็บอวน ,เลี้ยงหมู่ขี้พร้า ,เลี้ยงไก่บ้าน,ปีนต้นมะพร้าว , ทำเครื่องแกง ,ปลูกผัก ,จักรสาน เช่น สาด , กระสอบ กระปุก เป็นต้น และถนัดด้านประมงพื้นบ้านทุกประเภท

ภูมิปัญญาด้านสมุนไพร ยาแก้ป่วยท้องเสีย ท้องอืด น้ำอาบเด็กอ่อน แก้ไข้ ยาโปะกระหม่อมเด็กอ่อน

ภูมิปัญญาด้านความเชื่อนาย กลิ่น นาวารักษ์มีคาถาสามารถปัดเป่าพิษงูให้ คนถูกงูกัดได้

ภูมิปัญญาด้านการละเล่น ร้องรำรองเง็ง นาง ม้อย นาวารักษ์ นาง ชนากร นาวารักษ์

นาง ตีด นาวารักษ์

การร่วมกลุ่มมอแกลนพาเที่ยว , กลุ่มออมทรัพย์ , กองทุนข้าวสาร , กองทุนฌาปนกิจ ฯลฯ

5) แผนที่ชุมชน ผังตระกูลของบุคคลสำคัญหรือผู้บุกเบิก

แผนที่ชุมชน

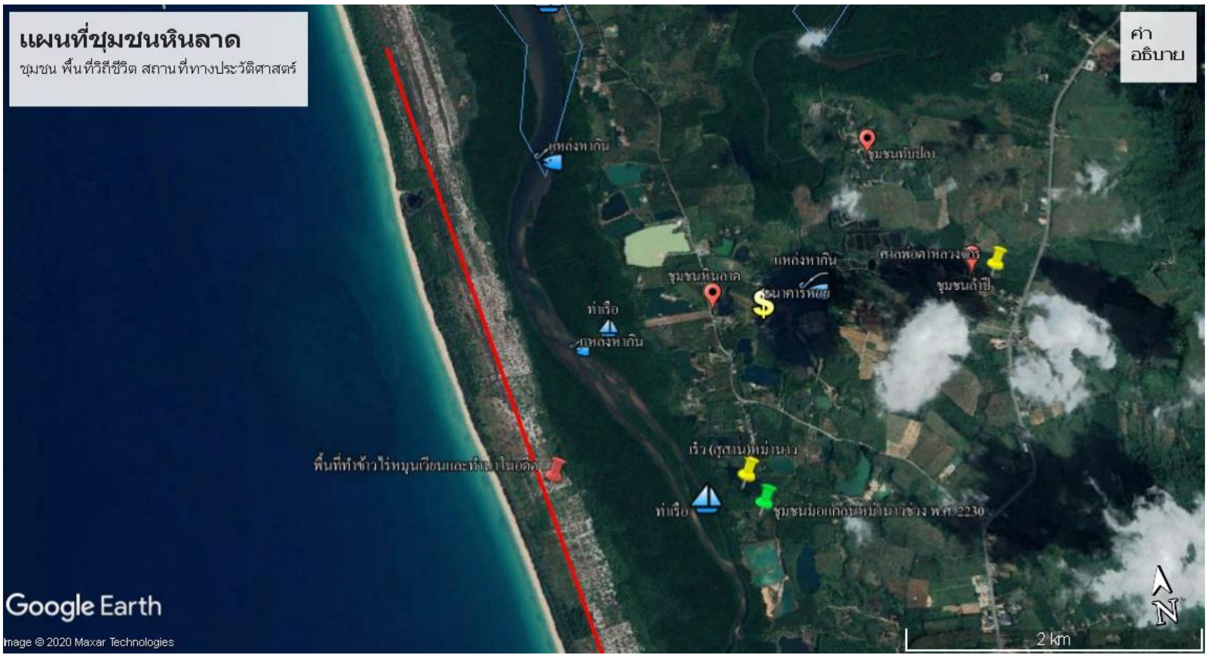
แผนที่ชุมชนหินลาด
ชุมชน พื้นที่วิถีชีวิต สถานที่ทางประวัติศาสตร์
คำ
อธิบาย
แหล่งหากิน
ชุมชนทับปลา
แหล่งหากิน
ชุมชนหินลาด
ธนาคารหอย
ชุมชนลำปี
ท่าเรือ
แหล่งหากิน
พื้นที่ทำข้าวไร่หมุนเวียนและทำนาในอดีต
ท่าเรือ
Google Earth
Image © 2020 Maxar Technologies
2 km
N

ผังตระกูล

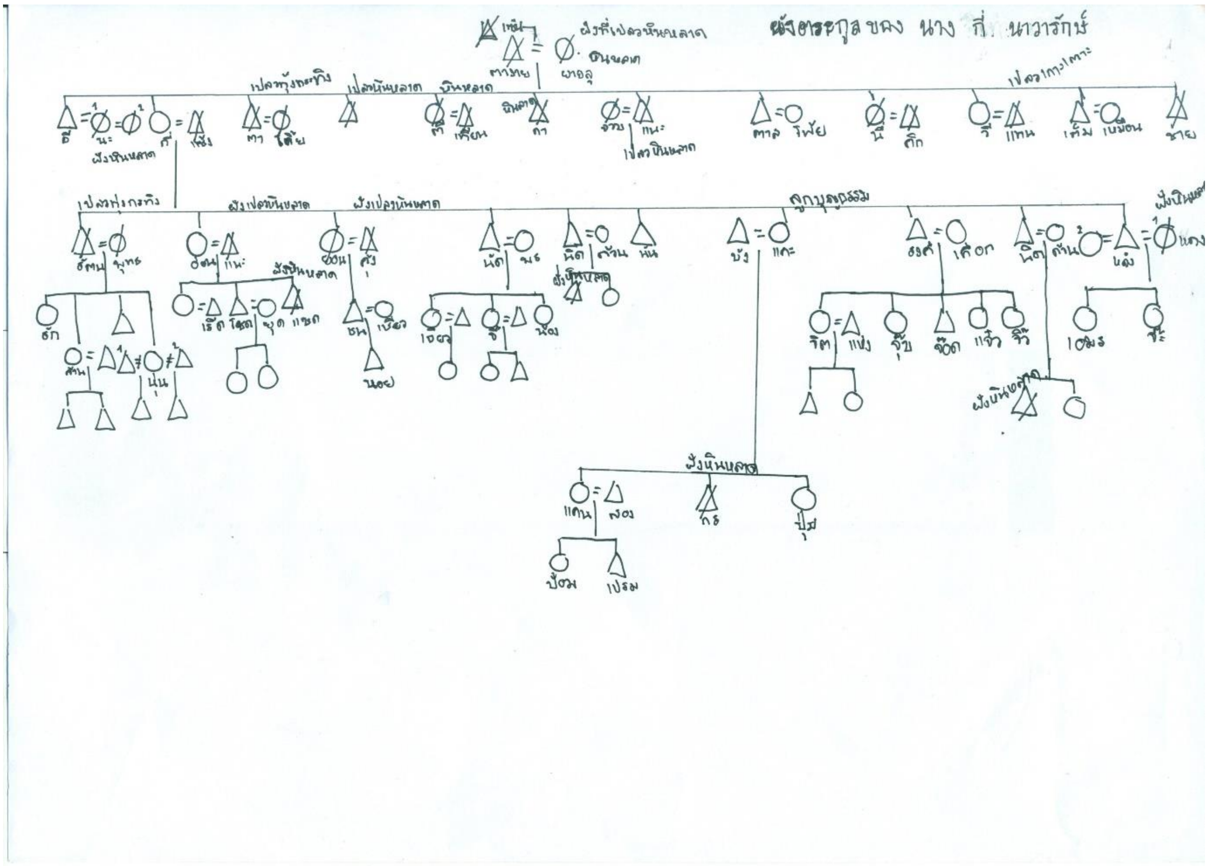

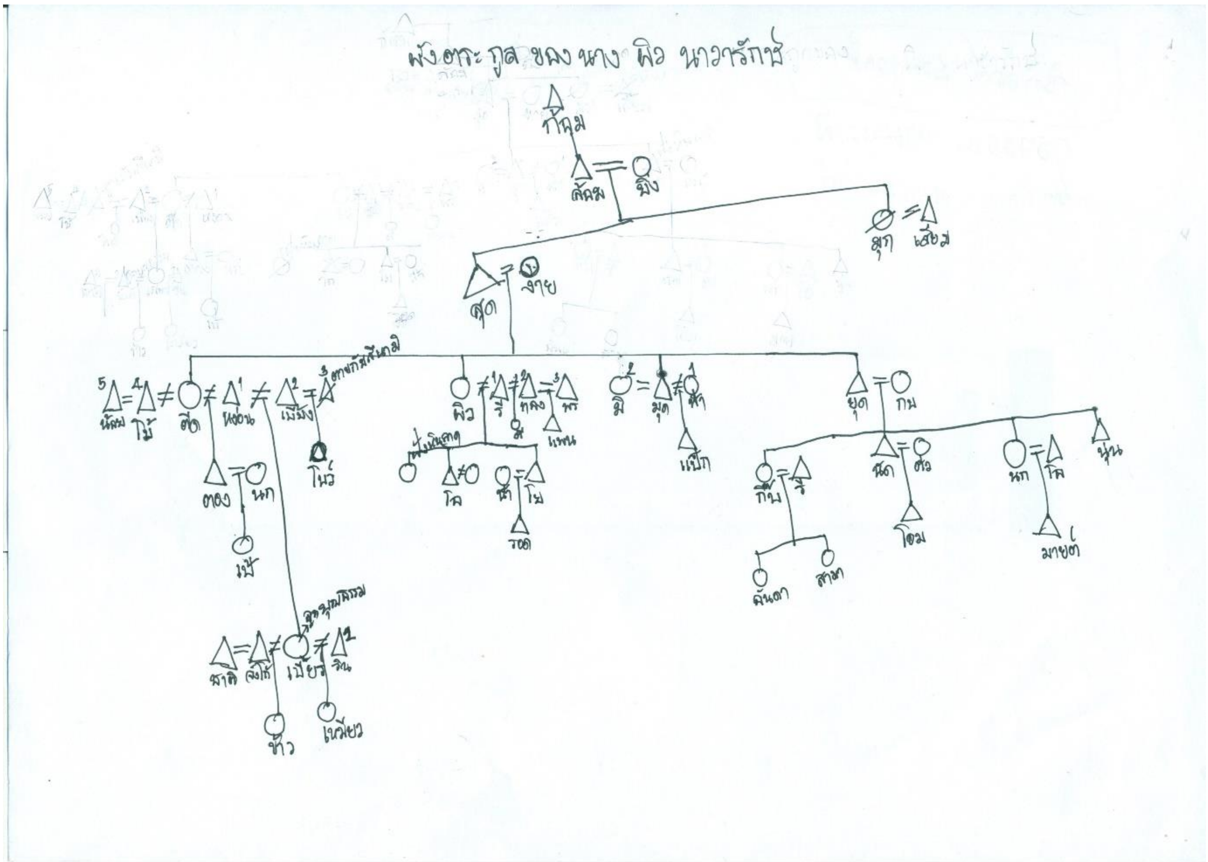

6) ปัญหาประเด็นต่างๆในพื้นที่และผลกระทบจากนโยบายของรัฐ ปัญหาของชุมชน

สิ่งแวดล้อมและอิทธิพล ถนนในชุมชนมีรถบรรทุกทรายวิ่งผ่านทั้งวันและไม่มีการราดยางมะตอยเพราะรถที่วิ่งผ่านเป็นรถลากพ่วง 18 ล้อน้ำหนักมากทำให้เกิดฝุ่นและเป็นโรคทางเดินหายใจเป็นส่วนมาก ชาวบ้านเคยรวมตัวกันคัดค้านการวิ่ง แต่แกนนำถูกยิงตาย ทำให้ชาวบ้านหวาดกลัวไม่กล้าที่จะไปพูดกับนายทุนอีก

การแย่งชิงทรัพยากรมีการให้เช้าพื้นที่ทำสนามบินบางกอกแอร์เวย์ ส่งผลกระทบต่อทรัพยากร วิถีชีวิตและคนในชุมชน จนมีการคัดค่านและชะลอไป

ที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์

ด้านวัฒนธรรม ภาษาและประเพณีและการละเล่นที่กำลังสูญหายและไม่มีผู้สืบทอดพื้นที่ประกอบพิธีกรรมตั้งแต่บรรพบุรุษ (ศาลพ่อตาหลวงจักร) ได้ถูกเจ้าของที่ดินขายบริเวณรอบๆให้คนไทยตั้งแต่ยุคหลังเพิ่งจบสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นยุคข้าวยากหมากแพงตอนนั้นเจ้าของที่ดินขายไปไม่กี่ร้อยบาท ตอนนี้รอบพื้นที่ศาลเป็นสวนปาล์มและสวนยาง ทำให้ราคาสูงเกินไป หากชาวมอแกลน 4 หมู่บ้านจะใช้ ต้องขออนุญาตเข้าใช้

การศึกษาเยาวชนหลายครอบครัว ขาดโอกาสการศึกษา เพราะยากจน

พื้นที่ทำกิจกรรมขาดงบต่อเติมศาลาเอนกประสงค์เพื่อเป็นที่รวมคนในการทำกิจกรรมของชาวบ้านและเป็นที่ทำกิจกรรมชุมชน

การปรับปรุงพื้นที่ทำพิธีกรรมศาลาพักศพของชุมชนที่ก่อสร้างค้างไว้ในบริเวณ**เปลว** เพื่อเอาไว้พักศพทำพิธีกรรมก่อนฝัง เป็นการร่วมมือกันก่อสร้างโดย 4 ชุมชน(หินลาด ลำปี ทับปลา ขนิม)และอบต.หมู่ที่ 6

สาธารณูปโภคหลายหลัง ไม่มีห้องน้ำ พ่วงไฟ ถนนลูกรัง พื้นที่ศาลาประชุมทรุดโทรม

7) สถานการณ์ปัญหาที่ดิน สาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้น

ไทม์ไลน์สถานการณ์ปัญหาการบุกรุกสุสานและพื้นที่ดำรงวิถีชีวิตชาวเลมอแกลนหินลาด

พ.ศ.2557 จากที่แกนนำได้ตรวจสอบแนวเขตและดูแผนที่ทางอากาศ พบว่าขอบเขตของป่าชุมชนถูกรุกเข้ามามากขึ้น บางด้านใกล้ถึงพื้นที่ฝังศพ จึงเข้าเสนอเร่งและประชุมร่วมกับคณะกรรมการฯชาวเลระดับต่างๆ หลังทราบว่าคณะกรรมการฯชาวเลชุดต่างๆ มีมติให้ดำเนินการตรวจสอบและกันแนวพื้นที่สุสานชาวเลพังงา รวมทั้ง ป่าเร๋วฝังศพของชาวเลมอแกลนหินลาด,ทับปลา,ลำปีฯลฯ ได้ร่วมกันเข้าไปทำปรับปรุงตบแต่งหลุมศพ จากนั้นมีข่าวแจ้งจากผู้นำท้องที่ว่า พื้นที่สุสานชาวเลหรือป่าเร๋วหินลาดมีเนื้อที่เพียง๒๘ไร่(จาก๗๐ไร่) ทำให้ชาวเลมอแกลนได้รู้ว่าพื้นที่ป่าชุมชนกับสุสานไม่ใช่ขอบเขตเดียวกันอีกต่อไป แต่ปัจจุบันพื้นที่ที่เห็นเหลืออยู่ส่วนใหญ่ก็เป็นที่ฝังศพ แกนนำหลายชุมชนจึงเร่งประชุมหารือกันได้ข้อสรุปว่า..ต้องจับพิกัดgpsเพื่อคำนวณให้รู้ว่า พื้นที่สุสานแท้จริงแล้วมีจำนวนเท่าไหร่ จากการได้พิกัดมาคำนวณนั้น ได้จำนวนพื้นที่38 ไร่กว่า บวกกับเหตุการณ์ที่ชาวบ้านสืบทราบว่าปีนี้ป่าชุมชนที่ขอขึ้นไว้หมดอายุ และจะไม่มีการต่ออีกจึงวิเคราะห์ว่าการรุกพื้นที่สุสานกำลังมีอีกครั้ง หลังจากนั้นคณะกรรมการฯชาวเล โดยมีพลเอก สุรินทร์ พิกุลทองลงพื้นที่พร้อมกับตัวแทนสำนักนายกฯ จึงมีการลงรังวัดพื้นสุสาน และขั้นตอนการดำเนินการก็หยุดเพียงแค่นี้

พ.ศ. 2560 ตัวแทนชาวเลมอแกลนเข้ายื่นหนังสือติดตามกับนายอำเภอท้ายเหมือง มีการนัดแนะที่ดินอำเภอเพื่อขอทราบความคืบหน้าหลังมีการรังวัด ปรากฏที่ดินแจ้งว่า มีนายทุนผู้ครอบครองพื้นที่ทำบ่อทรายและสวนปาล์มที่ติดกับสุสานไม่ยอมเซ็นรับรองข้างเคียงให้ ทำให้ขั้นตอนการออก นสล.ต้องหยุดชะงัก

พ.ศ. 2561-ปัจจุบัน ตัวแทนชาวเลมอแกลนหินลาดไปเรียกร้องกับรัฐบาล มีคำสั่งให้จังหวัดพังงาแก้ปัญหาและกันพื้นที่สุสานชาวเลให้เสร็จ

สิ้น แต่อำเภอท้ายเหมืองยังไม่มีการดำเนินการใดๆ ชุมชนมอแกลนบ้านหินลาดอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลท้ายเหมือง อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา เข้าไปประมาณ 3 ก.ม.จะเจอกับชุมชนที่มีชาวมอแกลนมาอาศัยอยู่เกือบร้อยปีแล้ว

8) พื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาวเลบ้านหินลาด

พื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาวเลบ้านหินลาด ครอบคลุมพื้นที่ที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน และพื้นที่ทางจิตวิญญาณ ดังแสดงในแผนที่

พื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรม
ชาวเลบ้านหินลาด,ชาวเลบ้านทับปลา,ชาวเลบ้านลำปี

ทิศเหนือ

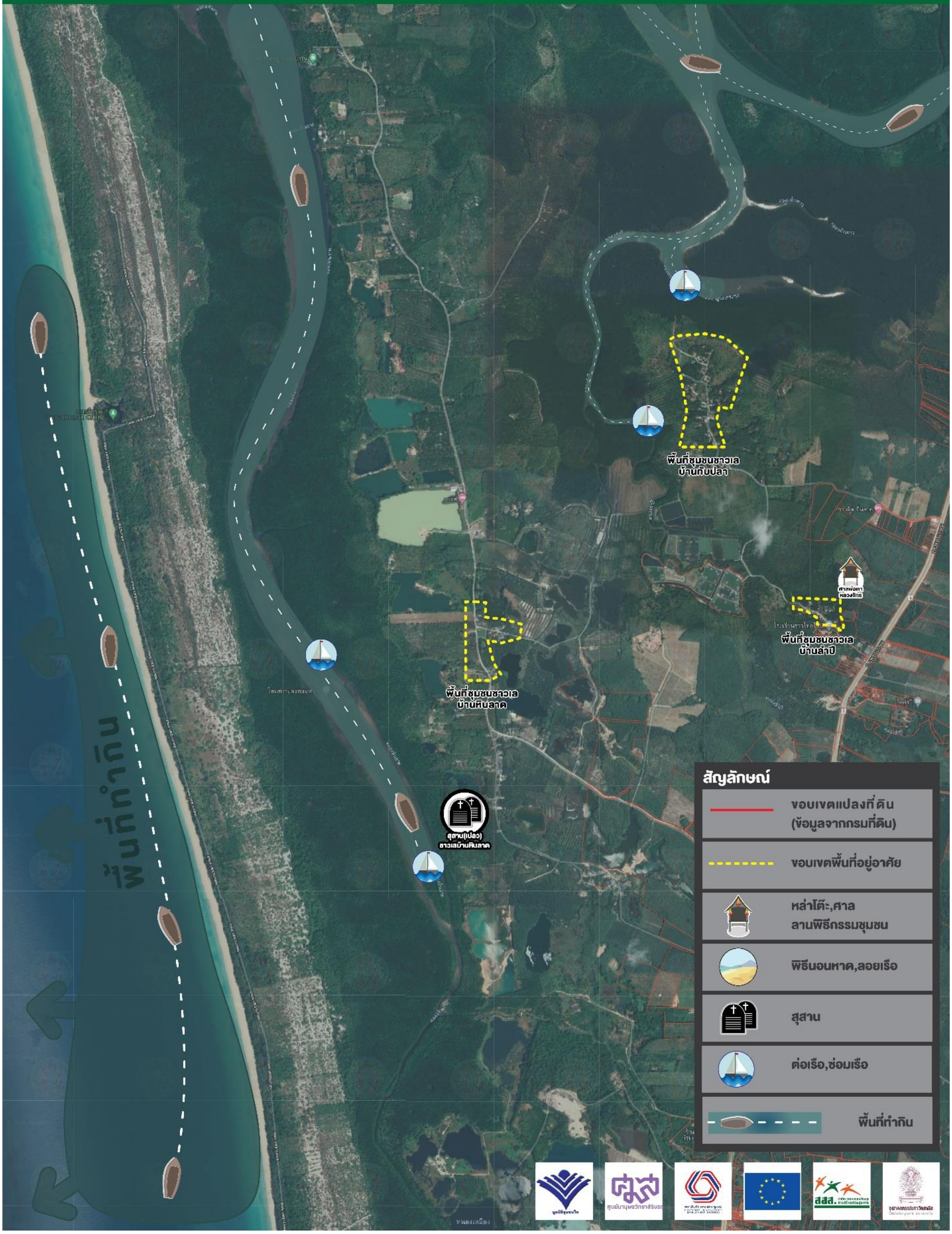

บทที่ 4

จังหวัดภูเก็ต ได้แก่ ชุมชนสะปำ ชุมชนหินลูกเดียว

จังหวัดภูเก็ตมีหมู่บ้านชาวเล จำนวน 5 หมู่บ้าน เป็นชุมชนชาวมอแกลน 2 หมู่บ้าน คือ บ้านแหลมหลาและบ้านหินลูกเดียว ตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง เป็นชุมชนชาวอูรักลาโว๊ย3 หมู่บ้าน ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง คือ บ้านสะปำ ตำบลเกาะแก้ว บ้านแหลมตุ๊กแก ตำบลรัษฎา บ้านหาดราไวย์ ตำบลราไวย์

ในงานวิจัยชิ้นนี้เลือกพื้นที่ศึกษา 2 พื้นที่ คือ พื้นที่บ้านหินลูกเดียว กับพื้นที่บ้านหาดราไวย์บทนี้จะนำเสนอข้อมูลบริบททั่วไปของชุมชน ประวัติศาสตร์ความเป็นมาและการตั้งถิ่นฐาน การประกอบอาชีพ วิถีชีวิต วัฒนธรรม สถานการณ์ปัญหาที่ดิน สาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้น รูปแบบการจัดการที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมโดยชุมชน ทิศทางการพัฒนาของจังหวัด การพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรม มีรายละเอียดแต่ละพื้นที่ดังนี้

4.1 ชุมชนสะปำ ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

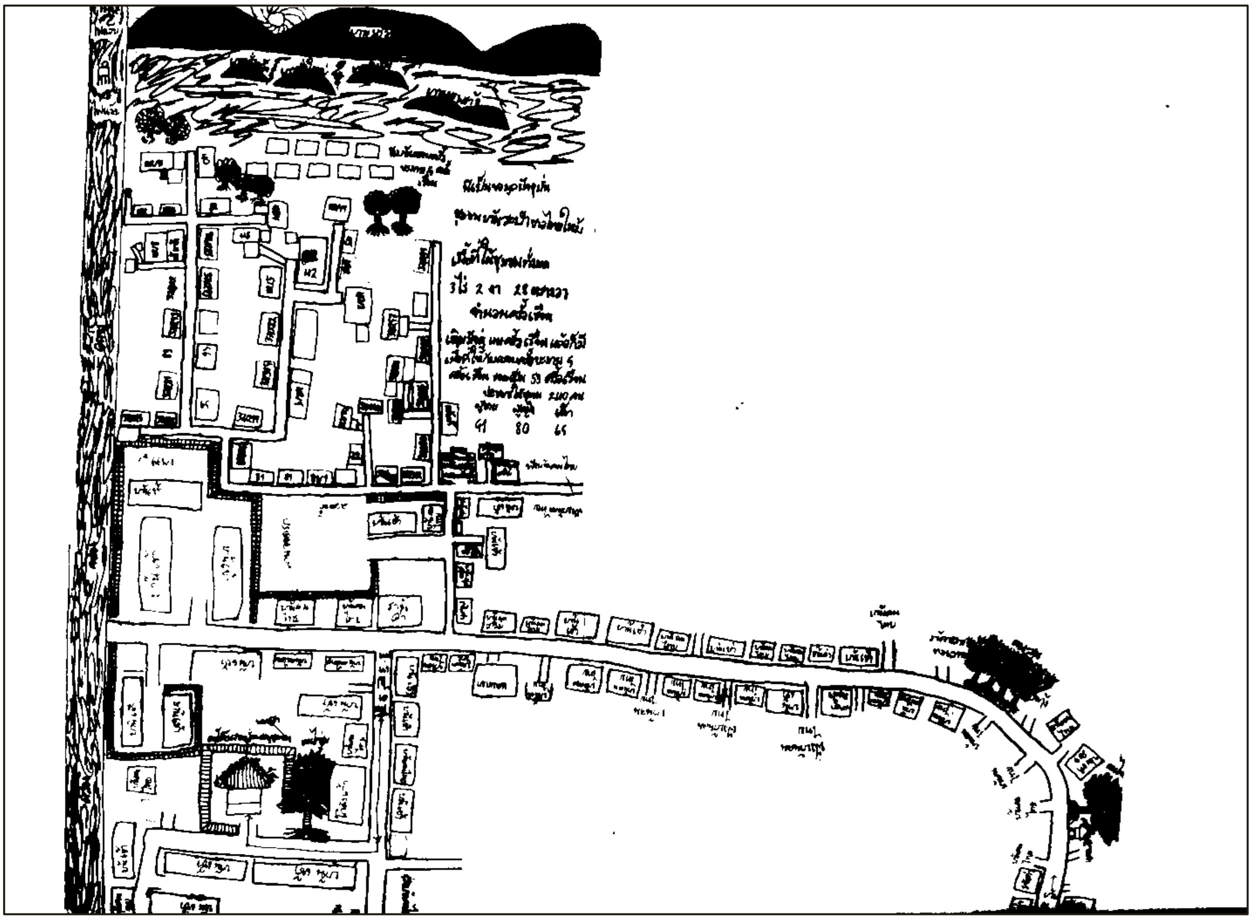

1) ข้อมูลพื้นฐานด้านประชากร พื้นที่

ชุมชนชาวเลสะปำตั้งอยู่ หมู่ที่ 3 ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต อยู่ในพื้นที่ชุมชนเนื้อที่ 4 ไร่ 2 งาน 28 ตารางวา พื้นที่ชุมชนโดยส่วนมากอยู่ในพื้นที่หาดเลน น้ำทะเลท่วมถึง มีคลองอยู่ข้างๆ ชุมชนไว้สำหรับจอดเรือ ปัจจุบันชุมชนชาวเลบ้านสะปำอยู่ในพื้นที่ที่อยู่ในความดูแลของกรมเจ้าท่า อยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ   5 กิโลเมตร ทางเข้าชุมชนจะอยู่ติดกับวัดสะปำธรรมาราม ชุมชนอยู่ห่างจากถนนใหญ่ประมาณ 1.5 กิโลเมตร

ประชากร

ชุมชนชาวเลบ้านสะปำ มีประชากรรวม 53 ครัวเรือน 250 คน เป็นผู้หญิง 117 คน ผู้ชาย 101 คน

ที่ตั้ง

ทิศเหนือ ติดกับชุมชนทั่วไป

ทิศใต้ ติดกับทะเล

ทิศตะวันออก ติดกับคลองสะปำ

ทิศตะวันตก ติดกับชุมชนทั่วไป

สภาพทั่วไปของชุมชน

ชุมชนชาวเลสะปำ จะมีการสร้างบ้านเรือนยื่นลงไปในทะเล โดยการปักเสาบ้านลงในทะเลต่อๆ กันออกไป ระหว่าบ้านจะเป็นสะพานคอนกรีตและมีสะพานไม้บางส่วน มีส่วนที่ติดอยู่กับพื้นดินน้อย (บ้านแถวแรกติดกำแพงกั้นระหว่างชุมชนกับบ้านเช่าของคนไทยทั่วไป)

2) ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

ชาวเลบ้านสะป๋า เป็นกลุ่มชาวเลฮูรัคลาโว้ย "ชาวเล" เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีภาษาและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์และสืบทอดมายาวนาน ในบริเวณภาคใต้ฝั่งตะวันตกของประเทศไทยเป็นที่อยู่ที่ทำกินของชาวเลมาหลายร้อยปี ชาวเลมีความสามารถในการว่ายน้ำ ดำน้ำ เดินเรือ เก็บหาของจากทะเล ชาวเลที่อาศัยอยู่ที่บ้านสะป๋า บ้านแหลมตุ๊กแก และบ้านราไวย์เรียกตนเองและภาษาของกลุ่มตนเองว่า "อูรักลาโว้ย" (แปลว่าชาวทะเล) ชื่อนี้สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์และความผูกพันกับทะเลและทรัพยากรธรรมชาติบริเวณชายฝั่งทะเล ในสมัยก่อนชาวเลอพยพโยกย้ายบ่อยครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดโรคระบาด แต่ในปัจจุบันชาวเลตั้งบ้านเรือนเป็นหลักแหล่งที่ถาวรขึ้น (นฤมล อรุโณทัย, พลาเดชณ ป้อมเพชร, จีระวรรณ์ บรรเทาทุกข์, 2550 : 5)

ที่มาของความเป็นชาวเลในราชบัณฑิตยสถาน (2512 อ้างถึงในโครงการโบราณคดีประเทศไทย (ภาคใต้) กองโบราณคดี, 2526 ; 2) มีกล่าวไว้ว่า ชาวเลเป็นชนเผ่าพื้นเมืองดั้งเดิมของชาติมลายูที่ยังเหลืออยู่โดยไม่ได้กลายเป็นพวกมลายูชนพวกนี้อพยพมาอยู่ในแหลมมลายูในสมัยดึกดำบรรพ์ ก่อนที่ชาวมลายูจะเข้ามาอาศัยอยู่ ชาวมลายู เรียกชาวเลว่า "โอรังละอุต" (Orang - Laut) แปลว่า คนทะเล (โอรัง – คน, ละอุต- ทะเล) เชื่อว่าชาวเลเข้าไปอาศัยอยู่พร้อมๆ กับชนอีกพวกหนึ่งคือ โอรังบูกิต (Orang Bukit) แปลว่า คนเขา (โอรัง – คน , บูกิต – เขา) ชาวพม่า เรียกชาวเลว่า "ฉลาง" ไทยเพี้ยนมาเป็นถลาง ชาวอังกฤษ เรียกชาวเลว่า "Sea Gypsy (Gipsy)" แปลว่า ยิปซีทะเล บางทีก็เรียกทับศัพท์ว่า "Chaonam" (ชาวน้ำ) สันนิษฐานว่าสมัยที่อังกฤษเข้ามาค้าขายและแสวงหาอาณานิคมในดินแดนแถบเอเชียอาคเนย์นี้ เห็นชาวเลอพยพเร่ร่อนทำมาหากินไม่เป็นหลักแหล่ง ไม่มีถิ่นที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองแน่นอนคล้ายกับพวกยิปซี (Gypsy) ที่อพยพเร่ร่อนอยู่ในทวีปยุโรป ส่วนชาวเลอพยพเคลื่อนย้ายเร่ร่อนอยู่ในทะเลอาศัยอยู่ตามเกาะจึงเรียกว่า "Sea Gypsy"

ในขณะที่ประวัติความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลในประเทศไทย ไม่สามารถระบุที่มา และระยะเวลาที่เข้ามาอยู่อาศัยได้อย่างชัดเจน แต่มีการศึกษาและสันนิษฐานไว้ว่ากลุ่มชาวเลเป็นชนเผ่าอินโดนีเซียพวกหนึ่งอพยพจากแผ่นดินใหญ่ลงสู่เกาะบอร์เนียวและได้เกิดเผ่าพันธุ์ดยัค (Dyak)ขึ้น ดยัคพวกหนึ่งชอบใช้ชีวิตเร่ร่อนหากินอยู่ในท้องทะเล เรียกกันว่า "ดยัคทะเล" (Sea Dyak)ได้อพยพเคลื่อนย้ายไปยังหมู่เกาะต่างๆ ร่อนเร่ผ่านช่องแคบมะละกา ออกสู่ทะเลฝั่งอันดามันและกระจายไปยังหมู่เกาะต่างๆ (เจน จรจัด, 2525 อ้างถึงใน ผศ.ดร. ไพรัช บวรสมพงษ์ และคณะ, 2559) บางข้อสันนิษฐานกล่าวว่า ชาวเลน่าจะอพยพมาจากบริเวณประเทศมาเลเซียและจากการศึกษาประวัติความเป็นมาของชาวเลโดย

อาศัยการเปรียบเทียบรูปร่าง ลักษณะทางกายภาพ เพื่อตั้งข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับเชื้อชาติ ชาวเล ได้ถูกจัดอยู่ในกลุ่มมาลาโย – โปลีนีเซียน หรือกลุ่มชนพวกเมลานีเซียน (ประสิทธิ์ เอื้อตระกูลวิทย์,2534 อ้างถึงใน ผศ. ดร. ไพรัช บวรสมพงษ์ และคณะ, 2559)

จากการศึกษางานส่วนใหญ่จะโน้มเอียงไปทางที่สันนิษฐานว่าชาวเลอาจจะเป็นกลุ่มที่มีความเกี่ยวพันกับดินแดนแถบประเทศมาเลเซีย ซึ่งอาจจะเป็นถิ่นกำเนิดของบรรพบุรุษชาวเลหรือเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของเส้นทางอพยพของชาวเล ซึ่งตามความเชื่อของชาวเลเองมีการสืบต่อจากตำนานและคำบอกเล่า โดยเฉพาะตำนานเทือกเขา “ฆูนุงฌีไร” ซึ่งเป็นตำนานของชาวเลอูรักลาโว้ย ซึ่งถือเป็นดินแดนศักดิ์สิทธิ์แห่งบรรพบุรุษในความเชื่อของชาวเลอูรักลาโว้ยถือเป็นแหล่งที่บรรพบุรุษอาศัยอยู่ คือภูเขาเคดาห์ในรัฐไทรบุรี ประเทศมาเลเซีย ถึงแม้จะไม่อาจชี้ชัดได้แต่อย่างน้อยทำให้สันนิษฐานได้ว่า “ฆูนุงฌีไร” เมื่อประมาณ 500 – 600 ปีก่อน เคยเป็นถิ่นฐานของบรรพบุรุษชาวเลอูรักลาโว้ย ก่อนอพยพเข้าสู่น่านน้ำไทยในปัจจุบัน และเป็นดินแดนศักดิ์สิทธิ์ในตำนานที่พวกเขาต้องทำพิธีลอยเรือ “ปลาจั๊ก” ไปเซ่นสรวงทุกครั้งที่ลมมรสุมพัดเปลี่ยนเส้นทาง (อาภรณ์ อุกฤษณ์, 2532 อ้างถึงใน ผศ.ดร. ไพรัช บวรสมพงษ์ และคณะ, 2559)

3) การตั้งถิ่นฐาน

ประวัติศาสตร์บอกเล่าของชาวเลบ้านสะปำ ชี้ให้เห็นถึงความจริงของความเป็นชาวเลอูรักลาโว้ยบ้านสะปำ จากการสัมภาษณ์จะพบว่า การย้ายถิ่นฐานของชาวเลกลุ่มนี้เป็นไปด้วยความเต็มใจและไม่ตอบโต้ใดๆ กับบุคคลภายนอก แต่การย้ายถิ่นที่อยู่จะไปเป็นกลุ่มชุมชนที่มีความเป็นพวกเดียวกัน การสูญเสียสิทธิในที่ดินที่อยู่อาศัยในอดีต เป็นสิ่งที่ชาวเลชุมชนบ้านสะปำได้เรียนรู้แต่ในสมัยก่อนนั้นพื้นที่ว่างยังมีมาก ทำให้การเคลื่อนย้ายยังทำได้ง่าย แต่ด้วยความเป็นจังหวัดภูเก็ตซึ่งเป็นแหล่ง

ท่องเที่ยวอันดับต้นๆ ของโลก การเคลื่อนย้ายในอนาคตคงเป็นเรื่องยากลำบากสำหรับชุมชนชาวเลบ้านสะป่ำ ดังจะเห็นได้จากความรู้สึกนึกคิดและความเห็นจากบทสัมภาษณ์ผู้อาวุโสในชุมชน ดังนี้

นางแมะฮ้าย ประมงกิจ เกิดปี พ.ศ.2497 (อายุ 67 ปี) เล่าว่า ตอนที่พ่อแม่มีชีวิตอยู่นั้นได้เล่าให้ฟังว่า เมื่อก่อนนั้นชาวเลกลุ่มนี้อยู่อาศัยที่เกาะรั้งหรือเกาะร้าง พื้นที่อยู่แถวๆ ฝั่งเกาะสิเหร่ แมะฮ้ายเองก็เกิดที่เกาะสิเหร่ แต่ตอนนั้นยังจำอะไรไม่ค่อยได้มากนักเพราะอายุประมาณสักปีกว่าๆ หลังจากนั้นพ่อแม่ก็ได้ย้ายมาอยู่ที่สะป่ำแถวคลองบางเนี้ยว อยู่ที่นั่นมาจนโต ตอนนั้นอายุประมาณ 13 – 15 ปี มีกลุ่มชาวเลตั้งบ้านเรือนอยู่ 15 – 18 หลังคาเรือน พออายุได้ 16 ปี จึงแต่งงาน หลังจากมีลูกผู้ชายคนแรกก็ได้โยกย้ายไปทำมาหากินอยู่ที่จังหวัดระนองระยะหนึ่ง อยู่ที่นั่นจนลูกชายเดินได้ก็ได้กลับมาอยู่ที่สะป่ำอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นจึงย้ายไปทำงานที่เกาะสิเหร่เมื่อลูกชายอายุได้ 7 ปี และได้ลูกสาวอีกคนก็ย้ายกลับมาอยู่ที่สะป่ำ (ที่ฝั่งคลองบางเนี้ยว) ก่อนที่จะย้ายมาอยู่แถวฝั่งคลองป่ามะพร้าว (ที่หลาโต๊ะตั้งอยู่ในปัจจุบัน) ซึ่งพื้นที่ตรงนั้นเป็นพื้นที่ว่างเปล่ายังไม่มีใครเข้ามาจับจอง ต่อมาชาวเลก็เลยย้ายจากเกาะรั้งมาสร้างบ้านเรือนอยู่ที่นี่กันจนหมด

สาเหตุที่ได้ย้ายมาอยู่ที่คลองป่ามะพร้าว **แมะฮ้าย** บอกว่า “เวลามีงานลอยเรือชาวเลที่อยู่เกาะรั้งจะต้องข้ามคลองมาทำบุญ บางครอบครัวก็สร้างกระต๊อบเล็กๆ พอได้อาศัยนอนที่ตรงนั้น เพราะในวันลอยเรือจะมีการแสดงรำวงกันทั้งคืน ชาวเลถือว่าเป็นการสะเดาะเคราะห์ให้สิ่งชั่วร้ายออกไปจากร่างกายและออกไปจากหมู่บ้าน” งานลอยเรือจะจัดขึ้นปีละ 2 ครั้ง ในเดือนหกและเดือนสิบเอ็ดของทุกปี ประเพณีนี้มีมายาวนานแล้วตั้งแต่บรรพบุรุษ อีกสาเหตุหนึ่งที่ชาวบ้านได้ย้ายมาอยู่ที่คลองป่ามะพร้าวเพราะไม่อยากโยกย้ายอีกแล้ว และจะได้ช่วยกันดูแลหลาโต๊ะด้วย

อยู่ที่นี่จนมีหลาน ในช่วงนั้นมีคนภายนอกมาขออยู่อาศัยด้วย เขาบอกว่าเขาไม่มีที่อยู่อาศัยชาวเลจึงให้เขาอยู่ด้วยกันที่พื้นที่ตรงนั้น ตอนนั้นชาวเลบางครอบครัวไม่มีเงินก็เลยยืมเงินจากเขา บางรายยืม 500 บาท เพื่อเอามาซื้อของใช้ในครอบครัวเนื่องจากเป็นหน้ามรสุมออกทะเลไม่ค่อยได้ บางครอบครัวไม่มีเงินจ่ายคืนต้องเอาที่ดินให้เจ้าหนี้เขาเลยให้ย้ายออกพื้นที่ตรงนั้น ต้องไปหาที่อยู่อาศัยใหม่ที่ริมทะเลเห็นมันเป็นพื้นที่ว่างเปล่าชาวบ้านเลยย้ายมาอยู่ที่ริมทะเลกันทั้งหมด เพราะบางรายไม่มีเงินจ่าย บางรายก็ได้ย้ายออกมาเอง ตอนแรกที่ย้ายมาอยู่ริมทะเลก็ไม่รู้ว่าเป็นพื้นที่ของใคร ตั้งแต่อยู่มาก็ไม่มีเจ้าหน้าที่เข้ามา

ต่อมาเมื่อเกิดสินามิ ได้มีเจ้าหน้าที่เข้ามาเยี่ยมและบอกกับชาวบ้านว่าเขาเป็นเจ้าหน้าที่กรมเจ้าท่า เป็นเจ้าของพื้นที่ที่ชาวบ้านอาศัยอยู่ เขามาบอกให้ชาวบ้านรับรู้แค่นั้นไม่ได้บอกอะไรชาวบ้านก็เลยอาศัยมาจนถึงทุกวันนี้ ตั้งแต่เหตุการณ์สึนามิเป็นต้นมาชาวเลสะป๋าถึงได้รู้ว่ามีปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย ต้องมีกติกากับกรมเจ้าท่า และเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ.2560 ได้มีเจ้าหน้าที่กรมเจ้าท่าลงมาในพื้นที่บอกให้ชาวบ้านลงทะเบียนให้อยู่ในความดูแลของเจ้าท่าต่อไป ถ้ามีปัญหาอะไรเจ้าท่าจะมารับผิดชอบเอง พอชาวบ้านเอามาอ่านมีข้อความว่าให้ชาวบ้านอยู่ได้และจะต้องจ่ายค่าเช่าที่ดิน และถ้าหากใครไม่ตกลงทำตามกติกาก็จะให้อยู่ได้ไม่เกิน 365 วัน ถ้าถึงวันนั้นแล้วให้ชาวเลย้ายออกทันที ชาวเลเลยไปขอให้นายกองค์การบริการส่วนตำบลเกาะแก้วช่วยเหลือ นายกฯ เลยพาชาวบ้านไปที่ศาลากลางจังหวัดภูเก็ต

“ชาวเลเป็นชุมชนดั้งเดิม เราได้อาศัยอยู่มาหลายปีแล้วอยู่มาก่อนเกิดสินามิ จนมีลูกหลานเติบโตที่นี้ชาวบ้านไม่อยากย้ายไปอีก เราอยากให้มีเอกสารสิทธิอะไรสักอย่างเพื่อใช้เป็นหลักฐานให้พี่น้องชาวเล เช่น โฉนดชุมชนก็ยิ่งดีรวมถึงที่ทำกิน และพื้นที่ทางจิตวิญญาณและวัฒนธรรมด้วย”

นางหน่อไม้ ประมงกิจ บอกว่า *"เดิมพวกชาวเลมาจากประเทศอินโดนีเซีย"*

สำหรับนางหน่อไม้นั้น เล่าว่า *"ตอนนั้นพ่อกับแม่ได้พามาจากเกาะรั้งกับเรือ ตอนนั้นชาวเลยังอยู่ที่สะปำฝั่งคลองบางเหนียว เพราะเป็นพื้นที่ว่างเปล่าก็เลยไปอยู่พื้นที่ตรงนั้น อีกฝั่งเป็นพื้นที่ทำมาหากินสะดวกด้วยเวลามีลมพายุมาเรือก็ปลอดภัย จากที่มีไม่กี่หลังคาเรือนต่อมาอยู่ไปก็มีชาวเลได้เข้ามาอยู่เพิ่มขึ้น ตอนอายุ 16 ปี ก็ได้แต่งงานกับคนในชุมชนสะปำด้วยกัน อยู่ด้วยกันประมาณสองปีก็มีลูกชายด้วยกัน เกิดได้ 18 วัน ก็เสียชิวิต แล้วก็ได้ตั้งท้องลูกคนที่สองในปี พ.ศ.2508 เป็นลูกสาว และต่อมาก็มีลูกผู้หญิงอีกคนจึงได้ย้ายออกมาจากฝั่งคลองบางเหนียวมาอยู่ที่ฝั่งป่ามะพร้าว มาอยู่ที่มีหลาโต๊ะซึ่งเป็นศิ่งศักสิทธิ์ทีพี่น้องชาวเลนับถือ เหมือนมีบรรพบุรุษมาอยู่ด้วย ที่ชาวเลย้ายมาอยู่ที่หลาโต๊ะเพราะคิดว่าจะได้ช่วยกันดูแลหลาโต๊ะด้วย"*

ในพื้นที่ที่ย้ายมาอยู่ใหม่นั้นในแต่ละปีก็จะมีงานใหญ่ของชาวเล คือ งานลอยเรือ เป็นงานที่ชาวเลสืบทอดกันมามาตั้งแต่บรรบุรุษ เวลาถึงงานนี้ไม่ว่าลูกหลานจะอยู่ห่างไกลแค่ไหนก็จะกลับมาทำพิธีนี้เปรียบว่าได้กลับมาเยี่ยมญาติและได้สะเดาะเคราะห์ มันเลยทำให้ชาวเลขาดประเพณีนี้ไม่ได้ งานประเพณีลอยเรือหนึ่งปีมีสองครั้ง เดือนหกและเดือนสิบเอ็ด จะมีขึ้นในวันขึ้น 13 ค่ำ สำหรับครอบครัวอยู่ที่ฝั่งป่ามะพร้าวนานพอสมควรจนลูกสาวมีครอบครัว

นางหน่อไม้ ย้ายครอบครัวมาอยู่ที่ใหม่ริมทะเลซึ่งเป็นพื้นที่ว่างเปล่าตอนแรกก็มีไม่กี่ครอบครัว ต่อมาก็เลยชวนกันมาอยู่พื้นที่ตรงนี้ พอย้ายมาอยู่ก็ไม่มีปัญหาอะไรชาวบ้านก็เลยย้ายมาอยู่ที่นี้กันทั้งหมดเนื่องจากบางคนไปกู้เงินเขา บางรายกู้เงินเขาแค่ 300 - 500 บาท พอชาวบ้านไม่มีเงินก็ขอแลกกับที่อยู่อาศัยชาวเลจึงต้องย้ายไปอยู่ริมทะเล ที่ตรงนั้นเลยมีแต่หลาโต๊ะที่ย้ายออกไม่ได้เพราะเป็นพื้นที่ศักสิทธิของชาวเลเขาก็เลยยกเว้นให้

ตอนที่เกิดสินามิก็ไม่ได้มีปัญหาอะไร ตอนหลังมีเจ้าหน้าที่มาบอกว่าเขาเป็นเจ้าของพื้นที่ เขาลงมาแค่สองครั้ง ในปี พ.ศ.2560 ก็ได้มีโครงการจะเอาที่มาทำท่าเรือ ให้ชาวบ้านไปลงทะเบียนกับเจ้าท่าโดยชาวบ้านถามเจ้าท่าว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นหรือไม่ เขาบอกว่าไม่มีหากมีอะไรเกิดขึ้นเจ้าท่าจะเป็นคนดูแล ปี พ.ศ.2562 ก็ได้มีเอกสารจากเจ้าท่าได้ส่งมาให้ชาวบ้านข้อความว่าพื้นที่ที่ชาวบ้านอาศัยอยู่ให้ชาวบ้านอยู่ได้แต่ห้ามสร้างบ้านใหม่

นางอีมอน ประมงกิจ เกิดปี พ.ศ.2500 เล่าว่า ได้เดินทางจากเกาะหลีเป๊ะ จ.สตูล โดยมากับครอบครัวในตอนที่มีงานประเพณีลอยเรือที่หมู่บ้านชาวเลสะป๋า งานลอยเรือถือเป็นงานใหญ่ เป็นงานที่ศักดิ์สิทธิ์ญาติพี่น้องที่อยู่ต่างจังหวัดได้เดินทางมาเยี่ยมเยือนพี่น้อง พอเสร็จงานลอยเรือเลยขอพ่อกับแม่อาศัยอยู่ที่สะป๋ากับญาติตอนนั้นอายุประมาณ 8 ปี พออายุได้ 15 ปี เดินทางด้วยตนเองได้ก็ไปกลับระหว่างเกาะหลีเป๊ะกับสะป๋าหลายครั้ง จนแต่งงานและมีลูก จนลูกโตเป็นผู้ใหญ่หลังจากนั้นก็ได้ย้ายมาอยู่ที่ฝั่งคลองป่ามะพร้าวที่มีหลาโต๊ะซึ่งต้องข้ามคลองมาทำบุญก็เลยย้ายมาอยู่ที่นี้เสียเลย จนกระทั้งมีคนไทยเข้ามาขออยู่อาศัยต่อมาก็มีการขอยืมเงินคนไทยพอไม่มีเงินจ่ายหนี้เขาก็ให้ออก ชาวบ้านเลยต้องไปหาที่สร้างบ้านใหม่อยู่ที่ริมทะเล ตอนแรกๆก็ช่วยกันสร้างบ้านก่อนจนเสร็จแล้วก็ย้ายเข้ามาอยู่โดยชาวบ้านไม่รู้ว่าเป็นที่ดินของใคร

4) การประกอบอาชีพ

ชาวเลชุมชนบ้านสะปำยังคงวิถีทำกินทางทะเลหรือประมงอยู่เช่นเดียวกับชุมชนชาวเลอื่นๆ แต่ที่แตกต่างกันอยู่บ้าง คือ ชุมชนชาวเลสะปำจะทำอวนกุ้ง อวนปลาทราย และการดำหอย ดำกุ้งโดยใช้เครื่องลม เนื่องจากชุมชนชาวเลบ้านสะปำไม่มีพื้นที่ว่างส่วนกลางมากนัก จึงไม่สามารถทำลอบปลาแบบชุมชนชาวเลอื่นๆ ได้ ส่วนกลุ่มผู้หญิงชาวเลชุมชนบ้านสะปำส่วนใหญ่จะมีการหาหอยบริเวณน้ำตื้นใกล้ชุมชน และเวลาว่างงานก็จะรับจ้างตามโรงแรมและรีสอร์ทต่างๆ แล้วแต่งานที่มีการว่าจ้างเป็นชิ้นๆไป และกลุ่มนนี้ยังมีการจัดทีมรับจ้างล้างถ้วยจานในงานต่างๆ ที่วัด และศาลเจ้าใกล้ๆ ชุมชน

อย่างไรก็ตาม การทำประมงก็ยังเป็นอาชีพที่ชาวเลถนัดที่สุด ปัจจุบันชาวเลสะปำมีเรือเพื่อทำอาชีพประมงจำนวน 8 ลำ ซึ่งเรือแต่ละลำจะดูแลสมาชิกประมาณ 4 – 5 ครอบครัว ซึ่งเป็นลักษณะการทำอาชีพประมงของกลุ่มชุมชนชาวเลทั่วไป กล่าวคือ ด้วยความเป็นเครือญาติกันทั้งชุมชน การออกทะเลแต่ละครั้งก็จะไปกันเป็นทีม เริ่มตังแต่การทำไซ หรือ

ทำอวน จะทำกันเป็นกลุ่ม มีการลงทุนทั้งแรงและงบประมาณร่วมกันทั้งค่าน้ำมันเรือ ค่าน้ำแข็งดองปลาและสัตว์ทะเล แต่หากบ้านไหนไม่มีเรือจริงๆ ก็จะอาศัยการเช่า (ยืม) แบบเข้าใจกัน หรือแล้วแต่ตกลงกัน ซึ่งถือได้ว่าชุมชนชาวเลบ้านสะปำยังประกอบอาชีพประมงเป็นหลัก

สำหรับกลุ่มผู้หญิงที่อยู่กับบ้านนั้น โดยส่วนมากจะรับหอยมาแกะซึ่งมีทั้งหอยติบ หอยพง โดยที่หอยดังกล่าวที่กลุ่มชาวเลด้วยกันหามาได้ แต่จะส่งให้บ้านที่แม่บ้านอยู่ว่างๆ รับหอยไปแกะ และส่งกลับให้ไปขายเนื้อหอยอีกทีก่อนจะได้ค่าจ้างแกะหอย

ปัจจุบันพื้นที่ซ่อมเรือ และทำอวน ไซ และลอบของชุมชนชาวเลสะปำจะใช้พื้นที่ศาลาที่ใช้ในการประชุม และประกอบพิธีกรรมของชุมชน เช่น ทำพิธีลอยเรือ ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วได้ก่อสร้างให้เป็นพื้นที่ส่วนกลางของชุมชนชาวเลสะปำ

5) วิถีชีวิตวัฒนธรรมชุมชน

ชุมชนชาวเลบ้านสะปำ เป็นกลุ่มชาวเลที่ยังคงรักษาประเพณีวัฒนธรรมของกลุ่มตนเองอย่างเคร่งครัด จะเห็นได้จากการรักษา

เอกลักษณ์การใช้**ภาษาพูด**ที่ยังคงใช้ภาษาอูรัคลาโว้ยทั้งชุมชน แม้แต่ในรุ่นเยาวชน สิ่งนี้อาจจะเป็นสิ่งที่ชุมชนชาวเลบ้านสะป๋ารักษาไว้เพื่อป้องกันตัวเองและเป็นสิ่งที่ชุมชนอาจจะได้บทเรียนมาจากการที่ถูก "คนนอก" (ชาวเลสะป๋าเรียก) กระทำมาโดยตลอด ซึ่งคนนอกนี้จะไม่เข้าใจว่าเขาสื่อสารกันเรื่องอะไร

ชุมชนชาวเลทุกชุมชนยังคงมีความเชื่อและเคารพวิญญาณบรรพบุรุษ หากเวลามีใครถามว่าเขานับถือศาสนาอะไร ส่วนมากเขาจะตอบว่าไม่มีศาสนาในบัตรประชาชนเขาลงไปอย่างนั้น หรือแม้แต่กลุ่มชาวเลที่นับถือศาสนาคริตส์แล้วบางส่วนก็ยังเข้าร่วมพิธีกรรมที่จัดขึ้นในชุมชน มีการไปทำพิธีที่หลาโต๊ะ ซึ่งจะมีโต๊ะหมอเป็นผู้ทำพิธี โต๊ะหมอจะมีส่วนกับชาวเลตั้งแต่เกิด เจ็บป่วย แต่งงาน ตาย และเป็นผู้ทำพิธีกรรมต่างๆ ในชุมชน และบางชุมชนจะมีโต๊ะหมอหลายคน ซึ่งแต่ละคนจะมีความชำนาญในแต่ละด้านต่างกัน เช่น โต๊ะหมอแก้บน โต๊ะหมออาบน้ำมนต์ โต๊ะหมอรองแง็ง เป็นต้น แต่สำหรับชุมชนชาวเลสะป๋าจะมีคนเดียว คือ นายสิทธิ์ ประมงกิจ ซึ่งทำหน้าที่นี้มาตั้งแต่อายุ 30 กว่าปี

สำหรับประเพณีวัฒนธรรมที่ยังคงสืบทอดต่อเนื่องและเป็นสิ่งที่ชาวเลสะป๋าภาคภูมิใจ คือ **ประเพณีลอยเรือ** ที่จะจัดขึ้น 2 ครั้งในแต่ละปี ซึ่งจะตรงกับวันขึ้น 13 – 15 ค่ำ ของเดือน 6 และเดือน 11 ของทุกปี ถือว่าเป็นงานสะเดาะห์เคราะห์ของชาวเล งานลอยรือจะเป็นงานประเพณีที่ชาวเลทั้งอันดามันจะมาเยี่ยมเยียนและร่วมงานกับพี่น้องชาวเลบ้านสะป๋า จะเป็นงานที่สนุกสนานกันตลอดทั้ง 3 วัน

ทั้งนี้ในวันแรก (ขึ้น 13 ค่ำ) ของงานลอยเรือจะเป็นพิธีเซ่นไหว้บรรพบุรุษ และเจ้าป่าเจ้าเขา เจ้าที่เจ้าทาง พิธีกรรมดังกล่าวจะจัดในพื้นที่หลาโต๊ะซึ่งอยู่ใกล้ๆ ชุมชน โดยมีโต๊ะหมอเป็นผู้ทำพิธี ชาวเลแต่ละหลังจะนำอาหารคาวหวาน น้ำดื่ม หมากพลู บุหรี่ เหล้า และเงินมาร่วมทำพิธีรวมกัน สำหรับของรวมๆ ที่ชุมชนต้องจัดยังมี ไก่ย่าง ไก่ดิบ ฝาหอย ใช้

สำหรับใส่เลือดไก่ที่เชือดสดๆ ให้โต๊ะหมอกินในช่วงทำพิธี นอกจากนี้จะมีการเผากำยานในกะลามะพร้าวเพื่อประกอบพิธีโดยการส่งต่อๆ กันให้ผู้ประกอบพิธีหมุนวนไปรอบหลาโต๊ะ โดยวนไปทางขวา 3 รอบ แล้วกลับมาวนทางซ้าย 2 รอบ ซึ่งในช่วงดังกล่าวโต๊ะหมอก็จะท่องคาถาอัญเชิญสิ่งที่เคารพนับถือ รวมถึงดวงวิญญาณต่างๆ มารับของเซ่นไหว้ หลังจากนั้นก็จะทำนายความเป็นอยู่และโชคชะตาในแต่ละปี เมื่อเสร็จพิธีก็จะเก็บของเซ่นไหว้แจกจ่ายกินกันทั้งชุมชนและผู้มาร่วมงาน

ส่วนในวันที่ 2 (ขึ้น 14 ค่ำ) นั้น จะเป็นการต่อเรือแบบโบราณ ที่เรียกว่า เรือปาจั๊ก โดยจะใช้ไม้ระกำ ไม้ตีนเป็ดต่อเป็นรูปเรือแล้วตกแต่งด้วยดอกไม้ ผ้าแดง ริบบิ้นทำริ้ว เพื่อให้สวยงาม ในช่วงของการต่อเรือและตกแต่งพี่น้องชาวเลจะจากทุกที่จะทำด้วยความสนุกสนาน มีการร้องรำทำเพลง ปัจจุบันมีการรำรองแง็งบ้าง แต่ผสมด้วยการเปิดเพลงร่วมสมัยมีการฉลองเรือกันทั้งคืน สำหรับผู้สูงอายุบางบ้านจะทำเรือไม้ระกำเล็กๆ มีการทำหุ่นไม้เล็กๆ เท่าจำนวนคนในบ้านหลังที่อยู่ใส่ในเรือเล็ก ตัดเล็บ ตัดผมใส่ไปด้วย บางครั้งจะใส่เครื่องครัวไปในเรือครบชุดด้วย แล้วนำไปใส่ในเรือใหญ่ที่ทำพิธีอีกชั้นหนึ่ง ในช่วงที่ฉลองเรือหากคนทั่วไปเข้าไปร่วมก็จะขอชาวเลร่วมทำบุญโดยการใส่เงินไปในเรือ 10 – 20 บาทตัดเล็บตัดผมใส่ไปด้วย *“เขามาบอกว่าขอสะเดาะห์ด้วย”* ซึ่งชาวเลก็อนุญาต

สำหรับในวันที่ 3 (ขึ้น 15 ค่ำ) จะมีการประกอบพิธีตั้งแต่เช้ามืดโดยโต๊ะหมอของชุมชน ของในพิธีมีกำยาน ขนม 7 สี หมากพลู ธูปเทียน ข้าวตอก โต๊ะหมอจะจุดธูป เทียน และกำยานทำพิธี ในขณะที่การเต้นรอบๆ เรือปาจั๊ก และรำวงรำมะนาก็ยังเล่นต่อเนื่อง เมื่อโต๊ะหมอทำพิธีท่องคาถาเสร็จก็จะซัดข้าวตอกที่ทำพิธีแล้วลงไปในลำเรือบางส่วน และโปรยไปที่คนรอบข้าง และคนที่ร่วมในพิธีก็จะนำข้าวตอกไปลูบตามเนื้อตัวตั้งแต่หัวจรดแขนขาพร้อมอธิษฐานในใจของแต่ละคน เป็นการสะเดาะห์จากนั้นก็หว่านข้าวตอกลงในลำเรือ หลังจากนั้นก็ถึงเวลานำเรือที่จะลอย

ขึ้นเรือหัวโทงในชุมชน/หมู่บ้านเพื่อไปปล่อยในทะเลที่ห่างออกไป ทุกคนที่ร่วมในพิธีก็จะอยู่จนกว่าเรือหัวโทงที่ไปปล่อยเรือในพิธีลอยเรือกลับมาถึงหมู่บ้านแล้ว

6) เครือญาติ หรือผังตระกูลชาวเลสะป๋า

ครอบครัวนายจิตติ ประมงกิจ (กบ สะป๋า) นักวิจัยในโครงการฯ

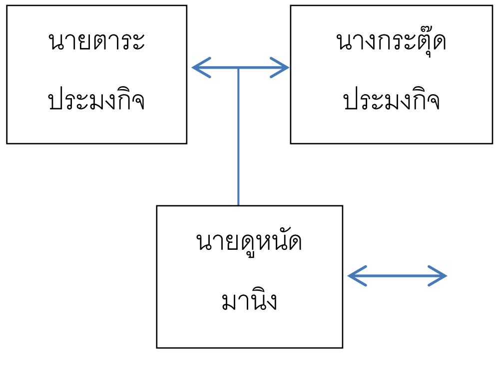

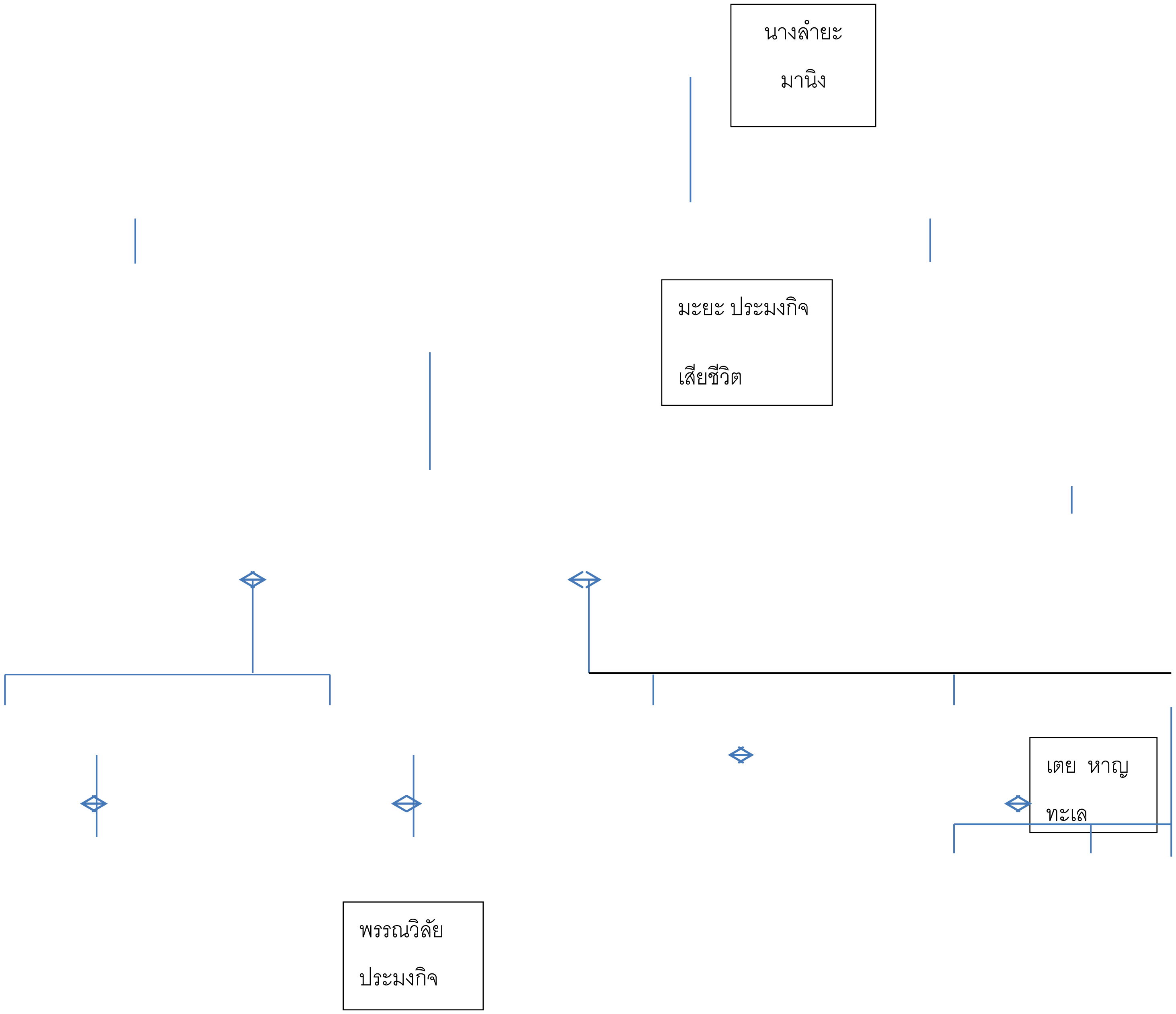

หากดูสาแหรกตระกูล หรือผังเครือญาติ ของ “กบ สะปำ” ประกอบกับประวัติศาสตร์บอกเล่าของนางแม๊ะอ้าย ประมงกิจ (ด้านบน) ที่ได้บันทึกไว้ จะพบว่า พ่อของ กบ สะปำ (นายสิทธิ์ ประมงกิจ) เป็นคนรุ่นที่ 3 แต่เกิดที่ชุมชนชาวเลแหลมตุ๊กแก (เกาะสิเหร่) เพราะเป็นพี่ชายของนางแม๊ะอ้าย และนางแม๊ะอ้าย เล่าว่า เกิดที่เกาะสิเหร่ การย้ายมาของครอบครัวของ กบ สะปำ มาอยู่อาศัยในบริเวณพื้นที่ดังกล่าว จะอยู่ในช่วงของปู่ยังมีกำลังวังชา การแตกกลุ่มจากชาวเลเกาะสิเหร่มายังตั้งรกรากในพื้นที่ดังกล่าว เป็นไปได้ว่าชาวเลกลุ่มที่มาอยู่พื้นที่สะปำยังคงกลัวเหตุการณ์โรคระบาดที่

ต้องย้ายจากพื้นที่ชุมชนชาวเลแหลมตุ๊กแก (เกาะสิเหร่) ไปอยู่ที่เกาะร้างชั่วคราว เมื่อย้ายกลับพื้นที่ชาวเลกลุ่มนี้จึงได้หาพื้นที่ที่เหมาะกับการสร้างที่อยู่อาศัย และจากข้อมูลดังกล่าวสามารถยืนยันได้ว่าชุมชนชาวเลสะป๋าอยู่อาศัยในพื้นที่มาประมาณ 60 ปี

ครอบครัวนางหน่อไม้ ประมงกิจ

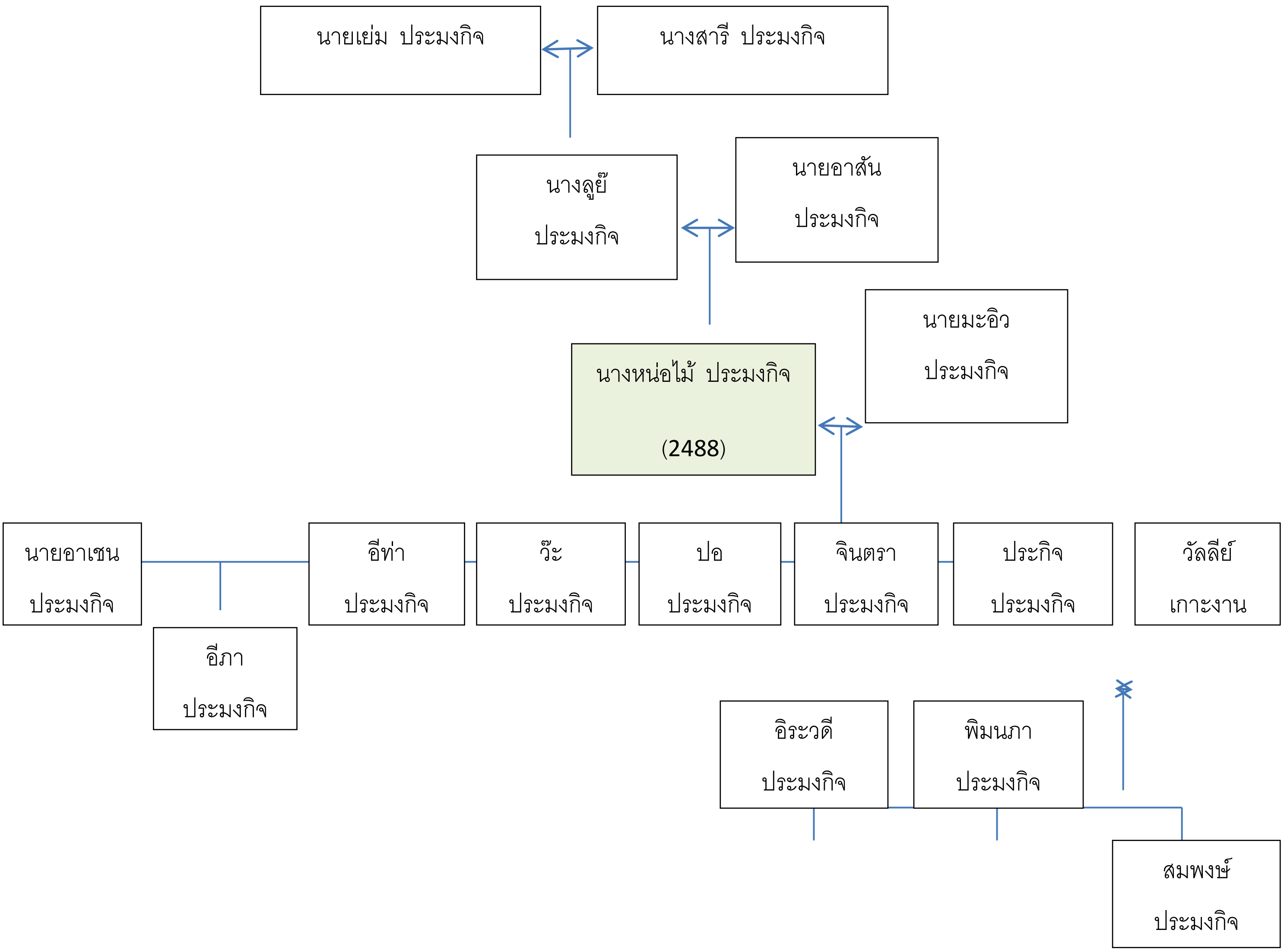

เมื่อดูสาแหรกตระกูล หรือผังตระกูลครอบครัวนางหน่อไม้ ประมงกิจ ประกอบกับประวัติศาสตร์บอกเล่าของเธอเอง ก็เป็นสิ่งยืนยันได้ว่า ชุมชนชาวเลสะป๋าเป็นชาวเลอูรัคลาโว้ยที่แยกมาจากชุมชนชาวเลแหลมตุ๊กแก

(เกาะสิเหร่) เมื่อประมาณ 60 ปีที่ผ่านมา และมาตั้งรกรากสร้างชุมชนใหม่ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าว แต่ด้วยความรักสงบและไม่ค่อยมีปัญหากับคนนอก จึงมีการถอยร่นจจนมาถึงบริเวณชุมชนในปัจจุบัน ซึ่งในคำบอกเล่าของนางหน่อไม้ ทำให้ทราบได้ว่าพอจำความในการโยกย้ายชุมชนได้แล้ว ซึ่งเธอเกิดในปี พ.ศ. 2488 และแต่งงานในขณะที่อายุ 16 ปีกับชาวเลสะปำด้วยกัน แสดงว่ามีความเป็นชุมชนมาก่อนปี พ.ศ. 2504 แสดงว่าชุมชนชาวเลสะปำอยู่ในพื้นที่มามากกว่า 60 ปี ซึ่งเป็นข้อมูลที่ตรงกับของครอบครัว “กบ สะปำ”

7) สถานการณ์ปัญหาที่ดิน สาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้น

ชุมชนชาวเลสะปำมีประเด็นปัญหาที่ดิน ประกอบด้วย

- ที่ดินที่อยู่อาศัยของชุมชน
- พื้นที่ประกอบพิธีกรรม พื้นที่หลาโต๊ะ (พื้นที่สุสานที่ใช้ร่วมกันกับชุมชนชาวเลแหลมตุ๊กแก (เกาะสิเหร่)

ด้านที่ดินและที่อยู่อาศัยของชุมชนชาวเลสะปำ พื้นที่ชุมชนอยู่ในความดูแลของกรมเจ้าท่า ซึ่งก่อนหน้านี้ในช่วง ปี พ.ศ.2553 – 2554 ชุมชนชาวเลบ้านสะปำได้นำเสนอข้อมูลของชุมชนต่อสำนักงานโฉนดชุมชน ที่กำกับดูแลโดยสำนักนายกรัฐมนตรีตามนโยบายโฉนดชุมชนในขณะนั้น ซึ่งชุมชนได้รับการรับรองเป็นพื้นที่โฉนดชุมชนแล้ว รวมถึงการประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาชุมชนในเครือข่ายสิทธิชุมชนพัฒนาภูเก็ต ที่มีผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ตเป็นประธาน ตัวแทนของกรมเจ้าท่าได้ยืนยันมาโดยตลอดว่าที่ดินที่อยู่อาศัยของชุมชนชาวเลบ้านสะปำเป็นที่อยู่อาศัยถาวร เนื่องจากชุมชนชาวเลบ้านสะปำอยู่มาก่อนกฎหมายที่กรรมเจ้าท่ามีขึ้น แต่อย่างไรก็ตามชุมชนจะไม่สามารถก่อสร้างขยายเพิ่มเติมได้

ทั้งนี้ในการประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกินและพื้นที่ทางจิตวิญญาณของชุมชนชาวเล ที่รัฐบาลได้แต่งตั้งได้มีประเด็นเรื่องที่ดินที่อยู่อาศัย และพื้นที่ประกอบพิธีกรรมของชุมชนชาวเลบ้านสะปำด้วย ซึ่งคณะกรรมการฯ มีควมเห็นให้มีการทำข้อมูลข้อเท็จจริงของพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งยังอยู่ในขั้นดำเนินการของคณะทำงานที่มีตัวแทนของกรมเจ้าท่า เป็นคณะทำงานระดับจังหวัดด้วย ที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. 2563) ได้มีการลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อมูลข้อเท็จจริงร่วมกันหลายฝ่ายทั้งตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว ตัวแทนกรมเจ้าท่า ตัวแทนขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (พีมูฟ) โดยคณะทำงานของเครือข่ายสิทธิชุมชนพัฒนาภูเก็ต ตัวแทนสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ตัวแทนชุมชน และตัวแทนมูลนิธิชุมชนไท เห็นร่วมกันว่า ให้ชุมชนชาวเลสะปำสามารถพัฒนาที่อยู่อาศัยได้โดยใช้ความร่วมมือระหว่างท้องถิ่น ชุมชน และองค์กรความร่วมมือที่ลงพื้นที่ร่วมกัน โดยใช้งบประมาณสนับสนุนตามแนวทางโครงการบ้านมั่นคง ที่ดูแลโดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) แต่ไม่สามารถขยายพื้นที่สร้างที่อยู่อาศัยใหม่ได้

ด้านพื้นที่ประกอบพิธีกรรม (หลาโต๊ะ) จากการลงตรวจสอบข้อเท็จจริงในด้านที่ดินที่อยู่อาศัยตามข้างต้น คณะทำงานยังได้มีการตรวจสอบพื้นที่ประกอบพิธีกรรม (หลาโต๊ะ) ด้วย ซึ่งในกรณีดังกล่าวได้มีข้อตกลงในการนำปัญหาเข้าสู่คณะกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินสาธารณะประโยชน์ พื้นที่ว่างปล่า และพื้นที่เอกชนปล่อยทิ้งร้างในระดับจังหวัดที่มีผูว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน เนื่องจากไม่สามารถระบุได้ว่าหน่วยงานหรือบุคคลใดเป็นเจ้าของพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งในการประชุมคณะกรรมการฯ ระดับจังหวัดในช่วงต้นปี พ.ศ. 2564 ทางตัวแทนกรมเจ้าท่าได้แจ้งว่า จาการตรวจสอบพื้นที่ประกอบพิธีกรรม (หลาโต๊ะ) ไม่ได้อยู่ในการดูแลของกรมเจ้าท่า ซึ่งในที่ประชุมได้มอบหมายให้ทางจังหวัดภูเก็ตโดยให้คณะทำงานระดับอำเภอที่มีนายอำเภอเมืองเป็นประธานเป็นคณะทำงานตรวจสอบด้านที่ดินดังกล่าว

ด้านพื้นที่ประกอบพิธีกรรม (สุสาน) ชุมชนชาวเลสะปำจะใช้พื้นที่สุสานเดียวกันกับชุมชนชาวเลแหลมตุ๊กแก (เกาะสิเหร่) ซึ่งประเด็นปัญหาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

- พื้นที่สุสานฝังศพ มีเอกสารการประกาศของทางราชการเป็นที่เรียบร้อยแล้วว่า เป็นพื้นที่ที่ออกตาม "หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง" (นสล.) แต่ในการตรวจสอบรังวัดแนวเขตพื้นที่เมื่อปลายปี พ.ศ. 2563 มีการแจ้งว่ามีการลงรังวัดและชี้แนวเขตผิดแปลง ต้องให้ทางเทศบาลตำบลรัษฎาแจ้งขอให้ทางที่ดินจังหวัดภูเก็ตดำเนินการรังวัดกันแนวเขตอีกครั้งหนึ่ง
- พื้นที่ทางเข้าสุสานฝังศพ จากข้อมูลพื้นที่ พบว่า เส้นทางเข้าออกสุสานมีเอกชนอ้างสิทธิ์ในที่ดิน มีการทำรั้วและใช้กุญแจล็อคประตูเข้า-ออก แต่ทางชุมชนชาวเลแหลมตุ๊กแกและสะปำสามารถไปขอใช้ได้ตลอดเวลา

จากประเด็นปัญหาและข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า สถานการณ์ปัญหาที่ดิน สาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมนชาวเลสะปำและชุมชนชาวเลเกาะแหลมตุ๊กแก (เกาะสิเหร่) ในจังหวัดภูเก็ต เป็นปัญหากลุ่มชุมชนชาติพันธุ์ชาวเลไม่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยชุมชนหรือเครือข่ายชาวเลเองได้ เนื่องจากเป็นเรื่องของพื้นที่ประโยชน์ทับซ้อนการพัฒนาเพื่อการรองรับการท่องเที่ยวขนานใหญ่ ในขณะที่ชาวเลไม่ได้คำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลไม่มีการไปออกเอกสารสิทธิใดๆ ในพื้นที่ที่ตนเองครอบครองอยู่อาศัยและใช้ประโยชน์ ชุมชนชาวเลสะปำก็เช่นเดียวกันยังมีวิถีคิดเรื่องสิทธิร่วมในพื้นที่ แบ่งปัน และไม่ครอบครอง ใช้พื้นที่เฉพาะในส่วนที่ตนเคยใช้ประโยชน์มาก่อน

8) รูปแบบการจัดการที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมโดยชุมชน

ด้วยความเป็นตัวตนของชาวเล ที่มีวิธีคิดและการกระทำที่รักสงบ ไม่แย่งชิงทรัพยากรกับใคร ไม่มีมีแนวคิดในเรื่องเอกสารสิทธิหรือการครอบครองที่ดินแบบปัจเจกบุคคล ทำให้ชุมชนชาวเลเกือบทั้งอันดามันมีปัญหาเรื่องที่ดินที่อยู่อาศัย ที่ประกอบพิธีกรรม และแม้แต่พื้นที่สุสานเกือบทุกชุมชน ชาวเลทุกชุมชนจะไม่มีรั้วกั้นแนวเขตอยู่กระจายทั่วพื้นที่ชุมชนดูเหมือนไม่มีระเบียบ แต่รู้สึกได้ถึงความเป็นอิสระ ชุมชนชาวเลสะปำก็เช่นกัน ตามประวัติศาสตร์คำบอกเล่าของผู้สูงอายุการมาสร้างพื้นที่ชุมชนใหม่ (แยกจากชุมชนชาวเลแหลมตุ๊กแก) ก็ด้วยเล็งเห็นถึงสภาพพื้นที่และทรัพยากรที่มี ที่ดินก็เป็นพื้นที่รกร้างว่างเปล่ามาจับจอง สร้างหลาโต๊ะปากทางข้างคลองเพื่อสักการะกราบไหว้ตามความเชื่อถือ แต่เมื่อมีผู้อ้างสิทธิ์ในที่ดินก็จะถอยร่นมาตลอดจนถึงปัจจุบันที่อยูในพื้นที่ริมทะเลหรือจะเรียกว่าทะเลก็กล่าวได้

อย่างไรก็ตามด้วยความเป็นชุมชนชาวเลสะปำซึ่งเป็นกลุ่มชาวเลอูรัคลาโว้ยและแตกเชื้อสายมาจากชุมชนชาวเลเกาะแหลมตุ๊กแก (เกาะสิเหร่) มีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ การต่อสู้และการใช้สิทธิ์ในที่ดินที่อยู่อาศัยมาก่อนจะมีความเชื่อมั่นในการอยู่อาศัยในพื้นที่สูงกว่ากลุ่มชาวเลมอแกนและมอแกลน ซึ่งเห็นได้จากการสร้างความสัมพันธ์กับท้องถิ่น การรักษาอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนของชาวเลอูรัคลาโว้ยไว้อย่างเหนียวแน่น

อย่างไรก็ตามกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลก็เป็นเช่นเดียวกับกลุ่มคนทั่วไปเมื่อนโยบายของรัฐเข้ามาเกี่ยงข้องโดยเฉพาะเรื่องที่ดินที่อยู่อาศัย ประเด็นแรกที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับที่ดินที่อยู่อาศัยของชุมชนชาวเลสะปำ คือ การช่วยกันผลักดัน มติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล 2 มิถุนายน พ.ศ.2553 แต่ชาวเลทั้งหมดรวมถึงชาวเลสะปำ พบว่า ไม่สามารถฟื้นฟูวิถีชีวิตหรือคุ้มครองพวกเขาได้ แม้ว่าในมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวจะมีการระบุกระทรวงต่างๆ รับผิดชอบในประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกระทรวง ทบวง กรม ชัดเจน และในแต่ละรัฐบาลยังมีการตั้งคณะกรรมการอำนวยการบูรณาการนโยบายเพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตและแก้ไขปัญหากลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล และล่าสุดมีคำสั่งแต่ตั้ง คณะกรรมการแก้ไข

ปัญหา ความมั่นคงในพื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน และพื้นที่ทางจิตวิญญาณของชุมชนชาวเล แต่การปัญหาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลก็ยังเป็นปัญหาที่ไม่สามารถสร้างความคืบหน้าในการแก้ปัญหาได้ จึงนำมาสู่ แนวคิดเรื่อง "พื้นที่ทางวัฒนธรรมพิเศษ" **จนเกิดการผลักดัน "ร่าง พระราชบัญญัติส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ พ.ศ. ......"**

แต่ในแง่ปฏิบัติของคณะกรรมการชุมชนชาวเลสะปำ เคยเห็นชอบแนวคิดเรื่องโฉนดชุมชนซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาลในปี พ.ศ. 2553 (รัฐบาลนายอภิสิทธิ เวชชาชีวะ) ซึ่งเป็นแนวคิดเรื่อง "สิทธิร่วมของชุมชน" แม้ว่าจะได้การเห็นชอบแล้วแต่ก็ไม่มีความคืบหน้าเช่นเดียวกัน

ชุมชนชาวเลสะปำได้มีการรับรอง "เป็นพื้นที่โฉนดชุมชนหินลูกเดียว" ในปี พ.ศ.2554 โดยสำนักโฉนดชุมชน แต่ด้วยสถานการณ์ทางการเมืองทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล และนโยบายโฉนดชุมชนก็ชะงักไม่ได้มีการดำเนินการต่อ และพื้นที่ที่ได้มีการรับรองแล้วก็ไม่ได้มีการประกาศและมอบสิทธิให้ชุมชนตามนโยบาย ซึ่งประเทศไทยมีการส่งมอบพื้นที่และประกาศโดยรัฐบาลนายอภิสิทธิ เวชชาชีวะ

แต่เมื่อมีการเปลี่ยนรัฐบาลและเปลี่ยนนโยบาย โดยใช้ **แนวคิดและนโยบายการจัดการและกระจายการถือครองที่ดินใหม่ ตามแนวทาง คทช.** ชุมชนชาวเลสะปำกลับยังไม่มีรายชื่อชุมชนในการจัดการที่ดินตามแนวทางดังกล่าว ซึ่งขึ้นอยู่กับแนวทางการแก้ปัญหาที่ดินที่ถูกกำหนดมาจากรัฐบาลและกฎหมายที่กำกับของกระทรวงต่างๆ ที่แตกต่างกัน ชุมชนชาวเลสะปำอยู่ในที่ดินที่ดูแลโดยกรมเจ้าท่า กระทรวงคมนาคม การแก้ปัญหาจึงขึ้นอยู่กับแนวนโยบายของกระทรวงและคำสั่งของ คสช.ที่ผ่านมาที่เกี่ยวข้องกับชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ดูแลของกรมเจ้าท่า

9) ทิศทางการพัฒนาของจังหวัดที่มีผลต่อการหนุนเสริมชุมชน หรือส่งผลกระทบกับชุมชน

ชุมชนชาวเลสะปำ เป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการถูกโยกย้ายและคุกคาม เนื่องจากเป็นพื้นที่เหมาะต่อการสร้างท่าเรือ อู่ต่อเรือ/ซ่อมเรือเพื่อรองรับการขยายตัวของการท่องเที่ยวเฉกเช่นชุมชนชางเลต่างๆ ทั่วทั้งอันดามัน การยอมรับของตัวแทนกรมเจ้าท่าในที่ประชุมจังหวัดทุกครั้งอาจจะไม่สามารถคุ้มครองพื้นที่กลุ่มชุมชนชาวเลสะปำไว้ได้ หากไม่มีข้อบัญญัติหรือกฎหมายรองรับ ชุมชนชาวเลสะปำสามารถดำเนินงานการพัฒนาชุมชนตามแนวทางบ้านมั่นคง ได้รับงบประมาณจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) บนพื้นฐานการมีเอกสารรับรองความเป็นชุมชนจากผู้ใหญ่บ้าน และองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้ว แต่ไม่สามารถดำเนินการได้แล้วเสร็จเพราะด้วยลักษณะเฉพาะของความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล ที่ไม่เอาปัจจัยภายนอก (งบประมาณ) มาทำให้ต้องแตกแยกกัน มีการใช้งบประมาณเพื่อพัฒนาหลาโต๊ะซึ่งเป็นพื้นที่รวมจิตใจของชาวชุมชนเท่านั้น ในภายหลังก็ได้ดำเนินการคืนงบประมาณให้กับทางสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

กระบวนการพัฒนาและหนุนเสริมจากทางพื้นที่/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/จังหวัด จะยังไม่สามารถยกระดับความเป็นอยู่ของชุมชนชาวเลสะปำได้ในทางพัฒนาทักษะเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่ท้องถิ่น/องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะแก้วพัฒนาและหนุนเสริมด้านสาธารณูปโภค สาธารณุปการ รวมถึงการสนับสนุนและช่วยเหลือเหตุการณ์ต่างๆ กับชุมชนชาวเลสะปำด้วยดีบนพื้นฐานเดียวกับชุมชนเมืองอื่นๆ ทั่วไป

แนวคิด วิสัยทัศน์ และการพัฒนาจังหวัดภูเก็ตที่มีผลต่อการหนุนเสริมชุมชน หรือส่งผลกระทบกับชาวเลในยุทธศาสตร์ของจังหวัดภูเก็ตไม่เป็นที่ชัดเจน อันอาจสืบเนื่องจากพื้นฐานและวิธีคิดของผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต ที่มีการสลับสับเปลี่ยนทุก 1 หรือ 2 ปี และ/หรือข้อมูลความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลยังเป็นที่รับรู้น้อยในสังคมไทย เราเพิ่งมารู้จักกลุ่มชาติพันธ์ชาวเล ชุมชนชาวเลหลังเหตุการณ์สึนามิ เมื่อปลายปี พ.ศ. 2547 เป็นสำคัญ ฉะนั้นที่ผ่านมาการปฏิบัติและการพัฒนาชุมชนกลุ่มชาติ

พันธุ์ชาวเลในจังหวัดภูเก็ตจึงขึ้นอยู่กับผู้ที่มาดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัด และพื้นฐานของหัวหน้าส่วนราชการในพื้นที่เป็นสำคัญ

10) กระบวนการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล

จากการศึกษาวิจัยข้อมูลพื้นที่และประวัติศาตร์ รวมถึงการศึกษาข้อมูลเอกสารของชุมชนชาวเลสะปำ และชุมชนชาวเลในจังหวัดพื้นที่อันดามัน พบว่า ชุมชนชาวเลและวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลไม่สามารถก้าวผ่านประเด็นปัญหาจนนำไปสู่กระบวนการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลได้โดยไม่มีกฎหมายมารับรองชุมชนชาวเลหินลูกเดียวอยู่ในพื้นที่ที่ควรได้รับการดูแล สนับสนุนและพัฒนาด้วยความเป็นชาติพันธุ์ชาวเลตามมติ ครม. 2 มิถุนายน 2553 ตามที่กล่าวมาข้างต้น **แต่ผลในทางปฏิบัติกลับไม่สามารถที่จะพัฒนาไปสู่แนวทางตามมาตรการฟื้นฟูระยะยาว ของมติ ครม.ดังกล่าวได้ คือ การพิจารณากำหนดพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษที่เอื้อต่อกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีลักษณะสังคมวัฒนธรรมจำเพาะ** ซึ่งรวมถึงมาตรการระยะสั้นต่างๆ ที่ไม่เกิดผลจริงในทางปฏิบัติ ซึ่งจะเห็นได้จากบทสะท้อนในงานรวมญาติชาติพันธุ์ชาวเล ครั้งที่ 11 “ส่งเสริมวิถีชีวิต สู่การผลักดันกฎหมายและเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล” ระหว่างวันที่ 27 – 29 พฤศจิกายน พ.ศ.2563 ณ ชุมชนชาวเลเกาะหลีเป๊ะ ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล ที่ผ่านมา ซึ่งยังเน้นถึงการต้องมีการผลักดันกฎหมาย “ร่าง พระราชบัญญัติส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ พ.ศ. ...”

การที่กลุ่มชุมชนชาติพันธุ์ชาวเล รวมทั้งชุมชนชาวเลสะปำต้องร่วมกันผลักดันกฎหมาย “ร่าง พระราชบัญญัติส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิต

กลุ่มชาติพันธุ์ พ.ศ. ...” (หรืออาจจะมีการเปลี่ยนชื่อตามความเหมาะสม) เพราะวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลนั้น ความสำคัญไม่ได้ขึ้นอยู่กับที่อยู่อาศัยเพียงอย่างเดียว แต่ความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่พึ่งพิงธรรมชาติ ตั้งแต่พื้นที่ทำมาหากินทางบกและทางทะเล พื้นที่ทางจิตวิญญาณ (สุสาน บาลัยที่ประกอบพิธีกรรม) ที่เหล่านี้ชุมชนชาวเลเคยใช้ประโยชน์และครอบครองมาก่อนมีการประกาศเป็นพื้นที่สงวนห้ามต่างๆ ของทางราชการ รวมถึงปัจจุบันที่เอกชนยังสามารถสร้างเขตหวงห้ามในพื้นที่สาธารณะหน้าหาดต่างๆ ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลเกือบสูญไปจากพื้นที่อันดามัน ซึ่งรวมถึงชุมชนชาวเลสะป๋า

การประกาศเขตคุ้มครองวัฒนธรรมชุมชนชาวเลสะป๋า

การผลักดันเขตคุ้มครองวัฒนธรรม ของพื้นที่ชุมชนชาวเลสะป๋า ต้องการผลักดันให้เกิดการประกาศเขตคุ้มครองวัฒนธรรม ดังนี้

(1) **ที่อยู่อาศัย** ชุมชนชาวเลสะป๋าอาศัยอยูในที่ดินกรมเจ้าท่า จำนวน 53 หลังคาเรือน สำหรับพื้นที่ที่อยู่ในที่ดินรัฐนั้นที่ผ่านมาการแก้ปัญหาขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาลซึ่งไม่มีความต่อเนื่องและขาดความชัดเจนในด้านข้อมูลที่ชาวเลจะเข้าใจได้ ตั้งแต่ นโยบายโฉนดชุมชน ปัจจุบันมาเป็น คทช. แต่ยังไม่มีความคืบหน้าทำให้การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานยังไม่สามารถทำได้ ประกอบกับคำสั่ง คสช. ที่ให้บ้านที่สร้างรุกล้ำในพื้นที่กรมเจ้าท่าไปขึ้นทะเบียน ทำให้ชุมชนชาวเลสะป๋ามีความรู้สึกขาดความมั่นคงในที่อยู่อาศัยมากขึ้น แม้ว่าจะมีบันทึกในการประชุมระดับจังหวัดก็ตาม

(2)พื้นที่ประกอบอาชีพ ชาวเลสะป๋า เป็นกลุ่มชาวเลอูรัคลาโว้ยที่มีการประกอบอาชีพทางทางทะเลเป็นหลัก ยังดำรงชีพด้านประมงทั้งผู้ชายและผู้หญิง ทั้งการออกเรือหาปลา

และสัตว์ทะเลต่างๆ ผู้หญิงชาวเลจะหาหอยติบมาต่อยเพื่อขาย ซึ่งบริเวณพื้นที่ใกล้ชุมชนจะเป็นแนวเขตที่เอกชนสัมปทานเลี้ยงหอยแครงโดยส่วนมาก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ชาวเลสะป๋าเคยออกไปทำมาหากินมาก่อน ซึ่งปัจจุบันต้องออกไปไกลขึ้นมีความสัมพันธ์กับความคุ้มทุนและความเสี่ยงในการออกเรือแต่ละครั้งที่ต้องใช้ต้นทุนมากขึ้น

(3) พื้นที่ประกอบพิธีกรรมและพื้นที่จิตวิญญาณ ในส่วนของหลาโต๊ะพื้นที่ดังกล่าวจากพื้นที่ใกล้ชุมชน คือ หลาโต๊ะ ทางชาวสะป๋าใช้พื้นที่ดังกล่าวมาตั้งแต่มาตั้งถิ่นฐานบริเวณปากทางเข้าคลอง ปัจจุบันยังคงสามารถใช้พื้นที่ดังกล่าวได้ แม้ว่าไม่มีความชัดเจนด้านกรรมสิทธิ์ในที่ดิน และชุมชนรอบข้างก็ไม่ได้สร้างความรบกวน ซึ่งทางชุมชนชาวเลสะป๋าจะต้องมีการเสนอเพื่อกันพื้นที่ต่อไป

ในส่วนของพื้นที่ฝังศพบริเวณเกาะสิเหร่ เป็นสุสานชาวเลที่ใช้ประกอบพิธีกรรมมาดั้งเดิมและต่อเนื่อง แต่จากสภาพปัญหาที่ผ่านมาชุมชนชาวเลสะป๋าและชุมชนชาวเลแหลมตุ๊กแก (เกาะสิเหร่) จะต้องร่วมกันประสานและร่วมกำหนดแนวเขตพื้นที่หนังสือสำคัญที่หลวง (นสล.) ประเภทสุสาน ร่วมกับเทศบาลตำบลรัษฎาและจังหวัดต่อไป

พื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาวเลบ้านสะปำ

11) บทสรุป

ชุมชนชาวเลสะปำ เป็นชาวเลกลุ่มอูรัคลาโว้ย ที่ยังคงรักษาอัตลักษณ์แสดงออกถึงความเป็นตัวตนชาวเลอย่างชัดเจน เป็นชุมชนเล็กๆ ขนาด 53 หลังคาเรือน ตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นใกล้ใจกลางเมืองภูเก็ต จากการศึกษาวิจัยนี้ พบว่า

(1) **กลุ่มชาวเลอูรัคลาโว้ยสะปำไม่ใช่กลุ่มชาวเลที่เร่ร่อน แต่เป็นกลุ่มที่ออกไปทำมาหากินตามฤดูกาล** ชุมชนชาวเลสะปำ มีอาชีพหากินทางทะเลเช่นเดียวกับกลุ่มชาวเลอื่นๆ แต่ในอดีตการตั้งถิ่นฐานขึ้นอยู่กับการจับจองของบรรพบุรุษ ชาวเลสะปำในอดีตตั้งถิ่นฐานอยู่ร่วมกันกับชาวเลแหลมตุ๊กแก เมื่อเกิดโรคระบาดก็อพยพไปอยู่ที่เกาะรั้ง หรือ เกาะร้าง เมื่อเหตุการณ์สงบ พื้นที่ภูเก็ตยังรกร้างว่างเปล่าเลยขยับขยายและแตกตัวมาจับจองพื้นที่ริมคลองบางเนี้ยว สร้างพื้นที่หลาโต๊ะจากริมทะเลปากทางเข้าคลอง และสร้างเป็นหมู่บ้าน/ชุมชนชาวเลสะปำลึกเข้าไปข้างใน แต่เมื่อมีผู้อ้างสิทธิ์ในที่ดินก็จะขยับและถอยร่นมาโดยตลอด แต่สัญลักษณ์สำคัญคือพื้นที่ประกอบพิธีกรรมหรือหลาโต๊ะที่ไม่เคยเคลื่อนย้ายกว่า 60 ปีที่ผ่านมา แม้ว่าในปัจจุบันจะอยู่ในที่ดินคนละแปลงกับที่ดินที่อยู่อาศัยของชุมชนก็ตาม และที่สำคัญชุมชนชาวเลจะมีเส้นทางเข้าออกของเรือสู่ทะเลเฉกเช่นชุมชนชาวเลทั่วไป

(2) **ชาวเลสะปำเป็นชุมชนชาวเลที่คงอัตลักษณ์ความเป็นอูรัคลาโว้ยไว้จนถึงปัจจุบัน** ชาวเลทุกกลุ่มจะนับถือวิญญาณบรรพบุรุษ มี “โต๊ะหมอ” ประจำหมู่บ้านหรือชุมชนสืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่น ชาวเลสะปำเดียวก็เช่นกัน หากมีคนป่วยการรักษาจะเริ่มต้นด้วยการพาไปหาโต๊ะหมอประจำชุมชน โต๊ะหมอจะเข้าทรงเพื่อสื่อสารกับวิญญาณบรรพบุรุษว่า

ผู้ป่วยโดนอะไรมาก็จะรักษาอาการเบื้องต้น หากไม่หายจึงพาไปโรงพยาบาล เมื่อชาวเลเสียชีวิตจะใช้การฝังศพทำให้มีงานศึกษาบางชิ้นมองว่าชาวเลเป็นกลุ่มเดียวกับมุสลิม ปัจจุบันในพิธีศพมีการนิมนต์พระมาสวดแต่ศพก็ยังฝังเหมือนเดิม เป็นชุมชนชาวเลที่มีพิธีกรรมตลอดทั้งปี ซึ่งมีความแตกต่างในรายละเอียดอยู่บ้างกับพิธีกรรมของมอแกนและฮูรัคลาโว้ย สำหรับชุมชนชาวเลสะปำเห็นได้ถึงความสำคัญในการรักษาภาษาพูด ที่ยังคงมีการพูดภาษาอูรัคลาโว้ยในพื้นที่กว่า 80 เปอร์เซ็นต์ ละมีเด็กเยาวชนที่ยังคงสืบทอดไว้ได้มาก

(3) **ข้อจำกัดในความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล**ชุมชนชาวเลสะปำยังมีปัญหาทั้งในด้านที่ดินที่อยู่อาศัยพื้นที่ประกอบอาชีพ พื้นที่ประกอบพิธีกรรมและพื้นที่ทางจิตวิญญาณเช่นเดียวกับชุมชนชาวเลโดยทั่วไปที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ

(3.1)ที่อยู่อาศัยชุมชนชาวเลสะปำอาศัยอยูในที่ดินกรมเจ้าท่า จำนวน 53 หลังคาเรือน สำหรับพื้นที่ที่อยู่ในที่ดินรัฐนั้นที่ผ่านมาการแก้ปัญหาขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาลซึ่งไม่มีความต่อเนื่องและขาดความชัดเจนในด้านข้อมูลที่ชาวเลจะเข้าใจได้ ตั้งแต่ นโยบายโฉนดชุมชน ปัจจุบันมาเป็น คทช. แต่ยังไม่มีความคืบหน้าทำให้การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานยังไม่สามารถทำได้ ประกอบกับคำสั่ง คสช. ที่ให้บ้านที่สร้างรุกล้ำในพื้นที่กรมเจ้าท่าไปขึ้นทะเบียน ทำให้ชุมชนชาวเลสะปำมีความรู้สึกขาดความมั่นคงในที่อยู่อาศัยมากขึ้น แม้ว่าจะมีบันทึกในการประชุมระดับจังหวัดก็ตาม

(3.2) **พื้นที่ประกอบอาชีพ**ชาวเลสะปำ เป็นกลุ่มชาวเลอูรักลาโว้ยที่มีการประกอบอาชีพทางทางทะเลเป็นหลัก ยังดำรงชีพด้านประมงทั้งผู้ชายและผู้หญิง ทั้งการออกเรือหาปลาและสัตว์ทะเลต่างๆ ผู้หญิงชาวเลจะหาหอยติบมาต่อยเพื่อขาย ซึ่งบริเวณพื้นที่ใกล้ชุมชนจะเป็นแนวเขตที่เอกชนสัมปทานเลี้ยงหอยแครงโดยส่วนมาก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ชาวเลสะปำเคยออกไปทำมาหากินมาก่อน ซึ่งปัจจุบันต้องออกไปไกลขึ้นมีความสัมพันธ์กับความคุ้มทุนและความเสี่ยงในการออกเรือแต่ละครั้งที่ต้องใช้ต้นทุนมากขึ้น

(3.3)พื้นที่ประกอบพิธีกรรมและพื้นที่จิตวิญาณ ในส่วนของหลาโต๊ะพื้นที่ดังกล่าวจากพื้นที่ใกล้ชุมชน คือ หลาโต๊ะ ทางชาวสะปำใช้พื้นที่ดังกล่าวมาตั้งแต่มาตั้งถิ่นฐานบริเวณปากทางเข้าคลอง ปัจจุบันยังคงสามารถใช้พื้นที่ดังกล่าวได้แม้ว่าไม่มีความชัดเจนด้านกรรมสิทธิ์ในที่ดิน และชุมชนรอบข้างก็ไม่ได้สร้างความรบกวน ซึ่งทางชุมชนชาวเลสะปำจะต้องมีการเสนอเพื่อกันพื้นที่ต่อไป

ในส่วนของพื้นที่ฝังศพบริเวณเกาะสิเหร่ เป็นสุสานชาวเลที่ใช้ประกอบพิธีกรรมมาดั้งเดิมและต่อเนื่อง แต่จากสภาพปัญหาที่ผ่านมาชุมชนชาวเลสะปำและชุมชนชาวเลแหลมตุ๊กแก (เกาะสิเหร่) จะต้องร่วมกันประสานและร่วมกำหนดแนวเขตพื้นที่หนังสือสำคัญที่หลวง (นสล.) ประเภทสุสาน ร่วมกับเทศบาลตำบลรัษฎาและจังหวัดต่อไป

(4) **แนวทางแก้ปัญหาที่สำคัญของชุมชนชาวเลสะปำ** ความคล้ายคลึงของปัญหาสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลทุกชุมชน คือ การอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะต่อการสร้างประโยชน์เพื่อธุรกิจท่องเที่ยวทำให้ถูกเบียดขับจากทุนและกฎหมาย การคาดหวังจากนโยบายของรัฐจะเห็นว่าไม่สามารถแก้ปัญหาที่ต้นเหตุได้ดังที่ตั้งความหวัง ตั้งแต่มี มติ ครม.ว่าด้วยการ

ฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเลผ่านมา 10 ปี ปัญหาหลายอย่างกลับรุนแรงมากขึ้น สิ่งที่สามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาได้ คือชาวเลเองต้องออกมาเรียนรู้ ผลักดัน และพูดความจริงเพื่อการแก้ปัญหาได้ถูกจุด และนำไปสู่การออกกฎหมายที่สำคัญเพื่อแก้ปัญหาของชาวเลเอง

4.2 ชุมชนหินลูกเดียว ตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

1) ข้อมูลพื้นฐานด้านประชากร พื้นที่

ชุมชนชาวเลบ้านหินลูกเดียว (บ้านเหนือ) ตั้งอยู่ หมู่ที่ 5 ตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต มีสมาชิกภายในชุมชนที่เป็นชาวเลจำนวน 52 หลังคาเรือน อาศัยอยู่ในที่ดินของป่าชายเลนจำนวน 35 หลังคาเรือน และมีที่ดินเป็นของตนเองจำนวน 17 หลังคาเรือนโดยอาศัยอยู่ในพื้นที่ 5 ไร่ 2 งาน 52 ตารางวา ตามข้อมูลการยื่นขอโฉนดชุมชน เมื่อ วันที่ 18 ธันวาคม 2553

ประชากร

ประชากรทั้งหมด 199 คน แบ่งออกเป็นผู้หญิง 107 คน ผู้ชาย 92 คน ในจำนวนประชากรทั้งหมดมีเด็กจำนวน 63 คน ผู้สูงอายุ 19 คน และผู้พิการ 6 คน

ที่ตั้ง

ทิศเหนือ ติดกับด่านตรวจท่าฉัตรไชย

ทิศใต้ ติดกับป่าสวนมะพร้าว

ทิศตะวันออก ติดกับป่าชายเลน

ทิศตะวันตก ติดกับชุมชนทั่วไป

สภาพทั่วไปของชุมชน

ชุมชนชาวเลหินลูกเดียว อยู่ในพื้นที่ 2 ลักษณะตามที่กล่าวข้างต้น สำหรับบ้านเรือนที่เจ้าของมีที่ดินเป็นของตนเองจะสร้างบ้านที่คงทนแข็งแรง ส่วนบ้านเรือนของสมาชิกที่อยูในที่ดินป่าชายเลนจะปลูกบ้านยกสูงเนื่องจากน้ำทะเลหนุนสูง ซึ่งกลุ่ม 35 หลังคาเรือนนี้มีส่วนหนึ่งเคยถูกเหตุการณ์ไฟไหม้ในชุมชนจำนวน 17 หลังคาเรือน จะได้รับการช่วยเหลือและสร้างบ้านใหม่อยู่ในสภาพคงทนถาวรพอสมควรเนื่องจากโครงสร้างของบ้านสร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ในขณะที่อีก 19 หลังคาเรือน อยู่ในสภาพที่ทรุดโทรมเนื่องจากได้รับการสนับสนุนการสร้างบ้านใหม่หลังเหตุการณ์สึนามิเมื่อปลายปี พ.ศ. 2547 ซึ่งโครงสร้างเป็นไม้ทั้งหลังและต้องเจอกับภาวะน้ำทะเลหนุนสูงเป็นระยะตลอดปี

2) ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

ประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าของผู้สูงอายุในชุมชนชาวเลบ้านหินลูกเดียว (บ้านเหนือ) ทราบว่า ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ชาวเลกลุ่มนี้จะอาศัยอยู่แถบบ้านในหยง หรือแถบพื้นที่บ้านกะไหล อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงาในปัจจุบัน ซึ่งในขณะนั้นชาวเลจะทำอาชีพประมงและปลูกข้าวไร่ไว้กิน ซึ่งในช่วงฤดูในการทำข้าวไร่ (ประมาณ 4 เดือน) ชาวเลกลุ่มนี้ก็จะพาครอบครัวล่องเรือออกจากบ้านในหยงเพื่อหาพื้นที่ปลูกข้าวไร่ บางส่วนก็จะปลูกข้าวไร่แถบบ้านท่าใหญ่ (ใกล้ๆ สะพานสารสิน) ซึ่งยัง

อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดพังงา บางส่วนก็ได้พื้นที่แถวบ้านหยิด (ด่านหยิดในปัจจุบัน) ซึ่งอยู่ในพื้นที่ตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต พอหมดฤดูทำข้าวไร่ก็จะพาครอบครัวล่องเรือกลับไปอยู่ที่บ้านในหยงเหมือนเดิม

วิถีชีวิตชาวเลกลุ่มนี้จะเป็นวัฏจักรเช่นนี้ทุกปี จนถึงช่วงหนึ่งที่ชาวเลกลุ่มนี้ได้ออกมาทำข้าวไร่กันหมด เมื่อหมดฤดูกาลได้พากันกลับไปที่บ้านในหยง กลับพบว่ามีคนในพื้นที่เข้ายึดพื้นที่อยู่อาศัยไว้หมดแล้ว และบอกกับกลุ่มชาวเลว่าเป็นที่ดินของเขา ให้กลุ่มชาวเลทั้งหมดย้ายออกจากพื้นที่นั้น ชาวเลกลุ่มนี้จึงได้พากันออกจากพื้นที่เพื่อหาที่อยู่ใหม่ ซึ่งบางส่วนก็ย้ายมาอยู่ที่ท่าใหญ่ ซึ่งปัจจุบันเป็นชุมชนชาวเลท่าใหญ่ อำเภอโคกกลอย จังหวัดพังงา บางส่วนก็ย้ายมาอยู่ที่บ้านหยิดซึ่งเป็นพื้นที่ปลูกข้าวไร่ทุกปี แต่กลุ่มที่เข้าไปอยู่อาศัยที่บ้านหยิดอยู่ได้ไม่กี่ปีก็มีเอกชนอ้างสิทธิ์ในที่ดินที่ชาวเลไปอยู่อีกครั้ง จึงต้องย้ายอีกครั้ง ซึ่งบางส่วนก็ไปอยู่ที่แหลมหลา ซึ่งปัจจุบันก็คือชุมชนชาวเลบ้านแหลมหลา อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต บางส่วนก็แยกมาอยู่ที่บ้านเหนือ ก็คือชุมชนชาวเลหินลูกเดียวมาจนถึงปัจจุบัน

สำหรับชื่อชุมชนหินลูกเดียว นางเอี่ยม ตันเก เล่าว่า *“เดิมพื้นที่ชุมชนนี้ชาวเลจะเรียกกันว่าบ้านเหนือ ต่อมาได้มีคนแก่คนหนึ่งซึง่เป็นคนต่างจังหวัดได้ย้ายเข้ามาอยู่ในบริเวณพื้นที่ชุมชน ซึ่งแกจะเดินทางบ่อย ซึ่งชายคนนี้แกจะบอกรถโดยสารไม่ถูกว่าลงตรงไหน ชื่อบ้านอะไร แต่แกเห็นว่าชาวเลกลุ่มนี้จะไปทำพิธีนอนหาดทุกปี แกก็ไปด้วย แล้วแกได้ถามโต๊ะมะสาด (หมอที่ทำพิธีกรรม) ว่าหินหน้าหาดที่ชาวเลไปทำพิธีกรรมเขาเรียกว่าอะไร ทางโต๊ะมะสาดเลยบอกว่า เขาเรียกกันว่า “หินลูกเดียว” หลังจากนั้นแกก็เลยเขียนป้ายกระดานไปปักไว้ปากทางเข้าชุมชน ว่า บ้านหินลูกเดียว ซึ่งต่อมาคนทั่วไปและหน่วยงานราชการก็ใช้ชื่อนี้มาจนถึงปัจจุบัน”* ซึ่งในพื้นที่บริเวณดังกล่าวจะมีกลุ่มชาวเลอยู่เป็นกลุ่มใหญ่ หน่วยงานก็เลยเรียกชุมชนชาวเลบ้านหินลูกเดียวด้วย แต่หากในกลุ่มชาวเลในจังหวัดภูเก็ตจะเรียกกันว่า พี่น้องชาวเลบ้านเหนือ

3) การตั้งถิ่นฐาน

ตามข้อมูลบอกเล่าของ **นางวัน วารี หรือ ม๊ะวัน** ที่ได้ทบทวนความทรงจำเก่าๆ ซึ่งม๊ะวัน บอกว่า *“พ่อเป็นคนรุ่นที่ 2 ที่อยู่ในพื้นที่นี้ แสดงว่าชาวเลอยู่ที่นี่มานานก่อนอายุพ่ออีก”* จากคำบอกเล่า พบว่า ชาวเลบ้านหินลูกเดียว หรือดั้งเดิมเรียกกันว่า “บ้านเหนือ” เข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่ดังกล่าวก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งตอนนั้น ม๊ะวัน ยังจำได้ว่าในบริเวณพื้นที่มีหลุมหลบภัยด้วย ซึ่งลักษณะของหลุมหลบภัยจะก่อด้วยอิฐแดง เป็นหลุมเผาถ่านมาก่อน เมื่อมีเสียงหวอเตือนชาวเลบ้านหินลูกเดียวก็จะพากันวิ่งไปหลบในหลุมนั้น

หลังเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 ก็จะมีชาวบ้านจากต่างถิ่นเริ่มย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานเพิ่มขึ้น ในสมัยนั้นคนที่เข้ามาอยู่ก็จะถากถางป่าเพื่อจับจองที่ดิน *“ครอบครัวไหนมีลูกมากก็สามารถจับจองที่ดินได้มากเนื่องจากมีกำลังมาก ใครมีลูกน้อยกำลังน้อยก็จับจองพอได้อยู่อาศัย ยังเป็นช่วงที่ไม่มีโฉนดที่ดินแต่อย่างใด อยู่อาศัยกันแบบพี่น้องกันพึ่งพากันได้ ถ้าครอบครัวไหนเดือดร้อนมีปัญหาเรื่องเงินทองก็จะเอาที่ดินจำนองคนที่มีเงินมากกว่า โดยที่ไม่ต้องมีสัญญากู้ยืมและที่ดินก็ยังไม่มีโฉนด แต่ชาวบ้านก็อยู่กันอย่างมีความสุข”*สำหรับเรื่องเอกสารสิทธิ์ในที่ดินม๊ะวันบอกว่า *“มาตอนหลัง มี กำนันตุด ได้ช่วยทำเอกสารเรื่องโฉนดให้ชาวบ้าน”* ซึ่งม๊ะวันก็ไม่แน่ใจ เนื่องจากฟังมาจากคนอื่นอีกทีเหมือนกัน

4) การประกอบอาชีพ

ชุมชนชาวเลบ้านหินลูกเดียว ยังมีวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพเชื่อมโยงกับทางทะเลอยู่โดยส่วนมาก แม้ว่าในระยะหลังจะมีชาวเลบางส่วนที่กลายไปเป็นลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้ขาว (อบต.ไม้ขาว) และลูกจ้างของแขวงการทางในพื้นที่ เนื่องจากมีรายได้ต่อเดือนที่แน่นอน แต่ในช่วงวันหยุดหรือหลังเลิกงานก็ยังออกทะเลหาสัตว์ทะเลเช่นเดิม ซึ่งอาชีพของชาวเลหินลูกเดียวสามารถจำแนกได้ดังนี้

- มีเรือและออกเรือทำประมงพื้นบ้าน 10 ครัวเรือน
- กลุ่มผู้หญิงหาหอยและแกะหอยติบ 30 คน
- ลูกจ้างของ อบต.ไม้ขาว 6 คน
- ลูกจ้างของแขวงการทางภูเก็ต 30 คน

อาชีพของผู้หญิงชาวเลชุมชนหินลูกเดียว

5) วิถีชีวิตวัฒนธรรมชุมชน

ชุมชนชาวเลบ้านหินลูกเดียว เป็นชาวเลที่เรียกกันว่า “มอแกลน” หรือ “มอแกนตามับ (Mokentamub) หมายถึงมอแกนบก หรือที่เรียกกัน

ว่ามอแกล้น (อรุณรัตน์ สรรเพ็ชร, “วิถีชีวิตชาวเลชุมชนบ้านราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต”, ภูเก็ต : สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต, 6)

ชาวเลบ้านหินลูกเดียว ยังมีวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย ภายในชุมชนไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะ มีการช่วยเหลือแบ่งปันกันมาโดยตลอด สำหรับประเพณีวัฒนธรรมหลายอย่างยังมีส่วนเชื่อมโยงกับชาวเลชุมชนบ้านแหลมหลาซึ่งอยู่ใกล้กัน ซึ่งประเพณีวัฒนธรรมของชาวเลกลุ่มนี้ที่จะมีขึ้นทุกๆ รอบปี ประกอบด้วย ประเพณีนอนหาด การทำบุญตายายถ้วย การทำบุญบ้าน ประเพณีลอยเรือ และการทำบุญแต่งเปลว

ประเพณีนอนหาดจากการบอกเล่าต่อๆ กันมาของชาวเลบ้านหินลูกเดียวเรื่องการนอนหาด ว่า *“เมื่อก่อนมีชาวเลในหมู่บ้านได้ออกไปหาปลาบริเวณหน้าหาดหินลูกเดียว หรือที่เรียกกันว่าหาดไม้ขาว หรือหาดทรายแก้ว แต่วันนั้นหาปลาอยู่นานก็ไม่ได้ปลา แกก็เลยบนบานกับพ่อตาหินลูกเดียวขอให้ได้ปลามากๆ แล้ววแกจะมานอนหน้าหาดหินลูกเดียว แล้วแกก็ได้ปลาตามที่แกต้องการและบนบานเอาไว้ เมื่อกลับมาหมู่บ้าน แกก็เลยชวนคนในหมู่บ้านไปนอนหาดด้วยกัน”* จึงเป็นความเชื่อต่อๆ กันมาของชาวเลบ้านหินลูกเดียวและชาวเลบ้านแหลมหลารวมถึงชาวเลจังหวัดพังงาเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของพ่อตาหินลูกเดียว ใครมีปัญหาหรือมีความต้องการอะไรก็จะมีการบนบานไว้ เมื่อครบรอบปีก็จะมานอนหาดแก้บนกันเป็นประจำทุกปี

สำหรับการนอนหาด ในอดีตชาวเลจะมีการนอนหาดแค่คืนเดียว คือในวันขึ้น 13 ค่ำ เดือน 4 แต่ต่อมาได้มีการบนบานสิ่งต่างๆ กันต่อมาเรื่อยๆ จากที่ประกอบพิธีกรรมนอนหาดแค่คืนเดียวก็เพิ่มขึ้นมาเป็น 3 คืน และในช่วงหนึ่ง โต๊ะหมอ (หมอที่ประกอบพิธีกรรม) ซึ่งเป็นผู้นำชุมชนชาวเลตามธรรมชาติ เห็นว่าในช่วง เดือน 4 เริ่มมีฝนตก โดต๊ะหมอจึงได้ขยับเลื่อนขึ้นมาเป็นช่วง เดือน 3 ซึ่งตรงกับวันขึ้น 13 –15 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปี เป็นช่วงเวลาที่พระจันทร์เต็มดวง

ประเพณีนอนหาด : ขอบคุณภาพ คุณวิโชติไกรเทพ

คืนสุดท้ายของการนอนหาด ชาวเลจะทำพิธีสะเดาะห์เคราะห์ร่วมกัน

ประเพณีการทำบุญตายายถ้วย จากการที่ชาวเลเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความเชื่อและนับถือวิญญาณบรรพบุรุษ ประเพณีดังกล่าวเปรียบเสมือนการเซ่นไหว้และเป็นการแก้บนสำหรับชาวเลที่ได้บนบานศาลกล่าวเอาไว้ ด้วยความเชื่อดังกล่าว เล่ากันว่า *“หากชาวเลบ้านไหนมีเด็กแรกเกิด แล้วเด็กเล็กมีอาการร้องให้ไม่ยอมหยุด ก็จะไปหาโต๊ะหมอในหมู่บ้านมาช่วยดูว่าเด็กเป็นอะไร ซึ่งหากโต๊ะหมอบอกว่าโดนตายายถ้วย โต๊ะหมอก็บอกให้บ้านหลังนั้นรับตายายถ้วยมาอยู่ด้วย เด็กก็จะหยุดร้องให้โดยปริยาย”* ซึ่งความเชื่อและการนับถือวิญญาณบรรรพบุรุษของชาวเลนี้ จะมี

เหมือนกันสำหรับชาวเลทุกชุมชน และจะทำบุญเดือน 4 เช่นกัน แล้วแต่ว่ากลุ่มชุมชนไหนเรียกว่าอย่างไรแตกต่างกันออกไป

สำหรับ “ประเพณีการทำบุญตายายถ้วย” ของชุมชนชาวเลบ้านหินลูกเดียวนั้น จะมีการเตรียมทำของเซ่นไหว้ในช่วงข้างขึ้น เดือน 4 แล้วแต่ทางโต๊ะหมอที่ทำพิธีในหมู่บ้านกำหนดซึ่งของที่จะเซ่นไหว้ประกอบด้วย ไก่ต้ม 2 ตัว (ตัวผู้ 1 ตัว ตัวเมีย 1 ตัว) ตัดเป็นส่วนๆ สำหรับใส่ในถ้วย 4 ใบ รองด้วยถาด โดย ในถ้วยที่ 1 ใส่หัวไก่ ถ้วยที่ 2 ใส่ปีกไก่ ถ้วยที่ 3 ใส่ตีนไก่ และถ้วยที่ 4 ใส่ตับไก่ สำหรับถาดใบแรกจะเป็นไก่ตัวผู้ ถาดใบที่ 2 จะเป็นไก่ตัวเมียแยกกัน ส่วนของเลือดไก่ ทั้ง 2 ตัวนั้นจะใส่ในกระทงที่ทำด้วยใบพ้อ หรือใบกะพ้อ สำหรับขนมหวานที่นำมาเซ่นไหว้ที่ขาดไม่ได้ คือ ขนมบัวลอย หรือที่ชาวเลเรียกว่า “ต้มบวดชีกวาง” โดยที่ชาวเลจะทำแป้งเป็นก้อนเล็กๆ จากนั้นในพื้นที่ถาดที่เหลือชาวเลก็จะนำกระทงใบกะพ้อใส่ลงไปจนเต็มถาด แล้วตักเอาต้มไก่และบัวลอยใส่ในกระทงทุกกระทงจนเต็มถาดก่อนที่โต๊ะหมอจะทำพิธีกรรม

การทำบุญเดือน 6และเดือน 11 : ขอบคุณภาพ คุณวิโชติ ไกรเทพ

ผู้นำตามธรรมชาติ หรือโต๊ะหมอประจำชุมชน การยืนยันถึงการอยู่อาศัยในพื้นที่มาอย่างยาวนานอีกด้านหนึ่งชุมชนชาวเลบ้านหินลูกเดียว คือการสืบทอดของโต๊ะหมอที่สืบต่อมาหลายรุ่น ซึ่งการเปลี่ยนโต๊ะหมอจะเกิดขึ้นเมื่อโต๊ะหมอคนก่อนเสียชีวิตลง หรือชรามากจนไม่สามารถประกอบพิธีกรรมได้ สำหรับโต๊ะหมอในชุมชนชาวเลบ้านหินลูกเดียวที่ผ่านมา ประกอบด้วย

1. โต๊ะชัดมัน 2. โต๊ะเลื่อน 3. โต๊ะแกบ

4. โต๊ะมะสาด 5. โต๊ะช่วง 6. โต๊ะแขม

7. หมอบน 8. หมอปุณ – หมอลัก

สำหรับโต๊ะหมอที่ทำพิธีกรรมในหมู่บ้าน จะเห็นได้ว่าภายหลังชาวเลบ้านหินลูกเดียวจะเรียกว่าหมอแล้วตามด้วยชื่อ (ในรุ่นที่ 7) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในช่วงสึนามิ และในรุ่นปัจจุบันจะมีหมอที่ทำพิธีถึง 2 คน ซึ่งชาวเลบ้านหินลูกเดียวเห็นว่าหมอทั้งสองมีความชำนาญในพิธีกรรมที่ต่างกัน

6) ผังเครือญาติ หรือผังตระกูลชาวเลหินลูกเดียว

ชาวเลชุมชนหินลูกเดียว เป็นชาวเลกลุ่มมอแกลน มีนามสกุลในเครือของชาวเลมอแกลนโดยทั่วไป ประกอบด้วย ตระกูล ปราบสมุทร ตุหรัน ตันเก วารี ราวี เชี่ยวชาญ หาญทะเลกล้าทะเล (มาจากชาวเลบ้านขนิม อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา) สมุทรวารี (มาจากชาวเลเกาะพระทอง อ.คุระบุรี จ.พังงา) อำพล(มอแกลนมาได้กับอูรัคลาโว้ย ซึ่ง แยกมาจากตระกูล ตันเกกับประมงกิจ) ซึ่งในจำนวน 10 ตระกูล ที่กล่าวมานี้ มีตระกูลหลักๆ ที่เข้ามาบุกเบิกในยุคเริ่มแรกก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ในปี

พ.ศ. 2482 จำนวน 7 ตระกูล ซึ่งเป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่าชาวเลมาอยู่และใช้ประโยชน์ในพื้นที่ก่อนที่จะมีกฎหมายป่าไม้ (พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484) รวมถึงกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และประกาศต่างๆ ที่ตามมาภายหลัง กลายเป็นชุมชนชาวเลในที่ต่างๆ เป็นผู้อยู่อาศัยในที่ดินรัฐในปัจจุบัน

แบบแสดงผังตระกูล

ผังตระกูลของ ด้วง ปราบสมุทร

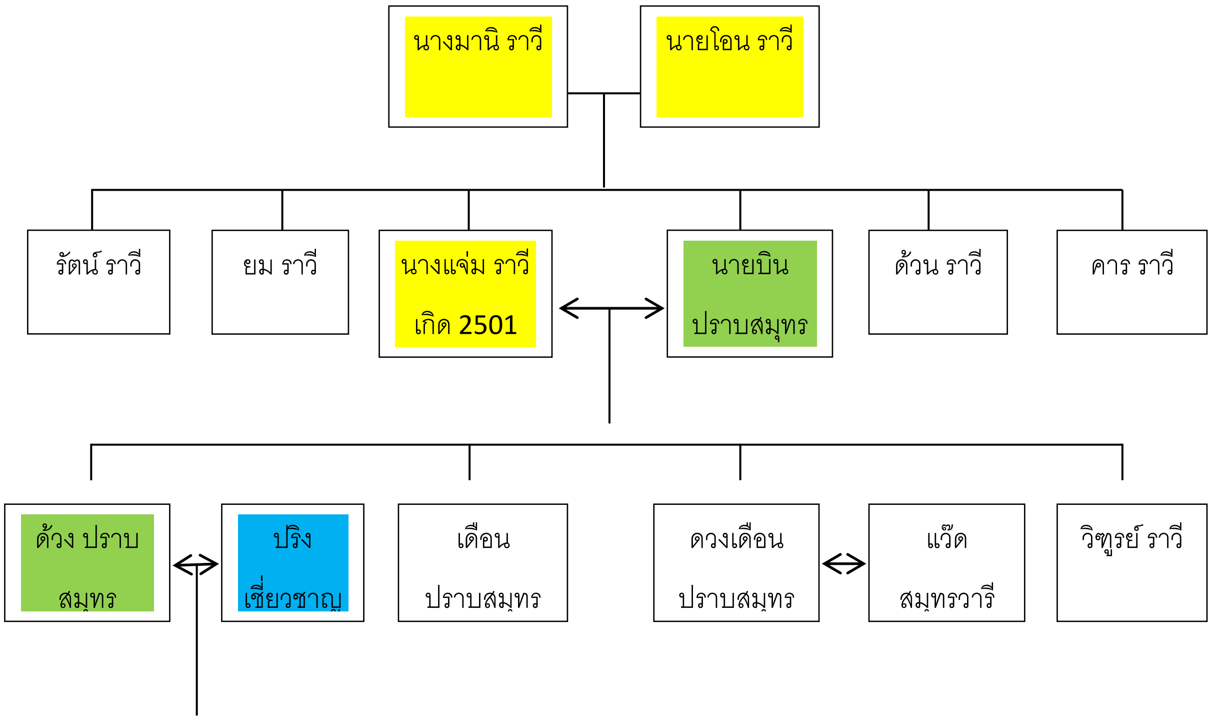

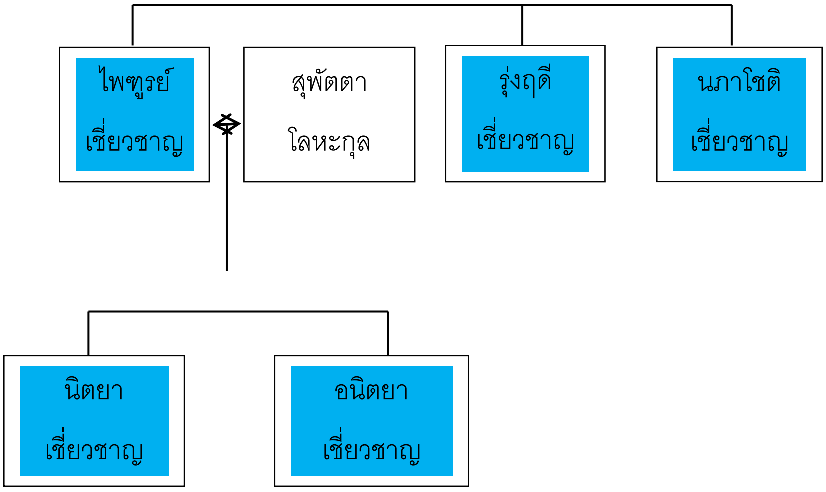

จากผังตระกูลตระกูลของ “ด้วง ปราบสมุทร” จะเห็นได้ว่า ต้นตระกูลมาจาก ตระกูล “ราวี” ซึ่งมีนางมานิ ราวี และนายโอน ราวี ผู้ซึ่งเป็นตาและยายของด้วง ปราบสมุทร และตระกูลปราบสมุทร ฝ่ายปู่และย่า **ความสำคัญ** ของความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์มอแกลนในอดีตจะยังไม่แต่งงานกับคนภายนอก จากกลุ่มตระกูลหลักที่มาด้วยกันเมื่อมีลูกมีหลานจะแต่งงานข้ามกันไปมา ซึ่งในส่วนของ “ด้วง ปราบสมุทร” เมื่อแต่งงานกับตระกูลเชี่ยวชาญ (ตระกูลดั้งเดิมที่มาด้วยกัน) ลูกหลานหลังจากรุ่น “ด้วง” ก็จะเป็น “เชี่ยวชาญ” ต่อไป

สำหรับ **ความสำคัญ** อีกประการ คือ การนับช่วงเวลาที่เข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่ เมื่อนางมานิ ราวี และนายโอน ราวี จำความได้ว่าในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ยังต้องอพยพลงไปอยู่ในหลุมหลบภัยที่ทางราชการมาสร้างไว้ให้ แสดงว่า ในขณะนั้นทั้ง 2 จำเรื่องราวในอดีตได้แล้ว แสดงว่ามาอยู่ในพื้นที่บุกเบิกใหม่ตั้งแต่ก่อนเกิดสงคราม ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลสัมภาษณ์ ว่า *“นางมานิ ราวี เสียชีวิตตอนอายุ 90 ปี ในชุมชนชาวเลหินลูกเดียว เกิดขึ้นภายหลังเหตุการณ์ไฟไหม้ชุมชนได้ไม่นาน”* แสดงว่า นางมานิ ราวี เกิดเมื่อ ปี พ.ศ.2462 และมีความหมายสำคัญ คือ ชุมชนชาวเลหินลูกเดียว อยู่ในพื้นที่ปัจจุบันมามากกว่า 100 ปี

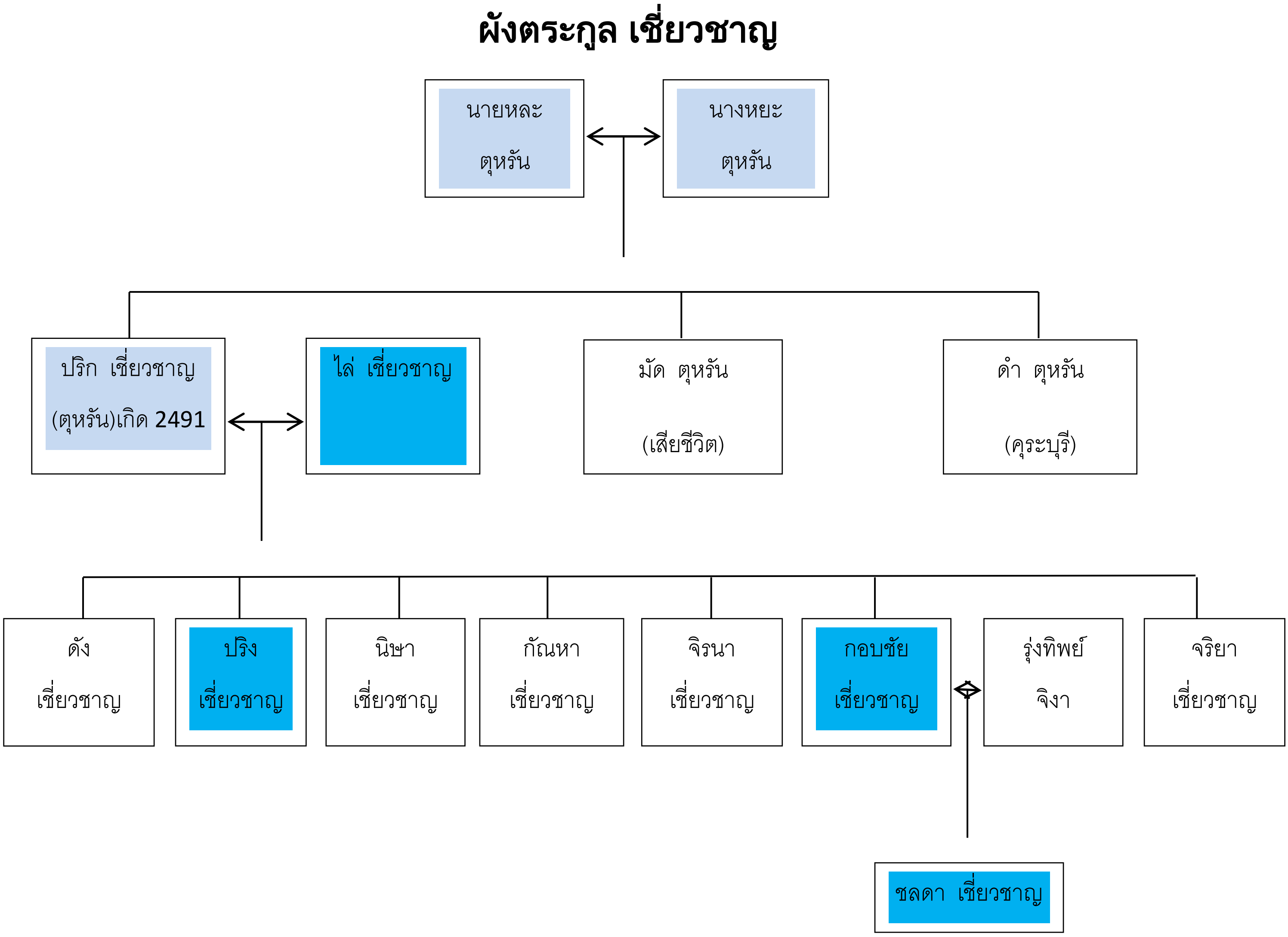

สำหรับกรณีตระกูล "เชี่ยวชาญ" ก็เป็นกรณีที่เชื่อมโยงกับ ตระกูล "ปราบสมุทร" และยังไขว้กันไปมาเช่นเดียวกัน จะเห็นได้ว่า กลุ่มคนดั้งเดิมเมื่ออพยพมาด้วยกัน ลูกๆ เติบโตขึ้นมาก็จะแต่งงานในกลุ่มมอแกลนด้วยกัน จึงสามารถพูดได้ว่า ชุมชนหินลูกเดียวเป็นญาติกันทั้งชุมชน สำหรับในปัจจุบันเริ่มมีการแต่งงานข้ามชุมชน แต่ก็ยังคงเป็นชาวเลด้วยกัน ซึ่งมีทั้ง ชาวเลมอแกลนแต่งงานกับชาวเลอูรักลาโว้ย และชาวเลมอแกลนแต่งงานกับชาวเลมอแกน ซึ่งในปัจจุบัน ชุมชนชาวเลหินลูกเดียวจะมีหลากหลายตระกูลมากขึ้น

7) สถานการณ์ปัญหาที่ดิน สาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้น และแนวทางผลักดันการแก้ปัญหา

สำหรับสถานการณ์ปัญหาที่ดินของชุมชนชาวเลบ้านหินลูกดียวนั้น ประกอบด้วย 3 ส่วนที่สำคัญ คือ ที่อยู่อาศัย ที่ประกอบพิธีกรรม และพื้นที่สุสาน

ที่อยู่อาศัย ชุมชนชาวเลบ้านหินลูกเดียว มีที่ดินที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองจำนวน 17 หลัง และอยู่ในที่ดินป่าชายเลน (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง) จำนวน 35 หลัง ก่อนหน้านี้ในช่วง ปี พ.ศ.2553 ชุมชนชาวเลบ้านหินลูกเดียวได้นำเสนอข้อมูลของชุมชนต่อสำนักงานโฉนดชุมชน(การยื่นขอโฉนดชุมชน เมื่อ วันที่ 18 ธันวาคม 2553) ที่กำกับดูแลโดยสำนักนายกรัฐมนตรี ตามนโยบายโฉนดชุมชนในขณะนั้น ซึ่งชุมชนได้รับการรับรองเป็นพื้นที่โฉนดชุมชนแล้วในปี พ.ศ.2554 แต่ภายหลังเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยคนจนได้เปลี่ยนรูปแบบและไปอยู่ภายใต้การดูแลของคณะกรรมการจัดการที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ซึ่งรูปแบบการจัดการที่ดินก็เป็นไปตามแนวทาง คทช.ต่อไป ซึ่งชุมชนชาวเลบ้านหินลูกเดียว เป็นชุมชนเป้าหมายที่ทาง คทช.จังหวัดภูเก็ตกำหนดไว้ในปี พ.ศ. 2562 ซึ่งได้ผ่านมติ คทช.ระดับจังหวัดแล้ว และมีการส่งข้อมูลถึงกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ซึ่งเป็นหน่วยงานเจ้าของพื้นที่ เพื่อนำเรื่องเข้าคณะกรรมการจัดการที่ดินแห่งชาติต่อไป

พื้นที่ประกอบพิธีกรรม สำหรับพื้นที่การประกอบพิธีกรรมของชุมชนชาวเลบ้านหินลูกเดียวนั้น แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ พื้นที่หลาโต๊ะ เป็นพื้นที่ประกอบพิธีกรรมส่วนกลางของชุมชน ซึ่งยังไม่มีความชัดเจนเรื่องที่ดินทางทีมวิจัยต้องหาข้อมูลรายละเอียดเพิ่มเติม และ พื้นที่ประกอบพิธีกรรมนอนหาด บริเวณหน้าหาดไม้ขาว หรือหาดทรายแก้วในปัจจุบัน ซึ่งอยู่ในเขตอุทยานสิรินาถ

พื้นที่สุสาน หรือเปลวฝังศพ สำหรับชุมชนชาวเลบ้านหินลูกเดียวและชุมชนชาวเลบ้านแหลมหลา ใช้พื้นที่สุสานไม้ขาว ซึ่งที่ดินอยู่ในการดูแลของกรมธนารักษ์ โดยก่อนหน้าเหตุการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด

19 ทางกรมธนารักษ์ได้ทำข้อมูลพื้นที่แล้ว แต่การกันแนวเขตพื้นที่ยังไม่แล้วเสร็จ

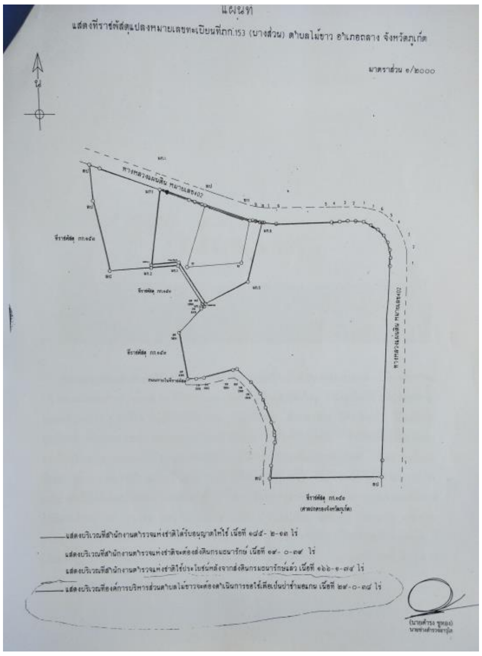

แผนที่แสดงแนวเขตที่ดินธนารักษ์ ซึ่งมีพื้นที่ที่องค์การบริหารส่วนตำบลไม้ขาวจะต้องดำเนินการขอใช้เป็นพื้นที่สุสานของมอแกน เนื้อที่ 24-0-38 ไร่ (จากแผนที่เป็นแปลงที่ดินด้านเหนือสุด)

8) รูปแบบการจัดการที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมโดยชุมชน

ด้วยความเป็นตัวตนของชาวเล ที่มีวิธีคิดและการกระทำที่รักสงบ ไม่แย่งชิงทรัพยากรกับใคร ไม่มีแนวคิดในเรื่องเอกสารสิทธิหรือการครอบครองที่ดินแบบปัจเจกบุคคล ทำให้ชุมชนชาวเลเกือบทั้งอันดามันมีปัญหาเรื่องที่ดินที่อยู่อาศัย ที่ประกอบพิธีกรรม และแม้แต่พื้นที่สุสานเกือบทุกชุมชน ชาวเลทุกชุมชนจะไม่มีรั้วกั้นแนวเขตอยู่กระจายทั่วพื้นที่ชุมชน ดูเหมือนไม่มีระเบียบ แต่รู้สึกได้ถึงความเป็นอิสระ ชุมชนหินลูกเดียวเองก็เช่นกัน ตามประวัติศาสตร์คำบอกเล่าของผู้สูงอายุต้องออกมาจากหมู่บ้านเดิมเพื่อทำมาหากิน (ปลูกข้าวไร่) ซึ่งคาดว่าจะใช้ระยะเวลา 4 เดือนเศษ เมื่อกลับไปยังชุมชนที่อาศัยอยู่พบว่ามีกลุ่มคนในพื้นที่อ้างสิทธิในที่อยู่อาศัยนั้นแล้ว ชาวเลทั้งชุมชนขณะนั้นก็ไม่ได้โต้แย้งสิทธิตนเองแต่อย่างใด กลับพาครอบครัวและชุมชนย้ายกลับมาพื้นที่ที่เคยปลูกข้าวไร่ บางส่วนก็แวะสร้างที่อยู่อาศัยที่ท่าใหญ่ ซึ่งปัจจุบันคือชุมชนชาวเลท่าใหญ่

จังหวัดพังงา ซึ่งอยู่ใกล้กับสะพานสารสิน บางส่วนก็แวะสร้างที่อยู่อาศัยที่ชุมชนชาวเลแหลมหลา และบางส่วนได้เลยมาสร้างที่อยู่อาศัยที่ท่าหยิด (คาดว่าเป็นด่านหยิด ตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง ในปัจจุบัน) ก็อยู่ได้ในระยะสั้นเนื่องจากมีผู้อ้างสิทธิในพื้นที่อีกเช่นกัน ทำให้ชาวเลกลุ่มดังกล่าวต้องมาตั้งถิ่นฐานชุมชนในพื้นที่ชุมชนหินลูกเดียวในปัจจุบัน

ชาวเลชุมชนหินลูกเดียวในปัจจุบันมีเอกสารสิทธิในที่ดินของตนเอง 17 หลังคาเรือน ในขณะอีก 35 หลังคาเรือนอยู่ในที่ดินของป่าชายเลนดูแลโดยกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ซึ่งกลุ่มที่อยู่ในที่ดินป่าชายเลนดังกล่าว เดิมเคยอยู่ในที่ดินซึ่งบรรพบุรุษเคยครอบครองมา อยู่ในลักษณะครอบครัวขยายกระจายกันในที่ดินที่ครอบครอง แต่เนื่องจากหลายครอบครัวเมื่อมีความจำเป็นเร่งด่วน เงินขาดมือก็จะมีการนำไปจำนอง ซึ่งลูกหลานหรือครอบครัวขยายหลังอื่นๆ ไม่รู้เหตุการณ์ สุดท้ายที่ดินที่อยู่อาศัยหลุดมือก็ต้องถอยร่นไปอยู่ในป่าชายเลน ซึ่งเป็นสิ่งที่ชาวเลหินลูกเดียวคิดตรงกันว่าเป็นบทเรียนราคาแพง เพราะที่ดินในภูเก็ตราคาสูงมากในชีวิตนี้คงไม่สามารถหาซื้อได้อีกแล้ว

จากการที่มีการศึกษาเรื่องชาวเลและมีคน/หมู่คณะ/หน่วยงานต่างๆ เข้ามาทำงานกับชาวเล ทำให้พบบทเรียนการสูญเสียที่ดินที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลในหลายพื้นที่ การไม่สามารถทำกินในพื้นที่ที่เคยทำกินมาก่อนตั้งแต่อดีต การมีปัญหาเรื่องพื้นที่สุสานฝังศพของชาวเล พื้นที่ประกอบพิธีกรรม การศึกษา การรักษาพยาบาล และอื่นๆ นำไปสู่การช่วยกันผลักดัน มติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล2 มิถุนายน พ.ศ.2553 แต่ชาวเลทั้งหมดรวมถึงชาวเลหินลูกเดียว พบว่า ไม่สามารถฟื้นฟูหรือคุ้มครองพวกเขาได้ แม้ว่าในมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวจะมีการระบุกระทรวงต่างๆ รับผิดชอบในประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกระทรวง ทบวง กรม ชัดเจน และในแต่ละรัฐบาลยังมีการตั้งคณะกรรมการอำนวยการบูรณาการนโยบายเพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตและแก้ไขปัญหากลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล และล่าสุดมีคำสั่งแต่ตั้ง คณะกรรมการแก้ไขปัญหา ความมั่นคงในพื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน และพื้นที่ทางจิตวิญญาณของชุมชนชาวเล แต่

การปัญหาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลก็ยังเป็นปัญหาที่ไม่สามารถสร้างความคืบหน้าในการแก้ปัญหาได้จึงนำมาสู่ **แนวคิดเรื่อง "พื้นที่ทางวัฒนธรรมพิเศษ" จนเกิดการผลักดัน "ร่าง พระราชบัญญัติส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีกลุ่มชาติพันธุ์ พ.ศ. ......"**

แต่ในแง่ปฏิบัติของคณะกรรมการชุมชนชาวเลหินลูกเดียว เคยเห็นชอบแนวคิดเรื่องโฉนดชุมชนซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาลในปี พ.ศ. 2553 (รัฐบาลนายอภิสิทธิ เวชชาชีวะ) ซึ่งเป็นแนวคิดเรื่อง "สิทธิร่วมของชุมชน" แม้ว่าจะได้การเห็นชอบแล้วแต่ก็ไม่มีความคืบหน้าเช่นเดียวกัน

ปัจจุบันชุมชนชาวเลหินลูกเดียวอยู่ในพื้นที่ที่ทางกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ได้สำรวจและนำเสนอเป็นพื้นที่ดำเนินการตามนโยบายการจัดการและกระจายการถือครองที่ดินของชุมชนตามนโยบายรัฐบาลพลเอกประยุทธ จันทรโอชา และผ่านมติของ คทช.จังหวัดภูเก็ตตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 ซึ่งแนวทางและวิธีคิดของการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาสอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม จะได้วิเคราะห์ในบทสรุปต่อไป

9) ทิศทางการพัฒนาของจังหวัดที่มีผลต่อการหนุนเสริมชุมชน หรือส่งผลกระทบกับชุมชน

เหตุการณ์สำคัญของชาวเลหินลูกเดียว ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่โดยท้องถิ่นและจังหวัด

ชุมชนชาวเลหินลูกเดียว เกิดเหตุการณ์ไฟไหม้ชุมชนเมื่อ วันที่ 29 กรกฎาคม 2552 (บ้านส่วนที่อยู่ในที่ดินป่าชายเลน) เกิดความเสียหายทั้งหมด 17 หลังคาเรือน ในช่วงดังกล่าวมีนายวิชัย ไพรสงบ เป็นผู้ว่าราชการจังหวัด มีการช่วยสร้างบ้านให้ชาวเลหินลูกเดียวทั้ง 17 หลังคาเรือน โดยผู้ว่าฯ อำนวยการประสานทั้งหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบลไม้ขาว) ภาคเอกชน และหนุนเสริมงบประมาณ

รวมทั้งเครือข่ายสิทธิชุมชนพัฒนาภูเก็ตที่เข้าไปหนุนเสริมด้านแรงงานและทีมช่างสำหรับสร้างบ้าน เป็นครั้งแรกที่ทุกภาคส่วนในจังหวัดภูเก็ตเข้าไปช่วยเหลือชุมชนชาวเล

ชุมชนชาวเลหินลูกเดียวสามารถดำเนินงานการพัฒนาชุมชนตามแนวทางบ้านมั่นคงได้รับงบประมาณจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) บนพื้นฐานการมีเอกสารรับรองความเป็นชุมชนจากผู้ใหญ่บ้าน และองค์การบริหารส่วนตำบลไม้ขาว

แนวคิด วิสัยทัศน์ และการพัฒนาจังหวัดภูเก็ตที่มีผลต่อการหนุนเสริมชุมชน หรือส่งผลกระทบกับชาวเลในยุทธศาสตร์ของจังหวัดภูเก็ตไม่เป็นที่ชัดเจน อันอาจสืบเนื่องจากพื้นฐานและวิธีคิดของผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ตที่มีการสลับสับเปลี่ยนทุก 1 หรือ 2 ปี และ/หรือข้อมูลความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลยังเป็นที่รับรู้น้อยในสังคมไทย เราเพิ่งมารู้จักกลุ่มชาติพันธ์ชาวเล ชุมชนชาวเลหลังเหตุการณ์สึนามิ เมื่อปลายปี พ.ศ. 2547 เป็นสำคัญ ฉะนั้นที่ผ่านมาการปฏิบัติและการพัฒนาชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลในจังหวัดภูเก็ตจึงขึ้นอยู่กับผู้ที่มาดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัด และพื้นฐานของหัวหน้าส่วนราชการในพื้นที่เป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตาม เมื่อรัฐบาลอภิสิทธิ เวชชาชีวะมีมติ ครม. 2 มิถุนายน 2553 จึงเป็นประเด็นและสาระสำคัญในการพัฒนากลุ่ม/ชุมชนชาติพันธุ์ชาวเลในระดับจังหวัดที่ผ่านมา โดยทุกจังหวัดที่มีชุมชนชาวเล (5 จังหวัดอันดามัน ระนอง พังงา ภูเก็ต และสตูล) อยู่ในพื้นที่จะมีวัฒนธรรมจังหวัดแต่ละจังหวัดเป็นผู้หนุนเสริม สนับสนุนการพัฒนากลุ่มชาวเลเป็นสำคัญ

จากแนวนโยบายของรัฐบาลที่ออกเป็นมติ ครม.ตามข้างต้น หากมีการทำงานอย่างจริงจังโดยคณะอนุกรรมการฟื้นฟูชีวิตชาวเลระดับจังหวัด 5 จังหวัด ซึ่งยังคงมีอยู่จนถึงปัจจุบัน การหนุนเสริมและการพัฒนาวิถีชีวิตชุมชนชาวเลน่าจะมีความคืบหน้ามากกว่านี้

ทิศทางการพัฒนาและหนุนเสริมของจังหวัดภูเก็ตเกี่ยวกับชุมชนชาวเลที่ผ่านมา โดยส่วนมากจึงอยู่ในลักกษณะการผสมผสานกับการ

ท่องเที่ยวที่เป็นการสร้างเศรษฐกิจในพื้นที่เป็นสำคัญ เช่น ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์ของจังหวัดภูเก็ตในงานข้อเสนอจากการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต[3] ข้อที่ 6. เรื่องงานประเพณีลอยเรือชาวเล เป็นพิธีที่จัดขึ้นในกลางเดือน 6 และ เดือน 11 โดยกลุ่มชาวเลที่หาดราไวย์และบ้านสะปำ จะมีพิธีลอยเรือในวันขึ้น 13 ค่ำ และกลุ่มชาวเลที่แหลมหลา (ทางตอนเหนือของเกาะภูเก็ต)จะมีพิธีลอยเรือในวันขึ้น 15 ค่ำ ซึ่งถือเป็นพิธีสะเดาะเคราะห์ของชาวเลคล้ายกับพิธีลอยกระทงของชาวไทย มีการสร้างเรือจากไม้ระกำ ตัดผม ตัดเล็บ และทำตุ๊กตาไม้เป็นรูปคนใส่ลงไปในเรือแล้วนำไปลอยเพื่อนำเอาความทุกข์โศก เคราะห์ร้ายต่าง ๆ ออกไปสู่ทะเล มีการเต้นรำสนุกสนานรอบลำเรือที่เรียกว่า "รำรองเง็ง"

โดยข้อเสนอดังกล่าวจะเป็นในเชิงการผลักดันให้มีการอนุรักษ์และรักษาไว้เพื่อเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดภูเก็ตอีกสิ่งหนึ่ง

10) กระบวนการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล

จากการศึกษาวิจัยข้อมูลพื้นที่และประวัติศาสตร์ รวมถึงการศึกษาข้อมูลเอกสารของชุมชนหินลูกเดียว และชุมชนชาวเลในจังหวัดพื้นที่อันดามัน พบว่า ชุมชนชาวเลและวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลไม่สามารถก้าวผ่านประเด็นปัญหาจนนำไปสู่กระบวนการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลได้โดยไม่มีกฎหมายมารับรองชุมชนชาวเลหินลูกเดียวอยู่ในพื้นที่ที่ควรได้รับการดูแล สนับสนุนและพัฒนาด้วยความเป็นชาติพันธุ์ชาวเลตามมติ ครม. 2 มิถุนายน 2553 ตามที่กล่าวมาข้างต้น **แต่ผลในทางปฏิบัติกลับไม่สามารถที่จะพัฒนาไปสู่แนวทางตามมาตรการฟื้นฟูระยะยาว ของมติ ครม.ดังกล่าวได้ คือ การพิจารณากำหนดพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษที่เอื้อต่อกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีลักษณะสังคมวัฒนธรรมจำเพาะ** ซึ่งรวมถึงมาตรการระยะสั้นต่างๆ ที่ไม่

[3]https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pkrujo/article/view/242519

เกิดผลจริงในทางปฏิบัติ ซึ่งจะเห็นได้จากบทสะท้อนในงาน รวมญาติชาติพันธุ์ชาวเล ครั้งที่ 11 "ส่งเสริมวิถีชีวิต สู่การผลักดันกฎหมายและเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล" ระหว่างวันที่ 27 – 29 พฤศจิกายน พ.ศ.2563 ณ ชุมชนชาวเลเกาะหลีเป๊ะ ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล ที่ผ่านมา ซึ่งยังเน้นถึงการต้องมีการผลักดันกฎหมาย "ร่าง พระราชบัญญัติส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ พ.ศ. ..."

จะเห็นได้ว่าทุกภาคส่วนได้เน้นเรื่องการสร้างรูปธรรมในการสร้างพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลเพื่อสามารถให้ประเทศไทยยังคงความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ หรือสังคมพหุวัฒนธรรมตามที่มีมา ชุมชนชาวเลหินลูกเดียวพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาชุมชนและจัดทำฐานข้อมูลชุมชนจนผ่านการพัฒนาด้วยการรับรองชุมชนของท้องถิ่น การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคโดยชุมชนได้รับงบประมาณจากโครงการบ้านมั่นคง ผ่านสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ได้รับการคุ้มครงตามมติ ครม. ผ่านมติการรับรองเป็นพื้นที่โฉนดชุมชน ซึ่งทุกอย่างเป็นการดำเนินงานบนฐานนโยบายของรัฐบาลในขณะนั้นๆ

ความคาดหวังของชุมชนชาวเลหินลูกเดียวในการร่วมผลักดันการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลในการเข้าร่วมงานรวมญาติชาติพันธุ์ชาวเล ครั้งที่ 11 คือการเข้าร่วมผลักดันกฎหมายที่จะช่วยให้เข้าสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ดีขึ้นซึ่ง ในงานดังกล่าว ได้จัดให้มี **กระบวนการรับฟังความคิดเห็น"(ร่าง) พ.ร.บ.ส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์" ของคณะกรรมการยกร่างกฎหมาย**

การที่กลุ่มชุมชนชาติพันธุ์ชาวเล รวมทั้งชุมชนชาวเลหินลูกเดียวต้องร่วมกันผลักดันกฎหมาย "ร่าง พระราชบัญญัติส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ พ.ศ. ..." (หรืออาจจะมีการเปลี่ยนชื่อตามความเหมาะสม) เพราะวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลนั้น ความสำคัญไม่ได้ขึ้นอยู่กับที่อยู่

อาศัยเพียงอย่างเดียว แต่ความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่พึ่งพิงธรรมชาติ ตั้งแต่พื้นที่ทำมาหากินทางบกและทางทะเล พื้นที่ทางจิตวิญญาณ (สุสาน บาลัยที่ประกอบพิธีกรรม) ที่เหล่านี้ชุมชนชาวเลเคยใช้ประโยชน์และครอบครองมาก่อนมีการประกาศเป็นพื้นที่สงวนห้ามต่างๆ ของทางราชการ รวมถึงปัจจุบันที่เอกชนยังสามารถสร้างเขตหวงห้ามในพื้นที่สาธารณะหน้าหาดต่างๆ ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลเกือบสูญไปจากพื้นที่อันดามัน ซึ่งรวมถึงชุมชนชาวเลหินลูกเดียว

พื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรม
ชาวเลบ้านหินลูกเดียว, ชาวเลบ้านท่าใหญ่

ทิศเหนือ

การประกาศเขตคุ้มครองวัฒนธรรมชุมชนชาวเลหินลูกเดียว

การผลักดันเขตคุ้มครองวัฒนธรรม ของพื้นที่ชุมชนชาวเลหินลูกเดียวต้องการผลักดันให้เกิดการประกาศเขตคุ้มครองวัฒนธรรม ดังนี้

ก. พื้นที่เพื่อการอยู่อาศัยหรือพื้นที่ตั้งของชุมชน

พื้นที่อยู่อาศัยของชุมชนชาวเลหินลูกเดียว มีขนาดพื้นที่ 5 ไร่ 2 งาน 52 ตารางวา ซึ่งขณะนี้ประสบปัญหาขาดความมั่นคงในที่อยู่อาศัยในระยะยาว เนื่องจากอาศัยอยู่ในที่ดินรัฐทำให้ไม่สามารถพัฒนาและเข้าถึงระบบสาธารณูปโภคจากรัฐได้

ข. พื้นที่ทำมาหากิน

พื้นที่ทำมาหากินของชุมชนชาวเลหินลูกเดียวที่สำคัญ ประกอบด้วยพื้นที่ทำกินทางทะเลบริเวณอ่าวหน้าชุมชนต่อเนื่องสารสินหน้าหาดในยาง หรือเรียกโดยรวมว่า ภูมิทัศน์อ่าวพังงาซึ่งประสบปัญหาเรื่องการประกาศพื้นที่อุทยานสิรินาซึ่งรวมพื้นที่ในทะเลซึ่งเป็นบริเวณที่ชาวเลเคยเข้าไปทำมาหากินมาแต่ดั้งเดิม

ค. พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ หรือพื้นที่ทางจิตวิญญาณ

พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์หรือพื้นที่ทางจิตวิญญาณ ของชุมชนชาวเลหินลูกเดียว **ประกอบด้วย 3 พื้นที่** คือ **หลาโต๊ะ** ทางชาวเลหินลูกเดียวใช้พื้นที่ดังกล่าวมาตั้งแต่มาตั้งถิ่นฐาน ปัจจุบันเป็นอาคารที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลไม้ขาวมาปรับปรุงใช้ประกอบพิธีกรรมมาอย่างต่อเนื่อง มีขนาดพื้นที่ 0.5 ไร่ ซึ่งขณะนี้ประสบปัญหาความไม่ชัดเจนว่าพื้นที่อยู่ในการดูแลของหน่วยงานใด หรือเป็นพื้นที่มีเอกสารสิทธิ์ อีกพื้นที่ คือ **พื้นที่นอนหาด** เป็นพื้นที่ริมทะเล เรียก หาดไม้ขาว หรือ หาดทรายแก้วที่ชาวเลหินลูกเดียวและชาวเลแหลมหลารวมถึงชาวเลทั้งอันดามันใช้ประกอบพิธีกรรมมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน มีขนาดพื้นที่ประมาณ 10 ไร่ ซึ่งประสบปัญหา เมื่อมีการประกาศเขตอุทยานสิรินาถ ซึ่งทำให้แต่ละปีจะมี

ปัญหาว่าชาวเลไม่ได้ขออนุญาตจากทางอุทยาน แต่ในพื้นที่หน่วยงานต่างๆทราบดีว่าชาวเลมีกิจกรรมดังกล่าวทุกปีตลอดมา และอีกพื้นที่ คือ **สุสานไม้ขาว** หรือ สุสานมอแกน (ภาษาของหน่วยงาน) เนื้อที่ 24-0-38 ไร่ ประสบปัญหา คือ การเร่งรัดให้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลไม้ขาวทำเรื่องเพื่อขอกันพื้นที่ออกจากที่ดินธนารักษ์ ออกเป็นหนังสือสำคัญที่หลวงประเภทสุสาน

นอกจากการกำหนดและคุ้มครองสิทธิในพื้นที่ทั้งสามประเภทแล้ว ชุมชนมีแผนในการส่งเสริมด้านวัฒนธรรม การศึกษา และการเรียนรู้ โดยชุมชนชาวเลหินลูกเดียวเป็นแหล่งศึกษาด้านการแสดงรองแง็ง โดย ม.ราชภัฏภูเก็ต จะส่งนักศึกษาเข้ามาเรียนรู้ทุกปี และทางแกนนำชุมชนก็ยังมีความร่วมมือกับโรงเรียนในพื้นที่ (โรงเรียนท่าฉัตรไชย) ในการเข้าไปให้ความรู้ในช่วงของการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นในพื้นที่

สำหรับความต้องการเพิ่มเติมนั้น ทางชุมชนชาวเลหินลูกเดียว และชุมชนชาวเลแหลมหลา ต้องการให้มีพื้นที่สร้างศูนย์วัฒนธรรมชาวเล เพื่อสร้างพื้นที่ที่ก่อให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ และให้ผู้ที่ต้องการเข้ามาศึกษาเรียนรู้จะได้เข้าใจเบื้องต้น ก่อนเข้าไปศึกษาเรียนรู้การใช้วิถีชีวิตในชุมชน

ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล ชุมชนชาวเลหินลูกเดียวเกิดผลเป็นรูปธรรม ชุมชนชาวเลหินลูกเดียว จึงมีแนวทางการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมเขตคุ้มครองวัฒนธรรมดังนี้

(1) การจัดทำข้อมูลประวัติพื้นที่ ปฏิทินการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ขอบเขตแผนผังการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในวิถีชีวิตชาวเลหินลูกเดียว

(2) การกำหนดระเบียบ กติกา การใช้ประโยชน์พื้นที่เขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมของชาวเลร่วมกัน

(3) แกนนำชุมชนชาวเลหินลูกเดียว จะสร้างความเข้าใจเรื่องเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมชาวเลให้สมาชิกในชุมชนเข้าใจและมีส่วนร่วมในการผลักดันกฎหมายต่อไป

11) บทสรุป

ชุมชนชาวเลหินลูกเดียว เป็นชาวเลกลุ่มมอแกลน ที่ยังคงรักษาอัตลักษณ์ แสดงออกถึงความเป็นตัวตนชาวเลอย่างชัดเจน เป็นชุมชนเล็กๆ ขนาด 52 หลังคาเรือน ตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่ไม่ไกลจากสะพานสารสิน มานานมากกว่า 100 ปี จากการศึกษาวิจัยนี้ พบว่า

(1) กลุ่มชาวเลมอแกลนหินลูกเดียวไม่ใช่กลุ่มชาวเลที่เร่ร่อน แต่เป็นกลุ่มที่ออกไปทำมาหากินตามฤดูกาล ชุมชนชาวเลหินลูกเดียว มีอาชีพหากินทางทะเลเช่นเดียวกับกลุ่มชาวเลอื่นๆ แต่ปัจจัยดำรงชีพที่สำคัญอีกอย่าง คือ ข้าวสาร ในอดีตการตั้งถิ่นฐานขึ้นอยู่กับการจับจองของบรรพบุรุษ ชาวเลหินลูกเดียวในอดีตตั้งถิ่นฐานอยู่ “ในหยง” หรือพื้นที่บริเวณบ้านกะไหล อ.ตะกั่วทุ่งจ.พังงาในปัจจุบัน จากที่เคยออกหาปลาและสัตว์ทะเลต่างๆ เห็นพื้นที่เหมาะสมในการทำ “ข้าวไร่” บริเวณแถว “บ้านด่านหยิด” ในปัจจุบันอยู่บริเวณโค้งคอเอน อ.ถลาง จึงได้ออกมาทำข้าวไร่ทุกปี โดยพาครอบครัวมาด้วย ผ่านมาหลายๆ ปี คนในพื้นที่ในหยงก็ยึดหมู่บ้าน เพราะการออกมาทำข้าวไร่แต่ละครั้งใช้เวลา 4-5 เดือน ด้วยความเป็นชาวเล ไม่มีปากเสียงกับคนนอก บรรพบุรุษจึงพากลับมายังพื้นที่ทำข้าวไร่ แต่ก็มีคนอ้างสิทธิ์เป็นเจ้าของแล้ว จึงได้หาที่เหมาะสมสร้างหมู่บ้านใหม่ซึ่งเป็นที่อยู่ในปัจจุบันที่อยู่มากว่า 100 ปี เป็นหมู่บ้าน/ชุมชนชาวเล ที่มีเส้นทางเข้าออกของเรือสู่ทะเลเฉกเช่นชุมชนชาวเลทั่วไป

(2) ชาวเลหินลูกเดียวเป็นชุมชนชาวเลที่คงอัตลักษณ์ความเป็นมอแกลนไว้จนถึงปัจจุบัน ชาวเลทุกกลุ่มจะนับถือวิญญาณบรรพบุรุษ มี “โต๊ะหมอ” ประจำหมู่บ้านหรือชุมชนสืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่น ชาวเลหินลูกเดียวก็เช่นกัน หากมีคนป่วยการรักษาจะเริ่มต้นด้วยการพาไปหาโต๊ะหมอ

ประจำชุมชน โต๊ะหมอจะเข้าทรงเพื่อสื่อสารกับวิญญาณบรรพบุรุษว่าผู้ป่วยโดนอะไรมาก็จะรักษาอาการเบื้องต้น หากไม่หายจึงพาไปโรงพยาบาล เมื่อชาวเลเสียชีวิตจะใช้การฝังศพทำให้มีงานศึกษาบางชิ้นมองว่าชาวเลเป็นกลุ่มเดียวกับมุสลิม ปัจจุบันในพิธีศพมีการนิมนต์พระมาสวดแต่ศพก็ยังฝังเหมือนเดิม เป็นชุมชนชาวเลที่มีพิธีกรรมตลอดทั้งปี ซึ่งมีความแตกต่างในรายละเอียดอยู่บ้างกับพิธีกรรมของมอแกน และฮูรัคลาโว้ย

(3) **ข้อจำกัดในความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล**ชุมชนชาวเลหินลูกเดียวยังมีปัญหาทั้งในด้านที่ดินที่อยู่อาศัยพื้นที่ประกอบอาชีพ พื้นที่ประกอบพิธีกรรมและพื้นที่ทางจิตวิญญาณเช่นเดียวกับชุมชนชาวเลโดยทั่วไปที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ

(3.1)ที่อยู่อาศัยชุมชนชาวเลหินลูกเดียวอาศัยอยูในที่ดินป่าชายเลน (กรมทรัยากรทางทะเลและชายฝั่ง) จำนวน 35 หลังคาเรือน อยูในที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ จำนวน 17 หลังคาเรือน สำหรับพื้นที่ที่อยู่ในที่ดินรัฐนั้นที่ผ่านมาการแก้ปัญหาขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาลซึ่งไม่มีความต่อเนื่องและขาดความชัดเจนในด้านข้อมูลที่ชาวเลจะเข้าใจได้ ตั้งแต่ นโยบายโฉนดชุมชน ปัจจุบันมาเป็น คทช. แต่ยังไม่มีความคืบหน้าทำให้การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานยังไม่สามารถทำได้

สำหรับชาวเลที่อยู่อาศัยในที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ เริ่มมีการมาอ้างสิทธิการครอบครองว่าที่ดินดังกล่าวได้มีการนำไปจำนองไว้ และไม่มีการไถ่ถอน (ข้อมูลได้มาช่วงปลายการวิจัย) ซึ่งคาดว่าจะเป็นปัญหาในอนาคตอันใกล้นี้

(3.2) พื้นที่ประกอบอาชีพ ชาวเลหินลูกเดียว เป็นกลุ่มชาวเลมอแกลนที่มีการประกอบอาชีพทางบกอยู่ด้วยพอสมควร อาทิ เป็นลูกจ้างแขวงการทางท่าฉัตรไชย แต่ด้วยความป็นชาวเลก็ยัง

ดำรงชีพด้านประมงเป็นหลักทั้งผู้ชายและผู้หญิง ทั้งการออกเรือหาปลาและสัตว์ทะเลต่างๆ ผู้หญิงชาวเลจะหาหอยติบมาต่อยเพื่อขาย ซึ่งบริเวณพื้นที่ใกล้ชุมชนจะเป็นแนวเขตอุทยานสิรินาถโดยส่วนมาก ชาวเลหินลูกเดียวจะต้องออกไปหากินนอกพื้นที่เขตอุทยานซึ่งมีความสัมพันธ์กับความคุ้มทุนและความเสี่ยงในการออกเรือแต่ละครั้งที่ต้องใช้ต้นทุนมากขึ้น ทั้งๆ ที่ชาวเลกลุ่มนี้ทำมาหากินมาก่อน

(3.3)พื้นที่ประกอบพิธีกรรมและพื้นที่จิตวิญญาณพื้นที่ดังกล่าวจากพื้นที่ใกล้ชุมชน คือ หลาโต๊ะ ทางชาวเลหินลูกเดียวใช้พื้นที่ดังกล่าวมาตั้งแต่มาตั้งถิ่นฐาน ปัจจุบันเป็นอาคารที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลไม้ขาวมาปรับปรุงใช้ประกอบพิธีกรรมมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งยังไม่มีผู้มาอ้างสิทธิ์ที่ดินทั้งรัฐและเอกชน ซึ่งทางชุมชนชาวเลหินลูกเดียวจะต้องมีการเสนอเพื่อกันพื้นที่ต่อไป

ในส่วนของพื้นที่ฝังศพบริเวณสุสานไม้ขาว เดิมมีพื้นที่กว้าง ประกอบไปด้วยสุสานชาวเลที่ใช้ประกอบพิธีกรรมมาดั้งเดิมและต่อเนื่อง รวมทั้งต่อมามีสุสานนานาชาติ (หลังเหตุการณ์สีนามิ) ซึ่งปัจจุบันทางสำนักงานตำรวจภูธรภาค 8 มาขอใช้พื้นที่สร้างสำนักงานและบ้านพัก เหลือพื้นที่กันไว้สำหรับสุสานมอแกน (ภาษาของหน่วยงาน) เนื้อที่ 24-0-38 ไร่ ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลไม้ขาวต้องทำเรื่องเพื่อขอกันพื้นที่ออกจากที่ดินธนารักษ์ ออกเป็นหนังสือสำคัญที่หลวง ประเภทสุสานต่อไป

พื้นที่ประกอบพิธีกรรมนอนหาด เป็นพื้นที่ริมทะเล เรียกหาดไม้ขาว หรือ หาดทรายแก้วที่ชาวเลหินลูกเดียวและชาวเลแหลมหลารวมถึงชาวเลทั้งอันดามันใช้ประกอบพิธีกรรมมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน แต่เมื่อมีการประกาศเขตอุทยานได้รวมพื้นที่ดังกล่าวไปด้วยบนพื้นฐานไม่มีการบันทึกการใช้ประโยชน์จริงมาก่อนการประกาศเขตดังกล่าว

(4) **แนวทางแก้ปัญหาที่สำคัญของชุมชนชาวเลหินลูกเดียว** ความคล้ายคลึงของปัญหาสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลทุกชุมชน คือการอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะต่อการสร้างประโยชน์เพื่อธุรกิจท่องเที่ยว ทำให้ถูกเบียดขับจากทุนและกฎหมาย การคาดหวังจากนโยบายของรัฐจะเห็นว่าไม่สามารถแก้ปัญหาที่ต้นเหตุได้ดังที่ตั้งความหวังตั้งแต่มี มติ ครม.ว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเลผ่านมา 10 ปี ปัญหาหลายอย่างกลับรุนแรงมากขึ้น สิ่งที่สามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาได้ คือ ชาวเลเองต้องออกมาเรียนรู้ ผลักดัน และพูดความจริง เพื่อการแก้ปัญหาได้ถูกจุด และนำไปสู่การออกกฎหมายที่สำคัญเพื่อแก้ปัญหาของชาวเลเอง

บทที่ 5 จังหวัดกระบี่

จังหวัดกระบี่มีหมู่บ้านชาวเล จำนวน 10 หมู่บ้านตั้งอยู่ในเกาะพีพี1 หมู่บ้าน เกาะจำ 4 หมู่บ้าน และเกาะลันตา 5 หมู่บ้าน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวอูรักลาโว๊ยแต่ในบางพื้นที่มีชาวมอแกนที่มาแต่งงานกับชาวอูรักลาโว๊ยอยู่อาศัยร่วมกันในชุมชน

ในงานวิจัยชิ้นนี้เลือกพื้นที่ศึกษา 2 พื้นที่ คือ พื้นที่บ้านแหลมตง เกาะพีพี กับพื้นที่เกาะจำบทนี้จะนำเสนอข้อมูลบริบททั่วไปของชุมชน ประวัติศาสตร์ความเป็นมาและการตั้งถิ่นฐาน การประกอบอาชีพและเศรษฐกิจชุมชน วิถีชีวิตวัฒนธรรม สถานการณ์ปัญหาที่ดิน สาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้นมีรายละเอียดแต่ละพื้นที่ดังนี้

5.1 ชุมชนชาวเลแหลมตงเกาะพีพี

ชาวเลแหลมตงเกาะพีพี จังหวัดกระบี่ ถือเป็นกลุ่มชนเผ่าชาวเลผู้บุกเบิกผืนดินเกาะพีพีกลุ่มแรกเลยก็ว่าได้ ชาวเลแหลมตงเกาะพีพี มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนานและน่าสนใจ แท้จริงแล้วชาวเลมี 3 กลุ่ม คือ มอแกลน มอแกน และอูรักลาโว้ย ส่วนชาวเลเกาะพีพีมีทั้งสองกลุ่มรวมกัน คือ มอแกนและอูรักลาโว้ยเป็นชาวเลที่ไม่เพียงแต่ชำนาญเรื่องท้องทะเลแต่ยังมีความรู้ในการเพาะปลูกทั้งข้าวและพืชไร่ต่างๆ มีภาษาพูดเป็นของตนเองเรียกว่า “ภาษาอูรักลาโว้ย” มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ มีเพลงรองเง็งและเล่นรำมะนา เพื่อการดำรงชีพในเกาะที่ห่างไกลจากผู้คนและความเจริญซึ่งความห่างไกลและพื้นที่ที่เป็นเกาะกลับทำให้ชาวเลแหลมตงเกาะพีพีกลุ่มนี้ ได้ตัดสินใจที่จะใช้ชีวิตและลงหลักปักฐานที่เกาะพีพีจังหวัดกระบี่นี้ เนื่องด้วยความอุดมสมบูรณ์ของ

ทรัพยากรทั้งในทะเลและพื้นดินที่บนเกาะ มีทั้งน้ำ ข้าว ปลา อาหารอื่นๆ ที่ทำให้ชีวิตของชาวเลกลุ่มนี้สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยความสงบสุข

เหตุการณ์สำคัญที่ทำให้ความเป็นอยู่ที่สงบเรียบง่ายกลับต้องมาเผชิญกับปัญหาที่เกิดจากการพัฒนาที่ขาดการคำนึงถึงผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวเลเป็นความเศร้าโศกเสียใจกับการสูญเสียที่ดินนำไปสู่การประสบปัญหาอื่นๆ ตามมา บนความสิ้นหวังก็ยังคงมีกำลังใจและแรงผลักดันให้ต้องต่อสู้ไป ส่งผลให้มีมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 2 มิถุนายน 2553 เรื่องแนวนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล ทางชาวเลแหลตงเกาะพีพีได้มีกระบวนการต่อสู้ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยรวมตัวกันเป็นกลุ่มออมทรัพย์ ผ่านกระบวนการต่างๆ โดยได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคีเครือข่าย ทำให้วันนี้ปัญหาต่างๆ เริ่มเบาบางลง และทำให้เห็นความเข้มแข็งของคนในชุมชน มีการฟื้นฟูวิถีชีวิตประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมให้กลับมาอีกครั้ง

สถานการณ์ปัจจุบัน ชาวเลแหลมตงไม่สามารถใช้ชีวิตเหมือนในอดีตได้และได้มีการปรับตัว จากเดิมที่ชาวเลแหลมตงประสบปัญหาด้านสาธารณูปโภคต่างๆ และได้รับผลกระทบจากนโยบายของรัฐบาล อุทยานป่าไม้และการรุกรานของนายทุน ที่คอยแต่ซ้ำเติมและคอยจะทำร้ายชาวเล

ล่าสุดเกิดสถานการณ์การโรคระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา(COVID-19) ในช่วงเดือนธันวาคม 2562 จนถึงปี พ.ศ.2563 ชาวเลแหลมตงเกาะพีพีจะมีวิธีการ กระบวนการแก้ไขปัญหาต่างๆ เหล่านี้ได้อย่างไร อุปสรรคต่างๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้างในชุมชน และชาวเลแหลมตงมีการวางแผนการพัฒนาชุมชนอย่างไรต่อไป เราจะได้สัมผัสกับวิถีชีวิตชาวเลแหลมตง ได้จากผลงานวิจัยชิ้นนี้

1) ข้อมูลพื้นฐานด้านประชากร ด้านพื้นที่

ชุมชนชาวเลแหลมตงเกาะพีพี จังหวัดกระบี่ หมู่ที่ 8 ตำบลอ่าวนาง อำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ ข้อมูลประชากร สำรวจ ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2563 จำนวน 138 คน 32 หลังคาเรือน

หมู่บ้านชาวอูรักลาโว้ย

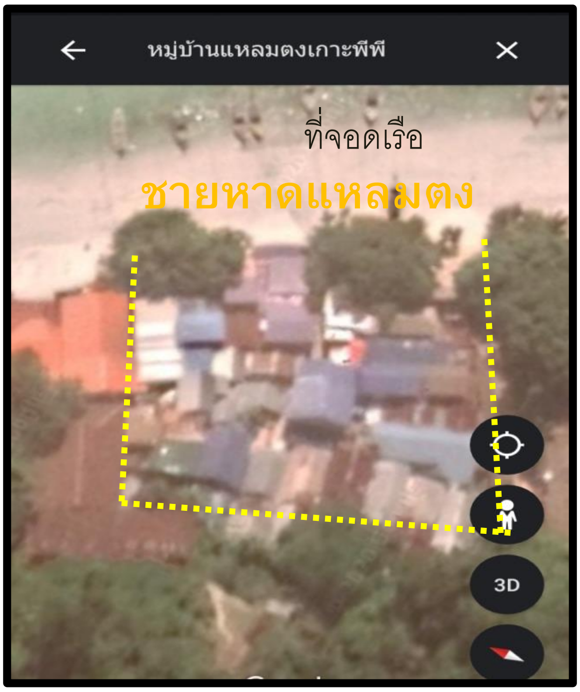

ในชุมชนชาวเลแหลมตง มีบ้านที่เป็นชาวเลทั้งหมด 32 หลังคาเรือน และเป็นคนไทยที่เข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชน 2 หลังคาเรือน รวมมีบ้านในชุมชนทั้งหมด 34 หลังคาเรือน จากการสำรวจข้อมูล ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2563ประชากร 138 คนมีบัตรประชาชน 135 คน ไม่มีบัตรประชาชน 3 คน คือ (1) เป็นชาวเลที่ยังไม่ได้แจ้งเกิดตามทะเบียนราษฎร์ 1 คน คือ เด็กชายมนัส ทองคำ อายุ 15 ปี (2) ที่เป็นชาวมอแกนมาแต่งงานกับชาวเลแหลมตง 1 คน คือ นางแพร ประมงกิจ อายุ 36 ปี และ(3) ที่เป็นชาวญี่ปุ่นมาทำงานที่แหลมตงแล้วแต่งงานกับชาวเลแหลมตง 1 คน คือ นายทัศซิยะ อายุ 43 ปี ในชุมชนปัจจุบันมีผู้สูงอายุจำนวน 6 คน มีเด็กนักเรียนที่เรียนอยู่ที่โรงเรียนบ้านแหลมตง พ.ศ.2563 จำนวน 20 คน นักเรียนทุกคนที่กำลังศึกษาอยู่นั้นมีหลักฐานการแจ้งเกิดตามทะเบียนราษฎร์ทุกคน

ความอุดมสมบูรณ์และสวยงามของเกาะพีพีดึงดูดให้ผู้คนมาตั้งหลักปักฐานในบริเวณหาดและอ่าวที่หลบลม นอกจากชาวเลอูรักลาโว้ยและมอแกนแล้ว เกาะพีพีก็เป็นที่อาศัยและทำมาหากินของชาวไทยมุสลิม เช่น ที่โละลาน่าซึ่งเมื่อประมาณ 70 – 80 ปีที่แล้วมีคนอยู่ไม่เกิน 10 หลัง แต่ต่อมาอีก 20 ปี ก็เพิ่มเป็น 40 หลัง สมัยที่บนบกยังเป็นพื้นที่ป่า

2) ประวัติศาสตร์ความเป็นมาการตั้งถิ่นฐาน

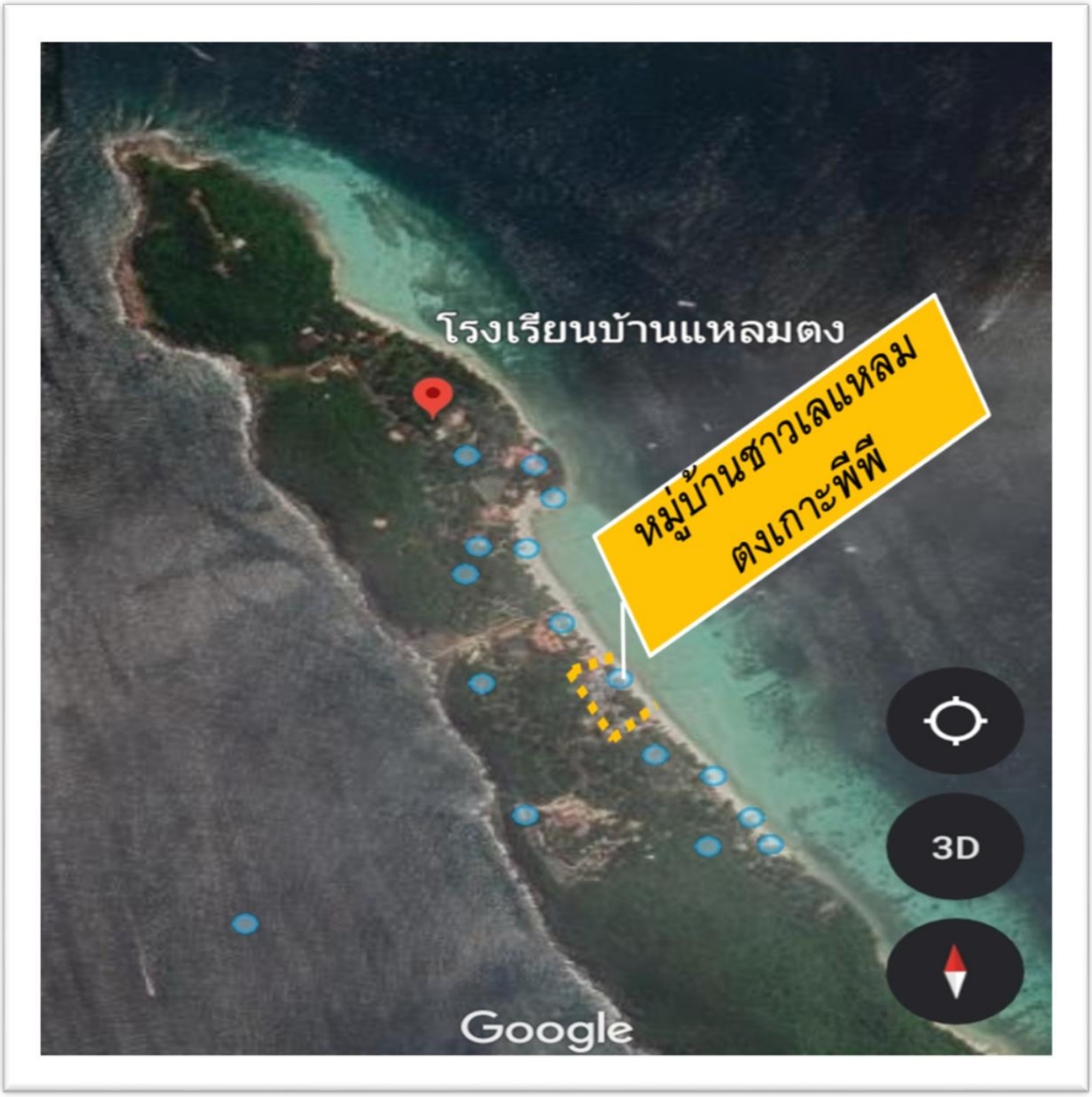

ยุคการตั้งถิ่นฐานช่วงก่อน พ.ศ.2480

แต่เดิมเกาะพีพี เรียกว่า ปูเลา บรีบรี ใช้เรียกกันในหมู่ชาวเล เผ่าอูรักลาโว้ย ปูเลา ในภาษาอูรักลาโว้ยแปลว่า เกาะ และคำว่า บรีบรี ในภาษาอูรักลาโว้ยแปลว่า ให้ การให้ ที่มาของชื่อ ปูเลา บรีบรี (เกาะพีพี) นั้น มาจากการที่ชาวเลแหลมตงในสมัยก่อนนั้นเป็นผู้ที่มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ชาวเลที่เกาะนี้จะทำประมงในช่วงคลื่นลมสงบ จะทำข้าวไร่ในช่วงหน้าฝน และทำสวนไปด้วย อยู่กันแบบเศรษฐกิจพอเพียง ในทะเลมีปลา ส่วนบนฝั่งก็มีทั้งข้าวและพืชผักสวนครัว ใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย ถึงจะไม่รวยเงินทอง

แต่น้ำใจชาวเลมากล้น ใครไปใครมาที่อ่าวแหลมตงก็จะได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดี มีข้าวปลาอาหารแบ่งปันให้แก่ผู้มาเยือน โดยไม่ได้แบ่งแยกว่าคนเหล่านั้นเป็นใคร ถ้ามาขออะไรที่ชาวเลแหลมตง หากชาวเลมีเขาจะให้ น้ำใจช่างยิ่งใหญ่ จนได้ชื่อว่า ปูเลา บรีบรี แปลว่าเกาะแห่งการให้และการแบ่งปัน เป็นเกาะที่มีกลุ่มมอแกนและอูรักลาโว้ยมาตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่เป็นกลุ่มแรก โดยมีชาวมอแกนที่ล่องเรือมาจากเกาะฝั่งระนองกลุ่มหนึ่ง และมีชาวอูรักลาโว้ยอีกกลุ่มหนึ่งที่ล่องเรือมาจากเกาะลันตาที่เป็นเมืองหลวงของชาวอูรักลาโว้ย ซึ่งชาวเลแหลมตงเกาะพีพีนั้นเป็นกลุ่มชนที่ผสมระหว่างชาวมอแกนและชาวอูรักลาโว้ย

ในสมัยก่อนการเดินทางของชาวเลก็จะใช้เรือแจวและเรือกาบางแจวเรือล่องไปตามทะเล ค่ำที่ไหนก็นอนที่นั้น หลายเกาะในพื้นที่ของทะเลอันดามันไม่ว่าจะเป็นเกาะเล็กหรือเกาะใหญ่ล้วนเป็นเกาะที่ชาวเลเคยไปหลับนอนด้วยการสร้างเพิงไม้หลังเล็กๆ ที่พอกันแดดกันฝนได้ เรือที่ชาวเลใช้สัญจรจะเป็นเรือที่สร้างมาจากไม้ระกำเพราะเป็นไม้ที่มีน้ำหนักเบาและหาได้ง่าย มาดเรือใช้ไม้ตีนเป็ด ช่วงลำเรือใช้ไม้ระกำ และเหลาไม้ไผ่เป็นตะปูแหลมๆเพื่อใช้ในการตอกไม้เพื่อสร้างตัวเรือ ในเรือจะใช้ไม้ไผ่ใช้เป็นที่นั่งและนอน มีใบเรือที่สานจากเตยทะเลและยังใช้เป็นหลังคากันแดดกันฝนได้ด้วย เรือหนึ่งลำจะมีขนาดใหญ่พอสมควรสามารถอยู่กินและนอนบนเรือได้ทั้งครอบครัว ประมาณ 5-6 คน เหตุผลที่ชาวเลเลือกใช้ไม้ที่มีน้ำหนักเบาเพราะว่า หากมีคลื่นลมแรงซัดชายฝั่งชาวเลสามารถที่จะยกเรือขึ้นฝั่งได้ง่ายเพื่อรักษาเรือให้ปลอดภัย

ชุมชนชาวเลแหลมตง เป็นชุมชนที่มีอายุกว่า 100 ปี ตั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 เมื่อสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 พ.ศ.2453 ในสมัยนั้นมีชาวเลกลุ่มแรกมาตั้งรกรากที่อ่าวแหลมตงเกาะพีพีจังหวัดกระบี่ โดยมีการสืบสายตระกูลมา 10 ครอบครัว ดังนี้ 1. ตระกูลของ นายมะเส็น ชาวน้ำ และ นางอูติ ชาวน้ำ 2.นายรายี ประมงกิจ และ นางแมะมะ ประมงกิจ 3.นายจีเต็ก ทะเลลึก และ นางอีหิด ทะเลลึก 4. นายมะอิน ประมงกิจ และ นางพู ประมงกิจ 5.นายตางอ ทะเลลึก และ ภรรยา (ไม่ทราบชื่อ) 6.นางปาเงา ชาวน้ำและ สามี (ไม่ทราบชื่อ) 7.นายมูงัย ประมงกิจ และ นางปินา ประมงกิจ 8.นายสูเด็น ชาวน้ำ และ นางฮารีละ ชาวน้ำ 9.นายมานุ้ย ประมงกิจและ แยะฮูลัยบูลู 10.นายอาจัด ประมงกิจ และ ภรรยา (ไม่ทราบชื่อ)

ตัวอย่างผังตระกูล นายมะเส็น ชาวน้ำ ชาวเลแหลมตงเกาะพีพี

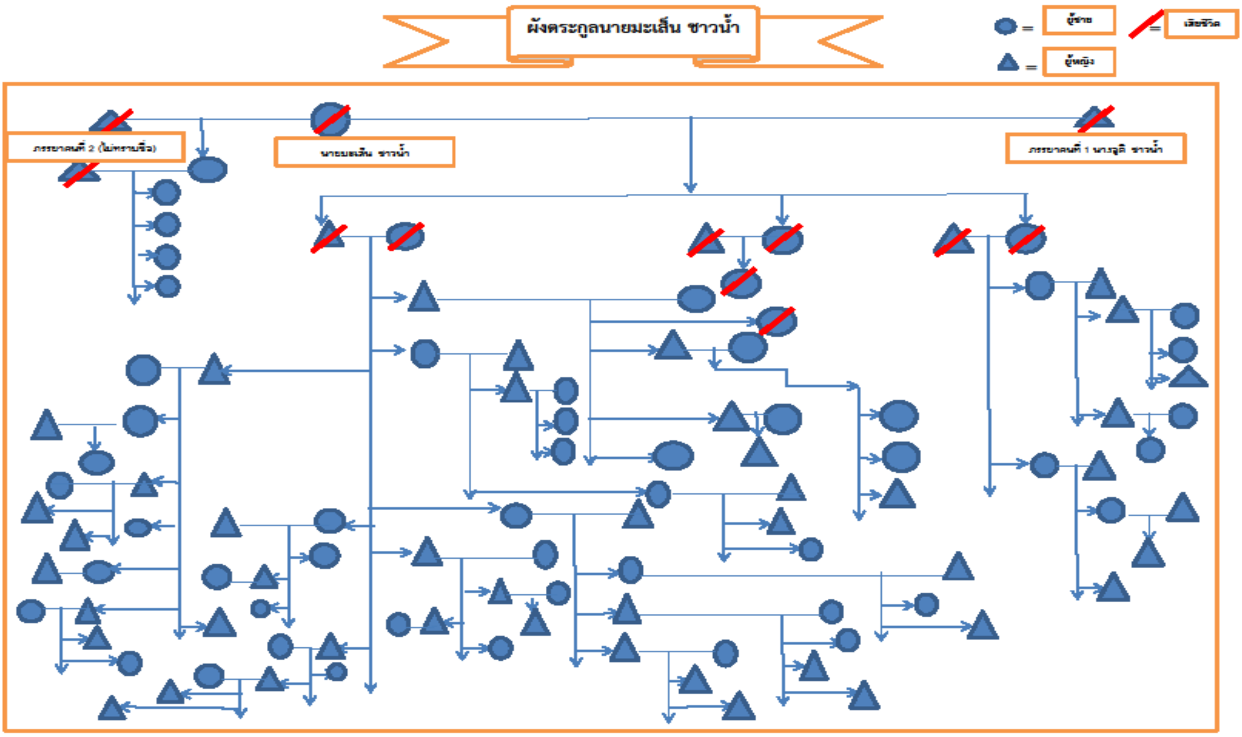

จากแผนผังจะเห็นได้ว่ามีการสืบทอดกันมา 5 รุ่น รวมอายุราว 150 ปี

โดยสามารถดูได้จากต้นมะม่วงป่าที่อายุราวๆ 200ปี ต้นมะม่วงต้นนี้พ่อของนายมะเส็น ชาวน้ำ เป็นคนปลูก ซึ่งปัจจุบันตั้งอยู่ในโรงเรียนบ้านแหลมตง มีขนาดลำต้นใหญ่มากต้องใช้คน 4-5 คนโอบ นางแมะปิง ประมงกิจ อายุ 61 ปี เล่าว่า “ตากับยายของเราเป็นชาวมอแกนมาจากเกาะจากฝั่งระนองตั้งแต่ฉันยังไม่เกิด ล่องเรือมาผ่านเกาะต่างๆ และมาสร้างบ้านอยู่ที่อ่าวแหลมตงเกาะพีพีแห่งนี้มากันหลายครอบครัว พ่อกันแม่ของฉันก็เป็นมอแกน พูดภาษามอแกนได้ ส่วนฉันเป็นลูกมอแกนพูดภาษามอแกนได้และฟังรู้เรื่อง เราแต่งงานกับหนุ่มอูรักลาโว้ย มารุ่นลูกของฉันพูดภาษามอแกนไม่ได้แล้ว พูดเป็นแต่ภาษาอูรักลาโว้ย”ในช่วงแรกๆที่ชาวเลแหลมตงมาอยู่ที่เกาะพีพีนั้น พวกเขาบอกว่าเกาะแห่งนี้อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติที่สวยงามและล้ำค่ามาก มีหาดทรายที่ขาวสะอาดมีปูลมวิ่งเล่นบนชายหาดเต็มไปหมด เมื่อลงไปในทะเลก็จะสามารถมองเห็นฝูงปลาแหวกว่ายไปมา ทุกอย่างสามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่าปลูกข้าวไร่ไว้กินเองรวมไปถึงพืชผักสวนครัวและผลไม้ ชาวเลอาศัยขุดบ่อจากน้ำผุดจากธรรมชาติ ไว้ใช้ดื่มกิน บางครั้งก็จะต้มเผือกมันกินแทนข้าว ชาวเลแหลมตง มีวีถีชีวิตที่เรียบง่าย ชอบปลูกบ้านเป็นกลุ่มค่อนข้างที่จะกลัวคนนอกหรือคนภายนอกที่ไม่ใช่พี่น้องชาวเลด้วยกัน ส่วนใหญ่แล้วกลุ่มชาวเลอูรักลาโว้ยจะรู้จักกันถึงจะอยู่กันคนละเกาะแต่ก็สามารถไปมาหาสู่กันได้ การเดินทางของชาวเลในสมัยก่อนนั้นจะใช้เรือแจวหรือเรือกรรเชียง โดยการใช้กำลังคนพายเรือแต่ถ้าหากการเดินเรือเป็นระยะทางที่ไกลมากหลายร้อยกิโลชาวเลก็จะนำใบเรือมากางซึ่งใบเรือที่ใช้นั้นจะทำจากวัสดุธรรมชาติที่เรียกว่า “ใบเตยทะเล” เป็นวัสดุที่หาได้ง่ายในบริเวณเกาะพีพีและสามารถใช้งานได้นานพอสมควร ในปัจจุบันนี้ เรือแบบดั้งเดิมที่ชาวเลเคยใช้นั้น หาดูได้ยากมาก เนื่องจากบริบทหลายๆด้าน

ในการดำเนินชีวิตของชาวเล จะมีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง ทั้งเรื่องการใช้ภาษาพูดที่แตกต่างกัน การดำเนินวิถีชีวิตในแบบที่ชาวเลเป็น มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องการทำประมง หาหอย หาปู ตกหมึก ตกปลาตามฤดูต่างๆ เชี่ยวชาญด้านการไหลเชี่ยวของกระแสน้ำทะเลสามารถบอกตำแหน่งของกระแสน้ำวนได้ อาชีพส่วนใหญ่ของชาวเลแหลมตงนั้นคืออาชีพการทำประมงในช่วงหน้าร้อน และทำไร่ ทำสวนในช่วงหน้าฝน โดยปกติชาวเลแหลมตงจะอาศัยอยู่ที่อ่าวแหลมตงเป็นหลักมีการปลูกบ้าน และทำไร่ทำสวน แต่จะไปสร้างเพิงบริเวณอ่าวต่างๆ รอบเกาะพีพีและเกาะใกล้เคียง ทำประมงแบบหมุนเวียนไปรอบๆเกาะเพื่อให้ทรัพยากรได้มีการ

ฟื้นตัว โดยชาวเลเจาะหอยติบในช่วงที่หอยพี (ใหญ่) จะหากุ้ง ปู อาหารทะเลอื่นๆ และหอยแม่นเฉพาะที่ไข่เม่นพีดีและน้ำทะเลลดลงช่วง ขึ้น 14-15 ค่ำและ แรม 1-3 ค่ำ ของทุกเดือน จะตกปลาและหมึกช่วงเวลาข้างขึ้น

เหตุการณ์ช่วง พ.ศ.2484 เหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2

มีทหารญี่ปุ่นบุกเกาะพีพี ขึ้นมาปล้นข้าวสารอาหารแห้งของชาวบ้าน บังคับขู่เข็นให้ชาวบ้านปีนลูกมะพร้าวให้ ขู่ชาวบ้านให้จับเป็ดไก่ที่เลี้ยงไว้ให้พวกทหารญี่ปุ่นกินเป็นอาหาร มีชาวบ้านหลายคนหนีขึ้นไปหลบบนภูเขา ใช้ชีวิตบนภูเขาหาเผือกหามันและผลไม้กินประทังชีวิตไม่สามารถลงมาที่หมู่บ้านได้เพราะกลัวทหารญี่ปุ่นนางเดาะ ชาวน้ำ อายุ 61 ปี เล่าให้ฟังว่า "นางยามิ ชาวน้ำ (เสียชีวิตแล้ว) เป็นแม่ของเธอเล่าให้เธอฟัง ว่าเหตุการณ์ตอนนั้นยายยามิ อายุ10 ปี พอที่จะรู้เรื่องแต่ก็ยังเด็กมาก มีทหารญี่ปุ่นมากับเรือรบลำใหญ่จอดลอยลำอยู่บริเวณหน้าอ่าวแหลมตง ใช้เรือลำเล็กมาขึ้นฝั่งพร้อมกับอาวุธปืนและมีดดาบ พูดภาษาญี่ปุ่นฟังไม่รู้เรื่องบังคับให้ชาวเลเอาข้าวสาร อาหารแห้ง เอาปืนทุบตีชาวเลผู้ชายบังคับให้ปีนลูกมะพร้าวให้ถ้าใครขัดขืนก็จะโดนทำร้ายร่างกาย โดนทุบตี รื้อข้าวของในบ้านของชาวเลเสียหาย ยายยามิหนีขึ้นไปบนเขา หลบไปอยู่ กิน นอน บนภูเขา หามันมาเผากินแทนข้าว อาศัยน้ำจืดที่ไหลตามซอกหินดื่มกิน ยายกลัวมาก พวกทหารใช้ความรุนแรงกับชาวบ้าน แต่ครอบครัวของยายหนีขึ้นไปหลบบนภูเขาทัน" หลังจากที่เหตุการณ์ปกติชาวเลก็กลับมาใช้ชีวิตอย่างสุขสงบแบบเดิม

เหตุการณ์ของ นางปิยะ ทะเลลึก (แยะยะห์)

ปัจจุบัน อายุ 84 ปี เกิดที่เกาะพีพีพ่อและแม่ของยายปิยะเป็นมอแกนล่องเรือมาจากฝั่งระนอง ผ่านเกาะเล็กเกาะใหญ่จนมาปักหลักเพื่อสร้างครอบครัวที่เกาะพีพี ในยุคสมัยของยายนั้นชาวเลจะหาของทะเล เช่น หอย ปู ปลา ไข่มุก ไปขายที่ภูเก็ตโดยเรือเชียง จากเกาะพีพีถึงภูเก็ตเรือจะจอด

ที่หาดแสนสุขโดยจะมีชาวจีนชื่อ หยก กับ เซ่า รับซื้อของทะเลที่ยายปิยะและครอบครัวนำมาขาย และเมื่อได้เงินมาก็จะนำไปซื้อข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็นเพื่อนำกลับไปใช้ที่เกาะพีพี จริงๆแล้วนางปิยะ ทะเลลึก เป็นผู้ชราที่อยู่ในเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 ตอนนั้นยายอายุ 3-4 ปี ยังเด็กมากแต่พอจำความได้ ในเหตุการณ์ครั้งนั้น ยายยามิ ชาวน้ำ เป็นคนอุ้มนางปิยะ ทะเลลึก หนีพวกทหารญี่ปุ่นขึ้นไปบนภูเขา

มีการระบาดของโรคฝีดาษ

ในชุมชนชาวเลแหลมตง มีหลายคนเสียชีวิต และอีกหลายคนก็มีการโยกย้ายไปเสาะหาที่อยู่ใหม่เพราะกลัวติดโรคร้ายนี้ มีชาวเลที่เป็นหนักๆ ก็จะถูกส่งตัวไปอยู่เกาะอื่นบริเวณใกล้เคียงบางครอบครัวก็อพยพกลับไปเกาะแถวจังหวัดระนองบ้าง เกาะลันตาบ้าง เกาะจำบ้าง เกาะภูเก็ตบ้าง ส่งผลให้ชาวเลที่แหลมตงเหลืออยู่แค่บางส่วนซึ่งเป็นชาวเลกลุ่มที่ไม่ย้ายออกไปไหนยังคงอยู่ที่แหลมตงเช่นเดิม

การเข้ามาของคนมุสลิม

หลังจากสถานการณ์ของทหารญี่ปุ่นและโรคระบาดสงบลงก็เริ่มมีการเข้ามาของชาวมุสลิม โดยมีชาวมุสลิมกลุ่มแรก 4 คน นายเจะเด็น นางจ้ะนุ้ย นายจ้ะเขียด นายซาบัน และนายเอบ (มีภรรยาเป็นชาวเล) เริ่มมีการค้าขายเปิดร้านค้า เริ่มมีกำนันผู้ใหญ่บ้าน เกาะพีพีเป็นหมู่ที่ 7 ตำบลอ่าวนาง อำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ ชาวเลเริ่มหันมาปลูกข้าวเพิ่มมากขึ้นและทำไร่ทำสวนเพิ่มมากขึ้น

การเข้ามาของคนจีน

หลังจากที่คนมุสลิมเข้ามาไม่นานก็มีคนจีนเข้ามาอีก 2 คน คือ นายแป๊ะบอล้อ และนายโกเต็ก ทั้งสองคนเป็นชาวจีนพูดไทยได้แต่ไม่ค่อยชัดได้อาศัยติดเรือชาวเลจากฝั่งมายังเกาะพีพี แรกๆ ก็มาขออาศัยที่ดินของชาวเลเพื่อขอปลูกเพิงพักอาศัย ชาวเลใจดีก็ให้ที่อยู่และแบ่งปันอาหารให้ไม่นานนักนายแป๊ะบอล้อก็เปิดร้านขายของชำในหมู่บ้านชาวเลและรับซื้อกุ้ง หอย ปู ปลาของชาวเลเพื่อนำไปขายที่อื่น ชาวเลขายอาหารทะเลให้แป๊ะบอล้อกิโลกรัมละ 3-4 บาท แต่เมื่อชาวบ้านไปซื้อแกขายกิโลกรัมละ 10-20 บาท ใจดีให้ชาวเลเซ็น (เชื่อ) ของในร้านก่อนได้ เมื่อเวลาผ่านไปชาวเลเริ่มเป็นหนี้สิน ส่วนแป๊ะบอล้อก็ได้แต่งงานกับนางอีจู้ซึ่งเป็นคนจีนเหมือนกับแป๊ะบอล้อจนมีลูกด้วยกัน 13 คน คือ โกมาย จีเอ้ง จีเก็ก โกหัย

โกฉ้วน โกหงวน โกเฮ้ง เจะง้อ จี้นึ่ง โกฮ้าว โกเล็ก จี้เกี้ยง จี้เจ้ง(ลูกสาวคนเล็ก)

พ.ศ.2516การเสด็จประพาสเกาะพีพีของในหลวงรัชกาลที่ 9

ในหลวงรัชกาลที่ 9เสด็จโดยเรือรบหลวง ออกจากกิ่งอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา เสด็จเยี่ยมราษฎรที่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ ทรงทอดพระเนตรภาพเขียนสีเกาะพีพีเล หินงอก และหินย้อยในถ้ำไวกิ้ง มีชาวเลแหลมตงเกาะพีพีไปเฝ้ารับเสด็จที่อ่าวต้นไทรบริเวณเกาะพีพีดอนด้วย มีชาวเลนำของที่ระลึกจากทะเลมาถวาย เช่น กัลปังหา และเปลือกหอยสวยงาม พระองค์ได้ทรงพระเมตรตา ตรัสถามถึงสถานที่เล่าเรียนของชาวเลกลุ่มนี้ ซึ่งปรากฏว่ากลุ่มชาวเลแหลมตงไม่มีโรงเรียนที่จะศึกษาเล่าเรียน พระองค์จึงมีพระราชดำริให้ก่อสร้างโรงเรียนให้กลุ่มชาวเลได้ศึกษาเล่าเรียนขึ้น ต่อมานายซิ้น กิตติธรกุล กำนันตำบลอ่าวนางในขณะนั้นได้ก่อสร้างโรงเรียนจนสำเร็จ โดยมีผู้ให้ความช่วยเหลือ ดังนี้ 1.นายอูยัก ชาวน้ำ บริจาคที่ดินเนื้อที่ประมาณ 4 ไร่ 2 งาน 2.นายปริญญา จุฑามาตย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร์จังหวัดกระบี่ในขณะนั้น บริจาคเงิน 10,000 บาท สำหรับซื้อวัสดุก่อสร้าง 3.นายแอน บ่อน้ำร้อน เป็นผู้ดำเนินการก่อสร้างโดยไม่คิดค่าแรง 4.นายซุ้น กิตติธรกุล บริการรับขนส่งวัสดุในการก่อสร้าง 5.นายอุเส้น ทองเกิด ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 ตำบลอ่าวนางในขณะนั้นเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการก่อสร้างโรงเรียนบ้านแหลมตง

มีการพระราชทานนามสกุลให้ชาวเลแหลมตง ดังนี้ ชาวน้ำ ประมงกิจ ทะเลลึก และรักสมุทร ชาวเลซาบซึ้งในน้ำพระคุณของในหลวงรัชกาลที่ 9 หลังจากเหตุการณ์ในครั้งนั้น ชาวเลแหลมตงจึงเริ่มมีการสำรวจสำมโนครัว ชาวเลจึงได้มีบัตรประจำตัวประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้านราวๆ 60 หลังคาเรือน

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี (สมเด็จย่า)และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้เคยเสด็จเยี่ยมราษฎรและออกหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ ณ สถานที่ต่างๆ ในจังหวัดกระบี่ ลงพื้นที่แหลมตงเกาะพีพี ตำบลอ่าวนาง อำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2518มี ที ม แ พ ท ย์ พอ.สว. ให้การรักษาตรวจสุขภาพพร้อมแจกยาสามัญประจำบ้านให้ชาวเล

ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทานที่ดินให้ชาวเลแหลมตงจำนวน 18 ราย

หลังจากที่พระเจ้าอยู่หัวเสด็จมาเกาะพีพี และทุกครั้งก็จะมีชาวเลแหลมตงเกาะพีพีไปรอรับเสด็จด้วย ในหลวงจึงเมตตาพระราชทานที่ดินให้ชาวเลได้มีที่อยู่อาศัยและที่ทำกินแก่ชาวเลแหลมตงจำนวน 18 คน และหนึ่งในชาวเลที่รับพระราชทานที่ดินนั้นได้บริจาคที่ดินเพื่อสร้างโรงเรียนบ้านแหลมตง นั้นคือ นายยักอีทัน ชาวน้ำ ชาวเลแหลมตงยังคงดำเนินวิถีชีวิตด้วยความสงบสุขมาโดยตลอด ชาวเลดีใจที่มีที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน

รายชื่อชาวเลที่ได้รับพระราชทานที่ดิน 18 ราย มีดังนี้เสียภาษีที่ดิน ภ.บ.ท. 5 ในปีพ.ศ. 2519

1.นายอูยัค ชาวน้ำ 2.นายหยัง ชาวน้ำ 3. นายอาตน ทะเลลึก

4.นายย่าหนัด รักสมุทร 5.นายมะเจ็น ประมงกิจ

6. นายมะเด็น ประมงกิจ

7.นายอาเจ็ก ทะเลลึก 8.นายเจะหัน ประมงกิจ

9. นายปานะ ชาวน้ำ

10. นายร้าหิน ประมงกิจ 11. นายตารัม ประมงกิจ

12. นายอาดัง ชาวน้ำ

13. นายร้าเต็มชาวน้ำ 14. นายอาหวัง ทะเลลึก

15. นายอีจิ้น ชาวน้ำ

16. นายฉีล้อ รักสมุทร 17. นายซาเต้ ประมงกิจ

18. นายอู่เก็ม ประมงกิจ

19. นายล้าเว้น

ชาวเลทั้ง 19 รายนี้ได้เอกสารสิทธิ์ นส.2 เมื่อปี พ.ศ.2520 เป็นพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อม และมี 4 รายที่ยังคงเหลือหลักฐานนี้

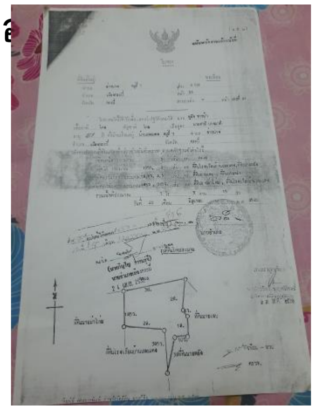
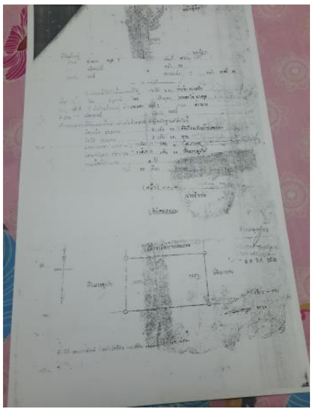
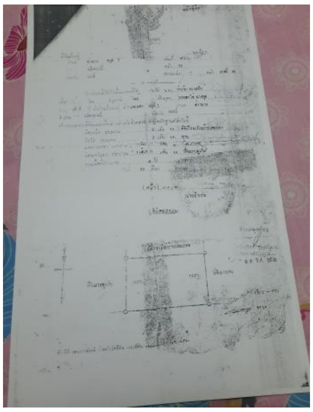
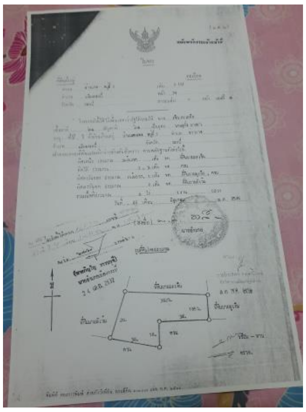

นายอูยัค(ยักอีทัน) ชาวน้ำ นายอู่เก็ม ประมงกิจ นายล้าเว้น ทะเลลึก นายเจ็ก ทะเลลึก

ประวัติโรงเรียนบ้านแหลมตง

โรงเรียนบ้านแหลมตงได้ทำการสอนตั้งแต่ 17 พฤษภาคม 2519 และในปีงบประมาณ 2520 โรงเรียนบ้านแหลมตงได้รับงบประมาณในการก่อสร้าง ดังนี้ อาคารเรียนถาวร แบบ ป.1 ก. ขนาด 4 ห้องเรียนเป็นเงิน 260,000 บาท บ้านพักครู 1 หลังเป็นเงิน 70,000 บาท ส้วม 2 ที่นั่งเป็นเงิน 8,000 บาท และในปีงบประมาณ 2521 ได้รับงบประมาณในการก่อสร้างบ้านพักครูอีก 1 หลัง และปี พ.ศ.2524 โรงเรียนบ้านแหลมตงได้ขยายชั้นเรียนจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีครูคนแรกที่เข้ามาสอนเด็กชาวเลแหลมตงชื่อ นายปราบฟื้น เพชรเครือ เข้ามาดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนช่วงพฤษภาคม 2519 – พฤษภาคม 2522 สอนนักเรียนรุ่นแรกที่เข้าเรียน

เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2519 มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 51 คน ขณะนั้นจะมีผู้บริหารโรงเรียนมาอยู่ประจำการแค่ 2 ปี หลังจากนั้นก็ย้าย โรงเรียนบ้านแหลมตงจึงมีการเปลี่ยนผู้บริหารทุกๆ 2 ปีตั้งแต่ช่วง พฤษภาคม 2519 – กันยายน 2537 และเมื่อปี พ.ศ.2537 ได้มีผู้บริหารโรงเรียนคนใหม่ คือ นายมิตรชาย ดำดี ได้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารตั้งแต่ได้รับตำแหน่งปี พ.ศ. 2537 มาจนถึงปัจจุบัน

รายชื่อนักเรียนรุ่นแรกที่เริ่มเรียนที่โรงเรียนบ้านแหลมตง

เดือนพฤษภาคม 2519 จำนวน 51 คน มีรายชื่อดังต่อไปนี้

1. เด็กชายกาว ชาวน้ำ เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2510 เป็นบุตรของ นายดัง และ นางตา ชาวน้ำ
2.เด็กชายอุเทน ชาวน้ำ เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2510 เป็นบุตรของ นายอุเก็ม และ นางแมะเปาะ ชาวน้ำ
3.เด็กชายหมัด ประมงกิจ เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2512 เป็นบุตรของ นายมะเจ็น และ นางแมะหาย ชาวน้ำ
4.เด็กชายประเสริฐ ชาวน้ำ เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2511 เป็นบุตรของ นายอุหมิน และ นางติบ ชาวน้ำ
5.เด็กชายอุทัย ทะเลลึก เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2508 เป็นบุตรของ นายย่าหนัด และ นางอุ้หย้า ทะเลลึก
6.เด็กชายชวน รักสมุทร เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2511 เป็นบุตรของ นายย่าหนัด และ นางอุ้หย้า ทะเลลึก
7.เด็กชายสมหมาย ทะเลลึก เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2509 เป็นบุตรของ นายหล้าเว้น และ นางแมะหนิ ทะเลลึก
8.เด็กชายสัน ชาวน้ำ เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2508 เป็นบุตรของ นายหยัง และ นางอาฉิบ ชาวน้ำ
9.เด็กชายเป้า ทะเลลึก เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2511 เป็นบุตรของ นายหม้อแน้น และ นางปิยะ ทะเลลึก
10.เด็กชายวันชัย มูลบัวพา เกิดเมื่อวันที่ 4 เม.ย. 2510 เป็นบุตรของ นายสมบูรณ์ และ นางไหม มูลบัวพา
11.เด็กชายอ้วน ทะเลลึก เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2507 เป็นบุตรของ นายอาเจ็ก และ นางหรี่แหนะ ทะเลลึก

12. เด็กชายประหยัด ทะเลลึก เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2510 เป็นบุตรของ นายอาเจ็ก และ นางหรี่แหนะ ทะเลลึก

13. เด็กชายประสาท ทะเลลึก เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2512 เป็นบุตรของ นายอาเจ็ก และ นางหรี่แหนะ ทะเลลึก

14. เด็กชายประดิษฐ์ ชาวน้ำ เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2510 เป็นบุตรของ นาย ยักอีทัน(นายอูยัก) และนางยามิ ชาวน้ำ

15. เด็กชายสมเดช หาผลกล้า เกิดเมื่อวันที่ 2 ธ.ค. 2511 เป็นบุตรของ นายเจ๊ะเด็น และ นางมาเรีย ชาวน้ำ

16. เด็กชายมานพ ขาวเชื้อ เกิดเมื่อวันที่ 21 ต.ค. 2510 เป็นบุตรของ นาย สบัน และ นางยะ ขาวเชื้อ

17. เด็กชายหราบ ขาวเชื้อ เกิดเมื่อวันที่ 28 ก.ย. 2512 เป็นบุตรของ นาย สบัน และ นางยะ ขาวเชื้อ

18. เด็กหญิงสดใส ชาวน้ำ เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2511 เป็นบุตรของ นายอุ เก็ม และ นางแมะเปาะ ชาวน้ำ

19. เด็กหญิงอุมา ประมงกิจ เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2511 เป็นบุตรของ นาย เตี้ยน และ นางปีใหม่ ประมงกิจ

20. เด็กหญิงฉาบ ชาวน้ำ เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2511 เป็นบุตรของ นายห นะ และ นางมะหนาว ชาวน้ำ

21. เด็กหญิงอารมณ์ ประมงกิจ เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2509 เป็นบุตรของ นายมะเด็น และ นางปิลิ ประมงกิจ

22. เด็กหญิงสุนี ทะเลลึก เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2509 เป็นบุตรของ นายย่าห นัด และ นางอุ้หย้า ทะเลลึก

23. เด็กหญิงสุบิน ชาวน้ำ เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2511 เป็นบุตรของ นาย หยัง และ นางอาฉิบ ชาวน้ำ

24. เด็กหญิงงามนิจ ทะเลลึก เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2509 เป็นบุตรของ นาย หม้อแน้น และ นางปิยะ ทะเลลึก

25. เด็กหญิงไพรัช วรรณดี เกิดเมื่อวันที่ 19 ม.ค. 2509 เป็นบุตรของ นาย ไพรัตน์ และ นางพิสมัย วรรณดี

26. เด็กหญิงอุมา วรรณดี เกิดเมื่อวันที่ 29 ก.ย. 2502 เป็นบุตรของ นายไพรัตน์ และ นางพิสมัย วรรณดี

27. เด็กหญิงสมใจ มูลบัวพา เกิดเมื่อวันที่ 15 ก.ย. 2508 เป็นบุตรของ นายไพรัตน์ และ นางพิสมัย วรรณดี

28. เด็กหญิงสุภาพ มูลบัวพา เกิดเมื่อวันที่ 4 เม.ย. 2512 เป็นบุตรของ นายไพรัตน์ และ นางพิสมัย วรรณดี

29. เด็กหญิงวิมล ชาวน้ำ เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2512 เป็นบุตรของ นายจี้ และ นางแมะต้ม ชาวน้ำ

30. เด็กหญิงมานี ทะเลลึก เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2508 เป็นบุตรของ นายเต้ และ นางอี้ ทะเลลึก

31. เด็กหญิงมีนา ทะเลลึก เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2512 เป็นบุตรของ นายเต้ และ นางอี้ ทะเลลึก

32. เด็กหญิงดารัตน์ ชาวน้ำ เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2511 เป็นบุตรของ นายร้าเต็ม และ นางน๊ะ ชาวน้ำ

33. เด็กหญิงสุจิต ชาวน้ำ เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2511 เป็นบุตรของ นายร้าเต็ม และ นางน๊ะ ชาวน้ำ

34. เด็กหญิงสากิ ชาวน้ำ เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2512 เป็นบุตรของ นายร้าเต็ม และ นางน๊ะ ชาวน้ำ

35. เด็กหญิงมะลิ ชาวน้ำ เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2508 เป็นบุตรของ นายยักอีทัน(นายอูยัก) และนางยามิ ชาวน้ำ

36. เด็กหญิงวรรณา ชาวน้ำ เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2512 เป็นบุตรของ นายยักอีทัน(นายอูยัก) และนางยามิ ชาวน้ำ

37. เด็กหญิงพิสมัย ชาวน้ำ เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2509 เป็นบุตรของ นายยักฮอ และ นางยะ ชาวน้ำ

38. เด็กหญิงภาวนา ทะเลลึก เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2512 เป็นบุตรของ นายยักเต้ และ นางมิแหนะ ทะเลลึก

39. เด็กหญิงงามตา ประมงกิจ เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2512 เป็นบุตรของ นายมะเด็น และ นางปิลิ ประมงกิจ

40. เด็กหญิงวิภา ชาวน้ำ เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2513 เป็นบุตรของ นายจิ้น และ นางแมะติ้บ ชาวน้ำ

41. เด็กหญิงสมสมัย ขาวเชื้อ เกิดเมื่อวันที่ 10 ธ.ค. 2508 เป็นบุตรของ นายสบัน และ นางยะ ขาวเชื้อ

42. เด็กหญิงนงเยาว์ ชาวน้ำ เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2510 เป็นบุตรของ นายหนะ และ นางมะหนาว ชาวน้ำ

43. เด็กหญิงเสน่ ชาวน้ำ เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2507 เป็นบุตรของ นายบูดา นางสูตี และ ชาวน้ำ

44. เด็กหญิงอีซ่า ทองเกิด เกิดเมื่อวันที่ 9 ก.ค. 2508 เป็นบุตรของ นายสีหาด และ นางสำเสีย ทองเกิด

45. เด็กหญิงสมศรี ทองเกิด เกิดเมื่อวันที่ 27 ม.ค. 2510 เป็นบุตรของ นายสีหาด และ นางสำเสีย ทองเกิด

46. เด็กหญิงอีส้า ศรีสมุทร เกิดเมื่อวันที่ 8 ก.พ. 2508 เป็นบุตรของ นายอุเสน และ นางเลี้ยว ศรีสมุทร

47. เด็กหญิงต้อย ชาวน้ำ เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2508 เป็นบุตรของ นายจิ้น และ นางแมะติ้บ ชาวน้ำ

48. เด็กชายทึง ชาวน้ำ เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2512 เป็นบุตรของ นายนะหะ และ นางอ้า ชาวน้ำ

49. เด็กชายดังเฉ็ม ประมงกิจ เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2508 เป็นบุตรของ นายร้าหิน และ นางหย้ายู้ ประมงกิจ

50. เด็กชายวันติ้น ประมงกิจ เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2509 เป็นบุตรของ นายต้าหรำ และ นางเกี๊ย ประมงกิจ

51. เด็กชายประวิทย์ ประมงกิจ เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2510 เป็นบุตรของ นายต้าหรำ และ นางเกี๊ย ประมงกิจ

จากประวัตินักเรียนโรงเรียนบ้านแหลมตงรุ่นแรกก็จะเห็นได้ว่า นักเรียนที่โรงเรียนแหลมตงส่วนใหญ่เป็นชาวเล ซึ่งจะสังเกตได้จากนามสกุลที่เป็นนามสกุลพระราชทาน ได้แก่ ประมงกิจ ชาวน้ำ ทะเลลึก และรักสมุทร ส่วนนามสกุลที่เหลือก็จะเป็นคนอีสานที่เพิ่งมาอาศัยอยู่เป็นลูกน้องของแป๊ะบอล้อและคนมุสลิมที่มาจากเกาะยาว

พ.ศ. 2520เหตุการณ์เรือล่ม

เหตุการณ์เรือล่มนี้ เกิดขึ้นเมื่อช่วงที่มีการไปงานทำบุญเดือน 10 ของปี พ.ศ. 2520 โดยเรือของโกไม้เป็นลูกคนโตของแป๊ะบอล้อ ชาวเลมาขึ้นเรือที่ชายหาดอ่าวแหลมตง นายลูมัด ประมงกิจ เล่าว่า “ตอนนั้นผมยังเด็ก อายุ 7 ปีเวลาช่วง 08.00 น. มีชาวเลแหลมตงหลายคนไปขึ้นเรือ หลายคนเตรียมของเพื่อนำไปวัด เช่น กำไลกระ เปลือกหอย ปะกะรัง และปลาย่างเพื่อไปแลกข้าวสาร พวกเราเดินทางล่วงหน้า 5 วัน วันที่เดินทางเป็นวันที่โก้ไม้ลูกชายของแป๊ะบอล้อต้องไปขึ้นศาลตามหมายเรียก ตรงกับช่วง ขึ้น 10 ค่ำเดือน 10 เรือที่พวกเรานั่งไปนั้นเป็นเรือยนต์ขนาดบรรทุกของได้ 5 ตัน มีคนร่วมเดินทางทั้งหมดกว่า 50 คน วันที่เดินทางมีพายุเข้าและคลื่นลมแรง เรือจมบริเวณระหว่างเกาะนกและเกาะหัวขวาน มีคนเสียชีวิตราว 25 คน นายโกไม้เจ้าของเรือก็เสียชีวิตด้วย และมีคนรอดชีวิตหลายคนส่วนใหญ่น้ำทะเลซัดไปติดที่หาดยาว ตำบลตลิ่งชัน อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ และไปขึ้นฝั่งที่คลองประสงค์ 5 คน” นับเป็นเหตุการณ์ที่สะเทือนขวัญมาก เป็นการสูญเสียที่สร้างความเศร้าโศกเสียใจแก่ชาวเลอย่างมากมีผู้เสียชีวิตจำนวนมากและศพชาวเลไปเกยติดที่หาดยาว ตำบลตลิ่งชัน อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ มีผู้เสียชีวิตดังต่อไปนี้

1. นางปิลิ ภรรยาของนายมะเด็น 2.เด็กหญิงอารมณ์ ประมงกิจ ลูกของมะเด็นและนางปิลิ
3. ลูกสาวของนายมะเด็นและนางปิลิคนเล็ก 4. อีหยัน ประมงกิจ ภรรยานายเจะหัน
5. อานี ลูกสาวของนางอีหยันและนายเจะหัน 6. ปันสิน ลูกชายของนางอีหยันและนายเจะหัน
7. นางตอด ปัจจุบันชาวเลเรียก แยะอินเดีย 8. นางอาหลัง ภรรยานายม่าโค้ย ชาวน้ำ

9. เด็กหญิงวรรณา ชาวน้ำ ลูกนางนามิ นายอูยัก ชาวน้ำ 10. อีจะห์ ลูสาว นางมะหนาว นายหนะ ชาวน้ำ

11.เด็กหญิงงามนิจ ทะเลลึก ลูกหม้อแน้น นางปิยะ ทะเลลึก 12. อีปะห์

13. นางลิภา ภรรยาคนที่ 2 ของ นายจิ้น ชาวน้ำ 14. ลูกสาวของ(ไม่ทราบชื่อ) นางลิภา นายอี้จิ้น ชาวน้ำ

15. ช่อมาลี ลูกของ นางแมะปิง นายอากัน ประมงกิจ 16. อีดา ลูกสาว มะปิง นายอากัน ประมงกิจ

17. เด็กชายเสน่ห์ ชาวน้ำ ลูกของ นายบูดก นางสูตี ชาวน้ำ 18. เอียด ลูกของ นายนะหะ นางอ้า ชาวน้ำ

19. มาลี ลูกเลี้ยงของ นางลิภา 20. อีมัย ลูกนายหล้าเว้น นางแมะหนิ ทะเลลึก

21. อากิ 22. สูกิ

23. สากิ 24. ดือลัด

25.โกไม้ ลูกชายคนโตของนายแป๊ะบอล้อ

เหตุการณ์ในวันนั้นผู้รอดชีวิต 31 คน

ลอยตามกระแสน้ำเกยตื้นที่หน้าหาดยาว มีดังนี้ นางอ้า ชาวน้ำ, แมะปิง ประมงกิจ, แมะข่า ชาวน้ำ, นางมะหนาว ชาวน้ำ, เด็กหญิงฉาบ

ชาวน้ำ, เด็กหญิงนงเยาว์ ชาวน้ำ, นงเยา, เด็กหญิงมะลิ ชาวน้ำ, นายประดิษฐ์ ชาวน้ำ, นายหมัด ประมงกิจ, นางปิยะ ทะเลลึก, นายหม้อแน้น ทะเลลึก, เด็กชายเป้า ทะเลลึก, เด็กหญิงนงเยาว์ ทะเลลึก, เด็กชายทึง ชาวน้ำ, นางแมะหนิ ทะเลลึก, เด็กชายสมหมาย ทะเลลึก, แยะนะห์, แมะปู, นางสูตี ชาวน้ำ, แบแบ้,เจ้า, บ่าวป่อง(คนเชียงใหม่), แป๊ะบอล้อ, นายทิว (ลูกชายแป๊ะบอล้อ), นายอั้น(ลูกชายแป๊ะบอล้อ)

และบางส่วนก็ลอยไปติดที่คลองประสงค์ ดังนี้ เด็กชายหมัด ประมงกิจ, เด็กชายอุทัย ทะเลลึก, เด็กหญิงสุนี ทะเลลึก, นายฉีล้อ, หยิก(เด็กเรือลูกน้องแป๊ะบอล่อ)

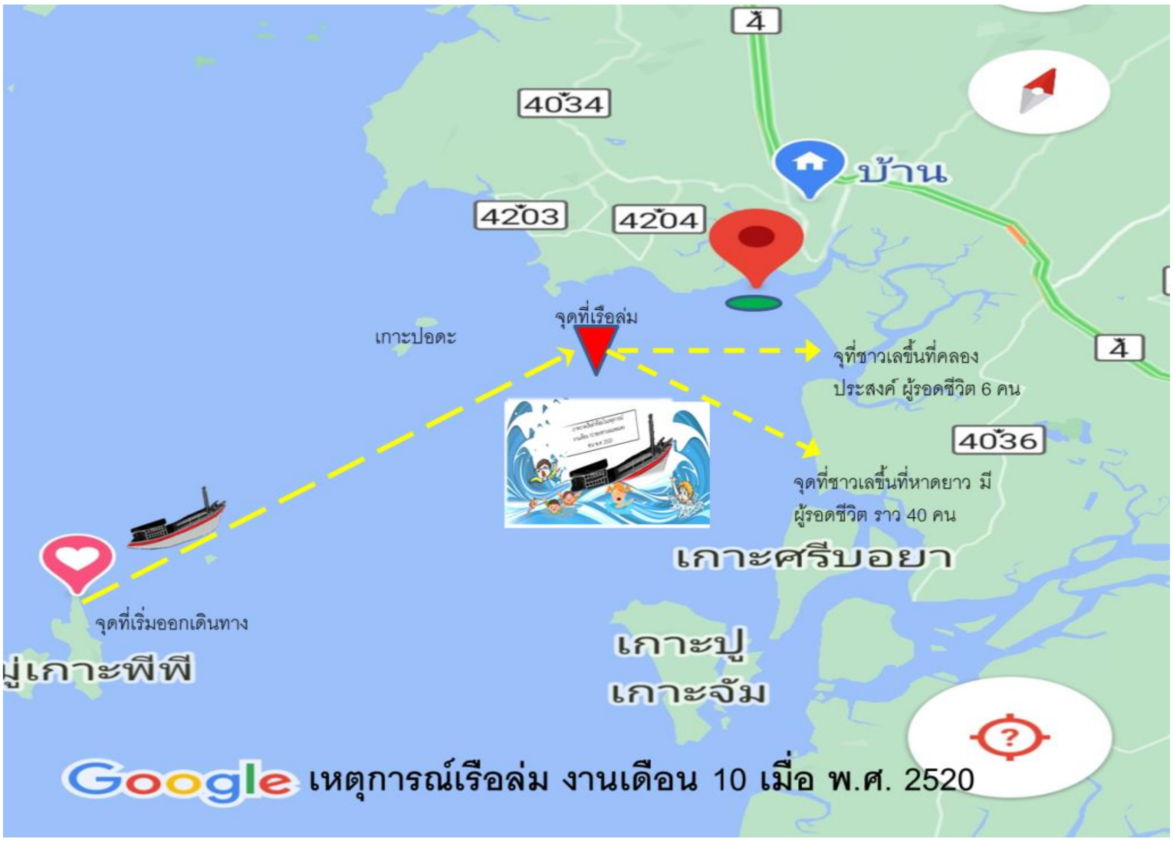

3) การประกอบอาชีพและเศรษฐกิจชุมชน

พ.ศ.2453ชาวเลแหลมตงในสมัยนั้น ทำอาชีพประมงเป็นหลัก และทำไร่ทำสวนไปด้วย เนื่องจากพื้นที่อยู่อาศัยมีสภาพเป็นเกาะ ค่อนข้างห่างไกลจากฝั่ง การดำเนินชีวิตจึงต้องอาศัยทั้งการทำประมงในทะเล และการทำข้าวไร่เพื่อใช้รับประทานกันในครัวเรือน และยังปลูกพืชผักสวนครัวไว้กิน รวมไปถึงผลไม้ด้วย ช่วงนั้นยังไม่มี พรบ. เกี่ยวกับสัตว์คุ้มครอง ทำให้การดำเนินชีวิตของชาวเลเต็มไปด้วยความอุดมสมบูรณ์และมีอิสรเสรี จะดำน้ำที่ไหนก็ได้ จะหาปลาที่ไหนก็ได้ ทั้งกุ้งนานาชนิด หอยนานาชนิด ได้แก่ 1. หอยมือเสือ 2. เพรียงทราย 3. ปลาปักเป้า 4. ปลาฉลามหูดำ 5. ปลิงทราย 6. ไข่เม่นทะเล 7. ปลิงขาว 8. หอยนางรม 9. หอยน้ำพริก(หอยโละ) 10. หอยแครงเลือด 11. ปลาไหลมอร์เร่ (ปลาม่าหลง) 12. ปลากระเบน 13. ปลาหมึกกระดอง 14. หอยมุกแกลบ 15. หอยชักตีน 16. หอยขี้ดำ 17. หอยท้ายเหลี่ยม 18. เต่า19. หอยขวาน 20. หอยนมสาว 21. หอยหน้ายัก 22. กุ้งเคย 23. กุ้งฝอย 24. กุ้งมักกรทุกชนิด 25. ปลาทุกชนิด 26. ปูม้า 27. ปูดาว 28. ปูไก่ 29. ดอกไม้ทะเล(เห็ดหลุบ) 30.สาหร่ายพวงองุ่น ก่อนที่จะมีประกาศ พรบ. ฉบับแรกเมื่อปี พ.ศ.2503 เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 253 สัตว์ทะเลต่างๆที่กล่าวมานี้ ล้วนเป็นอาหารของชาวเลทั้งสิ้น

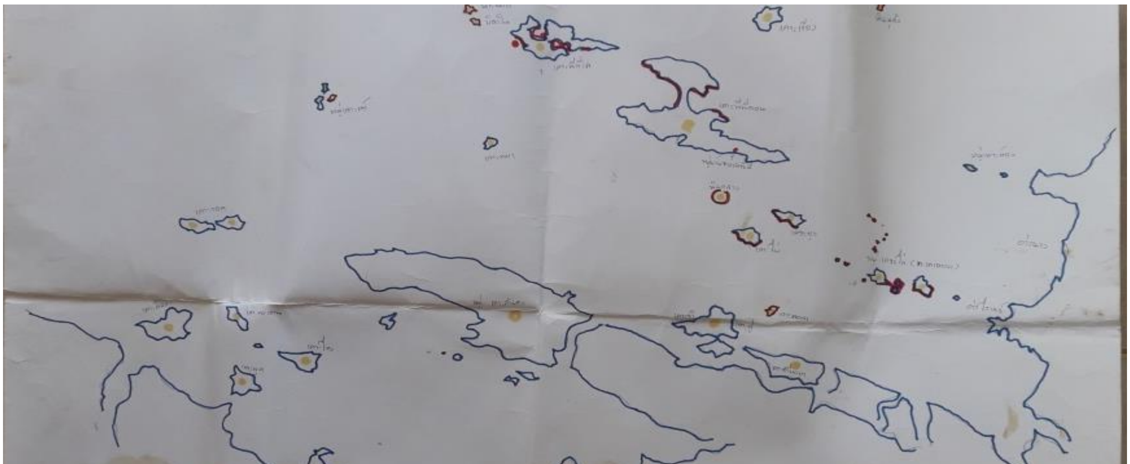

อุปกรณ์ในการทำประมงก็ได้แก่ แว่นตาดำน้ำ ฉมวกแทงปลา เบ็ดตกปลา ลอบไม้ไผ่ เหล็กเจาะหอย ตะกร้าไม้หวาย สัตว์บางชนิดที่ว่ากันว่ามีพิษแต่ชาวเลสามารถนำมาประกอบอาหารได้และนำไปขายเพื่อหาเงินมาจุนเจือครอบครัว

ช่วงที่เป็นมรสุม ชาวเลก็หันไปทำสวนและปลูกข้าวไร่ ชาวเลจะทำสวนทั้งปี แต่จะปลูกข้าวไร่แค่ปีละครั้ง ในการปลูกข้าวก็จะมีการลงแขกที่คล้ายกับชาวนา การปลูกข้าวก็จะมีสมาชิกในครัวเรือนมาช่วยกันปลูก แต่ช่วงที่เกี่ยวข้าวก็จะมีเพื่อนบ้านมาช่วยกันเกี่ยว และพลัดเปลี่ยนหมุนเวียนช่วยกันเกี่ยวข้าว ถ้าช่วงไหนที่ข้าวหมดก่อนสิ้นปี ชาวเลก็จะใช้มันสำปะหลังต้มสุข ผสมกับเนื้อมะพร้าวขูด ใช้รับประทานแทนข้าวนอกจากจะทำประมง ทำสวน และปลูกข้าวไร่แล้ว ชาวเลยังเลี้ยงไก่ เลี้ยงเป็ดไว้เป็นอาหารด้วย

หลังจากที่มีการประกาศเขตอุทยานในช่วงปี พ.ศ.2504 ทำให้วิถีชีวิตของชาวเลเปลี่ยนไป สัตว์ทะเลที่เคยรับประทาน และหาเพื่อหารายได้เป็นอาชีพก็ต้องเปลี่ยนไปเช่นกัน สัตว์ทะเลที่เคยหามารับประทานก็มีประกาศห้ามล่า ด้วยความที่ชาวเลไม่รู้หนังสือ อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ทำให้ชาวเลขาดสิทธิ์ต่างๆตามมา ไม่ว่าจะเป็นที่ทำกินจากที่เคยปลูกข้าวไร่ของชาวเลก็กลายเป็นของอุทยาน พื้นที่ที่เคยทำสวนก็กลายเป็นของโรงแรมและรีสอร์ทต่างๆเกิดขึ้น มากมาย ทั้งที่ชาวเลได้รับสิทธ์ในการครอบครองที่ดิน แต่ดูเหมือนว่า ชาวเลไม่เหลืออะไรเลย แม้กระทั่งที่ดินที่เป็นบ้านให้อยู่อาศัย ก็แทบจะไม่เหลืออะไรเลย

ภาพการทำไร่และสวนของชาวเลแหลมตงเกาะพีพีพ.ศ. 2526

ภาพไร่และสวนของ
ชาวเลแหลมตง
เกาะพีพี ตั้งแต่เริ่ม
ตั้งรกรากที่แหลมตง

พืชในไร่สวนที่ชาวเลปลูกส่วนใหญ่ก็จะเป็น ข้าวไร่ มะพร้าว มะม่วงหินมะพานต์ มะม่วง ส้ม ละมุดฝรั่ง ส้มโอ กล้วย มะกอก สับปะรด หน่อไม้ มะขาม มะละกอ มันสำปะหลัง กระท้อน ขนุน และผักสวนครัว เช่น พริกขี้หนู บวบ ขี้พร้า ข้าวโพด มะเขือ มะระขี้นก แตงกวา ตะไคร้ ขมิ้น ข่า มะกรูด มะนาว ผักบุ้ง กระถิ่น ทำสวนในช่วงหน้าฝน และทำประมงทั้งปี

เมื่อปี พ.ศ.2535 ในพื้นที่หมู่บ้านชาวเลแหลมตงได้มีการสร้างรีสอร์ทขึ้นในบริเวณพื้นที่รอบๆชุมชน มีการเจริญเติบโตทางด้านการท่องเที่ยว มีการประกาศให้เกาะพีพีเป็นสถานที่ท่องเที่ยว สิ่งเหล่านี้ทำให้วิถีชีวิตเดิมของชาวเลหายไปโดนการท่องเที่ยวกลืน ทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมต่างๆ ถูกจำกัดสิทธิ์ เขตพื้นที่ที่ชาวเลเคยทำอะไรก็ได้ กลายเป็นห้ามทำ เว้นไว้เฉพาะการท่องเที่ยว แต่การท่องเที่ยวก็หาได้พัฒนาความเป็นอยู่ของชาวเลไม่ ด้วยความที่ชาวเลไม่มีทางเลือกมากนัก ก็หันมาประกอบอาชีพทางการท่องเที่ยวดูบ้างเพราะมันเป็นหนทางเดียวในเวลานั้น ที่จะพอช่วยให้ชาวเลพอได้มีรายได้ สามารถลืมตาอ้าปากได้ บ้างก็ขับเรือรับจ้างพา

นักท่องเที่ยวไปตามจุดต่างๆ บ้างก็เข้าไปทำงานรับจ้างตามโรงแรมและรีสอร์ท แต่สิ่งหนึ่งที่ชาวเลไม่ทอดทิ้งคืออาชีพการทำประมง มันเป็นอาชีพที่ชาวเลไม่สามารถทิ้งได้ เพราะเป็นอาชีพที่บรรพบุรุษให้มา เมื่อว่างจากการทำงานด้านการท่องเที่ยวก็จะออกไปหาหอย หาปู หาปลา ตามประสาชาวเล แต่สามารถหาสัตว์ทะเลได้แค่บางชนิดเท่านั้น และหาได้แค่บริเวณบางพื้นที่ไม่สามารถหาได้รอบเกาะเหมือนเช่นเคย

ปัจจุบันพื้นที่ปลูกข้าวไร่เป็นที่อุทยาน เขตพื้นที่ทำประมงเป็นของอุทยาน ที่อยู่อาศัยก็เป็นของอุทยาน แม้กระทั่งที่ฝังศพก็เป็นของอุทยาน การดำเนินชีวิตตามวิถีเดิมแบบเก่าใช้ชีวิตยากขึ้น ประสบปัญหาในหลายเรื่อง แม้กระทั่งการเดินทางไปโรงเรียนเพื่อเรียนหนังสือก็ต้องผ่านโรงแรม เนื่องด้วยการออกเอกสารสิทธิ์ของโรงแรมทับทางสาธารณะไปโรงเรียนด้วย เคราะห์ซ้ำมีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในช่วง 13 มกราคม 2563 มีการตรวจยืนยันพบผู้ป่วยในประเทศไทย ยิ่งทำให้การท่องเที่ยวหยุดชะงักทั่วประเทศ นักท่องเที่ยวลดลง รายได้ก็ลดลงตามไปด้วย ชาวเลได้รับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ เนื่องด้วยพื้นที่อยู่อาศัยคับแคบไม่มีพื้นที่ปลูกผัก หรือเลี้ยงสัตว์ หรือทำสวน หรือปลูกข้าวไร่เหมือนสมัยก่อน ชาวเลแหลมตงจึงเดือดร้อนหนักมาก และไม่มีหน่วยงานของรัฐมาดูแล ชาวเลแหลมตงจึงทำโครงการข้าวแลกปลากับพี่น้องชาวเหนือและอีสาน โดยมีเครือข่ายชาวเลและมูลนิธิชุมชนไทคอยสนับสนุนช่วยเหลือทำให้ชาวเลพอได้มีข้าวไว้กินในช่วงวิกฤติ

ตั้งแต่ที่เกิดโรคระบาดไวรัสโคโรนา2019 (COVID-19) จนถึงปัจจุบันนี้ ตุลาคม 2563 โควิด-19ได้นำเอาความเจริญออกเหลือไว้แค่ความเป็นธรรมชาติที่เงียบสงบ เมืองที่เต็มไปด้วยนักท่องเที่ยวตอนนี้เหลือแค่เพียงความทรงจำ และธรรมชาติก็บำบัดตัวเองอีกครั้ง ฝูงนกเต็มท้องฟ้า ฝูงปลาเต็มท้องน้ำ กลับสู่สภาพวิถีชีวิตดั้งเดิม

จากที่ชาวเลแหลมตงได้รับผลกระทบจากการประกาศเขตอุทยาน ทางชาวเลได้รวมตัวกันไปขออนุญาตให้ทางเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา หมู่เกาะพีพีผ่อนปรนเขตพื้นที่ทำกินทางทะเล จากเดิมเคยหากินทางได้ทะเลได้อย่างอิสระ สามารถทำประมงได้ทั่วทั้งแถบทะเลอันดามัน

แต่ปัจจุบันเหลือเขตบริเวณผ่อนปรนสำหรับผู้ประกอบอาชีพประมงของชุมชนชาวเลบ้านแหลมตง เกาะพีพีดอน จังหวัดกระบี่ ในพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพีมีมติในที่ประชุม เมื่อวันวันจันทร์ที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2558 ณ อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพีโดยมีตัวแทนชาวเลเข้าประชุมร่วมกับเจ้าหน้าที่ 15 คน

4) วิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชน

โต๊ะหมอผู้นำชุมชนในสมัยแรก

ตั้งแต่เริ่มมีการตั้งรกรากที่อ่าวแหลมตงเกาะพีพีแรกช่วง สมัยรัชกาลที่5 จนถึง รัชกาลที่ 7 มีโต๊ะหมอด้วยกัน 3 ท่าน ดังนี้ โต๊ะหมอผู้นำรุ่นที่ 1 คือ นายอาจัด ประมงกิจ โต๊ะหมอผู้นำรุ่นที่ 2 คือ นายมะเส็น ชาวน้ำ โต๊ะหมอผู้นำรุ่นที่ 3 คือ นายร่าหิน ประมงกิจ ลูกของนายอาจัด ประมงกิจ ทั้ง 3 ท่านนี้เป็นทั้งโต๊ะหมอรักษาโรคภัยไข้เจ็บ มีวิชาคงกระพัน และเป็นโต๊ะหมอในการประกอบพิธีกรรมที่สำคัญๆ ในชุมชน และรายชื่อโต๊ะหมอดังต่อไปนี้จะจะเป็นโต๊ะหมอที่ชำนาญเฉพาะด้าน อย่างเช่นด้านการรักษาโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ เป็นโต๊ะหมอในช่วงสมัยรัชการที่ 8 – รัชกาลที่ 9 มี

ด้วยกัน 6 ท่าน ดังนี้ 1.นายย่านัด รักสมุทร 2.นายหยัง ชาวน้ำ 3.นายสูเด็น ชาวน้ำ 4.นายอูยัก ชาวน้ำ5.นายจีเต็ก ประมงกิจ 6.นายลาจี้ ประมงกิจ

พิธีกรรมที่สำคัญชองชาวเลแหลมตงเกาะพีพี คือ การทำพิธีรำมะนาทุกๆ 3 ค่ำ 7 ค่ำ 9 ค่ำ และ 15 ค่ำ สถานที่ทำการประกอบพิธีกรรม คือ บริเวณหลาโต๊ะมาเนาะ บริเวณต้นมะขามคู่โต๊ะอีตั้ม บริเวณต้นไทรหน้าหมู่บ้านโต๊ะมะอีซา บริเวณช่องกิ่ว บาตูกามัย มีการนำอาหารคาวหวานมาเซ่นไหว้ ประกอบด้วย กำยาน เทียน น้ำ เหล้าขาว ไก่ย่าง ข้าวเหนียวสุกสีขาว ข้าวเหนียวสุกสีเหลือง และขนมเจ็ดสี ในการประกอบพิธีกรรมมีการร้องเล่นกลองรำมะนา การแต่งกายในการเข้าร่วมพิธีกรรมในสมัยนั้น ผู้หญิงนุ่งผ้าถุงและใส่เสื้อคอกระเช้า ผู้ชายนุ่งกางเกงเลมีผ้าขาวม้าคาดเอวมีประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองเช่น ประเพณีการแต่งเปลวหรือที่เรียกอีกชื่อว่า การแต่งสุสาน เป็นประเพณีที่ชาวเลทำเพื่อระลึกถึงบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไปแล้ว เป็นการทำความสะอาดสุสานครั้งใหญ่ และพบปะพี่น้องกันในหมู่เครือญาติ จะมีพี่น้องชาวเลจากพื้นที่อื่นเข้ามาร่วมกิจกรรมนี้ มาจากหลายพื้นที่ด้วยกัน เช่น เกาะลันตา เกาะสิเหร่ เกาะจำ เกาะหลีเป๊ะ และราไวย์ ซึ่งที่จริงแล้ว ชาวเลอันดามันก็คือพี่น้องกัน

ชาวเลแหลมตงมีการละเล่นเพลงรองเง็ง

นำโดยนายร่าหิน ประมงกิจ เป็นหัวหน้าวงสามารถเล่นไวโอลีนและตีกลองรำมะนาได้ นายหยัง ชาวน้ำ ตีกลองรำมะนา และนายลอแลตีกลองรำมะนาเช่นกัน ส่วนนางรำก็จะมีนางอาซิบ นางแม๊ะหนา นางแม๊ะนุ้ย นางแซ๊ะหนำ และนางปิยะ ทะเลลึก การเล่นดนตรีรำมาะนาและรำรองเง็งจะมีขึ้นทุก 15 ค่ำ ของทุกเดือน เพื่อเป็นการขอขมาและขอบคุณทะเลตามความเชื่อของชาวเลแหลมตง

การทำคลอด

การทำคลอดของชาวเลในสมัยก่อนนั้นก็จะมีหมอตำแยมาทำคลอดให้ เนื่องด้วยสภาพแวดล้อมที่เป็นพื้นที่เกาะห่างไกลจากโรงพยาบาลในตัวเมืองมาก ถ้าจะไปโรงพยาบาลในสมัยนั้นชาวเลต้องแจวเรือใช้เวลานานมากและไม่ทันการณ์ และในเกาะพีพียังไม่มีโรงพยาบาล ชาวเลจึงใช้หมอตำแยทำคลอด เป็นหญิงสูงวัย มีความรู้ในการทำคลอดเด็ก รุ่นแรกก็จะมี

หมอตำแยอยู่ดังนี้ แยะอีงาม แยะมาหิด แยะมิโล๊ะ แยะอีแนะ แยะอูนี บุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลที่มีครู จะมีการท่องบทสวดทุกครั้งก่อนการทำคลอด อุปกรณ์ที่ใช้ทำคลอดในสมัยนั้น ได้แก่

1. มีดไม้ไผ่ คือการนำไม้ไผ่มาเหลาจนมีความแหลมคมเหมือนมีด ใช้ในการตัดสายสะดือเด็กแรกเกิด
2. หินใช้ในการอยู่ไฟ

3. น้ำร้อนใช้ในการทำความสะอาดอุปกรณ์การทำคลอด และผสมน้ำอุ่นเช็ดทำความสะอาดตัวเด็ก

4. ผ้าขาวม้าหรือผ้าปาเต๊ะที่สะอาด ใช้ในการห่อหุ้มตัวเด็กหลังจากทำความสะอาดตัวเด็กเสร็จแล้ว

ในการทำคลอดแต่ละครั้งของชาวเล หมอตำแยจะทำการท่องบทสวดก่อนการเริ่มทำคลอด มีการก่อกองไฟ บ้านที่มีใต้ถุนบ้านก็จะก่อกองไฟบริเวณใต้ถุน แต่บ้านที่มีมีใต้ถุนบ้านก็จะก่อไฟบริเวณในบ้านเลย บ้านที่มีใต้ถุนก็จะมีการนำต้นหนามมาวางไว้ด้านล่างของผู้คลอด เพื่อเป็นการป้องกันผี หลังจากหลอดลูกออกเป็นที่เรียบร้อยแล้ว แม่หมอตำแยก็จะนำหินที่นำไปเผาไฟแล้วนำมาคลึงบริเวณหน้าท้องช่วงมดลูก จนเลือดหรือรกเด็กหลดออกจนหมด ต่อด้วยการตำพริกไทยผสมเหล้าขาวให้ ผู้คลอดทานและอยู่ไฟจนครบ 44 วัน

สุสานชาวเลดั้งเดิม

ชาวเลในสมัยแรกๆ นั้นอาศัยอยู่แบบกระจายทั่วทั้งอ่าวแหลมตง บ้านเรือนมีพื้นที่บริเวณบ้านกว้างขวาง บ้านนั้นอยู่เป็นกลุ่มแต่อยู่ห่างกัน มีพื้นที่ปลูกผักบริเวณรอบๆ บ้าน มีราวตากผ้าข้างบ้าน หากมีชาวเลเสียชีวิตก็จะมีโต๊ะหมอมาทำพิธี แล้วนำไปฝัง หากใครที่มีที่ดินกว้างขวางก็จะฝังในบริเวณที่ดินของตัวเอง ในขณะนั้นรวมแล้วมีพื้นที่ที่เป็นสุสานของชาวเลรวม 5 จุด ดังรูปภาพต่อไปนี้

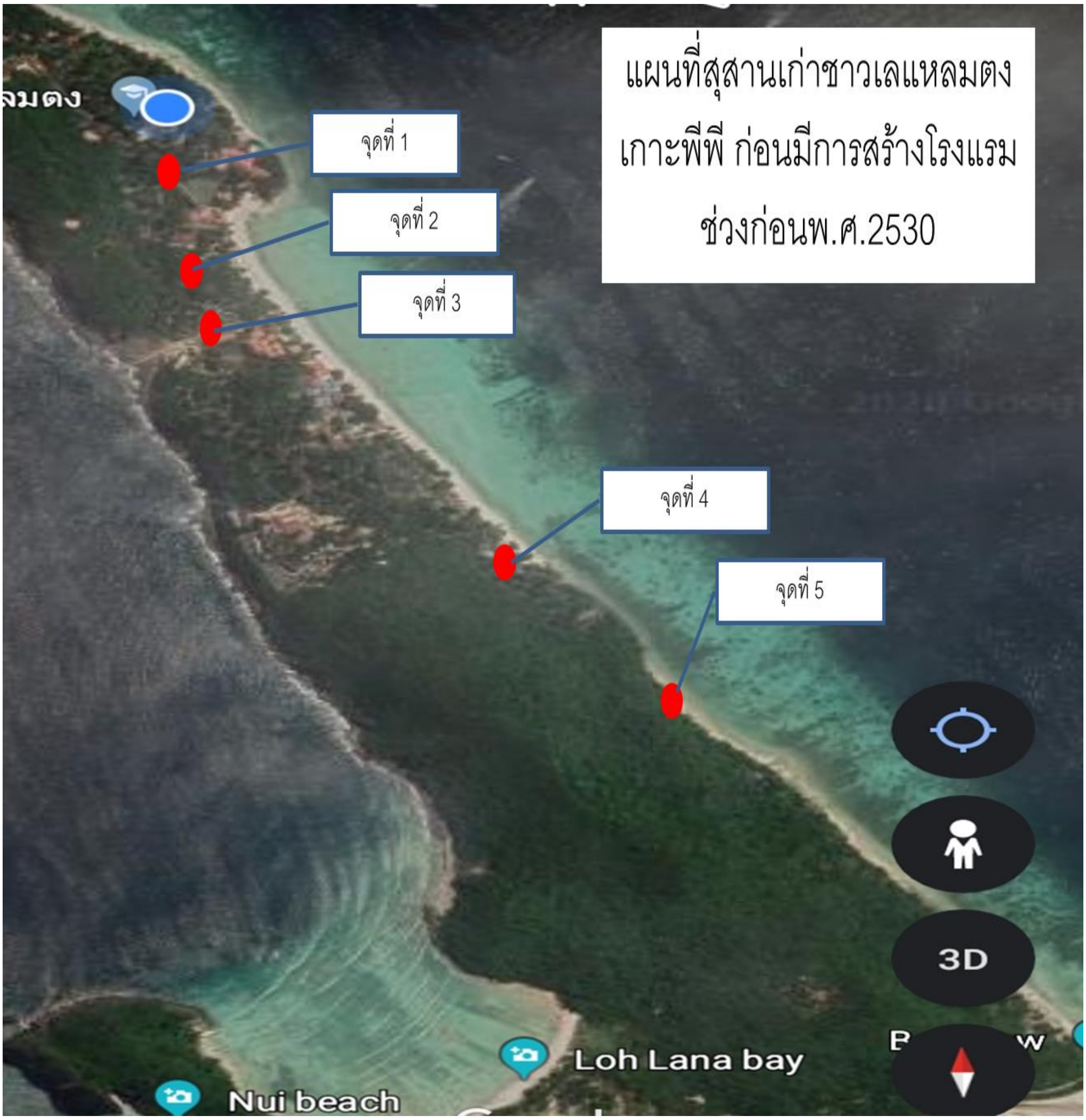

การตั้งคณะรำวง "คณะมดคันร้อน"

ช่วงก่อนที่จะมีครูวิรัตน์เข้ามาเป็นครูผู้สอนที่โรงเรียนบ้านแหลมตง ชาวบ้านใช้ถังน้ำมัน 200 ลิตร ในการตีแทนกลอง รำวงกลองทุ่ง ต่อมา นายวิรัตน์ แก้วมรกตได้เข้ามาร่วมวงเล่นกีต้าร์ และระดมทุนจากผู้ปกครองซื้อกลองแซมบ้า ตั้งชื่อคณะรำวงคณะ "มดคันร้อน" มีนางรำ 11 คน ได้แก่ กูนิ เด็กหญิงมานี ทะเลลึก(แมะดำ) อูติก เด็กหญิงสดใส ชาวน้ำ(มิไส้) เด็กหญิงนงเยา ชาวน้ำ(ลองยา) เด็กหญิงอุมา ประมงกิจ(มิ้ว) เด็กหญิงสุณี ทะเลลึก(สุนี) เด็กหญิงมะลิ ชาวน้ำ(แมะลิ) ยาลิมิ แมะปู นางอูติกและ

เด็กหญิงพิสมัย ชาวน้ำ(อีนา) คณะรำวง “มดคันร้อน” จะมีคนจ้างไปแสดงในการต่างๆ เป็นการสร้างรายได้ให้ชุมชน ส่วนใหญ่ก็จะไปในพื้นที่บริเวณเกาะใกล้เคียงและอ่าวต่างๆ รอบเกาะพีพี เช่น อ่าวต้นไทร(เกาะดอน) อ่าวโละมูดี เกาะยาว เกาะจำ โละบาเกา คณะนี้จะรับไปแสดงตามสถานที่จัดงานเลี้ยงและงานแต่ง

ทุกคนมีความชื่นชมในพระคุณของพระองค์ท่าน ของในหลวง ร.9 ชาวเลได้ใช้วิถีชีวิตบนความพอเพียงเหมือนที่พระองค์ท่านได้ตรัสไว้ อาชีพหลักของชาวเลที่นี้คือทำประมงหารายได้ แต่เลี้ยงสัตว์ ปลูกพืชผักและข้าวไร่ไว้กินเอง ในช่วงนั้นเป็นช่วงที่ชาวเลมีความสุขมาก มีบัตรประจำตัวประชาชน มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน มีอิสระในการทำประมงสามารถไปทำประมงได้ทุกหนทุกแห่งโดยไม่มีกฎหมายหรือข้อบังคับใดๆที่ห้ามไม่ให้ชาวเลทำประมง หรือไม่มีการจำกัดเขตพื้นที่ในการทำประมงความสุขจึงเกิดขึ้น มีการร้องรำเพลงรองเง็งรำมะนาในทุกๆ 15 ค่ำ ของทุกเดือนตามปฏิทินจันทรคติไทย ความเป็นอยู่ของชาวเลในขณะนั้นเต็มไปด้วยน้ำใจไมตรี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้ที่เดินทางสัญจรไปมาทางทะเล เรือลำไหนที่เข้ามาแวะพักที่อ่าวแหลมตงก็จะได้รับการแบ่งปันพืชผลทางการเกษตรเช่น ข้าว กล้วย มะม่วง มะพร้าว หรือพืชพักสวนครัวอื่นๆ และญาติพี่น้องชาวเลที่มาจากต่างถิ่นก็จะได้รับการต้อนรับให้กินข้าวปลาอาหารอย่างดี

นางสาวมาลี ชาวน้ำ ลูกสาวของ นายยักอีทัน(อูยัค) ชาวน้ำ ผู้บริจาคที่ดินให้สร้างโรงเรียนบ้านแหลมตง เล่าให้ฟังว่า “ตอนนั้นฉันเรียนอยู่ชั้น ป.3 ที่โรงเรียนบ้านแหลมตง เพื่อ พ.ศ.2521 ฉันอาศัยอยู่ที่บ้านกับตาและยายแค่ 3 คน ตอนที่กำลังเรียนที่โรงเรียนบ้านแหลมตง มีครูวิรัตน์ แก้วมรกต ได้ช่วยนักเรียนหารายได้เป็นค่าขนม โดยจัดตั้งวงรำวงคณะ มดคันร้อน ชุดที่นางรำใส่ก็จะเป็นชุดที่ญาติพี่น้องจากเกาะอื่นๆมา ครูวิรัตน์ แก้วมรกต ได้นำนักเรียนไปแสดงตามงานต่างๆ ที่จัดขึ้นในบริเวณพื้นที่เกาะพีพี ทั้งงานเทศกาลต่างๆ งานแต่งงาน และทุกๆช่วงเดือนหงายจะมีเรืออวนดำมารับชุรำวงคณะ “มดคันร้อน” ไปแสดงที่อ่าวต้นไทร ปะเสือและล้อแล้เป็นมือกลอง และนายอาโยมบือซัยเป็นนักร้อง ครูวิรัตน์เล่นกีตาร์ และนางรำทั้ง 11 คน เมื่อทำการแสดงเสร็จ เด็กๆที่ไปแสดงก็จะได้ค่าขนมตั้งแต่ 20 – 50 บาท แล้วแต่เจ้าภาพให้มากหรือน้อย ฉันและเพื่อนๆ ดีใจมากนำเงินที่ได้ไปให้ผู้ปกครอง ส่วนฉันก็นำเงินที่ได้ไปให้ ตากับยาย

ในขณะนั้นมีครูที่โรงเรียนเอ็นดูฉัน เพราะฉันอยู่กับตาและยาย ก็จะหางานให้ เช่น คุณครูจ้างให้ฉันซักผ้าให้ เมื่อซักเสร็จคุณครูก็ให้เงินเป็นค่าขนม”

การรื้อฟื้นประเพณีลอยเรือชาวเลแหลมตงเกาะพีพี เมื่อ พ.ศ.2554

มีการรื้อฟื้นประเพณีลอยเรือชาวเลแหลมตงเกาะพีพี เมื่อ พ.ศ.2554 มาจนถึงปีปัจจุบัน พ.ศ.2563เมื่อเวลาผ่านไป ย้อนกลับไปเมื่อสมัยอดีต ชาวเลเคยมีประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ แต่ทุกอย่างที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีเก่าทั้งหลายได้ถูกการท่องเที่ยวกลืนหายไปหมด วิถีชีวิตชาวเลก็ได้รับผลกระทบต่างๆนานาใช้ชีวิตบนความยากลำบากมากขึ้นถูกเหลื่อมล้ำในสังคม ชาวเลจึงได้รวมตัวกันอีกครั้งหนึ่งเพื่อหาจุดยืนในสังคม จากที่ถูกปิดอยู่ในกะลามีนักท่องเที่ยวน้อยคนนักที่จะรู้ว่าที่อ่าวแหลมตงเกาะพีพีมีชาวเลอาศัยมาก่อนที่จะมีการเข้ามาของทุนและการท่องเที่ยว และได้นำความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนชาวเลแหลมตงกลับมาอีกครั้ง คือการฟื้นฟูประเพณีลอยเรือ ซึ่งในสมัยก่อนนั้นเป็นพิธีกรรมการลอยกระจาดปัจจุบันนั้นไม่สามารถทำได้จึงมีการขอขมาและเปลี่ยนเป็นพิธีกรรมการลอยเรือแทน งานประเพณีลอยเรือนั้นชาวเลแหลมตงจะจัดขึ้นทุกๆ 7-9 ค่ำ เดือน 11 ตามปฏิทินจันทรคติไทย ของทุกปี

ช่วง 7 ค่ำ จะเป็นพิธีกรรมการขอขมาเจ้าที่เจ้าทาง เจ้าป่า เจ้าเขา และเจ้าทะเล ให้อยู่ปกปักษ์คุ้มครองดูแลความเป็นอยู่ของพี่น้องลูกหลานชาวเลแหลมตงให้อยู่ดีมีสุข มีขนมเจ็ดสีสุกดิบ ไก่ย่างสุกดิบ กำยาน ข้าวตอก ธูป เทียน น้ำดื่ม น้ำแดง และเมื่อเสร็จพิธีขอขมาก็เริ่มปอกไม้ระกำเพื่อทำเรือ “ปาฮูปาจั้ก” จนเสร็จในค่ำคืนนั้น ช่วง 8 ค่ำ จะมีการแห่

เรือ ปาฮูปาจั้ก จากโรงเรียนไปที่หมู่บ้านชาวเลแหลมตง ขบวนแห่ก็จะเต็มไปด้วยความสุขสนุกสนาน และเมื่อมาถึงที่หมู่บ้าน ก็จะมีการตีรำมะนาร้องเพลงรองเง็ง 7 เพลง เรือจะถูกนำไปลอยตอนรุ่งสางของอีกวันหนึ่ง

ช่วง 9 ค่ำ จะเป็นการทำไม้ กายูพาดั้ก ที่มีรูปทรงคล้ายกับไม้กาเขนประดับด้วยพวงมาลัยดอกไม้ เมื่อเสร็จแล้วก็จะมีการตั้งขบวนแห่จากโรงเรียนบ้านแหลมตงมาที่หมู่บ้านชาวเลอีกครั้ง ในขบวนแห่ก็เต็มไปด้วยความสนุกสนานครื้นเครง และเมื่อมาถึงที่หมู่บ้าน ก็จะมีการตีรำมะนาร้องเพลงรองเง็ง 7 เพลง รุ่งเช้าของอีกวันหนึ่งจะมีการนำไม้ กายูพาดั้กไปปักไว้บริเวณรอบๆหมู่บ้านเพื่อป้องกันสิ่งไม่ดีต่างๆไม่ให้เข้ามาในหมู่บ้าน

หลังจากที่ได้มีการรื้อฟื้นงานประเพณีลอยเรือขึ้นที่หมู่บ้านชาวเลแหลมตง ส่งผลให้มีคนรู้จักชาวเลแหลมตงมากขึ้น งานที่จัดได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ นายทุนลดการคุกคามชาวเลเพราะมีการลงสื่อโซเชียลเผยแพร่เรื่องราวชาวเลแหลมตงมากขึ้น หมู่บ้านชาวเลอยู่ในพื้นที่เปิดไม่ได้ถูกปิดเหมือนแต่ก่อน

5) สถานการณ์ปัญหาที่ดิน สาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้น

เหตุการณ์ที่นำไปสู่การสูญเสียที่ดินของชาวเล

การสำรวจจำแนกประเภทที่ดินในท้องที่จังหวัดกระบี่เมื่อปี พ.ศ.2508–2509

เดิมที่ดินชาวเลตั้งอยู่นอกเขตป่าไม้ ต่อมาได้มีการสำรวจจำแนกประเภทที่ดินในท้องที่จังหวัดกระบี่เมื่อปี พ.ศ.2508–2509 และได้มีมติสภาปฏิวัติ เมื่อปี พ.ศ.2515 โดยได้มีการหมายเหตุในแผนที่จำแนกประเภทที่ดินว่า ได้มีการทำประโยชน์อย่างมั่นคงแล้วและให้กันพื้นที่ที่ขอออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ออกเมื่อกำหนดเป็นเขตป่าไม้ 13 สิงหาคม 2519ชาวเลแหลมตงได้เดินทางไปที่อำเภอเมืองกระบี่เพื่อยื่นขอเอกสาร “จับจองเพื่อประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพในที่ดิน”(จ.ด. 2) ตำบลอ่าวนาง เจ้าหน้าที่ที่ดินลงทำการรางวัดในวันที่ 16 กรกฎาคม 2519 นายอำเภอเมืองกระบี่ลงนามรับรอง ในวันที่ 5 ตุลาคม 2519 ต่อมานายซิ้น กิตติธรกุล กำนันในสมัยนั้นได้นำประกาศอำเภอเมืองเรื่องมีผู้ขอจับจองที่ดิน (ท.ด.

25) ฉบับที่ลงวันที่ 5 ตุลาคม 2519 ไปปิด ณ ที่ดินและที่ทำการกำนัน เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2519 และนายภิญโญ ธรรมรุจี นายอำเภอเมืองกระบี่ในขณะนั้นได้พิจารณาออกใบจอง (น.ส. 2)ให้เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2520

ชาวเลแหลมตงยังคงดำเนินชีวิตบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง โดยทำอาชีพประมงหารายได้เป็นหลัก แต่ปลูกข้าวและทำสวนไว้กินเองใน

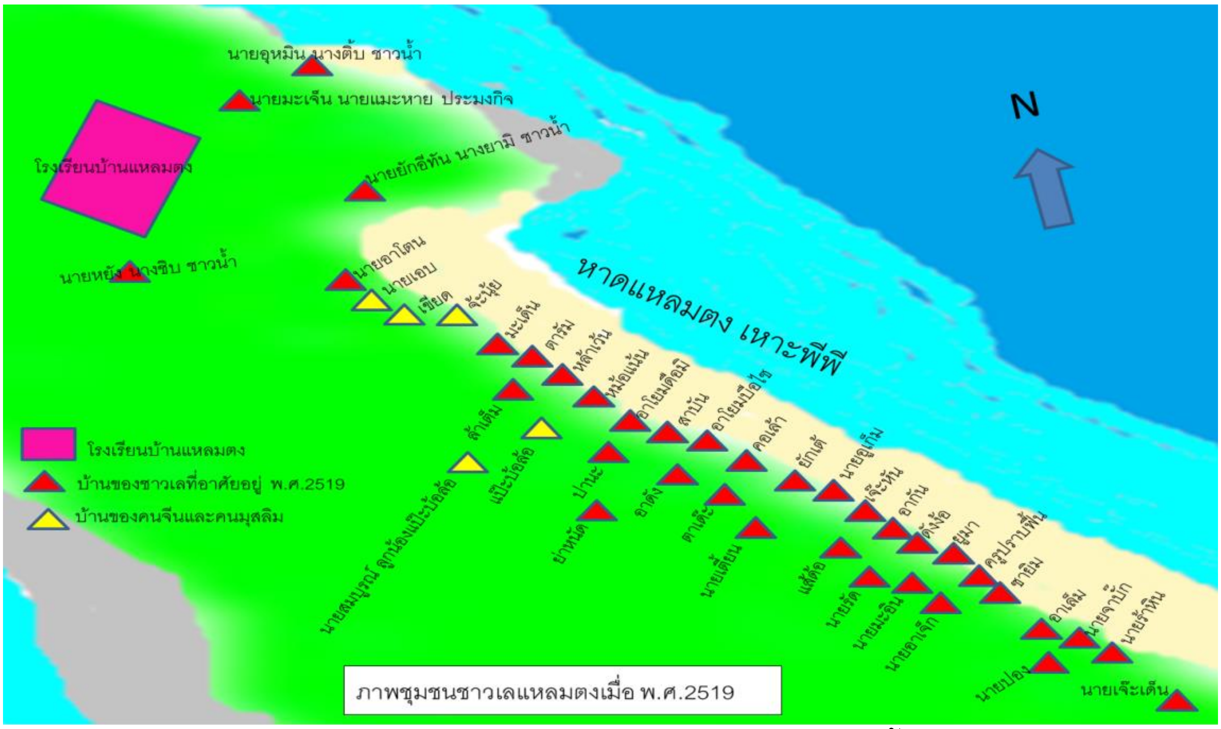

ภาพชุมชนชาวเลแหลมตงเมื่อ พ.ศ.2519

ครัวเรือน เป็นช่วงที่ชาวเลมีความสุขได้ใช้ชีวิตบนพื้นฐานความพอเพียง ตามที่ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระราชดำริ โรงเรียนมีนักเรียนเพิ่มมากขึ้น และมีการสร้างสถานีอนามัยเกาะพีพี

การกำหนดประกาศอุทยานแห่งชาติ “หาดนพรัตฯธาราและหมู่เกาะพีพี เมื่อ พ.ศ.2526

ต่อมาได้มีการกำหนดประกาศอุทยานแห่งชาติ “หาดนพรัตฯธาราและหมู่เกาะพีพี เมื่อ พ.ศ.2526 ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของชาวเล พื้นที่ที่มีการออกเอกสารสิทธิ์ส่วนใหญ่เป็นที่อยู่อาศัยและสวน แต่พื้นที่ทำข้าวไร่ของชาวเลไม่ได้อยู่ในเอกสารสิทธิ์ น.ส. 2 จึงถูกอุทยานประกาศทับพื้นที่ ชาวเลไม่ทราบว่าต้องไปประสานงานกับใครเพื่อที่จะให้เข้ามาช่วยเหลือ จึงต้องเสียพื้นที่ปลูกข้าวไป ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายของชาวเลเพิ่มมากขึ้น เพราะต้องหันมาซื้อข้าวกินแทนการปลูกกินเอง บวกกับชาวเลมีฐานะยากจนเมื่อไม่มีพื้นที่ปลูกข้าวก็ต้องซื้อแต่ไม่มีเงินก็เลยเป็นหนี้เป็นสิน

กู้ยืมเงินเพื่อปากท้อง ชาวเลหลายคนเป็นหนี้มากชาวเลจึงถูกนายแป๊ะบอล้อยึดที่ดินไปบางส่วนเนื่องจากชาวเลเป็นหนี้นายแป๊ะบอล้อและไม่มีเงินไปจ่ายหนี้ มีด้วนกัน 4 แปลง คือแปลงของนายมาลีละห์ นายสาเต้ นายปานะและนายตาเดะอาชีพการทำประมงเริ่มไม่ปลอดภัย บ่อยครั้งที่เข้าไปทำประมงในเขตพื้นที่อุทยานก็จะถูกเจ้าหน้าที่จับ ข้อหาทำประมงและจับสัตว์น้ำในเขตอุทยาน ชาวเลไม่กล้าขึ้นเขาไปปลูกข้าวไร่ การจับสัตว์น้ำก็สามารถจับได้แต่บางชนิด สัตว์น้ำหลายชนิดที่ชาวเลเคยหามาตั้งแต่บรรพบุรุษถูกห้ามด้วย พรบ.อุทยานฯ ชาวเลอยู่อย่างลำบากมากขึ้นเพราะทุกอย่างในการดำรงชีวิตต้องใช้เงินแทนการหาจากธรรมชาติ

เหตุการณ์นายหน้าเช่าซื้อที่ดินชาวเลแหลมตงครูของโรงเรียนบ้านแหลมตง นายภิญโญ รักโอ่ พ.ศ.2529

เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นตอนที่ นายภิญโญ รักโอ่ ได้เขามาเป็นครูคนที่12 ของโรงเรียนบ้านแหลมตง เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ.2529 นายหมัดประมงกิจ เล่าให้ฟังว่า “ครูภิญโญ ได้พานายฝรั่งมาหาพ่อ(นายมะเจ็น ประมงกิจ)

ตอนนั้นผมอายุ 17 ปี นายฝรั่งชื่อMr.Gree(ที่ชาวบ้านเรียกโกกี) มากับครูภิญโญ นายฝรั่งคนนี้เป็นนักธุรกิจ และต้องการที่จะซื้อที่ดินชาวเล 4 แปลง คือแปลงของ นายเจ๊ะหัน ประมงกิจ นายหยัง ชาวน้ำ นายร้าหิน ประมงกิจ และนายมะเจ็น ประมงกิจ แต่ต้องผิดหวังเพราะที่ดินที่ชาวเลมีเอกสารสิทธิ์ครอบครองนั้นไม่สามารถซื้อขายได้ จึงตกลงที่จะทำสัญญาเช่า 2 ปี ในตอนนั้นชาวเลยังไม่มีการเคลื่อนย้ายที่อยู่ ยังคงทำไร่ทำสวนและปลูกข้าวอยู่ในที่ดินของตนเอง โดยนายฝรั่งคนนั้นบอกว่าที่ตรงนี้สวย อยากที่จะสร้างบังกะโล

ต่อมาไม่กี่วันนายภิญโญก็ได้นำนายทุนจากภูเก็ตเข้ามาและมีการขอเอกสารสิทธ์ที่ชาวเลมีทั้งหมดอ้างว่าทางการขอเรียกเก็บเอกสารชาวเลจึงยอมให้ไป หลังจากที่เรียกเก็บเอกสารไปแล้วนายฝรั่งก็กลับมาที่แหลมตงเพื่อมาตามสัญญาที่เคยคุยกันไว้ และนายฝรั่งคนนี้ก็ต้องผิดหวังอีกครั้งเพราะว่านายภิญโญ รักโอ่ ได้นำเอกสารทั้งหมดไปให้นายทุนคนไทยและลาออกจากการเป็นครูที่แหลมตงเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ.2530

ช่วงเดือนธันวาคมเป็นช่วงฤดูมรสุมลมพัดแรงที่ด้านหน้าอ่าวแหลมตงพร้อมทั้งมีคลื่นลมแรง เป็นช่วงที่ชาวเลต้องไปบาฆัดที่ด้านหลังเกาะ ทุกครอบครัวย้ายไปบาฆัดที่อ่าวโล๊ะดาลัม ช่วงนั้นเองที่นายทุนเริ่มมีการเผาบ้านของชาวบ้านทีละหลัง สองหลัง เพื่อเริ่มยึดที่ดินและบ้านของชาวเลโดนรื้อทุกหลัง นายทุนใช้เป็นแคมป์ให้คนงานที่มาเป็นแรงงานก่อสร้าง

นายอุทัย ทะเลลึก ชาวเลแหลมตงเกาะพีพี ได้เดินทางกลับบ้านที่อ่าวแหลมตง แต่ภาพที่เขาเห็นคือบ้านชาวเลโดนรื้อ บ้างก็โดนเผา และนายอุทัย ทะเลลึก ก็ได้นำข่าวการรื้อบ้านชาวเลกระจายไปถึงชาวเลที่ไปบาฆัดฝั่งโล๊ะดาลัม

ภาพสภาพบ้านเรือนหน้าชายหาดในอดีต

ชาวเลทุกคนเสียใจมากแต่ก็ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรต่อไปดี จึงมีบางส่วนย้ายไปอยู่กับพี่น้องที่เกาะอื่นๆ เช่นบ้างก็ย้ายไปอยู่กับญาติที่เกาะลันตา บ้างก็ย้ายไปอยู่กับญาติที่เกาะจำ บ้างก็ย้ายไปอยู่ที่เกาะอาดัง บ้างก็ย้ายไปอยู่ที่เกาะภูเก็ต และยังคงมีบางส่วนที่ยังคงปักหลักอยู่ที่ โล๊ะดาลัม ชาวเลที่ยังอาศัยอยู่ที่โล๊ะดาลัม มีดังนี้ ครอบครัวของนางเดาะ ชาวน้ำ ครอบครัวของนายสมหมาย ทะเลลึก ครอบครัวของนายหมัด ประมงกิจ ครอบครัวของนายหยัง ชาวน้ำ ครอบครัวของนายร้าเต็ม ชาวน้ำ ครอบครัวนายอุทัย ทะเลลึก ครอบครัวนายอาโยม ครอบครัวของนายลอแล้ ครอบครัวของนายดังง้อ ครอบครัวของนายอุเก็ม ประมงกิจ ครอบครัวของนายล้าเว้น ทะเลลึก ครอบครัวของนายย่าหนัด รักสมุทร ครอบครัวของนายอาดัง ประมงกิจครอบครัวของนายจาบัก ประมงกิจ ครอบครัวของนายมะเจ็น ประมงกิจ ครอบครัวของนายปะนะ ครอบครัวของนางมะปิง ประมงกิจ และครอบครัวของนางปิยะ ทะเลลึก ครอบครัวชาวเลเหล่านี้ที่ยังคงปักหลักที่อ่าวโล๊ะดาลัม ยังคงอยู่ที่นั่นต่อไปเนื่องจากบ้านที่อ่าวแหลม

ตงโดนรื้อและเผาไปหมดแล้ว บางคนถูกมอมเหล้าจนเมาแล้วโดนประทับลายนิ้วหัวแม่มือลงบนเอกสารที่ทางนายทุนเตรียมมาและมารู้ตัวอีกทีเอกสารก็ไปอยู่ในมือของนายทุนแล้ว

ส่วนของนายอูยัค ชาวน้ำ(นายยักอีทัน ชาวน้ำ)ได้นำเอกสารไปจำนองกับบังอูด เนื่องจากต้องการเงินมาจัดงานแต่งให้ลูกชาย ได้เงินมาจำนวนหนึ่ง พอถึงเวลาก็นำเงินมาถอนคืน แต่ถูกบังอูดขู่กลับมาไม่ยอมให้ถอนจำนองและยังขู่ว่าถ้ายังไม่เลิกคิดที่จะถอนจำนองที่ดินจะจัดการยกครัว ด้วยความกลัว นายอูยัค ชาวน้ำ จึงพาครอบครัวและลูกหนีออกจากแหลมตง ไปอยู่ที่เกาะสิเหร่จังหวัดภูเก็ต และบางคนที่ยังมีเอกสารอยู่ในมือแต่ที่ดินนั้นอยู่ด้านในติดภูเขา ไม่สามารถที่จะเดินทางสัญจรเข้าออกได้ ก็ต้องย้ายออกจากที่ดินเดิมไปอยู่ที่อื่นเช่นกัน และนายทุนก็รุกที่โดยปริยาย

เมื่อ พ.ศ.2532 ผลกระทบที่ตามมาคือโรงเรียนบ้านแหลมตงไม่มีเด็กมาเรียนหนังสือ เพราะหมู่บ้านถูกนายทุนยึดที่ดินไปหมดทำให้ชาวเลต้องแยกย้ายกันไปคนละทิศคนละทาง ในที่สุดทางการก็มีความจำเป็นที่ต้องเรียกชาวเลให้กลับมาอยู่ที่อ่าวแหลมตง โดยมีการประชุมมีกำนันผู้ใหญ่บ้าน นายทุน และชาวเล การประชุมดำเนินไปด้วยดี ณ ต้นมะขามหน้าบ้านนายเอบในขณะนั้น (ปัจจุบันต้นมะขามตั้งอยู่ที่โรงแรมซีโวล่า) โดยแจ้งกับชาวบ้านว่า จะสร้างบ้านให้อยู่ พร้อมทั้งให้ไฟฟ้าและน้ำใช้ฟรี

นายทุนทำข้อตกลงกับนายร้าหิน ประมงกิจ ว่าจะให้ชาวเลอาศัยอยู่ในที่ดินของเขาโดยที่ไม่ต้องเสียค่าเช่า บนที่ดินเนื้อที่ 4 ไร่ เวลานั้นชาวเลแหลมตงไม่มีไร่ ไม่มีสวน ไม่มีเอกสารสิทธิ์ครอบครองที่ดิน มีแค่กระต๊อบและเรือแจวเก่าๆหมู่บ้านถูกกั้นรั้ว มีโรงแรมที่กำลังสร้างขนาบข้างทั้งสองข้าง

สุสานหรือยีรัยของชาวเลถูกรื้อ

สุสานหรือยีรัยของชาวเลถูกรื้อกระดูกบรรพบุรุษออกจากที่ฝังเดิมแล้วนายทุนก็นำไปใส่ในโอ่งดินรวมๆกัน ราว 17 คนที่ขุดไป เพื่อนำไปฝังที่สุสานปัจจุบัน ที่อ่าวเปลว ส่วนที่เหลือก็ถูกนายทุนนำขึ้นเรือไปและชาวเลก็ไม่ทราบว่านายทุนเอากระดูกบรรพบุรุษไปไว้ที่ไหน เพราะหลังจากที่ขุดแล้วเอาขึ้นเรือไปแล้วก็ไม่มีใครมาแจ้งอะไรกับชาวเลเลยลูกหลานชาวเลเสียใจกับการกระทำของนายทุนเป็นอย่างมาก แต่ก็ไม่

สามารถทำอะไรได้เลยนอกจากเสียใจและร้องให้ บางส่วนที่ยังไม่ได้รื้อออกไปนั้นยังคงอยู่ใต้บังกะโลของโรงแรม ชาวเลจะมีการแต่งเปลวทุกปีเพื่อระลึกถึงปู่ ย่า ตา ทวด บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วด้วยการทำอาหารคาว หวาน ไปเซ่นไหว้โดยมีโต๊ะหมอคอยทำพิธีให้ เรียกว่า งานแต่งเปลว หรือ บือตัสฮยีรัย งานจะมีขึ้นทุกๆ ช่วง ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4 ของทุกปี

ต่อมาชาวเลเริ่มเก็บเงินซื้อเรือหางยาวที่มีเครื่องยนต์ เพื่อใช้ในการทำประมงเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว โรงเรียนบ้านแหลมตงกลับมามีนักเรียนอีกครั้ง แต่สถานที่พิธีกรรมตามความเชื่อต่างๆถูกห้ามเข้าใช้สถานที่เนื่องจากกลายเป็นโรงแรมหมดแล้ว ข้อตกลงที่ว่าโรงแรมจะให้ใช้น้ำฟรี ใช้ไฟฟ้าฟรี ก็โมฆะ ชาวเลต้องหาซื้อเครื่องปั่นไฟมาใช้ บ้านไหนพอมีเงินก็ได้ใช้เครื่องปั่นไฟ บ้านไหนฐานะยากจนก็มีแค่ตะเกียงเท่านั้น ในหมู่บ้านก็จะมีไฟสว่างแค่ช่วงค่ำจนถึง 4 ทุ่มเท่านั้น หลักจากนั้นก็จะดับเครื่องปั่นไฟ

พ.ศ.2535-พ.ศ.2542 การท่องเที่ยวของเกาะพีพีมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากเข้ามาเที่ยวพักที่อ่าวแหลมตง ชาวเลจึงหันไปสมัครงานที่โรงแรม เพราะได้เงินดีกว่าและค่าครองชีพที่เกาะพีพีก็เริ่มสูงขึ้น บ้างก็สมัครเป็นแม่บ้าน บ้างก็สมัครเป็นพนักงานล้างจาน บ้างก็สมัครเป็นคนทำความสะอาด บ้างก็สมัครเป็นคนสวน ช่วงนี้ที่เกาะพีพีเต็มไปด้วย

นักท่องเที่ยวจำนวนมาก มีรีสอร์ทเกิดขึ้นมากมาย มีทั้งคนไทยและฝรั่งเที่ยวพักที่อ่าวแหลมตง ชาวเลแหลมตงเริ่มมีการพูดคุยสนทนากับชาวต่างชาติมากขึ้นทั้งๆที่ไม่ได้เรียน ทั้งพูดและใช้ภาษามือผสมกันไป เริ่มมีการซื้อเรือหางที่ใช้เครื่องยนต์เพิ่มมากขึ้นเพื่อใช้ในการนำนักท่องเที่ยวชมเกาะแก่งตางๆแต่เมื่อว่างจากการพาแขกเที่ยวแล้ว ชาวเลก็ยังคงทำประมงอยู่ เช่น ตกปลา หาหอย หาปู ตกหมึก

26 ธันวาคม พ.ศ.2547 ได้เกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติจากคลื่นยักษ์สึนามิ

แผ่นดินไหวในมหาสมุทรอินเดีย พ.ศ. 2547 เป็นแผ่นดินไหวใต้ทะเล เกิดขึ้นเมื่อเวลา 07.58 น. ตามเวลาในประเทศไทย เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2547 (ค.ศ. 2004) ศูนย์กลางอยู่ลึกลงไปในมหาสมุทรอินเดีย ใกล้ด้านตะวันตกของตอนเหนือเกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย แรงสั่นสะเทือนจากแผ่นดินไหว ทำให้เกิดความเสียหายบนเกาะสุมาตรา และยังรับรู้ได้ในภาคใต้ของประเทศไทยแผ่นดินไหวเกิดจากการยุบตัวของเปลือกโลกใต้มหาสมุทรอินเดีย กระตุ้นให้เกิดคลื่นสึนามิสูงราว 30 เมตร[8] เข้าท่วมทำลายบ้านเรือนตามแนวชายฝั่งโดยรอบมหาสมุทรอินเดีย ประมาณการว่ามีผู้เสียชีวิตจากแผ่นดินไหวครั้งนี้ใน 14 ประเทศมากกว่า 230,000 - 280,000คนหรือมากกว่า 280,000 คน นับเป็นหนึ่งในภัยพิบัติทางธรรมชาติครั้งร้ายแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ ประเทศที่ได้รับความเสียหายมากที่สุดได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย รองลงมาคือประเทศศรีลังกา ประเทศอินเดีย และประเทศไทย ตามลำดับ ความรุนแรงของแผ่นดินไหวอยู่ระหว่างแมกนิจูด 9.1 ถึง 9.3 ตามมาตราโมเมนต์ ทำให้แผ่นดินไหวครั้งนี้นับเป็นแผ่นดินไหวที่มีความรุนแรงเป็นอันดับที่สามตามที่เคยวัดได้จากเครื่องวัดแผ่นดินไหว นอกจากนี้ยังถือว่า

เป็นแผ่นดินไหวที่มีคาบเวลายาวนานที่สุด โดยการสังเกตคาบเวลาอยู่ที่ประมาณ 8.3 ถึง 10 นาที ส่งผลให้แผ่นดินทั่วทั้งผืนโลกเคลื่อนตัวไปถึง 1 เซนติเมตร และยังเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดแผ่นดินไหวในจุดอื่นๆ ของโลก

ในเช้าวันที่ 26 ธันวาคม 2547 ท้องฟ้าปลอดโปล่ง อากาศแจ่มใสไร้เมฆ ทะเลสงบนิ่งไม่มีคลื่นและลม ไม่เห็นสัตว์ที่อยู่อาศัยบริเวณเกาะแม้แต่มด ทุกอย่างเงียบผิดปกติ มีการรับแรงสั่นสะเทือนเป็นช่วงๆ จนเวลาผ่านไปจนเกือบเที่ยง มีการสั่นไหวรุนแรงมากขึ้น สักพักน้ำทะเลก็ลดลงอย่างกะทันหันลดเร็วผิดปกติจนปลาในทะเลดิ้นบนโหนทราย

ชาวเลได้รับโทรศัพท์จากทางพี่น้องชาวเลที่จังหวัดภูเก็ตว่าให้รีบหนีขึ้นไปบนภูเขาสูงตอนนี้คลื่นยักษ์ถึงภูเก็ตแล้ว ต่อมาได้ยินเสียงคล้ายลูกระเบิดดังตูมมีคลื่นลูกใหญ่ซัดเข้ามาจากด้านหลังเกาะลอดช่องกิ่วสูงกว่า 10 เมตร โถมเข้ามากวาดทุกสิ่งทุกอย่างบริเวณชายหาด เรือทุกลำลอยตามกระแสน้ำ คว่ำ เสียหายระเนระนาด ชาวเลทุกคนหนีขึ้นไปบนภูเขาทันเวลาพอดี หลังจากนั้นสัญญาณโทรศัพท์ก็ใช้ไม่ได้ ขาดการติดต่อจากโลกภายนอก แต่ชาวเลทุกคนปลอดภัย ไม่มีใครเสียชีวิต มีแต่ข้าวของและทรัพย์สินเสียหายบางส่วน ชาวเลบางส่วนลงจากบนภูเขากลับไปที่บ้านเพื่อหาอาหารและอุปกรณ์ เครื่องนุ่งห่ม เครื่องนอนที่ยังใช้งานได้ เพื่อนำไปนอนบนภูเขาเพื่อความปลอดภัยจากคลื่นยักษ์ เช้ามามีเฮลิคอปเตอร์นำข้าวกล่อง น้ำดื่ม และเครื่องใช้มาให้ผู้ประสบภัย แต่ชาวเลต้องรอให้ฝรั่งได้ข้าวกันหมดทุกคนก่อน ข้าวกล่องที่เหลือจากแจกให้ผู้ประสบภัยที่เป็นชาวต่างชาติถึงจะได้ชาวเล เมื่อได้แล้วก็ได้ไม่ครบคน ชาวเลก็แบ่งๆกันไปเพื่อประทังชีวิตให้ผ่านวันอันเลวร้ายไป

หลังจากที่เหตุการณ์คลื่นยักษ์สงบลง วันที่ 28 ธันวาคม 2547 ชาวเลแหลมตงทุกคนได้นั่งเรือเฟอร์รี่ข้ามฟากมายังจังหวัดภูเก็ต เพื่อมารวมตัวกับผู้ประสบภัยที่ภูเก็ตเพื่อรอให้สถานการณ์คลื่นยักษ์คลี่คลายลงหลังจากนั้นก็เดินทางกลับเกาะพีพีเพื่อเข้าไปสำรวจและเก็บกวาดทำความสะอาดบ้านเรือนเพื่ออยู่อาศัยอีกครั้ง

ผ่านไปไม่กี่วันก็เริ่มมีองค์กรต่างๆ เข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนงบประมาณ ช่วยบริจาคเรือหางยาวลำใหม่ให้ชาวเลใช้งานแทนเรือลำเก่าที่โดนคลื่นซัดผังเสียหาย มีหน่วยงานเข้ามาประสงค์ที่จะช่วยเหลือพี่น้องชาวเลด้านการซ่อมแซมบ้าน แต่ไม่สามารถให้การช่วยเหลือได้เนื่องจาก

ที่ดินที่ชาวเลอาศัยอยู่ยังไม่ชัดเจนว่าเป็นของใคร ดังนั้นชาวเลแหลมตงจึงได้รับการช่วยเหลือไม่มากนัก

เหตุการณ์การนี้ผ่านไปจึงทำให้ชาวเลได้ตะหนักถึงความลำบากช่วงการเกิดภัยพิบัติสึนามึ ไม่มีใครหรือหน่วยงานที่จะเข้ามาช่วยชาวเลในทันทีทันใด ชาวเลต้องหาทางเอาตัวรอดด้วยตัวเองจึงช่วยกันปลูกทั้งผักผลไม้ ที่บนภูเขาด้านหลังหมู่บ้าน ชาวเลทุกคนเห็นตรงกันว่าหากเกิดเหตุสึนามิขึ้นอีกครั้ง ชาวเลจะได้ไม่อดตายอย่างน้อยมีอาหาร ผักผลไม้ไว้กินแต่ไม่นานภูเขาด้านหลังหมู่บ้านก็เกิดเหตุการณ์นายทุนเอารั้วลวดหนามมากั้นห้ามไม่ให้ชาวเลเข้าไปหลังพื้นที่ที่มีรั้วลวดหนามกั้นไว้ พร้อมติดป้ายที่ส่วนบุคคลห้ามเข้า มีรถแม็คโคมาไถพืชสวนที่ชาวเลปลูกไว้จนไม่เหลืออะไรแต่ชาวเลก็ไม่สามารถทำอะไรได้ เพราะนายทุนเอาเอกสารสิทธิ์มาอ้างความชอบธรรม

ช่วงการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวเกาะพีพีพ.ศ.2548 - 2552

หลังจากเหตุการณ์สึนามิผ่านพ้นไปหนึ่งปีการท่องเที่ยวกลับมาฟื้นตัวอีกครั้ง รอบนี้มีธุรกิจการท่องเที่ยวมากกว่าครั้งที่ผ่านมา ที่หาดแหลมตงก็เช่นเดียวกัน หลังจากสึนามิชาวเลเริ่มหันมาประกอบอาชีพทางการท่องเที่ยวมากขึ้น ส่วนใหญ่ชาวเลผู้ชายจะหันมาขับเรือหางยาว ส่วนผู้หญิงก็ทำงานโรงแรม จากที่ชาวเลพูดภาษาต่างประเทศไม่ได้กลับมาพูดภาษาอังกฤษและจีนได้คล่องปาก สามารถสื่อสารกับชาวต่างชาติได้เข้าใจความ ชาวเลมีสภาพคล่องทางการเงินเพิ่มมากขึ้น มีลูกหลานขยายครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น จนกระทั่งชุมชนนั้นมีสภาพที่คับแคบลงและแออัดมาก โรงแรมเริ่มทำกำแพงปูนกั้นแบบแข็งแรงมาตรฐานมากขึ้น สูง3เมตรขนาบทั้งสองข้างของชุมชน และเริ่มมีรั้วกั้นที่ด้านหลังของชุมชน จากพื้นที่ 4 ไร่ ที่เคยทำข้อตกลงกับชาวบ้านที่ต้นมะขามหน้าบ้านนายเอบเมื่อหลายปีที่ผ่านมานั้น เหลือแค่ 2 ไร่เศษ ชาวเลต้องดิ้นรนมากขึ้นบวกกับค่าครองชีพที่สูงในพื้นที่เกาะ ชาวเลหลายคนทำงานกันหามรุ่งหามค่ำ เพื่อนำเงินที่ได้มาจุนเจือครอบครัว และยังคงดำเนินชีวิตต่อไป

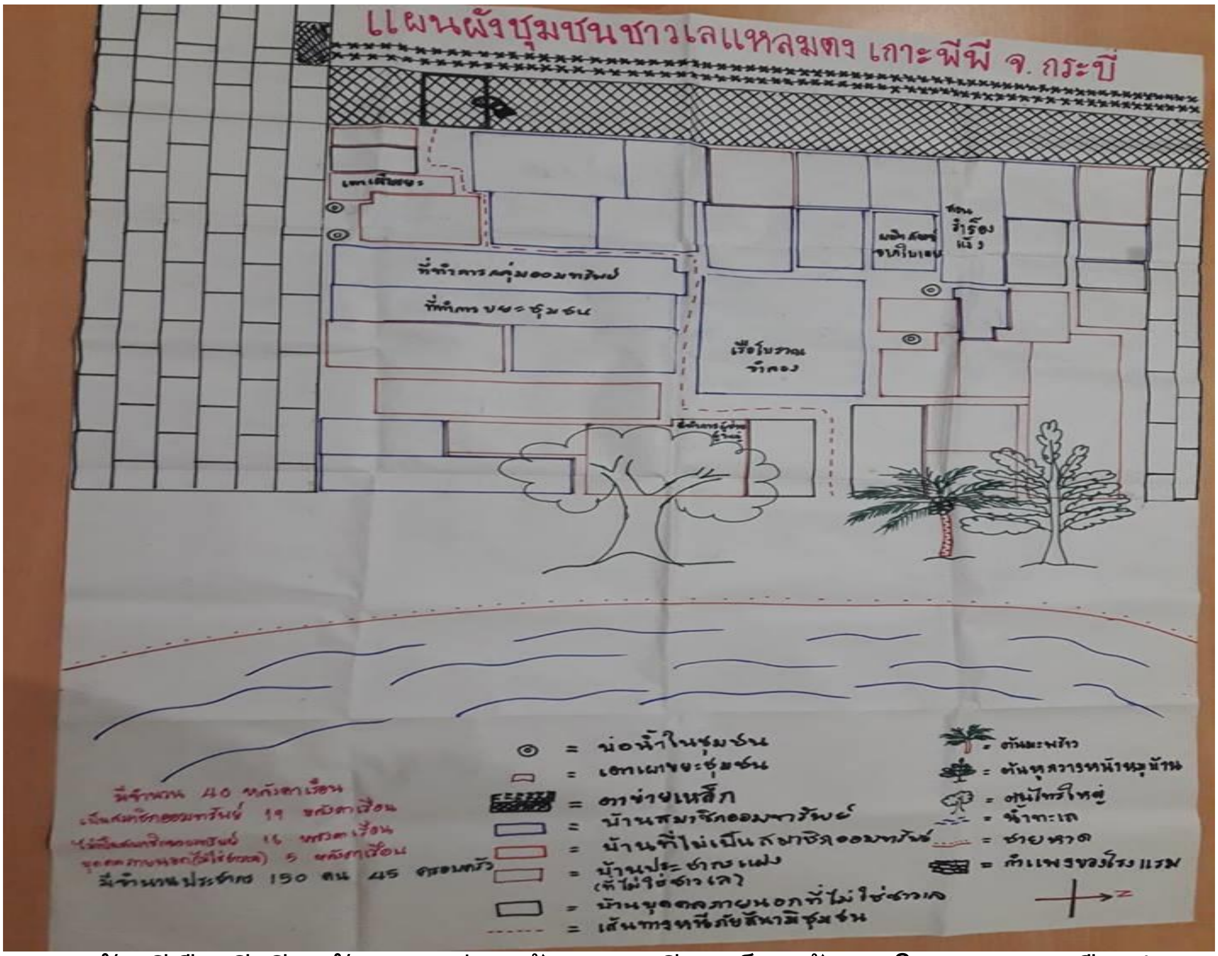

วันดีคืนดี มีพนักงานก่อสร้างของรีสอร์ทเข้ามาในชุมชนเพือทำการรางวัด แต่ชาวเลรวมตัวกันขัดขวางกันห้ามไม่ให้เข้ามารางวัด มีเอกสารแบบแปลนการก่อสร้างมาขึงกางที่หน้าร้านค้าในหมู่บ้าน บอกว่าจะมีการรื้อหมู่บ้านนี้ทิ้งทั้งหมดเพื่อที่จะสร้างเป็นสนามโชว์มวยและสระว่ายน้ำของรีสอร์ท ในที่สุดชาวเลรวมตัวกันก็นำเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นไปแจ้งความที่ สถานีตำรวจเกาะพีพีเพื่อลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐานว่า มีคนของรีสอร์ทมาคอยก่อความไม่สงบในชุมชน

ชาวเลบางคนถูกนายทุนเรียกตัวเข้าไปเซ็นชื่อ นายทุนบอกกับชาวเลกลุ่มนั้นว่า “ใครที่มาเซ็นชื่อ เราจะไม่ไล่ไปไหนแต่จะให้อยู่ชั่วลูกชั่วหลาน แต่ห้ามอ่านข้อความที่อยู่ในเอกสารนะ รีบๆเขียนแล้วรับเงินออกไปข้างนอกได้เลย” มีหลายคนที่เข้าไปเซ็นชื่อในเอกสารนั้น เพราะไม่อยากออกจากพื้นที่ แต่ก็มีชาวเลบางคนที่ไม่เซ็นและยืนยันที่จะอยู่ในพื้นที่ไม่ยอมย้ายออกไปไหนเช่นกัน ยังไม่พอนายทุนพยายามที่จะปิดกั้นเส้นทางสาธารณะที่ชาวเลและชาวบ้านฝั่งหมู่บ้านวิลเลจใช้สัญจรระหว่างชุมชนและโรงเรียน พร้อมทั้งรุกพื้นที่บริเวณสุสานของชาวเลโดยนายทุนพยายามที่จะออกเอกสิทธิ์ตรงพื้นที่บริเวณสุสาน ในที่สุดชาวเลได้ขึ้นไป

ร้องเรียนเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับสำนักนายกรัฐมนตรี และกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เข้ารวมกลุ่มกับเครือข่ายสมัชชาคนจนโดยมีทางมูลนิธิชุมชนไทเป็นผู้ที่คอยให้ความช่วยเหลือและประสานงานให้ นอนหน้าทำเนียบรัฐบาลเป็นเวลา 3 วัน 3 คืน เพื่อยื่นข้อเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับชาวเลแหลมตง ในช่วงนั้นเป็นรัฐบาลชุดของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 59 มีนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรี ส่งผลให้มีมติคณะรัฐมนตรี 2 มิถุนายน พ.ศ.2553 เรื่องแนวนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล มีดังนี้ คณะรัฐมนตรีเห็นชอบหลักการแนวนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล

หลังจากมีมติ ครม. 2 มิถุนายน 2553ทางจังหวัดกระบี่ได้ดำเนินการเชิญชาวเลแหลมตงประชุมเพื่อหารือแก้ไขปัญหาต่างๆที่ร้องเรียน ทั้งที่ดินที่อยู่อาศัย ที่สุสาน และที่สาธารณะโดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดกระบี่เป็นประธาน ณ ศาลากลางจังหวัดกระบี่

มีการดำเนินงานตามมติ ครม. ของหน่วยงานในพื้นที่จังหวัดกระบี่ คือ เมื่อวันจันทร์ที่๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ได้ประชุมคณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาการประกอบอาชีพประมงของชุมชนชาวเล ครั้งที่ ๑/๒๕๕๘ ณ ห้องประชุมอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี ตำบลอ่าวนาง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ โดยประธานคณะอนุกรรมการฯ มอบหมายให้อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา- หมู่เกาะพีพี ร่วมประชุมหารือกับชุมชนชาวเลบ้านแหลมตง เกาะพีพีดอน ในเรื่องการกำหนดชนิดและปริมาณของสัตว์น้ำที่สามารถจับได้ เครื่องมือประมงที่ใช้ ฤดูกาลทำประมง พื้นที่หวงห้ามที่ห้ามทำประมงโดยเด็ดขาด และการกำหนดพื้นที่ผ่อนปรนในการทำประมง

การประชุมร่วมกับอุทยานเรื่องการกำหนดแขตผ่อนปรนการทำประมง

แผนที่ผ่อนปรนเขตการทำประมงในเขตอุทยานของชาวเลแหลมตงเกาะพีพี

บริเวณผ่อนปรนสำหรับผู้ประกอบอาชีพประมงของชุมชนชาวเลบ้านแหลมตง เกาะพีพีดอน จังหวัดกระบี่

ในพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี

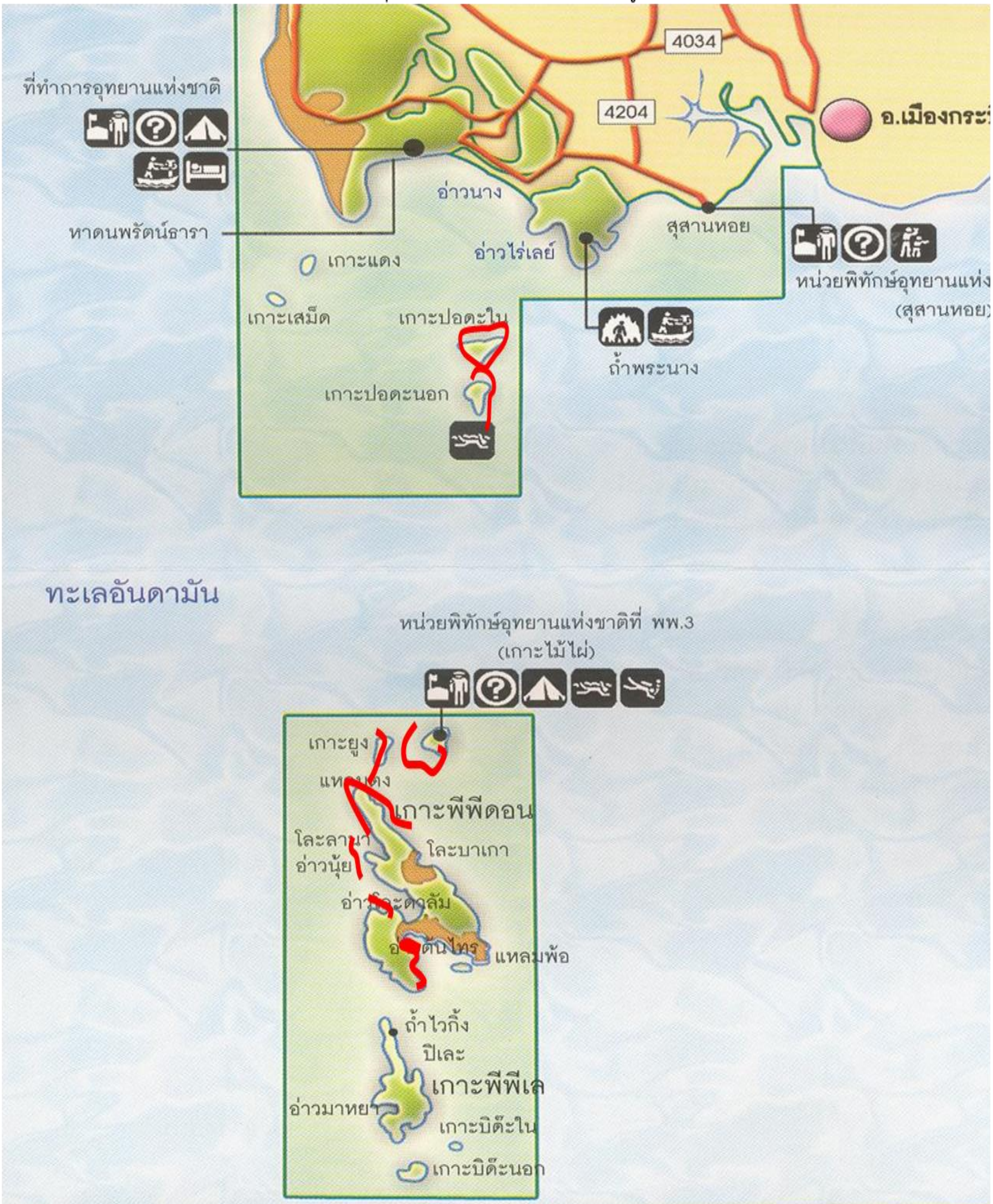

พ.ศ.2562 มีโรคระบาดโควิด 19

มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แม้พื้นที่หมู่บ้านชาวเลแหลมตงจะไม่มีใครติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แต่ก็ได้รับผลกระทบมากเนื่องด้วยเป็นการกระทบของระบบเศรษฐกิจของประเทศ แต่ชาวเลแหลมตงยังคงมีเครือข่ายที่คอยให้การช่วยเหลือสนับสนุนโดยจัดทำโครงการข้าวแลกปลา

เพราะชาวเลสามารถหาปลาได้มากและพี่น้องเครือข่ายอื่นที่ปลูกข้าวได้มากสามารถที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ชาวเลมีข้าวกิน และชาวนาก็ได้กินปลาจากชาวเลเช่นกัน เป็นโครงการที่ทางมูลนิธิชุมชนไทเข้ามาเป็นตัวกลางในการประสานงานระหว่างข้าวของชาวนาและปลาของชาวเล ทำให้คนส่วนใหญ่ได้เห็นว่าคนไทยไม่เคยทิ้งกัน

Timeline เหตุการณ์สำคัญต่างๆที่เกิดขึ้นกับชาวเลแหลมตง

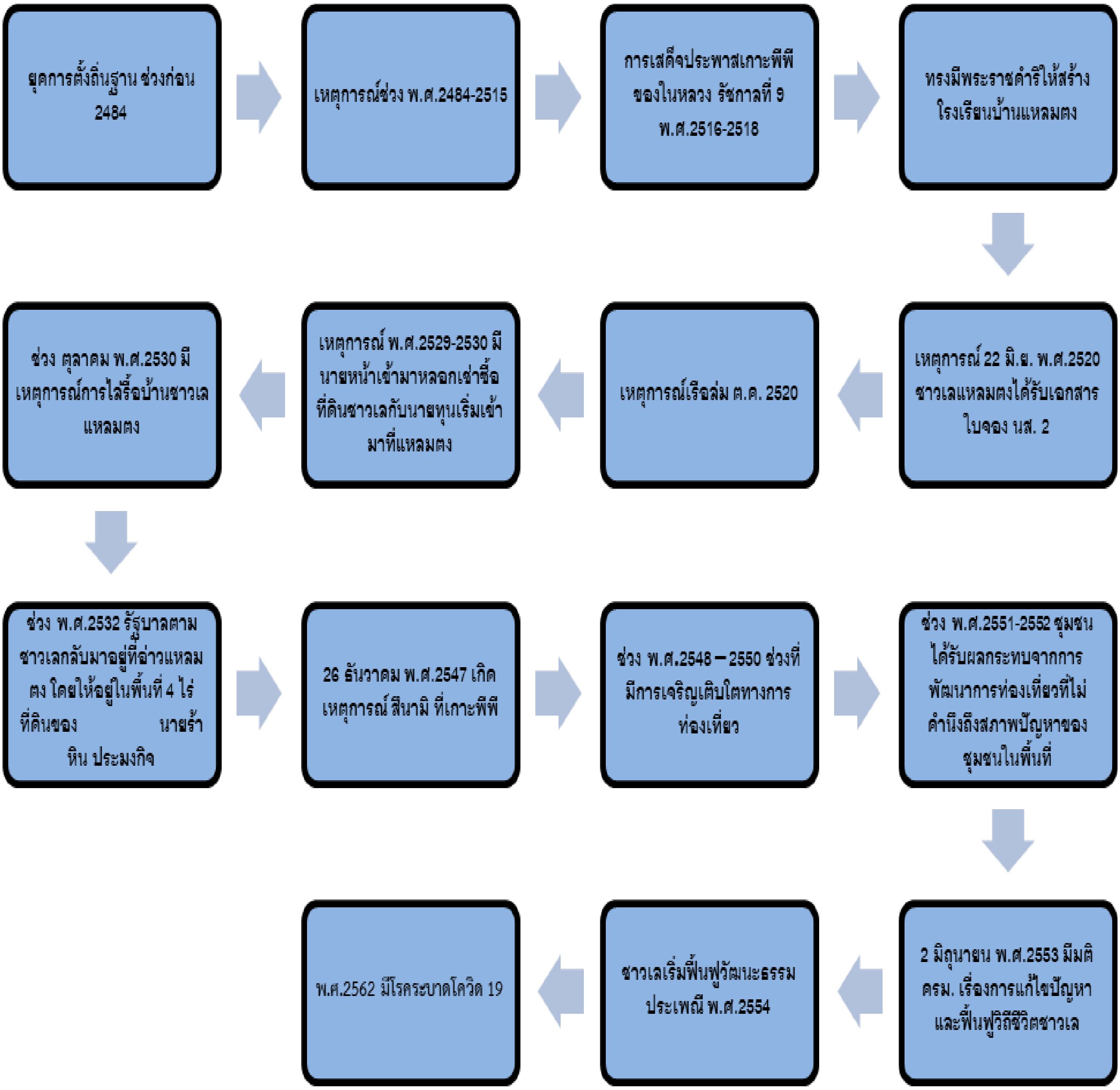

6) สถานการณ์ปัจจุบันและแนวทางแก้ไขปัญหา

ภาพชุมชนชาวเลแหลมตงในปี พ.ศ.2563 มีชาวเล 35 หลังคาเรือน ประชากร 138 คน

สภาพปัญหาปัจจุบัน

(1) นายทุนพยายามที่จะออกเอกสารสิทธิ์ทับที่สุสานชาวเลพื้นที่บริเวณสุสานยังไม่มีการประกาศเป็นพื้นที่ สุสานของชาวเล สุ่มเสี่ยงที่จะมีปัญหากับผู้ที่อ้างสิทธิ์ครอบครองและเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราหมู่เกาะพีพีส่งผลให้ในอนาคตชาวเลอาจจะไม่มีที่สุสานไว้ฝังหากมีคนเสียชีวิตในชุมชน

(2) ชุมชนยังไม่มีการประกาศให้เป็น โฉนดชุมชนชาวเลแหลมตงเกาะพีพี

(3) ทางสาธารณะไปโรงเรียนถูกรีสอร์ทปิดป้ายประกาศ ห้ามบุคคลภายนอกเข้าก่อนได้รับอนุญาตส่งผลให้การสัญจรไปมา ระหว่างชุมชนและโรงเรียนนั้นไม่ค่อยสะดวกเท่าที่ควร

(4) พื้นที่สาธารณะหน้าชายหาดของชาวเลถูกรุกล้ำเพื่อตั้งร้านอาหาร
(5) พื้นที่ทำกินทางทะเลมักมีปัญหากับเจ้าหน้าที่อุทยานบ่อยครั้ง

แนวทางในการแก้ไขปัญหา

สถานการณ์ปัจจุบัน ชาวเลแหลมตงยังคงรอการประกาศเป็นพื้นที่คุ้มครองเขตวัฒนธรรม เพื่อช่วยในเรื่องการดำเนินชีวิตของชาวเลที่เปราะบางให้มีความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย มีที่ทำกินทั้งทางบกและทางทะเล สามารถที่จะดำเนินตามวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวเลแหลมตงได้ โดยมีกฎหมายคุ้มครองชาติพันธุ์ชาวเลกลุ่มเปราะบางทางสังคม อยากให้รัฐเข้ามาช่วยเหลือและหนุนเสริม พร้อมเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชาวเลให้มากขึ้น

(1)เสนอให้รัฐกันพื้นที่บริเวณสุสานชาวเลออก และทำการประกาศเป็นพื้นที่สุสานชาวเลเป็นลายลักษณ์อักษร โดยให้หน่วยงานงานท้องถิ่น อุยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราหมู่เกาะพีพี กรมเจ้าท่า และชาวเล จัดประชุมที่หมู่บ้านชาวเลแหลมตงเพื่อหามติและแนวทางการแก้ไข เพื่อให้เป็นการอนุรักษ์และรักษาพื้นที่ทางจิตวิญาณชาวเล
(2) เสนอให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยชุมชนชาวเลแหลมตงเกาะพีพี โดยการออกหนังสือเป็น โฉนดชุมชน ให้ชาวเลแหลมตงได้มีที่อยู่อาศัยที่มั่งคง และสามารถที่จะได้รับการหนุนเสริมจากองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ในการช่วยเหลือด้านการสนับสนุนงบประมาณสร้างบ้านมั่นคงและซ่อมแซมที่อยู่อาศัยได้ เพื่อความเป็นอยู่ที่ดี มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง และลดความเหลื่อมล่ำทางสังคม
(3) เสนอให้รัฐประกาศการใช้เส้นทางของชาวเลบ้านแหลมตง เป็นเส้นทางสาธารณะ เพราะการสัญจรจากหมู่บ้านไปโรงเรียนบ้านแหลมตงนั้นได้ใช้เส้นทางมาตั้งแต่เริ่มมีการสร้างโรงเรียน พ.ศ.2519 จนถึงปีปัจจุบัน มีการใช้เส้นทางก่อนที่จะมีการสร้างโรงแรมหรือรีสอร์ท จึงถือได้ว่าเป็นทางสาธารณะโดยปริยาย
(4) เสนอให้รัฐบาล จัดประชุมเพื่อหาข้อยุติเรื่องการรุกล้ำพื้นที่สาธารณะหน้าชายหาด หรือหามะพร้าวพันธ์เตี้ยมาปลูกเป็นแนวเขตหน้าชายหาดหมู่บ้านชาวเล โดยเรียนเชิญกรมเจ้าท่า อุทยาน ท้องถิ่น และชาวเล เพื่อจัดทำแนวเขตกันพื้นที่สาธารณะให้ชัดเจน เนื่องจากบ่อยครั้งที่มีการตั้งโต๊ะอาหารยาวออกไปนอกชายหาด การขึ้นคานเรือเป็นไปด้วยความยากลำบาก มีการทะเลาะวิวาทเกิดขึ้นระหว่างผู้ประกอบการและคนใน

ชุมชน เด็กๆและคนในชุมชนไม่มีพื้นที่สำหรับนั่งรับลมริมชายหาดส่งผลให้เกิดภาวะเครียด เพราะความแออัดของชุมชน
(5) เสนอให้ทางเจ้าหน้าที่ทั้งอุยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราหมู่เกาะพีพี กรมเจ้าท่า หน่วยงานท้องถิ่น และชาวเลแหลมตง จัดทำการประชุมที่หมู่บ้านเพื่อหาข้อยุติ และมาตรการที่จะหนุนเสริมการทำประมงของชาวเลแหลมตง โดยมีการกำหนดขอบเขตการผ่อนปรนที่จัดเจนและจัดทำข้อตกลงร่วมกัน

7)การพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชุมชนชาวเลแหลมตงเกาะพีพี

การผลักดันเขตคุ้มครองวัฒนธรรม ของพื้นที่ชาวเลแหลมตงเกาะพีพีต้องการผลักดันให้เกิดการประกาศเขตคุ้มครองวัฒนธรรม ดังนี้

ก. *พื้นที่เพื่อการอยู่อาศัยหรือพื้นที่ตั้งของชุมชน*

พื้นที่อยู่อาศัยของชุมชนชาวเลแหลมตงเกาะพีพี มีขนาดพื้นที่ 2 ไร่ ซึ่งขณะนี้ประสบปัญหาที่อยู่อาศัยไม่มั่นคงเนื่องจากที่ดินในบริเวณชุมชนอยู่อาศัยยังไม่มีการประกาศหรือมีหนังสือทางราชการที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่ชี้ชัดว่ามอบให้กับชาวเลแหลมตงเกาะพีพี บ่อยครั้งที่มีนายทุนมาอ้างสิทธิ และเมื่อชุมชนเสนอเรื่องให้ทางราชการในท้องถิ่นเข้ามาพัฒนาที่ในชุมชนก็จะได้คำตอบมาว่า ที่ดินไม่ชัดเจนไม่สามารถที่จะพัฒนาอะไรได้เลย จึงทำให้พื้นที่ชุมชนแห่งนี้ขาดการพัฒนาในด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน และต้องอาศัยอยู่อย่างลำบากตามวิถีอย่างที่เป็น รับมือกับค่าครองชีพที่แพงแต่รายได้น้อย พื้นที่อยู่อาศัยมีความแออัดมาก

ข. *พื้นที่ทำมาหากิน*

พื้นที่ทำมาหากินของชุมชนชาวเลแหลมตงเกาะพีพี ประกอบด้วยป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเกาะพีพีโดยชาวเลสมัยก่อนมีที่ดินทำกินเป็นของตัวเอง ใช้ชีวิตบนความพอเพียงปลูกข้าวไร่ไว้กินเองกันในครัวเรือน พื้นที่การเพราะปลูกของชาวเลสมัยก่อนเริ่มตั้งแต่บริเวณสุสานชาวเลปัจจุบันยาวไปจนสุดปลายหาดหัวแหลมตง พืชที่ปลูก

ส่วนใหญ่จะเป็นมะพร้าว มะม่วงหินมาพาน มะม่วงและพืชผักสวนครัวอื่นๆ และประกอบอาชีพประมงเลี้ยงชีพ ทั้งหากุ้ง หอย ปู ปลา และสัตว์ทะเลอื่นๆเพื่อขาหารายได้โดยพื้นที่ในการทำประมงของชาวเลแหลมตงเกาะพีพีนั้นครอบคลุมพื้นที่ทะเลฝั่งอันดามันทุกเกาะ ซึ่งขณะนี้ประสบปัญหาที่ดินทำกินของชาวเลมีการออกเอกสารสิทธิสร้างโรงแรมและรีสอร์ท ส่วนที่เหลือถูกประกาศเป็นเขตอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา หมู่เกาะพีพี พื้นที่ทำประมงก็ยากลำบากมากขึ้นเพราะเกาะพีพีอยู่ในเขตอุทยาน ทำให้การทำประมงนั้นยากลำบาก ต้องออกเรือไปไกลทำให้มีค่าน้ำมันแพงขึ้นและบ่อยครั้งที่กลับมามือเปล่าเสียน้ำมันแบบไม่ได้ปลาเลยสักตัวก็มี พื้นที่ชาวเลเคยเข้าไปตัดไม้ทำลอบดักปลาก็อยู่ในเขตอุทยาน และเมื่อทำเสร็จแล้วลอบที่ชาวเลนำไปวางในทะเลก็จะถูกกลุ่มอนุรักษ์ตัดลอบและทำลายจนพังส่งผลให้อุปกรณ์ที่ชาวเลลงทุนไปนั้นพังเสียหายแบบไม่ได้ปลามาขาย พอไม่มีเงินก็ทำให้คนในชุมชนชาวเลแหลมตงเป็นหนี้นอกระบบกันเยอะ

ค. *พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ หรือพื้นที่ทางจิตวิญญาณ*

พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์หรือพื้นที่ทางจิตวิญญาณ ของชุมชนชาวเลแหลมตง เกาะพีพี ประกอบด้วย

(1) ดาโต๊ะ (โต๊ะม๊ะอีซา-โต๊ะมาเน๊อะ) มีขนาดพื้นที่ 50ตารางเมตร ซึ่งขณะนี้ประสบปัญหาดาโต๊ะอยู่ในเขตของเอกชนซึ่งเป็นโรงแรมพีพีเนเจอรัล รีสอร์ท มีความยากลำบากในการทำพิธีกรรมจะต้องขออนุญาตโรงแรมก่อนที่จะมีการทำพิธี

(2) ดาโต๊ะใต้ต้นไทรใหญ่หน้าหมู่บ้าน (ดาโต๊ะปูโฮดกาย่า) มีขนาดพื้นที่ 50 ตารางเมตร ซึ่งขณะนี้ประสบปัญหามีการสร้างร้านอาหารของผู้ประกอบการล้อมรอบต้นไทรใหญ่ ส่งผลให้การประกอบพิธีกรรมไม่สามารถดำเนินการได้ พื้นที่ถูกปิด

(3) พื้นที่สุสานปัจจุบัน (ปาตัยยีรัจ) มีขนาดพื้นที่ 2 ไร่ ซึ่งขณะนี้ประสบปัญหานายทุนออกเอกสารทับที่บริเวณสุสาน ทางอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา หมู่เกาะพีพีได้แจ้งหนังสือมายังผู้ประสานงานชุมชนชาวเลแหลมตง เกาะพีพี หนังสือกรมอุทยาน

แห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ที่ ทส ๐๙๐๖.๕๐๓/๖๓๖๔ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔ เรื่องขอคัดค้านการออกเอกสารสิทธิที่ดินบริเวณพื้นที่สุสานชาวเลแหลมตง เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ แจ้งว่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้รับรายงานการตรวจสอบกรณีดังกล่าวแล้วจึงสั่งการให้สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๕(นครศรีธรรมราช) สั่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา – หมู่เกาะพีพี ทำการรังวัดแปลงที่ดินรายนางปรีดา ภูภมร ใหม่อีกครั้งให้ได้ตามมติที่ประชุม ว่าผ่านเป็นบางส่วน มีขอบเขตแปลงบริเวณไหน และเนื้อที่เท่าใด ให้ชัดเจน และต้องไม่ล้ำทับซ้อนพื้นที่สุสานชาวเลแหลมตง จึงแจ้งให้ท่าน(นายหมัด ประมงกิจ) ตัวแทนชุมชนชาวเล ได้ร่วมตรวจสอบนำชี้ขอบเขตให้ได้ข้อยุติ เมื่อได้รับการประสานนัดหมายวัน เวลาดำเนินการจากเจ้าหน้าที่สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๕ (นครศรีธรรมราช) หรืออุทยานแห่งชาติหาดนพรัยน์ธารา – หมู่เกาะพีพี ต่อไปด้วย ล่าสุดวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๖๔ ได้มีเจ้าหน้าที่อุทยานประมาณ ๖ นาย เข้ามาในชุมชนชาวเลแหลมตง เกาะพีพี ชาวบ้านสอบถามว่ามาจากหน่วยไหมและเข้ามาทำอะไรในชุมชน ได้คำตอบว่ามาจากส่วนกลางและมาเยี่ยมหมู่บ้าน ไม่มีความคืบหน้าเรื่องการแก้ไขเรื่องที่สุสานแต่อย่างใดทางชาวเลแหลมตงเห็นว่าบ่อยครั้งที่เจ้าหน้าที่เข้ามาในพื้นที่แต่ไม่ได้ลงมาพูดคุยสอบถามหรือปรึกษาหารือเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาพื้นที่จิตวิญญาณในชุมชมให้การแก้ไขปัญหาไม่ตรงจุดและแก้ซ้ำ ปัญหาก็ไม่จบสิ้นและยังยืดเยื้อเป็นเวลานาน

นอกจากการกำหนดและคุ้มครองสิทธิในพื้นที่ทั้งสามประเภทแล้ว ชุมชนมีแผนในการส่งเสริมด้านวัฒนธรรม การศึกษา การเรียนรู้ เช่น การมีหลักสูตรท้องถิ่น ศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ฯลฯ ดังนี้

(1) ด้านวัฒนธรรม ทางชุมชนชาวเลแหลมตงเกาะพีพีได้มีการจัดงานประเพณีลอยเรือประจำปี (อารีปาจั้ก) ชุมชนแห่งนี้จะมีการทำพิธีกรรมขอขมาเจ้าที่ เจ้าทาง เจ้าป่า เจ้าเขา เจ้าทะเล มีการนำอาหารคาว หวาน มาถวายและทำพิธี ที่ดาโต๊ะมีอีซา-โต๊ะมา

เน๊อะ ทุกวันขึ้น 7 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปี และมีการทำเรือ (ปาฮูปาจั้ก) ที่ใช้ไม้ระกำในการทำเรือเพื่อใช้ในพิธีกรรม เพื่อนำเรือไปแห่ในวันขึ้น 8 ค่ำ เดือน 11 และนำเรือนั้นไปแห่ในวันรุ่งขึ้นของวันขึ้น 9 ค่ำ เดือน 11 และทำไม้กางเขน (กายูพาดั้ก) จำนวน 7 ต้น ไปปักบริเวณรอบๆชุมชน เพื่อป้องกันไม่ให้สิ่งไม่ดีเข้ามาในชุมชน ในงานลอยเรือมีการร้องเพลงรองเง็งและตีกลองบร้านากันอย่างสนุนสาน

(2) ด้านการศึกษา ชุมชนร่วมกับโรงเรียนบ้านแหลมตง จัดโครงการรักษ์ภาษาอูรักลาโว้ย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กในชุมชนเกิดความรักในภาษาถิ่นของตนเอง และช่วยกันอนุรักษ์ไม่ให้วัฒนธรรมด้านการพูดภาษาอูรักลาโว้ยสูญหายไป และสนับสนุนให้เด็กในชุมชนชาวเลอูรักลาโว้ยแหลมตงเกาะพีพีได้เรียนต่อตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(3) ชาวเลแหลมตงเกาะพีพีมีศูนย์วัฒธรรม ตั้งอยู่ที่โรงเรียนบ้านแหลมตง เพื่อให้คนในชุมชนสามารถจัดการแสดงผลงาน งานฝีมือชาวชาวเลแหลมตง หรือนิทรรศการชาวเล โดยที่กลุ่มเครือข่ายชาติพันธุ์ชาวเลสามารถที่จะมาเยี่ยมชนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้

(4) มีแผนที่จะดำเนินโครงการมัคคุเทศก์น้อยชาวเลแหลมตงในอนาคต

(5) ฟื้นฟูเพลงรองเง็งภาษาอูรักลาโว้ยเกาะพีพี

(6) ส่งเสริมด้านภูมิปัญญาด้านสมุนไพรชาวเล

(7) ส่งเสริมด้านงานฝีมือ และผลิตภัณฑ์ของชาวเลแหลมตงเกาะพีพี

ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเลชุมชนชาวเลแหลมตงเกาะพีพี เกิดผลเป็นรูปธรรม ชุมชนชาวเลแหลมตง

เกาะพีพี จึงมีแนวทางการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมเขตคุ้มครองวัฒนธรรม ดังนี้

(1) คุ้มครองให้ชาวเลแหลมตงมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง มีเอกสารสิทธิของชุมชนร่วมกัน ไม่สามารถซื้อขายได้ ให้บ้านที่ชาวเลอยู่อาศัยนั้นซื้อขายกันไม่ได้ยกเว้นหากผู้ที่เป็นเจ้าบ้านนั้นเสียชีวิต ลูกหลานและทายาทเท่านั้นที่จะมีสิทธิในบ้านนั้นต่อไป หากชาวเลผู้นั้นไม่มีบุตรหรือทายาท ก็ให้บ้านนั้นเป็นพื้นที่ส่วนกลางของชุมชน

(2) คุ้มครองพื้นที่ทำกินทางทะเล ให้มีการงดเว้นการดำเนินคดีกับชาวเลแหลมตงที่เข้าทำประมงในเขตผ่อนปรน อนุญาตให้ชาวเลแหลมตงทำประมงได้อย่างอิสระใบพื้นที่บริเวณหมู่เกาะพีพี แต่ต้องเป็นชาวเลแหลมตงที่มีหลักฐานแสดงตัวตนตาม

สำเนาทะเบียนบ้านที่อยู่ที่ หมู่ 8 ตำบลอ่าวนาง อำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่เท่านั้น

(3) คุ้มครองด้านพื้นที่จิตวิญญาณ ให้มีการประกาศเป็นพื้นที่จิตวิญญาณของชาวเลแหลมตง และมีการกันแนวเขตที่ชัดเจนเป็นพื้นที่สาธารณะไม่มีผู้ใดครอบครอง ชุมชนมีสิทธิร่วมกัน

(4) คุ้มครองเส้นทางสัญจร จากหมู่บ้านไปโรงเรียนบ้านแหลมตงประกาศให้เป็นทางสาธารณะให้ข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และบุคคลทั่วไปสามารถเดินทางได้อย่างอิสระ ไม่ต้องกลัวพนักงานหรือเจ้าของโรงแรมมาไล่หรือห้ามผ่าน

5.2 เกาะจำ

1) ข้อมูลพื้นฐานด้านประชากร ด้านพื้นที่

เกาะจำเป็นเกาะขนาดเล็กตั้งอยู่ริมชายฝั่งทะเลอันดามันในตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ห่างจากอำเภอเหนือคลองประมาณ 23 กิโลเมตร บนเกาะมีพื้นที่ (พื้นดิน) ประมาณ 12.45 ตารางกิโลเมตร หรือ 14,032.26 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 40 ของพื้นที่ (ที่เป็นพื้นดินบนบก) ทั้งหมดในตำบลเกาะศรีบอยา

เกาะจำประกอบด้วย 3 หมู่บ้าน คือ

(1) หมู่ 2 บ้านเกาะปู ตั้งอยู่ตอนเหนือของเกาะ

(2) หมู่ 3 บ้านเกาะจำ ตั้งอยู่ตอนใต้ของเกาะ

(3) หมู่ 5 บ้านติงไหร ตั้งอยู่ตอนกลางของเกาะ

ชื่อของเกาะอาจจะทำให้เกิดความสับสน เพราะ “เกาะจำ” เป็นทั้งชื่อเกาะและเป็นทั้งชื่อหมู่บ้าน เวลาเอ่ยถึงเกาะจำ ผู้มาเยือนหรือคนนอกจึงไม่แน่ใจว่าเอ่ยถึงอะไรกันแน่ แต่ชาวบ้านที่นี่จะใช้บริบทของการพูดคุยเป็นตัวบอกว่ากำลังหมายถึงอะไร แผนที่บางแผ่นระบุชื่อเกาะแห่งนี้ว่า “ เกาะจำ – เกาะปู”

เกาะจำมีพื้นที่ทั้งหมด 14,032 ไร่ หรือ 22.46 ตารางกิโลเมตร โดยหมู่บ้านที่มีพื้นที่กว้างขวางที่สุดคือบ้านเกาะปู เพราะมีบริเวณที่เป็นพื้นที่สูงและเนินเขาที่ไม่มีบ้านเรืออยู่อาศัย

ตารางพื้นที่แยกตามหมู่บ้าน

หมู่ที	ชือหมู่บ้าน	พืนที (ตร.กม.)	พืนที (ไร่)
2	บ้านเกาะปู	14.10	8,815.06
3	บ้านเกาะจำ	4.28	2,672.76
5	บ้านติงไหร	4.08	2,544.44
	รวม	**22.46**	**14,032.26**

*ข้อมูลจาก สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะศรีบอยา

ปัจจุบัน เกาะจำมีประชากรทั้งหมด 983 ครัวเรือน หรือ 3,144 คน แยกเป็นชาย 1,631 คน หญิง 1,513 คน

ตารางแสดงประชากรแยกตามหมู่บ้าน เพศ และจำนวนครัวเรือน

หมู่บ้าน	ครัวเรือน	ชาย	หญิง	รวม
บ้านเกาะปู	330	658	614	1,272
บ้านเกาะจำ	374	529	480	1,009
บ้านติงไหร	279	444	419	863
รวม	983	1,631	1,513	3,144

*ข้อมูลจาก สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะศรีบอยา 2558

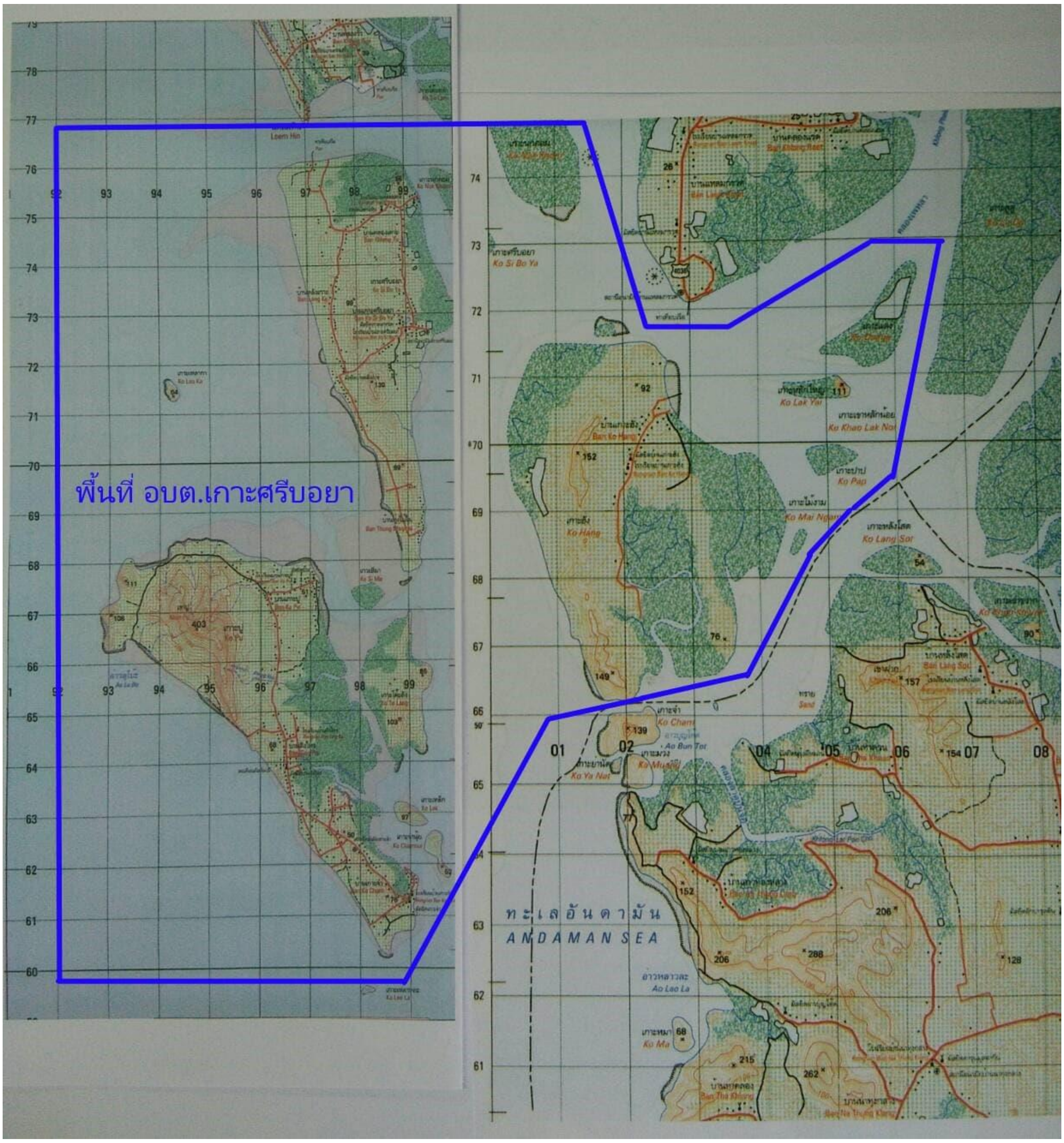

แผนที่แสดงพื้นที่ในการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะศรีบอยา

ปัจจุบันนี้เกาะจำประกอบด้วยผู้คนที่หลากหลาย ประชากรของบ้านติงไหรและบ้านเกาะปูส่วนใหญ่เป็นชาวไทยมุสลิม ส่วนประชากรของบ้านเกาะจำ มีทั้งชาวไทยพุทธ ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยมุสลิม และชาวอูรักลาโว้ย

สภาพเศรษฐกิจของชาวบ้านที่อาศัยอยู่บนเกาะจำ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ทำสวนยางพารา) ทำการประมง บาง

ส่วนประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้างทั่วไป และทำอาชีพที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ผู้คนบนเกาะจำเห็นว่าหัวใจของชีวิตคือการมีงานทำ สามารถเลี้ยงตัวเองได้ และได้ใช้ชีวิตอย่างอบอุ่นกับครอบครัวโดยไม่ต้องอพยพไปทำมาหากินในที่ห่างไกล

บนเกาะจำมีมัสยิด 3 แห่ง และสำนักสงฆ์ 1 แห่ง มีโรงเรียน 3 แห่ง คือโรงเรียนบ้านเกาะจำเปิดสอนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านติงไหรและโรงเรียนบ้านเกาะปู เปิดสอนเฉพาะระดับประถมศึกษา มีสถานีอนามัย 1 แห่งที่บ้านเกาะจำ ปัจจุบันทั้ง 3 หมู่บ้านมีไฟฟ้าและประปา ทำให้มีความสะดวกสบายเพิ่มขึ้นจากเดิมอย่างมาก

การเดินทางไปเกาะจำที่สะดวกที่สุดคือขึ้นเรือจากท่าเรือแหลมกรวดมายังท่าเรือบนเกาะจำ ซึ่งมีทั้งหมด 3 ท่า คือท่าเรือบ้านเกาะจำ ท่าเรือมูตู และท่าเรือบ้านเกาะปู การเดินทางใช้เวลาประมาณ 40 นาที

2)ประวัติศาสตร์ความเป็นมา การตั้งถิ่นฐาน

ชาวอูรักลาโว้ยมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับท้องทะเล เดินทางทำมาหากินไปตามหมู่เกาะและชายฝั่งในทะเลอันดามันมานานนับร้อยปี ปัจจุบันชาวอูรักลาโว้ยมีตั้งถิ่นฐานรวมกันอยู่เป็นชุมชนใหญ่นับตั้งแต่จังหวัดภูเก็ต กระบี่ และสตูล ในช่วงฤดูแล้งหรือในราวเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนเมษายนของทุกปี เมื่อทะเลสงบ ชาวอูรักลาโว้ยจะเดินทางด้วยเรือเชียง หรือ “ปราฮูอาไว่” ไปตามเกาะต่างๆ เลือกตั้งเพิงพักชั่วคราว หรือ “ตั้งทับ” หรือ “บาฆัด” บริเวณชายหาดอันอุดมสมบูรณ์ ทำมาหากินด้วยการเก็บหาทรัพยากรทั้งทางบกและทางทะเล เพื่อนำไปแลกเปลี่ยนกับสินค้าที่จำเป็นกับพ่อค้าบนฝั่ง

เกาะจำเป็นสถานที่อยู่อาศัยและทำมาหากินของชาวอูรักลาโว้ยมานาน เริ่มจากบริเวณคอคอดของเกาะจำนุ้ย ซึ่งมีกระท่อมอยู่ประมาณ 20

หลัง แต่ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เมื่อทหารญี่ปุ่นเข้ามาในบริเวณนี้ ประกอบกับการมีโรคระบาด ก็ทำให้ชาวอูรักลาโว้ยย้ายไปอยู่หมู่บ้านแห่งที่สองของชาวอูรักลาโว้ยคือบริเวณที่เรียกว่า วันไพร หรือ เขตผีพราย เพราะบริเวณนี้เคยเป็นที่ฝังศพเด็กที่คลอดก่อนกำหนด แต่เมื่อมีเด็กและผู้ใหญ่ชาวอูรักลาโว้ยเสียชีวิตนับสิบคนจากการกินไข่ปลาปักเป้าซึ่งเป็นพิษ โต๊ะหมอชื่อ “วะกาว” ก็เสี่ยงทายโดยการดูเทียนแล้วให้ชาวบ้านย้ายไปอยู่ที่ “ลัก หง่าต้อย” บริเวณริมหาดใกล้ศาลเจ้าโต๊ะบุหรงในปัจจุบัน ต่อมาก็แยกย้ายกันไปอยู่ที่บ้านกลาง และกระจายกันไปอยู่บ้านมูตู

ในช่วงต่อมา กำนันตำบลได้ให้ชาวอูรักลาโว้ยบางส่วนย้ายไปอยู่ด้านตะวันตกเฉียงใต้ของเกาะ ซึ่งในภาษาอูรักลาโว้ยเรียกว่า “เซอบือละ” (ด้านข้างเกาะ) โดยจัดให้มีเอกสารที่ดิน แต่หลังจากมีบางส่วนขายที่ดินไปก็ย้ายมาอยู่บริเวณบ้านกลางและบ้านเกาะจำอีก

หลังจากเกิดภัยพิบัติสึนามิ บ้านเรือนหลายหลังบริเวณริมหาดถูกผลกระทบของคลื่นจนเสียหาย จึงมีการสร้างบ้านถาวรขึ้น ซึ่งเรียกว่า บ้านกลาโหม เพราะได้รับการสนับสนุนการสร้างจากกระทรวงกลาโหม

ดังนั้น แหล่งที่อยู่อาศัยของชาวอูรักลาโว้ยบริเวณเกาะจำจึงมีทั้งเกาะจำนุ้ย วันไพร บริเวณชายหาดใกล้ท่าเรือบ้านเกาะจำ บ้านกลาง พื้นที่ด้านหลังเกาะ มูตู และบ้านกลาโหมบ้านติงไหรบางส่วน

ตารางแสดงสถานที่อยู่อาศัยของชาวอูรักลาโว้ยบนเกาะจำ

สถานที่	ภาษาอูรักลาโว้ย	สาเหตุที่ย้าย	สถานะในปัจจุบัน
เกาะจำนุ้ย	ปูเลา กือจับเดอมิ	สงครามโลกครังทีสองทหารญี่ปุ่นขึ้นมาบนเกาะ	ไม่มีผู้อาศัย
วันไพร	วันไพร	มีผู้เสียชีวิตจากการกินไข่ปลาปักเป้า	
บ้านเกาะจำ	ลัก หง่าต้อย (แปลว่า บริเวณที่เกาะ	เฉพาะบางส่วนย้ายออกไปอยู่ที่บ้านกลาง ด้านหลังเกาะและมูตู และในช่วง	มีบางส่วนอยู่ต่อเนื่องเรื่อยมา

	ของนกอินทรีย์ทะเล)	หลังสึนามิ บ้านทีเสียหายย้ายไปอยู่บ้านกลาโหม	
บ้านกลาง	ตือโป๊ะ เตองะ	อยู่อาศัยต่อมาถึงปัจจุบัน	
ด้านหลังเกาะ	เซอบือละ	ชาวบ้านบางส่วนขายทีดินและย้ายไปอยู่ที่อื่น	เป็นทีเอกสารสิทธิบุคคล
มูตู	มูตู	อยู่อาศัยต่อมาถึงปัจจุบัน	
บ้านกลาโหม		หลังภัยพิบัติสึนามิ มีการสร้างบ้านถาวรบริเวณนี้ และมีผู้อยู่อาศัยต่อมาถึงปัจจุบัน	

แผนที่แสดงที่ตั้งชุมชน

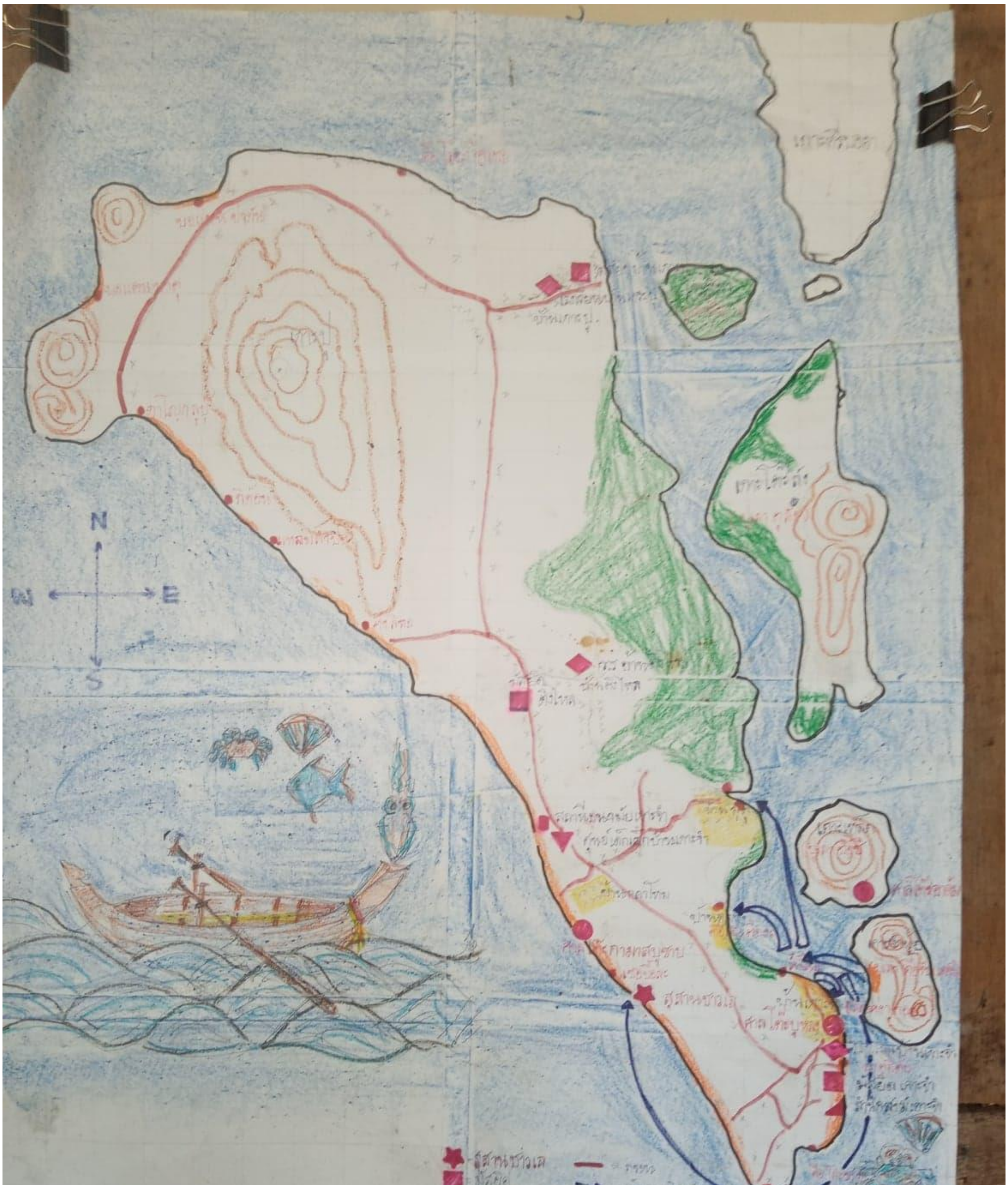
N
W
E
S

3) การประกอบอาชีพและเศรษฐกิจชุมชน

หากสืบสาวประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชนบ้านเกาะจำ ก็สามารถจะแบ่งพัฒนาการเศรษฐกิจชุมชนออกเป็น 4 ช่วงหลักๆ ดังนี้

(1) ช่วงการเริ่มตั้งถิ่นฐานบริเวณเกาะจำโดยชาวอูรักลาโว้ยและการทำกินแบบเน้นยังชีพ

เมื่อก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง ชาวอูรักลาโว้ยเข้ามาตั้งหมู่บ้านโดยสร้างกระท่อมอยู่บริเวณเกาะจำนุ้ย หรือที่มีชื่อเรียกในภาษาอูรักลาโว้ยว่า **“ปูเลา กือจ๊ับ เดอมิ”** (แปลว่าเกาะกือจ๊ับเล็ก) บริเวณคอคอดของเกาะจึงกลายเป็นหมู่บ้านของชาวอูรักลาโว้ยซึ่งสามารถจะออกทะเลได้สองด้าน คือด้านที่หันไปสู่บ้านท่าคลอง อำเภอเกาะลันตา และด้านที่หันไปสู่เกาะจำ ช่วงนั้นมีกระท่อม ประมาณ 20 หลัง แม้ว่าจะตั้งหลักปักฐานอยู่ที่นี่ แต่ชาวอูรักลาโว้ยก็เดินทางไปหาปลาและสัตว์ทะเลอื่นๆ รอบบริเวณเกาะจำ รวมทั้งไปยังเกาะอื่นที่ตั้งอยู่ไกลๆ แบบที่เรียกว่า “บาฆัด” คือมีการ “ตั้งทับ” หรือตั้งเพิงพักชั่วคราว ในบริเวณชายหาดตามอ่าวเพื่อจับปลาหาสัตว์ทะเล เป็นเวลาหลายๆ วัน บางทีก็เป็นสัปดาห์ หลังจากนั้นก็ย้ายไปบริเวณอื่น

การทำมาหากินทางทะเลนี้เน้นการยังชีพเป็นหลัก ในช่วงนั้นทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ และยังไม่ค่อยมีผู้คนกลุ่มอื่นๆ ทั้งที่ใช้ชีวิตอยู่บริเวณทะเลอันดามัน นอกจากพ่อค้าคนกลางที่เดินทางมาค้าขายแลกเปลี่ยนเป็นครั้งคราว ชาวอูรักลาโว้ยเดินทางไปบนฝั่งเพื่อแลกเปลี่ยนปลาแห้งและเปลือกหอยชนิดต่างๆบ้าง แต่ก็นานๆครั้ง

ต่อมาเกิดเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 มีทหารญี่ปุ่นเริ่มเข้ามาตามเกาะและฝั่งทะเลแถบอันดามัน รวมทั้งเข้ามาในหมู่บ้านเกาะจำนุ้ยเพื่อจับผู้ชายไปเป็นเชลย คนในหมู่บ้านจึงพากันหนีเข้าไปหลบอยู่ในป่า เมื่อทหารเข้ามาก็หวาดกลัว เพราะเคยได้ยินมาว่าเชลยศึกที่ถูกจับตัวไปจะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่อดอยาก

นอกจากนั้น ยังเกิดการแพร่ระบาดของโรคฝีดาษ หรือไข้ทรพิษ ที่เรียกในภาษาอูรักลาโว้ยว่า “ยาเก๊ะ บิยี่” ซึ่งเป็นโรคติดต่อร้ายแรงในชุมชน ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ทำให้ชาวอูรักลาโว้ยที่เหลือพากันอพยพไปหาที่อยู่ใหม่ ผู้อาวุโสในบ้านเกาะจำรายหนึ่งเล่าว่าในช่วงนั้นมีลิงลมเข้ามาอาศัยอยู่ในเกาะจำนุ้ยด้วย ซึ่งก็ถือเป็นลางไม่ดีและทำให้ชาวอูรักลาโว้ยย้ายออกจากชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานมานับสิบปี

หมู่บ้านแห่งที่สองของชาวอูรักลาโว้ยคือบริเวณที่เรียกว่าวันไพร ต่อมามีชาวอูรักลาโว้ยครอบครัวหนึ่งนำไข่ปลาปักเป้ามากิน จึงได้รับพิษอย่างรุนแรงจนสมาชิกครอบครัวเสียชีวิตไปหลายคน โต๊ะหมอในขณะนั้นจึงบอกว่าเหตุการณ์นี้เป็นลางไม่ดี ถึงเวลาที่ชาวอูรักลาโว้ยจะต้องอพยพโยกย้ายไปอยู่ที่อื่นอีกครั้ง

หลังจากนั้น ชาวอูรักลาโว้ยก็ย้ายไปอยู่หลายแห่ง พื้นที่หลักคือบริเวณชายหาดใกล้กับศาลเจ้าโต๊ะบุหรงในปัจจุบัน หรือที่เรียกกันในภาษาอูรักลาโว้ยว่า **“ลัก หง่าต้อย”** (แปลว่าบริเวณที่มีนกออกหรือนกอินทรีทะเลเกาะอยู่) ในบริเวณนั้นจึงมีกระท่อมชาวเลประมาณ 20 หลัง นอกจากนั้นก็มีบางส่วนไปอยู่ที่ **“ตือโป๊ะ ตืองะ”** (แปลว่าหมู่บ้านกลาง) แต่เมื่อเวลาผ่านไปได้สักระยะหนึ่ง ชาวอูรักลาโว้ยบางส่วนก็กลับไปอาศัยอยู่บริเวณ ลัก หง่าต้อย อีกครั้งและอาศัยเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน แต่หลายครอบครัวก็เลือกจะตั้งหลักแหล่งทำมาหากินอยู่ที่บ้านกลางต่อไป

ในช่วงต่อมา มีชาวไทยมุสลิมเข้ามาอาศัยอยู่บริเวณบ้านติงไหรและบ้านเกาะปู โดยทำประมงพื้นบ้านเล็กๆ ทั้งชาวอูรักลาโว้ยและชาวไทยมุสลิมได้นำสัตว์ทะเลแลกเปลี่ยนหรือขายบริเวณตลาดคลองท่อมเป็นครั้งคราว

(2) ช่วงเริ่มมีการค้าขายและการเปิดพื้นที่ทรัพยากรประมงชายฝั่ง

เมื่อมีการอพยพเข้ามาของผู้มาอยู่ใหม่ ก็เริ่มมีการบุกเบิกพื้นที่มากขึ้น เช่น ทำสวนมะพร้าว ทำนา ฯลฯ ส่วนการทำประมงก็มีการใช้เครื่องมือประมง เช่น ทำอวนจากเส้นป่านโดยใช้ไข่ขาวจากไข่เป็ดที่

เลี้ยงเองมาเคลือบแล้วตากแดดให้แห้งเพื่อให้เส้นอวนแข็งแรงขึ้น สมัยแรกเริ่มนั้นเมื่อออกทะเลหาปลามาได้จะแบ่งปันและแลกเปลี่ยนกันไม่ได้มีการซื้อขาย สมัยก่อนแม้ว่าจะมีสัตว์ทะเลมมากมายแต่ก็ขายไม่ได้ราคา ปลาที่ได้ส่วนมากเป็นปลามง ถ้าจับได้เป็นจำนวนมากก็จะนำมาตากแห้งและทำปลาแห้ง

ต่อมามีชาวจีนเข้ามารับซื้อปลาตากแห้ง ปลาย่างและค้าขายของชำ ขายข้าวสารที่บ้านเกาะจำ โดยชาวจีนส่วนใหญ่มีเชื้อสายจีนไหหลำ มาจากคลองท่อมบ้าง เกาะฮั่งบ้าง ชาวจีนเหล่านี้เข้ามาตั้งหลักปักฐาน ปลูกบ้านไม้ถัดเข้ามาบริเวณด้านในบริเวณถัดท่าเรือเกาะจำขึ้นมา ไม่ได้สร้างบ้านอยู่ติดทะเล

เมื่อซื้อปลาแห้งปลาย่างและของอื่นๆ แล้ว พ่อค้าคนจีนก็จะนำไปขายที่คลองท่อมสัปดาห์ละครั้ง โดยใช้เรือแจวซึ่งใช้ระยะเวลา 7 – 8 ชั่วโมงกว่าจะถึงจุดหมาย พ่อค้าบางคนก็ทำประมงเองด้วยทั้งวางเบ็ดปลากระเบน ทำลอบหมึก ฯลฯ บางคนก็จ้างแรงงาน คนจีนส่วนหนึ่งมาเปิดร้านขายของชำ ทำขนมจีนขาย

ต่อมาก็มีการทำโป๊ะล้อมปลาในทะเล โดยมีคนจีนเป็นเถ้าแก่ลงทุนจ้างคนงานไทยซึ่งส่วนใหญ่มาจากชุมพร ประจวบคีรีขันธ์ สุราษฎร์ธานี ในหน้าลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ คนงานเหล่านี้จะทำมาหากินฝั่งตะวันออกหรือฝั่งอ่าวไทย เมื่อย่างเข้าสู่หน้ามรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่อ่าวไทยมีคลื่นลมแรง คนงานก็ย้ายมาทำงานฝั่งตะวันตกหรือฝั่งอันดามัน ย้ายกลับไปและกลับมาใหม่เช่นนี้ตามฤดูกาล โดยเถ้าแก่จะจัดหาที่พักให้

เรือที่ออกทำโป๊ะในสมัยแรกไม่ใช่เรือยนต์แต่เป็นเรือใช้ใบทั้งนั้น สมัยก่อนยังไม่มีท่าเรือเกาะจำ มีแต่สะพานไม้ของเถ้าแก่โป๊ะเรือ ปลาที่ได้มีทั้งปลาลัง ปลาหลังเขียว ฯลฯ ในสมัยนั้นยังไม่มีน้ำแข็งหรือห้องเย็นเก็บรักษาสัตว์ทะเล เมื่อได้ปลามาเป็นจำนวนมากก็ใช้วิธีตากแห้ง ทำปลาย่าง ปลาเค็ม บริเวณหน้าหาดจึงมีแผงตากปลา ในขณะที่ผู้ชายออกหาปลา ผู้หญิงก็แล่ปลาทำปลาเค็ม

แม้ว่าจะมีระบบการค้าขายเข้ามาบ้างแล้ว แต่วิถีชีวิตในช่วงนั้นยังเป็นธรรมชาติอยู่มาก ในช่วงกลางคืนชาวบ้านใช้ตะเกียงน้ำมันก๊าด ต่อมาก็ใช้ตะเกียงแก๊ส แล้วจึงเป็นตะเกียงเจ้าพายุ น้ำสำหรับการบริโภคบนเกาะต้องใช้น้ำบ่อที่ขุดไว้บริเวณสวน ในช่วงเดียวกันนี้ก็มีการขุดบ่อน้ำรวมของชุมชน เรียก "บ่อหลวง" อยู่เลยโรงเรียนบ้านเกาะจำไป เพราะน้ำบ่อที่บริเวณตลาดจะเป็นสีเหลือง ใช้เพื่อการชะล้างได้แต่ไม่สามารถใช้ดื่มได้ ชาวบ้านจะใช้ปี๊บไปตักน้ำจากบ่อหลวงแล้วหาบกลับบ้าน

ทางเดินตรงตลาดบ้านเกาะจำในสมัยก่อนเป็นทางเดินแคบๆ ต่อมาในปี พ.ศ .2518 – 2519 ได้เปลี่ยนเป็นถนนลูกรังมีขอบทางสองข้างเป็นโคลน ชาวบ้านเรียกว่า "ถนนคึกฤทธิ์" เพราะช่วงนั้นรัฐบาล นำโดย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมทย์ มีโครงการ "เงินผัน" สู่ชนบทเพื่อสร้างถนนและสาธารณูปโภคอื่นๆ โดยให้ชาวบ้านลงแรงเอง ชาวบ้านเกาะจำจึงขุดคูน้ำเพื่อนำดินขึ้นมาสร้างถนน แต่ละครัวเรือนจะรับผิดชอบระยะทางการสร้างถนนเป็นช่วงๆ หากครอบครัวไหนไม่ทำเองก็จะจ้างหรือจ่ายเป็นเงินช่วงละ 500 บาท

ในสมัยนั้น เมื่อมีคนเจ็บป่วยก็จะเดินทางไปรักษาที่สุขศาลาที่คลองท่อม แต่สำหรับชาวอูรักลาโว้ยมักจะไปหาโต๊ะหมอหรือหมอทำน้ำมนต์เพื่อช่วยเมื่อยามเจ็บป่วย แม้ปัจจุบันก็ยังมีการรักษาด้วยโต๊ะหมออยู่บ้าง

(3) ช่วงอุตสาหกรรมเตาเผาถ่าน

อุตสาหกรรมเตาเผาถ่านหรือ "หลุมถ่าน" เจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วในแถบภาคใต้ฝั่งอันดามันของประเทศไทย พร้อมกับการอพยพเข้ามาของผู้คนหลากหลายชาติพันธุ์ ทั้งชาวไทย ชาวจีนและไทยจีน ชาวไทยมุสลิมเกาะลันตา เกาะฮั่ง เกาะศรีบอยา และเกาะจำ ล้วนเป็นแหล่งทรัพยากรป่าชายเลนอันอุดมสมบูรณ์ เป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตถ่าน เรื่องราวของชุมชนคนเผาถ่านจึงเริ่มต้นบริเวณเกาะเหล่านี้

เตาเผาถ่านที่เกาะจำเป็นของเถ้าแก่คนจีน ชื่อ นายเฮี้ยบ แซ่ตัน ที่ได้ซื้อสัมปทานไม้แล้วสร้างเตาเผาถ่านขนาดใหญ่บนเกาะตูหลัง ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของเกาะจำ ห่างออกไปเพียงไม่กี่กิโลเมตร

เตาเผาถ่านมีลักษณะเป็นเตารูปโค้งเป็นโดมจำนวน 4 เตา ตั้งอยู่ภายใต้โรงเรือนหลังคามุงจาก แต่ละเตาล้วนก่อขึ้นด้วยอิฐก้อนโตพื้นที่บริเวณโดยรอบเตาเผาถ่านถูกปกคลุมไปด้วยเขม่าควันไฟสีดำที่คละคลุ้งไปทั่วบริเวณ ถ่านที่ได้จากการเผาไม้โกงกางต่างๆ ได้รับการยกย่องให้เป็น "ถ่านไม้คุณภาพดี" เนื่องจากคุณสมบัติติดไฟเร็ว เผาไหม้ได้นาน และให้ความร้อนสม่ำเสมอ

แรงงานที่ทำงานในเตาเผาถ่านมีทั้งแรงงานจากเกาะจำและแรงงานจากภายนอกต่างก็มาเป็นแรงงานในหน้าที่ต่างๆ กัน ตั้งแต่เป็นมารับจ้างตัดไม้ แบกไม้ ขนไม้โดยการใช้เรือเล็ก ทั้งที่เป็นเรือกรรเชียงและเรือแจวขนาดเล็กเก็บไม้โกงกางที่ตัดลำเลียงมาสะสมในพื้นที่เก็บสำรองด้วยการแช่น้ำทิ้งไว้ และเมื่อแช่ไว้ตามระยะเวลาที่กำหนดแล้วก็จะนำขึ้นมาตัดเป็นท่อนๆ เพื่อส่งต่อไปยังกระบวนการเข้าเตาเผาถ่าน หลังจากนั้นก็จะต้องมีแรงงานเพื่อเผาถ่าน และบรรจุถ่านลงชะลอม ฯลฯ ในสมัยนั้นเตาถ่านแต่ละแห่งในพื้นที่ป่าโกงกางจะมีคนงานประมาณเกือบร้อยคน ยกบ้านเป็นห้องแถวไม้อยู่กันที่เรียกว่า "กงซี"

ถ่านที่เผาแล้วก็จะเอามาเรียงกันใส่เข่ง ขนใส่เรือสำเภาลำใหญ่ไปขายถึงปีนังและสิงคโปร์ โดยแล่นออกจากเกาะตูหลังในจังหวัดกระบี่ลัดเลาะไปตามชายฝั่งทะเลจนกระทั่งถึงเกาะปีนังในประเทศมาเลเซีย ต่อมาจึงมีการพัฒนามาเป็นการใช้เรือยนต์ โดยเรือลำแรกของเกาะจำที่ต่อขึ้นใช้ชื่อว่า "เรือศรีบอยา" เป็นของ "โกเฮี้ยบ" ซึ่งใช้บรรทุกถ่านไปขาย ส่วนเศษถ่านนั้นชาวบ้านเก็บมาใช้เอง

ในยุคนั้นบนเกาะจำเริ่มมีความเจริญเข้ามามากขึ้น มีโรงแรมขนาดเล็ก สถานีตำรวจ ในแต่ละคืนจะมีการจัดแสดงลิเก โนรา หนังตะลุง ร็องเง็ง โดยศิลปินนักแสดงเหล่านี้มาจากบนฝั่งมาอยู่กันเป็นเดือน

นอกจากนั้นยังมีแผงขายของ ในช่วงนั้นเกาะจำมีชีวิตชีวาและคึกคักกว่าบริเวณเหนือคลองเสียอีก

โรงเรียนแห่งแรกที่สร้างขึ้นคือโรงเรียนบ้านเกาะจำ ซึ่งชาวบ้านสร้างขึ้นเป็นเรือนมุงจาก และย้ายที่ไปหลายแห่ง เนื่องจากมีอยู่โรงเรียนเดียว เด็กทั้งเกาะจึงต้องเดินทางมาเรียนที่นี่ เด็กชาวอูรักลาโว้ยส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้เรียนหนังสือ เพราะนอกจากกลัวคนแปลกหน้าและกลัวครูตีแล้ว บางครอบครัวยังอพยพโยกย้ายบ่อยๆ หรือต้องตามพ่อแม่ออกทะเล เมื่อเรียนหนังสือไม่ทันเพื่อนๆ ในห้องก็เบื่อและไม่อยากมาโรงเรียนอีก

ในโรงเรียนกลุ่มเด็กต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเด็กไทยพุทธ เด็กไทยเชื้อสายจีน เด็กไทยมุสลิม และเด็กอูรักลาโว้ย ล้วนเป็นเพื่อนเล่นกันไม่ได้มีการแบ่งแยกกลุ่ม เมื่อจบการศึกษาในแต่ละปีจะมีการจัดงานฉลอง ซึ่งถือว่าเป็นงานสำคัญของเกาะจำที่ชาวบ้านให้ความสนใจเข้าร่วมงานเป็นประจำทุกปี

ยุคเตาเผาถ่านถือว่าเป็นยุคที่เกาะจำมีคนอยู่อาศัยและทำมาหากินเป็นจำนวนมากกว่าช่วงอื่นๆ หลังจากสัมปทานป่าไม้โกงกางปิดลงโรงงานเตาเผาถ่านก็ปิดกิจการลงด้วย ต่อมา เตาเผาถ่านถูกปล่อยทิ้งร้างและไม่เหลือซากให้คนรุ่นหลังได้ดูอีก ส่วนผู้คนก็แยกย้ายออกไปหางานทำที่อื่น บางคนก็ตั้งหลักปักฐานอยู่ที่เกาะจำ ทำสวนยางพารา ทำประมงรับจ้าง และค้าขาย

(4) ช่วงการทำสวนยางพารา และกลับมาหาอาชีพประมง

การบุกเบิกพื้นที่เกาะจำเกิดขึ้นต่อเนื่องจากช่วงที่ 2 คือตั้งแต่ช่วงเริ่มมีการค้าขายและการเปิดพื้นที่ทรัพยากร คนไทยมุสลิมที่ขยันขันแข็งได้ไปบุกเบิกพื้นที่และจับจองเป็นเจ้าของ ต่อมาหลายรายก็ขายต่อให้กับคนจีนและคนไทยเชื้อสายจีน ส่วนชาวอูรักลาโว้ยนั้นถนัดกับอาชีพทางทะเล ประกอบกับลักษณะนิสัยที่ไม่ได้ยึดติดกับการจับจองครอบครองส่วนใหญ่จึงไม่ได้มีเอกสารที่ดิน หรือบางส่วนมีแล้วก็ไม่ได้ยึดติดกับเอกสารนั้น แต่ขายที่ดินแล้วย้ายไปอยู่อาศัยบริเวณริมหาด

ส่วนของคนเกาะจำทั้งที่เป็นไทยมุสลิม ไทยพุทธ และไทยจีน เดิมเป็นสวนมะพร้าว แต่ต่อมาเมื่อราคามะพร้าวและค่าขนส่งจากต้นทางที่เกาะจำผ่านไปทางเรือสูงขึ้นมาก หลายๆ สวนจึงเปลี่ยนเป็นสวนยางพารา สวนยางพารามีมากในพื้นที่หมู่ 2 บ้านเกาะปู และหมู่ 5 บ้านติงไหร เป็นการทำสวนแบบแบ่งกำไรระหว่างเจ้าของสวนกับครอบครัวแรงงานที่มารับจ้างทำสวนยางในสัดส่วน 50:50

นอกจากทำสวนยางพาราแล้ว การประมงก็เป็นอาชีพที่ผู้คนหวนกลับมาทำอีกเพราะทรัพยากรรอบเกาะยังอุดมสมบูรณ์ นอกจากการออกอวนปู อวนปลา อวนกุ้ง และวางไซแล้ว ยังมีการเก็บหอยชนิดต่างๆ ในบางช่วงฤดู เมื่อมีแมงกะพรุนขึ้นชุกชุมก็หันมาตักแมงกะพรุน

ในช่วงนี้ชาวบ้านหลายรายเริ่มใช้เครื่องปั่นไฟและไฟจากแผงโซลาร์เซลที่เก็บสะสมไว้ในแบตเตอรี่ ซึ่งก็เพียงพอสำหรับหลอดไฟและเครื่องใช้ไฟฟ้าเล็กๆน้อยๆ เช่น หม้อหุงข้าว พัดลม ฯลฯ วิถีชีวิตและเศรษฐกิจบนเกาะจึงยังเป็นไปอย่างเรียบง่าย

เมื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดกระบี่เติบโตขึ้น ก็มีนักท่องเที่ยวต่างชาติที่สะพายเป้ และรักชีวิตเงียบสงบแบบใกล้ชิดธรรมชาติเริ่มเข้ามาที่เกาะจำ ในช่วงปลายทศวรรษ 2530 จึงเกิดบังกะโลหลังเล็กๆ สร้างในลักษณะของกระท่อมมุงจากอยู่ริมทะเล ประมาณ 2-3 แห่ง นับเป็นจุดเริ่มต้นของพัฒนาการของการท่องเที่ยวบนเกาะจำ

(5) ช่วงสึนามิและการเข้ามาของไฟฟ้าและการท่องเที่ยว

ภัยพิบัติสึนามิในปี พ.ศ. 2547 ส่งผลกระทบต่อเกาะจำอยู่บ้าง บ้านเรือนของชาวบ้านที่อยู่ริมชายหาดและเรือหัวโทงหลายลำได้รับความเสียหาย ทางราชการโดยการสนับสนุนของกระทรวงกลาโหมจึงได้ก่อสร้างบ้านถาวรให้ในหมู่บ้านที่เรียกว่า “บ้านกลาโหม” ซึ่งหมู่บ้านนี้มีทั้งชาวไทยพุทธ ไทยมุสลิม และชาวอูรักลาโว้ยอยู่ร่วมกัน

ประมาณปี พ.ศ. 2549 การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้นำแผงโซลาร์เซลขนาดเล็กมาติดตั้งตามบ้านเรือน และเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2552 ก็มีการตั้งเสาไฟฟ้าเพราะเกาะจำเป็นทางผ่านของเส้นทางนำสายไฟฟ้าไปที่เกาะพีพี การท่องเที่ยวจึงค่อยๆเติบโตขึ้น จนปัจจุบันมีรีสอร์ทและบ้านพักหลายสิบแห่ง บ้างก็มีเครื่องอำนวยความสะดวก เช่น โทรทัศน์ เครื่องปรับอากาศ เครื่องทำน้ำอุ่น ฯลฯ แต่บ้างก็ยังรักษาความเป็นธรรมชาติและการอยู่อาศัยที่เรียบง่าย เช่น ใช้น้ำบ่อในการอาบและซักล้าง และไม่ต่อไฟฟ้าเข้ามาใช้ในรีสอร์ท เป็นต้น

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวต่างประเทศ และเข้ามาประมาณเดือนพฤศจิกายน – เดือนกุมภาพันธ์ คือหลบหลีกความหนาวเย็นจากประเทศทางตะวันตกมาหาแสงแดดอบอุ่น หาดทราย และทะเลที่เงียบสงบ

การท่องเที่ยวทำให้ผู้คนบนเกาะจำหลายคนมีงานทำ บ้างเป็นแม่บ้าน ดูแลสวน ทำอาหาร เสิร์ฟอาหาร ทำความสะอาด ล้างจาน ฯลฯ นอกจากคนบนเกาะจำแล้วก็ยังมีแรงงานที่มาจากภาคอีสานมาทำงานในสถานประกอบการท่องเที่ยวหลายแห่ง กล่าวโดยรวมแล้ว การเจริญเติบโตทางด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจบนเกาะจำยังเป็นไปอย่างช้าๆ แต่ก็มีการซื้อขายเก็งกำไรที่ดินกันมากขึ้น และที่สาธารณะบริเวณริมหาดสำหรับให้คนในท้องถิ่นได้พักผ่อนหย่อนใจก็ลดน้อยลง

แม้ว่าการพัฒนาจะเข้ามาอย่างช้าๆ แต่ชาวบ้านเกาะจำก็ต้องเฝ้าระวังผลกระทบจากสิ่งใหม่ๆและการส่งเสริมการท่องเที่ยว เพราะผู้คนจากภายนอกและชาวต่างชาติจะมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นในเกาะจำ และนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงหลายๆ อย่าง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการบริโภคอาหาร การแต่งกาย รวมถึงการเสพของมึนเมา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ขัดต่อหลักในศาสนาอิสลามและขนบประเพณีดั้งเดิมของชาวเกาะจำ

นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามายังเกาะจำหลายคนกลายเป็นแขกประจำเพราะชอบบรรยากาศและผู้คน รวมทั้งไม่อยากเห็นการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่การท่องเที่ยวแบบที่ทำลายธรรมชาติและวัฒนธรรม

บนถนนที่มีร้านค้าที่มุ่งสู่ท่าเรือเกาะจำ มีป้ายสีฟ้าที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจัดทำให้ เขียนว่า “Please Have Respect, No Bikini’s In The Village, Thank You.” (กรุณาแสดงความเคารพ อย่าสวมบิกินี่ในหมู่บ้าน ขอบคุณ)

ลำดับเหตุการณ์สำคัญ	
ปี พ.ศ.	เหตุการณ์
2456	มีสถานีรถไฟกันตัง รถไฟในขณะนั้นใช้ถ่านไม้ ซึ่งถ่านไม้โกงกางเป็นเชื้อเพลิงอย่างดี
2460	รับจ้างตัดไม้โกงกาง เผาถ่าน เมือรัฐเปิดให้สัมปทานทำป่าไม้ มีชาวจีนจากเมืองจีนขณะนั้นได้สัมปทานป่าโกงกางเพื่อเผาถ่าน ชาวบ้านในพื้นที่ได้เข้าเป็นลูกจ้างเพื่อตัดไม้ให้กับเถ้าแก่คนจีน ซึ่งมีชื่อว่าแป๊ะเงี๊ยบ
2484 – 2488	สงครามโลกครั้งที่2ทหารญี่ปุ่นขึ้นเกาะจำนุ้ย
2484	โรงเรียนหลังแรก โดยได้รับการสนับสนุนจาก แป๊ะเงี๊ยบ ชาวจีนที่มาทำถ่านที่เกาะจำ
2490	เกิดโรคระบาด โยกย้ายออกจากเกาะจำนุ้ยทั้งหมด
2490	เสียชีวิตจากกินปลาปักเป้า บางส่วนโยกย้ายไปอยู่บ้านกลาง หัวแหลม มูตูติงไหร
2504 -2509	แผนพัฒนาฉบับที่1

2540	ฟองสบู่แตก เกิดภาวะเงินเฟือ ค่าของเงินน้อยลง สินค้าอุปโภคบริโภคแพงขึ้น
2535	ทีดินเปลียนมือ มีการเข้ามากว้านซือที่ดินผ่านนายหน้า ที่ดินได้เปลี่ยนมือไปหลายแห่ง ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่หน้าชายหาด
2538	การท่องเทียวไหลมาสู่เกาะจำ เริมมีการเข้าลงทุนสร้างบังกะโล ที่พักแก่นักท่องเที่ยว
2547	เกิดสึนามิ จากเหตุการณ์สึนามิ ไม่มีใครเสียชีวิต มีอาคาร บ้านเรือนบริเวณใกล้ชายหาดเสียหายเยอะ แต่บริเวณหน้าเกาะจะมีกระแสน้ำหนุนสูงทำให้อุปกรณ์ เครื่องมือภายในบ้าน เสียหาย และลอยตามกระแสน้ำไป
2554	ไฟฟ้าลงเกาะ ทำให้เกิดดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อาคารบ้านเรือนเพิ่มขึ้น รีสอร์ทเพิ่มขึ้นหลายแห่ง บางแห่งขยายเพิ่ม
2564	• เกิด เชื้อไวรัสโควิด-19 ระบาด • การท่องเที่ยวหยุดชะงัก • มีการระดมช่วย ข่วยเหลือจากโครงการปลาแกข้าว เครืออข่ายชาวเล ชุมชนไทย • แจกหน้ากากผ้า จากชุมชนไทย ผ่านเครือข่ายชาวเล • โครงการสร้างอาชีพเสริมแก่พี่น้องชาวเลจากมูลนิธิชุมชนไท ผ่านเครือข่ายชาวเล • ฝึกอบรมการขายออนไลน์แก่

	กลุ่มอาชีพเสริม มูลนิธิชุมชนไท ผ่านเครือข่ายชาวเล

4)วิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชน

ผู้คนหลายกลุ่มบนเกาะจำมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยมุสลิม ชาวไทยพุทธ และชาวอูรักลาโว้ยก็อยู่กันแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย ลูกหลานคนไทยเชื้อสายจีนบางคนในช่วงเด็กฟังภาษาจีนไม่ได้แต่ฟังภาษาชาวอูรักลาโว้ยได้ เพราะชาวอูรักลาโว้ยได้พาไปอุ้มเล่นหรือช่วยเลี้ยงบ้าง ในช่วงที่มีงานประเพณี เทศกาลต่างๆ ทั้งชาวอักลาโว้ย คนไทยเชื้อสายจีน และคนไทยมุสลิมต่างก็ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รวมทั้งมีการแต่งงานข้ามกลุ่มกันอยู่เสมอ

จากการพูดคุยกับผู้อาวุโสบ้านเกาะจำ พบว่า ช่วงวัยเยาว์นั้นจะมีเพื่อนที่โรงเรียนหลายกลุ่ม ทั้งชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยมุสลิม ชาวไทยพุทธ และชาวอูรักลาโว้ย ทั้งหมดเป็นเพื่อนเล่นกันตั้งแต่เล็กๆ ทำให้สนิทสนมและเข้าอกเข้าใจกัน

พิธีกรรมก็เป็นกิจกรรมที่ประสานความร่วมมือระหว่างกลุ่ม พิธีสำคัญของชาวอูรักลาโว้ยเกาะจำคือ พิธีลอยเรือในเดือน 6 หรือประมาณเดือนพฤษภาคม มีทั้งคนไทยเชื้อสายจีนและคนไทยมุสลิมไปเที่ยวงานลอยเรือที่จัดขึ้น และสำหรับประเพณีสำคัญสำหรับคนไทยเชื้อสายจีนบนเกาะจำคือ พิธีไหว้เจ้าในช่วงเทศกาลตรุษจีน และงานสารทจีน ส่วนพิธีกินเจนั้นคนไทยเชื้อสายจีนหลายคนมักจะไปร่วมงานที่อำเภอเหนือคลอง จะเห็นได้ว่าความเชื่อ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมไม่ได้เป็นสิ่งขวางกั้นผู้คน แต่กลับเป็นสิ่งที่นำผู้คนที่แตกต่างเข้ามาร่วมพิธีและเรียนรู้จากกัน

งานประจำปีอีกงานที่ชาวเกาะจำให้ความสำคัญคือ งาน “เกาะจำสัมพันธ์” เป็นพิธีมอบประกาศนียบัตรเด็กนักเรียนที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีงานออกร้านเหมือนเที่ยวงานวัด

ผู้คนบนเกาะจำยังเห็นว่าความกลมเกลียวของชุมชนยังมีอยู่ แต่อาจจะไม่มากเท่ากับสมัยก่อน เพราะความเจริญทางด้านวัตถุและด้าน

เศรษฐกิจทำให้ทุกอย่างต้องใช้เงินเป็นหลักและต้องมีการจ้างแรงงาน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับสมัยก่อนซึ่งไม่ได้มีการจ้าง แต่ทุกคนก็ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

4.1)วิถีวัฒนธรรมของชุมชน

เกาะจำ มีพื้นที่ 2 แห่งซึ่งถือว่ามีความสำคัญมากในแง่ของจิตวิญญาณและความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม

(1) ศาลเจ้าโต๊ะบุหรง – “ลัก หง่าต้อย”

ศาลเจ้าโต๊ะบุหรง ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของชาวอูรักลาโว้ย ได้กลายเป็นศาลเจ้าที่ผู้คนหลากหลายวัฒนธรรมเข้ามาร่วมกันเคารพบูชา ดังนั้นศาลเจ้านี้จึงไม่ได้มีความสำคัญในฐานะพื้นที่ทางวัฒนธรรมของชาวอูรักลาโว้ยอย่างเดียว แต่ยังเป็นพื้นที่วัฒนธรรมร่วมกันของชาวบ้านเกาะจำด้วย บริเวณนี้มีชื่อเรียกภาษาอูรักลาโว้ยว่า **ลัก หง่าต้อย** หมายถึงบริเวณที่นกอินทรีทะเลบินมาเกาะ

คำว่า “บุหรง” เป็นคำภาษามลายู แปลว่านก หรือภาษาอูรักลาโว้ยจะออกเสียงว่า “บูรก” เชื่อกันว่า “โต๊ะบุหรง” เป็นวิญญาณบรรพบุรุษที่มีคาถาสามารถจะหยุดลมและพายุฝนได้ และเคยมาในร่างของนกเพื่อมาช่วยชาวอูรักลาโว้ยที่เผชิญคลื่นลมให้พ้นจากอันตราย

ตำนานโต๊ะบุหรง เล่ากันว่าครั้งหนึ่ง ขณะที่บรรพบุรุษของชาวเลเผชิญกับพายุคลื่นลมแรงกลางทะเล มีนกตัวหนึ่งบินมาเกาะเสากระโดงเรือ ทันใดนั้นพายุคลื่นลมก็สงบลงทันทีจึงเชื่อกันว่า โต๊ะบุหรงสิงสถิตในตัวนก สามารถห้ามลมห้ามฝนได้ โต๊ะหมอยังเล่าอีกว่าเมื่อกลับถึงบ้านแล้วก็ทำพิธีแก้บนโดยการรำผ้าเจ็ดสี ซึ่งหมายถึงการแก้บนใหญ่

ศาลเจ้าโต๊ะบุหรง เดิมเป็นศาลาที่สร้างขึ้นจากไม้และไม้ไผ่ ลูกหลานชาวอูรักลาโว้ยจำได้ดังที่ “ป๊ะซีเต็ม” ชาวอูรักลาโว้ยลูกครึ่งจีนเคยเล่าว่า แต่เดิมตรงนั้นมีจอมปลวกรูปร่างคล้ายหัวคนโผล่ขึ้นมาจากใต้ดิน เชื่อกันว่าเป็นเจ้าที่ผุดขึ้นมาจากดิน เมื่อจอมปลวกเริ่มใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ ก็มีรูปร่างคล้ายลำตัวและแขน ต่อมาชาวบ้านก็มาช่วยกันแกะสลักไม้ขึ้น

เป็นรูปบูชา จนกระทั่งมีการสร้างศาลาไม้ขึ้นครอบบริเวณจอมปลวก ในภายหลังมีผู้บริจาคสร้างศาลาปูนและทำรูปปั้นปูนขึ้นมาแทนรูปเดิม และมีผู้ศรัทธามาสร้างรูปปั้นปูนรูปนกอินทรีทะเลตั้งอยู่ด้านหน้าของศาลเจ้า

ผู้คนที่เคารพนับถือโต๊ะบุหรงได้ทำนุบำรุงดูแล นำสิ่งของและข้าวปลาอาหาร เช่น หัวหมู ไก่ขาว มาเซ่นไหว้ในเทศกาลสำคัญๆ อยู่เสมอ ในสมัยก่อนในช่วงวันเพ็ญ 15 ค่ำ ของทุกเดือน ชาวอูรักลาโว้ยจะมีการร่ายรำพร้อมกับการตีรำมะนา และปัจจุบันก็มีการรื้อฟื้นกิจกรรมนี้ขึ้นอีก

(2) สุสานของชาวอูรักลาโว้ย "ยี่ไร้"

ในสมัยก่อน ชาวอูรักลาโว้ยใช้พื้นที่ต่างๆ ในบริเวณเกาะจำเพื่อทำมาหากิน ตั้งบ้านเรือน รวมทั้งมีพื้นที่ทางจิตวิญญาณหลายแห่งรวมทั้งหลุมฝังศพหรือสุสาน หรือที่เรียกว่า "ยี่ไร้" ในภาษาอูรักลาโว้ย

แต่เดิมสุสานชาวอูรักลาโว้ยมีหลายแห่ง แต่ด้วยการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ ภายหลังจึงจัดให้มีการฝังศพบริเวณพื้นที่ริมทะเลตรงชายฝั่งด้านตะวันตกของเกาะจำ มีหลุมฝังศพเรียงรายกันอยู่หลายสิบหลุม

สุสานหรือสถานที่ฝังศพของชาวอูรักลาโว้ยนับเป็นพื้นที่ทางจิตวิญญาณที่สำคัญของชุมชน ซึ่งเป็นรากฐานความสัมพันธ์ของชุมชนที่ไม่สามารถแยกจากกันได้ ชาวอูรักลาโว้ยจะให้ความเคารพสุสานในฐานะที่ศักดิ์สิทธิ์และสาธารณสถานของทุกคน

ในแต่ละปี เมื่อถึงช่วงงานเดือนสี่ (ประมาณเดือนมีนาคม) ชาวอูรักลาโว้ยจะเข้ามาทำความสะอาดหลุมฝังศพของบรรพบุรุษ หรือ "ปือตัด ยี่ไร้" แต่ละครอบครัวจะมาช่วยกันตัดหญ้า ทำความสะอาด ปัดกวาดเช็ดถู รวมถึงการทาสี รวมทั้งประดับดอกไม้เพื่อให้หลุมฝังศพที่ตกแต่งสวยงามสะอาดตาคล้ายกับประเพณีเช้งเม้งของชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีน

ประเพณีและเทศกาลสำคัญ

จากการที่ชาวเลอูรักลาโว้ยอาศัยอยู่ท่ามกลางกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวัฒนธรรมเหนียวแน่นกว่า ชาวอูรักลาโว้ยจึงมีทั้งอัตลักษณ์ในรูปแบบวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเอง แตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่นอย่างชัดเจน และยังมีอัตลักษณ์ใหม่ที่เกิดจากการรับเอาวัฒนธรรมของกลุ่มอื่นเข้ามาผสมผสาน

ประเพณี

ประเพณีแต่งเปรว (เปอตัดเยลัย) ชาวเลอูรักลาโว้ยบนเกาะลันตาจะมีประเพณีตกแต่งหลุมฝังศพและเซ่นไหว้บรรพบุรุษซึ่งได้รับอิทธิพลจากประเพณี “เช็งเม้ง” ของชาวจีน พิธีแต่งเปรวหรือหลุมฝังศพเกาะจำ จะทำในเดือน 4 ของทุกปี ก่อนถึงวันงานจะมีชุดคณะกรรมการไปถางหญ้า และตกแต่งหลุมฝังศพปัจจุบันชาวเล ในวันทำพิธีในตอนเช้า ผู้หญิงเตรียมทำขนม อาหารคาว หวานไปเซ่นไหว้ กินอาหารร่วมกัน โต๊ะหมอทำพิธี และมีการบรรเลงเพลงรำมะนา ร้องเพลงเป็นภาษาอูรักลาโว้ย และมีวงเต้นเพลงสมัยใหม่ เวทีนี้จะมีวัยรุ่นและเด็กๆเยอะกว่าวงรำมะนา แต่วงรำมะนาจะเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ นอกจากการร้องรำทำเพลงและเลี้ยงข้าวปลาอาหาร ดื่มเหล้ากันด้วย

ประเพณีลอยเรือ “ตูละบาลา” เป็นประเพณีความเชื่อที่ชาวอูรักลาโว้ยให้ความสำคัญมากที่สุด และถือปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ จัดขึ้นปีละ 1 ครั้ง คือแรม 3 ค่ำ เดือน 6 เมื่อเริ่มมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ หรือ “ลมพลัด” โดยมีจุดประสงค์ที่จะสะเดาะเคราะห์ ส่งวิญญาณบรรพบุรุษกลับไป “ฆูนุงฌีรัย” ซึ่งเชื่อว่าเป็นบ้านเมืองเดิมของบรรพบุรุษ และส่งสัตว์ที่ฆ่ากินเป็นอาหารกลับไปให้เจ้าของเดิมเพื่อไถ่บาป

ดนตรีรำมะนาในพิธีลอยเรือ

เป็นการบรรเลงดนตรีประกอบพิธีลอยเรือ เรียกว่า “เรือ ตูละบาลา” ซึ่งเป็นพิธีที่ชาวอูรักลาโว้ยกระทำกันปีละ 1 ครั้ง ในระหว่างวันแรม 3 ค่ำา เดือน 6 โดยมีความเชื่อว่าเมื่อประกอบพิธีกรรมนี้แล้วจะทำให้วิญญาณบรรพบุรุษคุ้มครองลูกหลานชาวอูรักลาโว้ย ให้ปลอดภัยจากการออกทะเล ภัยธรรมชาติและโรคภัยไข้เจ็บ ดนตรีรำมะนาจะเริ่มทำการบรรเลงหลังจากทำพิธีไหว้โต๊ะบุหรงและพิธีฉลองเรือก่อนที่จะนำออกไปลอยในทะเล ซึ่งพิธีไหว้โต๊ะบุหรงเป็นพิธีกรรมแรกของพิธีลอยเรือ โดยลูกหลานชาวอูรักลาโว้ย จะนำเครื่องเซ่นไหว้ ที่ประกอบด้วยอาหารคาวหวานนำมาวางไว้หน้าโต๊ะบุหรง ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของชาวในหมู่บ้าน และเมื่อโต๊ะหมอทำพิธีกรรมเสร็จแล้วนักดนตรีก็จะเริ่มบรรเลง เครื่องดนตรีที่ใช้คือ

รำมะนา การแต่งกายนักดนตรีจะใส่กางเกงขาสั้นและยาวเสื้อมีทั้งแขนสั้นและแขนยาว ซึ่งเป็นการแต่งกายตามปกติวิถีชีวิต

การบรรเลงดนตรีรำมะนา จะไม่มีพิธีการในการบรรเลงมากนัก โดยจะเริ่มด้วยเพลงแรกที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอัญเชิญวิญญาณบรรพบุรุษให้มากินของเซ่นไหว้ และบรรเลงอีก 6 เพลงซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวอูรักลาโว้ย ดนตรีรำมะนาในพิธีลอยเรือมีทั้งหมด 7 เพลง ลักษณะของบทเพลงมีคนร้องนำหนึ่งคนซึ่งร้องนำก่อนในแต่ละวรรคเพลง โดยคนร้องที่เหลือเป็นลูกคู่รับ คำร้องของลูกคู่รับมีลักษณะคล้ายกับคำร้องนำ ร้องสลับกันไปมาจนจบเพลง มีเทคนิคการขับร้องหลายลักษณะเช่น การลักจังหวะ การโยกเสียง การผ่านเสียง การซ้อนเสียง การสะบัดเสียง การ

โปรยและการเน้นเสียง คำร้องของเพลงใช้ภาษาของชาวอูรักลาโว้ย ซึ่งเป็นภาษาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว นักร้องทั้งหมดตีกลองรำมะนาไปด้วยเพื่อประกอบจังหวะ โดยลักษณะจังหวะกลองรำมะนาเป็นจังหวะที่ไม่ซับซ้อน

ภาพ โต๊ะหมอทำพิธี

พิธีกรรมขึ้น 15 ค่ำ ของทุกเดือน

พิธีที่ชาวอูรักลาโว้ยกระทำกันทุก ขึ้น 15 ค่ำ ของทุกเดือนจะมีการเล่นดนตรีรำมะนา เป็นการบรรเลงดนตรีประกอบพิธีกรรม โดยมีความเชื่อว่าเมื่อประกอบพิธีกรรมนี้แล้วจะทำให้วิญญาณบรรพบุรุษคุ้มครองลูกหลานชาวอูรักลาโว้ย ให้ปลอดภัยจากการออกทะเล ภัยธรรมชาติและโรคภัยไข้เจ็บ

ดนตรีรำมะนาจะเริ่มทำการบรรเลงหลังจากทำพิธีไหว้โต๊ะบุหรง ซึ่งพิธีไหว้โต๊ะบุหรงเป็นพิธีกรรมแรกโดยลูกหลานชาวอูรักลาโว้ย จะนำเครื่องเซ่นไหว้ที่ประกอบด้วยอาหารคาวหวานนำมาวางไว้หน้าโต๊ะบุหรงซึ่งเป็นบรรพบุรุษของชาวเลในหมู่บ้าน และเมื่อโต๊ะหมอทำพิธีกรรมเสร็จแล้วนักดนตรีก็จะเริ่มบรรเลงดนตรี โดยเครื่องดนตรีที่ใช้คือรำมะนา การแต่งกายนักดนตรีจะใส่กางเกงขาสั้นและยาวเสื้อมีทั้งแขนสั้นและแขนยาวซึ่งเป็นการแต่งกายตามปกติวิถีชีวิต การบรรเลงดนตรีรำมะนา จะไม่มีพิธีการในการบรรเลงมากนัก โดยจะเริ่มด้วยเพลงแรกที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอัญเชิญวิญญาณบรรพบุรุษให้มากินของเซ่นไหว้ และบรรเลงอีก 6 เพลงซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวอูรักลาโว้ย ดนตรีรำมะนาในพิธีทั้งหมด 7 เพลง ลักษณะของบทเพลงมีคนร้องนำหนึ่งคนซึ่งร้องนำก่อนในแต่ละวรรคเพลง โดยคนร้องที่เหลือเป็นลูกคู่รับ คำร้องของลูกคู่รับมีลักษณะคล้ายกับคำร้องนำ ร้องสลับกันไปมาจนจบเพลง มีเทคนิคการขับร้องหลายลักษณะเช่น การลักจังหวะ การโยกเสียง การผ่านเสียง การซ้อนเสียง การสะบัดเสียง การโปรยและการเน้นเสียง คำร้องของเพลงใช้ภาษาของชาวอูรักลาโว้ยซึ่งเป็นภาษาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว นักร้องทั้งหมดตีกลองรำมะนา

นอกจากพิธีกรรมขึ้น 15 ค่ำแล้ว ยังมีการเล่นรำมะนาในการทำพิธีแก้บนต่างๆ ซึ่งมีลักษณะเดียวกับพิธีลอยเรือ แต่การแก้บนด้วยการบรรเลงรำมะนานั้นมักจะเป็นการแก้บนใหญ่ๆ หมายถึง การบนบานศาลกล่าวในเรื่องเหนือธรรมชาติ เรื่องความเป็นความตาย เรื่องการเจ็บไข้ได้ป่วย หรือถูก ล็อตตารี่

เครื่องดนตรี ในการบรรเลง

เครื่องดนตรีเครื่องดนตรีที่ใช้ในดนตรีรำมะนามีชนิดเดียวคือ กลองรำมะนา ซึ่งเป็นกลองที่ทำด้วยไม้ขึงหน้าหนังด้านเดียว โดยในการบรรเลงจะใช้รำมะนาจำนวน 2-3 ใบ มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 25-28 เซนติเมตร ส่วนสูงวัดจากขอบประมาณ 15-20 เซนติเมตร ส่วนตัวกลองทำด้วยไม้หนังกลองมีการนำเอาหนังตะกวดและผ้าใบสังเคราะห์ตรึงด้วยหวายหรือเชือกสังเคราะห์รอบข้างยึดให้ตึง

รำมะนา ฉาบ โหม่ง ฉิ่ง

4.2)การทำมาหากิน

การทำมาหากินแบบดั้งเดิม คือการตกเบ็ด ดำน้ำแทงปลา หาหอย และล่าสัตว์ทะเลเป็นอาหาร ในช่วงมรสุมออกทะเลไม่ได้ต้องหลบลมหลบฝนตามชายฝั่ง หรือขึ้นฝั่งมาหาน้ำจืดก็จะหุงหาอาหารโดยเก็บมะพร้าว เก็บยอดผัก ล่าสัตว์เล็ก ตามชายฝั่งสำหรับปรุงอาหาร หลังจากที่อูรักลาโว้ย หลายครอบครัว ขึ้นมาตั้งหลักแหล่งบนฝั่ง เพราะแหล่งที่เคยเร่ร่อนพักอาศัยถูกยึดครองโดยกลุ่มชนอื่นแล้ว ก็เริ่มเรียนรู้การทำไร่ปลูกข้าว ปลูกผัก ผลไม้ ทำสวนยางพารา ฯลฯ แต่หลายครอบครัวที่อาศัยใน

เขตพื้นที่ป่าชายเลนและกรมเจ้าท่า ไม่สามารถปลูกพืชได้ก็ยังยึดทะเลเป็นแหล่งเสบียงอาหาร

ต่อมามีการติดต่อกับผู้คนต่างวัฒนธรรม นำของทะเลที่เป็นส่วนเกินไปแลกเปลี่ยนของใช้จำเป็น บางครอบครัว รับจ้างแรงงานกับชาวจีน ได้ค่าตอบแทนเป็นเสื้อผ้าเก่า ข้าวสาร ในช่วงหลังอูรักลาโว้ยบางกลุ่มตกอยู่ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งพา ด้วยการเช่าซื้ออวน เรือหางยาวพร้อมเครื่องเรือจากนายทุน โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องจับกุ้ง หรือปลาส่งขายให้กับนายทุนเท่านั้นเพื่อหักหนี้สิน หลังเหตุการณ์ สึนามิ จึงได้รับเรือและเครื่องมือหากินเป็นของตนเอง ประกอบกับธุรกิจการท่องเที่ยวเริ่มเป็นที่นิยมมากขึ้น อูรักลาโว้ยที่อยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยว สามารถปรับตัวให้สามารถอยู่รอดในสังคมได้ด้วยการออกทะเลหาปลาไปขายร้านอาหารบ้างรับจ้างแรงงานในโรงแรม รีสอร์ท ขับเรือนำเที่ยวบางคนมีบ้านให้บริการแก่นักท่องเที่ยวแต่เป็นลักษณะกระท่อมเล็กๆ

หลังจากเกิดเหตุการณ์ โควิด – 19 ธุรกิจท่องเที่ยวและธุรกิจงานบริการ ได้หยุดทำให้มีคนที่เป็นผู้ประกอบการท่องเที่ยว และธุรกิจบริการต่างๆพากันปิดบริการทำให้ไม่มีการจ้างงานเกิดขึ้น ทำให้มีคนตกงานเป็นจำนวนมาก ชาวอูรักลาโว้ยเกาะจำก็เช่นกัน เพราะชาวอูรักลาโว้ยนั้นมีผลกระทบโดยตรงเนื่องจาก มีอาชีพประมงเป็นหลัก ทำให้ราคาของสัตว์น้ำต่ำลงมากเนื่องจากผู้บริโภคมีน้อยแต่ค่าใช้จ่ายในการไปหาสัตว์ทะเลยังมีมูลค่าเหมือนเดิม

จากเหตุการณ์โควิด-19 ชาวอูรักลาโว้ยก็ยังคงทำประงเช่นเดิม บางครอบครัวหันมารวมกลุ่มกันเพื่อทำการแปรรูปอาหารทะเลเพื่อขายสินค้าทางออนไลน์ ซึ่งได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากมูนิธิชุมชนไท ส่วนหลายครอบครัวที่เคยทำงนในภาคบริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวหันมาทำไซปลาซึ่งราคาปลายังถือว่ายังสูงอยู่ บางรอบครัวก็หันมาเก็บแมงกะพรุนซึ่งเป็นรายได้ดี (คนที่เก็บแมงกะพรุนกล่าวว่า ดีกว่าไม่มีรายได้เลย เก็บแมงกะพรุนพอได้ซื้อข้าวสาร ช่วยค่าใช้จ่ายในบ้านไปก่อน)

4.3)ครอบครัวและเครือญาติ

ผู้ชายชาวเอูรักลาโว้ยพร้อมที่จะมีครอบครัวได้ เมื่อสามารถออกทะเลเพื่อทำมาหากินเลี้ยงครอบครัวได้ โดยเฉลี่ยอายุประมาณ 19-20 ปี ส่วนผู้หญิงสามารถหุงหาอาหารเลี้ยงดูทารกได้ โดยเฉลี่ยอายุประมาณ 14-18 ปี แต่ปัจจุบันเมื่อหนุ่มสาวตกลงปลงใจกันฝ่ายชายจะรอจนกว่าผู้หญิงอายุครบ 15 ปี และทำบัตรประชาชนก่อนจึงได้รับอนุญาตให้แต่งงานได้

ลักษณะครอบครัวเป็นแบบครอบครัวเดี่ยว โดยเริ่มจากฝ่ายชายไปอยู่บ้านฝ่ายหญิงก่อน จนกระทั่งมีลูกคนแรกหรือพร้อมจะสร้างบ้านใหม่จึงแยกไปตั้งครอบครัวเดี่ยว แต่หากฝ่ายหญิงหรือฝ่ายชายเป็นลูกคนสุดท้องจำเป็นต้องเลี้ยงดูพ่อแม่ ก็จะต้องอยู่กับพ่อแม่ของฝ่ายหญิงหรือฝ่ายชาย จนกระทั่งพ่อแม่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่อาศัยอยู่ด้วยเสียชีวิต ก็จะกลายเป็นครอบครัวเดี่ยวที่มีพ่อหม้ายหรือแม่หม้ายอาศัยอยู่ด้วย

ในอดีตชาวอูรักลาโว้ยกลุ่มเครือญาติที่อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกันทั้งเกาะจำ จะใช้นามสกุลพระราชทานเหมือนกันหมด คือ “ช้างน้ำ”เป็นนามสกุลเฉพาะของเกาะจำ แต่ในปัจจุบันเมื่อมีการแต่งงานภายในกลุ่มก็ยังคงใช้นามสกุล “ช้างน้ำ” หากแต่งงานต่างกลุ่ม หรือต่างวัฒนธรรมจะมีการตกลงว่าจะใช้นามสกุลของใคร หากจะใช้นามสกุลเดิมของตัวเองก็ได้หรือไม่ก็ตามที่ตกลงไว้ปัจจุบันในกลุ่มชาวอูรักลาโว้ยเกาะจำมีหลายนามสกุลมากขึ้น เนื่องจากมีการแต่งงานข้ามกลุ่มวัฒนธรรมกันมานานแล้ว มีทั้งชาวแต่งงานกับคนไทยพุทธ ไทยมุสลิม ไทยจีน

ผังเครือญาติโต๊ะหมอ ผังเครือญาตินายแช็ง

ห ลี

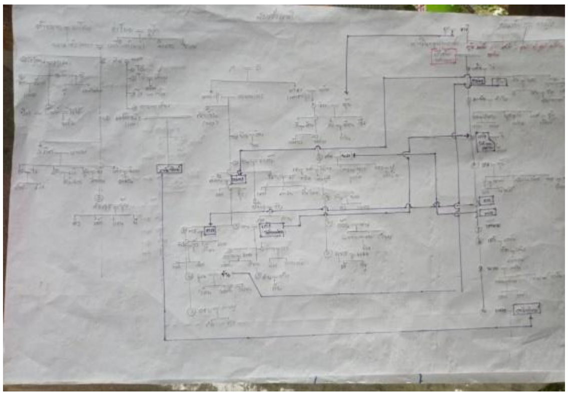

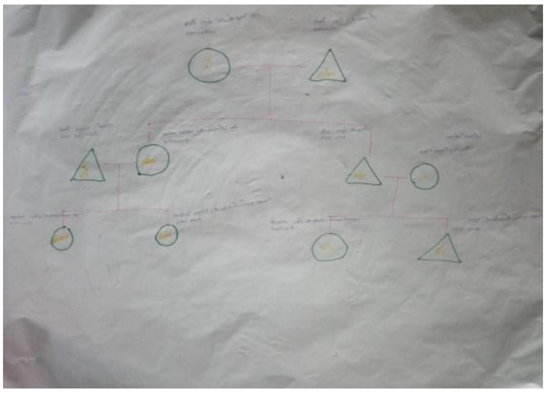

แช่อุ๋ย

ในเรื่องการนับญาติและการเรียกชื่อนั้น แม้ชาวอูรักลาโว้ยจะยึดระบบการตั้งถิ่นฐานโดยฝ่ายชายไปอาศัยอยู่กับพ่อแม่ฝ่ายหญิง (matrilocal) และมีการสืบทอดอำนาจทางฝ่ายแม่ แต่จะมีการนับญาติทั้งสองฝ่าย (bilateral kinship) คือแต่ละคนจะมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติทั้งฝ่ายพ่อและฝ่ายแม่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้สังเกตได้จากคำเรียกญาติทั้งสองฝ่ายที่มีสถานภาพเดียวกัน ด้วยคำเรียกญาติคำเดียวกัน อาจจะเป็นเพราะชุมชนชาวอูรักลาโว้ย เป็นชุมชนเล็กๆ แม้จะแต่งงานแยกบ้านไปแล้วยังไปมาหาสู่กันได้สะดวก จึงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันทั้งสองฝ่าย สังคมชาวอูรักลาโว้ยมีศัพท์ที่ซับซ้อน แสดงถึงความเป็นสังคมเครือญาติ คือทุกคนในชุมชนเดียวกันจะเป็นญาติกันหมด มีทั้งญาติที่สืบทอดทางสายโลหิต ญาติทางการแต่งงาน และยังมีการสร้างความสัมพันธ์โดยการสมมุติ เช่น ศัพท์คำว่า “อะนะพีโด๊ะ” แปลว่า ลูกบุญธรรม และ“ซาบั๊ย” แปลว่า เกลอ เป็นการผูกญาติผูกมิตรเพื่อขยายวงญาติให้กว้างขวางขึ้น โดย “ลูกบุญธรรม” และ “เกลอ” อาจจะเป็นกลุ่มอูรักลาโว้ยด้วยกัน หรือระหว่างอูรักลาโว้ยกับชาวไทยมุสลิม ชาวไทยเชื้อสายจีน หรือชาวไทยพุทธก็ได้

การนับเครือญาติชาวเลอูรักลาโว้ย	
ปู่	แจ้
ย่า	แย๊ะ
ตา	แย๊ะ
ยาย	แย๊ะ
ลุง	หวาชาย
ป้า	หวาหญิง
น้า	ม๊า
อา	ม๊า
พี่ชาย	จ้า
พี่สาว	จ้า
น้องชาย	ดัง
น้องสาว	มิ (ดึมิ น้องคนเล็ก)
อะนะพีโด๊ะ	ลูกบุญธรรม
ซาบั๊ย	เกลอ

การแต่งกาย

ผู้ชายชาวอูรักลาโว้ยมักจะนุ่งผ้าขาวม้าแบบชาวไทยพุทธ หรือนุ่งกางเกงแบบชาวจีน (กางเกงเล) ผ้าขาวม้าคาดเอว เปลือยท่อนบน ผู้หญิงนุ่งผ้าปาเต๊ะกระโจมอก ต่อมา เมื่อติดต่อสัมพันธ์และทำงานกับชาวจีน จะได้รับเสื้อผ้าตอบแทนเป็นสินน้ำใจบ้าง ซื้อจากร้านค้าในตลาด บ้าง หากต้องเข้ามาในตลาดเหนือคลอง บ้างก็เข้าไปในตลาดตัวเมืองกระบี่ หรือออกนอกชุมชนผู้หญิงชาวอูรักลาโว้ยมักจะนิยม สวมเสื้อและนุ่งผ้าปาเต๊ะแบบชาวจีนและชาวไทย ชอบสีสด ๆ แต่ไม่ให้ความสำคัญกับคุณภาพของเนื้อผ้าและความกลมกลืนของสี ผู้ชายยังคงนิยมนุ่งกางเกงจีนหรือกางเกงเลผ้าขาวม้าคาดเอว สวมเสื้อบ้างบางโอกาสแต่ไม่นิยมติดกระดุมเสื้อ

ปัจจุบันการแต่งกายในชีวิตประจำวันของชาวเอูรักลาโว้ยกลุ่มผู้ใหญ่ในชุมชนจะไม่เปลี่ยนไปมากนัก แต่เมื่อออกไปติดต่อสัมพันธ์กับภายนอกจะพิถีพิถันขึ้น ส่วนเด็กรุ่นใหม่โดยเฉพาะสมาชิกกลุ่มวัยรุ่นจะรับวัฒนธรรมการแต่งกายที่ทันสมัยจากสังคมภายนอกได้อย่างรวดเร็ว

ลักษณะบ้าน

สำหรับวิถีชีวิตชาวอูรักลาโว้ย ในอดีต เรือเป็นทั้งยานพาหนะสำหรับเดินทาง เป็นเครื่องมือทำมาหากิน เป็นบ้านพักเรือนนอน และเป็นศูนย์รวมเครือญาติ เนื่องจากขบวนเรือของกลุ่มเดียวกันจะเคลื่อนย้ายไปพร้อม ๆ กัน ไปไหนไปด้วยกัน จะแวะขึ้นฝั่งในช่วงฤดูฝน หรือมีพายุคลื่นลมแรง หรือต้องการน้ำจืดเท่านั้น เรือจึงเปรียบเสมือนเรือนตายด้วย

เรือแบบดั้งเดิมของชาวเลมี 2 แบบ แบบแรก เป็นเรือไม้ระกำ จากการกล่าวของ นายอีเก้ง ช้างน้ำ และนาง สปิ้ง ศรีแล็งอดีตชวอูรักลาโว้ยนั้นได้ใช้เรือไม้กำลำไม่ใหญ่ นั่งได้ 2-3 คน คือ 1 ครอบครัว ต่อมาเปลี่ยนไปใช้เรือปูเลา (ปลาฮู ปูเลา) หรือเรือเหลา ทำด้วยไม้กระดาน และแจวคู่ ปัจจุบันเปลี่ยนมาใช้เรือปูเลา ซึ่งเปลี่ยนรูปแบบเป็นเรือหัวโทงและใช้เครื่องเรือหางยาวแทนกรรเชียงและแจวคู่

เมื่อชาวอูรักลาโว้ยขึ้นมาสร้างเพิงพักชั่วคราวริมทะเล จะสร้างเป็นกลุ่มใกล้ ๆ กัน ด้วยเหตุปัจจัยหลายประการ เช่นวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ผูกพันเป็นญาติพี่น้องกันหมด ต่อมาเมื่อเปลี่ยนไปสร้างบ้านค่อนข้างถาวร เลียนแบบบ้านของชาวมุสลิม เป็นบ้านชั้นเดียวยกพื้นเตี้ย ๆ หลังเล็ก ๆ ใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น ต่อมา เมื่อไฟฟ้าและถนนเข้าถึงชุมชน รวมไปถึงเครื่องใช้ไฟฟ้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน บ้านที่อยู่บนเนินเปลี่ยนไปก่ออิฐถือปูน หลังคามุงสังกะสี หรือกระเบื้อง แต่ยังคงเป็นบ้านชั้นเดียว ส่วนบ้านที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ริมฝั่งทะเล ยังคงใช้ไม้หรือแผ่นกระเบื้องเรียบทำฝาบ้าน เสาบ้านยื่นลงไปในทะเลหลังภัยพิบัติสึนามิ เมื่อองค์กรเอกชน เข้ามาสร้างบ้านให้ใหม่บนเนินสูง ลึกขึ้นไปจากชายฝั่งทะเล และใช้รูปแบบบ้านที่ถูกกำหนดมาจากภายนอก ทำให้อัตลักษณ์ของรูปแบบบ้านและพื้นที่ตั้งบ้านเรือนเปลี่ยนไป ไม่สัมพันธ์กับประโยชน์ใช้สอย

ปัจจุบันบ้านของชาวอูรักลาโว้ย จะมีลักษณะเหมือนคนทั่วไป เป็นไม้บ้าง เป็นบ้านปูนซิเมนต์**บ้างหลายครัวเรือน**ด้วย เนื่องจากปัจจุบันการติดต่อ การสัญจร การเดินทางสะดวกขึ้นกว่าเดิมมาก

อาหาร

อาหารหลักของชาวอูรักลาโว้ย คือ อาหารทะเล กินและปรุงอาหารด้วยวิธีง่าย ๆ นอกจากอาหารทะเลแล้วข้าวได้กลายเป็นอาหารหลักของชาวอูลักลาโว้ยมาช้านานหลังจากที่ติดต่อกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ชาวอูรักลาโว้ยบนเกาะจำ เคยเรียนรู้วิธีการปลูกข้าวไร่และทำนา มาหลายชั่วอายุคน แต่ปัจจุบันเลิกไปแล้วมีเพียงหลักฐานยุ้งข้าวและที่นา มะพร้าว เป็นพืชหลักที่สำคัญในชีวิตประจำวันอีกอย่างหนึ่ง อูรักลาโว้ยจะใช้มะพร้าวเป็นส่วนประกอบหลักในการปรุงอาหารคาวหวาน ตลอดจนใช้ประโยชน์สารพัดจากส่วนต่างๆ ในอดีตไม่มีการแบ่งมื้ออาหารจะหุงข้าวทิ้งไว้หิวเมื่อไหร่ก็กินเมื่อนั้น พวกเขาสามารถอดอาหารได้ทั้งวัน หรือกินอาหารได้ตลอดทั้งวัน เพราะออกทะเลเวลาไม่แน่นอน

ชาวอูรักลาโว้ย ปัจจุบันสามารถทำอาหารรับประทานได้มากมายหลายอย่างด้วยกัน ส่วนใหญ่จะใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น จะเน้นอาหารทะเลเป็นหลัก

5)ความเชื่อ-สิ่งศักดิ์สิทธิ์-ประเพณี-พิธีกรรม

5.1)ศาลโต๊ะบุหรงสุสานและโต๊ะเล

ศาลเจ้าโต๊ะบุหรง

เดิมเป็นศาลาที่สร้างขึ้นจากไม้และไม้ไผ่ ลูกหลานชาวอูรักลาโว้ยจำได้ดังที่ “ป๊ะซีเต็ม” ชาวอูรักลาโว้ยลูกครึ่งจีนเคยเล่าว่า แต่เดิมตรงนั้นมีจอมปลวกรูปร่างคล้ายหัวคนโผล่ขึ้นมาจากใต้ดิน เชื่อกันว่าเป็นเจ้าที่ผุดขึ้นมาจากดิน เมื่อจอมปลวกเริ่มใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ ก็มีรูปร่างคล้ายลำตัวและแขน ต่อมาชาวบ้านก็มาช่วยกันแกะสลักไม้ขึ้นเป็นรูปบูชา จนกระทั่งมีการสร้างศาลาไม้ขึ้นครอบบริเวณจอมปลวก ในภายหลังมีผู้บริจาคสร้างศาลาปูนและทำรูปปั้นปูนขึ้นมาแทนรูปเดิม และมีผู้ศรัทธามาสร้างรูปปั้นปูนรูปนกอินทรีทะเลตั้งอยู่ด้านหน้าของศาลเจ้า

ผู้คนที่เคารพนับถือโต๊ะบุหรงได้ทำนุบำรุงดูแล นำสิ่งของและข้าวปลาอาหาร เช่น หัวหมู ไก่ขาว มาเซ่นไหว้ในเทศกาลสำคัญๆ อยู่เสมอ ในสมัยก่อนในช่วงวันเพ็ญ 15 ค่ำ ของทุกเดือน ชาวอูรักลาโว้ยจะมีการร่ายรำพร้อมกับการตีรำมะนา และปัจจุบันก็มีการรื้อฟื้นกิจกรรมนี้ขึ้นอีก

ศาลเจ้าโต๊ะหรง

รูปปั้นโต๊ะบุหรง

สุสานของชาวเล “ยี่ไร้”

ในสมัยก่อน ชาวอูรักลาโว้ยใช้พื้นที่ต่างๆ ในบริเวณเกาะจำ เพื่อทำมาหากิน ตั้งบ้านเรือน รวมทั้งมีพื้นที่ทางจิตวิญญาณหลายแห่ง รวมทั้งหลุมฝังศพหรือสุสาน หรือที่เรียกว่า “ยี่ไร้” ในภาษาอูรักลาโว้ย

แต่เดิมสุสานชาวอูรักลาโว้ยมีหลายแห่ง แต่ด้วยการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ ภายหลังจึงจัดให้มีการฝังศพบริเวณพื้นที่ริมทะเลตรงชายฝั่งด้านตะวันตกของเกาะจำ มีหลุมฝังศพเรียงรายกันอยู่หลายสิบหลุม

สุสานหรือสถานที่ฝังศพของชาวอูรักลาโว้ยนับเป็นพื้นที่ทางจิตวิญญาณที่สำคัญของชุมชน ซึ่งเป็นรากฐานความสัมพันธ์ของชุมชนที่ไม่สามารถแยกจากกันได้ ชาวอูรักลาโว้ยจะให้ความเคารพสุสานในฐานะที่ศักดิ์สิทธิ์และสาธารณสถานของทุกคน

ในแต่ละปี เมื่อถึงช่วงงานเดือนสี่ (ประมาณเดือนมีนาคม) ชาวอูรักลาโว้ยจะเข้ามาทำความสะอาดหลุมฝังศพของบรรพบุรุษ หรือ “ปือตัด ยี่ไร้” แต่ละครอบครัวจะมาช่วยกันตัดหญ้า ทำความสะอาด ปัดกวาดเช็ดถู รวมถึงการทาสี รวมทั้งประดับดอกไม้เพื่อให้หลุมฝังศพที่ตกแต่งสวยงามสะอาดตาคล้ายกับประเพณีเช้งเม้งของชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีน

ความเชื่อ โต๊ะเล

ความเชื่อเกี่ยวกับโต๊ะเล(สิ่งศักดิ์ที่อยู่ในทะเล) ชาวอูรักลาโว้ยมีรูปแบบการจัดการทรัพยากรลงในวิถีชีวิตและความเชื่อดั้งเดิม แต่รูปแบบ

เหล่านี้ไม่ได้รับการยอมรับจากศาสตร์สมัยใหม่ว่าเป็นรากฐานของการอนุรักษ์ทรัพยากรความเชื่อในเรื่องวิญญาณ ที่ปกป้องดูแลบริเวณโดยรอบ ความเชื่อที่ว่าถ้าใครทำให้แหล่งน้ำจืดสกปรกจะมีอาการเจ็บป่วย ชาวอูรักลาโว้ยเรียนรู้ที่จะให้ความเคารพนับถือสถานที่นั้นและใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม

ความเชื่อดั้งเดิม ของชาวอูรักลาโว้ย จะผูกพันกับความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษและสิ่งเหนือธรรมชาติทั้งปวง นอกจากอูรักลาโว้ยแต่ละกลุ่มจะมีผีบรรพบุรุษประจำกลุ่มที่ยึดถือร่วมกันแล้ว ยังมีผีบรรพบุรุษประจำชุมชนแต่ละชุมชนด้วย อย่างไรก็ตามแม้ชาวเลแต่ละกลุ่มจะมีผีบรรพบุรุษประจำกลุ่มแต่เมื่อทำพิธีต่างๆ เช่น พิธีลอยเรือ พิธีแก้บน ฯลฯ ก็จะเชิญผีบรรพบุรุษของแต่ละชุมชนและผีบรรพบุรุษประจำกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งมีความสามารถพิเศษเฉพาะตัวมาร่วมในพิธีกรรมด้วย

เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับชาวไทย และชาวมุสลิม อูรักลาโว้ยบางกลุ่มรับนับถือศาสนาอิสลามเรียกกันว่า “ชาวเลแขก” สำหรับครอบครัวที่รับนับถือศาสนาคริสต์ เรียกว่า “ชาวเลคริสต์” ส่วนคนที่นับถือศาสนาพุทธ เรียกว่า “ชาวเลพุทธ” อย่างไรก็ตาม ชาวอูรักลาโว้ย ส่วนใหญ่สัมพันธ์กับศาสนาพุทธมากกว่าด้วยวิถีชีวิตที่อิสระทำให้ปฏิบัติตามหลักปฏิบัติของศาสนาอิสลามได้ยาก ส่วนศาสนาคริสต์เผยแพร่ศาสนาคริสต์โดยตรงในชุมชนชาวอูรักลาโว้ย โดยเฉพาะในช่วงหลังจากประสบภัยสึนามิ ชาวอูรักลาโว้ยหันไปนับถือศาสนาคริสต์โดยตรงมากขึ้น เนื่องจากไปร่วมกิจกรรมร้องเพลงและรับของแจกจากกลุ่มที่เข้ามาเผยแพร่ศาสนาแล้วได้รับการชักชวนให้เปลี่ยนศาสนา

ข้อห้าม ข้อปฏิบัติ

ข้อห้ามสำหรับผู้หญิงตั้งครรภ์ เมื่อสาวชาวเลอูรักลาโว้ยตั้งครรภ์ จะต้องปฏิบัติตนตามความเชื่อและข้อห้ามที่สืบทอดกันมา เช่น ห้ามอาบน้ำกลางคืน ห้ามลงไปเดินเล่นนอกบ้านหลังพระอาทิตย์ตกดินเพราะผีตายายจะติดตามตัวมา ระหว่างที่ตั้งครรภ์ 3-7 เดือน ห้ามฆ่าหรือทุบตีสัตว์ทุกชนิด ห้ามนั่งบนธรณีประตู ห้ามข้ามเชือกผูกหัวเรือ จะทำให้คลอดยาก ฯลฯ

ข้อห้ามสำหรับเด็ก เด็กห้ามกินไข่จนกว่าจะคลานได้ และห้ามกินปลาจนกว่าจะพูดคำว่าปลา หรือ “อีกัด” ได้

ข้อห้ามขณะสามีออกทะเล ภรรยาที่อยู่ที่บ้านห้ามขยับที่นอนสามี ห้ามเย็บผ้า ห้ามสระผม ห้ามนอนกลางวัน และห้ามกวาดขยะใต้ถุนบ้าน เพราะเชื่อว่าสามีจะประสบอุบัติเหตุ เมื่อลงจากบ้านไปทะเล หากมีคนนั่งขวางบันได เชื่อว่าเป็นการขวางลาภ จับปลาไม่ได้

ข้อห้ามอื่นๆ เช่น ห้ามนั่งบนหินถ่วงไซ หรือหินลับมีด เพราะเชื่อว่าก้นจะหนักหรือขี้เกียจทำงาน ห้ามออกจากครัวขณะหุงข้าวเพราะผีตายโหงจะลงโทษ ห้ามเด็ก ๆ เล่นริมหาดโดยเฉพาะ วันขึ้น 11-12 ค่ำ เพราะ ผีตายายจะติดตัวกลับมาบ้าน ห้ามทักหรือชี้เมื่อเห็นผีพุ่งไต้ หรือดาวตก จะทำให้เกิดอันตรายกับตัวเอง เป็นต้น

ผู้นำพิธี/ผู้ประกอบพิธี

ในระดับผู้นำกลุ่ม นอกจากจะมีผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากทางราชการแล้ว ชาวอูรักลาโว้ยจะมี “โต๊ะหมอ” ซึ่งผู้นำกลุ่มที่ผ่านการเรียนวิชาทางด้านจิตวิญญาณ จนสามารถเป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมได้ และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม

โต๊ะหมอ เป็นผู้นำกลุ่มที่ได้รับเลือกจากสมาชิกในกลุ่มให้สืบทอดตำแหน่งและหน้าที่ต่อเนื่องกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เมื่อมีกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับพิธีกรรมความเชื่อ สมาชิกในกลุ่มจะเชิญโต๊ะหมอไปเป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมนอกจากนั้นโต๊ะหมอยังมีบทบาทหน้าที่ในการดูแล

ทุกข์สุข และแก้ปัญหาความขัดแย้งในชุมชนด้วย จึงนับว่า โต๊ะหมอเป็นผู้นำกลุ่มที่มีบทบาทหน้าที่ทั้งทางโลกและทางธรรม

รายชื่อโต๊ะหมอของเกาะจำจากเมื่อก่อนจนถึงปัจจุบัน

1. นาย สาติน ช้างน้ำ
2. นาย กาว ช้างน้ำ
3. นาย หวัง ช้างน้ำ
4. นาย มุสา ช้างน้ำ
5. นาย ซีเต็ม ช้างน้ำ
6. นาย อีเก้ง ช้างน้ำ (โต๊ะหมอปัจจุบัน)

การเกิด

เมื่อสาวชาวอูรักลาโว้ยตั้งครรภ์ถึงกำหนดจะคลอด "โต๊ะบิดัด" หรือหมอตำแยจะทำคลอดให้โดยใช้ไม้ไผ่เหลาบางตัดสายสะดือ และอาบน้ำเย็นก่อนอาบน้ำอุ่นให้เด็กดื่มน้ำผึ้งจนกระทั่งครบ 3 วัน เพื่อให้เด็กถ่ายของเสียออก แล้วให้ดื่มนมแม่จนกระทั่งหย่านมหลังคลอดได้ 3 วัน จะทำพิธีเซ่นไหว้ตายายและเลี้ยงฉลอง หรือ "ทำนู้หรี" โต๊ะบิดัดจะช่วยดูแลแม่และลูกในช่วงที่แม่อยู่ไฟ 7-9 หรือ 15 วัน ในช่วงนี้ผู้เป็นแม่จะต้องปฏิบัติตัวตามกฎข้อห้ามอีกหลายประการ เมื่อครบ 44 วัน พ่อแม่จะทำพิธีเซ่นไหว้ตายายอีกครั้ง

ปัจจุบันนั้นหมอตำแยเสียชีวิตไม่มีใครสืบต่ออีก และเนื่องจากการเข้าถึงการรักษาแบบแผนปัจจุบันมากขึ้น ชาวเลเองก็ได้เข้าสู่สวัสดิการของรัฐ ได้มีการฝากท้องกับโรงพยาลสุขภาพตำบล หรือที่รู้จักกันว่า "อนามัย ตำบล"

การแต่งงาน

ประเพณีการแต่งงานของอูรักลาโว้ยผู้ชายจะเข้าไปอยู่บ้านฝ่ายหญิง หนุ่มสาวชาวอูรักลาโว้ยจะแต่งงานประมาณอายุ 14-18 ปี บางคู่จะมีการสู่ขอหมั้นและแต่งงานตามประเพณี แต่บางคู่อยู่กินกันก่อนจึงจัดพิธีแต่งงาน หรือพาหนีแล้วค่อยกลับมาขอขมา ก่อนพิธีหมั้น ผู้ใหญ่ฝ่ายชายจะไปขอถึง 3 ครั้ง หากได้รับการตอบรับจะไปขอหมั้น หรือ “ปากัยตูนัง” และนัดแนะวันแต่งงาน ก่อนแต่งงาน 3 วัน ฝ่ายชายจะต้องมาอาสางานบ้านผู้หญิง ในวันแต่งขบวนแห่จะให้เจ้าบ่าวขี่คอเดินวนซ้ายรอบบ้านเจ้าสาว 3 รอบ ก่อนย่างเข้าประตูผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าสาวจะถามว่า “มีเรือไหม มีแหไหม มีซัมปัง (ฉมวก) ไหม” หากเจ้าบ่าวตอบว่า “มี” ก็อนุญาตให้เข้าบ้านได้ เช้าวันรุ่งขึ้นแขกที่เหลือและพ่อแม่ญาติพี่น้องจะส่งตัวเจ้าบ่าวและเจ้าสาวลงเรือไปผจญภัยตามหมู่เกาะต่าง ๆ กลางทะเล พร้อมกับข้าวสารน้ำจืดและเครื่องมือจับปลา เพื่อให้ฝ่ายชายพิสูจน์ตัวเองว่าสามารถทำมาหาเลี้ยงภรรยาได้ ขาไปผู้ชายเป็นฝ่ายกรรเชียงเรือให้ผู้หญิงนั่งหัวเรือ ตอนขากลับหากผู้หญิงกรรเชียงเรือให้ผู้ชายเป็นฝ่ายนั่งหัวเรือ เป็นที่เข้าใจกันว่าทั้งคู่ได้เสียกันแล้ว

ในปัจจุบันประเพณีการแต่งงานของอูรักลาโว้ยผู้ชายจะเข้าไปอยู่บ้านฝ่ายหญิง หนุ่มสาวชาวอูรักลาโว้ยจะแต่งงานประมาณอายุ 14-18 ปี บางคู่จะมีการสู่ขอหมั้นและแต่งงานตามประเพณี แต่บางคู่อยู่กินกันก่อนจึงจัดพิธีแต่งงาน หรือพาหนีแล้วค่อยกลับมาขอขมา ก่อนพิธีหมั้น ผู้ใหญ่ฝ่ายชายจะไปขอถึง 3 ครั้ง หากได้รับการตอบรับจะไปขอหมั้น หรือ “ปากัยตูนัง” และนัดแนะวันแต่งงาน ฝ่ายชายจะต้องมาอาสางานบ้านผู้หญิง ในวันแต่งขบวนแห่ขันหมาก เจ้าบ่าวและขบวนกลอยาว รำมะนาและผู้หญิงถอขันหมากไปพร้อมกัน ดินโห่ร้องและขับร้องเพลงทำนองนุกสาน ป้านเจ้าสาว ก่อนย่างเข้าประตูผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าสาวจะถามว่า “มีเรือไหม มีแหไหม มีซัมปัง (ฉมวก) ไหม” หากเจ้าบ่าวตอบว่า “มี” ก็อนุญาตให้เข้าบ้านได้

การตายและการทำศพ

ชาวอูรักลาโว้ยที่เกาะจำ หากบ้านใดมีสมาชิกในครอบครัวเสียชีวิต จะก่อกองไฟไว้หน้าบ้าน และนำข้าวปลาอาหารวางไว้หน้ากองไฟตลอด 3 วัน 3 คืน ผู้ชายจะช่วยกันทำโลงศพ ซึ่งเดิมใช้ไม้ไผ่สานเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า ปัจจุบันใช้ไม้กระดานแบบโลงศพทั่วไป พิธีอาบน้ำศพ วางศพพาดลงบนตักลูก ๆ ที่นั่งเหยียดเท้าเรียงกันตามลำดับจากทิศใต้ไปยังทิศเหนือ โต๊ะหมอจะทำพิธีอาบน้ำศพเป็นคนแรก ต่อด้วยญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน เมื่อเสร็จพิธีลูก ๆ หรือญาติที่ประคองศพจะต้องล้างตัวด้วยน้ำมะนาวผสมใบสะบ้า เพื่อไม่ให้วิญญาณผู้ตายติดตัว ศพจะถูกทาแป้งแต่งตัวและทาน้ำมันหอมก่อนบรรจุในโลงศพที่ปูด้วยเสื่อ และใช้ผ้าขาวคลุมบนศพ นำข้าวของเครื่องใช้ของผู้ตายบรรจุลงไปในโลงด้วย ขบวนแห่ศพไปฝังที่ชายทะเล เมื่อหย่อนโลงศพลงในหลุม ผ่ามะพร้าวที่เตรียมไว้ เป็น 2 ซีก ราดน้ำมะพร้าว ลงบนศพมะพร้าวซีกที่มีตา คว่ำลงบนตำแหน่งสะดือของศพ อีกซีกให้ลูกหลานไปกิน ที่บ้าน เมื่อโต๊ะหมอทำพิธีและญาติพี่น้องช่วยกันกลบหลุมแล้ว จะปลูกมะพร้าวอีกลูกที่มีหน่อไว้ปลายเท้าศพและให้ผู้ที่หามศพ จับคู่กันทีละ 2 คน ยืนหันหลังให้กันคนละฟากของปากหลุม ทำพิธีเวียนผ้าขาวม้า เป็นอันเสร็จพิธี ระหว่างทางกลับบ้านล้างมือล้างเท้าด้วยน้ำผสมมะนาวและใบสะบ้าที่วางไว้ริมทางตอนขาไป และเด็ดใบไม้หรือดอกไม้ทัดหู เพื่อไม่ให้วิญญาณผู้ตายจำได้และติดตามกลับไปบ้าน หลังจากนั้นอีก 3 วัน จะเลี้ยงอาหาร ดับ กองไฟ และทำบุญผู้ตายอีกครั้งในพิธีแต่งเปรวในเดือน 4 ของทุกปี

ปัจจุบันชาวอูรักลาโว้ยที่นับถือศาสนาพุทธจะนิมนต์พระไปสวดในงานศพด้วย ส่วนกลุ่มที่นับถือศาสนาอิสลาม ก็จะปฏิบัติศาสนกิจและทำพิธีฝังศพตามหลักศาสนาอิสลามและกลุ่มที่นับถือคริสต์ก็จะทำพิธีตามหลักศาสนาคริสต์

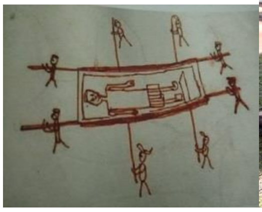

ประเพณีแลกเปลี่ยนสิ่งของ งานสาร์ทเดือน 10 ชาวอูรักลาโว้ยดั้งเดิมบนเกาะจำ พวกเขาจะเดินทางขึ้นบกไปยังตัวเมืองกระบี่และอำเภอใกล้เคียง ล่วงหน้า 2-3 วัน เพื่อนำผลผลิตที่ได้จากทะเล เช่น ปลาเค็ม ปลาย่าง กัลปังหา ไข่มุก และกำไลกระ ฯลฯ ไปแลกกับเสื้อผ้า อาหารของใช้จำเป็นกับคนเมือง และไปร่วมพิธีชิงเปรต เพื่อเก็บขนมพอง ขนมลา ข้าวปลาอาหาร และเงินที่ชาวไทยพุทธนำไปตั้งไหว้เปรต ในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน10 ในช่วงนี้คนเมืองจะเตรียมเสื้อผ้าอาหารมาบริจาคด้วย ในทัศนะของอูรักลาโว้ยไม่ใช่เรื่องที่น่าอายเพราะเป็นน้ำใจที่คนรวยจะแบ่งปันช่วยเหลือ คนยากจน และเป็นความเชื่อว่าต้องไปรับบุญไม่เช่นนั้นวิญญาณบรรพบุรุษจะอดอยาก ไม่ได้กินบุญ แม้ชาวอูรักลาโว้ยที่มีฐานะร่ำรวยก็ต้องมาร่วมในประเพณีนี้ ปัจจุบันอูรักลาโว้ยผู้สูงอายุและเด็ก ๆ ยังคงปฏิบัติอยู่ แต่หนุ่มสาวรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ไม่ไปร่วมแล้ว

ชาวอูรักลาโว้ยที่เกาะจำก็เช่นเดียวกับเกาะลันตา ตอนนี้มีจำนวนคนที่ทำแบบนี้น้อยมาก วัยรุ่นจะไม่มีจะมีก็คนแก่และเด็ก เด็กๆ จะหยุดเรียนไปเลยเพื่อไปทำบุญในตัวเมืองกระบี่ เหนือคลอง และวัดปกาสัยที่เหนือคลองทุกปีจะไปอาศัยค้างแรมที่โรงนัดเหนือคลอง เป็นประจำ

ประเพณีเซ่นไหว้บรรพชน

เดิมอูรักลาโว้ยอาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกันจะทำพิธีเซ่นไหว้วิญญาณบรรพบุรุษร่วมกันปีละครั้ง นอกจากนั้น ในอดีตเคยมีพิธีเซ่นไหว้วิญญาณบรรพบุรุษที่สิงสถิตอยู่ตามธรรมชาติ เช่น เจ้าทะเล เจ้าถ้ำ เจ้าเกาะ เจ้าแหลม ฯลฯ ก่อนหรือหลังพิธีลอยเรือในเดือน 6 เพื่อร้องขอว่าเมื่อลมพลัด (ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้) หรือลมออก (ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ) พัดมาขอให้ลูกหลานหาปลาได้มาก ๆ

พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

ศาลบรรพบุรุษประจำชุมชนจะเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของชุมชนชาวเลอูรักลาโว้ยแต่ละแห่ง เช่น “ศาลโต๊ะ บุหรง” เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ประจำชุมชนอูรักลาโว้ย บ้านเกาะจำ ศาลเจ้าโต๊ะ “อาดำ” ที่เกาะเหลาสี “ปูเลาเบอซี” “โต๊ะแซะควนเกาะปู” “ โต๊ะกราหมาดบูสาป” ที่หลังเกาะ โต๊ะเลพื้นที่ทะเลทั้งหมด**การ**

ศาลเจ้าโต๊ะบุหรง

ศาลโต๊ะบุหรง

รูปปั้น โต๊ะบุหรง

ศาลโต๊ะกาหมาดบูซับ

โต๊ะอาดำ

รูปพื้นที่สุสาน

แผนที่แสดงพื้นที่ทางจิตวิญญาณชาวอูรักลาโว้ย เกาะจำ

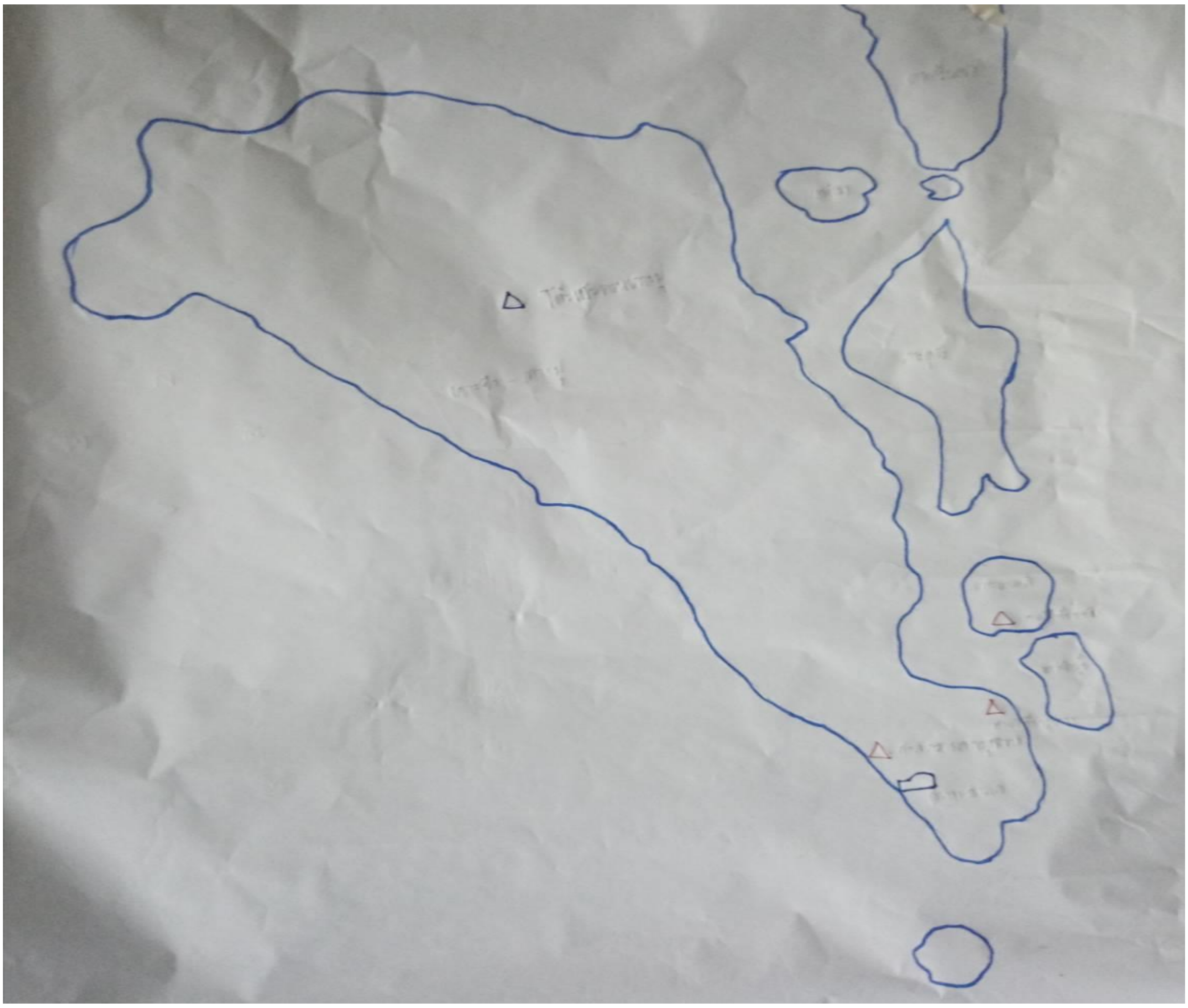

พื้นที่ทางจิตวิญญาณของชาวอูรักลาโว้ย

(1) **พื้นที่ทางทะเลทั้งหมด** เนื่องจากวิถีชีวิตของชาวอูรักลาโว้ยนั้นขึ้นอยู่กับทะเล และมีความเชื่อเกี่ยวกับ ”โต๊ะเล” เป็นสิ่งศักดิ์ที่อยู่ในทะเป็นผู้ปกปักรักษาทะเล เป็นผู้ให้คุณและให้โทษในขณะเดียวกัน เป็นที่พึ่งของชาวอูรักลาโว้ยที่ให้ความสำคัญยิ่ง

(2) **ศาลเจ้าโต๊ะบุหรง** หรือ “โต๊ะบุหรง” บุหรง หมายถึงนก ตามภาษาอูรักลาโว้ยจะเรียกว่า โต๊ะบุหรก ซึ่งแปลว่า นก ดังตำนานของชาวอูรักลาโว้ย “ ศาลเจ้าโต๊ะบุหรง หรือ “โต๊ะบุหรง” บุหรง หมายถึงนก ตามภาษาอูรักลาโว้ยจะเรียกว่า โต๊ะบุหรก ซึ่งแปลว่า นก ดังตำนาน *ตำนานโต๊ะบุหรง เล่ากันว่าครั้งหนึ่ง ขณะที่บรรพบุรุษของชาวเลเผชิญกับพายุคลื่นลมแรงกลางทะเล มีนกตัวหนึ่งบินมาเกาะเสากระโดงเรือ ทันใดนั้นพายุคลื่นลมก็สงบลงทันทีจึงเชื่อกันว่าโต๊ะบุหรงสิงสถิตในตัวนก สามารถห้ามลมห้ามฝนได้ และเป็นที่นับถือของชาวเลทุกกลุ่มตามตำนาน ดังนั้นจึงแกะสลักรูปนกไว้บนหัวเรือปลาจั้ก หรือ ลาจัง ที่ใช้ในพิธีลอยเรือ ซึ่งชาวเลให้ความสำคัญมากที่สุด มีศาลโต๊ะบุหรงเป็นศาลบรรพบุรุษประจำกลุ่มชาวเลบ้านเกาะจำ ซึ่งชาวจีนและชาวไทยบนเกาะจำนิยมไปบนบานและในวันตรุษจีนของทุกปีจะนำหัวหมูไปเซ่นไหว้ที่ศาลด้วย*”

(3) **โต๊ะอาดำ**เชื่อกันว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่คอยดูแล ปกปักรักษาพื้นที่บริเวณเหลาสี เวลาชาวอูรักลาโว้ยเดินทางสัญจรไปมาทางเรือก็จะผ่านช่องระหว่างเกาะเหลาสีกับเกาะจำนุ้ย เมื่อถึงบริเวณเกาะ ก็จะมีการตีรำมะนา เพื่อบอกกล่าวว่าลูกหลานขอเดินทางผ่านเส้นทางนี้ ขอให้โต๊ะช่วยคุ้มครองปกปักรักษาให้ปลอดภัยจากอันตรายต่างๆ ทั้งขาไปและขากลับ

(4) **โต๊ะกราหมาดบูซับ**เชื่อกันว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นบรรพบุรุษที่คอยดูแล ปกปักรักษาพื้นที่บริเวณหลังเกาะ หรือ หน้าชายหาดของเกาะ

(5) **โต๊ะแซะ ควนเกาะปู** เมื่อต้องการขึ้นไปหาวัสดุ เพื่อนำมาเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ เช่น ไม้ทำเรอ ไม้ทำไซ หวาย หรือหวายทำลอบ

ปลา ทำลอบหมึก น้ำมันยาง หรือสมุนไพร บริเวณ ควนเกาะปู จะมีการบอกกล่าว หรือขอจากโต๊ะแซะควนเกาะปูก่อนเพื่อนำมาใช้ เพราะเชื่อว่า โต๊ะแซะควนเกาะปูเป็นผู้ปกปักรักษา ดูแลพื้นที่บริเวณควนเกาะปู

(6) **สุสานชาวเล**เป็นพื้นที่ฝังศพของชาวอูรักลาโว้ยเป็นพื้นที่ทางจิตวิญญาณที่สำคัญต่อชาวอูรักลาโว้ยอีกพื้นที่นึง ตามความเชื่อเป็นพื้นที่บรรพบุรุษกับลูกหลานมาเจอกัน เครือญาติมาเจอกัน กินข้าวด้วยกัน สนุกด้วยกัน ช่วงจัดงานแต่งเปลว ก็จะมีการเล่นดนตรีจากรำมะนา มีคนขับร้องเพลง และมีคนรำรอบๆวงบรรเลงผลัดกันไปตลอดทั้งวัน รำกันสนุกสนานกัน ปีหนึ่งจะจัด หนึ่งครั้งช่วง เดือนสี่ ที่เกาะจำเรียกงานเดือน สี่ จะเป็นที่รู้กันว่าเป็นงานแต่งเปลว

ทำนาย โหราศาสตร์/ไสยศาสตร์

ในสังคมชาวอูรักลาโว้ย ซึ่งผูกพันกับความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ นอกจากโต๊ะหมอจะเป็นผู้นำทางความเชื่อและเป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ แล้วโต๊ะหมอยังมีความสามารถในการทำนายโชคชะตาของสมาชิกด้วย เช่น ในพิธีลอยเรือ ในช่วงที่ทำน้ำมนต์ แต่ละครอบครัวจะนำตุ่มใส่น้ำมาวางเรียงกันไว้ โต๊ะหมอจะจุดเทียน แล้วหยดลงไปตุ่มทีละตุ่ม และทำนายว่าหลังจากผ่านพิธีลอยเรือแล้วครอบครัวของเจ้าของตุ่มจะมีวิถีชีวิตอย่างไร

ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์การทำยาเสน่ห์

วิธีหนึ่งที่ปรากฏในกลุ่มชาวอูรักลาโว้ยและชาวมุสลิมที่อาศัยในแถบชายฝั่งทะเลอันดามัน โดยใช้น้ำตาปลาดุหยง หรือปลาพยูน ผสมกับส่วนผสมอื่น ๆ นำไปแตะบนร่างกายของเพศตรงข้าม เพื่อให้ผู้นั้นหลงรักและคิดถึงตน เชื่อว่าหากผู้ใดโดนเสน่ห์น้ำตาปลาดุหยงจะหลงใหลใฝ่ฝันถึงฝ่ายตรงข้ามจนไม่เป็นอันจะกินจะนอน ถึงกับต้องไปให้เห็นหน้า แม้ต้องว่ายน้ำข้ามทะเลไปก็ยอม

ในปัจจุบันไม่มีแล้วเนื่องจากผู้เฒ่าได้เสียชีวิต และปลาพยูนเป็นปลาอนุรักษ์ เมื่อจับมาจะถูกจับ ผิดกฎหมายพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าพ.ศ. ๒๕๖๒

การรักษา

ความเชื่อในกลุ่มชาวอูรักลาโว้ย การเจ็บป่วย หรือสมาชิกในชุมชนประสบอุบัติเหตุบาดเจ็บ เชื่อกันว่าเป็นการลงโทษจากสิ่งเหนือธรรมชาติหรือผีบรรพบุรุษ ดังเช่น เดิมอูรักลาโว้ยเชื่อว่าการเจ็บไข้ได้ป่วยนั้นสาเหตุมาจาก “ผีกิน”

การรักษาของชาวอูรักลาโว้ยนั้นมีอยู่ด้วยกัน 3 ขั้นตอนคือ

(1) เมื่อมีการเจ็บป่วยหรือสมาชิกในชุมชนประสบอุบัติเหตุ โต๊ะหมอจะทำพิธีทางความเชื่อ โดยเรียกว่า “ดูเทียน” ก่อนว่าสาเหตุนั้นมาอย่างไร สิ่งที่มองไม่เห็นหรือสิ่งไหนที่ทำให้เกิดขึ้น หลังจากนั้นก็จะหาวิธีในการรักษา หรือปัดเป่าให้เบาบางลง

(2) เมื่อโต๊ะหมอทำพิธีเสร็จแล้ว ก็จะใช้ภูมิปัญญาทางสมุนไพรเป็นยาในการรักษา ซึ่งโต๊ะหมอจะมีความรู้เรื่องสมุนไพร ยารักษาโรคอยู่ด้วยแต่จะไม่ค่อยบอกใคร เนื่องจากสาเหตุของโรคแต่ละอย่างไม่เหมือนกัน

(3) สำหรับบางโรคที่โต๊ะหมอไม่สามารถรักษาได้ เช่นต้องผ่าตัด โต๊ะหมอจะให้ส่งสถานีอนามัยเพื่อส่งต่อโรงพยาบาล

ศิลปิน ผู้รู้ และบุคคลสำคัญภายในชุมชนเกาะจำมีศิลปินชาวอุรักลาโว๊ยประกอบด้วย

รองแง็งแก้บนเป็นการร่ายรำเฉพาะแก้บนหรืองานพิธีต่างๆซึ่งมีการถ่ายทอดโดยความใกล้ชิดของผู้สอนกับสมาชิกภายในครอบครัวหรือเครือญาติ ลักณะการถ่ายทอดจะเป็นการถ่ายทอดจากผู้ใหญ่สู่เด็กรุ่นใหม่ซึ่งเป็นญาติ เป็นลูกหลาน โดยการสอนท่ารำ เพลงต่างๆโดยการขับสด ร้องสด รำสด ผู้เรียนบางคนจะอาศัยอยู่กับคนสอนเนื่องจากถือว่าเป็นญาติผู้ใหญ่

มีรายชื่อดังต่อไปนี้(อดีต)

1. นางแต็ง ช้างน้ำ เป็นคนขับรองแง็ง (ในพิธีกรรมต่างๆ)
2. นาง อูมะ ช้างน้ำ รำรองแง็ง
3. นาง บาเรี๊ยะ ช้างน้ำ รำรองแง็ง

รองแง็งเพื่ออาชีพ

เป็นการร่ายรำและร้องขับแบบไทยและมลายู มีรายชื่อดังต่อไปนี้

1. นาย มะหาด ช้างน้ำ คนตีรำมะนา/คนสีซ่อ(สีไวโอลิน)
2. นาย ล้ะช้างน้ำ คนตีรำมะนา
3. นาย แอ เก็มมาเส คนตีรำมะนา
4. นาย อาหวัง ช้างน้ำ คนสีซ่อ (สีไวโอลิน)
5. นาง อูมะ ช้างน้ำ คนขับรองแง็ง
6. นาง บาเรี๊ยะ ช้างน้ำ คนขับรองแง็ง
7. นาง มีน๊ะ ช้างน้ำ คนขับเพลงรองแง็ง
8. นาง ลาม๊ะช้างน้ำ นางรำรองแง็ง
9. นาง ตุ้ย ช้างน้ำ นางรำรองแง็ง
10. นางบูม๊ะ ช้างน้ำ นางรำรองแง็ง

รำมะนา

เป็นการร่ายรำขอขมาจากสิ่งศักดิ์สิทธ์และงานพิธีกรรมต่างๆ มีรายชื่อดังต่อไปนี้

1. นาย ซีเต็ม ช้างน้ำ คนขับเพลงรำมะนา(โต๊ะหมอ)

2. นาง ยามิ ช้างน้ำ นางรำเพลงรนา

รำวงด้วยถุ้งสามปล้อง

เป็นการร่ายรำด้วยถุ้งสามปล้องของเมื่อก่อน

1. นาง เดีย ช้างน้ำ
2. นาง อาช้างน้ำ
3. น.ส.หารียั๊ะ ช้างน้ำ
4. นาง อ๊ะช้างน้ำ

6) สถานการณ์ปัญหาที่ดิน และผลกระทบ

พื้นที่เพื่อการอยู่อาศัยหรือพื้นที่ตั้งของชุมชน

(1) **พื้นที่ที่อยู่อาศัยของชุมชนโต๊ะบุหรง** มีเนื้อที่ประมาณ13ไร่ 2 งาน 6ตารางวา ซึ่งขณะนี้ประสบปัญหา

ความขัดแย้งเรื่องสิทธิการครอบครองพื้นที่และการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของคนดั้งเดิม ชาวเอูรักลาโว้ยกับหน่วยงานของรัฐ (ป่าชายเลน กรมเจ้าท่า ที่ราชพัสดุ)

(1.1) สาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ประปาหมู่บ้าน ไฟฟ้า ถนนเข้าชุมชน การพัฒนายังไม่ทั่วถึงบ้านทุกหลัง ยังมีบ้านบางหลังต้องพ่วงไฟฟ้ากับบ้านที่มีหม้อไฟฟ้า และอีกหลายหลังที่พ่วงไฟฟ้าบ้านอื่นเนื่องจากยังไม่มีบ้านเลขที่ ซึ่งการขอบ้านเลขที่นั้นบ้านแต่ละหลังที่สร้างจะต้องมีห้องน้ำ บ้านชาวอูรักลาโว้ยหลายหลังยังไม่มีห้องน้ำ และการขอบ้านเลขที่ ในพื้นที่ของรัฐจะต้องมีหนังสือยินยอมจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ (บ้านที่ตั้ง

บนพื้นที่ป่าชายเลน ต้องมีหนังสือรับรองการใช้พื้นที่ บ้านที่อยู่เขตพื้นที่กรมเจ้าท่าก็ต้องมีใบอนุญาตจากกรมเจ้าท่า ส่วนที่ราชพัสดุก็จะต้องมีใบรับรองการใช้พื้นที่จากหน่วยงานที่ ราชพัสดุ

(1.2) ถนนเดินเข้าชุมชนเป็นทางเดินเท้า

ภาพถ่ายทางอากาศ แผนที่ที่อยู่อาศัยชุมนโต๊ะบุหรง

(2) พื้นที่ตั้งของชุมชนบ้านกลาง

พื้นที่ที่อยู่อาศัยของชุมชนบ้านกลาง มีเนื้อที่ประมาณ22ไร่2งาน 57 ตารางวา ซึ่งขณะนี้ประสบปัญหา

a. พื้นที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ป่าชายเลน ไม่มีเอกสารยืนยันเป็นลายลักษณ์อักษรในการให้ใช้พื้นที่ของป่าชายเลน
b. พื้นที่อยู่อาศัยบางครัวอยู่บนพื้นที่ของสำนักงานที่ดิน เนื่องจากไม่มีเอกสารสิทธิแต่มี ท.บ.5 ภาษีเก็บดอกหญ้า

แผนที่ชุมชนบ้านกลาง

(3) พื้นที่ตั้งของชุมชนมูตู

พื้นที่ที่อยู่อาศัยของชุมชนมูตู มีเนื้อที่ประมาณ71ไร่ 2งาน 99 ตารางวา ซึ่งขณะนี้ประสบปัญหา

a. พื้นที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ป่าชายเลน ไม่มีเอกสารยืนยันเป็นลายลักษณ์อักษรในการให้ใช้พื้นที่ของป่าชายเลน

b. พื้นที่อยู่อาศัยบางครัวอยู่บนพื้นที่ของสำนักงานที่ดิน เนื่องจากไม่มีเอกสารสิทธิแต่มี ภ.ท.บ.5 ภาษีบำรุงท้องที่ หรือ ภาษีดอกหญ้า ซึ่ง ภ.ท.บ.5 เป็นเพียงเอกสารที่รับรองการเสียภาษีของผู้ที่ครอบครองที่ดินดังกล่าวให้กับหน่วยงานท้องถิ่นซึ่งในที่นี้คือองค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)

(4) ชุมชนบ้านกลาโหม

พื้นที่ที่อยู่อาศัยของชุมชนบ้านกลาโหม มีเนื้อที่ประมาณ 12ไร่ 87 ตารางวา ซึ่งขณะนี้ประสบปัญหา

a. พื้นที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่สาธารณะประโยชน์ ไม่มีเอกสารยืนยันเป็นลายลักษณ์อักษรในการให้ใช้พื้นที่รับผิดชอบ

แผนที่ชุมชนบ้านกลาโหม

(5) ชุมชนบ้านติงไหร

พื้นที่ที่อยู่อาศัยของชุมชนบ้านติงไหร มีเนื้อที่ประมาณ 15ไร่ 36 ตารางวา ซึ่งขณะนี้ประสบปัญหา

a. พื้นที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ป่าชายเลน ไม่มีเอกสารยืนยันเป็นลายลักษณ์อักษรในการให้ใช้พื้นที่ของป่าชายเลน
b. พื้นที่อยู่อาศัยบางครัวอยู่บนพื้นที่ของสำนักงานที่ดิน เนื่องจากไม่มีเอกสารสิทธิแต่มี ภ.ท.บ.5 ภาษีบำรุงท้องที่ หรือ ภาษีดอกหญ้า ซึ่ง ภ.ท.บ.5 เป็นเพียงเอกสารที่รับรองการเสียภาษีของผู้ที่ครอบครองที่ดินดังกล่าวให้กับหน่วยงานท้องถิ่นซึ่งในที่นี้คือองค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)
c. สาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ประปาหมู่บ้าน ไฟฟ้า ถนนเข้าชุมชน การพัฒนายังไม่ทั่วถึงบ้านทุกหลัง ยังมีบ้านบางหลังต้องพ่วงไฟฟ้ากับบ้านที่มีหม้อไฟฟ้า และอีกหลายหลังที่พ่วงไฟฟ้าบ้านอื่นเนื่องจากยังไม่มีบ้านเลขที่ ซึ่งการขอบ้านเลขที่นั้นบ้านแต่ละหลังที่สร้างจะต้องมีห้องน้ำ บ้านชาวเลอูรักลาโว้ยหลายหลังยังไม่มีห้องน้ำ และการขอบ้านเลขที่ ในพื้นที่ของรัฐจะต้องมีหนังสือยินยอมจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ (บ้านที่ตั้งบนพื้นที่ป่าชายเลน ต้องมีหนังสือรับรองการใช้พื้นที่

ชุมชนท่าเรือบ้านติงไหร

พื้นที่ทำมาหากิน

พื้นที่การทำมาหากินของชุมชนชาวเลอุรักลาโว้ยบ้านเกาะจำ อาศัยทำมาหากินบริเวณเกาะจำนุ้ย เกาะเหลาสี เกาะตุหลัง เกาะบลิหลัน เกาะสิมา เกาะม่วง เกาะฮั่ง เกาะเหลา-กา เกาะพี-พี เกาะไผ่ เกาะลันตา รวมถึงบนบริเวณชายฝั่งของเกาะดั่งกล่าวและ รวมถึงบริเวณสันดรทรายในทะเล ชาวอูรักลาโว้ย จะเรียกว่าบอหอ เช่นที่ บอหอสูง บอหอกลาง บอหอมานะ และในพื้นที่ป่าโกงกาง เช่นการหาปูดำ การหาหอย และบนเกาะยังหาวัสดุอุปกรณ์ที่เอามาทำเครื่องมือเครื่องใช้ เช่นไม้ไผ่ หวาย เตย ไม้ผลไม้ ผัก น้ำผึ้ง น้ำมันยาง ไม้ทำบ้าน ไม้ทำเรือ ไม้ระกำ ยางไม้เอามาทำกำยานใช้ในพิธีกรรม ยาสมุนไพร

ซึ่งขณะนี้ประสบปัญหาการประกาศเขตของหน่วยงานของทางราชการส่วนต่างๆ เช่น การประกาศเขตอุทยานทางทะเล การประกาศเขตอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง และนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อที่การทำมาหากิน แบบพึ่งพาตัวเองของชาวเล ทำให้ไม่มีสิทธิเข้าไปใช้พื้นที่ในการทำมาหากิน

การเรียกชื่อลมในภาษาอูรักลาโว๊ย

พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ หรือพื้นที่ทางจิตวิญญาณ

พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์หรือพื้นที่ทางจิตวิญญาณ ของชุมชนชาวอุรักลาโว้ย บ้านเกาะจำ ประกอบด้วย

(1) สุสาน มีขนาดพื้นที่2ไร่ 1งาน 50 ตารางวา ขณะนี้ประสบปัญหาถนนที่ลงไปยังหน้าหาดซึ่งเอกชนเจ้าของเอกสารสิทธิ์ได้ปักแนวเขตถนนให้แล้ว แต่ยังไม่มีเอกสาร

(2) ศาลเจ้าโต๊ะบุหรง มีขนาดพื้นที่1 งาน 33 ตารางวา ขณะนี้ประสบปัญหายังไม่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นศาลเจ้า

(3) ศาลเจ้าโต๊ะอาดัม มีขนาดพื้นที่70 ตารางวา ขณะนี้ประสบปัญหา ยังไม่ขึ้นทะเบียนเป็นศาลเจ้า

(4) ประเพณีการนอนหาดขณะนี้ประสบปัญหาเป็นพื้นที่ของรัฐ

พื้นที่การทำมาหากินของชาวเลอูรักลาโว้ยเกาะจำและพื้นที่ตั้ง “บากัส” ทับกระท่อม เพื่ออาศัยตามสถานที่ต่างๆเพื่อทำงาน

เรียกพื้นที่ ภาษาอูรักลาโว้ย

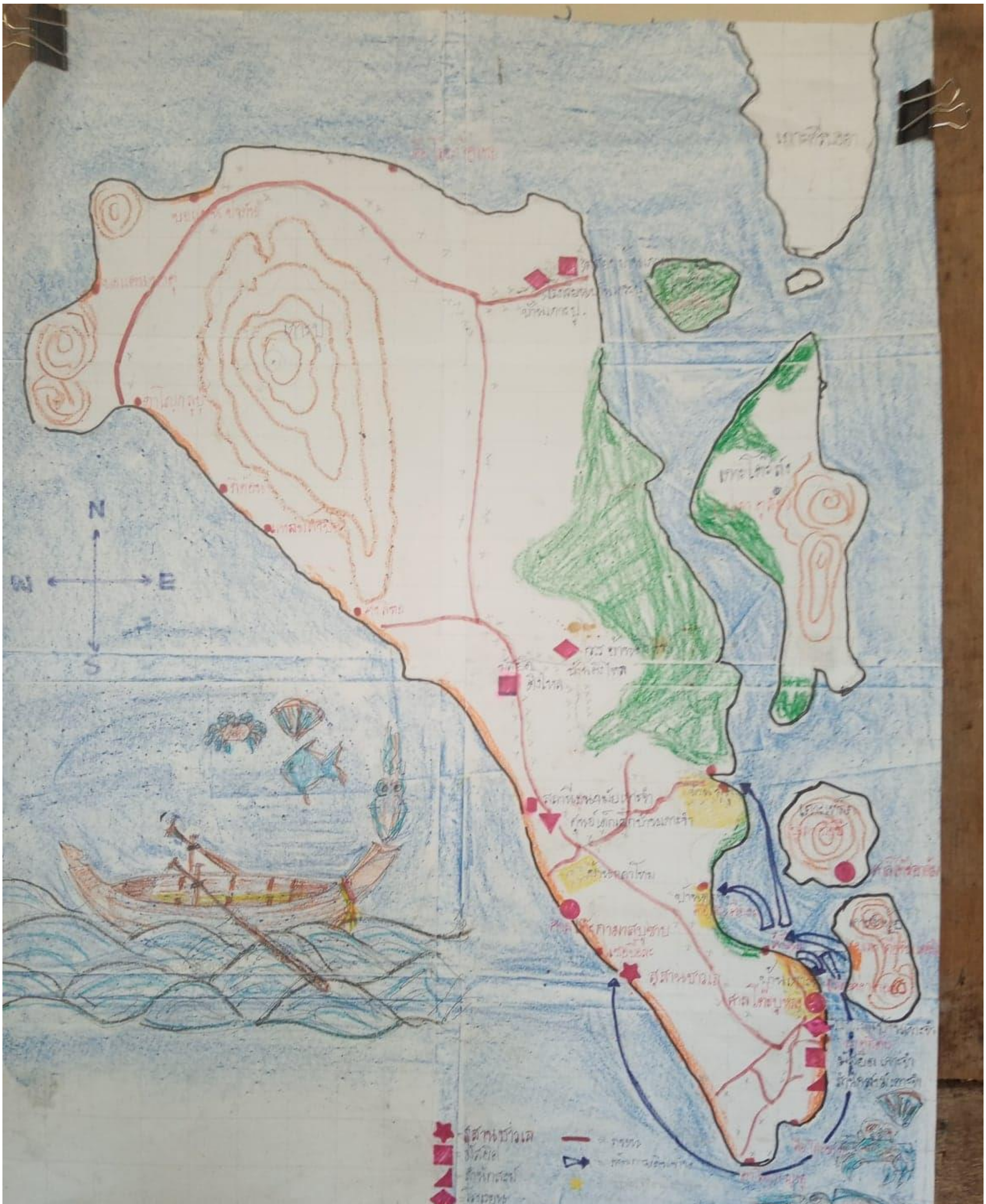
N
W
E
S

ชื่อเรียกสถานที่ต่างๆ

ภาษาอูรักลาโว้ย	คนทั่วไป	ความหมาย
ปูเลา เตอละ	เกาะเหลาหละ	เกาะสิงโต
ตาโญกญาอู	หัวแหลม ญาอู	
เซอบือละ		
ติงลีหง้อ	ติงลีหง้อ	
แหลมกำปง	แหลมกำปง	
กิดอน	กิดอน	
ตาโญก ลูบุ๊	หัวแหลม ลูโบ๊ะ	
คือโละ ลูบุ๊	อ่าว ลูโบ๊ะ	
บอแตน บาตู	บอแตนทราย	
บอแตน บาตัย	บอแตน หิน	
ตือโละ บือเซอ	อ่าว	
ปาตัย ปีเส้า		
บัว	บัว	
ปูเลา ซูไง่ บาย่า	เกาะศรีบอยา	
ปูเลา ซีม่า	เกาะซีม่า	
ปูเลา ตือลัก	กาะตูหลัง	
ปูเลา บือซี	เกาะเหลาสี	
ปูเลา กะจับ เดอมิ	เกาะจำนุ้ย	
หลักหงาต้อย	พืนทีศาลเจ้าโต๊ะบุหรง	
บาตู อีตับ		
ตือโล๊ะ ยาซ่า	อ่าวยาซ่า	
บูเฮอ กูไย่	บอฮอกลาง	เนินทรายทีหาหอย

ภาษาอูรักลาโว้ย	คนทั่วไป	ความหมาย
บูเฮอ มานะ	บอฮอ มานะ	เนินทราย

7) เขตคุ้มครองวัฒนธรรมชุมชน ชาวเลอุรักลาโว้ยบ้านเกาะจำ

การผลักดันเขตคุ้มครองวัฒนธรรม ของพื้นที่ชาวเลอุรักลาโว้ยบ้านเกาะจำต้องการให้เกิดการประกาศเขตคุ้มวัฒนธรรม ดังนี้

ก.พื้นที่เพื่อการอยู่อาศัยหรือพื้นที่ตั้งของชุมชน

พื้นที่ที่อยู่อาศัยของชุมชนโต๊ะบุหรง มีเนื้อที่ประมาณ13ไร่ 2งาน 6 ตารางวา ซึ่งขณะนี้ประสบปัญหา

(1) ความขัดแย้งเรื่องสิทธิการครอบครองพื้นที่และการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของคนดั้งเดิม ชาวเลอูรักลาโว้ยกับหน่วยงานของรัฐ (ป่าชายเลน กรมเจ้าท่า ที่ราชพัสดุ)

(2) สาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ประปาหมู่บ้าน ไฟฟ้า ถนนเข้าชุมชน การพัฒนายังไม่ทั่วถึงบ้านทุกหลัง ยังมีบ้านบางหลังต้องพ่วงไฟฟ้ากับบ้านที่มีหม้อไฟฟ้า และอีกหลายหลังที่พ่วงไฟฟ้าบ้านอื่นเนื่องจากยังไม่มีบ้านเลขที่ ซึ่งการขอบ้านเลขที่นั้นบ้านแต่ละหลังที่สร้างจะต้องมีห้องน้ำ บ้านชาวเลอูรักลาโว้ยหลายหลังยังไม่มีห้องน้ำ และการขอบ้านเลขที่ ในพื้นที่ของรัฐ จะต้องมีหนังสือยินยอมจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ (บ้านที่ตั้งบนพื้นที่ป่าชายเลนต้องมีหนังสือรับรองการใช้พื้นที่ บ้านที่อยู่เขตพื้นที่กรมเจ้าท่าก็ต้องมีใบอนุญาตจากกรมเจ้าท่า ส่วนที่ราชพัสดุก็จะต้องมีใบรับรองการใช้พื้นที่จากหน่วยงานที่ ราชพัสดุ

(3) ถนนเดินเข้าชุมชนเป็นทางเดินเท้า

พื้นที่ตั้งของชุมชนบ้านกลาง

พื้นที่ที่อยู่อาศัยของชุมชนบ้านกลาง มีเนื้อที่ประมาณ22ไร่2งาน 57 ตารางวา ซึ่งขณะนี้ประสบปัญหา

(1) พื้นที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ป่าชายเลน ไม่มีเอกสารยืนยันเป็นลายลักษณ์อักษรในการให้ใช้พื้นที่ของป่าชายเลน

(2) พื้นที่อยู่อาศัยบางครัวอยู่บนพื้นที่ของสำนักงานที่ดิน เนื่องจากไม่มีเอกสารสิทธิแต่มี ท.บ.5 ภาษีเก็บดอกหญ้า

พื้นที่ตั้งของชุมชนมูตู

พื้นที่ที่อยู่อาศัยของชุมชนมูตู มีเนื้อที่ประมาณ71ไร่ 2งาน 99 ตารางวา ซึ่งขณะนี้ประสบปัญหา

(1) พื้นที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ป่าชายเลน ไม่มีเอกสารยืนยันเป็นลายลักษณ์อักษรในการให้ใช้พื้นที่ของป่าชายเลน
(2) พื้นที่อยู่อาศัยบางครัวอยู่บนพื้นที่ของสำนักงานที่ดิน เนื่องจากไม่มีเอกสารสิทธิแต่มี ภ.ท.บ.5 ภาษีบำรุงท้องที่ หรือ ภาษีดอกหญ้า ซึ่ง ภ.ท.บ.5 เป็นเพียงเอกสารที่รับรองการเสียภาษีของผู้ที่ครอบครองที่ดินดังกล่าวให้กับหน่วยงานท้องถิ่นซึ่งในที่นี้คือ องค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)

ชุมชนบ้านกลาโหม

พื้นที่ที่อยู่อาศัยของชุมชนบ้านกลาโหม มีเนื้อที่ประมาณ 12ไร่ 87 ตารางวา ซึ่งขณะนี้ประสบปัญหา

(1) พื้นที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่สาธารณะประโยชน์ ไม่มีเอกสารยืนยันเป็นลายลักษณ์อักษรในการให้ใช้พื้นที่รับผิดชอบ

ชุมชนบ้านติงไหร

พื้นที่ที่อยู่อาศัยของชุมชนบ้านติงไหร มีเนื้อที่ประมาณ 15ไร่ 36 ตารางวา ซึ่งขณะนี้ประสบปัญหา

(1) พื้นที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ป่าชายเลน ไม่มีเอกสารยืนยันเป็นลายลักษณ์อักษรในการให้ใช้พื้นที่ของป่าชายเลน
(2) พื้นที่อยู่อาศัยบางครัวอยู่บนพื้นที่ของสำนักงานที่ดิน เนื่องจากไม่มีเอกสารสิทธิแต่มี ภ.ท.บ.5 ภาษีบำรุงท้องที่ หรือ ภาษีดอกหญ้า ซึ่ง ภ.ท.บ.5 เป็นเพียงเอกสารที่รับรองการเสียภาษีของผู้

ที่ครอบครองที่ดินดังกล่าวให้กับหน่วยงานท้องถิ่นซึ่งในที่นี้คือองค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)

(3) สาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ประปาหมู่บ้าน ไฟฟ้า ถนนเข้าชุมชน การพัฒนายังไม่ทั่วถึงบ้านทุกหลัง ยังมีบ้านบางหลังต้องพ่วงไฟฟ้ากับบ้านที่มีหม้อไฟฟ้า และอีกหลายหลังที่พ่วงไฟฟ้าบ้านอื่นเนื่องจากยังไม่มีบ้านเลขที่ ซึ่งการขอบ้านเลขที่นั้นบ้านแต่ละหลังที่สร้างจะต้องมีห้องน้ำ บ้านชาวเลอูรักลาโว้ยหลายหลังยังไม่มีห้องน้ำ และการขอบ้านเลขที่ ในพื้นที่ของรัฐจะต้องมีหนังสือยินยอมจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ (บ้านที่ตั้งบนพื้นที่ป่าชายเลน ต้องมีหนังสือรับรองการใช้พื้นที่

ข.พื้นที่ทำมาหากิน

พื้นที่การทำมาหากินของชุมชนชาวเลอุรักลาโว้ยบ้านเกาะจำ อาศัยทำมาหากินบริเวณเกาะจำนุ้ย เกาะเหลาสี เกาะตุหลัง เกาะบลิหลัน เกาะสิมา เกาะม่วง เกาะฮั่ง เกาะเหลา-กา เกาะพี-พี เกาะไผ่ เกาะลันตา รวมถึงบนบริเวณชายฝั่งของเกาะดั่งกล่าวและ รวมถึงบริเวณสันดรทรายในทะเล ชาวเลจะเรียกว่าบอหอ เช่นที่ บอหอสูง บอหอกลาง บอหอมานะ และในพื้นที่ป่าโกงกาง เช่นการหาปูดำ การหาหอย และบนเกาะยังหาวัสดุอุปกรณ์ที่เอามาทำเครื่องมือเครื่องใช้ เช่นไม้ไผ่ หวาย เตย ไม้ ผลไม้ ผัก น้ำผึ้ง น้ำมันยาง ไม้ทำบ้าน ไม้ทำเรือ ไม้ระกำ ยางไม้เอามาทำกำยานใช้ในพิธีกรรม ยาสมุนไพร

ซึ่งขณะนี้ประสบปัญหาการประกาศเขตของหน่วยงานของทางราชการส่วนต่างๆ เช่น การประกาศเขตอุทยานทางทะเล การประกาศเขตอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง และนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อที่การทำมาหากิน แบบพึ่งพาตัวเองของชาวเล ทำให้ไม่มีสิทธิเข้าไปใช้พื้นที่ในการทำมาหากิน

แผนที่การทำมาหากิน

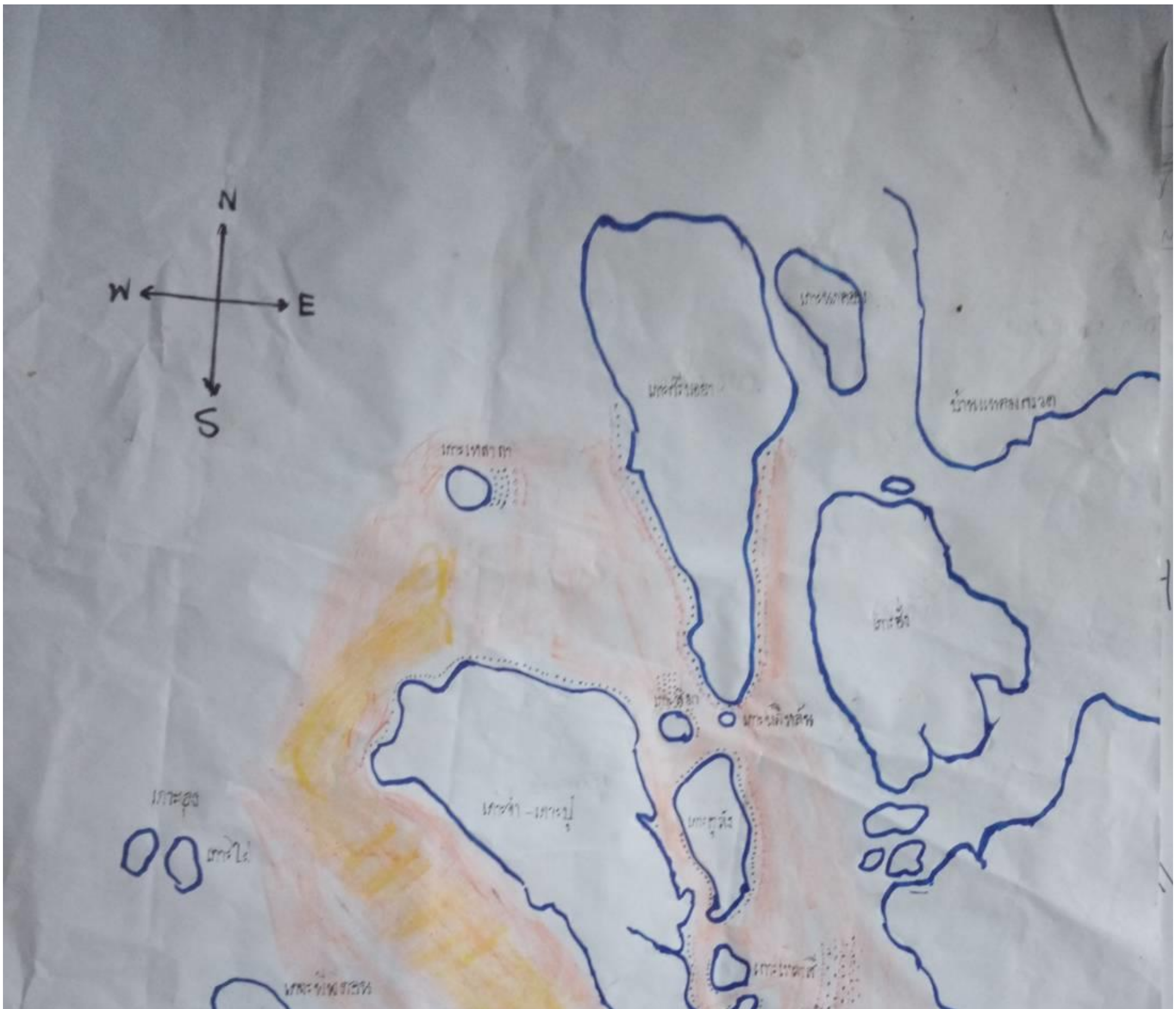
N
W
E
S
เกาะลันตา
สัญลักษณ์
ปลา

พื้นที่ทำมาหากินของชาวอูรักลาโว้ยเกาะจำ

ลำดับ	สถานที่	ดำปลิง ดำกุ้งมังกร	วางอวนปลา หมึก ปู ตกปลา	อวนกุ้ง อวนปลาทราย	ลอบหมึก ลอบปลา	หาหอย	หญ้าทะเล
1	เกาะเหลากา	/	/			/	/
2	เกาะยูง	/			/		
3	เกาะไผ่	/	/		/		
4	เกาะพีพี	/	/		/		
5	เกาะคู่	/	/		/		
6	เกาะหมา	/	/		/		
7	เกาะลันตา	/	/	/	/	/	
8	เกาะเหลาหละ	/	/	/	/	/	/
9	เกาะจำนุ้ย	/	/	/		/	/
10	เกาะเหลาสี	/	/	/		/	/
11	เกาะม่วง	/	/	/	/	/	/
12	เกาะตูหลัง	/	/	/		/	/
13	เกาะบิหลัน	/	/	/		/	/
14	เกาะซีม่า	/	/	/		/	/
15	เกาะฮัง	/	/	/	/	/	/
16	เกาะศรีบอยา	/	/	/	/	/	/

17	บริเวณช่องเภา	/	/	/	/	/	/

แผนที่ตั้งที่พักแรมสำหรับการทำมาหากิน

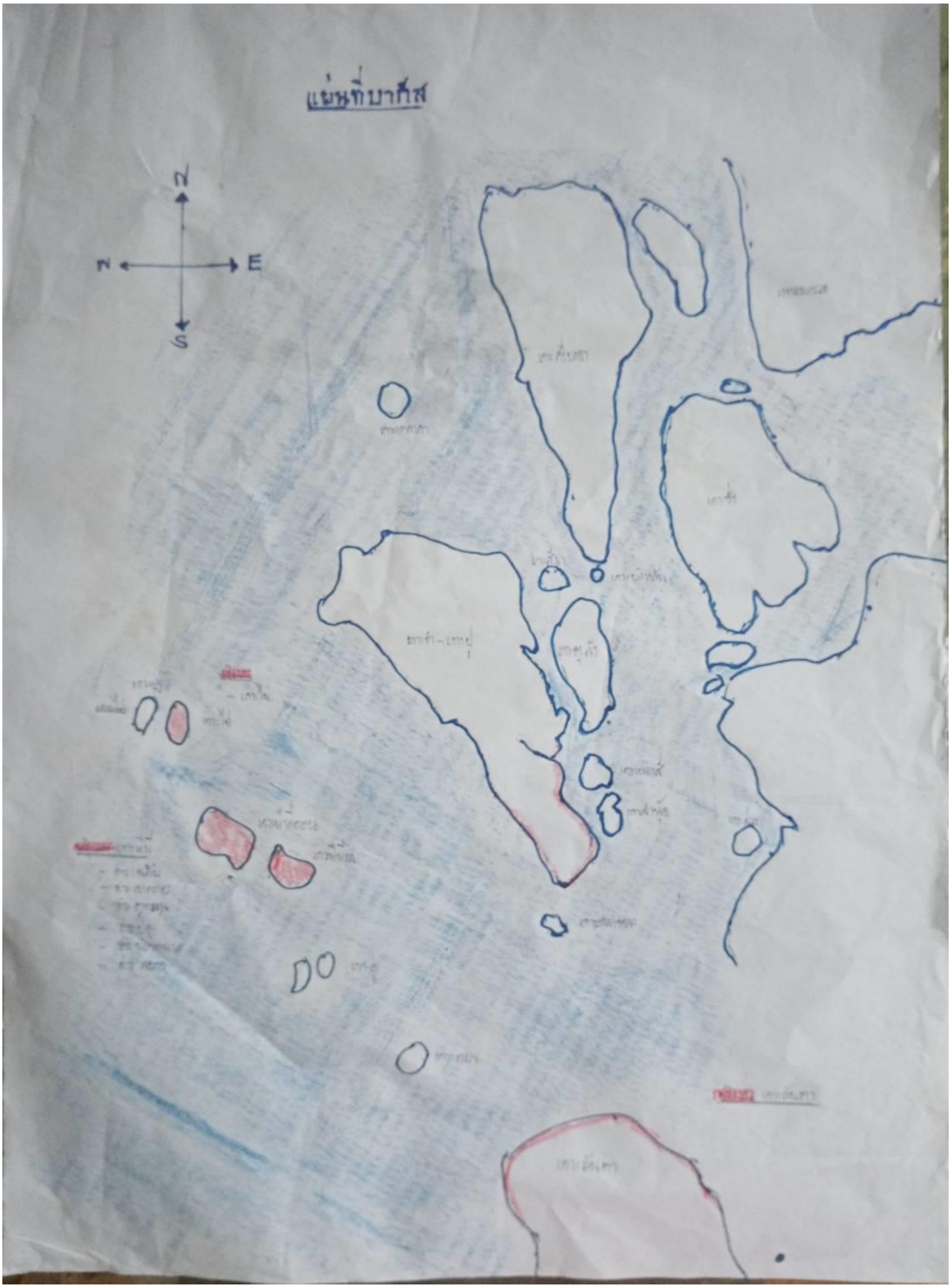

พื้นที่พักอาศัยเพื่อทำกินตามฤดูกาล

ลำดับ	สถานที่	ที่ตั้ง
1	เกาะไผ่	
2	เกาะพีพี	อ่าวแฉล่ม อ่าวพร้าว อ่าวเขาควาย อ่าวเกาะคู่ อ่าวบิเหละ
3	เกาะลันตา	โต๊ะบาหลิว
4	อ่าวนาง	คลองแห้งคลองม่วง

ค. พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ หรือพื้นที่ทางจิตวิญญาณ

พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์หรือพื้นที่ทางจิตวิญญาณ ของชุมชนชาวเลอุรักลาโว้ยบ้านเกาะจำ ประกอบด้วย

1.สุสาน มีขนาดพื้นที่2ไร่ 1งาน 50 ตารางวา ขณะนี้ประสบปัญหาถนนที่ลงไปยังหน้าหาดซึ่งเอกชนเจ้าของเอกสารสิทธิ์ได้ปักแนวเขตถนนให้แล้วแต่ยังไม่มีเอกสาร

2.ศาลเจ้าโต๊ะบุหรง มีขนาดพื้นที่1 งาน 33 ตารางวา ขณะนี้ประสบปัญหายังไม่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นศาลเจ้า

3.ศาลเจ้าโต๊ะอาดัม มีขนาดพื้นที่70 ตารางวา ขณะนี้ประสบปัญหา ยังไม่ขึ้นทะเบียนเป็นศาลเจ้า

4.ประเพณีการนอนหาดขณะนี้ประสบปัญหา

แผนที่แสดงพื้นที่ทางจิตวิญญาณชาวอูรักลาโว้ย เกาะจำ

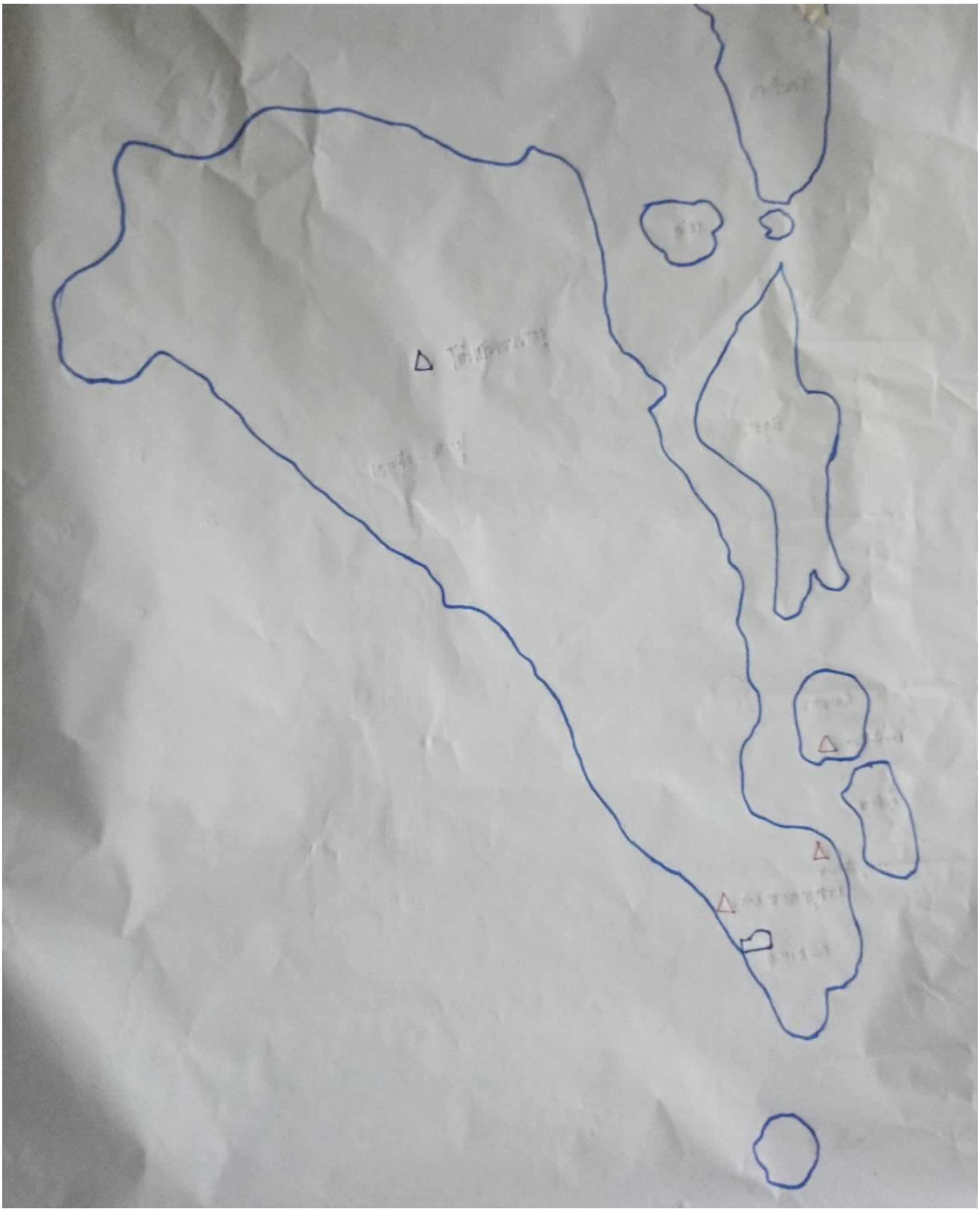

บทที่ 6

จังหวัดสตูล

จังหวัดสตูลมีชาวเลอูรักลาโว๊ย อาศัยอยู่ 3 หมู่บ้าน ประกอบด้วย (1) เกาะหลีเป๊ะ (2) เกาะอาดัง ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมือง (3) เกาะบุโหลนดอนและเกาะบุโหลนเล ตำบลปากน้ำ อำเภอละงู งานวิจัยชุดนี้ได้เลือกพื้นที่ศึกษา 2 พื้นที่ คือ เกาะหลีเป๊ะ เกาะอาดัง

เนื่องด้วยทั้งสองพื้นที่ มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันทั้งในด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมา วิถีชีวิตและวัฒนธรรม งานวิจัยชิ้นนี้จึงขอร้อยเรียงเนื้อหาบางเนื้อหาเป็นข้อมูลชุดเดียวและนำเสนอของเกาะอาดังเฉพาะหัวข้อที่มีความแตกต่างเพื่อความชัดเจนในเชิงพื้นที่ซึ่งเนื้อหาประกอบด้วยพื้นฐานด้านประชากร ด้านพื้นที่ของเกาะหลีเป๊ะ และเกาะอาดัง จังหวัดสตูล ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาวเลเกาะหลีเป๊ะ - เกาะอาดัง การตั้งถิ่นฐานของชาวเลเกาะหลีเป๊ะและสภาพชุมชนปัจจุบัน จุดเริ่มต้นของการตั้งถิ่นฐานบนเกาะอาดัง ความสัมพันธ์ชาวเลกับราชวงศ์ การประกอบอาชีพและเศรษฐกิจชุมชน วิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชน สถานการณ์ปัญหา สาเหตุและผลกระทบ รูปแบบการจัดการที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับชุมชน ทิศทางการพัฒนาตนเองและแรงหนุนเสริมจากภายนอกและกระบวนการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธ์ชาวเล มีรายละเอียดดังนี้

6.1.ชุมชนชาวเลเกาะหลีเป๊ะ

6.1.1ข้อมูลพื้นฐานด้านประชากร ด้านพื้นที่

(1) ที่ตั้งและอาณาเขตจังหวัดสตูล

จังหวัดสตูล เป็นจังหวัดสุดเขตแดนใต้ของประเทศไทยทางชายฝั่งทะเลอันดามัน ซึ่งเป็นชายฝั่งทะเลทางด้านตะวันตกอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 6 องศา 4 ลิปดา และ 7 องศา 2 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 99 องศา 5 ลิปดา และ 100 องศา 3 ลิปดาตะวันออก อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร 973 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 2,807.522 ตารางกิโลเมตร หรือเท่ากับ

1,754,701 ไร่ พื้นที่ส่วนที่เป็นเกาะประมาณ 105 เกาะ มีชายฝั่งทะเลยาว 144.80 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง โดยมีเทือกเขาสันกาลาคีรีเป็นพรมแดนธรรมชาติกั้นระหว่างจังหวัดสตูลกับประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย

ดังนี้

ภาพที่ 1แผนที่จังหวัดสตูล:ที่มาจาก: https://hiphop15110.wordpress.com

ทิศเหนือ ติดต่อ อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง

ทิศใต้ ติดต่อ รัฐเปอร์ลิส ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย

ทิศตะวันออก ติดต่ออำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา รัฐเปอร์ลิส ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย

ทิศตะวันตก ติดต่อ ทะเลอันดามัน มหาสมุทรอินเดีย

(2) ที่ตั้งและลักษณะทางภูมิศาสตร์ของเกาะหลีเป๊ะ-อาดัง

หมู่เกาะอาดัง-ราวีตั้งอยู่ในทะเลอันดามันตอนใต้ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอ่าวเบงกอลในมหาสมุทรอินเดีย พิกัด 6’30N และ 9915’ E หมู่เกาะอาดัง - ราวีเป็นส่วนหนึ่งของอุทยานแห่งชาติตะรุเตา ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล หมู่เกาะอาดัง - ราวีมีเกาะใหญ่ 2 เกาะ คือ เกาะอาดัง และเกาะราวี มีเกาะขนาดกลาง 3 เกาะ คือ ตงหลีเป๊ะ และบิสซี่และมีเกาะเล็ก ๆ อีก 15 เกาะ

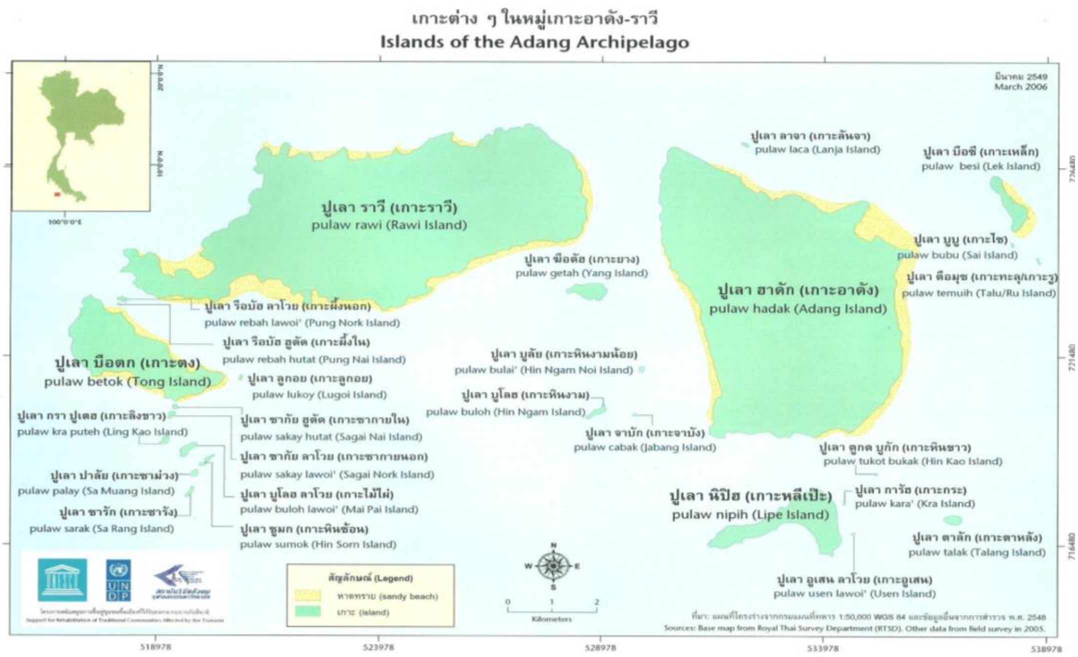

ภาพที่ 2 แผนที่หมู่เกาะต่างๆในเขตหมู่เกาะอาดัง-ราวี :ที่มาโครงการฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนในพื้นที่ประสบภัยสึนามิในประเทศไทยโดยการสนับสนุนจาก องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งองค์การสหประชาชาติ (UNESCO)องค์การพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) และสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (CUSRI)

ขนาดของหมู่เกาะต่างๆ ในอุทยานแห่งชาติตะรุเตา

เกาะ	ความยาว (กิโลเมตร)	ความกว้าง (กิโลเมตร)	จุดสูงสุด (เมตร)	ขนาดพื้นที่ (ตารางกิโลเมตร)
ตะรุเตา	26.5	11	712	151
อาดัง	8.7	5.1	695	29.8
ราวี	10.6	5	481	28
หลีเป๊ะ	3.1	1.6	99	4
ตง	3.5	2.8	265	4
บิสซี	1.5	0.5	116	0.7

ภาพที่ 3 ตารางแสดงขนาดของหมู่เกาะต่างๆในอุทยานแห่งชาติตะรุเตา :ที่มาหน่วยวิจัยสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์2549หนังสือหลักสูตรความรู้ท้องถิ่นของชาวอูรักลาโว้ยในหมู่เกาะอาดัง-ราวี : โครงการฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนในพื้นที่ประสบภัยสึนามิในประเทศไทยโดยการสนับสนุนจาก องค์การการศึกษา

วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งองค์การสหประชาชาติ (UNESCO)องค์การพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) และสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (CUSRI)

(3)ข้อมูลประชากรชาวเลในเกาะหลีเป๊ะ

ชาวเลอูรักลาโว้ยเป็นกลุ่มคน กลุ่มแรกที่บุกเบิกเข้ามาอาศัยที่เกาะหลีเป๊ะโดยมีการอาศัยแยกเป็นกลุ่มชุมชนที่เรียกชื่อชุมชนเป็นภาษาอูรักลาโว้ย ในเกาะหลีเป๊ะปัจจุบันมีทั้งหมด 6 ชุมชน มีจำนวนประชากรดังนี้

ชื่อชุมชน	**จำนวนบ้าน (หลังคาเรือน)**	**จำนวนครัวเรือน (ครอบครัว)**	**จำนวนประชากรเพศชาย (คน)**	**จำนวนประชากรเพศหญิง (คน)**	**จำนวนประชากรรวม (คน)**
1.ตูโป๊ะ	77	90	155	161	316
2. ปาดั๊ก	39	52	89	98	187
3. สิเข่ง	30	42	88	55	143
4. อูเส็น	53	62	117	86	203
5. ปาตายดายา	63	73	124	126	250
6. ปาตายปาญัก	1	1	4	2	6
รวม	**261**	**320**	**577**	**528**	**1,105**

ภาพที่ 4 ตารางแสดงจำนวนประชากรชาวอูรักลาโว้ยที่อาศัยบนเกาะหลีเป๊ะ (สำรวจเมื่อ 10 สิงหาคม 2563)

6.1.2 ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

ภาพที่ 5 ภาพแสดงเรื่องเล่าที่มาของชาวอูรักลาโว้ย ที่มาโรงเรียนบ้านเกาะหลีเป๊ะ

อูรักลาโว้ยเป็นคำใช้เรียกชื่อกลุ่มชนชาติพันธุ์ชาวเล หมายถึง ชาวทะเล เรียกสั้นๆว่าชาวเลอูรัก แปลว่า คนลาโว้ย แปลว่า ทะเลในประเทศไทย คนที่อยู่อาศัยบนเรือเร่ร่อนไปในทะเลทั้งหมดมักจะถูกเรียกรวมว่า "ชาวเล" ชาวอูรักลาโว้ยมักจะถูกรวมกลุ่มเดียวกับชาวมอแกน และมอเกล็น แม้ว่าพวกเขาจะมีต้นกำเนิดและวัฒนธรรมที่ต่างกันแต่ด้วยลักษณะการอยู่อาศัยในแถบริมชายฝั่ง พื้นที่เกาะแก่ง และล่องเรือ จึงมักเรียกรวมกันในนามว่า "ชาวเล"

ชาวอูรักลาโว้ยอาศัยตามพื้นที่เกาะและแถบทะเลอันดามันไม่น้อยกว่า 300 - 500 ปี จากการสัมภาษณ์นายอูหนา แซ่โก๋ย(กันยายน:2563) โต๊ะหมอจัดงานประเพณีลอยเรือมีความเชื่อว่าต้นกำเนิดของชาวอูรักลาโว้ยได้เดินทางมาจากภูเขา "ฆูณุงญีรัย"ปัจจุบันคือรัฐเคดะห์ประเทศมาเลเซีย แต่ได้โยกย้ายล่องเรือตามทะเลอันดามันจากการที่สมัยก่อนชาวเลได้อาศัยอยู่อย่างมีความสุข แต่มีทูตท่านหนึ่งเดินทางมาและชักชวนให้ชาวบ้านพระเจ้าองค์หนึ่ง แต่ชาวบ้านปฏิเสธจึงถูกสาปแช่งให้ต้องกลายเป็นลิง กระรอก คนป่า และคนทะเลล่องเรือเร่ร่อนจนมาสร้างถิ่นฐานเป็นบ้านแห่งแรกที่บ้านหัวแหลม เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ต่อมาโยกย้ายเรื่อยๆไปทั่วท้องทะเลอันดามัน

ดังนั้นอูรักลาโว้ยมีความผูกพันธ์กับคำว่า "ฆูณุงญีรัย"เพราะเชื่อว่าบรรพบุรุษได้เดินทางมาจากดินแดนนี้ จึงมีพิธีกรรมเป็นเทศกาลประเพณีลอยเรือเรียกภาษาชาวอูรักลาโว้ยว่า "ปาจั๊ก" ซึ่งเป็นการส่งดวงวิญญาญบรรพบุรุษเดินทางไปสู่ดินแดน "ฆูณุงญีรัย" ด้วยเรือที่สร้างจากไม้ระกำเรียกว่า "ปราฮูกูมอ" หรือบางครั้งเรียกว่า "ปราฮูปาจั๊ก"

6.1.3การตั้งถิ่นฐานของชาวเลเกาะหลีเป๊ะ

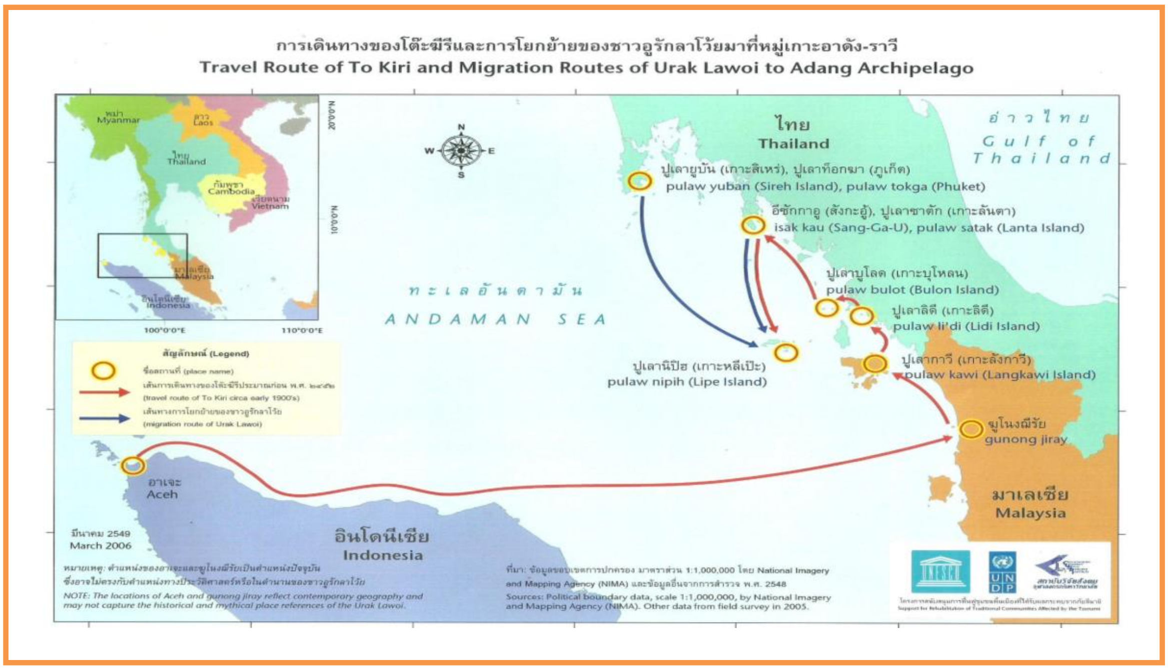

ภาพที่6 แผนที่แสดงการเดินทางของโต๊ะฆีรีและการโยกย้ายของชาวอูรักลาโว้ยมาที่เกาะหลีเป๊ะ:ที่มาโครงการฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนในพื้นที่ประสบภัยสึนามิในประเทศไทยโดยการสนับสนุนจาก องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งองค์การสหประชาชาติ

(UNESCO)องค์การพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) และสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (CUSRI)

ช่วงทศวรรษ 2440ชาวอูรักลาโว้ยมีการเดินทางและเริ่มตั้งถิ่นฐานที่เกาะหลีเป๊ะและหมู่เกาะอาดัง-ราวี โดยโต๊ะฆีรี แจวเรือมาจากอาเจะห์ระหว่างทางได้หยุดแวะพักที่ฆูนุงฌีรัย มาเลเซีย และได้ชวนเพื่อนจำนวน 4 คน ได้แก่ โต๊ะเอ็ม โต๊ะบือโดย แจบิแนะ ออกเดินทางหาหลักแหล่งที่ทำกินต่อไปและต่อจากนั้นได้แวะพักที่เกาะลีดีและเกาะบุโหลนใหญ่ ต่อมาเพื่อนโต๊ะคีรี 3 คนได้แต่งงานและตั้งถิ่นฐานที่เกาะลันตา แต่โต๊ะฆีรียังมี

ความตั้งใจจะเดินทางแสวงหาที่ทำกินต่อไป หลังจากแต่งงานกับภรรยาคนที่ 1 ซึ่งมีลูกด้วยกัน 1 คนคือ โต๊ะเต๊ะ ที่เกาะลันตาแล้ว โต๊ะฆีรีกับแจบิแนะได้ออกเดินทางต่อ จนถึงเกาะหลีเป๊ะ จึงได้ตัดสินใจตั้งถิ่นฐานที่เกาะหลีเป๊ะ เนื่องจากเกาะมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ จึงได้ชักชวนครอบครัวและเครือญาติย้ายมาอยู่ที่เกาะหลีเป๊ะในช่วงนั้นมีอยู่ประมาณ 10 ครอบครัว (แส้หนา เกาะสิเร๊ะ:สิงหาคม 2563)

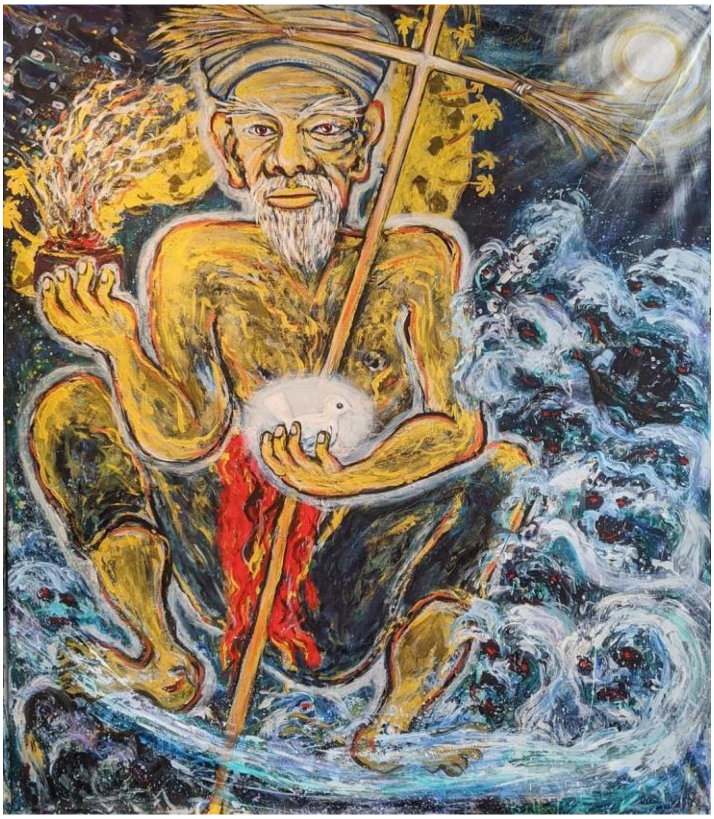

ภาพที่ 7 ภาพวาดจำลองของโต๊ะฆีรี:ที่มาบุญเกษม แก้วสันติ,งานรวมญาติชาติพันธุ์ชาวเลครั้งที่ 11

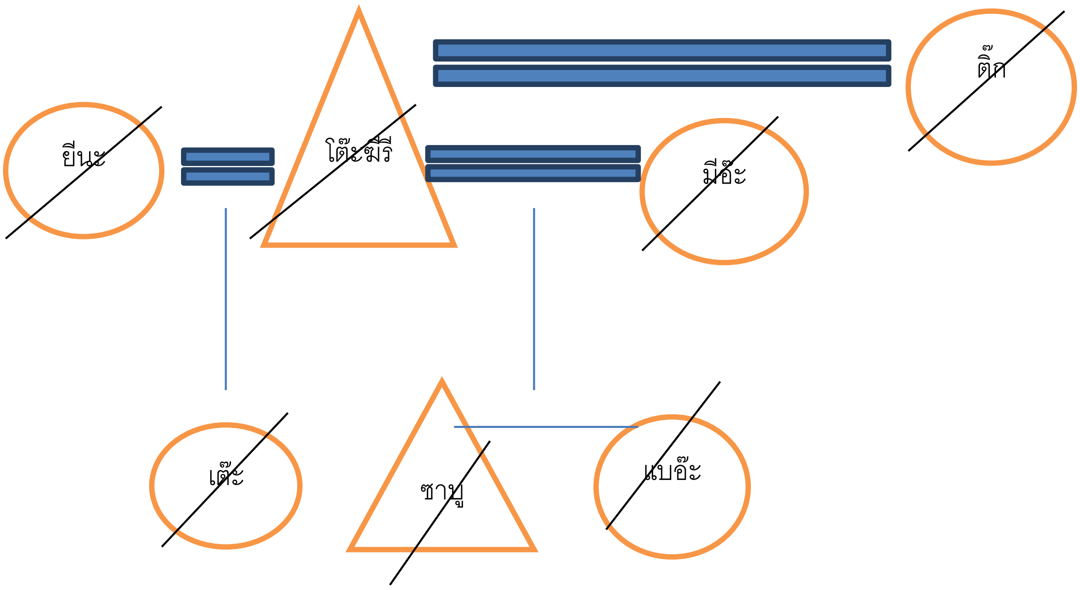

ภาพที่ 8แผนผังเครือญาติของโต๊ะฆีรี : สำรวจเมื่อ 2 กันยายน 2563

โดยมีหลักฐานอย่างเป็นทางการในปี 2452 พระยาภูมินารถภักดีเจ้าเมืองสตูลได้มาพบโต๊ะฆีรีที่อาศัยบนเกาะหลีเป๊ะ ให้ไปชักชวนชาวเลตามเกาะต่างๆมาอยู่ที่เกาะหลีเป๊ะเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นหลักฐานบ่งชี้ว่าแผ่นดินส่วนนี้เป็นของสยาม เพราะมีครอบครัวชาวสยามอาศัยอยู่เมื่อครั้งมีการแบ่งเขตเส้นดินแดนระหว่างเมืองสตูลกับเมืองปะลิศซึ่งรัฐบาลอังกฤษที่ครอบครองมลายูสมัยนั้นต้องการเข้าครอบครองหมู่เกาะหลีเป๊ะและอาดัง-ราวี จนที่สุดเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2452 เป็นวันที่ฝ่ายสยามและอังกฤษตกลงเซ็นสัญญาแบ่งแยกดินแดน ซึ่งนับแต่นั้นมาโต๊ะฆีรีและชาวเลที่ร่วมกันย้ายมาอยู่ที่เกาะหลีเป๊ะสมัยนั้นเสมือนเป็นนักรบที่ปกป้องราชอาณาจักรสยามในเขตทะเลอันดามัน (บุญเสริม ฤทธาภิรมย์,2552)

ภาพที่ 9ชุมชนตูโป๊ะดั้งเดิมในช่วงปีก่อน พ.ศ.2519 ที่มีบ้านชาวอูรักลาโว้ยติดชายหาด:ที่มา Geertjan Preyde

ในช่วงแรก มีครัวเรือนมาตั้งถิ่นฐานตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณชายหาดทางด้านทิศเหนือของเกาะหลีเป๊ะ ซึ่งตั้งชื่อชุมชนว่า “ตูโป๊ะ” ซึ่งแปลว่าหมู่บ้านดั้งเดิม ต่อมาในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 มีกลุ่มคนเข้ามาอยู่ที่เกาะหลีเป๊ะเพิ่มอีกระลอกหนึ่งจากเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ และเกาะสิเหร่จังหวัดภูเก็ต โดยได้อพยพจากการที่ทหารญี่ปุ่นขึ้นบกรุกรานในจังหวัดภูเก็ต ทำให้ชาวเลอพยพล่องเรือด้วยการแจวมาหลบอาศัยที่เกาะหลีเป๊ะ ทำให้ประชากรชาวเลอาศัยแถบเกาะหลีเป๊ะ อาดัง-ราวีเพิ่มมากขึ้น จากการสัมภาษณ์นางแส้หนา เกาะสิเร๊ะเล่าว่า “พ่อชื่ออาหรนเป็นชาวสิงห์(มอแกน)จากเกาะสุรินทร์มาแต่งงานกับแม่ชื่อ นางห่อนะ ที่เกาะสิเหร่ จังหวัดภูเก็ต ตอนที่มีสงครามญี่ปุ่นพ่อก็เลยพามะตอนนั้นอายุ 7 ปี มาอาศัยที่เกาะหลีเป๊ะ ตอนนั้นมีคนไม่เยอะอาศัยที่บ้านตูโป๊ะริมชายหาด “บูโล”

ภาพที่ 10แผนที่ แสดงที่ตั้งชุมชนชาวเลเกาะหลีเป๊ะก่อนปีพ.ศ. 2520: ที่มา โครงการฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนในพื้นที่ประสบภัยสึนามิในประเทศไทยโดยการสนับสนุนจาก องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งองค์การสหประชาชาติ (UNESCO)องค์การพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) และสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (CUSRI)

แม้ว่าโต๊ะฆีรีจะไม่ใช่ชาวอูรักลาโว้ย ชาวอูรักลาโว้ยที่เกาะหลีเป๊ะและหมู่เกาะอาดัง-ราวีก็นับถือท่านเป็นบรรพบุรุษและผู้นำคนสำคัญ โต๊ะฆีรีมีบทบาทสำคัญในการป้องกันภัยอันตรายจากผู้บุกรุกต่างๆ เช่น โจรสลัด ทหารญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 โต๊ะฆีรีมีความรู้เรื่องคาถาเวทมนต์ โดยนางร่อมิด๊ะ หาญทะเล (สิงหาคม :2563)เล่าเกี่ยวถึงโต๊ะฆีรีว่า ครั้ง

หนึ่งมีโจรสลัดแล่นเรือตรงมาที่เกาะ โต๊ะฆีรีได้ใช้มนตร์พรางตาไม่ให้โจรสลัดเห็นเกาะ และปกป้องชาวอูรักลาโว้ยจากผลกระทบของสงครามโลกครั้งที่สอง ในสมัยที่เครื่องบินญี่ปุ่นยิงกระสุนกราดใส่เกาะ โต๊ะฆีรีได้ใช้เวทย์มนตร์เอาชายเสื้อรับกระสุนไว้ทั้งหมด และเก็บโลหะจากกระสุนไว้ใช้ประโยชน์ เล่าขานกันว่าโต๊ะฆีรีสามารถเวทมนต์ให้เรือพายไปถึงแผ่นดินใหญ่ได้อย่างรวดเร็ว

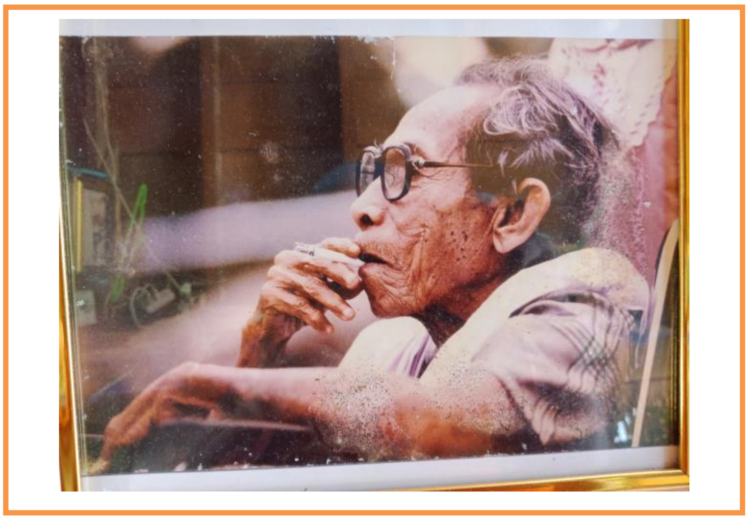

ภาพที่ 11นายมะยม หาญทะเล บุตรของนางยีนะที่ย้ายจากเกาะบุโหลนตามมารดามาอยู่ที่เกาะหลีเป๊ะ

ต่อมาชาวเลก็ได้อยู่อาศัยและทำการเพาะปลูกบุกเบิกที่ดินรกร้างว่างเปล่าตามเกาะหลีเป๊ะและเกาะอาดัง-ราวี โดยส่วนใหญ่จะโยกย้ายไปมาตามช่วงฤดูกาลมรสุมและฤดูแล้ง ในช่วงฤดูมรสุม ภาษาชาวเลเรียกว่า "ตีมอ" ในเกาะจะรับลมตะวันตก เรียกชื่อลมว่า "บั๊ยดายา" หรือเรียกภาษาไทยว่า "บันดาหยา" ชาวเลมักจะย้ายมาอยู่ที่เกาะหลีเป๊ะซึ่งอยู่ที่บ้านเดิมของตนเอง แต่พอฤดูแล้ง ภาษาชาวเลเรียกว่า "บาร๊ัย" บริเวณทางทิศตะวันออกของเกาะหลีเป๊ะได้รับลมตะวันออก ซึ่งบางครั้งคลื่นลมแรงประกอบกับหน้าแล้งไม่มีน้ำดื่มน้ำใช้อย่างสะดวกสบาย จึงโยกย้ายไปอยู่ที่อ่าวต่างๆในเกาะอาดัง-ราวีที่เป็นสวนดั้งเดิมที่เคยบุกเบิก และทำการ

เพาะปลูกพืชสวนต่างๆ ได้แก่ มะพร้าว มะม่วง สะตอ ลูกเนียง มะม่วงหิมพานต์ เป็นต้น

เมื่อเกาะหลีเป๊ะและหมู่เกาะอาดังราวีถูกประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติในปี 2517 จึงมีเจ้าหน้าที่อุทยานกดดันให้ชาวเลจากเกาะอาดัง-ราวีย้ายไปอยู่ที่เกาะหลีเป๊ะทั้งหมดและยึดพื้นที่หาดต่างๆของชาวเลเป็นสำนักงานของหน่วยอุทยาน แต่ในระหว่างนั้นมีกลุ่มชาวเลบางส่วนที่อ่าวตือโล๊ะปูยะและอ่าวตือโล๊ะจืองัน อยู่ทางด้านทิศเหนือของเกาะอาดังไม่ยอมย้ายออกทางอุทยานจึงอนุญาตให้อยู่จนถึงปัจจุบัน และรวมทั้งที่ดินทำกินที่สวนบนเกาะหลีเป๊ะด้วยก็ถูกอุทยานยึดอ้างว่าเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่าที่ชาวเลทิ้งไว้ แต่จริงๆแล้วชาวเลปลูกผลไม้ไว้ใช้สอยเลี้ยงชีพตามช่วงฤดูกาลของพืชนั้นๆ จึงเกิดการขยายชุมชนบนเกาะหลีเป๊ะครั้งใหญ่ทำให้ชาวเลกระจายอยู่ทั่วบนเกาะหลีเป๊ะและตั้งชื่อชุมชนตามเหตุการณ์สำคัญๆที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้นๆ ดังนี้ **(1)ชุมชนตูโป๊ะ** ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของเกาะหลีเป๊ะ ติดหาดตะวันออกซึ่งปัจจุบันเรียกชื่อหาดนี้โดยรวมว่าหาดชาวเลตูโป๊ะ แปลว่า “ถิ่นฐานดั้งเดิม” โดยชุมชนนี้เป็นชุมชนแห่งแรกที่ชาวเลเริ่มมาบุกเบิกอาศัยเป็นหมู่บ้านติดชายหาด มีแหล่งโบราณสถานและแหล่งพิธีกรรมตามจิตวิญาณที่ชาวอูรักลาโว้ยเคยอาศัยตามวิถีตั้งแต่อดีตคือบาลาย สุสานฝังศพ สำนักสงฆ์ บ่อหิน หาดสาธารณะ ศาลาเอนกประสงค์จัดงานประเพณีลอยเรือ สะพานเชื่อมเกาะหลีเป๊ะ-เกาะอาดัง ป่าชายหาดต่อมามีสภาวการณ์น้ำทะเลกัดเซาะจึงทำให้ชาวอูรักลาโว้ยริเริ่มขยับขยายกระจายกันตั้งถิ่นฐานไปทั่วพื้นที่ราบบนเกาะหลีเป๊ะ และด้วยอิทธิพลของการประกาศเป็นเขตราชทัณฑ์เมื่อปี พ.ศ. 2482 และประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติตะรุเตา พ.ศ. 2517 ของรัฐบาลไทยที่ครอบคลุมพื้นที่เกาะหลีเป๊ะ อาดัง-ราวี และตะรุเตา ทำให้ชาวเลถูกต้อนจากพื้นที่ทำกินดั้งเดิมให้มาอยู่รวมกันที่เกาะหลีเป๊ะทั้งหมด ต่อมามีการพัฒนายุคของการท่องเที่ยวหมู่บ้านตูโป๊ะจึงถูกผู้ถือเอกสารสิทธิ์โดยกำนันบรรจง อังโชติพันธุ์แต่งงานกับนางแบอ๊ะซึ่งภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็นนางดารา อังโชติพันธุ์ ออก

เอกสารสิทธิ์ครอบครองและขับไล่ให้ไปสร้างบ้านอยู่ลึกเข้าไปในป่า ห่างไกลจากชายหาดราว 100-500 เมตร ทำให้ชุมชนตูโป๊ะดั้งเดิมถูกพัฒนาไปเป็นสถานที่รองรับท่องเที่ยวจนไม่เห็นสภาพเก่าให้หลงเหลืออยู่ และเห็นสภาพชุมชนในปัจจุบันที่มีสภาพแออัด น้ำท่วมขัง มีแหล่งเสื่อมโทรมจากปัญหาขยะเกลื่อนกลาด

ภาพที่ 12 แม่บ้านชาวเลอูรักลาโว้ยในชุมชนตูโป๊ะกำลังต้อนเป็ดเข้าคอกเมื่อราวปีพ.ศ.2535ที่มาของภาพ : Geertjan Preyde

ภาพที่13 สภาพชุมชนตูโป๊ะที่ฝนตกและน้ำท่วมขังในชุมชนเนื่องจากถูกปิดทางน้ำไหลลงทะเลปัจจุบัน พ.ศ. 2563

(2)ชุมชนปาดั๊ก ชุมชนปาดั๊กเป็นชุมชนที่ขยับขยายถัดมาจากชุมชนตูโป๊ะซึ่งถือเป็นชุมชนที่อยู่เป็นศูนย์กลางเชื่อมต่อชุมชนต่างๆในการสัญจร ความหมายคำว่า "ปาดั๊ก"อาจจะเพี้ยนมาจากคำว่า "พาดั๊ก" ซึ่งแปลว่ากั้น

สัมภาษณ์นางละออง หาญทะเล อายุ51 ปี ได้เล่าว่าชุมชนแห่งนี้เป็นชุมชนใหญ่ มีบ้านชาวเลแห่กันมาสร้างมากในสมัยก่อนในช่วงที่มี

ประกาศอุทยาน ชาวเลย้ายจากเกาะอาดังมาสร้างบ้านที่ชุมชนปาดั๊กกันมากบ้านชาวเลในอดีตมีอาณาเขตบริเวณบ้านกว้างขวางสามารถปลูกพืชสวนครัว ได้แก่ ตะไคร้ กระเพรา โหระพา พริก ขมิ้น และต้นตะเดาเป็นต้น ต่อมาเมื่อช่วงปี พ.ศ. 2540-2560 หมู่บ้านนี้เริ่มมีการขับไล่โดยผู้ถือเอกสารสิทธิ์อ้างสิทธิ์ครอบครองขับไล่ให้ชาวเลรื้อบ้านไปอยู่กลางเกาะห่างจากจุดเดิมที่อาศัยใกล้ทะเลห่างราว 200-800 เมตร จนเหลือบ้านของนางอาหยน หาญทะเล บ้านนางละออง หาญทะเล บ้านของนายสุราษฎร์ หาญทะเลที่ยังไม่รื้อและอาศัยในพื้นที่ดั้งเดิมจนปัจจุบัน แม้จะถูกกลุ่มนายทุนเข้ามารุกรานตลอดเวลาก็ตาม

ภาพที่14 สภาพชุมชนปาดั๊กในอดีตปี พ.ศ.2536 : ที่มาของภาพ Geertjan Preyde

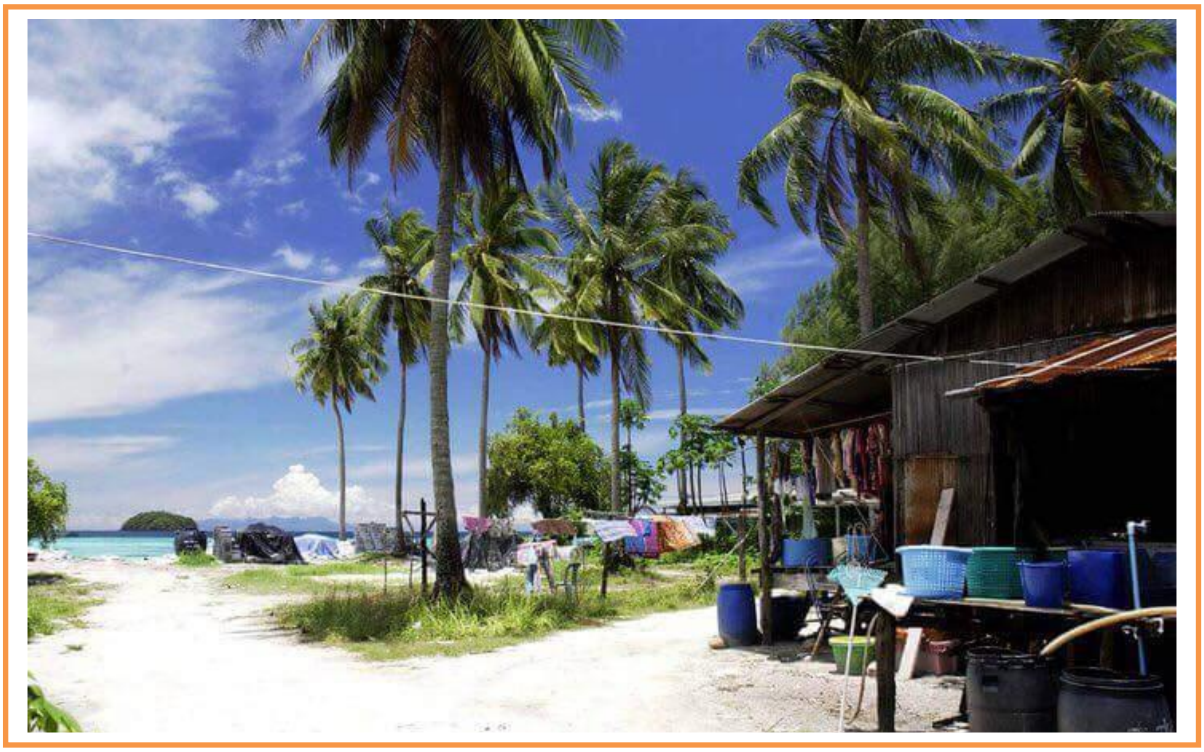

ภาพที่ 15 สภาพชุมชนหมู่บ้านปาดั๊กที่กำลังถูกไล่รื้อเมื่อราว พ.ศ. 2553: ที่มาของภาพ Geertjan Preyde

ภาพที่ 16สภาพชุมชนหมู่บ้านปาดั๊กในปัจจุบันที่มีการจราจรแออัด เนื่องจากเอกชนพัฒนาให้เป็นพื้นที่ขนส่งสินค้าในปี พ.ศ. 2563

(3)ชุมชนสิเข่ง ชุมชนสิเข่งเป็นชื่อเรียกเพี้ยนมาจากคำว่า "กงสีแอเข่ง" นางสาวประภา สิริฮันเล่าว่า อายุ 60ปีเล่าว่า แต่เดิมนี้แถบนี้ไม่มีชาวบ้านอยู่ มีแต่นายเข่ง หรือที่ชาวเลเรียกว่า แอเข่ง เป็นชาวจีนมาจากเกาะสาหร่าย มาสร้างกงสีเพื่อชักชวนชาวอูรักลาโว้ยทำไซขนาดใหญ่ในการจับปลา และเล่าว่าสมัยนั้นกำนันจงได้เลี้ยงวัวและแพะซึ่งชอบมากินหญ้าบริเวณหนองน้ำที่หมู่บ้านนี้ด้วยทำให้ตนเองตอนนั้นยังเป็นเด็กก็จะมีความเกรงกลัววัวจะขวิดเวลาเดินผ่านชุมชนนี้ ซึ่งเดิมทีนั้นมีนางเต๊ะซึ่งเป็นบุตรสาวคนแรกของโต๊ะฆีรี ได้นำพาครอบครัวมาอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านนี้ก่อนแล้วและขยายทำสวนมะพร้าว สวนแตงโมและสวนแตงไทย เป็นต้น ต่อมาเมื่อมีการสำรวจการครอบครองที่ดิน นางเต๊ะและบุตรคนอื่นๆไม่ได้

แจ้งครอบครองเนื่องจากไม่ทราบว่าจะต้องแจ้งการครอบครองเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน มีเพียงนายอูแทง หาญทะเล บุตรของนางเต๊ะได้ออกเอกสารสิทธิ์ในที่ดินที่อาศัยอยู่เป็นสค.1 เลขที่ 7 แต่เมื่อราวปีพ.ศ. 2552 บุตรของนายอูแทงได้ขายที่ดินให้กับเอกชนรายหนึ่งและพัฒนาพื้นที่ให้เป็นสถานที่รับรองนักท่องเที่ยว ทำให้กลุ่มบ้านชาวเลที่หมู่บ้านสิเข่งกระจายตัวออกไปอาศัยตามชุมชนอื่นๆเหลือเพียงกลุ่มบ้านชาวเลที่เป็นบุตรหลานของนางเต๊ะที่ยังสามารถอาศัยอยู่ แต่ก็มีคดีการฟ้องร้องโดยเอกชนจำนวน 2 คดีคือคดีกรณีของบ้านนางแส้หนา เกาะสิเร๊ะ และคดีนางสาวสวัสดี หาญทะเล ที่เอกชนพยายามถือเอกสารสิทธิมาอ้างสิทธิทับที่ที่ชาวอูรักลาโว้ยอาศัยมานาน พร้อมกับการพยายามกดดันให้ชาวเลรื้อบ้านออกไปด้วยวิธีการต่างๆทั้งทางกฎหมายและทางพฤตินัย

ภาพที่17 หมู่บ้านสิเข่งของชาวอูรักลาโว้ยในเกาะหลีเป๊ะในปีพ.ศ.2538: ที่มาของภาพ Geertjan Preyde

ภาพที่18 หมู่บ้านสิเข่งของชาวอูรักลาโว้ยในเกาะหลีเป๊ะปัจจุบัน พ.ศ. 2563หลังจากชนะคดีจากเอกชนฟ้องขับไล่

(4)ชุมชนอูเส็นชุมชนอูเส็นเป็นชื่อชุมชนที่เรียกตามชื่อของนายอูเส็น ชาวมาเลเซียที่มาตกปลาที่บริเวณเกาะที่อยู่ด้านหน้าของหาดนั้น แล้วเกิดพลัดตกน้ำ ชาวอูรักลาโว้ยจึงเรียกเกาะแห่งนี้ว่าเกาะอูเส็นและเรียกชื่อหาดบริเวณเกาะใกล้เกาะอูเส็นนี้ว่าชุมชนอูเส็นไปด้วย จากการสัมภาษณ์

นางละม้าย พระอ๊ะ อายุ 62ชุมชนอูเส็นนั้นเดิมมีครอบครัวของนายแปแนะหรือชาวเลเรียกว่าแจปีแนะมีบุตรชื่อนายสนู หาญทะเล อาศัยมาตลอดและได้แจ้งเอกสารสิทธิครอบครองที่ดินจำนวน 6 ไร่ และต่อมานายสนูเสียชีวิตกำนันบรรจง อังโชติพันธุ์ได้พานายน่าเพชร หาญทะเล บุตรชายของสนูไปที่อำเภอและออกเอกสารนส. 3 ชื่อนายน่าเพชร หาญทะเล จำนวน 19ไร่และขายให้นายณรงศักดิ์ ปัทมปาณีวงศ์ในทันทีทั้งๆที่ในพื้นที่ทั้งหมดยังมีพี่น้องและลูกหลานของนายสนูอาศัยอยู่ด้วยรวมทั้งหมด 9 คนพี่น้องที่เป็นบุตรของนายสนู โดยเฉพาะนายลาโบ๊ะ หาญทะเลและลูกหลานได้อาศัยอยู่มาโดยตลอดและไม่ทราบเรื่องการซื้อขายที่ดิน ภายหลังเมื่อราวปี พ.ศ. 2548 เอกชนดังกล่าวได้มาอ้างสิทธิ์ในที่ดินและแจ้งตำรวจให้ขับไล่นายลาโบ๊ะและบุตรหลาน ด้วยความเกรงกลัวและไม่มีหนทางในการต่อสู้คดีนายลาโบ๊ะและบุตรจึงยอมย้ายมาอยู่อีกที่ที่นอกเหนือจากเอกชนแต่ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.2556 เอกชนรายเดิมก็ยังฟ้องขับไล่เรื่อยมาจนปัจจุบันยังอยู่ในชั้นศาล

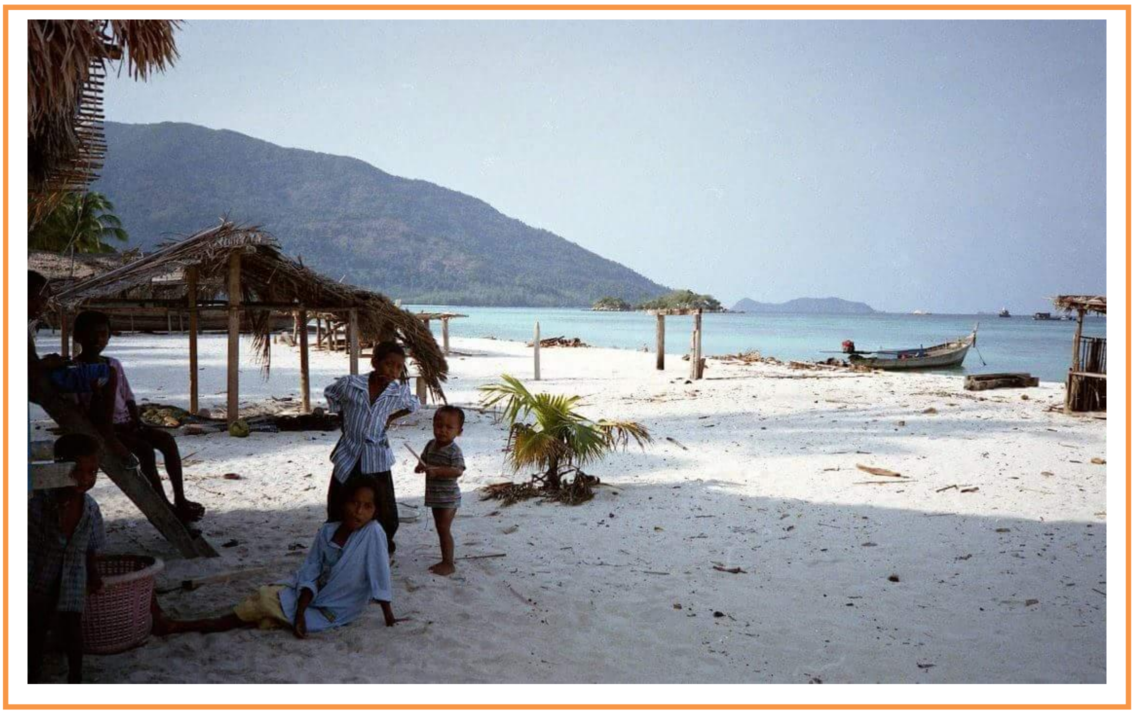

ภาพที่ 19บุตรหลานนายลาโบ๊ะ หาญทะเลขณะเล่นบริเวณหน้าบ้านที่ชุมชนอูเส็นเมื่อพ.ศ. :ที่มาของภาพ Geertjan Preyde

ภาพที่ 20เอกชนใช้รถแบคโฮขนทรายและหินมาทับถมพื้นที่ซ่อมเรือและพืชผลอาสินของชาวอูรักลาโว้ยพร้อมกับกั้นรั้วขอบเขตซึ่งปิดทางสัญจรของชาวอูรักลาโว้ยชุมชนอูเส็นเมื่อพ.ศ.2558

(5)ชุมชนปาตายดายา ปาตาย แปลว่า หาด ดายา เป็นชื่อชนิดของลมที่พัดมาทางทิศตะวันตก เรียกชื่อลมนี้ว่า “บาร๊ัยดายา” อันเป็นที่มาของการตั้งชื่อทางราชการว่าหาด “บันดาหยา” ชุมชนแห่งนี้แต่เดิมชาวอูรักลาโว้ยมีการบุกเบิกเข้ามาทำสวนและปลูกข้าวไร่โดยสร้างเพิงพักหรือขนำไว้เพื่อในการโยกย้ายไปมาระหว่างบ้านที่ชุมชนต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะมีบ้านเดิมที่ชุมชนตามข้อ3.1-3.4 แล้วจะโยกย้ายมาอยู่ที่ชุมชนปาตายดายาเมื่อตอนฤดูแล้ง ซึ่งเป็นช่วงระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนพฤษภาคมเนื่องจากหาดด้านตะวันออกมีคลื่นลม ชาวอูรักลาโว้ยจึงนำเรือมาไว้ที่หาดปาตายดายา พร้อมนอนพักแรมบนชายหาดและเผาหัวมัน ในอดีตชายหาดปาตายดายามีลักษณะเม็ดทรายที่ละเอียดและนุ่มมากเหมือนแป้งทำขนม และมีต้นท้ายยายม่อมเยอะมาก เมื่อช่วงฤดูแล้งนี้แม่บ้านชาวอูรักลาโว้ยจะมาขุดเอาผลท้าวยายม่อมไปผลิตเป็นแป้งทำขนม เรียกว่าขนมปอมปอมซึ่งมีรสชาติหอมนิยมรับประทานตอนบ่ายแก่ๆพร้อมกับโกปี (กาแฟมาเลย์) จากการสัมภาษณ์นางละออ หาญทะเล อายุ 65 ปีเล่าว่าเมื่อช่วงยุคกำนันบรรจง อังโชติพันธุ์เข้ามาเกลี้ยกล่อมชาวอูรักลาโว้ยให้มอบที่ดินให้กับหม่อมเมรีเพราะหม่อมเมรีต้องการที่ดินเพื่อทำสนามบิน ชาวอูรักลาโว้ยจึงยอมมอบสค.1 ให้และเซ็นต์เอกสารมอบที่ดินพร้อมที่ดินของนายอาหรน หาญทะเลซึ่งเป็นบิดาของนางละออด้วย แต่ก็ไม่เห็นว่ามีหม่อมเมรีมาปรากฏตัวแต่อย่างไร

ภาพที่ 21 หมู่บ้านปาตายดายาของชาวอูรักลาโว้ยในเกาะหลีเป๊ะในปีพ.ศ. 2538 :ที่มาของภาพ Geertjan Preyde

เมื่อราวปี พ.ศ.2532 ก็ปรากฏว่าพื้นที่หาดปาตายดายามีการก่อตั้งเป็นโรงพักซึ่งมีอาณาเขตอย่างกว้างขวางแต่ปัจจุบันชายหาดปาตายดายาถูกพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวของชาวต่างชาติ จนเกิดรีสอร์ทผุดขึ้นมากมาย ชาวอูรักลาโว้ยก็แห่กันไปเข้าใช้พื้นที่สวนดั้งเดิมจากก่อนหน้านี้ก็ทิ้งร้างไปบางพื้นที่ แต่เดิมชาวอูรักลาโว้ยทำร้านค้า ร้านอาหาร และห้องพักด้วยรูปแบบบ้านๆ แต่ต่อมาภายหลังเมื่อครั้งหลังสึนามิเมื่อปี พ.ศ. 2547 กลุ่มนักลงทุนจากพื้นที่อื่นๆเช่นเกาะพีพี เขาหลัก หันมาสนใจและลงทุนธุรกิจท่องเที่ยวที่เกาะหลีเป๊ะ เนื่องจากมีผลกระทบจากสึนามิน้อยมาก จากนั้นชาวอูรักลาโว้ยสู้กับแรงทุนไม่ไหว ด้วยตนเองขาดต้นทุนในการบริหารจัดการธุรกิจ และขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานจึงมีการเซ้งกิจการให้เช่าช่วงต่อ หรือบางคนก็ขายที่ดินให้กับนักลงทุนทำให้พื้นที่ปาตายดายาถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเต็มพื้นที่ ชายหาดที่เคยสวย เม็ดขาวละเอียดก็ไม่เหมือนเดิม ไม่มีพื้นที่สำหรับต้นท้าวยายม่

อมให้ได้ยืนต้น ไม่มีพื้นที่ว่างสำหรับเด็กชาวเลและชาวเลได้ใช้ชีวิตอิสระ และถูกเปลี่ยนชื่อเรียกจากหาดปาตายดายา เป็นหาดพัทยา

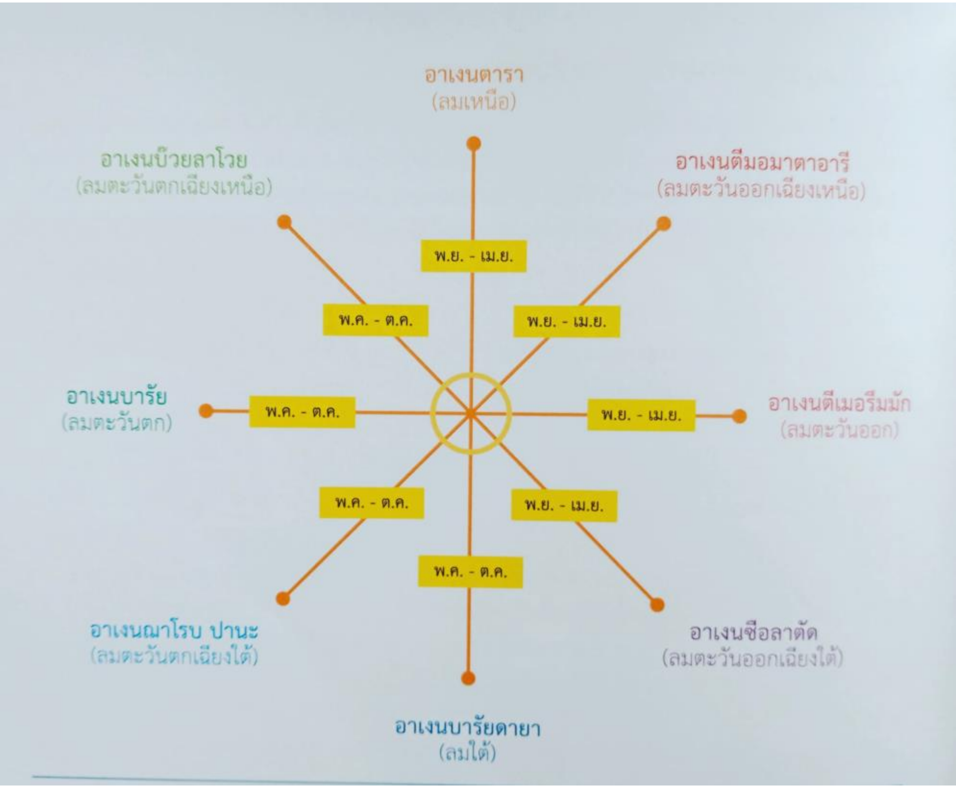

ภาพที่22แผนผังแสดงทิศทางลม:ที่มาดร.นฤมล อรุโณทัย,ทักษะวัฒนธรรมชาวเล

(6)ชุมชนปาตายปาญั๊กชุมชนนี้เช่นเดียวกันกับชุมชนปาตายดายา ชาวอูรักลาโว้ยบางส่วนก็ย้ายมาบุกเบิกทำสวนที่ปาตายปาญั๊กพร้อมทำเพิงพักอาศัยแต่ก็จะน้อยกว่าชุมชนปาตายดายา คำว่า “ปาญั๊ก” เป็นคำภาษาอูรักลาโว้ยซึ่งแปลว่ายาว ซึ่งสมัยก่อนต้องเดินเท้าไกลมากกว่าจะถึงหาดนี้ ต่อมาก็มาการจัดตั้งหน่วยประมงเกาะหลีเป๊ะที่หาดนี้เมื่อราวปี พ.ศ.2535 สมัยนั้นหน่วยงานนี้มีความเจริญรุ่งเรืองมีเจ้าหน้าที่ประจำและสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนได้ดี โดยมีโครงการEU เข้ามาพัฒนาชุมชนนำชาวอูรักลาโว้ยไปเปิดประสบการณ์การอบรมมัคคุเทศก์และบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ณ หมู่บ้านคีรีวงค์จังหวัดนครศรีธรรมราช และอบรมการดำน้ำหรือเรียกว่า Dive master ที่จังหวัดภูเก็ต พร้อมเป็นที่ปรึกษาและเป็นเจ้าของทุนในการให้งบประมาณการก่อตั้งชมรมมัคคุเทศก์และชมรมเรือหางยาวขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2542 และสร้างอาคารศาลามัคคุเทศก์ไว้ที่โรงเรียนบ้านเกาะอาดัง ซึ่งปัจจุบันถูกรื้อไปเพราะโรงเรียนต้องการพื้นที่ในการสร้างอาคารเรียน ภายหลังชุมชนนี้ก็ถูกพัฒนาเป็นรีสอร์ทของชาวอูรักลาโว้ยซึ่งมีชื่อเสียงโด่งดังในสมัยนั้นคือ “พรรีสอร์ท” แต่ต่อมาก็ถูกฟ้องขับไล่โดยผู้ถือเอกสารสิทธิ์ผลคือพรรีสอร์ทยอมรื้อเพราะไม่สามารถสู้คดีได้

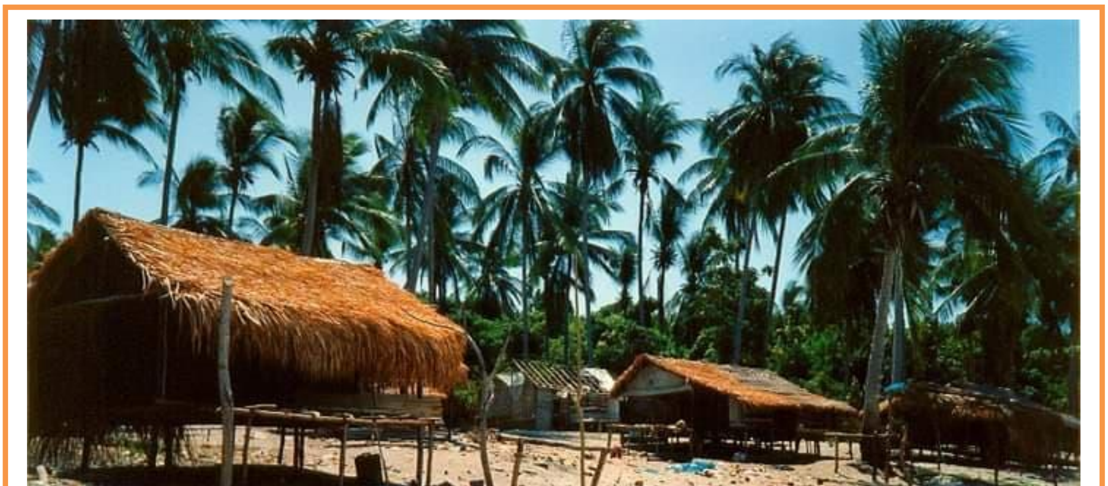

ภาพที่ 23ชุมชนปาตายปาญู้กเมื่อสมัยก่อน พ.ศ. 2540 :ที่มาของภาพ Geertjan Preyde

ภาพที่ 24 ชุมชนปาตายปาญู้กในปัจจุบันที่ยังหลงเหลือหน่วยบริหารจัดการประมงเกาะหลีเป๊ะในปัจจุบัน พ.ศ.2563

6.1.4 ความสัมพันธ์ชาวเลกับราชวงศ์

(1) ช่วงปีพ.ศ.2510-2530

นางซุ้ยซิน หาญทะเล อายุ 68 ปีเล่าว่านามสกุลหาญทะเลของชาวเลนั้น เป็นนามสกุลพระราชทานจากสมเด็จย่าที่พระราชทานให้แก่ชาวเลเกาะหลีเป๊ะ สมเด็จย่าเสด็จมาเยี่ยมชาวเลเกาะหลีเป๊ะประมาณ 4 ครั้ง ดังนี้

ภาพที่ 25สมเด็จย่าประทับบนขอนไม้บนหาดเกาะหินงาม:ที่มาของภาพ แสงโสม หาญทะเล

ครั้งที่ 1 ทรงเสด็จกับทีมแพทย์มารักษาฟัน เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2512 ตอนนั้นนั่งรับเสด็จที่ใต้ต้นสนหน้าโรงเรียนและพระองค์ท่านทรงเดินแจกลูกกระดิ่งเป็นของเล่นให้แก่เด็กๆชาวเล

ครั้งที่ 2 ทรงเสด็จกับพระพี่นางเธอ ประมาณปีพ.ศ.2518 และนายเฉิ่ม หาญทะเลซึ่งเป็นสามีของนางซุ้ยชินเป็นผู้นำทางพาพระพี่นางเดินชมรอบเกาะไปหากปาตายปาญักและปาตายดายา และพระพี่นางได้มอบจี้เป็นเหรียญรัชกาลที่ 9 ให้เป็นที่ระลึก

ครั้งที่ 3 ทรงเสด็จเกาะหลีเป๊ะกับพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10 ท่านเล่นฟุตบอลที่สนามหญ้าหน้าโรงเรียนบ้านเกาะอาดัง(ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นเกาะหลีเป๊ะ)

ครั้งที่ 4 สมเด็จย่าเสด็จมาเยี่ยมชาวเลและมีชาวเลแสดงรองเง็งต้อนรับเมื่อประมาณปีพ.ศ.2530

นางสาวจันทร์เพ็ญ หาญทะเล อายุ 43 ปี เล่าว่าตนเองได้รำต้อนรับสมเด็จย่าที่สนามหญ้าหน้าโรงเรียน มีนักรำเยอะมากประมาณ 30-40 คน เป็นหญิงสาวชาวเลตอนนั้นตนเองอายุประมาณ 10 ปีเอง ด้านนางนงพรรณ หาญทะเล อายุ 45 ปี เล่าว่าสมัยนั้นเป็นแม่ครูบุญเติม สุวรรณกูล เป็นนักร้องฝึกรำทั้งกลางวันและกลางคืน มีการซ้อมใหญ่เป็นสัปดาห์ ตอนนั้นตนเองอายุราวๆ12 ปี รู้สึกตื่นเต้น และเล่าว่าสมเด็จย่าเสด็จมาเยี่ยมหลายครั้งก่อนหน้านี้ก็เสด็จตอนสมัยตนเองยังเข้าโรงเรียนอยู่

ภาพที่ 26 หญิงสาวชาวอูรักลาโว้ยขณะรำรองเง็งถวายแด่สมเด็จย่า : ที่มา Geertjan Preyde

(2)ช่วงปีพ.ศ.2531-2534

นางซุ้ยซิน หาญทะเล เล่าว่าเมื่อประมาณหลังจากที่สมเด็จย่าเสด็จ ก็มีองค์โสมสวลีและพระเจ้าลูกยาเธอเสด็จด้วยเรือทหารลำใหญ่และลงเที่ยวบนเกาะหินเที่ยว ตนและสามีอยากจะเข้าเฝ้าจึงนั่งเรือหางไป แต่ก็ไม่ทันไม่ได้เข้ารับเสด็จ

(3)ช่วงปี พ.ศ.2535-2552

ในบันทึกของโรงเรียนบ้านเกาะอาดัง(ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นเกาะหลีเป๊ะ) ได้บันทึกลายพระหัตน์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารีทรงเสด็จเยี่ยมนักเรียนและชาวเลเมื่อปี 2535 และในปี 2552 เสด็จเปิดอาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษาพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 และทรงดูงานระบบการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ภาพที่ 27 นางแสงโสม หาญทะเลขณะถวายรายงานวิถีชีวิตชาวเลบนเกาะหลีเป๊ะ : ที่มาแสงโสม หาญทะเล

6.1.5การประกอบอาชีพ

ชาวอูรักลาโว้ยได้เรียนรู้วิธีการจับสัตว์น้ำมาตั้งแต่บรรพบุรุษ อาศัยประสบการณ์สะสมในการออกไปทะเลแต่ละครั้ง ทำให้เขามีความชำนาญในด้านสัตว์ทะเล การวินิจฉัยเรื่องลมฟ้าอากาศในทะเล และระบบน้ำขึ้น

น้ำลงที่มีความเกี่ยวข้องกับพระจันทร์ สมัยก่อนชาวอูรักลาโว้ยจับปลาแบบประมงพื้นบ้าน ใช้ทุนต่ำและใช้เทคโนโลยีง่ายๆ ที่เหมาะสม ใช้แรงงานเป็นหลัก โดยจะมีบริเวณออกหาปลาที่ใกล้ฝั่งและไม่ไกลจากบ้าน ปลาที่จับได้จะไว้กินเอง แบ่งปันเพื่อนบ้านและส่งขายให้เฒ่าแก่(พ่อค้าคนกลาง)

ในท้องถิ่น ชาวอูรักลาโว้ยมากกว่า 80% จับปลาเป็นอาชีพหลัก โดยทั่วๆ ไป มีการทำประมงตลอดปี และปัจจุบันมีอาชีพเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน

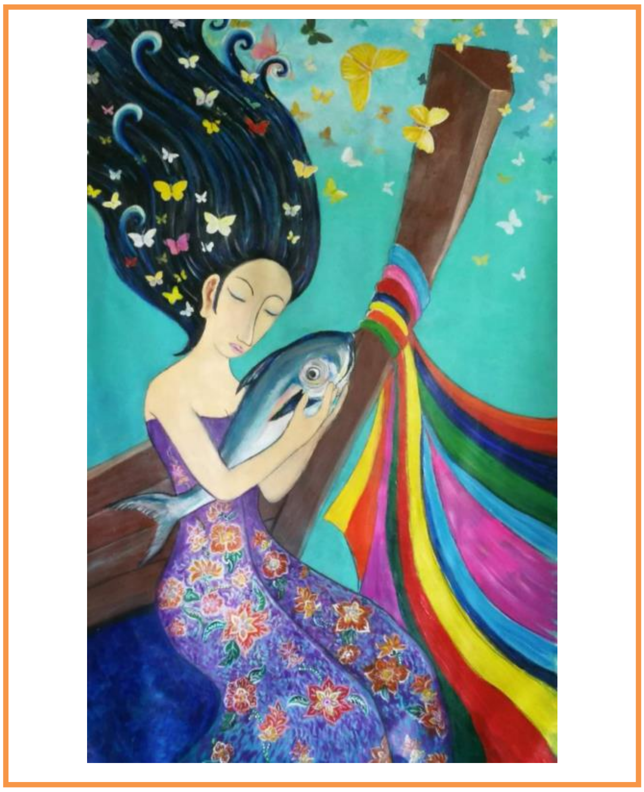

ภาพที่ 28 ภาพวาดจำลองความผูกพันธ์ระหว่างชาวเลกับทะเล: ที่มาภัทรี ฉิมนอก,งานรวมญาติชาติพันธุ์ชาวเลครั้งที่ 11

(1) ฉมวกหรือชนักฉมวกเป็นเครื่องมือที่เป็นที่นิยมในการจับเต่าทะเลและปลาในอดีต ฉมวกสำหรับจับเต่าจะมีห่วงเหล็กและเชือกติดอยู่ด้วย ในขณะที่หอกจับปลาหรือปลาหมึกจะมีสามง่ามแต่ไม่มีเชือก ฉมวกจะใช้แทงจากเรือหรือที่ๆ น้ำตื้นริมฝั่งในอดีตชาวบ้านจะดำจับปลาด้วยฉมวก โดยใช้ แว่นตาอันเล็กๆ ทำด้วยไม้ปัจจุบันนอกจากใช้ฉมวกเป็นครั้งคราวเพื่อจับเต่าจากเรือแล้วไม่มีการใช้อีกต่อไปแต่พัฒนาเป็นปืนยิง หรือผลิตเป็นหนังยางไว้ยิงปลาใต้น้ำ แต่ปัจจุบันอุทยานแห่งชาติตะรุเตาได้ประกาศห้ามใช้เครื่องมือนี้เนื่องจากเป็นเครื่องมือชนิดใหม่และเป็นอุปกรณ์ที่ผิดกฏหมาย

(2) ตกเบ็ดการจับปลาด้วยวิธีนี้เป็นวิธีเก่าแก่และยังใช้จนปัจจุบัน เด็กๆมักจะเรียนรู้การจับปลาด้วยวิธีการตกเบ็ดเป็นพื้นฐานก่อนใช้วิธีอื่น เนื่องจากการตกเบ็ดปลาเป็นวิธีที่ง่ายและปลอดภัยที่สุด แต่จะได้ปลาไม่เยอะเท่าวิธีอื่นๆ ซึ่งใช้เหยื่อหลายประเภทที่มีในท้องถิ่น ได้แก่ ขนเป็ด เนื้อปลาสด เป็นต้นส่วนใหญ่จะออกไปจับปลาเช้าที่สุดประมาณตี 4 หรือตี 5 ก็ต้องรีบออกเพื่อไปหาปลาทูหรือปลาตัวเล็กๆมาทำเหยื่อก่อนที่จะตกเบ็ดปลา ในฤดูมรสุม ชาวอูรักลาโว้ยจะนิยมใช้วิธีการตกเบ็ดกันมาก เนื่องจากช่วงนี้เป็นช่วงที่ปลาอินทรีชุกชุม แม้ว่าลมและคลื่นจะแรงหรือฝนตก แต่ถ้าชาวบ้านสังเกตนกทะเลที่บินเป็นฝูงอยู่เหนือทะเลก็จะทราบว่ามีฝูงปลาอินทรีอยู่ เพราะนกเหล่านั้นจะกินเศษปลาที่ปลาอินทรีเหลือไว้การได้ปลาอินทรีเยอะเหมือนเป็นกำไรในชีวิตเนื่องจากตัวปลามีขนาดใหญ่ และราคาสูงกว่าปลาอื่นๆที่ได้จากวิธีการตกเบ็ด แต่ในช่วงฤดูแล้งชาวอูรักลา

โว้ยจะนิยมตกเบ็ดปลาใบหรือปลาโทงเพื่อนำไปขายที่ร้านค้าบนเกาะ เนื่องจากนักท่องเที่ยวนิยมกินเนื้อปลาใบย่าง

ภาพที่29 ภาพชาวอูรักลาโว้ยและนักท่องเที่ยวออกทริปตกเบ็ดปลาใบ : ที่มา Geertjan Preyde

(3)ไซ ภาษาอูรักลาโว้ยเรียกว่า“บูบู” เป็นเครื่องมือประมงสำคัญชนิดหนึ่งของชาวอูรักลาโว้ยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยทำจากไม้ไผ่ล้วนแต่ต่อมาก็ดัดแปลงทำจากหวาย ไม้ และลวดเหล็ก จะมีความยาวโดยประมาณ 12 เมตร กว้าง 7 เมตร และสูง 2.5 – 3 เมตร ชาวอูรักลาโว้ยมักจะรวมกลุ่มกันตั้งแต่ 4 - 15 คนในการร่วมกันทำอาชีพจับปลาโดยใช้ไซ เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่ต้องใช้จำนวนคนเยอะในสร้างเครื่องมือไซ 1 ลูกจะใช้เวลาในการผลิตโดยเร็วที่สุดประมาณ 1 - 3 วัน และใช้ต้นทุนในการสร้างเครื่องมือและอุปกรณ์ในการใช้งานมากกว่าการจับปลา

ด้วยวิธีอื่น แต่สามารถจับปลาได้ปริมาณเป็นพันกิโลกรัมต่อครั้งการดึงไซขึ้นมาชาวเลจะต้องดำน้ำลงไปโดยใช้สายลมให้อากาศหายใจที่ถูกผลิตบนเครื่องปั่นลมบนเรือเพื่อยกไซขึ้นมาบนเรือและเอาปลาออกมาแล้ววางที่เดิม ต่อมาก็พัฒนาใช้เครื่องยกเพื่อทุ่นแรง เรียกว่า “รอก”ซึ่งใช้เครื่อง “กว๊าน”หาไซที่วางไว้ใต้น้ำ แต่มีความยากลำบากหากทำเครื่องหมายไม่ชัดเจนหรือไซถูกเลื่อนทิศทาง ก็ไม่สามารถหาเจอได้ ประกอบด้วยปัจจุบันซึ่งมีการจำกัดพื้นที่ใกล้ชายฝั่งชาวเลไม่สามารถวางไซได้ จึงต้องออกไปวางที่ระดับน้ำลึกมากกว่า 20 เมตร ก่อให้เกิดความเสี่ยงสูง มีผู้ชายอูรักลาโว้ยจำนวนไม่น้อยที่ได้รับอันตรายจากอุบัติเหตุในการดำน้ำ เกิดภาวะการณ์ที่เรียกว่า “น้ำหนีบ”ส่งผลให้ชายชาวเลส่วนใหญ่มักจะพิการทางด้านร่างกายหรือไม่ก็เสียชีวิตเฉียบพลัน

ภาพที่ 30ชาวอูรักลาโว้ยขณะถักไซที่ทำด้วยไม้ไผ่ :ที่มาของภาพ Geertjan Preyde

(4) การจับปลาด้วยอวนการจับปลาวิธีนี้เริ่มมีมาภายหลังโดยที่เถ้าแก่ชาวไทยจีนนำเข้ามาและสอนชาวอูรักลาโว้ยจับปลาด้วยอวน ซึ่งเรียกว่าอวนล้อมหิน หรืออวนล้อมญี่ปุ่น โดยปกติการทำอวนล้อมหินต้องใช้คน 9 - 12 คน หรืออย่างน้อย 5 คนต่อเรือ 1ลำ ชาวประมงจะไล่ปลาออกมาจากกองหินหรือปะการังไปทางอวนโดยตีผิวน้ำหรือใช้พวงวงแหวนเหล็กและก้อนหินกระทบกันทำให้เกิดเสียงดังใต้น้ำ การทำอวนล้อมหินจะทำในที่ลึก 20 เมตรขึ้นไป ขนาดของอวนอาจจะยาว 40 - 120 เมตร กว้าง 15 - 20 เมตร มีความห่างของตาอวนราว 1 นิ้ว การทำอวนล้อมหินทำได้ในเวลาสั้น ๆ 1 - 2 ชั่วโมงใต้น้ำ และจับปลาได้ทีละ 50 – 1,000 กิโลกรัม หรือประมาณ 200 - 500 กิโลกรัมต่อครั้ง ต่อมามีการสำรวจจากกรมอุทยานว่าการทำอาชีพประมงเช่นนี้ทำให้ปะการังเสียหาย จึงห้ามไม่ให้ชาวอูรักลาโว้ยทำอาชีพนี้การจับปลาด้วยอวนอีกประเภทคืออวนถ่วงโดยมักออกเรือไปตอนพลบค่ำ จะมีการวางอวนตอนกลางคืนในช่วงน้ำตายระหว่างขึ้นหรือแรม 5 และ 12 ค่ำ เมื่อน้ำสงบและความต่างระดับของน้ำขึ้นและลงมีน้อยที่สุด

ภาพที่ 31ชายชาวอูรักลาโว้ยกำลังเตรียมอวนลอยเพื่อไปวางในช่วงค่ำ พ.ศ. 2563

(5) การเก็บเกี่ยวสัตว์ทะเลประเภทที่ไม่ใช่ปลาในอดีตชาวอูรักลาโว้ยจะมีการทำอาชีพเก็บเกี่ยวหอยต่างๆเพื่อส่งขายทั้งเนื้อหอย เปลือกหอย หรือประดิษฐ์เป็นเครื่องประดับจากเปลือกหอย ได้แก่ หอยมือเสือ หอยโนรา หอยมุกจาน หอยนมสาว หอยเม่น หอยนางรม เป็นต้น นอกจากนี้ยังเก็บเกี่ยวปลิงทะเลชนิดต่างๆเพื่อส่งขายไปยังประเทศเพื่อนบ้านได้แก่มาเลเซียอีกด้วยรวมทั้งกุ้งมังกรเจ็ดสี กุ้งมังกรเขียว และปลาหมึก จะส่งขายเถ้าแก่ในพื้นที่และตามร้านอาหารและรีสอร์ทต่างๆบนเกาะหลีเป๊ะ

ภาพที่ 32ชาวอูรักลาโว้ยยังใช้อาชีพเก็บปลิงเพื่อส่งขายแต่ก็ถูกจำกัดจาก

อุ

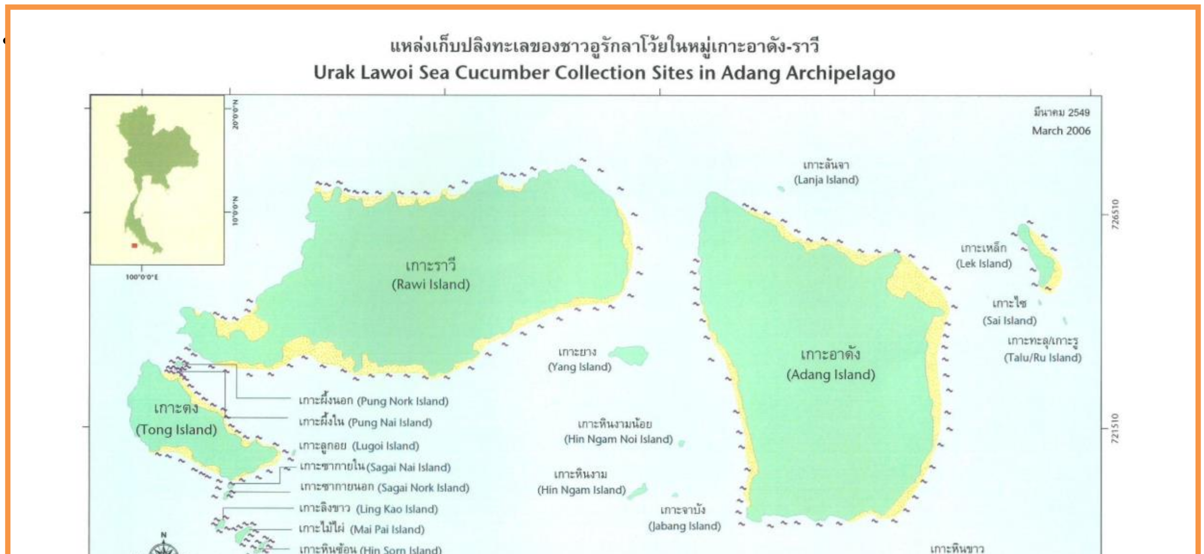

ภาพที่ 33 แผนที่แสดงการเก็บปลิงของชาวอูรักลาโว้ยมาที่เกาะหลีเป๊ะ: ที่มาโครงการฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนในพื้นที่ประสบภัยสึนามิในประเทศไทย โดยการสนับสนุนจาก องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งองค์การสหประชาชาติ

(UNESCO)องค์การพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) และสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (CUSRI)

(6)การประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยว เมื่อช่วงที่มีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะหลีเป๊ะและหมู่เกาะอาดัง-เกาะราวี ชาวเลบางส่วนจึงมองโอกาสชีวิตในอนาคตตนเองโดยการผันตัวจากประกอบอาชีพประมงอย่างเดียวมาเป็นประกอบอาชีพผสมผสาน โดยใช้อาชีพด้านการท่องเที่ยวเป็นอาชีพรอง ได้แก่ ทำรีสอร์ท ร้านอาหาร ร้านค้าของชำ รับจ้างเป็นพนักงานตามรีสอร์ท และบริการเรือนำเที่ยว เป็นต้น ต่อมาเมื่อมีการแข่งขันเกิดขึ้น กลุ่มนักธุรกิจจากภายนอกซึ่งมีศักยภาพในการบริหารจัดการ ทำให้กิจการของชาวเลถูกเบียดขับจากเคยเป็นเจ้าของรีสอร์ทก็เซ้งกิจการให้นักธุรกิจเช่าช่วงต่อ กลุ่มบริการเรือนำเที่ยวจากเดิมเป็นผู้ติดต่อกับท่องเที่ยวโดยตรงกลับกลายต้องมาเข้าคิวซึ่งรอรับการจัดการจากนักธุรกิจที่เก็งกำไร เป็นต้น มิหนำซ้ำยังมีกลุ่ม

บุคคลภายนอกนำเรือมาวิ่งแข่งรับลูกค้าตัดหน้าชาวเล ทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวที่เคยทำรายได้ดีแก่ชาวเลก็กลับกลายแค่พออยู่พอกินไปวันๆไม่มีเงินเหลือเก็บ

ภาพที่ 34ชาวอูรักลาโว้ยดัดแปลงเรือประมงเป็นเรือบรรทุกนักท่องเที่ยวดำน้ำชมปะการังในช่วงฤดูท่องเที่ยว : ที่มาของภาพจันทร์แรม หาญทะเล ,2562

6.1.6วิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชน

(1) ความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นกับท้องทะเล

ตามความหมายของชื่อ “อูรักลาโว้ย” ที่แปลว่าชาวทะเล จะมีวิถีชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับท้องทะเลตั้งแต่เกิดจนตาย ตั้งแต่ตื่นนอนจนขณะนอนหลับ ชาวอูรักลาโว้ยจะขาดทะเลไม่ได้แม้กระทั่งนอนหลับต้องได้ยินเสียงคลื่น ดังจะเห็นได้ว่าในอดีตบ้านของชาวอูรักลาโว้ยจะสร้างบ้านบน

ชายหาดใกล้กับเรือและสามารถมองเห็นทะเลได้ และส่วนใหญ่หลายคนจะออกมานอนที่ชายหาด เพื่อชมดวงจันทร์เต็มดวงและเพื่อสังสรรค์กับกลุ่มชาวเลด้วยกันชาวอูรักลาโว้ยมีความชำนาญในการเดินเรือและดำน้ำได้ดีเยี่ยมเนื่องจากถูกสอนด้วยประสบการณ์สั่งสมตั้งแต่เด็ก มีความเชี่ยวชาญในเรื่องการเก็บเกี่ยวสัตว์ทะเลและมีความชำนาญในการพยากรณ์สภาพดินฟ้าอากาศในบริบทของตนเองแม้กระทั่งประเพณีและวัฒนธรรมก็ยังเกี่ยวข้องกับเรื่องราวแห่งท้องทะเลโดยในเพลงประกอบพิธีกรรมรำมะนาของชาวอูรักลาโว้ยจะมีคำบรรยายเกี่ยวกับธรรมชาติและทิวทัศน์ กล่าวถึงน้ำขึ้นน้ำลงชายฝั่ง การเดินทางด้วยเรือ และการต่อสู้กับลมและกระแสน้ำ การบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทางธรรมชาติในบริบทแวดล้อม ชาวอูรักลาโว้ยกล่าวว่าเขามีชีวิตอยู่ได้ที่พึ่งพิงกับทะเลและเป็นไปไม่ได้ที่จะทำอะไรที่ไม่เกี่ยวกับทะเล

รูปที่35ชาวอูรักลาโว้ยนั่งคุยกันในระหว่างที่รอชายชาวอูรักลาโว้ยกลับจากการหาปลา :ที่มาของภาพ Geertjan Preyde

(2) ประเพณีและพิธีกรรม

ประเพณีลอยเรือประเพณีลอยเรือจัดว่าเป็นประเพณีที่สำคัญที่สุดของชาวอูรักลาโว้ย ซึ่งจะจัดขึ้นปีละ 2 ครั้ง คือวันขึ้น 14 ค่ำ 15 ค่ำและแรม 1 ค่ำของเดือน 6 และเดือน 11 ตามปฏิทินจันทรคติ แม้ว่าจะมีความเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตก็ตาม แต่ก็ยังมีการประกอบพิธีกรรมที่สำคัญหลงเหลืออยู่ ชาวอูรักลาโว้ยจะใช้โอกาสนี้ในการแสดงความเคารพบรรพบุรุษและปล่อยเคราะห์ร้ายไปกับการลอยเรือ เรือดังกล่าวทำจากไม้ระกำที่สร้างขึ้นสำหรับพิธีนี้โดยเฉพาะ ซึ่งมีพิธีกรรมที่สำคัญต่างๆในระหว่างการจัดงานในช่วง 3 วัน 3 คืนพิธีกรรมที่สำคัญคือ

อารีบาลาย เป็นวันแรกของการเริ่มประเพณีลอยเรือโดยชาวเลทุกครัวเรือนจะทำขนมเทียน ขนมหัวล้าน ขนมเจาะหู ข้าวเหนียว ข้าวตอก หมากพลู เทียนขี้ผึ้ง และน้ำเปล่าไปไหว้ดวงวิญญาณบรรพบุรุษที่บาลาย ซึ่งปัจจุบันเรียกบาลายนี้ว่า “ศาลโต๊ะฆีรี” ปัจจุบันนี้พิธีนี้ถือเป็นพิธีที่สำคัญที่สุดสำหรับชาวเลและกลุ่มนักธุรกิจที่เข้ามาอาศัยที่เกาะหลีเป๊ะ เนื่องจากว่ามีความเชื่อว่าถ้ามาไหว้เจ้าของเกาะที่เป็นผู้บุกเบิกเกาะหลีเป๊ะจะเป็นศิริมงคล อยู่ดีมีสุข ปัจจุบันนี้มีนักธุรกิจเข้ามากราบไหว้มากมายขึ้น ทำให้ชาวเลไม่อยากจะวุ่นวายจึงหันไปไหว้ดวงวิญญาณบรรพบุรุษตามบ้านเรือนหรือที่สุสานฝังศพแทนการไปบาลาย

ภาพที่ 36ชาวอูรักลาโว้ยนำขนมและข้าวของเซ่นไหว้มาบูชาดวงวิญญาณบรรพบุรุษ ณ บาลาย เมื่อปี พ.ศ. 2560

อารีปาจั๊ก เป็นวันที่จัดงานซึ่งมีพิธีกรรมรวมอยู่มากมาย เริ่มจากเช้าตรู่ตี 4-5 ชาวอูรักลาโว้ยจะนั่งเรือข้ามไปเกาะอาดังบริเวณอ่าวตือโล๊ะจืองันเพื่อตัดไม้ระกำเตรียมแห่ขึ้นเรือในเวลาราว 9 โมง ซึ่งต้องได้ไม้ระกำทั้งหมด 7 มัด ส่วนบริเวณเกาะหลีเป๊ะในเวลา 7 โมงเช้าจะมีโต๊ะหมอทำพิธีขอตัดไม้เสาเอกภาษาชาวเลเรียกว่า “ตีฮักจรานี” แล้วมาวางประดับประดอยด้วยดอกไม้เพื่อความสวยงามและแห่ไม้เสาเอกจากชุมชนอูเส็นไปยังสถานที่จัดงานลอยเรือคือบริเวณลานหน้าโรงเรียนบ้านเกาะหลีเป๊ะ(อาดัง) โดยขบวนแห่จะนำด้วยขบวนรองเง็งนำขบวนและต่อท้ายด้วยรำวงชาวบ้านเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน เมื่อไปถึงสถานจัดงานไม้เสาเอกจะถูกปักไว้ ณ จุดเดิมแทนไม้เสาเอกอันเก่า จากนั้นบริเวณทะเลก็จะมีขบวนเรือแห่ไม้ระกำกับเรือไล่แห่วนเวียนหยอกล้อกันแล้วก็มาจอดที่หน้าหาดบริเวณจัดงานแล้วแห่ไม้ระกำสู่พื้นที่สำหรับประกอบเรือไม้ระกำบรรดาช่างต่อเรือก็จะดำเนินการต่อเรือจนเสร็จก่อนพลบค่ำก็จะแห่เรือไม้ระกำมาทำพิธีบริเวณไม้เสาเอก โต๊ะหมอก็จะทำพิธีเสี่ยงทายแล้วก็บรรเลงการละเล่นรำมะนารอบเรือไม้ระกำ จากนั้นชาวอูรักลาโว้ยแต่ละครัวเรือนจะทำหุ่นจากไม้ระกำแทนคนในครอบครัวและตัดเล็บตัดผม ขนมต่างๆมาใส่ในเรือไม้ระกำก่อนรุ่งสางซึ่งชาวอูรักลาโว้ยจะแห่เรือไม้ระกำแล้วนำไปลอยกลางทะเล มีความเชื่อว่าเรือไม้ระกำจะนำพาดวงวิญญาณบรรพบุรุษไปสู่ดินแดนที่เคยจากมาคือฆูณุงฌีรัยเพื่อไปสู่ความสงบสุข และนำเอาสิ่งชั่วร้ายออกไปไกลจากชาวอูรักลาโว้ยที่อาศัยในเกาะหลีเป๊ะด้วย

ภาพที่ 37 เรือไม้ระกำที่ถูกประดับตกแต่งด้วยดอกไม้เตรียมพร้อมที่จะไปลอยในก่อนฟ้าสาง พ.ศ. 2560

อารีพาดั๊ก เป็นวันสุดท้ายของการจัดงานประเพณีลอยเรือ ในตอนเช้าราวเวลา 9-10 นาฬิกา ชาวอูรักลาโว้ยจะตัดไม้แล้วมาต่อเหมือนไม้กางเขน ซึ่งเรียกว่าไม้กันผีในภาษาชาวเลเรียกว่า “กายูพาดั๊ก” แปลว่าไม้ป้องกัน ประดับตกแต่งด้วยใบกะพ้อและดอกไม้ แล้วตั้งขบวนแห่นำด้วยรองเง็งและดนตรีรำวงชาวบ้านเหมือนเดิม โดยแห่จากชุมชนอูเส็นปักเรียงเป็นแถวบริเวณไม้เสาเอกจำนวน 7 อัน จากนั้นพอตกค่ำชาวอูรักลาโว้ยแต่ละครัวเรือนจะนำน้ำใส่โอ่งเซรามิค แต่ปัจจุบันโอ่งนั้นหายากจึงเปลี่ยนเป็นถังพลาสติกแทนและบรรจุน้ำมาวางไว้บริเวณไม้กันผี แล้วโต๊ะหมอก็จะทำพิธีทำน้ำมนต์และเสี่ยงทายให้กับครอบครัวนั้นๆด้วยการดูลักษณะรูปร่างน้ำตาเทียนขี้ผึ้งที่หยดลงในน้ำพอรุ่งเช้าก่อนฟ้าสางชาวอูรักลาโว้ยทุกครัวเรือนจะพากันมาล้างหน้า อาบน้ำ เพื่อสะเดาะเคราะห์จากนั้นตัวแทนก็จะนำไม้กันผีไปปักที่หน้าหาดของแต่ละชุมชนเพื่อป้องกันไม่ให้สิ่งเลวร้ายเข้ามาทำร้ายชาวอูรักลาโว้ยที่อาศัยบนเกาะหลีเป๊ะได้

ภาพที่ 38ไม้กันผีและถังบรรจุน้ำสำหรับทำน้ำมนต์เพื่ออาบและชำระร่างกายเป็นการสะเดาะเคราะห์ พ.ศ. 2558

พิธีปูยาปีนยูพิธีปูยาปีนยู หมายถึง การบูชาเต่าทะเล ซึ่งชาวอูรักลาโว้ยจะทำพิธีนี้ในช่วงขึ้น 15 เดือน 5 หรือ 11 ชาวอูรักลาโว้ยจะทำพิธีนี้เพื่อให้เต่าทะเลขึ้นมาว่างไข่และเพื่อให้เต่าทะเลมีอยู่เป็นจำนวนมาก บางครั้งมีการต้มไข่เต่าแล้วปากันเล่นในสมัยอดีตเพราะไข่เต่ามีจำนวนมาก และจะมีการละเล่นรำมะนา 3 วัน 3 คืน โต๊ะหมอที่ทำพิธีนี้คือ โต๊ะคีรี และเครื่องประกอบพิธีก็จะมี เทียนขี้ผึ้ง ข้าวตอก แกงเต่า ข้าวเหนียวเหลือง ข้าวเหนียวหวาน ธง และหมากพลู พิธีนี้ไม่มีการสืบเนื่องในปัจจุบัน

พิธีปูยาลาโว้ยพิธีปูยาลาโว้ย หมายถึง การบูชาทางทะเล ซึ่งชาวอูรักลาโว้ยจะทำพิธีนี้ในช่วง ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 จะมีพิธีคล้ายๆกับบูชาเต่าทะเล ชาวอูรักลาโว้ยจะทำพิธีนี้เพื่อให้สัตว์น้ำที่สามารถนำมาทำเป็นอาหารได้ เข้ามารวมกันแถบๆ ชายฝั่งและวางไข่ เพื่อชาวอูรักลาโว้ยจะได้มีมีอาหารอุดมสมบูรณ์ และคนที่ประกอบพิธีนี้คือ โต๊ะคีรี และเครื่องประกอบพิธีก็มี เทียนขี้ผึ้งข้าวตอก ข้าวเหนียวเหลือง ข้าวเหนียวหวาน ธง หมากพลู กำยาน ไก่ 1 ตัว และข้าวเหนียว 7 สี พิธีนี้ไม่มีการสืบเนื่องในปัจจุบันแต่ได้มีการจัดงานเพื่อฟื้นฟูพิธีปูยาลาโว้ยโดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสตูลเมื่อปี 2560 โดยมีโต๊ะหมอเป็นผู้หญิง คือนางอาหยน หาญทะเล เป็นผู้ประกอบพิธีกรรม

ภาพที่ 39 นางอาหยน หาญทะเล โต๊ะหมอผู้ประกอบพิธีปูยาลาโว้ย ขณะทำพิธี

ภาพที่40บานาโด๊บและชายชาวอูรักลาโว้ยขณะร่วมขับร้องเพลงรำมะนาบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ น้ำตกโจรสลัดที่ชาวเลเรียกว่า รายาซียก แปลว่า พระราชาเขี้ยว ซึ่งมาแสดงช่วงที่จัดงานปูยาลาโว้ยพ.ศ. 2560

ภาพที่ 41 หญิงชาวอูรักลาโว้ยร่วมร่ายรำเพลงรำมะนาบนโขดหินและในเรือในงานพิธีปูยาลาโว้ย พ.ศ. 2560

พิธีตูละบาลาพิธีตูละบาลา หมายถึง พิธีการสะเดาะเคราะห์ พิธีนี้จะทำขึ้นก็ต่อเมื่อชาวอูรักลาโว้ยมีโรคภัยไข้เจ็บเป็นจำนวนมาก หรือมีการทำมาหากินลำบาก เกิดเหตุอาเพศในชุมชน ชาวอูรักลาโว้ยจะประชุมและตกลงจัดงานนี้เพื่อสะเดาะเคราะห์ในตัวเองและชุมชน ชาวอูรักลาโว้ยจะสร้างเรือด้วยลำต้นของกล้วย มีเครื่องประกอบพิธีก็คือ เทียนขี้ผึ้ง ข้าวตอก หมากพลู ผ้าขาว ข้าวสาร พริกแห้ง หอม กระเทียม ไม้

แกะสลักเป็นรูปเตาถ่าน ต้นกล้วยแกะสลักเป็นรูปคน ถ่าน เล็บ และผม เครื่องประกอบพิธีเหล่านี้ก็จะนำมาใส่ในเรือที่ทำมาจากต้นกล้วย และหลังจากนั้นโต๊ะหมอก็จะเริ่มทำพิธี และให้ชาวบ้านมารวมกลุ่มกัน เพื่อปัดเป่าสิ่งชั่วร้ายหรือโรคภัยไข้เจ็บออกจากคนบนเกาะ และหลังจากนั้นก็จะนำสิ่งของเหล่านี้ไปลอยทะเล เพื่อให้สิ่งชั่วร้ายลอยไปกับทะเล ในอดีตคนที่ทำพิธีนี้ก็คือ โต๊ะบอแฆ แต่ปัจจุบันเป็นโต๊ะเต๊ะ หรือนางอาหยนหาญทะเล

รำมะนาภาษาชาวอูรักลาโว้ยเรียกว่า “บรานา” เป็นชื่อใช้เรียกกลอง เชื่อกันว่าการเล่นรำมะนาเพื่อบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำเกาะจะบันดาลให้หายจากโรคภัยไข้เจ็บ ใช้ในโอกาสงานแก้บน ทำบุญบ้าน บูชาดวงวิญญาณบรรพบุรุษ ซึ่งใช้กลองรำมะนาเป็นเครื่องดนตรีอย่างเดียว ซึ่งผู้ชายจะนั่งล้อมวงเป็นวงกลมประมาณ 7 - 10 คนเพื่อร้องเพลงและตีกลองรำมะนา โดยมีโต๊ะหมอรำมะนาภาษาชาวเลเรียกว่า “บานาโด๊บ” ขับนำ 1 คนและผู้ชายจะขับตามโดยใช้ภาษาชาวอูรักลาโว้ยโบราณซึ่งคนขับนำและคนร้องตามเองก็ยังเข้าใจความหมายยังไม่ชัดเจน ส่วนผู้หญิงชาวเลก็จะออกมาเต้นรำอย่างสนุกสนาน หมุนเวียนรอบวงผู้ชาย เจ้าของบ้านใดที่จัดงานก็จะต้องเตรียมของกินทั้งคาวหวาน ไว้ให้เพื่อนบ้านที่มาเล่นรำมะนาด้วยโดยส่วนใหญ่ตามพิธีกรรมที่นับถือให้ใช้เล่นจำนวน 7เพลงแรกที่บังคับใช้เลยคือเพลงลงปง จากนั้นจะตามด้วยเพลงอะไรก็ได้แล้วแต่การตกลงกันในระหว่างเล่นซึ่งเพลงรำมะนามีด้วยกันดังนี้ ตีเต๊ะราฆา ซายังเอ ปูโกยฆืนนังจาวอง เป็นต้น

ภาพที่ 42นายลาโบ๊ะ หาญทะเลอดีตบานาโด๊บและคณะกำลังละเล่นรำมะนา:ที่มา สุพิณ วงศ์บุศราคัม,The UrakLawoi’of the AdangArchipelago,Thailand.

รองเง็งรองเง็งเป็นการแสดงพื้นบ้านของชาวอูรักลาโว้ย สันนิษฐานกันว่าน่าจะรับมาจากชาวมุสลิมที่เดินทางติดต่อสัมพันธ์กับชาวเล หรืออาจจะสืบทอดมาจากบรรพบุรุษที่อาเจะห์ เป็นการเล่นที่เป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของชาวเล คล้ายการเล่นรำวง แต่รำและร้องอยู่กับที่ มีการร้องเพลงโต้ตอบกันระหว่างคู่รำ ฝ่ายหญิงซึ่งเป็นนางรำ กับฝ่ายชายซึ่งเป็นผู้เข้ามาเป็นคู่รำ ใช้แสดงในวาระต่างๆ เช่น งานรื่นเริง งานแก้บน และการต้อนรับนักท่องเที่ยว ในปัจจุบัน คณะรองเง็งประกอบด้วยมือไวโอลิน 1 คน และมือกลองรำมะนา 2 คน ผู้ร้อง 1 - 3 คน และผู้รำ 3 - 15 คนแล้วแต่การจัดการละเล่น ในปัจจุบันการแสดงรองเง็งถูกพัฒนาเป็นอย่างมากเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จากรองเง็งดั้งเดิมก็ปรับเปลี่ยนเพิ่มเครื่องดนตรี และท่ารำให้ดูมีความน่าตื่นเต้น ส่วนใหญ่จะเน้นแสดงเพื่อโชว์บนเวที ไม่มีการร้องตอบโต้และเต้นรำยอกล้อกันเหมือนในอดีต

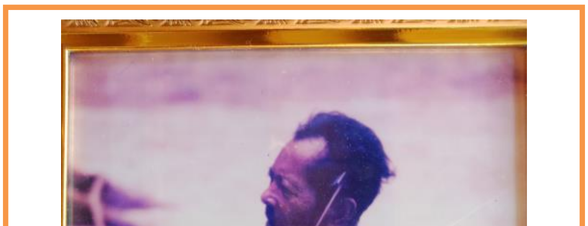

ภาพที่ 43-44นายสะเต็ม หาญทะเล(ซ้าย)นายสะเร็น หาญทะเล (ขวา) อดีตนักสีไวโอลิน :ที่มานางละออง หาญทะเลและGeertjan Preyde

คณะรองเง็งชาวเลอูรักลาโว้ยตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันโดยใช้หลักเกณฑ์การเป็นแม่ครูในการนับรุ่นมีทั้งหมด 4 รุ่น โดยแต่ละรุ่นนั้นจะมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน คือ นักรำรองเง็งรุ่น 2 เคยเป็นนักรำมาตั้งแต่สมัยรุ่นที่ 1 หรือนักตีกลองเล่นตั้งแต่สมัยรุ่น 2 จนถึงรุ่นที่ 4 เป็นต้น เมื่อประมาณปี 2452 – 2420 โต๊ะมะยมและนางฮำเมี๊ยะเป็นสามีภรรยาแต่เดิมอาศัยอยู่เกาะบุโหลน แล้วย้ายมาอยู่ที่เกาะหลีเป๊ะได้รวบรวมหญิงสาวและหนุ่มๆชาวเลมาฝึกฝนการแสดงรองเง็ง นางฮำเมี๊ยะได้สรรหานักสีไวโอลินรองเง็งแต่ก็ไม่มีจึงได้คัดเลือกนายซาเละซึ่งตอนนั้นไม่มีความรู้ด้านไวโอลินเลย นางฮำเมี๊ยะจึงได้เสกเวทย์มนต์คาถาใส่นายซาเละให้มีจิตวิญญาณในการสีไวโอลิน จนนายซาเละสามารถสีไวโอลินเป็นเพลง

รองเง็งได้อย่างไพเราะโดยที่ไม่ต้องฝึกฝน(แสงโสม หาญทะเล:แบบเรียนศิลปะการแสดงรองเง็งชาวเลอูรักลาโว้ยเกาะหลีเป๊ะ)

ปัจจุบันดนตรีรองเง็งถูกพัฒนาเป็นหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนบ้านเกาะหลีเป๊ะ เพื่อสอนให้บุตรหลานชาวอูรักลาโว้ยได้สืบทอดวัฒนธรรมของตนเองและสามารถเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของตนได้

ภาพที่ 45 ชาวอูรักลาโว้ยขณะละเล่นรองเง็ง ที่มาของภาพ : Geertjan Preyde

ภูมิปัญญาด้านการรักษาโรค

ภาพที่ 46 นางอาหยน หาญทะเล ปราชน์ชาวเลที่ใช้สมุนไพรพื้นบ้านรักษาโรค

นางอาหยน หาญทะเลอายุ 80 ปี บ้านเลขที่ หมู่ที่ 7 ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมืองสตูล รหัสไปรษณีย์ 91110 เป็นหมอบ้านที่ชาวเลเคารพนับถือเป็นอย่างสูง มีความรู้ ความเชียวชาญในการใช้สมุนไพรพื้นบ้านในการนำมารักษาโรคต่างๆ ในหมู่บ้านชาวเลได้ นางอาหยน หาญทะเล ได้รับความรู้ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นจากคุณปู่ สู่รุ่นคุณพ่อ จากรุ่นคุณพ่อ สู่รุ่นตนเอง เริ่มมีความรู้ความสามารถในการใช้สมุนไพร พื้นพื้น ตั้งแต่อายุ 20 ปี เพราะนางอาหยน หาญทะเล มีความสนใจ อยากรู้อยากเห็น จึงศึกษาจากคุณพ่อ และได้แสดงความรู้กังวนถึงเรื่องสมุนไพรพื้นบ้านของชาวเล คิดว่าต้องสูญหายและจำเป็นที่จะต้องได้รับการถ่ายทอดความรู้ให้กับรุ่นต่อไป ในปัจจุบันชาวเลไม่ค่อยใช้สมุนไพรพื้นบ้าน เนื่องจากหายาก และป่าบนเกาะหลีเป๊ะถูกรุกราน

ภาพที่ 47นายอุโสบ ยาดำ หมอพื้นบ้านชาวเลที่รักษาโรคโดยใช้สมุนไพรในท้องถิ่น

นายอุโสบ ยาดำ อายุ   67 ปี บ้านเลขที่   หมู่ที่ 7 ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมืองสตูล รหัสไปรษณีย์ 91000 เป็นหมอบ้านที่ชาวเลเคารพนับถือเป็นอย่างสูง มีความรู้ ความเชียวชาญในการใช้สมุนไพรพื้นบ้านในการนำมารักษาโรคต่างๆ ในหมู่บ้านชาวเลได้ นายอุโสบ ยาดำ ได้รับความรู้ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นจากคุณปู่ สู่รุ่นคุณพ่อ จากรุ่นคุณพ่อ สู่รุ่นตนเอง เริ่มมีความรู้ความสามารถในการใช้สมุนไพร พื้นพื้นตั้งแต่อายุ 15 ปี เพราะนายอุโสบ ยาดำ มีความสนใจ อยากรู้อยากเห็น จึงศึกษาจากคุณพ่อและใช้จนปัจจุบัน

พืชท้องถิ่นที่ชาวเลนำมาใช้เป็นสมุนไพร ได้แก่

1.สังวาลพระอินทร์ ชื่อเรียกในท้องถิ่น อาเกอ บูรีบูสังวาลย์พระ

อินทร์ หรือต้นตายปลายเป็น ชื่อวิทยาศาสตร์: Cassytha filformisเป็นพืชเบียนในวงศ์อบเชย เกาะเลื้อยไปตามยอดของไม้อื่น ชาวเลใช้แก้อาการบวมตามส่วนต่างๆของร่างกาย ได้แก่ ข้อเท้า ข้อมือ

ภาพที่ 48 ต้นสังวาลพระอินทร์

2. ต้นสวาท ชื่อเรียกในท้องถิ่น กีแร สวาด หรือภาษาถิ่นทางภาคใต้เรียกว่า หวาด หรือ ตามั้ด มะกาเลิงชื่อวิทยาศาสตร์: *Caesalpinia bonduc* เป็นไม้เลื้อย พบทั่วไปในเขตร้อน ประเทศไทยพบมากตามป่าละเมาะใกล้ทะเล ชาวเลนำเมล็ดของต้นสวาทมารักษาอาการปวดท้องและโรคพ

ภาพที่ 49 ต้นและลูกสวาท

3. ผักบุ้งทะเล ชื่อเรียกในท้องถิ่น เลอตืนเลอ ผักบุ้งทะเล ผักบุ้งขน/ละบูเลาห์/Beach Morning Glory/Goat’s Foot/Railroad Vine ชื่อวิทยาศาสตร์: Ipomoea pes-caprae (L) R.Br.วงศ์ Convolvulaceaeเป็นพืชสมุนไพรที่ใช้ในการถอดพิษจากแมงกะพรุน

ภาพที่ 50 ต้นผักบุ้งทะเล

4.ต้นละหุ่ง ชื่อเรียกในท้องถิ่น ลาโฮบละหุ่ง **ชื่อสามัญ** Castor, Castor bean, Castor oil plant**ชื่อวิทยาศาสตร์** Ricinus communis L. จัดอยู่ในวงศ์ยางพารา (EUPHORBIACEAE)ชาวเลใช้ใบสดนำไปเผาไฟใช้พอกแก้อาการปวดบวมหรือปวดตามข้อได้

ภาพที่ 51 ต้นละหุ่ง

5.สาบเสือชื่อเรียกในท้องถิ่น ซูนาย หรือ ซือลูนัยสาบเสือ (Siam weed)เป็นพืชล้มลุกขึ้นตามชายป่าทั่วไป กลางแจ้ง ทุ่งหญ้า ชาวเล นิยมนำใบสาบสาบเสือมาใช้ในการรักษาแผลสด เพื่อให้แผลสามารถสมานแผลได้อย่างรวดเร็ว และนำใบสาบเสือมาต้มกับน้ำ แล้วนำมาดื่มตอนอุ่นเพื่อใช้ในการรักษาโรคทางเดินหายใจ คือโรค หอบหืดใบตำพอกบาดแผลรักษาแผลสด ห้ามเลือดสมานแผล รักษาโรษหอบหืด

ภาพที่ 52ต้นสาบเสือ

6.1.7สถานการณ์ปัญหาที่ดิน สาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้น

(1) ปัญหาที่ดินอยู่อาศัย

ภาพที่ 53แผนที่ แสดงที่ตั้งชุมชนชาวเลเกาะหลีเป๊ะก่อนปีพ.ศ.2520: ที่มา โครงการฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนในพื้นที่ประสบภัยสึนามิในประเทศไทยโดยการสนับสนุนจาก องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งองค์การสหประชาชาติ (UNESCO)องค์การพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) และสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (CUSRI)

สภาพปัญหาและสาเหตุ ปัญหาที่ดินอยู่อาศัยของชาวเลเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของชาวอูรักลาโว้ย หลังจากธุรกิจการท่องเที่ยวที่เกาะหลีเป๊ะเจริญเติบโต ทำให้กลุ่มทุนกวาดซื้อที่ดินทั้งถูกต้องและไม่ถูกต้อง ทั้งมีเอกสารและไม่มีเอกสาร ชาวอูรักลาโว้ยส่วนใหญ่อ่านหนังสือไม่ออกจึงมักจะโดนกลลวงจากกลุ่มทุน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มอิทธิพลเข้ามาข่มขู่คุกคามด้วยวิธีต่างๆ จึงทำให้การต่อสู้เพื่อปกป้องสิทธิของชาวอูรักลาโว้ยเป็นเหมือนศูนย์เปล่า เพราะเมื่อเรื่องถึงคณะกรรมการจังหวัดมักจะไม่กล้าที่จะดำเนินการใดๆ สถานการณ์การสูญเสียที่ดินของชาวเลบนเกาะหลีเป๊ะแบ่งเป็นช่วงต่างๆดังนี้

ช่วงปีพ.ศ.2482 รัฐบาลไทยมีการประกาศให้เขตหมู่เกาะอาดัง-ราวีเป็นเขตราชทัณฑ์ซึ่งประกาศทับที่ดินของชาวเลทั้งหมดซึ่งไม่ได้กันพื้นที่ว่าพื้นที่ใดเป็นเขตของราษฎร

ช่วงปีพ.ศ.2497 กำนันบรรจง อังโชติพันธุ์ ซึ่งเป็นบุตรเขยของโต๊ะฆีรีได้ดำเนินการสำรวจที่ดินชาวเลเพื่อออกหนังสือ สค.1 ซึ่งทำการสำรวจได้เพียง 41 แปลง และพบว่าการสำรวจในครั้งนั้นไม่ครอบคลุมด้านเนื้อที่และขอบเขตก็ระบุผิดทิศทางจากความเป็นจริง ต่อมากำนันบรรจงก็ได้รวบรวม สค.1 จากชาวเลไปออกหนังสือ นส.3 และขายให้กับคนไทยที่ต้องการที่ดินบนเกาะหลีเป๊ะ โดยหลายรายไม่ยินยอมและไม่

ต้องการขาย ซึ่งเป็นปมทำให้เกิดปัญหาที่ดินของชาวเลบนเกาะหลีเป๊ะทั้งหมด

ช่วงปี พ.ศ.2517 รัฐบาลไทยได้ยกเลิกเขตราชทัณฑ์และประกาศเป็นเขตอนุรักษ์แทนในชื่ออุทยานแห่งชาติตะรุเตา โดยประกาศทับที่ดินของชาวเลบนเกาะหลีเป๊ะ เกาะอาดัง และเกาะราวีเช่นกัน มีการกวาดต้อน ขับไล่ ชาวเลจากพื้นที่สวนดั้งเดิมตามเนินเขาและเกาะอาดัง-ราวี ให้มาอยู่รวมกันที่เกาะหลีเป๊ะ และยึดพื้นที่ดั้งเดิมของชาวเลเป็นหน่วยอุทยานและสร้างข้อจำกัดในการเข้าใช้พื้นที่ดั้งเดิมของชาวเล และทำให้เกิดคดีความระหว่างอุทยานกับชาวเลขึ้น เนื่องจากชาวเลพยายามเข้าใช้พื้นที่ดั้งเดิมแต่ถูกอุทยานฟ้องร้องบุกรุกจนถึงปัจจุบัน

ช่วงปี พ.ศ.2553 ยุคที่นายปัจจุบัน อังโชติพันธุ์ บุตรของกำนันบรรจง อังโชติพันธุ์เข้ามาใช้อำนาจอิทธิพลมืดกวาดเอาที่ดินจากชาวเลเพื่อเป็นนายหน้าขายให้นักลงทุนรายใหญ่ทั้งในและต่างประเทศก็หลั่งไหลเข้ามาครอบครองที่ดินของชาวเลและประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวที่เบียดขับชาวเล มีการไล่รื้อบ้าน มีการครอบครองชายหาดเป็นหาดส่วนตัว มีการถมที่สาธารณะเช่นลำรางน้ำไหลลงทะเล พื้นที่ชุ่มน้ำทางเดินสาธารณะ เป็นต้น ทำให้ปัญหายิ่งสะสมเพิ่มขึ้นจนถึงปัจจุบันและมีคดีความเพิ่มขึ้นจากผู้ครอบครองเอกสารสิทธิ์อ้างสิทธิครองครองและฟ้องขับไล่ชาวเล มีการบุกรุกบ้านชาวเลโดยการขุดหลุมฝัง และมีการฟ้องชาวเล5 รายที่ยากจนและเป็นกลุ่มเปราะบางกรณีที่ดินบ้านนางแส้หนา เกาะสิเร๊ะ ซึ่งเป็นกลุ่มบ้านที่เป็นครอบครัวเดียวกันสร้างบ้านอยู่อาศัยบนที่ดินของนางเต๊ะซึ่งเป็นแม่ของนายซาหน สามีของนางแส้หนาที่บุกเบิกทำประโยชน์ในที่ดิน แต่ถูกเอกชนอ้างเอกสารสิทธิ์ฟ้องขับไล่จนสุดท้ายศาลฎีกาตัดสินให้นางแส้หนา เกาะสิเร๊ะ ชนะคดีมีสิทธิ์อยู่อาศัยบนที่ดินเดิม นอกจากนี้ยังมีช่วงที่ทนายบางคนกอบโกยผลประโยชน์โดยยึดเอาที่ดินของชาวเลหลังจากสู้คดีได้สำเร็จ

ปัจจุบันสภาพปัญหาที่ดินชาวอูรักลาโว้ยเมื่อครั้งสำรวจ10พฤษภาคม 2558จำแนกได้ดังนี้

ลำดับ	สภาพปัญหา	จำนวนรายแปลง	จำนวนหลังคาเรือน	จำนวนครอบครัว
1	ทับซ้อนอุทยาน	34	27	30
2	ทับซ้อนเอกชน	24	24	28
3	ไม่มีเอกสารสิทธิ์	268	247	281
	รวม	**624**	**298**	**339**

ลำดับ	คดีความ	ชนะคดี	ไกล่เกลี่ย	แพ้คดี	อยู่ชั้นศาล
1	อุทยานฟ้องจำนวน 9 ราย	2	-	1	6
2	เอกชนฟ้องจำนวน 13 ราย	7	5	1	-
	รวม	**9**	**9**	**2**	**6**

ภาพที่ 54 นายวิชัย หาญทะเลและบ้านที่ถูกเอกชนที่ถือเอกสารสิทธิที่ดินล้อมรั้วจนต้องย้ายไปสร้างบ้านใหม่เมื่อปี 2562

ภาพที่ 55กลุ่มชายฉกรรจ์ที่ผู้อ้างสิทธิครอบครองในที่ดินของบ้านนางสวัสดี หาญทะเล จ้างให้มาปักเสากั้นอาณาเขตและทำลายพืชผลอาสินของนางสวัสดี หาญทะเล เมื่อปี พ.ศ. 2562 จนเป็นคดีในชั้นศาลในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา

1) แก้ปัญหาให้ชาวเลได้รับความเป็นธรรมโดยตรวจสอบความถูกต้องของการออกเอกสารสิทธิ์

2) ตรวจสอบการได้มาและการซื้อขายของผู้ที่ครอบครอง

3) ให้รัฐบาลจัดทำโฉนดชุมชนให้กับชาวเลที่อยู่อาศัยและทำประโยชน์ในที่ดินแต่ไม่มีเอกสารสิทธิ์

4) รัฐบาลจัดสรรที่ดินแก่ชาวเลที่ไม่มีที่ดินอยู่อาศัยให้ออกเป็นโฉนดชุมชน

(2) ปัญหาที่ทำกิน

สภาพปัญหาและสาเหตุ ปัญหาที่ทำกินจำแนกเป็น 2ประเภทดังนี้ คือ 1. ที่ดินทำกินทางบก2.เขตหากินทางทะเล

(2.1) ปัญหาที่ดินทำกิน ชาวเลนอกจากจะประกอบอาชีพประมงแล้วก็ยังทำการเกษตรเพื่อเลี้ยงชีพในครัวเรือน เช่นการปลูกข้าว หัวมัน มะพร้าว มะม่วงหิมพานต์ มะม่วง ขนุน น้อยหน่า มะนาว สะตอ กระท้อน มะขาม พุทรา และผักสวนครัวต่างๆ มักจะเพาะปลูกตามที่ดินที่บุกเบิกของตนเองหรือจากบรรพบุรุษบุกเบิก แต่เมื่อประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติตะรุเตาก็ได้มีการกวาดต้อนชาวเลให้มาอยู่ที่เกาะหลีเป๊ะ และทำการยึดพื้นที่ซึ่งเป็นที่ดินของชาวเลเป็นเขตอุทยานทั้งหมด พร้อมกับห้ามไม่ให้เข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าวได้ ทำให้ชาวเลขาดแคลนที่ดินทำกินในปัจจุบันและขาดแคลนพื้นที่ทำเกษตรเพื่อยังชีพ

ภาพที่ 56 แผนที่แสดงการใช้ทรัพยากรป่าของชาวอูรักลาโว้ยมาที่เกาะหลีเป๊ะ:ที่มาโครงการฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนในพื้นที่ประสบภัยสึนามิในประเทศไทยโดยการสนับสนุนจาก องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งองค์การสหประชาชาติ

(UNESCO)องค์การพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) และสถาบันวิจัยสังคม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (CUSRI)

(2.2)ปัญหาเขตหากินทางทะเล เมื่อรัฐบาลประกาศเขตอุทยานและมุ่งนโยบายแห่งการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยว จึงทำให้พื้นที่การทำประมงพื้นบ้านสูญหายไป เพราะต้องมุ่งอนุรักษ์ทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวเท่านั้น โดยไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบต่อการใช้สอยทรัพยากรทางทะเลและความสัมพันธุ์ระหว่างชาวอูรักลาโว้ยกับทะเล เจ้าหน้าที่และนักท่องเที่ยวมักจะอ้างว่าชาวอูรักลาโว้ยเป็นผู้ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ แต่จริงๆแล้วชาวอูรักลาโว้ยเป็นส่วนหนึ่งในการทำให้ทรัพยากรทางทะเลดำเนินไปตามวัฏจักรแห่งท้องทะเล แต่เมื่อใดที่มีการทำประมงที่ผิดกฎหมายซึ่งส่วนใหญ่จะมีนายทุนรายใหญ่ในท้องที่หนุนหลังกลับไม่มีการดำเนินการใดๆเลย นอกจากนี้ชาวอูรักลาโว้ยก็ยังโดนคุกคามจากนักดำ

น้ำที่มุ่งทำลายอุปกรณ์ในการจับปลา เช่น ไซและอวนลอย ทำให้ชาวเลขาดรายได้และยังต้องสูญเสียเครื่องมือประมงอีกด้วย

ข้อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา

1) ให้รัฐบาลคืนสิทธิที่ดินทำกินที่อุทยานประกาศทับที่โดยให้ชาวอูรักลาโว้ยสามารถเข้าไปทำประโยชน์ตามวิถีดั้งเดิมได้

2) อุทยานและชาวอูรักลาโว้ยร่วมกันทำข้อตกลงเขตหากินทางทะเลตามวิถีประมงพื้นบ้านดั้งเดิมและประกาศให้ทราบทั่วกัน

3) ให้รัฐบาลกวดขันการทำประมงที่ผิดกฎหมายอย่างเคร่งครัด

(3) ปัญหาพื้นที่ทางจิตวิญญาณและสาธารณะประโยชน์

สภาพปัญหาและสาเหตุ พื้นที่ทางจิตวิญญาณและสาธารณะประโยชน์ ได้แก่ สุสาน สำนักสงฆ์ บ่อหิน พื้นที่พิธีกรรมลอยเรือ ชายหาด จุดจอดเรือและขึ้นคานเรือ หนองน้ำ เส้นทางเดิน พื้นที่ดังกล่าวถูกเอกชนออกเอกสารสิทธิ์ทับที่ ก่อสร้างกำแพงปิดกั้นเป็นเขตหวงห้ามชาวอูรักลาโว้ยเข้าไปใช้สอย ประกอบกับการละเลยของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้พื้นที่เหล่านี้ซึ่งเป็นที่สาธารณะประโยชน์ที่ชาวอูรักลาโว้ยใช้สอยกลับถูกลดรอนสิทธิ์

ภาพที่ 57ชาวอูรักลาโว้ยขณะที่ประกอบพิธีกรรมทางพุทธศาสนา ณ สำนักสงฆ์ดั้งเดิม:ที่มานางพรนิภา คันธิก

ลำดับ	**ชื่อสถานที่**	**อายุการใช้ประโยชน์**	**ขนาดพื้นที่**	**ผู้ใช้ประโยชน์**	**หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง/พิพาท**	**สถานการณ์**
1	บาลาย (สุสานบูโล)	ดังเดิม ประมาณ 106	5 ไร่	-ชาวเลเกาะหลีเป๊ะ มากกว่า 50 ศพ	เอกชนอ้างสิทธิครอบครองในที่ดิน นส 3 ก เลขที่	นายทุนก่อสร้างกำแพงปิดกั้นแต่เข้าออกทางประตูได้เมื่อประตูเปิด แต่ห้ามไม่ให้ฝังศพเพิ่ม

		ปี			11	
2	อูเส็น (เกาะหลีเป๊ะ)	ดั้งเดิม ประมาณ 100 ปี	1 ไร่	-ชาวเลเกาะหลีเป๊ะ มากกว่า 16 ศพ	อยู่ในที่ดิน นส 3 ก เลขที่ 10	นายทุนก่อสร้างรีสอร์ท และห้ามไม่ให้ฝังศพเพิ่ม
3	สำนักสงฆ์ดั้งเดิม	มากกว่า 50 ปี	1 ไร่	พระสงฆ์และชาวอูรักลาโว้ย	เอกชนอ้างสิทธิครอบครองในที่ดิน นส 3 เลขที่ 11	พระถูกขับไล่ไม่ให้อยู่ สำนักสงฆ์ถูกครอบครองส่วนตัว
4	ชายหาดบูโล	111 ปี	10 ไร่	ชาวอูรักลาโว้ยเกาะหลีเป๊ะ	เอกชนอ้างสิทธิครอบครองในที่ดิน นส 3 ก เลขที่ 11	สถานทีถูกพัฒนาเป็นรีสอร์ท ชาวอูรักลาโว้ยไม่สามารถเข้าใช้พื้นที่ได้
5	หนองน้ำ/ลำรางสาธารณะ	111 ปี	10 ไร่	ชาวอูรักลาโว้ยเกาะหลีเป๊ะ	เอกชนอ้างสิทธิครอบครองในที่ดิน นส 3 เลขที่ 11 และเลขที่	สถานทีถูกพัฒนาเป็นรีสอร์ท และปิดกั้นทางน้ำสาธารณะทำให้น้ำท่วมขังชุมชนและไม่สามารถเข้าใช้

					10	พืนทีได้

ภาพที่ 63ตารางแสดงสถานการณ์ปัญหาสถานที่สาธารณะประโยชน์ของชุมชนชาวเลเกาะหลีเป๊ะ

ข้อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา

1)เสนอให้รัฐบาลสำรวจและจัดทำพื้นที่สุสานดั้งเดิมเป็นที่สาธารณะออกเอกสาน นสล.ให้ชุมชนชาวอูรักลาโว้ยอย่างชัดเจนและสามารถเข้าใช้ประโยชน์ได้

2) ทำป้ายสัญลักษณ์/ชื่อ/ข้อมูลสุสานทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3)ให้รัฐบาลสำรวจโบราณสถานดั้งเดิมของชาวเลเช่น สำนักสงฆ์ บ่อหิน ชายหาดสาธารณะ ทำการพิสูจน์สิทธิระหว่างเอกชนกับชุมชนเพื่อยืนยันสิทธิครอบครอง

4)ให้รัฐบาลเร่งประกาศให้สุสานชาวเลเป็นเขตคุ้มครองวัฒนธรรมพิเศษและสรรหาพื้นที่สุสานรองรับในอนาคต

(4) ปัญหาระบบสาธารณูปโภค

สภาพปัญหาและสาเหตุ ในชุมชนชาวอูรักลาโว้ยขาดการดูแลในเรื่องระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ควรได้รับการดูแลจากรัฐบาล คือระบบน้ำประปา และไฟฟ้า ปัจจุบันชาวอูรักลาโว้ยต้องอาศัยการขุดบ่อน้ำตื้นในการใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งคุณภาพน้ำไม่ได้มาตรฐานเพราะมีสิ่งเจือปนจากสิ่งปฏิกูล อีกทั้งเวลาหน้าแล้งน้ำในบ่อก็แห้งแล้งด้วย ชาวบ้านต้องขนสัมภาระที่ต้องชำระล้างไปล้างทำความสะอาดที่น้ำตกของเกาะอาดัง พร้อมกับขนน้ำกลับมาใช้สอยที่บ้านซึ่งมีความยากลำบาก

เพราะต้องขนทางเรือ สาเหตุที่บ่อน้ำแห้งมากผิดปกติเพราะมีรีสอร์ทขึ้นใหม่หลายๆแห่งแต่ละแห่งก็เจาะบ่อบาดาลไม่ต่ำกว่า 2บ่อ จึงทำให้บ่อน้ำตื้นของชาวเลเหือดแห้งผิดปกติ และปัญหาไฟฟ้าในชุมชนต้องอาศัยซื้อไฟฟ้าจากเอกชนหน่วยละ 22บาท อัตราการใช้ไฟฟ้าในครัวเรือนที่มีเฉพาะไฟฟ้า 1 - 2 ดวงเปิดเฉพาะ 18.00 – 23.00 น. พัดลม 1 เครื่อง ทีวี 1 เครื่อง หม้อหุงข้าว 1 ใบ เฉลี่ยเดือนละไม่ต่ำกว่า 800 – 2,000 บาท ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่สูงมาก

ข้อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา

1) ให้เร่งรัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ปัญหาระบบน้ำประปาและไฟฟ้า

2) รัฐจัดสรรงบประมาณแก่ชาวอูรักลาโว้ยเพื่อการดำเนินการแก้ปัญหาระบบสาธารณูปโภค

(5) ปัญหาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม

สภาพปัญหาและสาเหตุ ด้วยสภาวการณ์เจริญเติบโตทางการท่องเที่ยวที่ส่งผลให้มีค่าครองชีพสูงขึ้นในเกาะหลีเป๊ะส่งผลให้วิถีชีวิตชาวเลต้องเร่งรีบในการดิ้นรนเพื่อปากท้องของครอบครัว จึงทำให้ชาวเลไม่มีเวลาในการสืบทอดวัฒนธรรมของตน จนทำให้ประเพณีและวัฒนธรรมค่อยๆเลือนหายไป และบางวัฒนธรรมก็รับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาครอบงำจนทำให้อัตลักษณ์ของชาวอูรักลาโว้ยมีความสุ่มเสี่ยงที่จะสูญหาย

ข้อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา

1) จังหวัดที่มีชาวอูรักลาโว้ยอยู่ควรให้ความเคารพและให้ความสำคัญพร้อมทั้งส่งเสริมในประเพณีและวัฒนธรรมของชาวอูรักลาโว้ย

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริม สนับสนุนให้ชาวอูรักลาโว้ยมีการสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์

3)รัฐบาลออกนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนทั่วไปเคารพสิทธิชุมชนของชาวอูรักลาโว้ยในฐานะผู้ทำประโยชน์ต่อแผ่นดินโดยช่วยปักปันเขตเส้นดินแดนของไทย และในฐานะผู้บุกเบิกดั้งเดิมในที่นั้นๆ

4)รัฐบาลจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดทำพิพิธภัณฑ์ชาวอูรักลาโว้ยบนเกาะหลีเป๊ะ

(6) ปัญหาการศึกษา

สภาพปัญหาและสาเหตุ ด้วยศักยภาพของบุคลากรของชาวอูรักลาโว้ยขาดผู้นำที่มีความสามารถด้านวิชาการ โดยส่วนใหญ่ชาวอูรักลาโว้ยจะอ่านเขียนไม่ได้ เพราะในอดีตไม่ได้รับการศึกษา แต่ปัจจุบันในพื้นที่ชุมชนมีโรงเรียนระดับขยายโอกาสจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 เมื่อจบไปแล้วก็ยังขาดโอกาสในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เพราะไม่มีบ้านพัก ไม่มีผู้ปกครองดูแล ขาดทุนการศึกษา ทำให้เด็กชาวอูรักลาโว้ยส่วนใหญ่จบแล้วก็ออกทำงานเพื่อหาเลี้ยงชีพโดยจะได้ค่าแรงรายเดือนที่ต่ำกว่าคนอื่นเพราะวุฒิการศึกษาน้อย

ข้อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา

1) รัฐบาลจัดสรรบ้านพักนักเรียนชาวอูรักลาโว้ยในเมืองเพื่อให้นักเรียนพักอาศัยในระหว่าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

2) รัฐบาลจัดสรรทุนการศึกษาแก่นักเรียนชาวอูรักลาโว้ยเพื่อช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการศึกษา

3) รัฐบาลสรรหาอาชีพในชุมชนเพื่อรองรับนักเรียนชาวอูรักลาโว้ยที่เรียนจบมาแล้วมีงานทำที่มั่นคง

(7) ปัญหาสุขอนามัย

สภาพปัญหาและสาเหตุ ในชุมชนชาวเลเกาะหลีเป๊ะไม่มีพื้นที่สาธารณะเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และขาดพื้นที่สำหรับการออกกำลังกาย ประกอบไปด้วยอยู่พื้นที่ห่างไกลกับโรงพยาบาล ในชุมชนมีเพียงโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล มีอุปกรณ์การแพทย์ไม่เพียงพอและยารักษาโรคบางชนิดไม่มีทำให้ชาวอูรักลาโว้ยที่ป่วยมีความยากลำบากในการเดินทางไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลในจังหวัด

ข้อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดกองทุนสวัสดิการให้ชาวอูรักลาโว้ยที่ต้องเดินทางไปรักษาตัวในโรงพยาบาลจังหวัด เพราะการเดินทางขึ้นรักษาตัวแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายการเดินทางครั้งละไม่ต่ำกว่า3,000 บาท

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการสรรหาพื้นที่เพื่อทำเป็นสวนสาธารณะเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและพื้นที่ออกกำลังกาย

3)รัฐบาลออกนโยบายเชิงรุกเพื่อให้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทำงานเพื่อป้องกันมากกว่าทำงานแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า

6.1.8รูปแบบการจัดการที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับชุมชน

(1) มีที่ดินเป็นสิทธิร่วมของทุกคน ขายไม่ได้

(2) มีสิทธิในที่อยู่อาศัยและที่ทำกินดั้งเดิม

(3) มีงบประมาณสร้างบ้านมั่นคง

(4) มีกลุ่มออมทรัพย์

(5) มีร้านค้าชุมชน

(6) มีรีสอร์ทชุมชน

(7) มีสุสานฝังศพ

(8) มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

(9) มีสวัสดิการผู้สูงอายุ

(10) มีเขตหากินทางทะเล

(11) มีที่จอดเรือและอู่ซ่อมเรือ(คานเรือ)

(12) มีถนนหรือทางเดินสาธารณะสำหรับสัญจรและลงชายหาด

(13) มีพื้นที่ประกอบพิธีกรรม ลานวัฒนธรรม และพิพิธภัณฑ์ชาวเล

(14) มีไฟฟ้า โซลาเซลล์และประปา.ใช้โดยราคาไม่สูง

(15) มีสวนสาธารณะสำหรับพักผ่อนหย่อนใจและออกกำลังกาย

(16) มีสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรทางทะเลและบนบกอย่างอุดมสมบูรณ์ ธรรมชาติบริสุทธิ์

(17) ชุมชนมีความสงบสุข ปลอดภัย ปลอดยาเสพย์ติด

6.1.9ทิศทางการพัฒนาตนเองและแรงหนุนเสริมจากภายนอก

(1) การก่อตั้งชมรมชาวเลอูรักลาโว้ยเกาะหลีเป๊ะ

ชมรมชาวเลอูรักลาโว้ยเกาะหลีเป๊ะจัดตั้งขึ้นเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชาวเลโดยชาวเลเพื่อชาวเล โดยจัดตั้งขึ้นเมื่อเดือนมกราคม 2557 โดยมีกิจกรรมหลักๆ คือ กิจกรรมการออมทรัพย์ เป็นการฝึกให้ชาวเลรู้จักการออมเงินเพื่อวางรากฐานให้ครอบครัวมีความมั่นคงทางด้านการเงิน กิจกรรมการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรม ได้แก่การจัดประเพณีลอยเรือทุกๆปี ปีละ 2 ครั้ง การสืบสานศิลปะการแสดงรองเง็งชาวเลการสืบสานการละเล่นรำมะนา

(2) การก่อตั้งชมรมเรือหางยาวเกาะหลีเป๊ะ

ชมรมเรือหางยาวเกาะหลีเป๊ะ เป็นชมรมที่ชาวเลจัดตั้งขึ้นเพื่อจัดระบบการขนส่งผู้โดยสารซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวจากเรือสปีทโบ้ทหรือเรือเฟอรี่ที่ออกจากท่าเรือปากบารามาจอดที่โป๊ะ ชาวเลจะลำเลียงผู้โดยสารด้วยเรือหางยาวลงสู่เกาะหลีเป๊ะนักท่องเที่ยวจะต้องจ่ายเงินคนละ 50 บาท โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระจายรายได้สู่ชุมชน รักษาทรัพยากรชายฝั่ง และรักษาอัตลักษณ์ของชาวเลแต่ปัจจุบันกลุ่มนี้ก็มีปัญหาไม่มีสภาพคล่องในการบริหารจัดการเนื่องจากมีปัญหาระหว่างชาวเลและกลุ่มผู้ประกอบการเดินเรือที่ๆม่ลงตัว

(3) การส่งเสริมให้บุตรหลานชาวอูรักลาโว้ยได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

ถึงแม้ชาวอูรักลาโว้ยเกาะหลีเป๊ะจะมีข้อจำกัดในการเดินทางไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น แต่ก็ยังมีความพยายามที่จะส่งเสริมให้บุตรหลานได้ศึกษาต่อเพื่อหวังจะได้กลับมาพัฒนาชุมชนในอนาคต ปัจจุบันมีเด็กอูรักลาโว้ยกำลังศึกษาในแผ่นดินใหญ่ระดับมัธยมศึกษาจำนวน 8 คน ระดับปวส.และปวช.จำนวน 3 คน ระดับปริญญาตรีจำนวน 5 คน ระดับปริญญาโทจำนวน 1 คน และมีชาวอูรักลาโว้ยที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีแล้วจำนวน 5 คน

(4) การก่อตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การพยายามที่จะพัฒนาตัวเองเมื่อพื้นที่เกาะหลีเป๊ะถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงโด่งดังสร้างรายได้ให้ประเทศอย่างมาก แต่ในทางกลับกันชาวเลได้รับรายได้น้อยลงและนับวันก็จะยิ่งถูกเบียดเบียน ชาวอูรักลาโว้ยจึงจับมือกันสร้างกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนสังกัดสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสตูลและรวมกลุ่มกับกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนกับชุมชนอื่นในจังหวัดสตูลเพื่อพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในเชิงวิถีชีวิตชาวเลและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แต่ปัจจุบันกลุ่มนี้ยังไม่สามารถแข่งขันกับตลาดท่องเที่ยวหลักได้ เนื่องจากว่ายังขาดปัจจัยสนับสนุนหลายอย่างได้แก่ งบประมาณ ความรู้การบริหารจัดการ เป็นต้น และชุมชนส่วนใหญ่ยังต้องพึ่งพิงการท่องเที่ยวกระแสหลักซึ่งมีรายได้ที่แน่นอน

(5) การเข้าร่วมกระบวนการแก้ปัญหาโดยการสร้างเครือข่ายชาวเล

ชาวอูรักลาโว้ยเกาะหลีเป๊ะได้ร่วมกันสร้างเครือข่ายชาวเลขึ้นโดยมีชาติพันธุ์มอแกน มอแกลน และอูรักลาโว้ยที่อาศัยใน 5 จังหวัดติดทะเลอันดามัน ได้แก่ พังงา ภูเก็ต กระบี่ ระนอง และสตูล ซึ่งโดยส่วนใหญ่มีผลกระทบด้านนโยบายการท่องเที่ยว และการประกาศเขตอนุรักษ์ โดยการร่วมผลักดันให้มีมติครม.ฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเลขึ้นใน 2มิถุนายน 2553

จากนั้นมาก็พยายามเรียกร้องให้รัฐบาลผลักดันให้หน่วยงานต่างๆ ดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จ

(6) การเข้าร่วมกระบวนการแก้ปัญหาคนจนโดยขบวนการปฏิรูปเพื่อสังคมที่เป็นธรรม หรือ คปสม

เครือข่ายชาวเลได้เข้าร่วมกับขบวนการปฏิรูปเพื่อสังคมที่เป็นธรรม ในการเรียกร้องให้รัฐบาลให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาคนจนทั่วประเทศให้ได้รับความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย

(7) การเข้าร่วมเป็นสมาชิกสภาชนเผ่าพื้นเมืองในประเทศไทย

ชาติพันธุ์ชาวเลได้ร่วมกับชนพื้นเมืองทั่วประเทศไทยในการก่อตั้งสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย เพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่ชนพื้นเมืองในประเทศ ร่วมกันผลักดันให้มี พรบ.สิทธิชนเผ่าพื้นเมืองและพรบ.เขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมพิเศษ

(8)การเข้าร่วมการแก้ไขปัญหากับมูลนิธิชุมชนไท

เครือข่ายชาวเลอยู่ภายใต้กำกับดูแลของมูลนิธิชุมชนไท ซึ่งได้รับประมาณสู่ชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งด้วยการสำรวจและสืบค้นข้อมูล และมูลนิธิชุมชนไทเป็นที่ปรึกษาในการดำเนินงานของชาวเลทั้ง 3 ชนเผ่า

(9)การเข้าร่วมการแก้ไขปัญหาเครือข่ายพีมูฟ(Pmove)

เครือข่ายชาวเลได้เข้าร่วมกับเครือข่ายพีมูฟในการเสนอปัญหาเพื่อเข้าสู่กระบวนการแก้ไขของรัฐบาลเพื่อเป็นแรงผลักดันในการแก้ไขปัญหาของชาวเล

6.1.10กระบวนการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล เกาะหลีเป๊ะ

การพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเลเกาะหลีเป๊ะต้องการผลักดันให้เกิดการประกาศเขตคุ้มครองวัฒนธรรม ดังนี้

ก. พื้นที่เพื่อการอยู่อาศัยหรือพื้นที่ตั้งของชุมชน

(1) พื้นที่อยู่อาศัยของชุมชนหมู่บ้านตูโป๊ะ มีขนาดพื้นที่10 ไร่ ซึ่งขณะนี้ประสบปัญหาเอกชนออกเอกสารสิทธิทับที่และพยายามขับไล่ สภาพชุมชนขาดการเข้าถึงการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค ทำให้เกิดสภาพชุมชนแออัดน้ำท่วมขัง และขยะเกลื่อนกลาด

(2) พื้นที่อยู่อาศัยของชุมชนหมู่บ้านปาดั๊ก มีขนาดพื้นที่10 ไร่ ซึ่งขณะนี้ประสบปัญหาเอกชนออกเอกสารสิทธิทับที่และพยายามขับ

ไล่ สภาพชุมชนขาดการเข้าถึงการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค ทำให้เกิดสภาพชุมชนแออัดน้ำท่วมขัง และขยะเกลื่อนกลาด

(3) พื้นที่อยู่อาศัยของชุมชนหมู่บ้านสิเข่ง มีขนาดพื้นที่10 ไร่ ซึ่งขณะนี้ประสบปัญหาเอกชนออกเอกสารสิทธิทับที่และพยายามขับไล่โดยการฟ้องร้องคดีทางศาล สภาพชุมชนขาดการเข้าถึงการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค ครอบครัวยากจนต้องใช้งบประมาณในการต่อสู้คดี

(4) พื้นที่อยู่อาศัยของชุมชนหมู่บ้านอูเส็น มีขนาดพื้นที่10 ไร่ ซึ่งขณะนี้ประสบปัญหาเอกชนออกเอกสารสิทธิทับที่และพยายามขับไล่โดยการฟ้องร้องคดีทางศาล สภาพชุมชนขาดการเข้าถึงการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค ครอบครัวยากจนต้องใช้งบประมาณในการต่อสู้คดี ชาวเลบางครอบครัวที่ครอบครองที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ

(5) พื้นที่อยู่อาศัยของชุมชนหมู่บ้านปาตายดายา มีขนาดพื้นที่ 100ไร่ ซึ่งขณะนี้ประสบปัญหาเอกชนออกเอกสารสิทธิทับที่และพยายามขับไล่โดยการฟ้องร้องคดีทางศาล สภาพชุมชนขาดการเข้าถึงการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค ครอบครัวยากจนต้องใช้งบประมาณในการต่อสู้คดี ชาวเลบางครอบครัวที่ครอบครองที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ

(6) พื้นที่อยู่อาศัยของชุมชนหมู่บ้านปาตายปาญัก มีขนาดพื้นที่10 ไร่ ซึ่งขณะนี้ประสบปัญหาอุทยานฟ้องขับไล่โดยการฟ้องร้องคดีทาง

ข. พื้นที่ทำมาหากิน

พื้นที่ทำมาหากินของชุมชนชาวเลเกาะหลีเป๊ะ ประกอบด้วยพื้นที่ทางบกและทางทะเล

(1) พื้นที่ทำกินทางบก ได้แก่ สวนดั้งเดิมบนเกาะหลีเป๊ะทั้งสวนปลูกข้าวไร่และพืชผักสวนครัว บางพื้นที่ก็เปลี่ยนแปลงเป็นธุรกิจครอบครัว เช่นร้านค้า รีสอร์ท แบ่งให้เช่า ซึ่งขณะนี้ประสบปัญหาไม่มีเอกสารสิทธิในที่ดิน บางพื้นที่ถูกอุทยานฟังร้องและยึดพื้นที่บางที่ถูกเอกชนฟ้องร้องและชาวเลต้องสูญเสียที่ดินทำกิน

(2) พื้นที่ทำกินทางทะเลบริเวณหมู่เกาะอาดัง-ราวี ได้แก่ แหล่งจับสัตว์ทะเลถูกผันเปลี่ยนเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทำให้ชาวเลไม่สามารถประกอบอาชีพประมงดั้งเดิมได้ ต้องออกเรือไปไกลจากฝั่งซึ่งเรือประมงชาวเลเป็นเรือหางยาวขนาดเล็กไม่สามารถออกไปไกลฝั่งได้

(3) แหล่งหากินทางชายหาด ป่าชายหาดและเส้นทางสัญจรลงทะเลเพื่อประกอบอาชีพ เจอสภาพปัญหาเอกชนเข้ายึดครองและสร้างสิ่งก่อสร้างกีดขวางการใช้สอยพื้นที่ของชาวเล

ค. พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ หรือพื้นที่ทางจิตวิญญาณ

พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์หรือพื้นที่ทางจิตวิญญาณ ของชุมชนชาวเลเกาะหลีเป๊ะประกอบด้วย

(1) บาลายและยีรัย(ศาลโต๊ะฆีรีและสุสานฝังศพ)ขนาดพื้นที่ 3 ไร่ ซึ่งขณะนี้ประสบปัญหา เอกชนออกเอกสารสิทธิทับที่ และห้ามฝังศพ มีการทำลายหลุมฝังศพบางหลุม และสร้างกำแพงกั้นไม่สามารถเข้าใช้ประโยชน์ได้ ปัจจุบันชาวเลต้องขนศพไปกับเรือหางยาววิ่งไปเกาะอาดังเพื่อแอบฝังศพในเขตอุทยาน

(2) สำนักสงฆ์ดั้งเดิมขนาดพื้นที่1 ไร่ ขณะนี้ประสบปัญหาเอกชนออกเอกสารสิทธิทับที่และถูกกีดกันไม่ให้พระเข้าใช้ประโยชน์ตามพุทธศาสนา

(3) บ่อหินและป่าชายหาด ขนาดพื้นที่ 10ไร่ ถูกเอกชนยึดครองพื้นที่

(4) การคุ้มครองวิถีชีวิต ประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของชาวอูรักลาโว้ยปัจจุบันประสบปัญหาอคติทางชาติพันธุ์ บุคคลภายนอกไม่เคารพสิทธิและวัฒนธรรมชุมชน

เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวนี้ถูกรุกรานจากการขยายตัวของธุรกิจการท่องเที่ยวที่เติบโตอย่างไม่มีขีดจำกัด รัฐบาลมีแต่สนับสนุนนโยบายแต่ไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบที่ตามมาที่มีผลต่อชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ดังนั้นรัฐบาลควรจะจำกัดการท่องเที่ยวของประเทศให้มีเสน่ห์และมีอัตลักษณ์ของชุมชน พร้อมทั้งส่งเสริมให้ชุมชนดำเนินการธุรกิจการท่องเที่ยวด้วยตนเองได้อย่างยั่งยืน เป็นชุมชนพึ่งตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเลอูรักลาโว้ยเกาะหลีเป๊ะ เพื่อเป็นกิจกรรมที่ขับเคลื่อนคุ้มครองพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง

นอกจากการกำหนดและคุ้มครองสิทธิในพื้นที่ทั้งสามประเภทแล้วชุมชนมีแผนในการส่งเสริมด้าน.วัฒนธรรม การศึกษา การเรียนรู้ เช่นการมีหลักสูตรท้องถิ่น ศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ

ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเลชุมชนชาวเลเกาะหลีเป๊ะ เกิดผลเป็นรูปธรรม ชุมชนชาวเลเกาะหลีเป๊ะ จึงมี

แนวทางการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมเขตคุ้มครองวัฒนธรรมตามกรอบดังนี้

โดยมีแนวการดำเนินงานดังนี้

(1) จัดตั้งชมรมชาวเลอูรักลาโว้ยเกาะหลีเป๊ะและก่อตั้งคณะทำงาน

(2) เสนอพื้นที่เพื่อดำเนินการตรวจสอบก่อนการประกาศเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรม

(3) ร่างแผนการดำเนินงานกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชาวเลอูรักลาโว้ย

(4) สร้างกติกาและกฎเกณฑ์ในการดำเนินเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชาวเลอูรักลาโว้ย

(5) ดำเนินกิจกรรมตามแผนที่ร่วมกันกำหนดเป้าหมายและกติกาของชุมชนที่ยึดหลักสุจริต

6.2 ชุมชนชาวเลเกาะอาดัง

6.2.1 ข้อมูลพื้นฐานด้านประชากร

ชาวเลอูรักลาโว้ยเป็นกลุ่มคน กลุ่มแรกที่บุกเบิกเข้ามาอาศัยที่หมู่เกาะอาดัง-ราวี โดยมีการอาศัยแยกเป็นกลุ่มชุมชนเรียกชื่อชุมชนเป็นภาษาอูรักลาโว้ย ในเกาะอาดังมีทั้งหมด 2 ชุมชน มีจำนวนประชากรดังนี้

เกาะ	**ชื่อ ชุมชน**	**บ้าน**	**ครอบครัว**	**คน**	**ชาย**	**หญิง**
เกาะอาดัง (**หมายเหตุ** จำนวนประชากรไม่แน่นอนมีการโยกย้ายไปเกาะหลีเป๊ะตลอด)	1. ตือโล๊ะปูยะ	23	23	86	49	37
	2. ตือโล๊ะจืองัน	25	15	58	24	34
	รวม	**48**	**48**	192	265	71
	รวม	48	48	192	265	71

ทั้งหมด					

ภาพที่ 1 ตารางแสดงจำนวนประชากร ที่มา:เครือข่ายชาวเลอันดามัน, มูลนิธิชุมชนไท.สำรวจเมื่อพ.ศ.2563

6.2.2 ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

จากการสัมภาษณ์นางอา หาญทะเล เล่าว่าราวปีก่อนปี พ.ศ. 2440 แจ่ริซิที่เป็นเพื่อนรักกับโต๊ะฆีรีได้เดินทางร่วมกันจากเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ได้เดินทางมายังเกาะหลีเป๊ะ และแจ่ริซิได้ตั้งที่อยู่อาศัยกับภรรยาที่หาดประมงฝั่งพระอาทิตย์ตก ได้มีบุตรจำนวน 4 คน ครอบครัวของแจ่ริซิพร้อมด้วยครอบครัวอื่นๆจะไปทำสวนที่อ่าวตือโละปูยะ เกาะอาดัง มีการปลูกข้าว ปลูกพืชผักสวนครัว มะพร้าว หน่อไม้ ขนุน เป็นต้น แต่ไม่ได้สร้างบ้านอาศัยอยู่เพื่อเฝ้าสวน เป็นการทำสวนที่ไปมาหรือไปกลับจากเกาะหลีเป๊ะมายังเกาะอาดัง ตอนเช้าจะเดินทางจากเกาะหลีเป๊ะหาดประมงมายังเกาะอาดังอ่าวตือโละปูยะเพื่อมาทำสวน พอตกเย็นทำสวนเสร็จแล้วก็จะเดินทางกลับ

ภาพที่ 2 ชุมชนชาวเลตือโละปูยะ เกาะอาดังที่มาของภาพ : GeertjanPreyde

พาหนะที่ใช้ในการเดินทางของครอบครัวแจ่ริซิในการไปทำสวนที่เกาะอาดัง อ่าวตือโละปูยะ คือเรือพาย ไม่ได้มีขนาดใหญ่ ไม่มีเครื่องยนต์ ในสมัยนั้นต้องอาศัยแรงจากการพายเรือ เวลามีคลื่นลมแรง พายุเข้าหรือมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ต้องงดเว้นช่วงในการไปดูแลสวนที่ตือโละปูยะ เพราะเหตุนี้จึงทำให้แจ่ริซิได้เริ่มคิดวิธีแก้ปัญหาในการดูแลสวนที่อ่าวตือโละปูยะ นั้นคือการสร้างที่อยู่อาศัยชั่วคราวเพื่อแก้ไขปัญหา ทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนร่องมรสุมจะมีการเปลี่ยนที่อยู่อาศัย เช่นถ้าเป็นร่องมรสุมตะวันออกในช่วงเดือนพฤศจิกายน ถึง เมษายน ครอบครัวของแจ่ริซิจะอาศัยอยู่บนเกาะหลีเป๊ะ เพื่อช่วงนี้เป็นร่องมรสุมตะวันออก เพราะที่หาดประมงจะไม่โดนลมมากนัก เป็นที่หลบลมพายุได้ดี แต่พอช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนตุลาคม แจ่ริซิจะอาศัยอยู่ชั่วคราวที่เกาะอาดังอ่าวตือโละปูยะ เพราะต้องไปดูแลสวน และเป็นลมทิศทางลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ จุดนั้นจะหลบลมได้ดี และสะดวกในการดูแลสวน

ภาพที่ 3 ชุมชนชาวเลตือโละจืองัน เกาะอาดัง ที่มาของภาพ : GeertjanPreydeภาพ

ต่อมาลูกสาวคนโตของแจ่ริซิ ที่ชื่อมีแนะได้แต่งงานกับมีเซน ซึ่งมีเซนเป็นชาวเลเกาะลันตาที่เดินมามาพบรักกับมีแนะ แต่งงานจนมีลูกสาวชื่อนางอาซึ่งเป็นหลานของแจ่ริซิ และโต๊ะฆีรีมีลูกสาวชื่อนางเตะ และนางเตะได้มีลูกชายชื่อลำสา หลานของแจ่ริซิ (นางอา) กับหลานของโต๊ะฆีรี (ลำสา) ได้แต่งงานกัน จากนั้นแจ่ริซิได้ชักชวนโต๊ะฆีรีเพื่อนรักมาทำสวนทำไร่ที่เกาะอาดังด้วยกัน แต่จะทำการคนละอ่าว นั้นคือจุดเริ่มต้นของการทำสวนบนเกาะอาดัง อ่าวตือโละจืองั้น โดยอ่าวตือโละปูยะจะเป็นครอบครัวของแจ่ริซิและอ่าวตือโละจืองันเป็นของครอบครัวโต๊ะฆีรี ครอบครัวของโต๊ะฆีรียังคงเดินทางไปมาเกาะหลีเป๊ะไม่ได้มีการตั้งถิ่นฐานชั่วคราว เหมือนกับครอบครัวของแจ่ริซิ จากนั้นเมื่อเวลาผ่านไป 15 ปี จาริซิได้เป็นหนี้สินค่าข้าวสารของแป๊ะเล็งไม่มีจ่าย จึงทำให้แป๊ะเล็งยึดที่ดินที่อยู่อาศัยของแจ่ริซิที่หาดประมงไป จึงทำให้ที่ดินที่เกาะหลีเป๊ะหาดประมงไม่มีที่อยู่อาศัยแล้ว จึงเป็นเหตุที่ทำให้ครอบครัวของแจ่ริซิตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยบนเกาะอาดัง อ่าวตือโละปูยะอย่างถาวร

ลูกหลานของแจ่ริซิก็ได้แต่งงานมีครอบครัวและได้มีการขยายครอบครัวสร้างบ้านเพิ่มขึ้น ขยายเป็น 2 อ่าว บนเกาะอาดังอ่าวตือโละปูยะกับอ่าวตือโละจืองัน ต่อมาแจ่ริซิได้เสียชีวิตลงจากโรคชราภาพ แต่สวนที่ทำให้มีลูกหลานสืบต่อไป

ภาพที่ 4 นางอา หาญทะเล และครอบครัวอยู่อาศัยที่อ่าวตือโล๊ะจืองัน เกาะอาดังที่มาของภาพ : GeertjanPreyde

ช่วง พ.ศ. 2517 มีการประกาศเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอาดัง- ราวี ทั้งหมดพ.ศ .2518เริ่มมีการอพยพของชาวเลที่อาศัยบริเวณหมู่เกาะอาดัง –ราวีพื้นที่ต่างๆ ให้มาอาศัยอยู่บนเกาะหลีเป๊ะ ผลกระทบต่อชาวเลหลังจากมีการประกาศเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ชาวเลถูกขับไล่โดยเจ้าหน้าที่อุทยาน การขับไล่ชาวเลที่อาศัยอยู่ที่หลังเกาะอาดัง บริเวณเกาะราวีและเกาะตงให้อพยพย้ายมาอาศัยที่เกาะหลีเป๊ะรวมกัน สำหรับวิธีการขับไล่ นั้น บ้างใช้อาวุธสงคราม มีด ปืนขนาดใหญ่ ขมขู่สารพัดจนทำให้ชาวเลเริ่มหวาดกลัว หวาดระแวง เริ่มรู้สึกไม่ปลอดภัย มีการเริ่มออกจากที่อยู่อาศัย มาอยู่อาศัยที่เกาะหลีเป๊ะ

เมื่อชาวเลที่อาศัยอยู่บนเกาะอาดัง-ราวีได้เริ่มอพยพจนเกือบหมด เพราะความกลัวและความระแวง รู้สึกไม่ปลอดภัย แต่ยังคงมีชาวเลที่ร่วมกันต่อสู้ปกป้องที่ดินที่อยู่อาศัยกับเจ้าหน้าที่อุทยานคือบริเวณ อ่าวตือโละปูยะอ่าวตือโละจืองันของเกาะอาดัง นางอา หาญทะเล ได้เล่าถึงเหตุการณ์ในครั้งนั้น มีตนอยู่ด้วย ตอนนั้นตนอยู่ช่วงวัยรุ่น เจ้าหน้าที่อุทยานเข้ามาเกือบทุกวันหลังจาก พ.ศ. 2517 ที่มีการประกาศเขตอุทยานพื้นที่คุ้มครอง เจ้าหน้าที่ได้ทำการข่มขู่ ขับไล่ ด้วยการใช้อาวุธ ปืนและมีด ตนนั้นรู้สึกกลัวมาก แต่ ทั้ง 2 อ่าว ตือโละปูยะและตือโละจืองั้น ร่วมกันต่อสู้ด้วยกัน โดยมีแกนนำหลัก คือนางสุจิน กับนายรามี และนางลำสา กับนายสาบัน โดยวิธีการต่อสู้ในครั้งนั้น คือ การใช้เวทมนต์ คาถาอาคม ให้การสะกดจิต ให้เจ้าหน้าที่แข็งตัวและขยับตัวไม่ได้ จากนั้นชาวเลได้อาศัยจังหวะนี้ในการยึด อาวุธต่างๆจากเจ้าหน้าที่อุทยานแล้วเป็นฝ่ายขมขู่เจ้าหน้าที่ให้ออกไปจากพื้นที่นี้ และห้ามมาพื้นที่ตรงนี้อีกเลย จากนั้นเจ้าหน้าที่ก็ได้ออกจากพื้นที่ไป แต่เมื่อเวลาผ่านไป 2-3 วัน เจ้าหน้าที่ก็มาอีก ชาวเลก็ร่วมกันต่อสู้เช่นเดิม ครั้งแล้วครั้งเล่า จนสุดท้ายชาวเลทั้ง 2 อ่าวที่เกาะอาดัง คืออ่าวตือโละปูยะและอ่าวตือโละจืองั้น สามารถที่จะอาศัยอยู่ได้ในพื้นที่นี้ ได้จนถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 5ลักษณะการเป็นอยู่ของชาวเล เกาะอาดัง ที่มาของภาพ : GeertjanPreyde

ในราวปี พ.ศ.2520 ชาวเลสูญเสียอ่าวปะเหลียน(ตือโล๊ะปรือยัด) ให้กับอุทยาน เนื่องจากชาวเลที่ต่อสู้กันมาได้เสียชีวิตไร้ผู้นำสานต่อ หลังจากที่ได้มีการประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองทางอุทยานแห่งชาติ เจ้าหน้าที่อุทยานได้ขับไล่ชาวเลที่อาศัยอยู่ตามพื้นที่หมู่เกาะอาดัง – ราวี จะมีชาวเล 2 คนที่อาศัยอยู่ที่อ่าวปะเหลียน เกาะราวี ที่เป็นบุคคลสำคัญในการต่อสู้แย่งชิงที่ดินที่อยู่อาศัยนั้นคือแจ่กาโซย และปะสาบัน ต่อมา 2 ปี ทั้ง 2 คนได้เสียชีวิต ด้วยโรคชราภาพและได้ทำการฝังที่สุสานอ่าวปะเหลียน(ตือโล๊ะปรือยัด) หลังจากที่ 2 ท่านนี้เสียชีวิตไป ทำให้ อุทยานสามารถยึดพื้นที่เกาะราวี อ่าวปะเหลียนไปได้ เพราะลูกหลานชาวเลในขณะนั้นโดนกดดันจนเกรงกลัวจึงอพยบไปอยู่เกาะหลีเป๊ะ ทำให้ชาวเลสูญเสียอ่าวปะเหลียน ต่อมาอุทยานได้สร้างหน่วยปะเหลียนขึ้นและหน่วยต่างๆที่เป็นร่องรอยชุมชนดั้งเดิมของชาวเล

6.2.3หมู่บ้านเก่า

(1)หมู่บ้านเกาะดั้งเดิมชาวอูรักลาโว้ยในหมู่เกาะอาดัง ผู้ที่อาศัยอยู่บนเกาะอาดังก่อน พ.ศ. 2520

คำว่าเกาะอาดัง ในภาษาชาวเล เรียนว่า ปูเลาฮาดัก คำว่า ฮาดัก หมายถึง การส่งเสียงดัง เมื่อถึงเวลากลางคือบนยอดเขาบนเกาะอาดังจะยินเสียงดัง ลักษณะการส่งเสียง คล้ายๆ ฟ้าร้อง หรือเครื่องยนต์สตาร์ทติดอยู่ตลอดทั้งคืน พอรุ่งเช้า เสียงเล่านั้นก็หายไป แต่ปัจจุบันเสียงเล่านี้ได้ห่างหายไป ไม่ได้ยินเสียงเช่นเคยสำรับเกาะอาดังชาวเลมีความเชื่อว่า มีเรื่องราวความเป็นมาของสิ่งศักดิ์ ของสิ่งลี้ลับ ความเชื่อเจ้าที่เจ้าทางทุกสิ่งทุกอย่างเริ่มต้นที่เกาะอาดัง

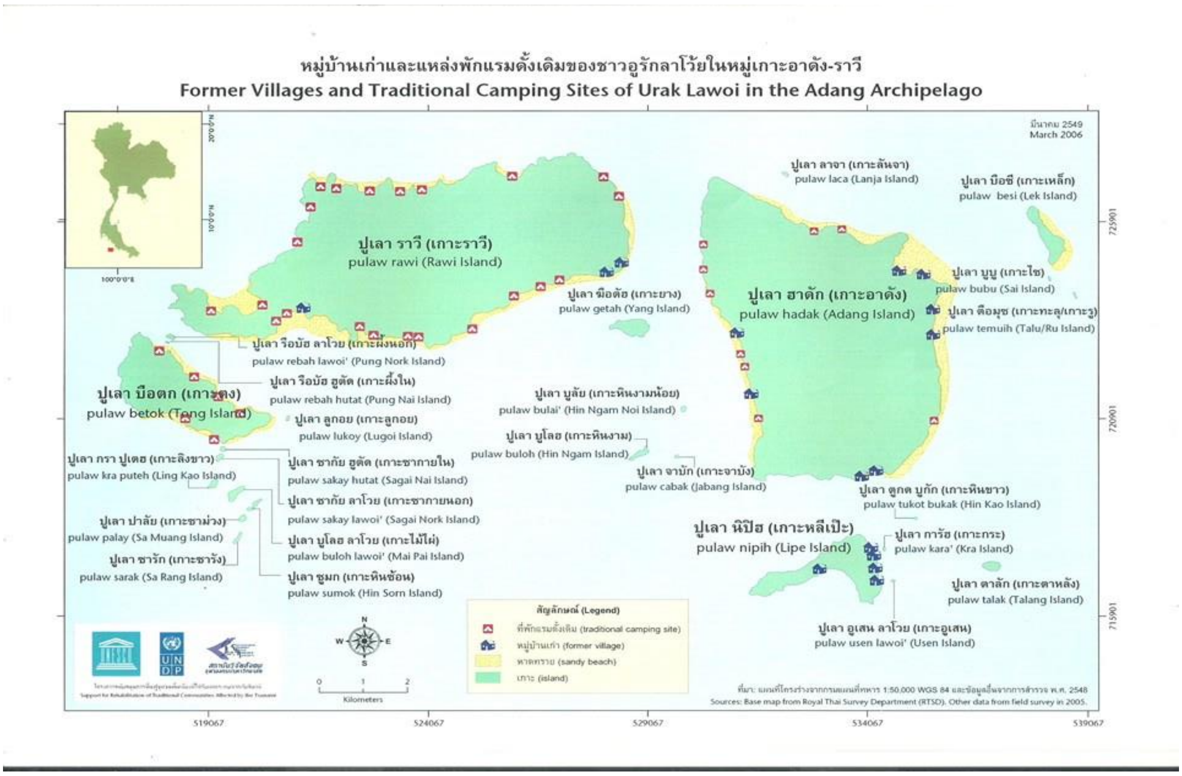

ภาพที่ 6แผนที่หมู่เกาะต่างๆในเขตหมู่เกาะอาดัง-ราวี :ที่มาโครงการฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชนในพื้นที่ประสบภัยสึนามิในประเทศไทยโดยการสนับสนุนจากองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งองค์การสหประชาชาติ (UNESCO)องค์การพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) และสถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (CUSRI)

ตารางแสดงหมู่บ้านเก่าและแหล่งพักแรมดั้งเดิมของชาวเลบนเกาะอาดัง

ลำดับที่	**ชือหมู่บ้านเก่าและบุคคลที่อาศัย**	**สภาพแวดล้อมและการตังชือ**	**สภาพปัจจุบัน**
1.	ปาตัยยือรู บุคคลที่เกี่ยวข้อง 1. ฉิม	เป็นอ่าวทีมีต้นสนใหญ่เป็นจำนวนมาก ต้นสนเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ สำหรับเมล็ดต้นสนลอยมากับน้ำทะเลที่ถูกพัดมากจากอิทธิพลของมรสุมตะวันตกเฉียงใต้	เป็นทีตังหน่วยอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอาดัง-ราวี

2.	หายตือโละอาเยบือซอ บุคคลที่เกี่ยวข้อง 1. แมะเป๊ะ 2. ลูติ 3. บาบา 4. มะเหร็ม 5. เต๊ะ 6. ยือระ 7.หมาดระเย็น 8. มาเก่น 9. ซาบู หายตือโละอาเยบือซอ(ต่อ) 10.บือบู	ชาวเลเล่าให้ฟังว่าเป็นอ่าวทีมีแหล่งต้นน้ำที่มีน้ำขนาดใหญ่มีน้ำตกและน้ำคลองที่มีความเย็นสดชื่น อุดมไปด้วยแร่ธาตุ สภาพแวดล้อมอุดมสมบูรณ์ มีสัตว์ต่างๆ เช่น หมูป่า ลิง กระรอก เป็นต้น มีน้ำโตกชื่อว่า น้ำตกโจรสลัด เชื่อกันว่าเป็นที่สังเกตการและที่พักอาศัยของโจรสลัด	เป็นทีตังหน่วยอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอาดัง-ราวี และ เป็นแหล่งน้ำสำคัญสำหรับการอุปโภคสำหรับหน่วยอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอาดัง-ราวี
3.	หายตือโละอาเยดือมิ บุคคลที่เกี่ยวข้อง 1. โต๊ะสะหมัน 2. รีซิ 3. รีบ๊ะ 4.แหงน 5.มะหาดี	อ่านนำเล็ก ทีมีต้นนำ ขนาดเล็กแต่อยู่บริเวณใกล้ๆ กับอ่าวน้ำใหญ่	ปัจจุบันเป็นสุสาน
4.	หาดตือโละนีปะดือมิ บุคคลที่เกี่ยวข้อง 1. ละไบ	นีปะ ภาษาชาวเล สำหรับภาษาไทย คือ ต้นจาก ให้แหล่งน้ำคลองที่ หาดตือโละนีปะ ดือมิและหาดตือโละนีปะ บือซอรอบๆคลองน้ำจืดจะมีต้นจากและบรอเวณใกล้ๆนั้นก็ยังมีต้นจากเป็นจำนวนมากเป็นต้นจากที่เกิดขึ้นเองตาม	ชุมชนโดนอุทยานขับไล่
5.	หาดตือโละนีปะบือซอ บุคคลที่เกี่ยวข้อง 1. ซาหน		

	2. หะหรน 3. มะรม 4. ดังแมน	ธรรมชาติ ไม่ได้มีใครไปปลูกไว้ ชาวเลจะชอบกินลูกจากแทนผลไม้ในแต่ละวัน เพราะกินอะไรก็ได้ที่มีในท้องถิ่นหรือในพื้นที่ เท่าที่จะหามาได้	
6.	หาดตือโละ ลีเละ บุคคลที่เกี่ยวข้อง 1. เพียน	บางคนเล่าว่า หาดตือโละ ลีเละ เป็นชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง บางคนเล่าว่า คำว่า ลีเละ หมายความว่า ร่องน้ำคลองที่มีทางไหลของน้ำสู่ทะเล ชื่อภาษาไทย เรียกว่า อ่าวตะเพียน ตั้งชื่อตามคนที่อาศัยหรือบุกเบิกที่นั้น ชื่อ นายตะเพียน ที่อาศัยและสร้างบ้านที่อ่าวตะเพียน ทำ สวนปลูกต้นมะพร้าว ต่อมาเมื่อเวลาผ่านไปนายตะเพียนได้ย้ายกลับไปอยู่ในจังหวัดสตูล ปัจจุบันคงเหลือแต่เสาบ้าน ที่ทำจากไม้ตะเคียน	ชุมชนถูกอุทยานขับไล่และปัจจุบันเป็นแหล่งท่องเที่ยว
7.	หาดตือโละ บาคู บุคคลที่เกี่ยวข้อง 1. รวย 2. อูแทง	บางคนเล่าว่า เป็นชือต้นไม้ชนิดหนึ่ง คล้ายต้นหูกวาง ผลมีลักษณะกลมๆ เมื่อผลสุกแล้วจะมีสีแดง มีเมล็ดที่ทานได้ ปัจจุบันหาทานได้อยากมาก นับได้ว่าใกล้สูญพันธ์ บางคนเล่าว่า คำว่า บาคู ภาษาชาวเล หมายถึงผักชนิดหนึ่งที่นิยมกินกันบริเวณปลายยอด ชื่อภาษาไทย ผักเลี้ยง ซึ่งในอดีตมีจำนวนมากบริเวณหาดตือโละ บาคูชาวเลนิยมนำมาประกอบอาหารเลิศรส	ชุมชนถูกอุทยานขับไล่

		ได้แก่ผัด เกลือ และต้มกะทิ แต่ปัจจุบันเหลือน้อยมาก หาทานได้อยาก	
8.	หาดตือโละจืองัน บุคคลที่เกี่ยวข้อง 1. กาสา 2. มะเม 3. แบรอ 4. บีด๊ะ 5. ลาเต็ม 6. โต๊ะมะยม 7.อา 8.ซาบัน	คำว่า จืองัน ในภาษาชาวเล หมายถึง ต้นตะเคียน อ่าวแห่งนี้มีตนตะเคียนเป็นจำนวนมาก และมีขนาดที่ใหญ่ โดยเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เพราะที่นั้น พื้นที่ใกล้ชายฝั่งเป็นพื้นที่ราบ ที่ติดกับทะเล ยาวประมาณ 15-18 เมตร หลังจากนั้นก็เป็นเนินเขาที่มีแหล่งต้นน้ำที่สำคัญในการดำรงชีวิตของชาวเลที่อาศัยอยู่ที่นั้น มีความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้และสัตว์ป่า อาทิเช่น หมูป่า กระรอก กระจง นกเงือก ไก่ป่า เป็นต้น อย่างไรก็ตาม คำว่า ต้นตะเคียน ชาวเลมีความเชื่อว่าต้นเหล่านนี้ล้วนเป็นต้นไม้ที่มีเจ้าเขาเจ้าของ ซึ่งเจ้าของของต้นตะเคียนแต่ละต้น ไม่ใช้มนุษย์ หรือสิ่งมีชีวิตอื่นใดเลย คือสิ่งลีลับ สิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นด้วยตาเปล่า แต่มี	ชุมชนอาศัยอยู่จนปัจจุบัน

		ความเชือกันมานาน บ้างครั้งบางเวลา บรรยากาศรู้สึกเงียบเหงา โดดเดี่ยว วังเวง พิลึก ความเชื่อถือชาวเล คือ การนับถือบรรพบุรุษชาวเล ได้มีการสืบถ่ายความเชื่อ จากรุ่นสู่รุ่น เมื่อเวลาผ่านไป ต้นตะเคียนก็ได้เริ่มลดน้อยลง เพราะมีคนเข้าไปอาศัยอยู่ในอ่าวจืองัน จำนวนเพิ่มขึ้นจากในอดีต จึงทำให้ได้มีการสร้างที่อยู่อาศัย โดยใช้ต้นตะเคียนทำเสาบ้านเพราะมีความเชื่อว่าต้นตะเคียนจะมีสิ่งศักดิ์อาศัยอยู่ และถ้ามีอยู่ในบ้าน ก็จะช่วยปกปักรักษา คุ้มครอง ภัยอันตรายทั้งปวง ทำให้มีความสุขเมื่อได้อาศัยอยู่ในบ้านหลังนี้ สำหรับบรรยากาศที่ชาวเลได้เคยสัมผัสความรู้สึกในอดีตของต้นตะเคียนได้ค่อยๆ เริ่มจางหายไปที่ละน้อย ชาวเลบางคนเชื่อว่า สิ่งศักดิ์สิทธิได้ย้ายที่อยู่ที่สถิต เพราะไม่ชอบอาศัยกับสิ่งมีชีวิตที่เป็นหมู่มาก ชาวเลบางคนเชื่อว่าเมื่อกาลเวลาผ่านไป สิ่งศักดิ์เหล่านี้จะไปกับกาลเวลา	
9	หาดตือโละ ปูยะ บุคคลที่เกี่ยวข้อง 1. นางเต๊ะ 2. สุจิน 3. สมวจี	คำว่า ปูยะ ภาษาชาวเล หมายถึง ต้นไม้ชนิดหนึ่งที่มีชื่อเรียนภาษาชาวเลว่า ปูยะ เป็นต้นไม้เป็นไม้ยืนต้น ผลของปูยะ มีลักษณะผลขนาด	ชุมชนอาศัยอยู่จนปัจจุบัน

	4. ดานี 5. รอบี 6. ราบี 7. ซาหด 8. ซีนนา 9.กาเส็ม 10. ฮาลุย 11. มะ 12. กิมตู้ 13. โต๊ะมะยม	ค่อนข้างใหญ่ ลักษณะภายนอกของผล มีหนามอ่อนนิ่ม คล้ายลูกสาเก คล้ายขนุน แต่เนื้อข้างในคล้ายจำปะดะมีมีรสชาติ เปรี้ยวหวานทานแล้วชื่นใจ ในอดีตต้น ปูยะ จำนวนมากใน หาดตือโละปูยยะ แต่ปัจจุบันไม่มีแล้ว แต่ไม่แน่ใจว่าสูญพันธ์หรือไม่อย่างไร	

(2) หมู่บ้านเก่าดั้งเดิมชาวอูรักลาโว้ย ผู้ที่อาศัยอยู่บนเกาะราวีก่อน พ.ศ. 2520คำว่าราวี เพี้ยนมากจากภาษาชาวเลที่ว่า “ฮูวี” ที่แปลว่าไม้หวาย เป็นเกาะที่มีจำนวนไม้หวายเยอะจำนวนมาก ไม้หวายมีอิทธิพลในการดำเนินชีวิตของชาวเลมาก นอกจากการนำเอาไม้หวายมาทำลอบดักปลาหรือที่เรียกในภาษาชาวเลยว่า บูบู เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการประกอบอาชีพประมงที่สำคัญมาก เพราะเปรียบเสมือนตะกร้าขนาดใหญ่ที่ใช้ตักปลาให้ได้จำนวนมากเมื่อเปรียบเทียบกับการตกปลาหรือตกเบ็ด นอกจากนี้ในอดีตนิยมนำเปลือกของไม้หวาย นำมาลอกเป็นแผ่นบาง เส้นขนาดกลาง เพื่อที่จะทำเป็นเชือกไว้สำหรับในการมัดผูก ยึด ใบจากที่จะทำเป็นหลังคามุงจาก เพราะในอดีตถือได้ว่าไม่มีเชือก เลยต้องภูมิปัญญาท้องถิ่น เมื่อเวลาผ่านไป ชาวเลได้เปลี่ยนแปลงลักษณะการสร้างที่อยู่อาศัย โครงสร้าง วัสดุอุปกรณ์ ในการสร้างบ้าน มีเป็นไม้กระดาน สังกะสี ยกพื้นสูง จึงทำให้เราไม่สามารถหาชมการสร้างบ้านที่อยู่อาศัยจากเชือกหวาย ใบจาก ได้อีกเลย แต่สำหรับการทำลอบดักปลาหรือที่เรียกในภาษาชาวเลยว่า บูบู้ เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการประกอบอาชีพประมงที่สำคัญและยังคงอยู่ถึงปัจจุบัน

ตารางแสดงหมู่บ้านเก่าและแหล่งพักแรมดั้งเดิมของชาวเลบนเกาะราวี

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้านเก่าและบุคคลที่อาศัย	สภาพแวดล้อมและการตั้งชื่อ	สภาพปัจจุบัน
1.	ปาตัยปาญักหรือ ปาตัยตาปอ บุคคลที่เกี่ยวข้อง 1.ยักดิน	คำว่า ตาปอ เป็นลักษณะของการยืนออกของหาดทรายที่มีลักษณะการโค้ง ของชายหาด ปัจจุบันยังคงเห็นเป็นลักษณะโค้งของหาดทราย และมีลักษณะหาดทรายยาว	อุทยานตั้งเป็นหน่วยหาดทรายขาว เป็นแหล่งท่องเที่ยว
2.	ปาตัยปาญัก สมชาย บุคลที่เกี่ยวข้อง 1. สุฮัน	อ่าวนี้ได้ตั้งชื่อตามชื่อของบุคคลที่อาศัยอยู่ในอ่าวแห่งนี้ บางคนเล่าว่าสมชายเป็นคนภาคอีสาน บางคนเล่าว่าเป็นคนจังหวัดสงขลา	ตั้งเป็นหน่วยอุทยานแต่ปัจจุบันถูกทิ้งร้าง
3.	ตือโละบีโดะ บุคคลที่เกี่ยวของ 1. สะเรน	คำว่า บีโดะ ภาษาชาวเลหมายถึงการอยู่อาศัย หรือการตั้งถิ่นฐาน	ไม่มีชุมชนและอุทยานอยู่
4.	ตือโละปรึยัด บุคคลที่เกี่ยวข้อง 1. สุหีม 2. ลานา 3. มะเย 4. อาหรน 5. รียะ 6. รึยะ	เป็นชุมชนดังเดิมในอดีตมีการใช้สอยพื้นที่และมีสุสานฝั่งศพชาวเล	อุทยานตั้งหน่วยปะเหลียน

6.2.4 ประวัติการโยกย้ายชาวเล

(1)ครอบครัวนายลาเต็มและรูติฮ์ ย้ายมาจากอ่าวตือโล๊ะจืองัน

1.ครอบครัวนายลาเต็มและรูติฮ์ย้ายมาอยู่หน้าหาดหน้าข้างโรงเรียนบ้านเกาะอาดังสวนโต๊ะฆีรี น้ำทะเลกัดเซาะทรายก็เลยย้ายไปอยู่ที่เกาะกลาง

2. มีนา ยังไม่มีครอบครัวพ.ศ. 2504

3. กล้าหาญ (ยังเด็ก)

4. จันทา (ยังเด็ก)

5. อเนกพล (ยังเด็ก)

กำนันจงให้ย้ายมาเพื่อพาลูกหลานมาเข้าโรงเรียนบ้านเกาะอาดัง ประกอบกับยุคด้วยยุคนั้น อุทยานต้อนชาวบ้านให้ย้ายออกด้วย นางมีนาอายุ 12 ปี พอดีช่วงอุทยานกำลังจะออกประกาศ

(2)ครอบครัวแดอีดและยิ้ม (ที่ดินนายลานาและแมะยะ)

นายยิ้มและแดอีดเป็นผู้บุกเบิกที่ดินที่เกาะราวี สร้างบ้านอาศัยกับลูก 7 คน

1.นายเล้า หาญทะเล (เสียชีวิต)

2. นางลอย หาญทะเล (อยู่เกาะภูเก็ต)

3. นางอุบล หาญทะเล (เสียชีวิต)

4. นางสาวแสงดาว หาญทะเล

5. นางสาวยินดี หาญทะเล

6. นายสีหนาด หาญทะเล

7. นายสุเทพ หาญทะเล

ถูกเจ้าหน้าอุทยานขับไล่ให้ออกจากพื้นที่ จากนั้นแล้วมาอยู่ที่หมู่บ้านตูโป๊ะหลังโรงเรียนบ้านเกาะอาดัง สวนโต๊ะฆีรี ต่อมาก็ย้ายไปอีกจุดหนึ่ง

(3)ครอบครัวของนางแหมะหยี หาญทะเล และรูเต็ม หาญทะเล (ที่ดินนายลานาและแมะยะ)นางแหมะหยีหาญทะเล และรูเต็ม หาญทะเล ได้อาศัยที่ดินที่เกาะราวี ที่เป็นที่ดินของนายลานาและแมะยะ สร้างบ้านอาศัยกับลูก 7 คน

1. แมะกิ่ง หาญทะเล

2. นายดีเหว้น ทะเลลึก

3. นายดังหมี ทะเลลึก

4. นางสาวสุพิศ หาญทะเล

5. นางสาวดวงเดือน หาญทะเล

6. พิมพา หาญทะเล (เกิดที่เกาะหลีเป๊ะ)

7. ดวงนภา หาญทะเล (เกิดทีเกาะหลีเป๊ะ)

ถูกเจ้าหน้าอุทยานขับไล่ให้ออกจากพื้นที่จากนั้นครอบได้ย้ายมาสร้างบ้านที่บริเวณหน้าหาดใกล้อนามัย สวนโต๊ะฆีรี ต่อมาครอบครัวของนางแหมะหยี หาญทะเล และรูเต็ม หาญทะเล ได้ถูกลูกหลานของนางดาราขับไล่ ย้ายไปสร้างบ้านหลังโรงเรียน

(4)ครอบครัวนางซิ้ม ต่วนมณี และนายอำนวย ต่วนมณี

ครอบครัวของนางซิ้มอาศัยอยู่ที่แหลมสน (เจาะญี่ปุ่น) อยู่กับบุตรรวมทั้งครอบครัว 6 และลูกสะใภ้ 1 คน

1. นายสิงห์ ต่วนมณีและภรรยาชื่อ สุทิศ สิริฮัน
2. นางสาวชูศรี หาญทะเล เกิด พ.ศ. 2514 ยังเล็กอยู่ถูกย้ายมา
3. นางอำพัน ต่วนมณี
4. นางมุก ต่วนมณี

อุทยานขับไล่ให้ออกจากพื้นที่ แล้วมาสร้างบ้านที่หน้าโรงเรียนบ้านเกาะอาดัง ต่อมาย้ายไปอยู่ที่อูเส็น

(5) ครอบครัวของนายกาสา+ มีละ + ชะม้อย ได้บุกเบิกสร้างบ้านและทำสวนอาศัยอยู่ด้วยกัน รวมทั้งหมด

1. นอมะ หาญทะเล
2. นายสวัส หาญทะเล ได้แต่งงานกับ นางซีด๊ะ ยาดำ
3. ไม่ทราบชื่อ
4. นางสมศรี หาญทะเล
5. นางสาวหวานตา หาญทะเล
6. นางสาวสวัสดี หาญทะเล
7. นายมีชัย หาญทะเล
8. นายสุธี หาญทะเล
9. นางปิง (ลูกเลี้ยง)

(6)ครอบครัวนายอูแทง สะอ๊ะ และติ้ว (เกาะอาดัง)

ครอบครัวนายอูแทง บุกเบิกสร้างบ้านอาศัยอยู่ที่เกาะอาดังมีบุตร 8 คน

1. นางสายใจ หาญทะเล
2. นายเลิศลิตร หาญทะเล (สูญหาย)
3. นายสมิง หาญทะเล
4. นางประภา หาญทะเล

5. นางสาวประทิน หาญทะเล
6. นางสาวประภากมล หาญทะเล
7. นางสาววิภา หาญทะเล
8. นางสาววิภาวดี หาญทะเล
9. นายสมานมิตร หาญทะเล

(7) ครอบครัวดาหลีและยือระ (อ่าวโละน้ำ เกาะอาดัง)

ดาหลีและยือระ ได้ทำสวนที่เกาะหลีเป๊ะแล้วไปทำสวนที่อ่าวโละน้ำมีบุตรตอนอยู่ด้วยกันที่โละน้ำ 4 คน

1. นายบาโหรม หาญทะเล (เสียชีวิต)
2. นางสุทิน หาญทะเล (เสียชีวิตที่ภูเก็ต)
3. นางสาวหลงดี หาญทะเล
4. นางสาวแสะหวา หาญทะเล

ต่อมาดาหลีได้เสียชีวิต ยือระจึงพาลูกมาอยู่ที่เกาะหลีเป๊ะ เพื่อให้ลูกได้เข้าโรงเรียน หลังจากนั้นยือระได้แต่งงานใหม่กับนายรุน สุวรรณขาว จึงได้ไปทำสวนที่โล๊ะเลียน ขณะนั้นมีบุตรอาศัยอยู่ที่โล๊ะเลียนด้วยกันดังนี้

1. นายบาโหรม หาญทะเล (เสียชีวิต)
2. นางสาวหลงดี หาญทะเล
3. นางสาวแสะหวา หาญทะเล
4. นายเจมส์ สันกาบู (เกิดที่เกาะหลีเป๊ะไม่ได้อยู่ในช่วงที่ย้าย)

แล้ว ยือระพาลูกมาอยู่เกาะหลีเป๊ะ นายรุนกลับไปสงขลา ส่วนหลงดีก็แต่งงานกับสุหิม ก็กลับไปอยู่ที่โล๊ะเลียนเพื่อดูแลสวนของแม่แทนพร้อมกับบุกเบิกสร้างสวนของตนเองกับสามีชื่อสุหิม ขณะนั้นได้สร้างบ้านอาศัยมีลูกดังนี้

1. โด่ง อายุ 15 วันเสียชีวิต
2. นางสาววรรณา
3. นางสาวสุภาพ

แล้วได้มีเจ้าหน้าที่อุทยานชื่อ ชิน ดอก ได้ขับไล่ออกจากพื้นที่ จึงย้ายออกมาไม่กล้าเข้าไปในพื้นที่

(8) ครอบครัวซาบูและมียะ (อ่าวโละน้ำ เกาะอาดัง)

สาบูและมียะ ได้ทำสวนที่เกาะหลีเป๊ะแล้วได้ไปทำสวนที่โล๊ะน้ำ เกาะอาดังโดยมีบุตรด้วยกัน 7 คน ที่อาศัยอยู่ด้วยกันและได้มีการสร้างกระท่อมที่โล๊ะน้ำ

1. มีนนะ (อยู่เกาะบูโหลน)
2. อารี (เสียชีวิต)
3. เสาะนะหรือสมศรี (อยู่เกาะบูโหลน)
4. แสะตี (อยู่สะปำ จังหวัดภูเก็ต)
5. แสะปัน หรือเจ๊ะปัน (เสียชีวิต)
6. ชยน (เสียชีวิต)
7. สมคิด (เสียชีวิต)

อุทยานยังคงไม่มาไล่ ส่วนซาบูและมียะก็ยังคนทำสวนไปมาที่เกาะหลีเป๊ะและเกาะอาดัง จากนั้นต่อมาอุทยานห้ามเข้าทำสวนและใช้ประโยชน์พื้นที่ได้ ครอบครัวของซาบูและมียะได้ทำสวนที่เดียว คือที่เกาะหลีเป๊ะ

(9)ครอบครัวนายอารนและห่อนะ (โล๊ะเหลียน เกาะราวี และอ่าวเรือใบเกาะอาดัง)

นายอาหรนและห่อนะได้อาศัยอยู่เละสร้างบ้านใกล้สวนโต๊ะฆีรี และไปบุกเบิกทำสวนที่ปาตายดายา ต่อมาได้บุกเบิกทำสวนที่ตือโล๊ะปรือยัด เกาะราวี และอ่าวลือโล๊ะนีปะ เกาะอาดัง มีบุตรอาศัยด้วยกัน 5 คน

1. อีนิว
2. อูยัก
3. แสะหนา
4. ตียะ
5. ละออ

แสะหนาได้แต่งงานกับซาหน ได้บุกเบิกทำสวนด้วยกันที่อ่าวเรือใบ มีบุตรที่อาศัยอยู่ด้วยกัน 6 คน ต่อมาซาหนเสียชีวิตที่อ่าวเรือใบ

1. สลวย
2. สิชล
3. ไวสิน

4. พิกุล
5. วิสัญชนี
6. เฉลิม

(10) ครอบครัวของสุอั้นและละออ

นายสุอั้นและละออมีเพื่อนชาวไทย ชื่อสมชายและภรรยา ไปบุกเบิกที่เกาะราวีด้วยกัน
และสร้างบ้านปลูกพืชอาศัยอยู่ตอนนั้นมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 คน

1. นายฉัตรชัย
2. นางสาวอัญธิกา
3. นายประธาน

อยู่มาประมาณ 3 ปี ก็ย้ายมาเกาะหลีเป๊ะ และสร้างบ้านแถวโต๊ะฆีรี ต่อมาแล้วก็ย้ายไปอยู่
ที่ดินของนายมะยม เมื่อจะกลับที่ราวีก็ไม่ได้แล้ว เพราะอุทยานสั่งห้าม

(11) ครอบครัวของนายบูและลูติ

นายบูและลูติ อาศัยอยู่ด้วยกันมีลูก 11 คน ได้บุกเบิกที่อ่าวโล๊ะน้ำและย้ายมาอยู่ที่หลีเป๊ะ
ก่อนอุทยานประกาศ แต่ได้ทำสวนบุกเบิกไว้แต่ต้องจำนองให้นายสะอาด

1. แมะรี (เสียชีวิตที่โล๊ะน้ำเกาะอาดัง)
2. สุเอ็น
3.ชะบา
4. เจ๊ะมะ(เกิดตอนย้ายมาหลีเป๊ะ)
5. วันชัย
6. สุทิศ
7. ประภา
8. ยอต(เสียชีวิต)
9. ซาโงย หรือสนั่น
10. ประคำ(เสียชีวิต)
11. เคน

(12) ที่ดินนายมะเยและม๊ะ

นางหานาและมะเยบุตรหานาได้ทำสวนอยู่ที่หลังเกาะหรือหาดพัทยา ขณะที่สร้างบ้าน

แถวบ้านฆีรีแล้วก็ได้ไปทำสวนที่เกาะราวี โล๊ะปรือยัดอาศัยอยู่ด้วยกัน 4 คน และเดินทางไปมาเพื่อดูแลสวน ต่อมาหานาได้เสียชีวิต มีมะเม

1. จารี(เสียชีวิตและได้ฝังศพที่เกาะราวี)
2. หานา
3. มะเย
4. ม๊ะ (เสียชีวิตและได้ฝังศพที่เกาะราวี)

ที่ฝังศพที่โล๊ะปรือยัด

1. ลานา
2. ม๊ะ
3. จารีสามีของหานา
4. ยายของดวงเดือน
5.และศพของเด็ก อีก 3 คน

ต่อมาเจ้าที่อุทยาน ชื่อ ดอก ชิน ก็มาขับไล่ นายมะเยให้ออกจากพื้นที่

6.2.5แหล่งพักแรมดั้งเดิม (บาฆัด)

ชาวอูรักลาโว้ยตั้งบ้านเรือนอยู่ริมหาด ทำมาหากินโดยการทำประมง ในช่วงฤดูแล้งก็เดินทางโดยเรือไปทำมาหากินตามบริเวณเกาะอาดังและเกาะราวี ที่มีหาดหรือมีอ่าวที่เป็นจุดหลบลมและมีแหล่งน้ำจืด โดยตั้งพักพิงชั่วคราวหรือที่เรียกว่า “บาฆัด”พื้นที่รอบบาฆัดมักจะมีการเพาะปลูกผลไม้ เช่น มะพร้าว หมาก มะม่วง มะขาว ฯลฯ สำหรับบริเวณเกาะที่ใช้ในการบาฆัด ได้แก่ เกาะอาดังและเกาะราวีมีอ่าวและหาดดังต่อไปนี้

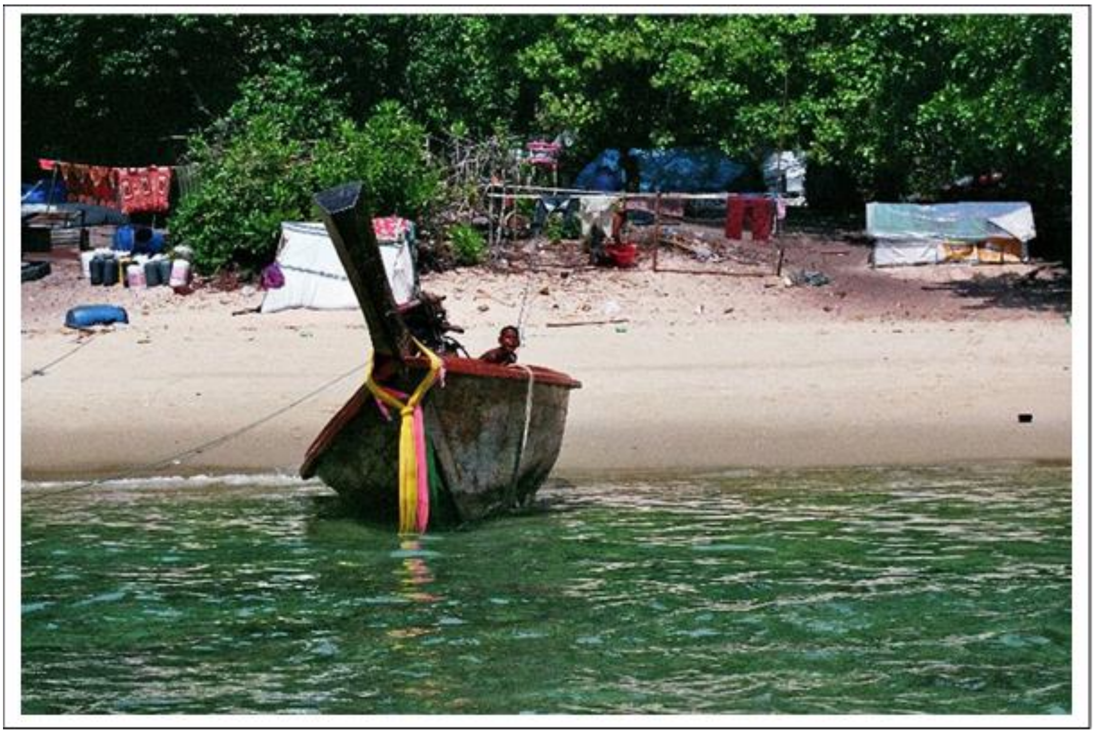

ภาพที่ 7 วิถีชีวิตการพักแรม “บาฆัด” ของชาวเลหมู่เกาะอาดัง-ราวี ที่มาของภาพ : GeertjanPreyde

สำหรับบริเวณเกาะทีใช้ในการบาฆัด	
เกาะอาดัง(ปูเลาฮาดัก)	ความหมาย
1. ตือโละมูญ	อ่าวลูกเลือด
2.เจราะปะยูเร	ชือคนทีทีชอบบาฆัด ชือ ปะยูเร
3.ปาตัยปารัก	ได้มีการพบเจอ ขวาน
4.ปาตัยลีมานูเนก/ปาตัยลีมาดูวา	หาด 2
5.ปาตัยลีมาตีฆา	หาด 3
6.ปาตัยลีมาฮูโญก/ปาตัยลีมาบาตู/ปาตัยลีมาลีมา	หาด 5
7. ตือโละลาจาบือซอ	หาดทีมีหินทีมีลักษณะประดับด้วยเศษแก้วที่แตก วิบวับๆ มีความ
8. ตือโละลาจาดือมิ	

	วาวและส่งแสงประกายเมือกระทบกับแสงแดดที่ส่อง

สำหรับบริเวณเกาะทีใช้ในการบาฆัด	
เกาะราวี (ปูเลาราวี)	**ความหมาย**
1. ปาตัยบูโตด	มีต้นจิกทะเลจำนวนมาก
2.ปาตัยบูโลฮ	มีต้นไผ่ทีเป็นจำนวนมาก
3.ตือโละอาเยราญา	มีคนเล่าว่า มีกินรี ลงมาอาบนำคลองทีอ่าวราชา เมื่อชาวเลพบเห็นได้เกิดความคิดว่าอาจจะเป็นราชา เลยได้ตั้งชื่อ ว่า อ่าว ราชา
4.ตือโละบาติก	อ่าวทีหาดทรายทีมีลักษณะการคดโค้ง เด้งๆ
5.ปาตัยกรียัก	กรียัก เป็นชื่อของสมุนไพรชนิดหนึง ทีมีรสชาติเปรี้ยว ซึ่งมีจำนวนมากในอ่าวนี้ ซึ่งนิยมนำมาประกอบอาหารนำมาต้มกับปลา คล้ายๆต้มส้ม มีน้ำซุปรสชาติ เปรี้ยว หอมๆ เพราะในสมัยอดีตชาวเลยังไม่มี มะขามเปียก หรือยังไม่รู้จัก
6.ตือโละบีโดะลูวอ	คำว่าบีโดะ ภาษาชาวเลหมายถึงการอาศัยอยู่หรือการตั้งถิ่นฐาน
7. ตือโละบีโดะดาลับ	ดาลับ หมายถึง ลึก หรือ อ่าวลึก
8. บาตูโกปี	อ่าวทีมีหินลักษณะสีดำ คล้ายกูปี กูปีเป็นเครื่องดื่มชนิดหนึ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวเลกลายเครื่องดื่มอาหารเช้าและอาหารว่างมันคือกาแฟชนิดหนึ่งที่นำเข้าจากประเทศมาเลเซีย มีลักษณะที่รสชาติขม สีดำ มีกากของกาแฟสีดำ ชาวเลชอบเรียกชื่อตามหาดหรือตามอ่าวตามลักษณะเด่นของอ่าวนั้นๆ

9. ปาตัยลีบัดบือซอ	ลีบัด หมายถึงปลาชนิดหนึ่ง ทีอาศัยอยู่ในน้ำคลองในปาตัยลีบัดบือซอ คือ ปลากระบอกหรือปลาลูบัน ซึ่งมีจำนวนมากในอดีต แต่ปัจจุบันยังคงเหลือน้อยและเริ่มได้อยากขึ้น
10. ตือโละตาโงะลูวอ	กำลังสืบค้นข้อมูลต่อไป
11.ตือโละตาโงะบือซอ	กำลังสืบค้นข้อมูลต่อไป
12.อาเยราฆา	คลองนำทีมีลักษณะเป็นแอ่งเหมือนตะกร้าทีมีน้ำ
13.อาเยตรือโฌด	อาเยตรือโฌด หมายถึงนำกระโดด ชาวเลเล่าว่า เมื่อน้ำตกไหลลง กระทบกับกองหินและมีละอองน้ำ กระโดดลงสู่ทะเล
14.ตือโละปูลิก	คำว่าปูลิก หมายถึง หอยมุกโขง ตือโละปูลิกเป็นแหล่งหอยมุกโขง มีจำนวนมากในอดีตแต่ปัจจุบัน เริ่มหายากขึ้น มีจำนวนน้อยลง
15. ตือโละปูโลย	กำลังสืบค้นข้อมูลต่อไป
16.ตือโละนาฆา/ตือโละบือซอตือมามา	คำว่า นาฆา หมายถึงต้นไม้ชนิดหนึ่ง ทีมีดอกไม้ สีขาวๆ ขนาดเล็กๆ มีกลิ่นหอม ใบไม้มีลักษณะคล้ายใบของต้นขนุน
17.ตือโละกูแญะดือมิ	คำว่า กูแญะในภาษาชาวเล หมายถึงขมินชัญที่ใช้ในการทำยารักษาโรคภัยไข้เจ็บ และยังนำมาทำเป็นเครื่องรางของขลังป้องกันอันตรายจาก ภูผีปีศาจ ได้
18.ตือโละกูแญะบือซอ	
19.ปาตัยบลาโวย	หมายถึงหาดทีมีลักษณะหันไปทางทะเล โดยที่ทะเลนั้นไม่มี เกาะแก่ง ไม่มีขอบเขตหรือไร้พรหมแดน
20. ตือโละกาวะ	คำว่า กาวะหมายถึง หม้อกระทะทีมีขนาดใหญ่ เป็นลักษณะทางภูมิศาสตร์
21. ตือโละอาเยมาเนฮ	คำว่า มาเนฮ หมายถึง รสชาติทีหวาน ทีอ่าวนี้จะมีแหล่งน้ำคลองที่มีรสชาติ ตามความรู้สึก

	ของชาวเลที่ได้ดื่มได้ชิน เมื่อดื่มแล้วจะมีความสดชื่น ชื่นใจ

สำหรับบริเวณเกาะที่ใช้ในการบาฆัด	
เกาะตง(ปูเลาบือตก)	ความหมาย
1. ตือโละดาลับ	อ่าวที่มีลักษณะ เข้าไปลึก
2.ตือโละบาฆัดแอ	แอ คือชื่อบุคคลที่อาศัยที่อ่าวแห่งนี้
3.ปาตัยญุ้มญุ้ม	จากการเล่าว่า อ่าวแห่งนี้จะมี ผีดุ และจะส่งเสียงญุ้มญุ้มๆ
4. ปาตัยรือบัฮ	คำว่า รือบัอ ภาษาชาวเล หมายถึง ผึ้ง
5.ปาตัยลายอ	คำว่าลายอ ภาษาชาวเล หมายถึง เรือใบในสมัยก่อน ที่ชอบแวะพักหลบลมหลบพายุ แวะพักเครื่องยนต์ แวะพักค้างคืน
6.ปาตัยบือโตก	คำว่า บือโตก ภาษาชาวเลหมายถึงหน่อไม้ตง

จากการสอบถามและสัมภาษณ์ นางอูตี หาญทะเลและนางสาวอรอุมา ประมงกิจ ได้เล่าว่า สาเหตุที่ต้องไป บาฆัด เพราะมีการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ สภาพอากาศ ทิศทางกระแสลม ที่เปลี่ยนทิศและเพื่อเป็นการหนีมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ เพราะชาวเลจะมีเรือที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการประกอบอาชีพประมง เรือก็ต้องผูกจอดไว้ในทะเลหน้าหาดของบ้านชาวเล แต่เพราะลมมรสุมเปลี่ยนทิศ พายุ และประกอบกับร่องมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้คลื่นลมแรง จึงต้องมีการโยกย้ายที่จอดเก็บเรือไปอีกฝั่งของหมู่เกาะอาดังราวี ไม่ได้รับผลกระทบจากลมมรสุมเปลี่ยนทิศ พายุ และประกอบกับร่องมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ เพียงชั่วคราวเท่านั้น ระยะเวลาประมาณ 6 เดือน หรือจนกว่าจะเปลี่ยนลม

มรสุมอีกรอบจึงจะกลับไปยังบ้านที่อาศัยที่เดิม และสำหรับการเลือกสถานที่มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตหรือสภาพแวดล้อมทีเหมาะสม เช่น การมีแหล่งน้ำจืด ที่ใช้ในการอุปโภคบริโภคต่างๆ มีพื้นที่ราบติดชายหาด ไว้ทำที่อยู่อาศัยชั่วคราวถึงอย่างไรก็ตามชาวเลได้การประกอบอาชีพประมงตลอดทุกฤดูการณ์ แค่เปลี่ยนสถานที่เท่านั้น สำหรับอาชีพประมงที่ได้ทำประกอบไปด้วยอาชีพ

(1)การทำปลาเค็ม ถือเป็นการถนอมอาหารอย่างหนึ่งของชาวเล ส่วนใหญ่จะทำเป็นตัวมากกว่าเป็นชิ้น ปลาที่นำมาทำปลาทุกชนิดที่หามาได้ เช่น ปลาหางแข็ง ปลาสลิด ปลาอินทรีย์ ปลาเสียด เป็นต้น โดยจะมีเถ้าแก่ชื่อ แปะเล็ง ได้รับซื้อในจำนวนราคาที่ถูกมากเมื่อเปรียบเทียบกับเศรษฐกิจในปัจจุบัน โดยจะจำหน่ายในรูปแบบการบรรจุกระสอบ ราคาประมาณ

กระสอบละ 20-50 บาทแต่ปัจจุบันหลังจากได้มีการประกาศเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอาดัง-ราวี ทำให้การทำปลาเค็มลดน้อยลง เนื่องจากอุทยานได้จำกัดเขตพื้นที่ทำมาหากินของชาวเล ทำให้มีพื้นที่ในการหาปลา ตกปลา น้อยลงมาก ทำให้ปัจจุบัน ไม่ได้มีการทำปลาเค็มขายอย่างจริงจังแต่อย่างใด มีแค่ทำเพื่อถนอมอาหารภายในครัวเรือน เพื่อบริโภคในช่วงที่มรสุมเข้า และไม่สามารถออกไปทำการประมงได้

(2)การทำหอยตากแห้งขาย เป็นอาชีพของผู้หญิงชาวเล เนื่องจากหอยสามารถหาได้ง่าย และไม่จำเป็นต้องใช้ยานภาหะนะใดๆ ในการออกทะเล บางครั้งสามารถหาได้เลย หอยจะอยู่ในน้ำทะเลชายฝั่งปะการังน้ำตื้น และตามซอกโขดหินต่างๆ และหอยบางชนิดก็สามารถเดินเก็บได้เลย เมื่อน้ำทะเลลดลง หอยส่วนใหญ่ที่นิยมในการนำมาตากแห้ง ได้แก่ หอมมือเสือ หอยนางรม เป็นต้น เหตุผลในการทำแห้ง คือ สามารถยืดอายุในการใช้งานได้ยาวนาน เนื่องจากจะต้องส่งออกไปยังต่างประเทศมาเลย์เซียและประเทศจีน เพื่อนำไปบริโภค บ้างก็ทำเป็นยา บ้างก็นำไปต้มเป็นยาจีนบำรุงร่างกาย สำหรับหอยตากแห้ง จะมีแม่ค้าคนกลางจากเกาะสาหร่ายมา

รับซื้อเป็นช่วงๆ จำหน่ายเป็นหน่วยกระสอบ ราคาประมาณ 100 บาทต่อกระสอบ แต่ปัจจุบันหลังจากได้มีการประกาศเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอาดัง-ราวี อาชีพการทำหอยตากแห้งก็ได้ หายไปในที่สุด เนื่องจากอุทยานเข้ามาจำกัดเขตพื้นที่การทำมาหากินและจำกัดการจับสัตว์ทะเล ทำได้อาชีพการทำหอยตากแห้งไม่ลงเหลือเลยในปัจจุบัน

(3)การทำมะพร้าวตากแห้ง เป็นอาชีพที่ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น ตามหมู่เกาะหรืออ่าวต่างๆ จะมีต้นมะพร้าวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและได้มีการปลูกไว้ของคนแก่ชาวเลเมื่อก่อน ต้องทำมะพร้าวที่ แก่เท่านั้น เอามาปลอกเปลือก เอาเฉพาะแต่เนื้อมะพร้าวเท่านั้น นำมาตากแห้ง ไม่ต้องหั่นหรือสับเป็นชิ้น ตากแบบนั้นเลย เอาให้แห้ง ทำให้น้ำระเหยออกจากเนื้อมะพร้าวเป็นการถนอมอาหารเช่นเดียวกันกับการทำหอยตากแห้งสามารถยืดอายุการใช้งานได้นาน จะมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อไป จำหน่ายเป็น

กระสอบ ราคาประมาณ 200 บาท ต่อกระสอบ ปัจจุบันปัจจุบันหลังจากได้มีการประกาศเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอาดัง-ราวี ทำให้ไม่มีอีกแล้วอาชีพการทำมะพร้าวตากแห้ง เพราะมีการกำหนดและจำกัดพื้นพื้นที่การเข้าใช้ประโยชน์ในบริเวณอ่าวต่างๆ หมู่เกาะอาดังราวี

ปัจจุบันการ “บาฆัด” ได้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ประกอบด้วยหลายๆปัจจัย หลังจากได้มีการประกาศเป็นเขตพื้นที่คุ้มครองทางอุทยานแห่งชาติ หมู่เกาะอาดัง – ราวี ได้มีการกำหนดพื้นที่การเข้าใช้ประโยชน์ต่างๆ กำหนดเขตพื้นที่การประกอบอาชีพประมงของชาวเล กำหนดวิธีการประกอบอาชีพประมงของชาวเล กำหนดข้อบังคับทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบุกรุกเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ทำให้การบาฆัดมีจำนวนน้อยลงมากอย่างเห็นได้ชัดเจนและมีอ่าวที่เปิดให้ทำการบาฆัดมีจำนวนน้อยเพียงแค่ไม่กี่อ่าวเท่านั้น

ชาวเลมีอาชีพหรือมีทางเลือกในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น นักท่องเที่ยวได้รู้จักเกาะหลีเป๊ะมากขึ้น เพราะมีความสวยงาม น้ำทะเลใส ปะการังสวย ผู้คนหลั่งไหลมาเที่ยวเพิ่มมากขึ้นและได้มีการหลั่งไหลของผู้คมมากขึ้นทำให้มีคนสนใจและมาท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทุกปี ต่อหลังจากเกิด

เหตุการณ์ภัยทางธรรมติเมื่อปี 2547เหตุการณ์คลื่นยักษ์ “ซึนามิ” ก็ทำให้เกาะหลีเป๊ะเป็นที่รู้จักมากขึ้นสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งที่เป็นชาวไทยและชาวต่างชาติ ทำให้ชาวเลมีอาชีพที่หลากหลายมากขึ้น เช่น ชาวเลผู้ชายก็จะบริการขับเรือหางยาวนำเที่ยวกับนักท่องเที่ยวเพื่อดำน้ำดูปะการัง ปีนผา ตกปลา ตกหมึก และสำหรับผู้หญิงชาวเล แม่ครัว ผู้ช่วยแม่ครัว แม่บ้านทำความสะอาด รับจ้างทั่วไป บริการซักอบรีบ เป็นต้น ทำให้มีวิธีการนำเงินเข้าครัวเรือที่หลากหลายและมีความสะดวกมากกว่าการไปบาฆัด เพื่อประกอบอาชีพประมงอย่างเดียว มีความลำบากและซับซ้อนมากกว่างานบริการการท่องเที่ยว

การเข้าเรียนของลูกหลานชาวเล โรงเรียนบ้านเกาะหลีเป๊ะเป็นโรเรียนแห่งเดียวในหมู่เกาะอาดัง-ราวีเด็กนักเรียนส่วนใหญ่เป็นเด็กชาวเล ร้อยละ 97 อีกร้อยละ 3 คือนักเรียนที่ตาผู้ปกครองมาทำงานที่นี้ เพราะฉะนั้นการบาฆัดจะทำให้การเดินทางมีความลำบากและซับซ้อน ต้องเดินทางตอนเช้ามาส่งนักเรียนพอตกค่ำต้องเดินทางกลับ คิดแล้วไม่คุ้มค่ากลับการบาฆัดประกอบกับการมีอาชีพประจำวันเลยต้องตัดสินใจไม่บาฆัด

6.2.6สถานการณ์ปัญหา สาเหตุผลกระทบที่เกิดขึ้นและข้อเสนอแนวทางแก้ไข

(1)ปัญหาที่ดินอยู่อาศัย

สภาพปัญหาและสาเหตุ ปัญหาที่ดินที่อยู่อาศัยในอดีต ก่อนการประกาศเป็นเขตอนุรักษ์พื้นที่อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2517 ไม่มีปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยของชาวเลเลย ชาวเลจะอาศัยอยู่ร่วมกันอย่ามีความสุข และได้อาศัยอยู่บริเวณหมู่เกาะอาดังและหมู่เกาะราวีได้ ธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ มีแหล่งน้ำ มีการทำสวน ปลูกข้าว ปลูกผัก และมีการเลี้ยงสัตว์ เช่น เป็ดและไก่ โดยได้มาจากการเข้าเมืองไปขายปลาของชาวเลอูรักลาโว้ย การกำหนดที่ดินที่อยู่อาศัยของชาวเลสมัยก่อนนั้นจะเป็น 2 ลักษณะ

1. จับจองด้วยคำพูด
2. จับจองด้วยการอยู่อาศัยและการทำสวน

ปัญหาที่ดินอยู่อาศัยของชาวเลเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของชาวเลหลังจากอุทยานได้ประกาศเป็นเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติตะรุเตา พ.ศ. 2517 เจ้าหน้าที่อุทยานได้ขับไล่ชาวเลที่อาศัยอยู่บริเวณหมู่เกาะอาดังราวีให้ไปอาศัยบนเกาะหลีเป๊ะทั้งหมด ประกอบกับหมู่บ้านดั้งเดิมและหมู่บ้านบุกเบิก ของเกาะอาดังแลเกาะราวี แต่จะมีหมู่บ้าน 2 ชุมชนที่เป็นหมู่บ้านดั้งเดิมเละหมู่บ้านบุกเบิก ชื่อว่า หมูบ้านตือโละปูยะ และหมู่บ้านจืองั้น ที่เกาะอาดังฝั่งทิศตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นหมู่บ้านที่ไม่ยอมย้ายไปตั้งถิ่นฐานที่เกาะหลีเป๊ะตามคำสั่งของอุทยาน เพราะเป็นหมู่บ้านชาวเลที่เป็นหลักแหล่ง เป็นหมู่บ้านที่ชัดเจน มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง มีการทำสวน ทำไร่ปลูกข้าว ปลูกมะพร้าว ปลูกผัก จึงทำให้ชาวเลที่อาศัยอยู่ที่นั้นไม่ได้อยากย้ายถิ่นฐานไปอาศัยที่เกาะหลีเป๊ะ หลังจากการประกาศเขตพื้นที่อุทยานนั้นทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวที่เกาะหลีเป๊ะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ทำให้

กลุ่มทุนกวาดซื้อที่ดินทั้งถูกต้องและไม่ถูกต้อง ทั้งมีเอกสารและไม่มีเอกสาร ชาวเลส่วนใหญ่อ่านหนังสือไม่ออก จึงทำให้การต่อสู้เพื่อปกป้องสิทธิของชาวเลเป็นเหมือนศูนย์เปล่า เพราะเมื่อเรื่องถึงคณะกรรมการจังหวัดมักจะไม่กล้าที่จะดำเนินการใดๆ ปัจจุบันสภาพปัญหาที่ดินชาวเลหลังจากการประกาศเขตพื้นที่อนุรักษ์อุทยานแห่งชาติตะรุเตาชาวเลอูรักลาโว้ยถูกจำกัดที่อยู่อาศัยให้สามารถอาศัยในเขตอุทยานแห่งชาติได้เพียง 2 อ่าวเท่านั้น คืออ่าวตือโละปุยะ และอ่าวตือโละจืองั้น ถึงแม่ว่าจะมีการเพิ่มจำนวนของประชากรมากขึ้นก็ตามการกำหนดเขตพื้นที่ทำมาหากินและพื้นที่การเข้าใช้ประโยชน์ของชาวเล ที่ประกอบอาชีพหลักคือประมง เพื่อเป็นการกำหนดเป็นแหล่งท่องเที่ยวดำน้ำดูปะการัง ทำให้ชาวเลต้องออกไปทะเลไกลกว่าเดิมเพื่อทำประมง การเข้าใช้ประโยชน์จากพื้นที่เขตอุทยานในการขอตัดไม้หวายเพื่อมาทำลอบดัดปลามีการห้ามเข้าใช้ประโยชน์พื้นที่มากขึ้น ทำให้มีความลำบากในการดำเนินชีวิต

ข้อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา

1.แก้ปัญหาให้ชาวเลได้รับความเป็นธรรมโดยตรวจสอบความถูกต้องของการออกเอกสารสิทธิ์

2. ให้รัฐบาลจัดทำโฉนดชุมชนให้กับชาวเลที่อยู่อาศัยและทำประโยชน์ในที่ดินแต่ไม่มีเอกสารสิทธิ์

3.รัฐบาลจัดสรรที่ดินแก่ชาวเลที่ไม่มีที่ดินอยู่อาศัยให้ออกเป็นโฉนดชุมชน

(2) ปัญหาที่ทำกิน

สภาพปัญหาและสาเหตุ ก่อนการประกาศเป็นเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติตะรุเตา ชาวเลที่อาศัยอยู่หมู่เกาะอดัง-ราวี ไม่มีปัญหาเรื่องที่ดินทำกินและเขตทำกินทางทะเลเลย แต่หลังจากการประกาศเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติน พ.ศ. 2517 นั้นเริ่มเห็นปัญหาที่ทำกิน แต่ยังคงไม่ส่งผลกระทบต่อชาวเลมากนัก ยังคงสามารถดำเนินชีวิตได้ แต่จุดเปลี่ยนที่สำคัญที่สุดของที่ดินทำกินและเขตทำกินทางทะเล คือหลังเกิดคลื่นยักษ์สึนามิ พ.ศ.2547 ทำให้หมู่เกาะอาดังราวีเป็นที่รู้จักของคนทั่วโลก และเป็น

สถานที่ดึงดูดใจนักลงทุนธุรกิจการท่องเที่ยว ปัญหาที่ทำกินจำแนกเป็น 2 ประเภทดังนี้ คือ 1.ที่ดินทำกิน 2.เขตหากินทางทะเล

1.ปัญหาที่ดินทำกิน ชาวเลนอกจากจะประกอบอาชีพประมงแล้วก็ยังทำการเกษตรเพื่อเลี้ยงชีพในครัวเรือน เช่นการปลูกข้าว หัวมัน มะพร้าว มะม่วงหิมพานต์ มะม่วง ขนุน น้อยหน่า มะนาว สะตอ กระท้อน มะขาม พุทรา และผักสวนครัวต่างๆ มักจะเพาะปลูกตามที่ดินที่บุกเบิกของตนเองหรือจากบรรพบุรุษบุกเบิก แต่เมื่อประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติตะรุเตาก็ได้มีการกวาดต้อนชาวเลให้มาอยู่ที่เกาะหลีเป๊ะ และทำการยึดพื้นที่ซึ่งเป็นที่ดินของชาวเลเป็นเขตอุทยานทั้งหมด พร้อมกับห้ามไม่ให้เข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าวได้ ทำให้ชาวเลขาดแคลนที่ดินทำกินในปัจจุบัน

2.ปัญหาเขตหากินทางทะเล เมื่อรัฐบาลประกาศเขตอุทยานและมุ่งนโยบายแห่งการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยว จึงทำให้พื้นที่การทำประมงพื้นบ้านสูญหายไป เพราะต้องมุ่งอนุรักษ์ทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวเท่านั้น โดยไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบต่อการใช้สอยทรัพยากรทางทะเลและความสัมพันธ์ระหว่างชาวเลกับทะเล เจ้าหน้าที่และนักท่องเที่ยวมักจะอ้างว่าชาวเลเป็นผู้ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ แต่จริงๆแล้วชาวเลเป็นส่วนหนึ่งในการทำให้ทรัพยากรทางทะเลดำเนินไปตามวัฏจักรแห่งท้องทะเล แต่เมื่อใดที่มีการทำประมงที่ผิด

กฎหมายซึ่งส่วนใหญ่จะมีนายทุนรายใหญ่ในท้องที่หนุนหลังกลับไม่มีการดำเนินการใดๆเลย นอกจากนี้ชาวเลก็ยังโดนคุกคามจากนักดำน้ำที่มุ่งทำลายอุปกรณ์ในการจับปลา เช่น ลอบและอวนลอย ทำให้ชาวเลขาดรายได้และยังต้องสูญเสียเครื่องมือประมงอีกด้วย

ข้อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา

1.ให้รัฐบาลคืนสิทธิที่ดินทำกินที่อุทยานประกาศทับที่โดยให้ชาวเลสามารถเข้าไปทำประโยชน์ตามวิถีดั้งเดิมได้

2.อุทยานและชาวเลร่วมกันทำข้อตกลงเขตหากินทางทะเลตามวิถีประมงพื้นบ้านดั้งเดิมและประกาศให้ทราบทั่วกัน

3.ให้รัฐบาลกวดขันการทำประมงที่ผิดกฎหมายอย่างเคร่งครัด

(3) ปัญหาพื้นที่ทางจิตวิญญาณและสาธารณะประโยชน์สภาพปัญหา

ลำดับ	**ชื่อสุสาน**	**ที่อยู่**	**สถานะ**	**ขนาดพื้นที่**	**ชุมชนผู้ใช้ประโยชน์**	**จำนวนศพที่ฝังในสุสาน**	**หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง**	**สถานการณ์**

สุสานไม่ได้ขึ้นทะเบียน

1.	ปูยะ (เกาะอาดัง)	ม.7 ต.เกาะสาหร่าย อ.เมือง จ.สตูล	ดังเดิมประมาณ 50 ปี	1 ไร่	-ชาวเลเกาะหลีเป๊ะ -ชาวเลเกาะอาดัง	15 ศพ	อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติตะรุเตา ก.ทรัพย์.	ไม่มีการกันแนวเขตที่ชัดเจน ปัจจุบันใช้เป็นที่ฝังศพสุสานชั่วคราว
2.	จืองัน (เกาะอาดัง)	ม.7 ต.เกาะสาหร่าย อ.เมือง จ.สตูล	ดังเดิมประมาณ 100 ปี	2 ไร่	-ชาวเลเกาะหลีเป๊ะ -ชาวเลเกาะอาดัง	8 ศพ	อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติตะรุเตา ก.ทรัพย์.	ไม่มีการกันแนวเขตที่ชัดเจน ปัจจุบันใช้เป็นที่ฝังศพสุสานชั่วคราว
3.	ตือโล๊ะอาเยดือมิ (เกาะอาดัง)	ม.7 ต.เกาะสาหร่าย อ.เมือง จ.สตูล	ดังเดิมประมาณ 100 ปี	1 ไร่	-ชาวเลเกาะหลีเป๊ะ -ชาวเลเกาะอาดัง	40 ศพ	อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติตะรุเตา ก.ทรัพย์.	ไม่มีการกันแนวเขตที่ชัดเจน ปัจจุบันใช้เป็นที่ฝังศพสุสานชั่วคราว

ข้อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา ขึ้นทะเบียนและทำรั้วธรรมชาติทำป้ายสัญลักษณ์/ชื่อ/ข้อมูลสุสานทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษเร่งประกาศให้สุสานชาวเป็นเขตคุ้มครองวัฒนธรรมพิเศษ

(4) ปัญหาระบบสาธารณูปโภค

สภาพปัญหาและสาเหตุ ในชุมชนชาวเลขาดการดูแลในเรื่องระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ควรได้รับการดูแลจากรัฐบาล คือระบบน้ำประปาและไฟฟ้า รัฐยังไม่สามารถเข้าถึงอีกทั้งอุทยานยังไม่ได้ประกาศเป็นเขตพื้นที่คุ้มครองหมู่เกาะอาดัง-ราวี ปัจจุบันชาวเลต้องอาศัยการขุดบ่อน้ำตื้น

ในการใช้ในชีวิตประจำวัน ข้อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาให้เร่งรัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ปัญหาระบบน้ำประปาและไฟฟ้า

(5) ปัญหาการศึกษา

สภาพปัญหาและสาเหตุ ชุมชนชาวเลเกาะอาดัง ที่มีหมู่บ้านชาวเล 2 หมู่บ้าน ชื่อหมู่บ้านตือโละปูยะ และหมู่บ้านตือโละจืองันไม่มีโรงเรียน ต้องส่งบุตรหลานที่ต้องเข้าโรงเรียนที่เกาะหลีเป๊ะ ที่เป็นเพียงโรงเรียนเดียวที่มีในหมู่เกาะอาดัง-ราวี ทำให้เด็กชาวเลต้องนั่งเรือชาวประมงไปยังเกาะหลีเป๊ะเพื่อเข้าโรงเรียน วันไหนไม่มีเรือมายังเกาะหลีเป๊ะก็จะขาดเรียนไป ทำให้การเดินทางมีความลำบากมาก บางครั้งก็พายุเข้ามาก็ไม่สามารถเดินทางได้ หรือบางคนต้องไปอยู่เกาะเป็นอาทิตย์ พอวันศุกร์ก็ค่อยกลับมายังเกาะอาดัง

ข้อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา

1.รัฐบาลจัดสรรบ้านพักนักเรียนชาวเลในใกล้โรงเรียนเพื่อให้นักเรียนพักอาศัยในระหว่างศึกษา

2.รัฐบาลจัดสรรทุนการศึกษาแก่นักเรียนชาวเลเพื่อช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการศึกษา

3.รัฐบาลสรรหาอาชีพในชุมชนเพื่อรองรับนักเรียนชาวเลที่เรียนจบมาแล้วมีงานทำที่มั่นคง

(6) ปัญหาสุขอนามัย

สภาพปัญหาและสาเหตุ ในชุมชนชาวเลเกาะอาดังไม่มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชน ทำให้เกิดความยากลำบากในการดูแลรักษาเมื่อมีโรคภัยเกิดขึ้น ผู้ป่วยต้องเดินทางมารักษาตัวที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนบนเกาะหลีเป๊ะ

ข้อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา

1.หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดกองทุนสวัสดิการให้ชาวเลที่ต้องเดินทางไปรักษาตัวในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนใกล้เคียงหรือจังหวัด เพราะการเดินทางขึ้นรักษาตัวแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายการเดินทางครั้งละไม่ต่ำกว่า3,000 บาท

2.จัดทำแพทย์เคลื่อนที่ทุกสัปดาห์เพื่อบริการดูแลสุขภาพชุมชนชาวเลเกาะอาดัง

6.2.7การพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชุมชนชาวเลเกาะอาดัง

การพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชุมชนชาวเลเกาะอาดัง ต้องการผลักดันให้เกิดการประกาศเขตคุ้มครองวัฒนธรรม ดังนี้

ก.พื้นที่เพื่อการอยู่อาศัยหรือพื้นที่ตั้งของชุมชน

(1) หมู่บ้านอ่าวตือโละปูยะ มีขนาดพื้นที่ 20 ไร่ ซึ่งขณะนี้ประสบปัญหาอุทยานประกาศทับ สภาพชุมชนขาดการเข้าถึงการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค และเกิดความไม่มั่นคงด้านที่อยู่อาศัย

(2) หมู่บ้านตือโละจืองัน มีขนาดพื้นที่ 30 ไร่ ซึ่งขณะนี้ประสบปัญหาอุทยานประกาศทับ สภาพชุมชนขาดการเข้าถึงการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค และเกิดความไม่มั่นคงด้านที่อยู่อาศัย

(3) แหล่งพักแรมดั้งเดิม “บาฆัด” มีขนาดพื้นที่รวมเกาะอาดังและเกาะราวี50 ไร่ ซึ่งขณะนี้ประสบปัญหาอุทยานประกาศทับ ชุมชนไม่สามารถเข้าใช้ที่พักแรมตามวิถีชีวิตและตามความจำเป็นตามฤดูกาลได้

ข.พื้นที่ทำมาหากิน

พื้นที่ทำมาหากินของชุมชนชาวเลเกาะอาดัง ประกอบด้วยพื้นที่ทางบกและทางทะเล

(1) พื้นที่ทำกินทางบก ได้แก่ หมู่เกาะอาดัง-ราวี ที่สามารถใช้สอยทรัพยากรได้ และทำสวนปลูกข้าวไร่ ผลไม้ และพืชผักสวนครัว ซึ่งขณะนี้ประสบปัญหาอุทยานได้ตั้งหน่วยขึ้นมาบนเกาะอาดังและเกาะราวี ซึ่งได้กำหนดห้ามชาวเลเข้าไปใช้สอยทรัพยากรและทำสวนทำไร่และชาวเลไม่มีเอกสารสิทธิในที่ดินทุกพื้นที่หมู่เกาะอากัง-ราวีที่ถูกอุทยานยึดพื้นที่ชาวเลจึงสูญเสียพื้นที่ทำกินทางบกซึ่งมีพื้นที่รวมเกาะอาดังและเกาะราวีประมาณ200 ไร่

(2) พื้นที่ทำกินทางทะเลบริเวณหมู่เกาะอาดัง-ราวี ได้แก่ แหล่งจับสัตว์ทะเลถูกผันเปลี่ยนเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทำให้ชาวเลไม่สามารถประกอบอาชีพประมงดั้งเดิมได้ ต้องออกเรือไปไกลจากฝั่งซึ่งเรือประมงชาวเลเป็นเรือหางยาวขนาดเล็กไม่สามารถออกไปไกลฝั่งได้

ค.พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ หรือพื้นที่ทางจิตวิญญาณ

พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์หรือพื้นที่ทางจิตวิญญาณ ของชุมชนชาวเลเกาะอาดังประกอบด้วย สุสานฝั่งศพ ขนาดพื้นที่ 10 ไร่ ซึ่งขณะนี้ประสบปัญหาอุทยานออกเอกสารสิทธิทับที่ ปัจจุบันชาวเลแอบฝังศพในเขตอุทยานเนื่องจากยังไม่ขึ้นทะเบียน

ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเลชุมชนชาวเลเกาะอาดัง เกิดผลเป็นรูปธรรม ชุมชนชาวเลเกาะอาดัง จึงมีแนวทางการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมเขตคุ้มครองวัฒนธรรมตามกรอบดังนี้

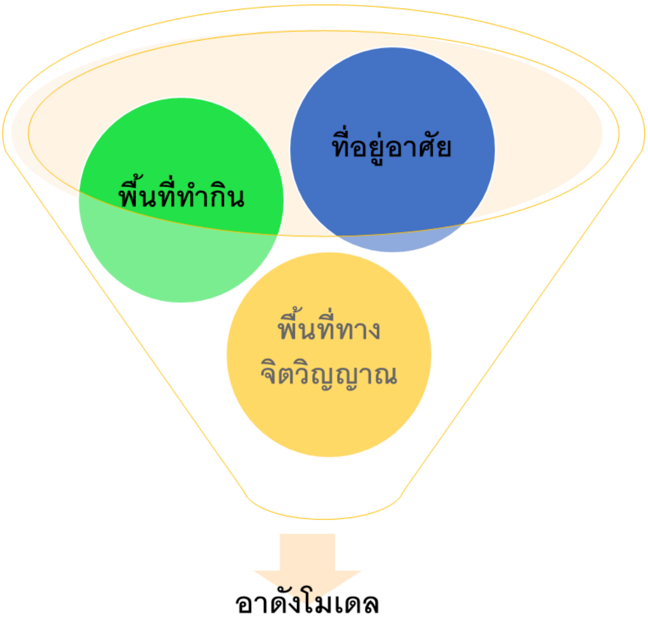

อาดังโมเดล

ความยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อ
ประชาคมโลก

เนื่องจากพื้นที่หมู่เกาะอาดัง-ราวีเป็นพื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกินและพื้นที่ทางจิตวิญญาณดั้งเดิมของชุมชนชาวเลทั้งที่อาศัยบนเกาะอาดังและเกาะหลีเป๊ะ แต่ได้รับผลกระทบจากการประกาศเป็นพื้นที่อนุรักษ์ ทำให้ชาวเลขาดแคลนพื้นที่สำคัญ 3 พื้นที่หลักๆในการดำรงชีวิต ดังนั้นเพื่อการดำรงอยู่ตามวิถีชีวิตชาวเลที่อยู่อย่างสมถะ เรียบง่ายและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมท้องถิ่น จึงเสนอกิจกรรมอาดังโมเดล:ความยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อประชาคมโลก เป็นชุมชนพึ่งตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการดำรงอยู่และการสร้างผลผลิตด้วยเกษตรอินทรีย์ใช้ในครัวเรือน และจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติได้บริโภคผลิตภัณฑ์อย่างปลอดภัย มีการดำรงชีวิตอยู่อย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางบกและทางทะเลให้อุดมสมบูรณ์

ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเลชุมชนชาวเลเกาะอาดัง เกิดผลเป็นรูปธรรม ชุมชนชาวเลเกาะอาดัง จึงมีแนวทางการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมเขตคุ้มครองวัฒนธรรมตามกรอบดังนี้

โดยมีแนวการดำเนินงานดังนี้

(1) เข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรมชาวเลอูรักลาโว้ยเกาะหลีเป๊ะและก่อตั้งคณะทำงานพิเศษเฉพาะพื้นที่เกาะอาดัง

(2) เสนอพื้นที่เพื่อดำเนินการตรวจสอบก่อนการประกาศเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรม

(3) ร่างแผนการดำเนินงานกิจกรรมอาดังโมเดล:ความยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อประชาคมโลก

(4) สร้างกติกาและกกเกณฑ์ในการดำเนินเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมกิจกรรมโมเดล:ความยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อประชาคมโลก

(5) ดำเนินกิจกรรมตามแผนที่ร่วมกันกำหนดเป้าหมายและกติกาของชุมชนที่ยึดหลักสุจริต

บทที่7

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

ทีมวิจัยชุมชนชาวเลทั้ง 8 พื้นที่ได้รวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาสืบค้นประวัติศาสตร์ การตั้งถิ่นฐาน และวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชนตนเองว่าเป็นอย่างไร สถานการณ์ปัญหาการออกเอกสารสิทธิทับที่ชุมชนชาวเลตลอดจนสาเหตุ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการดังกล่าวของรัฐและเอกชน และศึกษากระบวนการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเลซึ่งในบทนี้ ทีมวิจัยได้สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะเพื่อใช้ในการขับเคลื่อนพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเลมีผลสรุปดังนี้

8. ประวัติการตั้งถิ่นฐาน

ทีมวิจัยชุมชนได้พยายามค้นคว้าหาความเป็นมาของตนเอง ทั้งจากการสัมภาษณ์ผู้เฒ่าผู้แก่ในพื้นที่ การศึกษาเอกสารงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้ การเชิญนักวิชาการมาร่วมเวทีเสวนาเรื่องประวัติศาสตร์ผู้ร่วมสร้างสยาม พบว่ามีบางส่วนที่คล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกัน ทำให้ทีมวิจัยชุมชนได้เข้าใจตนเองมากขึ้น สามารถเชื่อมโยงจากเรื่องเล่าในอดีตมาทำความเข้าใจสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อการกำหนดอนาคตของตนเอง

"ชาวเล" เป็นชนเผ่าพื้นเมืองดั้งเดิมจากลักษณะรูปร่างทางชีวภาพพอจะสรุปได้ว่า มีเชื้อชาติมองโกลอยด์ จากบันทึก พบว่า เป็นชนเผ่าที่ปรากฏขึ้นในราวศตวรรษที่ 17 (พุทธศตวรรษที่ 23) ที่ได้โยกย้ายกระจายในหมู่เกาะทะเลใต้ มีภาษาและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง[4]

บทความของ Engelhardt และ Roger (1997 อ้างถึงใน เมธิรา ไกรนที, 2552: 62) เป็นงานวิชาการเพียงชิ้นเดียวที่เกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานของชาวเลบริเวณชายฝั่งอันดามัน บทความนี้กล่าวถึงผลงานของโครงการภูเก็ตซึ่งศึกษากลวิธีการปรับตัว และวัฒนาการของชุมชนชาวเลโดยใช้หลักฐานทางโบราณคดีจากแหล่งที่ขุดค้นแสดงให้เห็นว่ามีการจัดรูปทางเศรษฐกิจสังคมอยู่ 4 ระดับ คือ 1) จากที่พักชั่วคราว คือ เริ่มมีการพักอาศัยเป็นครั้งคราว มาสู่ 2) ที่ปักหลักพักอาศัยเป็นระยะเวลานานขึ้นแต่ไม่ถาวรทีเดียว เป็นการใช้ที่ยั่งยืนและสภาพพื้นที่สามารถจะรองรับได้ 3) ที่ปักหลักถาวรแหล่งนั้นไม่สามารถจะรองรับได้อีก แหล่งเกิดความเสื่อมโทรมและสุดท้ายผู้คนก็โยกย้ายออกไป ซึ่งแหล่งนี้อาจจะมีการใช้ใหม่อีกในเวลาต่อมา การวิจัยเพิ่มเติมจากแหล่งเดิม ๆ และแหล่งใหม่ ทำให้เข้าใจถึงความซับซ้อนของแต่ละระดับ การขุดค้นแหล่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่ามีพื้นที่มากมายที่ชาวเลใช้ประโยชน์และการมีพื้นที่หรือแหล่งใช้ประโยชน์มากมายนี้เป็นเหมือนเครือข่ายหรือเหมือนโครงข่ายความปลอดภัยของ

---

[4]สนิท แซ่ซั่ว และคณะ.๒๕๕๘, โครงการสืบค้นประวัติการตั้งถิ่นฐานและวิถีวัฒนธรรมเพื่อยืนยันสิทธิชุมชนดั้งเดิมและแก้ปัญหาการออกเอกสารสิทธิ์ทับที่ดินชุมชนกลุ่มชาติพันธ์ชาวเล บ้านราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต.สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยท้องถิ่น. กรุงเทพฯ.

ชุมชนเองที่จะมีพื้นที่เพื่อการพักอาศัย การทำมาหากิน และการพัฒนาการเป็นชุมชนที่ใหญ่ขึ้น ถาวรขึ้นในระยะต่อมา

สอดคล้องกับการศึกษาค้นคว้าของ นพ.บัญชา พงษ์พานิชที่ได้กล่าวไว้ในเวทีเสวนาผู้ร่วมสร้างสยามว่า “จากการศึกษาประวัติศาสตร์โบราณคดีโลก มีคนกลุ่มนึงเรียกว่าซาวิ่น ออสโตรนีเซียน เป็นโคตรของอุรักลาโว๊ย มอแกน มอแกลน เป็นนักเดินเรือผู้ยิ่งใหญ่ของโลก เป็นคนดั้งเดิมที่อยู่บนแผ่นดินนี้”ดังนั้น กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลเป็นชนเผ่าพื้นเมืองดั้งเดิมที่อาศัยหาอยู่หากินบริเวณทะเลอันดามันมาเป็นเวลานาน ปัจจุบันมีชุมชนชาวเล 41 ชุมชนกระจายในพื้นที่ 5 จังหวัด คือ ภูเก็ต พังงา สตูล ระนอง และกระบี่ ประชากรประมาณ 13,000 คนกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มมอแกน กลุ่มมอแกลน และกลุ่มอูรักลาโว๊ย

แผนที่วิถีชีวิตชุมชน "ชาวเล"

41 ชุมชน 5 จังหวัดฝั่งอันดามัน ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ สตูล

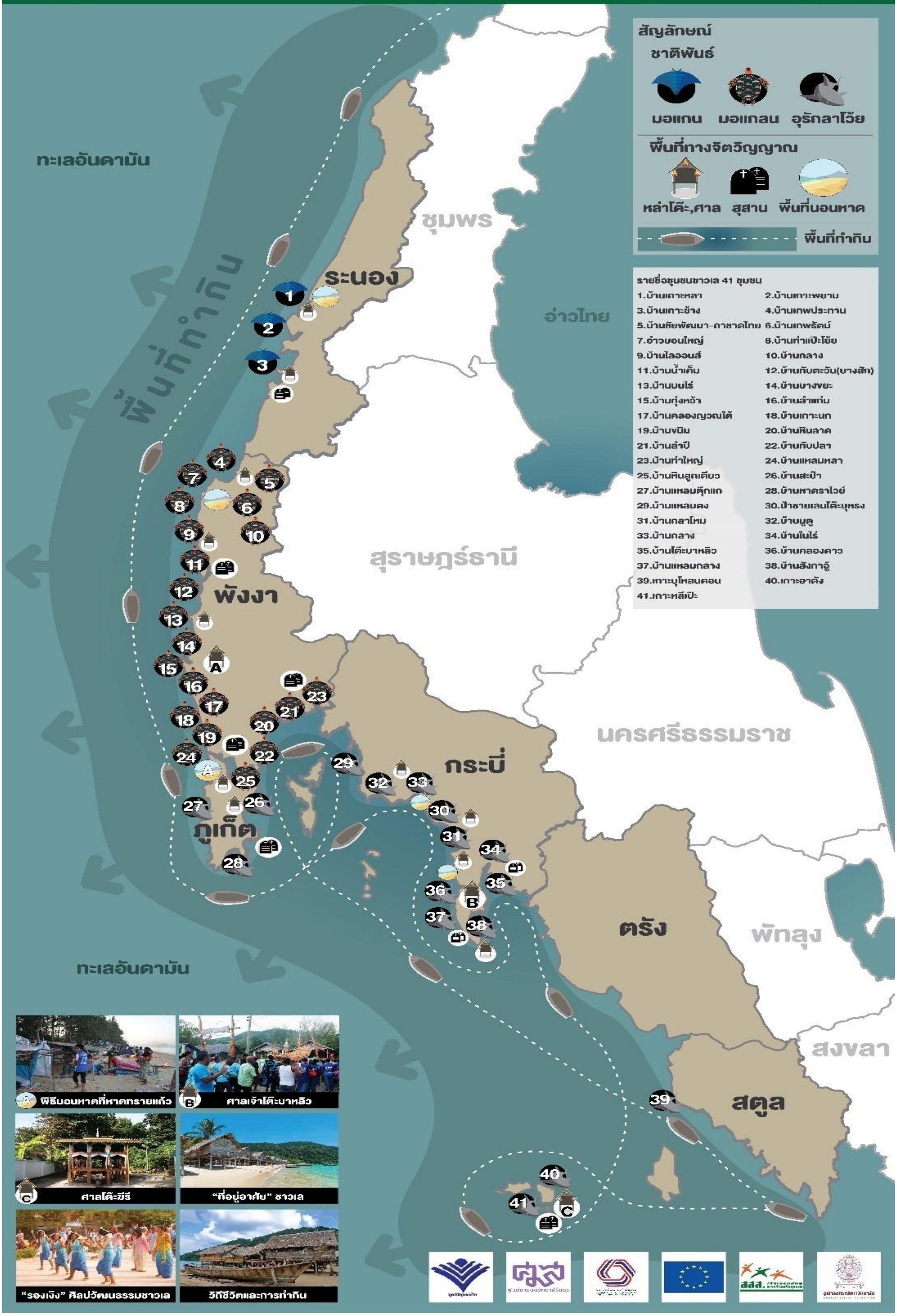

ความเป็นมาของชาวมอแกน

ตามตำนานที่เล่าสืบต่อกันมา คำว่า “มอแกน” มาจากคำว่า “ละมอ” (ในภาษามอแกน แปลว่า จมน้ำ) และ “แกน” ซึ่งมาจากชื่อของน้องสาวของราชินีซิเปียน ซึ่งถูกราชินีสาบให้มีชีวิตเร่ร่อนอยู่ในทะเล (Ivanoff 2001:229-230) ชีวิตของชาวมอแกนเดินทางไปตามเกาะต่างๆ จึงถูกกล่าวขานว่ามีชีวิตคล้ายกลุ่มยิปซีที่พักอาศัยอยู่ไม่เป็นหลักแหล่งแน่นอน และเรียกกันว่า “Sea gypsy” หรือ “ยิปซีทะเล”

ชาวมอแกนเป็นกลุ่มชาวเลที่มีวิถีชีวิตหาอยู่หากินกับทะเลมากกว่าบนฝั่ง ส่วนใหญ่ยังสื่อสารกันเป็นภาษามอแกน และอาศัยตามเกาะต่างๆ มีประชากรน้อยที่สุดในชาวเลสามกลุ่ม มีชุมชนมอแกนจำนวน 4 ชุมชน คือที่จังหวัดระนอง มีชุมชนอยู่ที่เกาะเหลา เกาะพยาม และเกาะช้าง จังหวัดพังงา มีชุมชนที่หมู่เกาะสุรินทร์ และมีชาวมอแกนบางส่วนอยู่ที่บ้านบางแบก บ้านบางสัก ส่วนจังหวัดภูเก็ต มีชาวมอแกนอยู่อาศัยร่วมกับชาวอูรักลาโว๊ยในชุมชนที่หาดราไวย์ และมีชาวมอแกนอาศัยรวมกับชาวเลกลุ่มอื่นๆ เช่น ที่บ้านแหลมตง เกาะพีพี อาศัยรวมกับชาวเลอูรักลาโว๊ยปัจจุบันคาดว่ามีประชากรมอแกนอาศัยอยู่ในประเทศไทยประมาณ 1,000 คน

ความเป็นมาของชาวมอแกลน

มอแกลนมีประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานบริเวณชายฝั่งจังหวัดพังงาและภูเก็ตมายาวนาน ในช่วงยุคก่อน พ.ศ.1832 หรือก่อนช่วง 12 ชั่วอายุคนมาแล้ว เล่าสืบต่อกันมาว่าถิ่นฐานเดิมของบรรพชนชนเผ่ามอแกลนตั้งอยู่ในดินแดนทางฝั่งทะเลด้านตะวันออก แถบจังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน มีผู้นำชนเผ่ายุคนั้นคือ “พ่อตาสามพัน” หรือ “บ๊าบสามพัน” คำว่า “บ๊าบ” เป็นคำที่ใช้เรียกบรรพชนที่ชาวมอแกลนนับถือและเคารพบูชา ยุคนั้นมีการปกครองแบบพี่แบบน้อง มีผู้นำสืบทอดตามสายตระกูล มี

ประชากรนับหมื่น ชาวบ้านมีการปลูกข้าวไร่และหากินในทะเลอย่างอิสระ คำว่า “มอแกลน” คือชื่อของผู้นำบนแผ่นดินชนเผ่ามอแกลนในอดีต

กระทั่ง..มาถึงยุคการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ชนเผ่ามอแกลนต้องประสบกับความยากลำบาก “อี่บูม”น้องสาวของพ่อตาสามพันต้องไปแต่งงานกับเจ้าผู้ครองแผ่นดิน แต่ยังไม่พอใจ ลวงให้ทหารมาฆ่าที่ป่าหิมพานต์ฝั่งอันดามัน แต่รอดมาได้และต่อมาเสียชีวิตที่ “หลื่อฉั๊ก” หรือหาดบางสัก การสร้างวัดใหญ่ต้องสูญเสียชีวิตชาวมอแกลนไปมากมายหลังจากนั้น ชาวมอแกลนที่เหลือถูกข่มเหง รังแก จนในที่สุดได้แตกกระจายออกเป็น 2 สาย คือสายทางน้ำและสายทางบก มุ่งเดินทางสู่โพ้นทะเลอันดามัน

“เฒ่าทวดธานี” ผู้นำสายบกได้พาลูกบ้านเดินไปตามเส้นทางแล้วปักหลักตั้งถิ่นฐานครั้งแรกที่แคว้นตะโกลา เรียกกันว่า “อากูน” ต่อมา “เฒ่าทวดธานี” ถูกลอบฆ่าเสียชีวิต ผู้นำจึงพากันอพยพหลบหนีจาก “อากูน” มาอยู่ที่ “บ้านในหยง” สำหรับบรรพชนชาวเลบางสัก หย่อมทับตะวัน,บนไร่บางส่วนก็มาอยู่ตั้งแต่ช่วงนี้ ช่วง พ.ศ. 2360 เกิดความขัดแย้ง การแย่งชิงและการกดขี่จากกลุ่มคน “บาตั๊ก” ที่ทยอยเข้ามาอยู่ในหยงมากขึ้น ทำให้ผู้นำสายตระกูลร่วมกันตัดสินใจและย้ายจากบ้านในหยงไปตั้งหมู่บ้านอยู่ตามป่ารกทึบริมชายฝั่ง ตั้งแต่ “ท่องคา”หรือภูเก็ตถึงเกาะพระทอง และตะกุลา ต.เกาะพระทอง อ.คุระบุรี จ.พังงา แล้วนัดเจอกันในช่วงเดือน 3 ของทุกปี ที่ “หาดหินลูกเดียว” ต.ไม้ขาว อ.ถลาง จ.ภูเก็ต เป็นที่มาของประเพณี “นอนหาด” เดือนกุมภาพันธ์ของชาวเลชนเผ่ามอแกลน

ชุมชนชาวมอแกลนเป็นกลุ่มที่อาศัยตั้งบ้านเรือนชายฝั่งทะเล มีวิถีชีวิตผสมผสานกับสมัยใหม่ มีจำนวนชุมชนมากที่สุด จำนวน 19ชุมชน ในจังหวัดพังงา มีบ้านท่าแป๊ะโย้ย บ้านเทพประทาน บ้านชัยพัฒนา-กาชาดไทย บ้านเทพรัตน์ บ้านกลาง อำเภอคุระบุรี บ้านน้ำเค็ม บ้านทับตะวัน บ้านบนไร่ บ้านบางขยะ บ้านทุ่งหว้า อำเภอตะกั่วป่า บ้านลำแก่น บ้านคลองญวนใต้ บ้านทับปลา บ้านเกาะนก บ้านขนิม บ้านหินลาด บ้านลำปี อำเภอ

ท้ายเหมือง ในจังหวัดภูเก็ต จำนวน 2 ชุมชน คือ บ้านแหลมหลา บ้านหินลูกเดียว ปัจจุบันคาดว่ามีประชากรชาวมอแกลนอยู่ในประเทศไทยราว 4,000 คน

ความเป็นมาชาวอูรักลาโว๊ย

อูรักลาโว้ยเป็นคำใช้เรียกชื่อกลุ่มชนชาติพันธุ์ชาวเล หมายถึง ชาวทะเล เรียกสั้นๆว่าชาวเลอูรัก แปลว่า คนลาโว้ย แปลว่า ทะเลในประเทศไทย คนที่อยู่อาศัยบนเรือเร่ร่อนไปในทะเลทั้งหมดมักจะถูกเรียกรวมว่า “ชาวเล” ชาวอูรักลาโว้ยมักจะถูกรวมกลุ่มเดียวกับชาวมอแกน และมอเกลน แม้ว่าพวกเขาจะมีต้นกำเนิดและวัฒนธรรมที่ต่างกันแต่ด้วยลักษณะการอยู่อาศัยในแถบริมชายฝั่ง พื้นที่เกาะแก่ง และล่องเรือ จึงมักเรียกรวมกันในนามว่า “ชาวเล”

ชาวอูรักลาโว้ยอาศัยตามพื้นที่เกาะและแถบทะเลอันดามันไม่น้อยกว่า 300 - 500 ปี จากการสัมภาษณ์นายอูหนา แซ่โก๋ย (กันยายน:2563) โต๊ะหมอจัดงานประเพณีลอยเรือเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล มีความเชื่อว่าต้นกำเนิดของชาวอูรักลาโว้ยได้เดินทางมาจากภูเขา “ฆูณุงฌีรัย” ปัจจุบันคือรัฐเคดะห์ประเทศมาเลเซีย แต่ได้โยกย้ายล่องเรือตามทะเลอันดามันจากการที่สมัยก่อนชาวเลได้อาศัยอยู่อย่างมีความสุข แต่มีทูตท่านหนึ่งเดินทางมาและชักชวนให้ชาวบ้านเชื่อพระเจ้าองค์หนึ่ง แต่ชาวบ้านปฏิเสธจึงถูกสาปแช่งให้ต้องกลายเป็นลิง กระรอก คนป่า และคนทะเลล่องเรือเร่ร่อนจนมาสร้างถิ่นฐานเป็นบ้านแห่งแรกที่บ้านหัวแหลม เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ต่อมาโยกย้ายเรื่อยๆ ไปทั่วท้องทะเลอันดามัน

ปัจจุบัน มีชุมชนชาวเลอูรักลาโว๊ย จำนวน 16 ชุมชน ตั้งอยู่ที่บ้านสะปำ บ้านแหลมตุ๊กแก เกาะสิเหร่ และหาดราไวย์ จังหวัดภูเก็ต บ้านโต๊ะบาหลิว บ้านในไร่ บ้านคลองดาว และบ้านสังกาอู้ บนเกาะลันตาใหญ่ บ้าน

แหลมตง บนเกาะพีพี และชุมชนบนเกาะจำ ในจังหวัดกระบี่ ชุมชนบนเกาะบุโหลน เกาะอาดังและเกาะหลีเป๊ะ ในจังหวัดสตูล คาดว่ามีประชากรชาวเลอูรักลาโว๊ยอยู่ในประเทศไทยราว 7,000 คน นับว่าเป็นชาวเลที่มีประชากรมากที่สุดในสามกลุ่ม มีภาษาพูดเฉพาะแตกต่างจากมอแกน และมอแกลน

9. วิถีชีวิตวัฒนธรรมชาวเล

ชาวเลมีวิถีชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับท้องทะเลตั้งแต่เกิดจนตาย ในอดีตบ้านของชาวเลจะสร้างบ้านบนชายหาดใกล้กับเรือและสามารถมองเห็นทะเลได้ มีความชำนาญในการเดินเรือและดำน้ำได้ดีเยี่ยม เนื่องจากถูกสอนด้วยประสบการณ์สั่งสมตั้งแต่เด็ก มีความเชี่ยวชาญในเรื่องการเก็บเกี่ยวสัตว์ทะเลและมีความชำนาญในการพยากรณ์สภาพดินฟ้าอากาศในบริบทของตนเองแม้กระทั่งประเพณีและวัฒนธรรมก็ยังเกี่ยวข้องกับเรื่องราวแห่งท้องทะเลชาวเลมีชีวิตอยู่ได้ที่พึ่งพิงกับทะเล

ชาวเลเดินทางโยกย้ายตามฤดูกาล โดยเฉพาะอิทธิพลของลมมรสุมและการเปลี่ยนแปลงของลมฟ้าอากาศ ทำให้ชาวเลต้องอพยพโยกย้ายเพื่อตั้งเพิงพักและจอดเรือบริเวณหาดหรืออ่าวที่เป็นที่หลบคลื่นลมได้ดี หรือที่เรียกว่า “บาฆัด” ทำให้เกิดแหล่งบาฆัดมากมายตามอ่าวต่างๆ เมื่อหมดหน้ามรสุมก็จะโยกย้ายกลับมาที่เดิม การเคลื่อนที่โยกย้ายทำให้เข้าถึงแหล่งอาหารที่สมบูรณ์และหลากหลาย และไม่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรที่เนื่องมาจากการใช้สอยที่ต่อเนื่องและซ้ำอยู่ในบริเวณที่จำกัด

ชาวเลยังมีการเดินทางเพื่อหลบหนีภัยโจรสลัดที่มีชุกชุมในบริเวณนี้เมื่อหลายร้อยปีที่แล้ว มีการเดินทางไปแลกเปลี่ยนสิ่งของที่จำเป็นกับพ่อค้าคนกลางหรือผู้คนกลุ่มอื่นๆ รวมทั้งมีการเดินทางเยี่ยมเยียนและพักอาศัยกับญาติพี่น้องเพื่อนฝูง มีการย้ายที่พักเพราะโรคระบาดหรือเพราะมีคนเจ็บไข้ไม่สบาย เช่น พี่น้องอูรักลาโว๊ยที่เกาะจำ มีการอพยพย้ายชุมชนเพราะมี

คนตายจากการกินปลาปักเป้า ในบางชุมชน มีการโยกย้ายเพื่อหลบหนีจากความขัดแย้งและการทะเลาะเบาะแว้ง เช่น ชุมชนมอแกลนบ้านหินลูกเดียว

ชาวเลในประเทศไทย ทั้ง 3 กลุ่ม คือ มอแกน มอแกลน และอูรักลาโว๊ย มีรายละเอียดของภาษา และวิถีชีวิตวัฒนธรรมแตกต่างกันพิธีกรรมที่สำคัญของชาวเลทั้งสามกลุ่ม ชาวมอแกนเน้นที่การฉลองวิญญาณในธรรมชาติและวิญญาณบรรพบุรุษ มีสัญลักษณ์เป็นเสาแกะสลักเรียกว่า เสาหล่อโบง และบางครั้งก็มีเรือลอยเคราะห์ที่เรียกว่า ก่าบางขวาย ส่วนชาวมอแกลนเน้นการบนบานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์และวิญญาณบรรพบุรุษ โดยมีสัญลักษณ์เป็นศาลขนาดย่อม ที่ทางใต้เรียกว่า หลาทวด รายละเอียดของพิธีกรรมของมอแกลนแตกต่างกันไปบ้างในแต่ละชุมชน พิธีกรรมของอูรักลาโว๊ยคือ พิธีลอยเรือ ปือลาจั๊ก ที่ชาวบ้านจะนำเอาข้าว กับข้าว หมากพลู รูปสลักซึ่งเป็นตัวแทนของคนในครอบครัว ข้าวตอก และมีการตัดเล็บตัดผมใส่ในเรือเพื่อเป็นการลอยเคราะห์ร้ายออกไปจากชุมชน แม้มีรายละเอียดพิธีกรรมที่สำคัญแตกต่างกัน แต่พิธีกรรมส่วนใหญ่มักจัดขึ้นในช่วงระหว่างเดือน 4 – 6 และเดือน 11 – 12 ซึ่งเป็นช่วงรอยต่อระหว่างลมมรสุม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าวิถีชีวิตของชาวเลทั้งสามกลุ่มขึ้นอยู่กับจังหวะฤดูกาลของลมมรสุมเป็นอย่างมาก

วิถีชีวิตชาวเลจึงผูกพันกับทะเล เป็นทั้งที่อยู่อาศัย ที่จอดพักเรือ และแหล่งทำมาหากิน ได้สั่งสมภูมิปัญญาเกี่ยวกับทะเลและป่าบนเกาะที่ทำให้ชาวเลดำรงชีพด้วยการพึ่งพาทรัพยากรชายฝั่งโดยที่ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรเหล่านั้น แต่ปัจจุบัน วิถีชีวิตชาวเลได้เปลี่ยนแปลงไปมาก เนื่องจากพื้นที่ที่เป็นที่อยู่อาศัย ที่ประกอบพิธีกรรม ที่ทำมาหากิน ตลอดแนวชายฝั่งอันดามันได้แปรสภาพไปเป็นที่ดินของรัฐ เอกชน กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว หรือที่พักส่วนตัว ทำให้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมหยุด

การเดินทางโยกย้ายเช่นในสมัยก่อนส่งผลให้ชาวเลส่วนใหญ่หันมาตั้งถิ่นฐานถาวร

ในปัจจุบัน ชาวเลหลายกลุ่มไม่ได้ทำมาหากินหรือมีวิถีที่ผูกพันกับทะเล เพราะพื้นที่ที่อยู่อาศัยและทำมาหากินชายฝั่งทะเลลดน้อยลง ทักษะและความเชี่ยวชาญเรื่องการว่ายน้ำ ดำน้ำ การเดินเรือ และภูมิความรู้จึงค่อยๆ สูญสลายไป หันมาประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง บางส่วนหันมายึดอาชีพรับจ้าง และอาชีพอื่นๆ ที่ไม่ต้องอาศัยทักษะทางทะเล มีการรับอิทธิพลจากภายนอก และซึมซับวัฒนธรรมไทยมากขึ้น มีความเปราะบางต่อการสูญสลายของความรู้พื้นบ้านและมรดกทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับภูมินิเวศชายฝั่งและป่าเขตร้อนที่มีการสั่งสมและถ่ายทอดมาอย่างยาวนาน

10. สถานการณ์ปัญหาของชาวเล

กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลมีปัญหาเหมือนกับชนเผ่าพื้นเมืองในพื้นที่อื่นๆ ของประเทศไทย ที่ได้รับผลพวงจากการพัฒนาสมัยใหม่ที่ไม่สมดุล โดยเฉพาะพื้นที่อันดามัน เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวระดับโลก มีความต้องการในการใช้พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว และการประกาศเขตอุทยานทางทะเล หรือประกาศอื่นๆ ของรัฐ ทำให้ชาวเลถูกขับออกจากพื้นที่ที่อยู่อาศัย พื้นที่ประกอบพิธีกรรม ชาวเลไม่มีสิทธิเข้าไปหากินในพื้นที่ทำมาหากินดั้งเดิมที่เคยหากินมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ส่งผลให้คุณภาพชีวิตชาวเลตกต่ำลงเรื่อยๆ สามารถสรุปปัญหาที่สำคัญของชาวเล ได้ดังนี้

1) ปัญหาความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัย มี 25 ชุมชน เมื่อเอกสารสิทธิอยู่เหนือสิทธิชุมชนดั้งเดิม ด้วยเหตุที่ชาวเลยึดถือว่าที่ดินและทะเลเป็นทรัพย์ที่ทุกคนใช้ร่วมกัน ชาวเลโดยส่วนใหญ่จึงไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัย เพราะไม่มีเอกสารสิทธิที่ดิน แม้ว่าจากผลการศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาวเล ระบุว่า ชาวเลอาศัยมาเป็นเวลานานกว่า 300 ปี แต่หลายชุมชนกลับตกอยู่ในที่ดินของหน่วยงานรัฐหลายประเภททั้งป่าชายเลน ที่ดินกรมเจ้าท่า ที่ดินป่าไม้ อุทยานฯ ที่ดินกรมธนารักษ์ ฯลฯ บางชุมชนมี

เอกชนมาอ้างสิทธิเหนือที่ดินโดยออกเอกสารทับที่ชุมชน และฟ้องขับไล่ชาวเล

2) สุสานและพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เพื่อประกอบพิธีกรรมถูกรุกราน ชาวเลทั้งสามกลุ่มมีพิธีกรรมหลายอย่าง เช่น พิธีลอยเรือ การไหว้บูชาหลาหรือโต๊ะที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พิธีนอนหาด ซึ่งเป็นการรวมญาติ และทำพิธีสะเดาะห์เคราะห์เสี่ยงทาย งานกินข้าวกลางบ้าน พิธีอาบน้ำมนต์ ดั้งนั้น ทั้งสุสาน และพื้นที่พิธีกรรมจึงเป็นแหล่งรวมจิตวิญญาณ และสืบทอดจารีตประเพณีดั้งเดิมของชาวเลแต่เมื่อมีนโยบายการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการรุกรานที่ดินสุสานและยึดพื้นที่พิธีกรรมของชาวเลไปเป็นพื้นที่การท่องเที่ยว ทำให้ชาวเลบางชุมชนไม่มีพื้นที่เพื่อทำพิธีกรรม พื้นที่สุสาน เช่น สุสานคลองสองปาก สุสานบอแน สุสานชาวเลบนเกาะพีพี สุสานเกาะหลีเป๊ะ สุสานปากวีป สุสานทุ่งหว้า สุสานท่าใหญ่ สุสานแหลมตุ๊กแก พื้นที่ประกอบพิธีกรรม เช่น พื้นที่ประกอบพิธีกรรมบูชาหลวงตาจักร พื้นที่พิธีกรรมนอนหาดตำบลไม้ขาว พื้นที่ประกอบพิธีกรรมบ้านราไวย์ที่พักชั่วคราว เช่น ที่พักชั่วคราวเพื่อทำกินในช่วงหลบมรสุมบริเวณเกาะพีพี

จากการสำรวจพบว่ากำลังมีปัญหาถึง 23 แห่ง พื้นที่ทั้งหมด 232.5 ไร่ มีทั้งการออกเอกสารมิชอบทับที่ ถูกรุกล้ำแนวเขต ถูกห้ามฝังศพ สร้างโรงแรมทับสุสานชาวเลมีรายละเอียดในแต่ละจังหวัดดังนี้

- จังหวัดกระบี่ 6 พื้นที่ ขนาดพื้นที่รวม 18.5 ไร่
- จังหวัดสตูล 4 พื้นที่ ขนาดพื้นที่รวม 9.0 ไร่
- จังหวัดพังงา 8 พื้นที่ขนาดพื้นที่รวม 170.0 ไร่
- จังหวัดภูเก็ต 4 พื้นที่ขนาดพื้นที่รวม 30.0 ไร่
- จังหวัดระนอง 1 พื้นที่ขนาดพื้นที่รวม 5.0 ไร่

3) ถูกฟ้องขับไล่โดยธุรกิจเอกชนออกเอกสารมิชอบทับชุมชน โดยเฉพาะ ชุมชนชาวเลราไวย์ชุมชนชาวเลบ้านแหลมตุ๊กแก เกาะสิเหร่ จังหวัดภูเก็ต และชุมชนชาวเลเกาะหลีเป๊ะ - เกาะอาดังจังหวัดสตูล ถูกดำเนินคดีกว่าร้อยคดี มีชาวเลเดือดร้อนมากกว่า 5,000 คน

4) ปัญหาที่ทำกินในทะเล จากข้อมูลของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ระบุว่าแต่เดิม ชาวเลหากินตามเกาะแก่งต่างๆ ไม่ต่ำกว่า 27 แหล่ง แต่ปัจจุบันเหลือเพียง 2 แหล่ง จากเดิมชาวเลหากินตามเกาะแก่งท้องทะเล และหน้าหาด โดยใช้อุปกรณ์ประมงพื้นบ้าน แต่นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว ทำให้ชายหาด ท้องทะเล และแหล่งดูปะการังถูกยึดเป็นพื้นที่สำหรับนักท่องเที่ยว เมื่อชาวเลเข้าไปวางเครื่องมือประมง อาจต้องเสี่ยงกับการถูกทำลายโดยนักท่องเที่ยวหรือกลุ่มคนของบริษัท ที่ผ่านมามีชาวเลถูกคุกคามเกือบถึงชีวิต โดยการตัดสายลมในขณะดำน้ำหาปลาบริเวณที่กันไว้ให้นักท่องเที่ยว ในขณะที่ไปแจ้งความ ตำรวจก็ไม่ได้ให้ความสนใจ และบ่อยครั้งถูกนักท่องเที่ยวดำน้ำแอบปล่อยปลาในสอบ แทนที่จะมีรายได้กลับเป็นภาระที่เพิ่มขึ้นในการซ่อมหรือซื้อเครื่องมือใหม่

เนื่องจากนโยบายรัฐบาลที่ประกาศพื้นที่อุทยานทางทะเลทับซ้อนพื้นที่ทำกินดั้งเดิมของชาวเล ทำให้การเข้าไปทำกินผิดกฎหมาย มีชาวเลถูกเจ้าหน้าที่อุทยานจับดำเนินคดี แม้ภายหลังจะมีบางส่วนที่อัยการสั่งไม่ฟ้องเพราะไม่มีความผิด แต่สัตว์น้ำที่ถูกยึดเน่าเสีย รวมทั้งเรือและอุปกรณ์ที่ถูกยึดไว้นานหลายเดือนก็เสียหาย แต่ชาวเลไม่ได้รับค่าชดเชย ส่งผลให้ชาวเลต้องเป็นหนี้นอกระบบในอัตราดอกเบี้ยสูง เพราะก่อนการออกทะเลชาวเลต้องกู้เงินเพื่อเป็นค่าอาหารของคนในครอบครัว และค่าใช้จ่ายในการออกทะเลแต่ละครั้งแม้จะมีมติคณะรัฐมนตรีให้ผ่อนปรนการทำกินในวิถีดั้งเดิม แต่ยังไม่มีผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

จาก หนังสืออีกัดลาโวจ โดย นางสาวกรองแก้ว สูอำพัน และ นางสาวเสาวภา อาศน์ศิลารัตน์ ,สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, สำนักพิมพ์ ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด , 2552

5) พื้นที่หน้าชายหาดซึ่งทุกคนควรใช้ร่วมกัน ผู้หญิงชาวเลใช้หาหอย หาปู ชางเลใช้วางเครื่องมือประมง และที่จอดเรือก็กลายเป็นพื้นที่ใช้ประโยชน์โดยโรงแรมและนักท่องเที่ยว เช่น หน้าหาดราไวย์ ทางธุรกิจเอกชนพยายามปิดทางเข้าออก หาดและที่จอดเรือของเกาะหลีเป๊ะ และเกาะพีพี ชาวเลถูกบีบบังคับ กดดันไม่ให้จอดเรือ

6) ปัญหาเรื่องการศึกษาภาษาและวัฒนธรรม ชาวเลเผชิญกับปัญหาที่บั่นทอนความมั่นคงด้านวัฒนธรรมและจิตวิญญาณ แม้ว่าชาวเลจะเป็นคนพื้นเมือง เป็นผู้อยู่อาศัยดั้งเดิมในพื้นที่ตลอดแนวชายฝั่งทะเลแถบอันดามัน แต่กลับไม่ได้รับการยอมรับจากคนในท้องถิ่นการเผชิญกับอคติของคนในสังคมรอบข้าง ทำให้เด็กเยาวชนชาวเลขาดความภาคภูมิใจในภาษาและวัฒนธรรม ทำให้กำลังจะสูญหาย ท่ามกลางวิถีชีวิตที่ถูกจำกัดมากขึ้นเรื่อยๆ กลุ่มชาวเลส่วนใหญ่ ไม่มีโอกาสได้เรียนต่อ

7) ปัญหาการไร้สัญชาติ ยังมีชาวเลกว่า 400 คนที่ไม่มีสัญชาติไทย โดยเฉพาะชาวเลมอแกนเกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา เกาะเหลา เกาะช้าง เกาะพยาม จังหวัดระนอง มีเพียงบัตรเลข 0 ไม่ใช่บัตรประชาชน ซึ่งทำ

ให้คนกลุ่มนี้ไม่มีสิทธิในการบริการพื้นฐานของรัฐ เช่น สิทธิในการรักษาพยาบาล เบี้ยยังชีพ สิทธิในการเดินทางออกนอกพื้นที่ และสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองแรงงาน ทำให้มีโอกาสถูกข่มขู่ และเรียกเก็บเงินในฐานะคนที่ไม่มีบัตรประชาชน

11. รูปแบบการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล

การพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล มีการดำเนินงานทั้งระดับพื้นที่และระดับนโยบาย มีรายละเอียดดังนี้

1) การเตรียมความพร้อมในแต่ละชุมชน

ชุมชนชาวเลได้มีการเตรียมความพร้อมเพื่อสร้างรูปธรรมในการประกาศเป็นพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล ด้วยการจัดทำฐานข้อมูลชุมชน การรวบรวมประวัติศาสตร์ความเป็นมา วิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญา การจัดทำแผนที่พื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรม ที่ครอบคลุม พื้นที่ที่อยู่อาศัย พื้นที่ทางจิตวิญญาณ พื้นที่ทำกิน

ในหลายชุมชนได้มีการฟื้นฟูประเพณีเช่น ชุมชนแหลมตง เกาะพีพี มีการรื้อฟื้นประเพณีลอยเรือที่ถูกการท่องเที่ยวกลืนหายไปหมด วิถีชีวิตชาวเลก็ได้รับผลกระทบต่างๆนานาใช้ชีวิตบนความยากลำบากมากขึ้น ชาวเลจึงได้รวมตัวกันอีกครั้งหนึ่งเพื่อหาจุดยืนในสังคม และได้นำความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนชาวเลแหลมตงกลับมา

การปกป้องพื้นที่ทั้งพื้นที่ที่อยู่อาศัย พื้นที่สุสาน พื้นที่ประกอบพิธีกรรมเช่น ชุมชนชาวเลบ้านหินลูกเดียวพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาชุมชนและจัดทำฐานข้อมูลชุมชนจนผ่านการพัฒนาด้วยการรับรองชุมชนของท้องถิ่น การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคโดยชุมชนได้รับงบประมาณจากโครงการบ้านมั่นคง ผ่านสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ได้รับการคุ้มครงตามมติ ครม. ผ่านมติการรับรองเป็นพื้นที่โฉนดชุมชน

มีการดำเนินงานกระบวนการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเลในชุมชนควบคู่ไปกับการทำวิจัยในครั้งนี้ ด้วยการประชุมคณะทำงานคณะกรรมการการวิจัยเรื่องกระบวนการพัฒนาเขตพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรม รับสมัครอาสาสมัครแกนนำคณะทำงานกรรมการกระบวนการพัฒนาเขตพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมมีการอบรมให้ความรู้เรื่องการกฎหมายที่ดินที่อยู่อาศัยให้แก่กรรมการการพัฒนาเขตพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมจัดเสวนาร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมกันเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหารวมกับนักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทาง

2) การผลักดันกฎหมาย (ร่าง พรบ.)

จากสถานการณ์ปัญหาที่ซับซ้อนและทับถมมาอย่างยาวนานของชาวเลตลอดแนวชายฝั่งอันดามัน ชุมชนชาวเลและวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลไม่สามารถก้าวผ่านประเด็นปัญหาจนนำไปสู่กระบวนการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลได้โดยไม่มีกฎหมายมารับรอง ชุมชนชาวเลควรได้รับการดูแล สนับสนุนและพัฒนาด้วยความเป็นชาติพันธุ์ชาวเลตามมติ ครม. 2 มิถุนายน 2553 ตามที่กล่าวมาข้างต้น **แต่ผลในทางปฏิบัติกลับไม่สามารถที่จะพัฒนาไปสู่แนวทางตามมาตรการฟื้นฟูระยะยาว ของมติ ครม.ดังกล่าวได้ คือ การพิจารณากำหนดพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษที่เอื้อต่อกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีลักษณะสังคมวัฒนธรรมจำเพาะ** ซึ่งรวมถึงมาตรการระยะสั้นต่างๆ ที่ไม่เกิดผลจริงในทางปฏิบัติ

เครือข่ายชาวเลจึงได้ร่วมกันกำหนดประเด็นในการจัดงานรวมญาติชาติพันธุ์ชาวเล ครั้งที่ 11 เพื่อร่วมกันผลักดันร่าง พรบ. ดังกล่าว ในชื่องานว่า “ส่งเสริมวิถีชีวิต สู่การผลักดันกฎหมายและเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล” ระหว่างวันที่ 27 – 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563 ณ ชุมชนชาวเลเกาะหลีเป๊ะ ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล ที่ผ่านมา ซึ่งยังเน้นถึงการต้องมีการผลักดันกฎหมาย “ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ พ.ศ. ...” และได้

จัดให้มี **กระบวนการรับฟังความคิดเห็น “(ร่าง) พ.ร.บ.ส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ ”ของคณะกรรมการยกร่างกฎหมาย**

ตัวแทนเครือข่ายชาวเล ได้เข้าร่วมเวทีการประชุมสมาชิกสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทยเพื่อสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมต่อร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าพื้นเมืองระหว่างวันที่ 13 - 14 มีนาคม 2564 ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น เขตหลักสี่ กรุงเทพฯที่สนับสนุนโดยศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรมีเวทีนำเสนอและแลกเปลี่ยนเพื่อสร้างความเข้าใจเนื้อหาสาระร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าพื้นเมืองแผนการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนกฎหมายคุ้มครองและส่งเสริมวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าพื้นเมือง

ข้อสรุปจากเวทีประชุม สรุปว่าการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนากฎหมาย และกลไกเกี่ยวกับสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ และชนเผ่าพื้นเมือง มีการพัฒนาร่างกฎหมาย ในลักษณะพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) 3 ฉบับที่เกี่ยวข้องกัน กล่าวคือ ร่าง พ.ร.บ. สภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย พ.ศ. .... โดยสำนักงานสภาชนเผ่าพื้นเมืองประเทศไทย (สชพ.) (จัดทำและนำเสนอตั้งแต่ปี 2556 เป็นต้นมา) ในขณะที่มีการทำร่าง พ.ร.บ. ในลักษณะเดียวกันคู่ขนาน 2 ฉบับ คือ ร่าง พ.ร.บ. คุ้มครองและส่งเสริมวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ พ.ศ. .... พัฒนาและดำเนินการโดยศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (ศมส.) และร่าง พ.ร.บ. ส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ พ.ศ. .... พัฒนาและดำเนินการโดย คณะอนุกรรมาธิการด้านผู้สูงอายุ ผู้พิการ และกลุ่มชาติพันธุ์ ในคณะกรรมาธิการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ สภาผู้แทนราษฎร (กมธ. กลุ่มชาติพันธุ์)

แนวทางในการขับเคลื่อนการจัดทำ ร่าง พ.ร.บ.ฯ ทั้ง 3 ฉบับ โดยในส่วน ร่างฯ หลัก (ศมส.) กำหนดนำเสนอเข้าคณะรัฐมนตรี ในเดือนมิถุนายน ๒๕๖๔ ในขณะที่ ร่างฯ (สชพ.) จะจัดเก็บรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพิ่มเติม ให้ได้ 15,00 ชื่อ และนำเสนอเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของ

รัฐสภา ภายในวันที่ 30 มีนาคม 2564 เช่นเดียวกับ ร่างฯ (กมธ.) ก็จะนำเสนอไปตามช่องทาง หรือกลไกในการทำงานของสภาผู้แทนราษฎร

3) การจัดทำบันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือ “ส่งเสริม และคุ้มครองวิถีชีวิตวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์”

งานรวมญาติชาติพันธุ์ชาวเล ครั้งที่ 11เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน เครือข่ายกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล ได้ร่วมกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงวัฒนธรรม สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มูลนิธิชุมชนไท มูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ เครือข่ายกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยง ได้เห็นชอบร่วมกันให้จัดทำบันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือ “ส่งเสริมและคุ้มครองวิถีชีวิตวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์” ขึ้นโดยมีข้อตกลงในการประสานความร่วมมือกัน ดังนี้

(1) สนับสนุน และผลักดันให้มีกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริม และคุ้มครองวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสิทธิทางวัฒนธรรม อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ สนับสนุนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เครือข่าย พัฒนาศักยภาพผู้นำการเข้าถึงการพัฒนาที่อยู่อาศัย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์

(2) ส่งเสริมสิทธิการมีส่วนร่วมของกลุ่มชาติพันธุ์ในการจัดการ บ ารุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล และยั่งยืน บนฐานภูมิปัญญาวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยมีการจัดท าแผนแม่บทบริหารจัดการพื้นที่ และการจัดท ากติกาชุมชนเพื่อประกาศเป็น “พื้นที่ส่งเสริมและคุ้มครองวิถีชีวิตวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์”

(3) ส่งเสริมกลุ่มชาติพันธุ์ให้เข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน เร่งรัดการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวง

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมให้กลุ่มชาติพันธุ์ใช้ต้นทุนทางวัฒนธรรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยรักษาสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการสืบทอดวิถีภูมิปัญญาวัฒนธรรม

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยได้ชี้ชัดว่าพวกเรากลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลได้บุกเบิกอาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินนี้มาแต่เดิม ก่อนมีการกำหนดอาณาเขตประเทศไทยมีวิถีเรียบง่าย สอดคล้องกับระบบธรรมชาติ ที่เราอยู่อาศัย สร้างขนบธรรมเนียม ภูมิปัญญา ความเชื่อ ภาษา วัฒนธรรม ที่เป็นอัตลักษณ์ของเราเอง และปฏิบัติสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคน

แต่ความเจริญที่ถาโถมเข้ามา พร้อมกับนโยบายต่างๆของรัฐ เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยว การส่งเสริมเกษตรกรรมเชิงพานิชย์ รวมทั้งการประกาศเขตอนุรักษ์ สิ่งเหล่านี้ ไม่เพียงทำให้พวกเรา ไม่มีความมั่นคงในการอยู่อาศัย ที่ทำกิน และพื้นที่ทางจิตวิญญาณเท่านั้น แต่ยังทำให้ อัตลักษณ์ของพวกเราสั่นคลอนไปด้วย และจะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น หากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างถูกต้องและทันท่วงที

หลังเหตุการณ์สึนามิ จึงได้รวมตัวกันทั้งระดับชุมชนเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล ทำงานพัฒนาคุณภาพชีวิตและผลักดันให้เกิดการแก้ไขปัญหาระดับนโยบายอย่างต่อเนื่อง ทั้งปัญหาที่อยู่อาศัย ปัญหาพื้นที่ทางจิตวิญญาณ ปัญหาพื้นที่ทำกิน จนนำไปสู่การมี มติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล วันที่ 2 มิถุนายน 2553

10 ปีของการมีมติคณะรัฐมนตรีในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล มีปัญหาบางประการที่คลี่คลายไป แต่มีอีกหลายประการที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข เพราะปัญหาของพวกเราเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงานหลายกระทรวงเครือข่ายร่วมกันผลักดันร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและคุ้มครองวิถีชีวิต กลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อให้มีผลบังคับใช้ภายในปี พ.ศ.2565 ทั้งนี้เพื่ออนาคตของลูกหลาน ที่มีศักดิ์ศรี มีสิทธิ์ มีความเสมอภาค มีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน ดำรงวิถีชีวิต ภายใต้ประเพณี ภาษา วัฒนธรรม ภูมิปัญญาและความเชื่อ อันเป็นอัตลักษณ์ของเราได้อย่างมั่นคงยั่งยืนนับเป็นความท้าทายของเครือข่ายกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล จากการศึกษาวิจัย พบว่า

(5) **กลุ่มชาวเลไม่ใช่กลุ่มชาวเลที่เร่ร่อน แต่เป็นกลุ่มที่ออกไปทำมาหากินตามฤดูกาล** ชุมชนชาวเลมีอาชีพหากินทางทะเล ในอดีตการตั้งถิ่นฐานขึ้นอยู่กับการจับจองของบรรพบุรุษในพื้นที่ที่ไม่ไกลจากทะเล และโยกย้ายไปทำข้าวไร่และทำสวนตามฤดูกาล

จากสาเหตุการออกมาทำข้าวไร่แต่ละครั้งใช้เวลา 4-5 เดือน คนในพื้นที่ก็ยึดหมู่บ้าน ด้วยความเป็นชาวเล ไม่มีปากเสียงกับคนนอก บรรพบุรุษจึงพากลับมายังพื้นที่ทำข้าวไร่ แต่ก็มีคนอ้างสิทธิ์เป็นเจ้าของแล้ว จึงได้หาที่เหมาะสมสร้างหมู่บ้านใหม่ซึ่งเป็นที่อยู่ในปัจจุบันที่เป็นหมู่บ้าน/ชุมชนชาวเล ที่มีเส้นทางเข้าออกของเรือสู่ทะเล

(6) **ชาวเลเป็นชุมชนชาวเลที่คงอัตลักษณ์ความเป็นชาวเลไว้จนถึงปัจจุบัน** ชาวเลทุกกลุ่มจะนับถือวิญญาณบรรพบุรุษ มี “โต๊ะหมอ” ประจำหมู่บ้านหรือชุมชนสืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่น หากมีคนป่วยการรักษาจะเริ่มต้นด้วยการพาไปหาโต๊ะหมอประจำชุมชน โต๊ะหมอจะเข้าทรงเพื่อสื่อสารกับวิญญาณบรรพบุรุษว่าผู้ป่วยโดนอะไรมาก็จะรักษาอาการเบื้องต้น หากไม่หายจึงพาไปโรงพยาบาล เมื่อชาวเลเสียชีวิตจะใช้การฝังศพทำให้มีงานศึกษาบางชิ้นมองว่าชาวเลเป็นกลุ่มเดียวกับมุสลิม ปัจจุบันในพิธีศพมี

การนิมนต์พระมาสวดแต่ศพก็ยังฝังเหมือนเดิม เป็นชุมชนชาวเลที่มีพิธีกรรมตลอดทั้งปี ซึ่งมีความแตกต่างในรายละเอียดอยู่บ้างกับพิธีกรรมของมอแกน มอแกลน และอูรักลาโว้ย

(7) **ข้อจำกัดในความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล**ชุมชนชาวเลยังมีปัญหาทั้งในด้านที่ดินที่อยู่อาศัยพื้นที่ประกอบอาชีพ พื้นที่ประกอบพิธีกรรมและพื้นที่ทางจิตวิญญาณ เพราะอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ สภาพปัญหาความรุนแรงด้านสิทธิในที่ดินที่อยู่อาศัยและทรัพยากรทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ทั้งมีการบีบคั้นให้ชาวเลไม่สร้างบ้านเพิ่มมากขึ้นแม้ว่าจำนวนประชากรจะเพิ่มมากขึ้นก็ตาม มีการกั้นแนวเขตหรือจำกัดเขตพื้นที่ทำมากินในการประกอบอาชีพประมงของชาวเล เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวนอกจากนี้พื้นที่ทางจิตวิญญาณ ก็ถูกนักธุรกิจกวาดซื้อไปหมด และห้ามชาวเลอูรักลาโว้ยเข้าใช้ประโยชน์

(8) **แนวทางแก้ปัญหาที่สำคัญของชุมชนชาวเล**ความคล้ายคลึงของปัญหาสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลทุกชุมชน คือ การอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะต่อการสร้างประโยชน์เพื่อธุรกิจท่องเที่ยวทำให้ถูกเบียดขับจากทุนและกฎหมาย การคาดหวังจากนโยบายของรัฐจะเห็นว่าไม่สามารถแก้ปัญหาที่ต้นเหตุได้ดังที่ตั้งความหวัง ตั้งแต่มีมติ ครม.ว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเลผ่านมา 10 ปี ปัญหาหลายอย่างกลับรุนแรงมากขึ้น สิ่งที่สามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาได้ คือ ชาวเลเองต้องออกมาเรียนรู้ ผลักดัน และพูดความจริงเพื่อการแก้ปัญหาได้ถูกจุด และนำไปสู่การออกกฎหมายที่สำคัญเพื่อแก้ปัญหาของชาวเลเอง

บทเรียนการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงของนักวิจัย

จากการดำเนินงานโครงการวิจัย ทำให้นักวิจัยชุมชนเกิดการเรียนรู้ท่ามกลางการทำและเกิดการเปลี่ยนแปลงของนักวิจัย ดังนี้

1) การใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ตั้งแต่เริ่มจากการทำโครงการวิจัยที่มาจากความต้องการของชุมชนชาวเล ในการใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมประวัติศาสตร์ความเป็นมาของตัวเอง เพื่อยืนยันสิทธิชุมชน ตลอดจนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการทำวิจัยตลอดกระบวนการ ตั้งแต่จัดทีมทำวิจัยชุมชน การจัดให้มีเวทีประชุมชี้แจงชุมชน แจ้งรายละเอียดโครงการ รายละเอียดงบประมาณ ที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกสว. การนำเสนอผลการวิจัยให้กับสมาชิกในชุมชนรับทราบความก้าวหน้าและผลการวิจัยอย่างต่อเนื่องทำให้สมาชิกในชุมชนทำให้ความร่วมมือ ให้ความสำคัญต่อการทำงานวิจัยชุมชน
2) นักวิจัยชุมชนเรียนรู้ทักษะกระบวนการทำงานวิจัย ในการสืบค้นข้อมูล ที่ต้องดูจังหวะเวลาที่เหมาะสม การสืบค้นข้อมูลมีหลายวิธีหลายเครื่องมือ ใช้การสอบถามข้อมูลจากคนเฒ่าคนแก่ การเก็บข้อมูลจากการเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีลอยเรือ หรือเวลาใครมาหาก็เก็บข้อมูล ได้ตรงไหน เอาตรงนั้นก่อน ข้อมูลประวัติความเป็นมาของเกาะ ประเพณีลอยเรือ การรู้จักโต๊ะต่างๆ การสืบต่อภูมิปัญญา รู้แหล่งข้อมูล การแยกประเภทข้อมูล ด้านเศรษฐกิจ ประเพณี เก็บภาพกิจกรรมประเพณี เกิดทักษะการเรียบเรียงข้อมูล การบันทึกข้อมูล
3) งานวิจัยเป็นเครื่องมือให้นักวิจัยชุมชนได้เข้าไปทำงานพัฒนาชุมชน ได้เข้าไปหาคนเฒ่าคนแก่ สืบค้นเรื่องราวของตนเองประวัติความเป็นมา ได้รู้จักพี่น้องในพื้นที่มากขึ้น ว่าอยู่ตรงไหนอย่างไรทำให้ได้ข้อมูลที่ทำมาหากิน ที่หาหอย ปฏิทินเศรษฐกิจ ประมง ลอยกัด หากาหยี ปฏิทินประเพณีวัฒนธรรมใช้การเก็บข้อมูล ทำให้รู้ปัญหา เกิดการกระจายข้อมูลถึงชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านเท่าทันกับปัญหาที่จะตามมา
4) เกิดทีมวิจัยรุ่นใหม่ได้รู้เรื่องของชุมชนและการบันทึกข้อมูลมีสีสันน่าสนใจทำโดยกลุ่มเด็กรุ่นใหม่ทีมวิจัยได้รู้เรื่องราวประวัติความเป็นมาเพิ่มมากขึ้น ได้ฟื้นฟูด้านภาษา เกิดความร่วมมือระหว่างคนทำงานชุมชนรุ่นเก่ากับรุ่นใหม่

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะในการวิจัย

- งานวิจัยชุดนี้ เกิดขึ้นจากความต้องการของพี่น้องชุมชนชาวเลที่ต้องการทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาของตนเองโดยเฉพาะปัญหาที่ดิน แยกเป็นปัญหาที่ดินพิพาทเอกชน ปัญหาที่ดินพิพาทกับรัฐ ดังนั้นต้องจับประเด็นปัญหาให้มั่น ปัญหาจะทำให้เรารู้ว่าต้องเลือกข้อมูลชุดไหนมาตอบโจทย์ เราต้องรวบรวมข้อมูลทุกแหล่ง ข้อมูลเอกสาร การสัมภาษณ์ การเก็บข้อมูลเพิ่มเติม โดยจะทำอย่างไรให้ข้อมูลเป็นเอกสารหลักฐาน การแปลงภาพวาดให้เป็นภาพถ่าย GPS ที่ใช้เป็นหลักฐานได้เหมาะกับสถานการณ์ปัญหาที่กำลังต่อสู้เรื่องคดี การพิสูจน์สิทธิ์ ใช้ข้อมูลประกาศความเป็นเจ้าของที่ดินด้วยข้อมูลของเราเอง
- ปัญหาอุปสรรคในการทำงาน คือ ช่วงที่ผ่านมาเป็นช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว ทำให้ทีมงานไม่ว่าง ทีมวิจัยบางส่วนมีปัญหาครอบครัวต้องเลี้ยงลูก แก้ปัญหาโดยหาทีมคนรุ่นใหม่เข้ามาเพิ่ม แต่ยังมีปัญหาที่ทีมงานคนรุ่นใหม่ฟังภาษาชาวเลได้แค่ 20% ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การขาดทักษะในการประมวลผลข้อมูล สำหรับชุมชนชาวเลที่ขาดทีมวิจัยที่มีทักษะในการประมวลข้อมูล ควรมีการจัดกระบวนการเสริมองค์ความรู้ในด้านการเขียนรายงานการวิจัยเพิ่มเติม

2) ข้อเสนอแนะในการพัฒนา

- การแก้ปัญหาที่ดินของชาวเลในพื้นที่อันดามัน ที่เป็นปัญหาสะสมมาอย่างยาวนาน และมีความซับซ้อน ควรมีผู้เชี่ยวชาญหลายฝ่ายเข้ามาสนับสนุน เช่น นักกฎหมาย นักประวัติศาสตร์ชุมชน นักทำแผนที่ ทั้งแผนที่เดินดิน แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ เป็นต้น

เพื่อให้เกิดความยุติธรรมกับชุมชนชาวเล ซึ่งเป็นคนชายขอบที่ถูกละเลย เป็นผู้ด้อยโอกาส เข้าไม่ถึงกระบวนการยุติธรรม

- การพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาวเล ต้องมีการดำเนินการเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงานหลายกระทรวง กระบวนการเตรียมความพร้อม การทำความเข้าใจกับชาวเลในพื้นที่เอง หน่วยงานท้องถิ่นท้องที่ หน่วยงานราชการระดับปฏิบัติการ หน่วยงานระดับจังหวัด หน่วยงานระดับนโยบายที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อให้สามารถดำเนินการไปในทิศทางเพื่อแก้ปัญหาของชาวเล

บรรณานุกรม

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.(ม.ป.ป.)ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของประชาชาติท้องถิ่นดั้งเดิมแห่ง

สหประชาชาติ.กรุงเทพฯ:สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.

ชุลีรัตน์ เจริญพร.2556, พลวัฒน์การขับเคลื่อนโฉนดชุมชน และการพัฒนานโยบายสังคมในการแก้ไขปัญหาที่ดิน :กรณีศึกษากระบวนการเคลื่อนไหวเพื่อการปฏิรูปที่ดินภาคประชาชนในประเทศไทย.

นฤมล อรุโณทัย และคณะ. 2557, ทักษะวัฒนธรรมชาวเล ร้อยเรื่องราวชาวเล มอแกน มอแกลน และอูรักลาโว้ย ผู้กล้าแห่งอันดามัน. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).

นฤมล อรุโณทัยและคณะ.2555, รายงานเนื้อหาหนังสือทักษณะวัฒนธรรมชาวเล. กรุงเทพฯ:

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พลาเดช ณ ป้อมเพชร และคณะ. 2558, ประวัติชุมชนและเส้นทางเรียนรู้วัฒนธรรมอูรักลาโว้ย บ้านเกาะจำ

ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

(องค์การมหาชน).

พวงผกา เชาวน์ไวย และคณะ.2559, วิถีชีวิตชาวเล ชุมชนบ้านหินลูกเดียว อำภอถลาง จังหวัดภูเก็ต.โครงการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเลจังหวัดภูเก็ตประจำปีงบประมาณ2559. เอกสารเผยแพร่ลำดับที่ 9/2559. กลุ่มยุทธศษสตร์และเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม.สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต.

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. 2551, “สรุปประเด็นการพิสูจน์สิทธิที่ดินกรณีชุมชนทับตะวัน” กรุงเทพฯ :

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน) http://www.codi.or.th สืบค้นเมื่อ 24 มิถุนายน 2557

สนิท แซ่ชั่ว และคณะ.2558, โครงการสืบค้นประวัติการตั้งถิ่นฐานและวิถีวัฒนธรรมเพื่อยืนยันสิทธิชุมชนดั้งเดิมและแก้ปัญหาการออกเอกสารสิทธิ์ทับที่ดินชุมชนกลุ่มชาติพันธ์ชาวเล บ้านราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต.กรุงเทพฯ:สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยท้องถิ่น.

ข้อมูลออนไลน์

https://www.dol.go.th/publicland/DocLib3/workbook/kttwhite.pdf

https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pkrujo/article/view/242519

บุคลานุกรม

ผู้ให้ข้อมูลบ้านทับตะวัน

1.นาย สีวัย สารบาล อายุ 70ปี
2.นาย เนื่อง หาญทะเล อายุ 68 ปี
3.นาง เลียง หาญทะเล อายุ 71 ปี
4.นาง ลี สารบาล อายุ 68 ปี
5.นาง แจ่ม กล้าทะเล อายุ 68 ปี
6.นาง กล้วย นาวารักษ์ อายุ 66 ปี
7.นาง เยาะ หาญทะเล อายุ 66 ปี
8.นาย ปาน หาญทะเล อายุ 95 ปี
9.นาย เพียน หาญทะเล อายุ 86 ปี
10.นาง น้อย กล้าทะเล อายุ 62 ปี
11.นางส่า หาญทะเล อายุ 73 ปี
12.นางสาว นิตย์ หาญทะเล อายุ 68 ปี

บุคลานุกรมหินลูกเดียว

นางเอี่ยม ตันเก อายุ 61 ปี บ้านเลขที่ 77 ม.5 ต.ไม้ขาว อ.ถลาง จ.ภูเก็ต

นางวัน วารี อายุ 70 ปี บ้านเลขที่ 7 ม.5 ต.ไม้ขาว อ.ถลาง จ.ภูเก็ต

น.ส.ดวงจิตต์ ปราบสมุทร อายุ 47 ปี บ้านเลขที่ 65/3 ม.5 ต.ไม้ขาว อ.ถลาง จ.ภูเก็ต

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ เกาะจำ

ชื่อ นายอีเก้ง ช้างน้ำ

เกิดวันที่ 15 เดือน เมษายน พ.ศ........

ที่อยู่ปัจจุบัน 148 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ทำประมง

ประวัติการศึกษา ประถม โรงเรียนบ้านเกาะจำ

ตำแหน่งในชุมชน เป็นโต๊ะหมอ

ชื่อ นาย ทนง ช้างน้ำ

เกิดวันที่ 22 เมษายน 2515

ที่อยู่ปัจจุบัน 57 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ทำประมง

ประวัติการศึกษา ประถม โรงเรียนบ้านเกาะจำ

ตำแหน่งในชุมชน ผู้ช่วยโต๊ะหมอโต๊ะหมอ น้องชายโต๊ะหมอ

ชื่อ นางสาว ฤทัยทิพย์ ช้างน้ำ

เกิดวันที่ 6 มกราคม 2516

ที่อยู่ปัจจุบัน 57 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ทำประมง

ประวัติการศึกษา ประถม โรงเรียนบ้านศาลาด่าน

ตำแหน่งในชุมชน ครูสอนรำรองแง็ง นางรำรองแง็ง

ชื่อ นาย ประยุทธ์ ประโมงกิจ

เกิดวันที่ 13 มิถุนาคม 2502

ที่อยู่ปัจจุบัน 150 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ทำประมง

ประวัติการศึกษา -

ตำแหน่งในชุมชน ครูสอนตีรำมะนา คนตีรำมะนาในงานพิธีต่างๆ

ชื่อ นางสาว กรรณิกา ช้างน้ำ

เกิดวันที่ 5 สิงหาคม 2503

ที่อยู่ปัจจุบัน 150 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ทำประมง

ประวัติการศึกษา ประถม โรงเรียนบ้านเกาะจำ

ตำแหน่งในชุมชน นางรำรองแง็ง

ชื่อ นาง สปิ้ง ช้างน้ำ

เกิดวันที่ 1 มกราคม 2497

ที่อยู่ปัจจุบัน 58 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ทำประมง

ประวัติการศึกษา -

ตำแหน่งในชุมชน ผู้อาวุโส

ชื่อ นาย แซ่งหลี แซ่อุ๋ย

เกิดวันที่ 1 มกราคม 2496

ที่อยู่ปัจจุบัน 65 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ทำประมง

ประวัติการศึกษา ประถม โรงเรียนบ้านเกาะจำ

ตำแหน่งในชุมชน ผู้ช่วยโต๊ะหมอโต๊ะหมอ

ชื่อ นาง สาวปี้ แซ่อุ๋ย

เกิดวันที่ 22 เมษายน 2515

ที่อยู่ปัจจุบัน 65 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ทำประมงทำสวน

ประวัติการศึกษา ประถม โรงเรียนบ้านศาลาด่าน

ตำแหน่งในชุมชนผู้อาวุโส (เล่าประวัติการทำนา ทำไร่ หลักของการทำกิน แบบวิถีชาวเล)

ชื่อ นางสาว สมจิตต์ ช้างน้ำ

เกิดวันที่ 4 มิถุนายน 2513

ที่อยู่ปัจจุบัน 156 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ทำประมง

ประวัติการศึกษา ประถม โรงเรียนบ้านเกาะจำ

ตำแหน่งในชุมชน นางรำรองแง็ง ครูสอนรำรองแง็ง

ชื่อ นาย สมพงษ์ ช้างน้ำ

เกิดวันที่ 2 สิงหาคม 2500

ที่อยู่ปัจจุบัน 131 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ทำประมง

ประวัติการศึกษา ประถม โรงเรียนบ้านเกาะจำ

ตำแหน่งในชุมชน ผู้อาวุโส

ชื่อ นาง อีดา ช้างน้ำ

เกิดวันที่ 1 มกราคม 2507

ที่อยู่ปัจจุบัน 131 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ทำประมง

ประวัติการศึกษา -

ตำแหน่งในชุมชน ครูสอนรำรองแง็ง นางรำรองแง็ง

ชื่อ นาง สุบี ช้างน้ำ

เกิดวันที่ 1 มกราคม 2497

ที่อยู่ปัจจุบัน 117 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ทำประมง

ประวัติการศึกษา -

ตำแหน่งในชุมชน ผู้อาวุโส

ชื่อ นาง ศรีวรรณ ช้างน้ำ

เกิดวันที่ 31 ธันวาคม 2516

ที่อยู่ปัจจุบัน ๑153 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ทำประมงพนักงานรีสอร์ท

ประวัติการศึกษา ประถม โรงเรียนบ้านเกาะจำ

ตำแหน่งในชุมชน นางรำรองแง็ง

ชื่อ นาย วายุ ช้างน้ำ

เกิดวันที่ 18 มิถุนายน 2538

ที่อยู่ปัจจุบัน 153 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ทำประมงรับจ้างเรือเมล์ท่าเรือ เกาะจำ –ท่าเรือแหลมกรวด

ประวัติการศึกษา ประถม โรงเรียนบ้านเกาะจำ

ตำแหน่งในชุมชน ครอบครัวตกสำรวจ (ภรรยายังไม่มีบัตร)

ชื่อ นาง ปาริฉัตร มั่นธรรม

เกิดวันที่ 31 สิงหาคม 2519

ที่อยู่ปัจจุบัน 347 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ทำประมง ค้าขาย

ประวัติการศึกษา -

ตำแหน่งในชุมชน อสม.

ชื่อ นาง สาว ช้างน้ำ

เกิดวันที่ 1 มกราคม 2500

ที่อยู่ปัจจุบัน 127 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ทำประมง

ประวัติการศึกษา -

ตำแหน่งในชุมชน ผู้อาวุโส

ชื่อ นาย สบัน ช้างน้ำ

เกิดวันที่ 1 มกราคม 2497

ที่อยู่ปัจจุบัน 127 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ทำประมง

ประวัติการศึกษา -

ตำแหน่งในชุมชน ผู้อาวุโส

ชื่อ นางสาว สุพรรษา ช้างน้ำ

เกิดวันที่ 8 มีนาคม 2526

ที่อยู่ปัจจุบัน 127 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ทำประมง

ประวัติการศึกษา ประถม โรงเรียนบ้านเกาะจำ

ตำแหน่งในชุมชน ผู้ประสานงานกลุ่มอาชีพเสริม ชุมชนโต๊ะบุหรง

ชื่อ นาย วิเชียร ช้างน้ำ

เกิดวันที่ 30 สิงหาคม 2515

ที่อยู่ปัจจุบัน 103 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ทำประมง

ประวัติการศึกษา -

ตำแหน่งในชุมชน ช่างสร้างบ้าน

ชื่อ นางสาว ดอกเอื้อง ช้างน้ำ

เกิดวันที่ 10 สิงหาคม 2525

ที่อยู่ปัจจุบัน 57 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ทำประมง

ประวัติการศึกษา -

ตำแหน่งในชุมชน ผู้ประสานงานกลุ่มอาชีพเสริมชุมชน โต๊ะบุหรง

ชื่อ นาย หยง ช้างน้ำ

เกิดวันที่ 1 มกราคม 2487

ที่อยู่ปัจจุบัน 130 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ทำประมง

ประวัติการศึกษา -

ตำแหน่งในชุมชน ผู้อาวุโส

ชื่อ นาย จะอา ช้างน้ำ

เกิดวันที่ 1 มกราคม 2496

ที่อยู่ปัจจุบัน 130 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ทำประมง

ประวัติการศึกษา -

ตำแหน่งในชุมชน นางรำรองแง็ง

ชื่อ นาย สรอรรถ ช้างน้ำ

เกิดวันที่ 17 กันยายน 2546

ที่อยู่ปัจจุบัน 299 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ประมง

ประวัติการศึกษา กำลังศึกษา โรงเรียนบ้านเกาะจำ

ตำแหน่งในชุมชน รำรองแง็ง

ชื่อ น.ส.ศรีนวล วงศาชล

เกิดวันที่ -

ที่อยู่ปัจจุบัน 291 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน เจ้าของบังกะโล

ประวัติการศึกษา มัธยมปีที่ 3 โรงเรียนวังทองวิทยา

ตำแหน่งในชุมชน ส่งเสริม อนุรักษ์ ฟื้นฟูวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชาวอูรักลาโว้ยเกาะจำ

ชื่อ นาย ละเหว ช้างน้ำ

เกิดวันที่ ๑ มกราคม ๒๔๙๐

ที่อยู่ปัจจุบัน ๑๑๔ หมู่ ๓ ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ทำประมง

ประวัติการศึกษา -

ตำแหน่งในชุมชน ผู้อวุโส

ชื่อ นาย แซ่งหลี แซ่อุ๋ย

เกิดวันที่ 65 มกราคม 2406

ที่อยู่ปัจจุบัน 130 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ทำประมง

ประวัติการศึกษา -

ตำแหน่งในชุมชน ผู้อาวุโส

ชื่อ นาง สาวปี แซ่อุ๋ย

เกิดวันที่ 1 มกราคม 2500

ที่อยู่ปัจจุบัน 65 หมู่ ๓ ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ทำประมง

ประวัติการศึกษา -

ตำแหน่งในชุมชน ผู้อวุโส

ชื่อ นาย อำนาจ ช้างน้ำ

เกิดวันที่ 12 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2508

ที่อยู่ปัจจุบัน 117 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ทำประมง

ประวัติการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 6

ตำแหน่งในชุมชน ผู้ดูแลน้ำประปาหมู่บ้าน ชุมชนมูตู

ชื่อ น.ส. สมพักตร์ คบคน

เกิดวันที่ 18 เดือน เมษายน พ.ศ. 2516

ที่อยู่ปัจจุบัน 117 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ทำประมง

ประวัติการศึกษา -

ตำแหน่งในชุมชน ผู้ช่วยผู้ดูแลน้ำประปาหมู่บ้าน ชุมชนมูตู

ชื่อ น.ส. กอรีอ้า ช้างน้ำ

เกิดวันที่ 19 เดือน กันยายน พ.ศ. 2506

ที่อยู่ปัจจุบัน 50 หมู่ 5 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน	ทำประมง

ประวัติการศึกษา	-

**ชื่อ	น.ส. ลัดดา อาจบำรุง**

เกิดวันที่	30 เดือน กันยายน พ.ศ. 2509

ที่อยู่ปัจจุบัน	10 หมู่ 5 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน	ทำสวน

ประวัติการศึกษา	-

ตำแหน่งในชุมชน	นางรำรองแง็ง

ชื่อ น.ส. สาวรักษ์ ช้างน้ำ

เกิดวันที่	16 เดือน เมษายน พ.ศ. 2510

ที่อยู่ปัจจุบัน	206 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน	ทำประมง

ประวัติการศึกษา	-

ตำแหน่งในชุมชน	นางรำรองแง็ง

ชื่อ น.ส. อรษา ช้างน้ำ

เกิดวันที่ 1 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2515

ที่อยู่ปัจจุบัน 94/1 หมู่ 5 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน รับจ้าง

ประวัติการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านติงไหร

ตำแหน่งในชุมชน นางรำรองแง็ง

ชื่อ น.ส. ฝาตีม๊ะ วารีกุล

เกิดวันที่ 7 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2509

ที่อยู่ปัจจุบัน 102 หมู่ 5 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ทำประมง

ประวัติการศึกษา -

ตำแหน่งในชุมชน นางรำรองแง็ง

ชื่อ น.ส. สมจิตต์ สายติ่ง

เกิดวันที่ 17 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2506

ที่อยู่ปัจจุบัน 59 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ทำประมง

ประวัติการศึกษา -

ตำแหน่งในชุมชน นางรำรองแง็ง

ชื่อ น.ส. สายใจ ช้างน้ำ

เกิดวันที่ 14 เดือน กันยายน พ.ศ. 2530

ที่อยู่ปัจจุบัน 336 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ทำประมง

ประวัติการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเกาะจำ

ตำแหน่งในชุมชน หาหอย ดำหอย

ชื่อ นาย สำเริง บุษบงค์

เกิดวันที่ 1 เดือน มกราคม พ.ศ. 2495

ที่อยู่ปัจจุบัน 1 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ผู้ประกอบการร้านอาหาร

ประวัติการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเกาะจำ

ตำแหน่งในชุมชน ผู้ดูแลที่ดินแปลงที่ติดสุสานชาวเล

ชื่อ นาย ล้า ช้างน้ำ

เกิดวันที่ 1 เดือน มกราคม พ.ศ. 2474

ที่อยู่ปัจจุบัน 5 หมู่ 5 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ทำประมง

ประวัติการศึกษา -

ตำแหน่งในชุมชน ผู้อาวุโส

ชื่อ นาย หมาดดน วงศาชล

เกิดวันที่ เดือน มกราคม พ.ศ. 2474

ที่อยู่ปัจจุบัน 75 หมู่ 5 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ทำสวน

ประวัติการศึกษา -

ตำแหน่งในชุมชน อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ภาคผนวก
ชุมชนแหลมตง เกาะพีพี

การทำคลอดของชาวเล

ในช่วง พ.ศ.2453 การทำคลอดของชาวเลในสมัยก่อนนั้นก็จะมีหมอตำแยมาทำคลอดให้ เนื่องด้วยสภาพแวดล้อมที่เป็นพื้นที่เกาะห่างไกลจากโรงพยาบาลในตัวเมืองมาก ถ้าจะไปโรงพยาบาลในสมัยนั้นชาวเลต้องแจวเรือใช้เวลานานมากและไม่ทันการณ์ และในเกาะพีพียังไม่มีโรงพยาบาล ชาวเลจึงใช้หมอตำแยทำคลอด เป็นหญิงสาวสูงวัย มีความรู้ในการทำคลอดเด็ก รุ่นแรกก็จะมีหมอตำแยอยู่ดังนี้ แยะอีงาม แยะมาหิด แยะมิโล๊ะ แยะอีแนะ แยะอูนี บุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลที่มีครู จะมีการท่องบทสวดทุกครั้งก่อนการทำคลอด

อุปกรณ์ที่ใช้ทำคลอดในสมัยนั้น ได้แก่

1. มีดไม้ไผ่ คือการนำไม้ไผ่มาเหลาจนมีความแหลมคมเหมือนมีดใช้ในการตัดสายสะดือเด็กแรกเกิด

2. หิน ใช้ในการอยู่ไฟ

3. น้ำร้อน ใช้ในการทำความสะอาดอุปกรณ์การทำคลอด และผสมน้ำอุ่นเช็ดทำความสะอาดตัวเด็ก

4. ผ้าขาวม้าหรือผ้าปาเต๊ะที่สะอาด ใช้ในการห่อหุ้มตัวเด็กหลังจากทำความสะอาดตัวเด็กเสร็จแล้ว

ในการทำคลอดแต่ละครั้งของชาวเล หมอตำแยจะทำการท่องบทสวดก่อนการเริ่มทำคลอด มีการก่อกองไฟ บ้านที่มีใต้ถุนบ้านก็จะก่อกองไฟบริเวณใต้ถุน แต่บ้านที่มีมีใต้ถุนบ้านก็จะก่อไฟบริเวณในบ้านเลย บ้านที่มีใต้ถุนก็จะมีการนำต้นหนามมาวางไว้ด้านล่างของผู้คลอด เพื่อเป็นการป้องกันผี หลังจากหลอดลูกออกเป็นที่เรียบร้อยแล้ว แม่หมอตำแยก็จะนำหินที่นำไปเผาไฟแล้วนำมาคลึงบริเวณหน้าท้องช่วงมดลูก จนเลือดหรือรกเด็กหลดออกจนหมด ต่อด้วยการตำพริกไทยผสมเหล้าขาวให้ ผู้คลอดทานและอยู่ไฟจนครบ 44 วัน

ต่อมาช่วง พ.ศ.2530 แม่หมอตำแยรุ่นเก่าเริ่มทยอยกันเสียชีวิต แต่ก็มีรุ่นใหม่รับแทน จะมีแม่หมอตำแยดั่งต่อไปนี้ แยะต๊ะ แยะท่อน แยะชิบ ในช่วงนี้ใครพอมีเงินก็จะพากันไปคลอดที่โรงพยาบาล ใครที่ลำบาก ฐานะยากจนและมีลูกหลายคนก็จะคลอดที่บ้านอุปกรณ์ที่การทำคลอด

เหมือนเดิมแต่มี 1 อย่างที่เปลี่ยน คือจากที่เคยใช้ไม้ไผ่ ก็เปลี่ยนมาใช้มีดโกนแทน

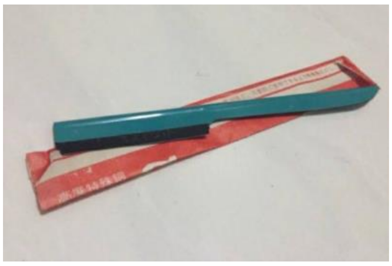

หลังจากช่วง พ.ศ.2535-2560 ชาวเลส่วนใหญ่จะไปคลอดลูกที่โรงพยาบาล หมอตำแยเริ่มชราภาพและล้มหายตายจากไปทีละคน และที่เกาะพีพีมีการสร้างโรงพยาบาลทำให้การเดินทางสะดวกขึ้น และบางคนที่พอมีเงินก็จะไปรอคลอดที่ในเมือง บ้างก็ไปเมืองกระบี่ บ้างก็ไปเมืองภูเก็ต แต่กลับกันการการแพทย์และโรงพยาบาลเพิ่มขึ้น แต่ชาวเลแหลมตงกลับตั้งครรภ์น้อยลง เพราะค่าครองชีพที่เกาะแพง บวกกับด้านการท่องเที่ยวที่เกาะซบเซาลงมากรายได้ลดลงอย่างน่าใจหาย และชาวเลมีการคุมกำเนิดมากขึ้น

สมุนไพรของชาวเล

ด้านภูมิปัญญาเรื่องสมุนไพรของชาวเลส่วนใหญ่จะเป็นพืชที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือพืชที่ขึ้นบริเวณพื้นที่เกาะ และบางส่วนก็ปลูกเองบ้าง มีสรรพคุณที่แตกต่างกันไป ช่วยรักษาโรคบ้าง ช่วยบรรเทาอาการบ้าง ส่วนใหญ่แล้วชาวเลในสมัยก่อนจะแข็งแรงมากกว่า ล้มป่วย ทนแดดทนฝน กันทุกคน เพราะชาวเลในสมัยนั้นจะปลูกข้างกินเอง ปลุกผักและผลไม้ตามฤดูไว้กินเอง และทานของทะเลสดๆ นานๆครั้งถึงจะได้กินหมู เป็ด ไก่ หรือเนื้อต่างๆ ส่งผลให้สุขภาพแข็งแรง แต่ก็มีบ้างที่เจ็บไข้ ชาวเลจึงใช้ภูมิปัญญาที่มีในการรักษาอาการป่วยไข้

มีสมุนไพรที่ชาวเลใช้ในการรักษาโรค ดังนี้

1.หญ้าคา ภาษาอูรักลาโว้ย เรียกว่า **ลาลัก**

หญ้าคา เป็นพืชล้มลุกชนิดหนึ่ง จัดอยู่ในตระกูลหญ้า มีลำต้นสูงประมาณ ๕๐-๑๐๐ เซนติเมตร ลักษณะลำต้นเป็นทรงกลมเรียวยาวขนาดเล็ก ลักษณะใบเป็นขนกระจก ขอบใบมีลักษณะคมกริบ ออกดอกเป็นช่อก้านยาวสีขาว คล้ายหางกระรอก

ส่วนที่นำมาปรุงยา คือ หน่อที่ขึ้นติดกับลำต้นที่โผล่ขึ้นมาจากพื้นดิน มีสรรพคุณช่วยการขับปัสสาวะ วิธีการเด็ดหน่อง่ายๆ โดยการเด็ด สองครั้ง ครั้งแรก 7 หน่อ ครั้งที่สอง 5 หน่อ ทุกครั้งที่เด็ดจะต้องกลั้นหายใจและระวังอย่ายืนในตำแหน่งที่ทับเงาตัวเอง ต้องยืนให้ทิศทางของเงาตนเองอยู่ด้านหลัง เมื่อได้หน่อของหญ้าคาครบแล้ว ก็นำมาล้างให้สะอาด ต้มน้ำให้เดือดใส่หน่อของหญ้าคาที่เตรียมไว้ลงไป เติมเกลือลงไปเล็กน้อย แล้วนำไปดื่ม

2. ไมยราบ ภาษาอูรักลาโว้ย เรียกว่า **ปูโจ๊ะ โดะฮีโด๊ะ ฮาตู**

เป็นพืชล้มลุก ต้นสีน้ำตาลแดง แผ่ไปตามพื้น ชูยอดขึ้นข้างบน ต้นมีหนามขนาดสั้น ใบประกอบ ดอกเป็นช่อกลมสีชมพู ก้านดอกยาว ฝักยาวเรียวแบน มีขนเหนียวติดมือ เมล็ดสีน้ำตาลอ่อน ไมยราบมักถูกปลูกขึ้นตามความอยากรู้อยากเห็นของผู้ปลูก โดยที่ใบประกอบสามารถพับเข้าหากัน

ด้านใน หรือหุบได้ เมื่อถูกสัมผัส หรือเขย่า เพื่อป้องกันตนเองจากภัยคุกคามต่าง ๆ และจะบานออกอีกครั้งเมื่อผ่านไปราวหนึ่งนาที

ส่วนที่นำมาปรุงยา คือ ใบของไมยราบ มีสรรพคุณช่วยในการนอนหลับของเด็กทารกแรกเกิด ไม่ร้องให้งอแงช่วงพลบค่ำ และยังช่วยในเรื่องการรักษาอาการคันของผิวหนังได้ด้วย วิธีการเด็ดใบง่ายๆ โดยการเด็ดสองครั้ง ครั้งแรก 7 ใบ ครั้งที่สอง 5 ใบ ทุกครั้งที่เด็ดจะต้องกลั้นหายใจและระวังอย่ายืนในตำแหน่งที่ทับเงาตัวเอง ต้องยืนให้ทิศทางของเงาตนเองอยู่ด้านหลัง เมื่อได้ใบมาครบแล้ว ให้นำไปล้างให้สะอาด ตำให้ละเอียด ถ้าใช้กับเด็กทารก ก็ให้นำไปโปะที่กระหม่อม แต่ถ้าใช้บรรเทาและรักษาอาการคันผิวหนังก็สามารถนำที่บดละเอียดแล้วทาบริเวณผิวหนังที่คันได้เลย

3.ใบกะเพรา ภาษาอูรักลาโว้ย เรียกว่า **ปูโจ๊ะ รูกู**

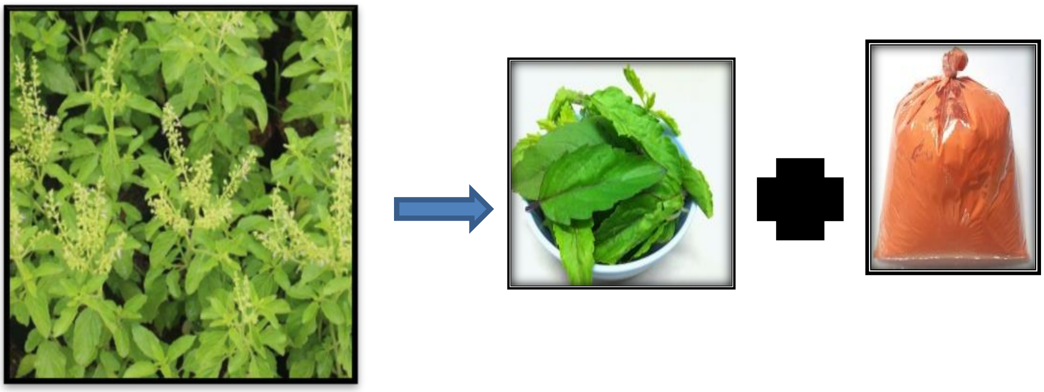

เป็นพรรณไม้พุ่มขนาดเล็ก มีความสูงประมาณ 1-4 ฟุต โคนของลำต้นเนื้อไม้แข็ง มีขน มีกลิ่นหอม ใบ : ใบสีเขียวเรียกว่า กะเพราขาว ใบสีแดงเรียกว่า กะเพราแดง ใบของมันมีขนเฉพาะส่วนที่เป็นยอดของมันจะมีมากกว่าส่วนอื่น การขยายพันธุ์ : ใช้เมล็ดหรือลำต้น ในการขยายพันธุ์ได้ปลูกขึ้นได้ดีร่วนซุย น้ำน้อย

ส่วนที่นำมาปรุงยา คือ ใบของกะเพรา มีสรรพคุณช่วยแก้ท้องอืดท้องขึ้น วิธีการคือ เด็ดใบกะเพรากี่ใบก็ได้ วางบนฝ่ามือใส่น้ำและปูนแดงเล็กน้อย ขยี้บนฝ่าให้ละเอียด แล้วนำไปทาบริเวณท้อง

4.กระเทียมหัว กับ **ใบพลู** ภาษาอูรักลาโว้ย เรียกว่า **บาวัก ปูเตฮ**

ส่วนที่นำมาปรุงยา คือ กระเทียม กับ ใบพลู มีสรรพคุณช่วยแก้ไข้สูง โดยการหั่นกระเทียมบางๆ และหั่นใบพลูเป็นฝอยๆ แล้วนำกระเทียมที่หั่นบางๆแล้ว และใบพลูที่หั่นเป็นฝอยใส่ลงไปในน้ำที่เตรียมไว้ ใช้มือขยี้กระเทียมและใบพลูในภาชนะที่เตรียมไว้เบาๆ จนน้ำเริ่มเปลี่ยนสีแล้วนำน้ำที่ได้ไปเช็ดตัว

5.ใบน้อยหน่า ภาษาอูรักลาโว้ย เรียกว่า **ดาโวด นูนัง**

จัดเป็นไม้ผลยืนต้นผลัดใบ มีทรงพุ่มขนาดเล็ก ลำต้นแท้สูงประมาณ 1 เมตร และจะแตกกิ่งก้านออกเป็นกิ่งหลัก กิ่งรอง กิ่งแขนง และกิ่งย่อย โดยจะแตกกิ่งอยู่ในระดับต่ำถัดจากลำต้นแท้ การแตกกิ่งจะไม่เป็นระเบียบลำต้น และทรงพุ่มอาจสูงมากกว่า 5 เมตร ลักษณะเปลือกลำต้นบาง ผิวเปลือกสากหยาบ สีน้ำตาลถึงดำ ใบน้อยหน่าจัดเป็นใบเดี่ยว ออกเรียงสลับกันบนกิ่ง สีใบเมื่ออ่อนจะออกสีขาวปนเขียว ใบแก่จะออกสีเขียวเข้มปนน้ำตาล มีลักษณะใบเป็นรูปหอก ปลายใบแหลมหรือค่อนข้างเรียวแหลม ส่วนโคนใบก็มีลักษณะเป็นรูปลิ่ม เมื่อนำมาขยี้จะมีกลิ่นเฉพาะตัว

ส่วนที่นำมาปรุงยา คือ ใบของน้อยหน่า มีสรรพคุณแก้ร้อนใน ลดไข้ โดยวิธีการนำใบน้อยหน่าใส่ลงไปนภาชนะที่เตรียมไว้พอประมาณ เติมน้ำ

ลงไปในภาชนะ ใช้มือขยี้จาน้ำเริ่มเปลี่ยนสี แล้วนำมามาอาบหรือเช็ดตัวก็ได้

6.ใบลำโพง ภาษาอูรักลาโว้ย เรียกว่า **ดาโวด จดรารด**

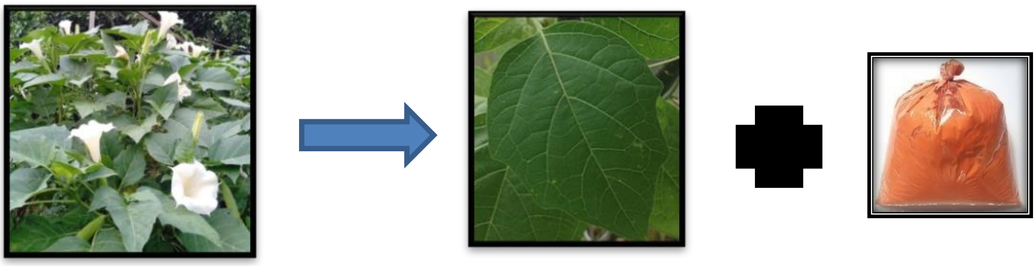

ต้นลำโพง จัดเป็นไม้ล้มลุก ที่มีอายุประมาณ 1-2 ปี ลำต้นมีขนาดเล็กเท่าต้นมะเขือพวง มีความสูงของลำต้นประมาณ 2 เมตร ลำต้นกลมตั้งตรง แตกกิ่งก้านออกไปรอบ ๆ ต้น ลำโพงขาวต้นจะเป็นสีเขียว ลำต้นเปราะแต่เปลือกต้นเหนียว ทั้งต้นไม่มีขนปกคลุม ขยายพันธุ์โดยใช้เมล็ด เจริญเติบโตได้ดีในดินที่อุดมสมบูรณ์หรือดินที่มีปุ๋ยมาก ๆ ชอบความชื้นแฉะ เป็นพรรณไม้กลางแจ้ง เชื่อว่ามีถิ่นกำเนิดอยู่ในแถบภูเขาทางภาคตะวันตกของประเทศปากีสถานและประเทศอัฟกานิสถาน ต่อมาได้แพร่กระจายออกไปในเขตร้อนและกึ่งร้อนทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยด้วย ซึ่งจะพบขึ้นได้ตามธรรมชาติทั่วทุกภาค**ใบลำโพง**เป็นใบเดี่ยวขนาดใหญ่ ออกเรียงสลับ แต่ใบบริเวณปลายกิ่งเกือบจะเรียงตรงข้าม ลักษณะของใบคล้ายกับใบมะเขือพวงเชนกัน แผ่นใบเป็นรูปไข่หรือค่อนข้างกลมเล็กน้อย ปลายใบแหลม โคนใบเฉียงและเว้าเข้าหากันแต่มีขนาดไม่เท่ากัน ส่วนขอบใบเป็นคลื่นและหยักเป็นซี่ฟันหยาบ ๆ ใบมีขนาดกว้างประมาณ 8-15 เซนติเมตร และยาวประมาณ 10-20 เซนติเมตร ใบเป็นสีเขียวอ่อน ก้านใบยาวประมาณ 2-6 เซนติเมตร

ส่วนที่นำมาปรุงยา คือ ใบของต้นลำโพง มีสรรพคุณ แก้หอบหืด โดยการนำใบลำโพงมาตำให้ละเอียดใส่ปูนแดงลงไปเล็กน้อย แล้วนำไปทาบริเวณช่วงหน้าอกและหลัง จะช่วยให้หายใจสะดวกขึ้น

7. ต้นนนทรี หรือ กระถิ่นป่า ภาษาอูรักลาโว้ย เรียกว่า **อาซับฆาโวะฮ**

ต้นนนทรี เป็นต้นไม้ที่มีถิ่นกำเนิดในอินเดียภาคตะวันออกและภาคใต้ รวมไปถึงประเทศศรีลังกา เอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมทั้งประเทศไทยไปจนถึงประเทศฟิลิปปินส์ และทวีปออสเตรเลียตอนเหนือ โดยจัดเป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง ลำต้นค่อนข้างเปลาตรง มีความสูงของต้นประมาณ

8-15 เมตร ลำต้นแตกกิ่งก้านเป็นพุ่มทรงเรือนยอดแผ่กว้างเป็นรูปร่มหรือเป็นทรงกลมกลาย ๆ เปลือกลำต้นเป็นสีเทาอมสีดำ เปลือกค่อนข้างเรียบและอาจแตกเป็นสะเก็ดเล็ก ๆ ตามกิ่งก้านอ่อนมีขนละเอียดสีน้ำตาลแดงปกคลุมอยู่ ส่วนกิ่งแก่เกลี้ยง ขยายพันธุ์ด้วยวิธีการเพาะเมล็ด ขึ้นได้ในดินทั่วไป ชอบความชื้นปานกลางและแสงแดดเต็มวัน เป็นต้นไม้ที่มักผลัดใบเมื่อมีอากาศแห้งแล้ง ชอบขึ้นตามป่าชายหาด

ส่วนที่นำมาปรุงยา คือ ส่วนที่เป็นยอดอ่อน มีสรรพคุณช่วยรักษาโรคเริม โดยมีวิธการเด็ดยอดนนทรีดังนี้ ต้องรอให้น้ำทะเลลดลง เมื่อน้ำลงแล้วให้เด็ดยอดนนทรีมา 3 ยอด ในช่วยที่เด็จจะต้องกลั้นหายใจ พอได้ครบทั้งสามยอดแล้วก็นำไปล้างให้สะอาด นำยอดนนทรีที่ได้มาตำให้ละเอียด ใส่เกลือลงไปเล็กน้อย แล้วนำไปทาบริเวณที่เป็นเริม

8.ต้นผักบุ้งทะเล ภาษาอูรักลาโว้ย เรียกว่า **โลยตือโล๊ย**

ต้นผักบุ้งทะเล จัดเป็นพรรณไม้ล้มลุกมีอายุหลายปี มีลำต้นทอดเลื้อยไปตามพื้นดิน สามารถเลื้อยไปได้ยาวมาก ประมาณ 5-30 เมตร ลักษณะของลำต้นหรือเถากลมเป็นสีเขียวปนแดงหรือเป็นสีแดงอมม่วง ผิวเกลี้ยงลื่น ตามข้อจะมีรากฝอย ภายในกลวง ทั้งต้นและใบมียางสีขาว ขยายพันธุ์โดยใช้เมล็ดและตัดลำต้นปักชำ เป็นพรรณไม้กลางแจ้ง ทนต่อความแห้งแล้งได้ดี มักขึ้นตามหาดทรายหรือริมทะเล

ส่วนที่นำมาปรุงยา คือใบของผักบุ้งทะเล มีสรรพคุณช่วยแก้พิษ หรือบรรเทาอาการปวดจากการโดนพิษจากสัตว์ทะเล เช่น แมงกะพรุน ปลาปักเป้า เป็นต้น โดยการเด็ดใบมาตำให้ละเอียด แล้วนำไปทาบริเวณที่โดนพิษ จะสามารถช่วยแก้พิษและบรรเทาอาการปวดได้

9.ต้นรักทะเล ภาษาอูรักลาโว้ย เรียกว่า **บล็อก บล็อก**

มีเขตการกระจายพันธุ์ในมาดากัสการ์ อินเดีย เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตลอดจนถึงออสเตรเลีย โดยจัดเป็นไม้พุ่ม ที่มีความสูงของต้นประมาณ 2-5 เมตร แตกกิ่งก้านมาก ลำต้นตั้งตรงหรือแผ่ไม่เป็นระเบียบ เปลือกต้นเรียบ ลำต้นมีไส้ไม้ และมียางสีขาวข้น กิ่งอ่อนอวบน้ำเป็นสีเขียว และมีขนนุ่มที่ซอกใบ ขยายพันธุ์ด้วยวิธีการเพาะเมล็ด ปักชำกิ่ง หน่อไปปลูกตามพื้นที่ดินทราย สามารถออกดอกและผลได้ตลอดปี ขึ้นได้ทั่วไปตามพื้นที่โล่ง และมักพบขึ้นทั่วไปตามชายหาด หาดหิน โขดหิน ชายฝั่งทะเลทั้งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน ตามบริเวณริมฝั่งแม่น้ำลำคลอง หรือตามแนวหลังป่าชายเลน

ส่วนที่นำมาปรุงยา คือ ผลที่สุกแล้วของต้นรักทะเล มีสรรพคุณช่วยแก้ตาฟาง และรักษาอาการตาแดง โดยวิธีการง่ายๆ แค่นำผลที่สุกมีสีขาวนำมาหยดที่ดวงตา ก็จะช่วยรักษาอาการดาแดงได้

10.ต้นสะวาด ภาษาอูรักลาโว้ย เรียกว่า **แรกีแร่**

ลักษณะลำต้นและกิ่งก้านของเถาสวาดมีหนามแหลมอยู่ทั่วไป เลื้อยพันต้นไม้อื่นโดยใช้หนามช่วยประคอง ใบประกอบแบบขนนกสองชั้นขนาดใหญ่ ยาว 30-50 ซม. มีดอกสีเหลือง เป็นช่อยาว 15-25 ซม. ออกดอกตรงกิ่งเหนือซอกใบขึ้นไปเล็กน้อย มีช่อเดี่ยวหรืออาจแตกแขนงบ้าง ก้านช่อยาวและมีหนาม ผลเป็นฝักรูปรี หรือขอบขนานแกมรูปรี มีขนยาวแหลมแข็งคล้ายหนามตามเปลือก แต่ละฝักมี 2 เมล็ด เมล็ดกลมเปลือกแข็งเส้นผ่านศูนย์กลาง 1.5-2 ซม. สีเทาแกมเขียว ซึ่งเป็นสีที่เรียกกันว่าสีสวาด ใบสวาดมีสรรพคุณเป็นยาขับลม แก้จุกเสียด ผลใช้แก้กระษัย ยอดบดกรองเอาแต่น้ำ แก้ไข้ ถ่ายพยาธิ รากดองกับเหล้าขาวใช้แก้พยาธิ ในสมัยก่อน เด็ก ๆ นำมาใช้เล่นหมากเก็บ

ส่วนที่นำมาปรุงยา คือ เมล็ด มีสรรพคุณช่วยในเรื่องการขับพยาธิ โดยวิธีการง่ายๆ แค่นำเมล็ดไปเผาไฟให้ไหม้เกรียม นำมาตำให้ละเอียด แล้วทาบริเวณหน้าท้องและสะดือ ส่วนใหญ่จะใช้กับเด็กๆ

หลักฐาน ใบจอง นส.2 ที่นายอำเภอเมืองกระบี่ ออกให้ชาวเลแหลมตง เมื่อ 22 มิถุนายน พ.ศ.2520
นายเจ็ก ทะเลลึก

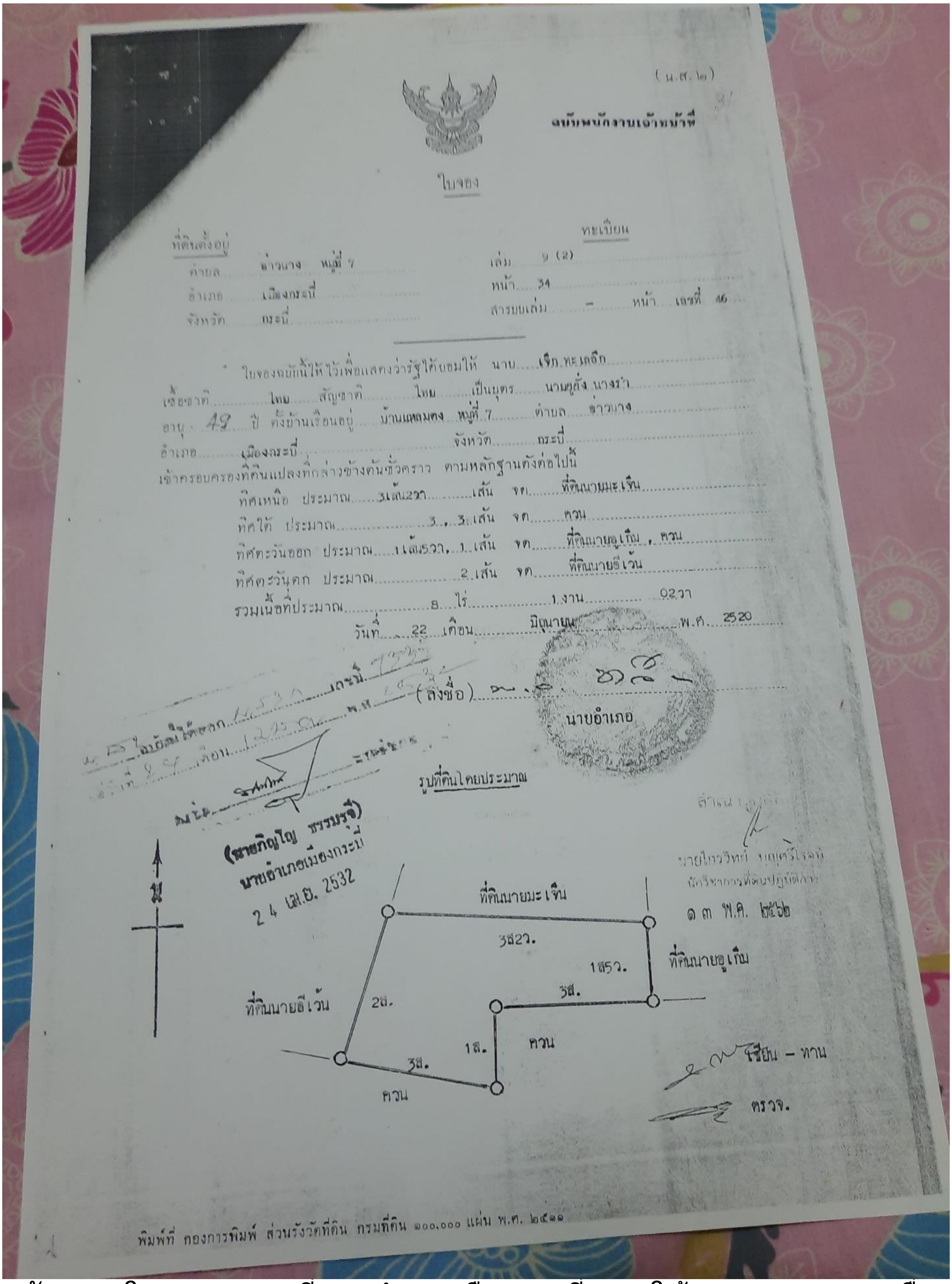

(น.ส.๒)

ฉบับพนักงานเจ้าหน้าที่

ใบจอง

ที่ดินตั้งอยู่		ทะเบียน	
ตำบล	อ่าวนาง หมู่ที่ 7	เล่ม	9 (2)
อำเภอ	เมืองกระบี่	หน้า	34
จังหวัด	กระบี่	สารบบเล่ม	- หน้า เลขที่ 46

ใบจองฉบับนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่ารัฐได้ยอมให้ นาย เจ๊ก ทะเลลึก
เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย เป็นบุตร นายยูสัง นางรำ
อายุ 49 ปี ตั้งบ้านเรือนอยู่ บ้านแหลมตง หมู่ที่ 7 ตำบล อ่าวนาง
อำเภอ เมืองกระบี่ จังหวัด กระบี่
เข้าครอบครองที่ดินแปลงที่กล่าวข้างต้นชั่วคราว ตามหลักฐานดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ประมาณ 3เส้น2วา เส้น จด ที่ดินนายมะเจ็น
ทิศใต้ ประมาณ 3 , 3 เส้น จด ควน
ทิศตะวันออก ประมาณ 1เส้น5วา , 1 เส้น จด ที่ดินนายอูเก็ม , ควน
ทิศตะวันตก ประมาณ 2 เส้น จด ที่ดินนายอีเว้น
รวมเนื้อที่ประมาณ 8 ไร่ 1 งาน 02 วา
วันที่ 22 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2520

(ลงชื่อ) ......
นายอำเภอ

(นายกิญโญ ธรรมรุจี)
นายอำเภอเมืองกระบี่
24 เม.ย. 2532

รูปที่ดินโดยประมาณ

นักวิชาการที่ดินปฏิบัติการ
๑๓ พ.ค. ๒๕๖๒

เขียน - ทาน
ตรวจ.

พิมพ์ที่ กองการพิมพ์ ส่วนรังวัดที่ดิน กรมที่ดิน ๑๐๐,๐๐๐ แผ่น พ.ศ. ๒๕๑๑

หลักฐาน ใบจอง นส.2 ทีนายอำเภอเมืองกระบี ออกให้ชาวเลแหลมตง เมือ 22 มิถุนายน พ.ศ.2520
นายอู่เก็ม ประมงกิจ

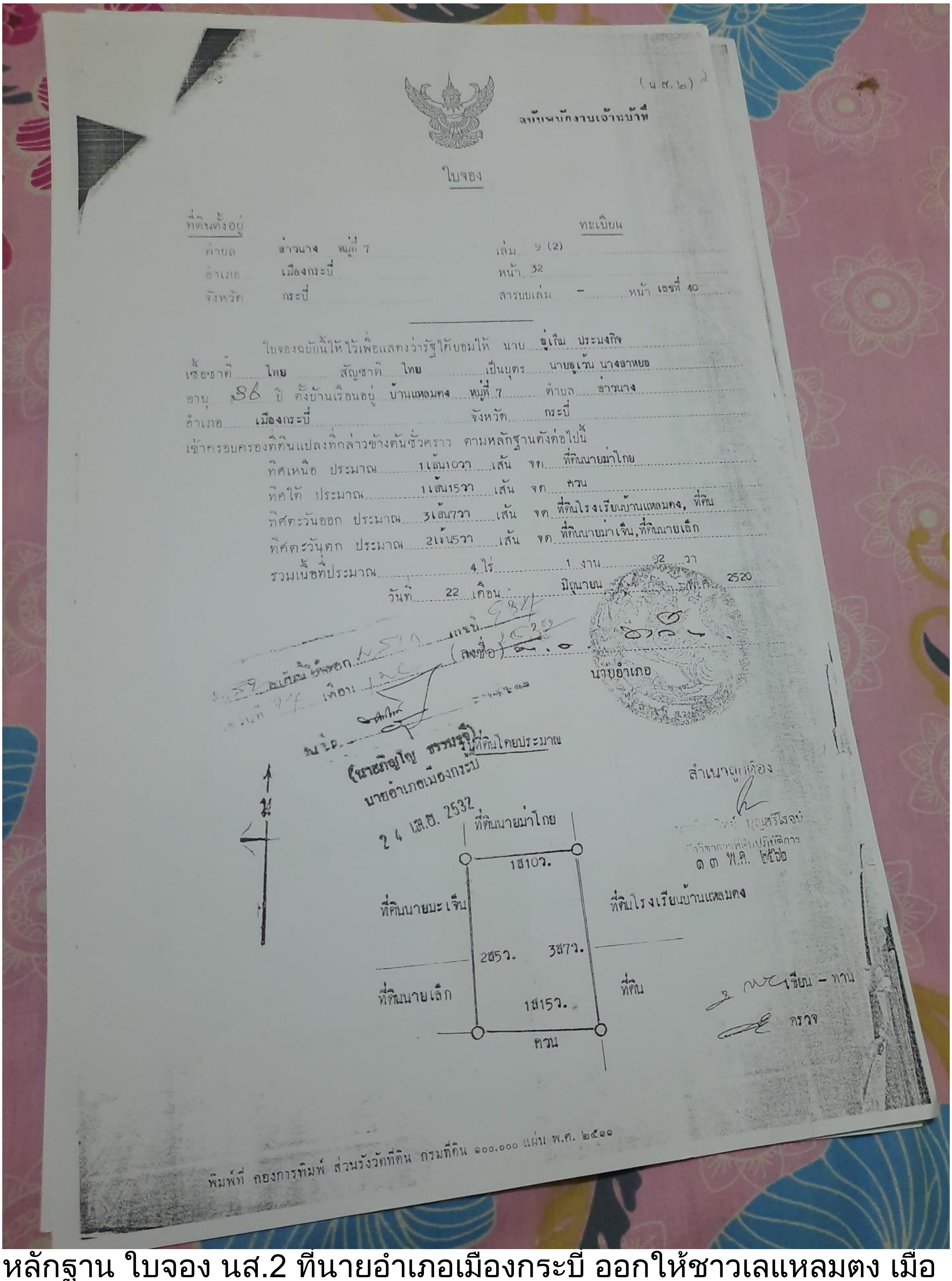
(น.ส.๒)

ฉบับพนักงานเจ้าหน้าที่

ใบจอง

ที่ดินตั้งอยู่ | ทะเบียน
ตำบล อ่าวนาง หมู่ที่ 7 | เล่ม ๖ (2)
อำเภอ เมืองกระบี่ | หน้า 32
จังหวัด กระบี่ | สารบบเล่ม - หน้า เลขที่ 40

ใบจองฉบับนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่ารัฐได้ยอมให้ นาย อู่เก็ม ประมงกิจ
เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย เป็นบุตร นายขูเว้น นางอาหยอ
อายุ 86 ปี ตั้งบ้านเรือนอยู่ บ้านแหลมตง หมู่ที่ 7 ตำบล อ่าวนาง
อำเภอ เมืองกระบี่ จังหวัด กระบี่
เข้าครอบครองที่ดินแปลงที่กล่าวข้างต้นชั่วคราว ตามหลักฐานดังต่อไปนี้
ทิศเหนือ ประมาณ 1เส้น10วา เส้น จด ที่ดินนายม่าโกย
ทิศใต้ ประมาณ 1เส้น15วา เส้น จด ควน
ทิศตะวันออก ประมาณ 3เส้น7วา เส้น จด ที่ดินโรงเรียนบ้านแหลมตง, ที่ดิน
ทิศตะวันตก ประมาณ 2เส้น5วา เส้น จด ที่ดินนายม่าเจ็น, ที่ดินนายเล็ก
รวมเนื้อที่ประมาณ 4 ไร่ 1 งาน 92 วา
วันที่ 22 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2520

(ลงชื่อ) ....
นายอำเภอ

(นายจิญใจ ธรรมรุจิ)
นายอำเภอเมืองกระบี่
2 4 เม.ย. 2532

แผนที่ที่ดินโดยประมาณ

ที่ดินนายม่าโกย
1ส10ว.
ที่ดินนายมะเจ็น
ที่ดินโรงเรียนบ้านแหลมตง
2ส5ว.
3ส7ว.
ที่ดินนายเล็ก
ที่ดิน
1ส15ว.
ควน

สำเนาถูกต้อง
๑๓ พ.ค. ๒๕๖๒

เขียน - ทาน
ตรวจ

พิมพ์ที่ กองการพิมพ์ ส่วนรังวัดที่ดิน กรมที่ดิน ๑๐๐,๐๐๐ แผ่น พ.ศ. ๒๕๑๑

หลักฐาน ใบจอง นส.2 ที่นายอำเภอเมืองกระบี่ ออกให้ชาวเลแหลมตง เมือ
22 มิถุนายน พ.ศ.2520

นายอูยัค ชาวน้ำ (นายยักอีทัน ชาวน้ำ)

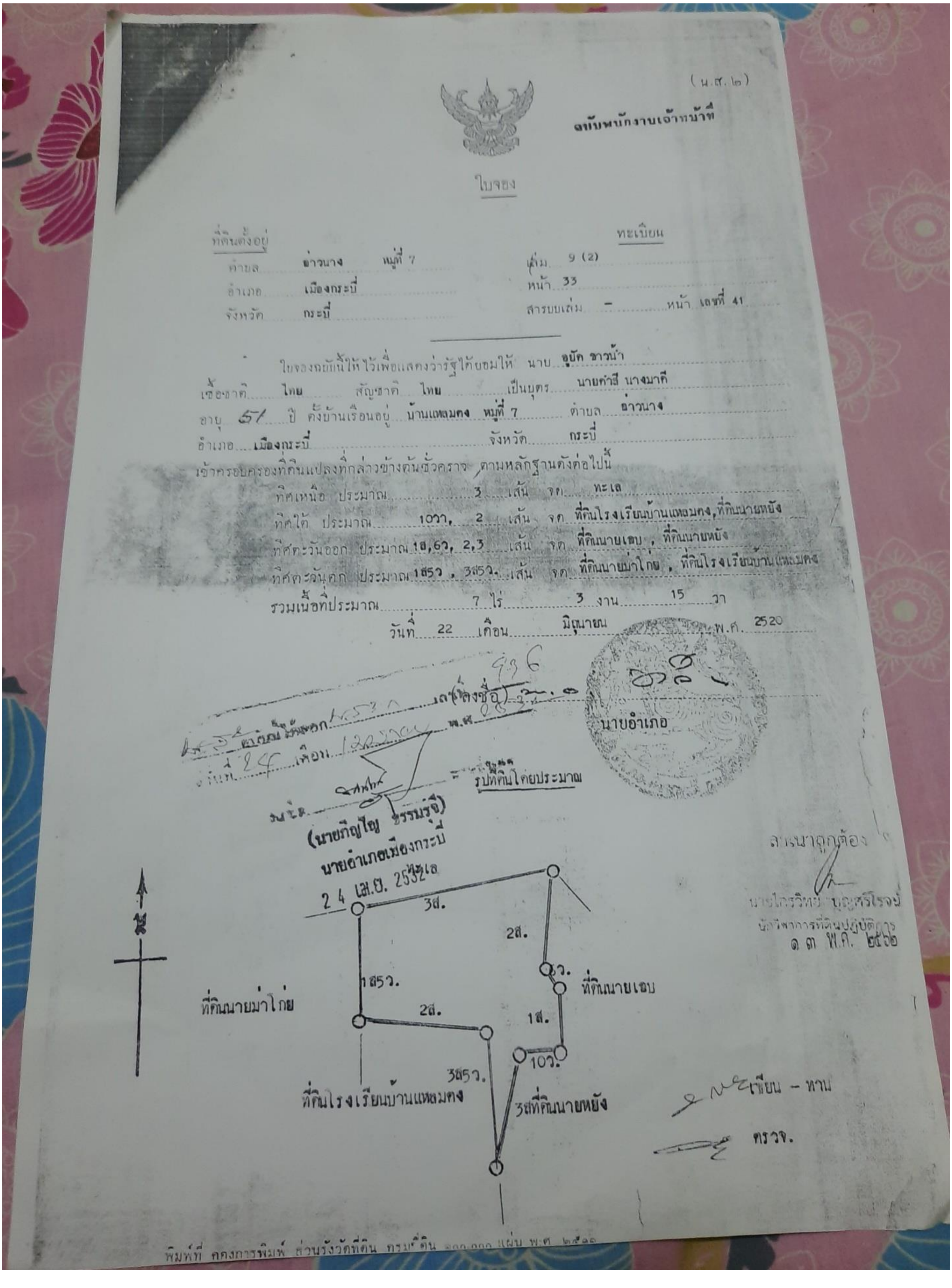

(น.ส. ๒)

ฉบับพนักงานเจ้าหน้าที่

ใบจอง

ที่ดินตั้งอยู่

ตำบล อ่าวนาง หมู่ที่ 7

อำเภอ เมืองกระบี่

จังหวัด กระบี่

ทะเบียน

เล่ม 9 (2)

หน้า 33

สารบบเล่ม - หน้า เลขที่ 41

ใบจองฉบับนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่ารัฐได้ยอมให้ นาย อูยัค ชาวน้ำ

เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย เป็นบุตร นายคำสี นางมาดี

อายุ 51 ปี ตั้งบ้านเรือนอยู่ บ้านแหลมคง หมู่ที่ 7 ตำบล อ่าวนาง

อำเภอ เมืองกระบี่ จังหวัด กระบี่

เข้าครอบครองที่ดินแปลงที่กล่าวข้างต้นชั่วคราว ตามหลักฐานดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ประมาณ 3 เส้น จด ทะเล

ทิศใต้ ประมาณ 10วา, 2 เส้น จด ที่ดินโรงเรียนบ้านแหลมคง, ที่ดินนายหยัง

ทิศตะวันออก ประมาณ 10,6วา, 2,3 เส้น จด ที่ดินนายเอบ, ที่ดินนายหยัง

ทิศตะวันตก ประมาณ 1ส5วา, 3ส5วา. เส้น จด ที่ดินนายม่าโก่ย, ที่ดินโรงเรียนบ้านแหลมคง

รวมเนื้อที่ประมาณ 7 ไร่ 3 งาน 15 วา

วันที่ 22 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2520

(ลงชื่อ)

นายอำเภอ

(นายกิญไญ ธรรมรุจี)

นายอำเภอเมืองกระบี่

24 เม.ย. 2532

รูปที่ดินโดยประมาณ

ทะเล

3ส.

2ส.

1ส5วา.

ที่ดินนายม่าโก่ย

2ส.

วา.

ที่ดินนายเอบ

1ส.

10วา.

3ส5วา.

ที่ดินโรงเรียนบ้านแหลมคง

3ส ที่ดินนายหยัง

สำเนาถูกต้อง

นายไกรวิทย์ บุญศรีโรจน์

นักวิชาการที่ดินปฏิบัติการ

๑๓ พ.ค. ๒๕๖๒

เขียน - ทาน

ตรวจ.

พิมพ์ที่ โครงการพิมพ์ ส่วนรังวัดที่ดิน กรมที่ดิน ...

หลักฐาน ใบจอง นส.2 ที่นายอำเภอเมืองกระบี่ ออกให้ชาวเลแหลมตง เมื่อ 22 มิถุนายน พ.ศ.2520

นายล้าเว้น ทะเลลึก

ใบจอง

ที่ดินตั้งอยู่
ตำบล อ่าวนาง หมู่ที่ 7
อำเภอ เมืองกระบี่
จังหวัด กระบี่

ทะเบียน
เล่ม
หน้า 33
สารบบเล่ม หน้า เลขที่ 45

ใบจองฉบับนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่ารัฐ ยอมให้ นาย ทำเว้น ทะเลลึก
เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย เป็นบุตร นายอะไร นางหมูก
อายุ 48 ปี ตั้งบ้านเรือนอยู่ บ้านแหลมหาง หมู่ที่ 7 ตำบล อ่าวนาง
อำเภอ เมืองกระบี่ จังหวัด กระบี่
เข้าครอบครองที่ดินแปลงที่กล่าวข้างต้นชั่วคราว ตามหลักฐานดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ประมาณ 2 เส้น จด ที่ดินโรงเรียนบ้านแหลมหาง
ทิศใต้ ประมาณ 2 เส้น จด ถนน
ทิศตะวันตก ประมาณ 1 เส้น ... วา เส้น จด ที่ดินนายอูเก็ม
รวมเนื้อที่ประมาณ ๒ ไร่ ...
วันที่ 22 เดือน ...

(ลงชื่อ) ...
นายอำเภอ

รูปที่ดินโดยประมาณ

สำเนาถูกต้อง
ไตรวิทย์ บุญศรีโรจน์
เจ้าพนักงานที่ดินปฏิบัติการ
๑๓ พ.ค. ๒๕๖๒

พิมพ์ที่ กองการพิมพ์ ส่วนรังวัดที่ดิน กรมที่ดิน ๔๖๐.๐๐๐ เล่ม ...

ภูมินามภาษาอูรักลาโว้ย
บริเวณเกาะพีพีดอน
ตาโญก บือตัก
ราญา บราโบ๊ะ
ปาตัย บือลาจัก
บาตู อาโป๊
ก็อซะ กาเม
ปาตัย ซิบ๊ะ
ตาโญก กาเม
ตาโญก ตีก๊า จูนก
ตาโญก ตาฮี
ซือตัก นาก๊า
ตือโละ สะนา
อาเอ ซาววา
บาตู กะตัก
เจาะ ปาตัย
ปาตัย ฮาตู
ก็อกะ เหล่อโก
ตาโญก บาตู ฮีตัน
กูฮา ยู บือเซอ
ตาโญก มาโต้ย
ปาตัย ปาติก
ปาตัย โอ๊ะเชียด
บาตู ลางก
ปาตัย ลาแก๊ะ
ก็อซะ ตือโละ อานัด
ปาตัย กาละห์
ปาตัย ซีเระห์
ตาโญก กาเซ็ม
ตาโญก แอ๊อุ้ง
ปาตัย กาเซ็ม
ปาตัย ญเป
ตือโละ อานัด
แนะ ลาก๊า
ปาตัย ตือโละ มูดี
กูฮา กาลับ
ตือโละ ปูกิ
ปาแล็ด บาตู มีระ
ตือโละ มูดี
ตาโญก กูฮา กาลับ
ปาตัย กิกิ
ตือโละ บูงา
เจาะบาตูลาเก๊ะ
ตือโละ ปาลก
ปาตัย ปาตูก
ตาโญกบาตูลาเก๊ะ
บาตู ลาเก๊ะ
ปาตัย ตีก๊า ปูลก
ตูกัด ลัก
ตูกัด มะดม

ข้อมูลประชากร ชุมชนชาวเลแหลมตงเกาะพีพี จังหวัดกระบี่
หมู่ที่ 8 ตำบลอ่าวนาง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ 81210
ข้อมูลสำรวจ ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2563

ลำดับที่	หลังที่	บ้านเลขที่	เลขที่บัตรประจำตัว	ชื่อ-สกุล	อายุ	เพศ	กลุ่มชาติพันธุ์	ประเภทบัตร	ที่อยู่ตามบัตรประชาชน	สถานะ	ว/ด/ป/เกิด	หมายเหตุ
1	1	24	3810100443246	น.ส.เดาะ ชาวน้ำ	68 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หัวหน้าครอบครัว	1 ม.ค. 2495	
2	1	24	3830100086877	นายแว้น หมิเต็น	67 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		สามี	- - 2496	
3	1	24	1830101153440	นายธงชัย หมิเต็น	19 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกชายคนเล็ก	19 ธ.ค. 2544	
4	1	24	1810100168192	น.ส.สุพรรษา หมิเต็น	29 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกสาวคนที่ 2	12 พ.ค. 2534	
5	1	24	1839902243518	ด.ญ.อริสา แก่นทอง	8 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หลานสาว	9 มิ.ย. 2555	
6	2	38	3810100443751	น.ส.สุปราณี ทะเลลึก	41 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หัวหน้าครอบครัว	ไม่ทราบ	
7	2	38	3830100087083	นายสมชาติ ช้างน้ำ	43 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		สามี	ไม่ทราบ	
8	2	38	1810300085843	น.ส.เรวดี ช้างน้ำ	24 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกสาวคนที่ 1	ไมทราบ	
9	2	38	1810300107294	น.ส.พรทิพา ช้างน้ำ	17 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกสาวคนที่ 2	ไม่ทราบ	
10	3	38	3830100321388	น.ส.ลัดดา ประโมงกิจ	43 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หัวหน้าครอบครัว	ไม่ทราบ	
11	3	38	-	นายทัศสิยะ	43 ปี	ชาย	ญี่ปุ่น	-		สามี	ไมทราบ	
12	3	38	1830100098968	นายชัยเลิศ ชาวน้ำ	22 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกชาย	13 เม.ย. 2541	
13	4	21	3810100443068	นางแมะปิง ประมงกิจ	60 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		เจ้าบ้าน	ไม่ทราบ	
14	4	21	2810100023672	น.ส.รัตนาวดี ประมงกิจ	33 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกสาวคนเล็ก	ไม่ทราบ	
15	4	21	3810300047751	นายอิทธิชัย ช้างน้ำ	38 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		สามีลูกสาวคนเล็ก	ไม่ทราบ	
16	4	21	1839901828920	น.ส.ลีลาวดี ช้างน้ำ	16 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หลานสาว	ไม่ทราบ	

ข้อมูลประชากร ชุมชนชาวเลแหลมตงเกาะพีพี จังหวัดกระบี่
หมู่ที่ 8 ตำบลอ่าวนาง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ 81210
ข้อมูลสำรวจ ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2563

ลำดับที่	หลังที่	บ้านเลขที่	เลขที่บัตรประจำตัว	ชื่อ-สกุล	อายุ	เพศ	กลุ่มชาติพันธุ์	ประเภทบัตร	ที่อยู่ตามบัตรประชาชน	สถานะ	ว/ด/ป/เกิด	หมายเหตุ
17	5	41	3810100443076	นายอ่าหลี ประมงกิจ	45 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หัวหน้าครอบครัว	ไม่ทราบ	
18	5	41	3830100087032	น.ส.อารี หาดวารี	44 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ภรรยา	ไม่ทราบ	
19	5	41	1839902216731	ด.ญ.จริยา ประมงกิจ	9 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หลานสาว	8 ธ.ค. 2554	
20	5	41	1839902316191	ด.ช.กวินดร ประมงกิจ	29 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หลานชาย	30 ก.ย. 2556	
21	6	23	1839902013202	นายสนั่น หาดวารี	44 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หัวหน้าครอบครัว	20 มี.ค. 2519	
22	6	23	5810100028822	น.ส.สุกัญญา ชาวน้ำ	44 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ภรรยา	9 ก.ย. 2519	
23	6	23	1839900435185	น.ส.สุกัจนา หาดวารี	24 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกสาว	28 ส.ค. 2539	
24	6	23	1839902013202	ด.ช.สันติ หาดวารี	12 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกชาย	11 เม.ย. 2551	
25	7	26	3810100443785	นายหมัด ประมงกิจ	51 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หัวหน้าครอบครัว	1 ม.ค. 2512	
26	7	26	3810100443190	น.ส.สุภาวดี ประมงกิจ	49 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ภรรยา	1 ม.ค. 2514	
27	7	26	2810100023681	น.ส.อลิชา ประมงกิจ	32 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกสาว	28 ต.ค. 2531	
28	7	26	1910100097685	นายไชยยัณห์ เวชโกสิทธิ์	33 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกเขย	16 พ.ค. 2530	
29	7	26	1839300045475	ด.ช.คณาคุณ เวชโกสิทธิ์	8 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หลายชาย	13 ส.ค. 2555	
30	7	26	1839300130952	ด.ญ.อริสรา เวชโกสิทธิ์	8 เดือน	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หลานสาว	1 ก.ย. 2562	
31	8	42	2839900048929	นายวันเฉลิม ประมงกิจ	21 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หัวหน้าครอบครัว	5 ธ.ค. 2542	
32	8	42	3830105683591	น.ส.เกวลี ทะเลลึก	23 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ภรรยา	15 มิ.ย. 2540	

ข้อมูลประชากร ชุมชนชาวเลแหลมตงเกาะพีพี จังหวัดกระบี่
หมู่ที่ 8 ตำบลอ่าวนาง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ 81210
ข้อมูลสำรวจ ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2563

ลำดับที่	หลังที่	บ้านเลขที่	เลขที่บัตรประจำตัว	ชื่อ-สกุล	อายุ	เพศ	กลุ่มชาติพันธุ์	ประเภทบัตร	ที่อยู่ตามบัตรประชาชน	สถานะ	ว/ด/ป/เกิด	หมายเหตุ
33	8	42	1839902456040	ด.ญ.สิรินรัตน์ ประมงกิจ	3 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกสาว	8 มิ.ย. 2559	
34	9	23	3810100443211	นายจิตร ชาวน้ำ	40 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		น้องชาย	ไม่ทราบ	
35	9	23	3810100441898	น.ส.ฟาตีมี๊ะ บ่อน้ำร้อน	58 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		พี่สาว	ไม่ทราบ	
36	10	42	3810100444528	นางตุ้น ประมงกิจ	65 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		เจ้าบ้าน	1 ม.ค. 2498	
37	10	42	5810100029829	น.ส.เตือน ประมงกิจ	37 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกสาว	5 ก.พ. 2526	
38	10	42	3810100443807	นายทวี ประมงกิจ	39 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกเขย	28 ก.พ. 2524	
39	10	42	1810101277009	ด.ญ.ทิพยวรรณ ประมงกิจ	10 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หลานสาว	2 ต.ค. 2553	
40	11	23	3810300008004	นายวิชิต ทะเลลึก	51 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หัวหน้าครอบครัว	1 พ.ค. 2512	
41	11	23	3810100443181	น.ส.สุบิน ชาวน้ำ	52 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ภรรยา	1 ม.ค. 2511	
42	11	23	1810300039124	นายศักดิ์ชัย ทะเลลึก	33 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกชาย	23 ก.ย. 2530	
43	12	24	-	นายจุก ประมงกิจ	-	ชาย	มอแกน	ประชาชน		หัวหน้าครอบครัว	ไม่ทราบ	
44	12	24	-	นางอิ่ม หนูแดง	-	หญิง	มอแกน	ประชาชน		ภรรยา	ไม่ทราบ	
45	12	24	-	น.ส.อารยา หนูแดง	-	หญิง	มอแกน	ประชาชน		ลูกสาว	ไม่ทราบ	
46	12	24	-	น.ส.อิสยา หนูแดง	-	หญิง	มอแกน	ประชาชน		ลูกสาว	ไม่ทราบ	
47	12	24	-	น.ส.ใหม่ หนูแดง	-	หญิง	มอแกน	ประชาชน		ลูกสาว	ไม่ทราบ	
48	13	37	3810100444277	น.ส.แมะขา ชาวน้ำ	56 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หัวหนาครอบครัว	ไม่ทราบ	

ข้อมูลประชากร ชุมชนชาวเลแหลมตงเกาะพีพี จังหวัดกระบี่
หมู่ที่ 8 ตำบลอ่าวนาง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ 81210
ข้อมูลสำรวจ ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2563

ลำดับที่	หลังที่	บ้านเลขที่	เลขที่บัตรประจำตัว	ชื่อ-สกุล	อายุ	เพศ	กลุ่มชาติพันธุ์	ประเภทบัตร	ที่อยู่ตามบัตรประชาชน	สถานะ	ว/ด/ป/เกิด	หมายเหตุ
49	13	37	1830101151447	น.ส.เมทินี ประโมงกิจ	19 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกสาว	27 ส.ค. 2544	
50	13	37	-	น้องเมย์	-	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หลานสาว	ไม่ทราบ	
51	14	28	1839900112700	นายชลัมพล หาดทรายทอง	33 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หัวหน้าครอบครัว	15 มี.ค. 2530	
52	14	28	1810100154191	น.ส.สุรีรัตน์ ทะเลลึก	30 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ภรรยา	5 เม.ย. 2533	
53	14	28	1839901936781	ด.ญ.พิยะมล หาดทรายทอง	14 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกสาว	11 พ.ย. 2549	
54	15	25/1	3830100086052	น.ส.เตือน บางจาก	45 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หัวหน้าครอบครัว	6 ก.ค. 2518	
55	15	25/1	2830101022548	น.ส.ชบา บางจาก	28 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกสาว	5 ต.ค. 2536	
56	15	25/1	-	กาน	-	ชาย	คนไทย	ประชาชน		ลูกเขย	ไม่ทราบ	
57	15	25/1	2830101022556	นายสมพร บางจาก	26 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกชาย	10 ก.ค. 2537	
58	15	25/1	2830101022564	นายสมพงษ์ บางจาก	23 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกชาย	1 เม.ย. 2540	
59	15	25/1	1839902196137	ด.ช.อนุวัฒน์ บางจาก	9 ปี	ชาย	ลูกผสม	ประชาชน		หลานชาย	26 ก.ค. 2554	
60	15	25/1	-	น้องปลา	3 ปี	หญิง	ลูกผสม	ประชาชน		หลานสาว	ไม่ทราบ	
61	16	43	1810100031821	น.ส.สุดารัตน์ ทะเลลึก	35 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หัวหน้าครอบครัว	20 ส.ค. 2528	
62	16	43	3810100444307	นายพนอม ชาวน้ำ	40 ปี	ชาย	มอแกน	ประชาชน		สามี	7 ส.ค. 2523	
63	16	43	1839901766983	น.ส.พิยะดา ชาวน้ำ	17 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกสาว	24 พ.ค.2546	
64	16	43	1839902058443	ด.ช.วุฒิชัย ชาวน้ำ	11 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกชาย	25 ม.ค. 2552	

ข้อมูลประชากร ชุมชนชาวเลแหลมตงเกาะพีพี จังหวัดกระบี่
หมู่ที่ 8 ตำบลอ่าวนาง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ 81210
ข้อมูลสำรวจ ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2563

ลำดับที่	หลังที่	บ้านเลขที่	เลขที่บัตรประจำตัว	ชื่อ-สกุล	อายุ	เพศ	กลุ่มชาติพันธุ์	ประเภทบัตร	ที่อยู่ตามบัตรประชาชน	สถานะ	ว/ด/ป/เกิด	หมายเหตุ
65	16	43	1839902455043	ด.ช.วีรศักดิ์ ประโมงกิจ	4 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกชาย	ไม่ทราบ	
66	17	43	3810100444617	นายอุเจง ประมงกิจ	46 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หัวหน้าครอบครัว	ไม่ทราบ	
67	17	43	3830100086346	น.ส.บานเย็น บางจาก	42 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ภรรยา	ไม่ทราบ	
68	17	43	1839900556497	นายสมปอง ประมงกิจ	21 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกชาย	1 มิ.ย. 2542	
69	17	43	1839901852278	นายนันทวุฒ ประมงกิจ	15 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกชาย	5 มี.ค. 2548	
70	18	43	3810100444579	นายอุเส็น ประมงกิจ	52 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หัวหน้าครอบครัว	ไม่ทราบ	
71	18	43	-	นางแพร ประมงกิจ	36 ปี	หญิง	มอแกน	ไม่มีบัตร		ภรรยา	ไม่ทราบ	
72	18	43	1810101274531	นายวรยุทธ ประมงกิจ	16 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกชาย	24 ส.ค. 2547	
73	18	43	1839902041681	ด.ญ.พรนภา ประมงกิจ	12 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกสาว	ไม่ทราบ	
74	19	43	3810100443688	นายสมหมาย ทะเลลึก	54 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หัวหน้าครอบครัว	ไม่ทราบ	
75	19	43	3810100444587	น.ส.วนิดา ประมงกิจ	50 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ภรรยา	ไม่ทราบ	
76	19	43	1810100203681	นายสมศักดิ์ ทะเลลึก	25 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกชาย		
77	19	43	1830100090088	น.ส.เกศณี ชาวน้ำ	24 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกสะใภ้	ไม่ทราบ	
78	19	43	-	น้องโหน่ง	4 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หลานชาย	ไม่ทราบ	
79	20	24	3830100315990	นายลิเปิ้น ประโมงกิจ	52 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หัวหน้าครอบครัว	7 เม.ย. 2511	
80	20	24	3810100443297	น.ส.ยุพา ชาวน้ำ	48 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		เจ้าบ้าน	1 ม.ค. 2515	

ข้อมูลประชากร ชุมชนชาวเลแหลมตงเกาะพีพี จังหวัดกระบี่
หมู่ที่ 8 ตำบลอ่าวนาง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ 81210
ข้อมูลสำรวจ ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2563

ลำดับที่	หลังที่	บ้านเลขที่	เลขที่บัตรประจำตัว	ชื่อ-สกุล	อายุ	เพศ	กลุ่มชาติพันธุ์	ประเภทบัตร	ที่อยู่ตามบัตรประชาชน	สถานะ	ว/ด/ป/เกิด	หมายเหตุ
81	20	24	1830100054499	นายสนิท หาดวารี	33 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกเขย	29 ส.ค. 2530	
82	20	24	1830100057811	น.ส.พรสุดา ประโมงกิจ	32 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกสาว	30 มี.ค. 2532	
83	20	24	1800900148722	นายประกิจ ชุมทอง	26 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกเขย		
84	20	24	1839900348037	น.ส.ภรณ์สุณีย์ ประโมงกิจ	25 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกสาว	28 ส.ค. 2537	
85	20	24	1839901895023	ด.ช.จรณินท์ ประโมงกิจ	15 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกชาย	25 ธ.ค. 2548	
86	20	24	1839902239014	ด.ญ.เปรมสุดา หาดวารี	8 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หลานสาว	5 พ.ค. 2555	
87	21	25	3830100088161	นายอาคม เกาะงาม	37 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หัวหน้าครอบครัว	6 ธ.ค. 2526	
88	21	25	5810101037221	น.ส.สุจิตรา ชาวน้ำ	36 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ภรรยา	- - 2528	
89	21	25	3830100088128	นายกะหะ รักปะการัง	64 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		บิดา	ไม่ทราบ	
90	21	25	2810101037642	นายธงชัย ชาวน้ำ	24 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		น้องชาย	22 มิ.ย. 2539	
91	21	25	1839902107258	ด.ช.ธนะวัชร เกาะงาม	11 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกชาย	28 พ.ย. 2552	
92	22	35	3910100403529	น.ส.วิยะดา ประโมงกิจ	43 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หัวหน้าครอบครัว	11 พ.ค. 2520	
93	22	35	-	นายโยบ	-	ชาย	คนไทย	ประชาชน		สามี	ไม่ทราบ	
94	22	35	1839902097619	ด.ญ.วาสิตา ประโมงกิจ	11 ปี	หญิง	ลูกผสม	ประชาชน		ลูกสาว	1 ต.ค. 2552	
95	23	29	3810100443742	น.ส.นงนุช ทะเลลึก	48 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หัวหน้าครอบครัว	ไม่ทราบ	
96	23	29	-	นายมานะ ทองคำ	-	ชาย	คนไทย	ประชาชน		สามี	ไม่ทราบ	

ข้อมูลประชากร ชุมชนชาวเลแหลมตงเกาะพีพี จังหวัดกระบี่
หมู่ที่ 8 ตำบลอ่าวนาง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ 81210
ข้อมูลสำรวจ ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2563

ลำดับที่	หลังที่	บ้านเลขที่	เลขที่บัตรประจำตัว	ชื่อ-สกุล	อายุ	เพศ	กลุ่มชาติพันธุ์	ประเภทบัตร	ที่อยู่ตามบัตรประชาชน	สถานะ	ว/ด/ป/เกิด	หมายเหตุ
97	23	29	3810100443718	นางปิยะ ทะเลลึก	84 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		มารดา	ไม่ทราบ	
98	23	29	-	นายเจ	15 ปี	ชาย	ลูกผสม	ไม่มีบัตร		ลูกชาย	ไม่ทราบ	
99	24	22	2810100023702	น.ส.ชุติมา ประมงกิจ	32 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หัวหน้าครอบครัว	24 พ.ย. 2531	
100	24	22	3920200055948	นายหมึก คงแก้ว	43 ปี	ชาย	คนไทย	ประชาชน		สามี	ไม่ทราบ	
101	24	22	1839901904049	ด.ญ.จันทร์จิรา ประมงกิจ	14 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกสาว	6 มี.ค. 2549	
102	24	22	1819900600879	ด.ญ.จันทร์ทิพย์ชาวน้ำ	13 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกสาว	ไม่ทราบ	
103	24	22	1810101276924	ด.ช.ชัชนันท์ ชาวน้ำ	10 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกชาย	7 ก.ค. 2553	
104	25	21	3810100443092	นายประจบ ประมงกิจ	40 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หัวหน้าครอบครัว	4 ส.ค. 2523	
105	25	21	3830100320802	น.ส.ลัดดา ประโมงกิจ	37 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ภรรยา	20 มี.ค. 2526	
106	25	21	1839900632355	นายเจษฎา ประมงกิจ	19 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกชาย	14 ม.ค. 2544	
107	25	21	1839901905983	ด.ญ.ปนัดดา ประมงกิจ	14 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกสาว	22 มี.ค. 2549	
108	26	21	3810100443084	นายประกอบ ประมงกิจ	41 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หัวหน้าครอบครัว	17 ก.พ. 2522	
109	26	21	3830100317909	น.ส.สาวิตรี ประโมงกิจ	38 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ภรรยา	23 ส.ค. 2525	
110	26	21	13220600233041	นายนพรัตน์ ประมงกิจ	21 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกชาย	20 พ.ย. 2542	
111	26	21	1839901901091	ด.ญ.อภิชญา ประมงกิจ	14 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกสาว	12 ก.พ. 2549	
112	27	24	3830100321752	นายฉันท์ ประโมงกิจ	47 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หัวหน้าครอบครัว	6 พ.ค. 2516	

ข้อมูลประชากร ชุมชนชาวเลแหลมตงเกาะพีพี จังหวัดกระบี่
หมู่ที่ 8 ตำบลอ่าวนาง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ 81210
ข้อมูลสำรวจ ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2563

ลำดับที่	หลังที่	บ้านเลขที่	เลขที่บัตรประจำตัว	ชื่อ-สกุล	อายุ	เพศ	กลุ่มชาติพันธุ์	ประเภทบัตร	ที่อยู่ตามบัตรประชาชน	สถานะ	ว/ด/ป/เกิด	หมายเหตุ
113	27	24	2830100012913	น.ส.พรรณทิพย์ ประมงกิจ	36 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ภรรยา	15 มี.ค. 2527	
114	27	24	1839901741727	น.ส.ศันสนีย์ ประโมงกิจ	18 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกสาว	26 เม.ย.2545	
115	27	24	1839981894477	น.ส.พรณิดา ประโมงกิจ	15 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกสาว	19 ธ.ค. 2548	
116	27	24	1810100102078	นายสมพงษ์ ชาวน้ำ	33 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		น้องชาย	ไม่ทราบ	
117	27	24	1100501102148	น.ส.เสาวลักษณ์ นามโชติ	26 ปี	หญิง	คนไทย	ประชาชน		น้องสะใภ้	ไม่ทราบ	
118	28	37	5810101036772	นายวิชัย ชาวน้ำ	40 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หัวหน้าครอบครัว	ไม่ทราบ	
119	28	37	3830100087504	น.ส.กล้วย บางจาก	42 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ภรรยา	ไม่ทราบ	
120	28	37	1839901770425	นายกิติศักดิ์ ทะเลลึก	17 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกชาย	ไม่ทราบ	
121	28	37	-	น้องสิงห์	1 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกชาย	ไม่ทราบ	
122	29	36	5302401020711	นายมานัด ศรีพนม	37 ปี	ชาย	คนไทย	ประชาชน		หัวหน้าครอบครัว	21 ธ.ค. 2526	
123	29	36	2810100023699	น.ส.ชุดาภา ประมงกิจ	33 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ภรรยา	19 ก.พ. 2530	
124	29	36	1839902299971	ด.ญ.อังสุมา ศรีพนม	7 ปี	หญิง	ลูกผสม	ประชาชน		ลูกสาว	11 มิ.ย. 2556	
125	29	36	-	น้องลาเต้	-	ชาย	ลูกผสม	ประชาชน		ลูกชาย	ไม่ทราบ	
126	30	41	3301400209431	นายโสม สอนสำโรง	58 ปี	ชาย	คนไทย	ประชาชน		หัวหน้าครอบครัว	16 ก.ย. 2505	
127	30	41	3810100444102	น.ส.อุมา ประโมงกิจ	52 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ภรรยา	1 ม.ค. 2511	
128	30	41	1830100096001	น.ส.จันทร์แก้ว สอนสำโรง	22 ปี	หญิง	ลูกผสม	ประชาชน		ลูกสาว	25 พ.ค. 2541	

ข้อมูลประชากร ชุมชนชาวเลแหลมตงเกาะพีพี จังหวัดกระบี่
หมู่ที่ 8 ตำบลอ่าวนาง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ 81210
ข้อมูลสำรวจ ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2563

ลำดับที่	หลังที่	บ้านเลขที่	เลขที่บัตรประจำตัว	ชื่อ-สกุล	อายุ	เพศ	กลุ่มชาติพันธุ์	ประเภทบัตร	ที่อยู่ตามบัตรประชาชน	สถานะ	ว/ด/ป/เกิด	หมายเหตุ
129	30	41	-	น้องนาย	15 ปี	ชาย	ลูกผสม	ประชาชน		ลูกชาย	ไม่ทราบ	
130	30	41	1830101183250	ด.ช.ภวพล สอนสำโรง	14 ปี	ชาย	ลูกผสม	ประชาชน		ลูกชาย	3 ก.ค. 2549	
131	31	25	-	นายกำเนิด แสงสุวรรณ์	57 ปี	ชาย	คนไทย	ประชาชน		หัวหน้าครอบครัว	ไม่ทราบ	
132	31	25	5810101036764	น.ส.แชะม่า ชาวน้ำ	57 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ภรรยา	20 พ.ค. 2506	
133	31	25	1839900513208	นายวิฑูรย์ แสงสุวรรณ์	22 ปี	ชาย	ลูกผสม	ประชาชน		ลูกชาย	23 พ.ค. 2541	
134	32	25	2830100013804	นายเอกชัย ประโมงกิจ	30 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		หัวหน้าครอบครัว	10 พ.ค. 2533	
135	32	25	2810101037634	น.ส.สุรีฉาย ชาวน้ำ	29 ปี	หญิง	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ภรรยา	1 ม.ค. 2534	
136	32	25	18399032163191	ด.ช.เอกราช ประโมงกิจ	10 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		ลูกชาย	7 ธ.ค. 2553	
138	32	25	2810101037456	นายชัยพร รักสมุทร	27 ปี	ชาย	อูรักลาโว้ย	ประชาชน		น้องชาย	ไม่ทราบ	

ภาคผนวก
เกาะจำ

แผนที่ชุมชนโต๊ะบุหรง

แผนที่ตั้งบ้านชุมชนโต๊ะบุหรง

รายชื่อ ครัวเรือน ชุมชนโต๊ะบุหรง

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	เลขบัตรประชาชน
1	นาง สาว ช้างน้ำ	127 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	5810800000548
2	น.ส.สุพรรษา ช้างน้ำ	127 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	2810100002837
3	น.ส.ฉวี ช้างน้ำ	127 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	3810100552517
4	น.ส.พัชรพร สีเฒ่า	127 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	1830100084006
5	น.ส.ราตรี ช้างน้ำ	127 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	3810100552495
6	นาย บุญช่วย ช้างน้ำ	71 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	3810100556628
7	นาย วิเชียร ช้างน้ำ	103 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	3810100558761
8	น.ส.ตรีทิพย์ ช้างน้ำ	103 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	1810800021101
9	น.ส.กัญญารัตน์ ช้างน้ำ	103 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	1810800129556
10	นาย บุญยืน ช้างน้ำ	237 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	3810100556598
11	น.ส.จันทิมา ช้างน้ำ	237 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	1810100039438
12	น.ส.ดอกเอื้อง ช้างน้ำ	237 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	2810100002861
13	น.ส.สาธิดา หาญ	237 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.	2910101024850

	ทะเล	เหนือลอง จ.กระบี	
14	นาย หยง ช้างน้ำ	130 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810300034684
15	น.ส.สายใหม่ ช้างน้ำ	210 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100556679
16	น.ส.สายใจ ช้างน้ำ	336 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	1810100096043
17	นายโสภณ ช้างน้ำ	299 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100554374
18	น.ส.เม๊ะย๊ะ ช้างน้ำ	13 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100551952
19		56 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	1810800016735
20	นายอำนวย เชื้อน้อย	13 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100121563
21	นาย วิชา ชนะดิษฐ์	325 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100556431
22	นาย หาญกล้า ช้างน้ำ	214 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810300054995

รายชื่อ ครัวเรือน ชุมชนโต๊ะบุหรง

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	เลขบัตรประชาชน
23	น.ส.สายพิณ	214 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.	1810800034458

	ช้างนำ	เหนือลอง จ.กระบี	
24	น.ส.กรรณิกา ช้างน้ำ	150 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100555257
25	น,ส,รัตดาวรรณ ประโมงกิจ	150 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3830100318697
26	นาย ดุลหมาด บ้าเหร็ม	178 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100556954
27	นาย ไกล้ ช้างน้ำ	170 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100555087
28	น.ส.ปริสนา ช้างน้ำ	170 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810300026444
29	นาย เจ็ม ช้างน้ำ	16 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100552291
30	น.ส.ซาลีม๊ะ ช้างน้ำ	17 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100552436
31	นาย รง ช้างน้ำ	18 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100556377
32	น.ส.อโนมา ประมงกิจ	18 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	1810800034407
33	น.ส.ติน ช้างน้ำ	19 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810800552860
34	นางสปิ้ง ช้างน้ำ	58 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100555320
35	นาง ล้าอ้อนาทะเลลึก	44 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100554315
36	นาย นิวัตน์ ช้างน้ำ	56 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	1810800016735
37	น.ส.เรวดี ช้างน้ำ	78 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.	1810800002050

		เหนือลอง จ.กระบี	
38	นาย พรชัย ช้างน้ำ	85 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	1810800014961
39	นาย สมใจ ช้างน้ำ	77 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100557136
40	นาย ดิ่ว ช้างน้ำ	82 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	1810100557501
41	นาย เห็น ช้างน้ำ	95 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100558418
42	นาย ดลหมาน บ้าเหร็ม	185 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100556989
43	นาย ประเสริฐ ค้ามาก	197 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100554587
44	นาย สมพงษ์ งน้ำ	198 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100554331
45	น.ส. ดาวเรือง ช้างน้ำ	199 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100552754
46	นาย แจ้ง ช้างน้ำ	133 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810300034741
47	นาย ใจ ช้างน้ำ	138 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	0810100552177
48	นาง มิติ ช้างน้ำ	63 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100555907
49	น.ส. ร่อห้า ช้างน้ำ	69 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100556385
50	นาย บุญส่ง ช้างน้ำ	71 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100556601
51	นางแหมะหุน	79 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.	3810100552045

	ช้างน้ำ	เหนือลอง จ.กระบี่	
52	น.ส. อารม ช้างน้ำ	113 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100552690
53	น.ส. มาลี ช้าน้ำ	138 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100552509
54	นาย อรุณ ช้างน้ำ	18 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810300034510
55	นาง อุน๊า ชลธี	234 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100552410
56	นาย สนอง ช้างน้ำ	250 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100557764
57	นาย โสสุข ช้างน้ำ	260 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100557748
58	น.ส. สาวรักษ์ ช้างน้ำ	261 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	2810800000519
59	นาย วิษณุ ช้างน้ำ	262 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	1810100143408
60	นาย มานะ ช้างน้ำ	264 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	1810100085114
61	น.ส. น้ำค้าง บ้าเหร็ม	268 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	2810800000585
62	น.ส. สาว ช้างน้ำ	276 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	2810800002599
63	นาย โสภณ ช้างน้ำ	299 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100554374
64	น.ส. หวานใจ ช้างน้ำ	321 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100552835
65	นาง ดา ช้างน้ำ	310 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.	3810100552592

		เหนือลอง จ.กระบี่	
66	นาย วิชา ชนะดิษฐ์	325 ม.3 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	3810100556431
67	น.ส.แหมะสา ช้างน้ำ	334 ม.3 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	3810100551987
68	นาย สายใจ ช้างน้ำ	336 ม.3 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	1810100096043
69	น.ส. น้ำทิพย์ แซ่ซี่	240 ม.3 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	1810800048475
70	นาย แหลม ช้างน้ำ	133 ม.3 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	1810100104933
71	น.ส. สาวิณี ส่งชีพ	47/3 ม.3 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	3810100553041
72	น.ส. เพ็ญศรี สืบสันติศาสน์	326 ม.3 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	3810100553467
73	น.ส. ณิติญา โตะกานี	292 ม.3 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	1810100027815
74	น.ส. รุ่งนภา สืบสันติศาสน์	215 ม.3 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	1810100159606
75	น.ส. วีรดา บ้าเร็ม	232 ม.3 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	1810800038046
76	นาย ดนหมาน ขาวเล็ก	190 ม.3 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	3810100338787
77	นาย สุชาติ ชาญน้ำ	232 ม.3 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	3810300104496
78	นาง หาตีย๊ะ บ้าเร็ม	8 ม.3 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	3810100551456

ชุมนบ้านกลาง

แผนที่ตั้งบ้าน

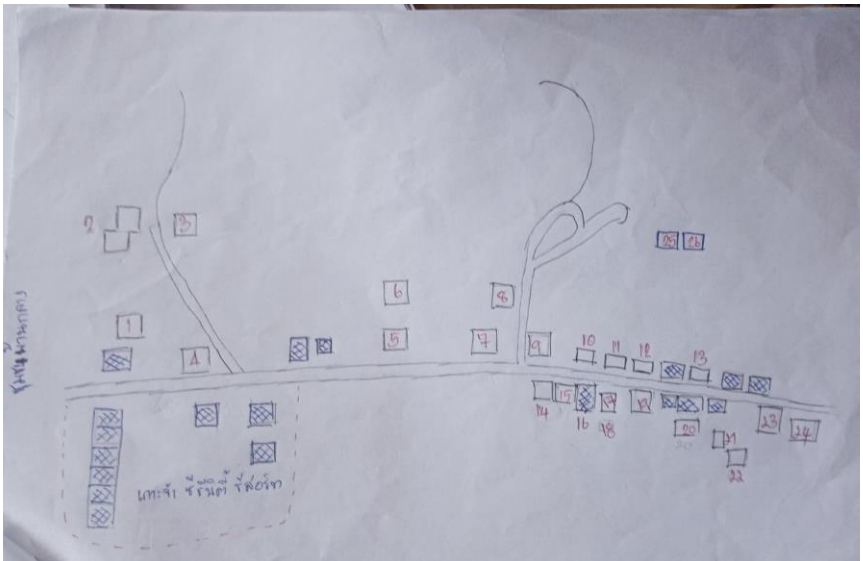

รายชื่อ ครัวเรือน ชุมชนบ้านกลาง

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	เลขบัตรประชาชน
1	นาย ทนง ช้างน้ำ	57 ม.3 ต.ศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100555265
2	นาน อีเก้ง ช้างน้ำ	148 ม.3 ต.ศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100555206
3	นาย มะนัน ช้างน้ำ	147 ม.3 ต.ศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100555168
4	นาย อีน้อม ช้างน้ำ	149 ม.3 ต.ศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100555222
5	นาย โสสุข ช้างน้ำ	206 ม.3 ต.ศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100557748
6	นาย บุญเลิศ ช้างน้ำ	206 ม.3 ต.ศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	1810300050551
7	นาย พรชัย ช้างน้ำ	85 ม.3 ต.ศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	1810800054939
8	นาย สนอง ช้างน้ำ	250 ม.3 ต.ศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100557764
9	นาย อำพร วงศาชล	331 ม.3 ต.ศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100555664
10	น.ส. นิษา วารีกุล	149 ม.3 ต.ศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100555613

11	นาย นนท์ วารีกุล	32 ม.3 ต.ศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100555605
12	นาย ใจ วงศาชล	144 ม.3 ต.ศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100555621
13	น.ส. มารี ช้างนำ	225 ม.3 ต.ศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100555516
14	นาย สมพงษ์ ช้างน้ำ	86 ม.3 ต.ศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100557870
15	นาย มะตูลิน ช้างน้ำ	146 ม.3 ต.ศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810300177440
16	โบสถ์ คริสต์		
17	นาย กรงจักร ศรีแล็ง	212 ม.3 ต.ศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100555321
18	น.ส. กมลรักษ์ ศรีแล็ง	212 ม.3 ต.ศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	1810800025360
19	น.ส. รัชดา ศรีแล็ง	342 ม.3 ต.ศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100555354
20	นาง สปิง ช้างนำ	58 ม.3 ต.ศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100555320
21	นาย เสถียร ศรีแล็ง	58 ม.3 ต.ศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100555401
22	นาย ปรีชา ศรีแล็ง	287 ม.3 ต.ศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100555362
23	นาย มงดี สุวรรณกูล	129ม.3 ต.ศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	
24	นาย บรรไหล่ ป้อมหิน	138 ม.3 ต.ศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100555001
25	นาง มาลิณี วงศา	306 ม.3 ต.ศรีบอยา อ.	3810100563233

	ชล	เหนือคลอง จ.กระบี	
26	น.ส. ศรีนวล วงศาชล	291ม.3 ต.ศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100562580
27	นางแหละ ป้อมหิน	55 ม.3 ต.ศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	
28	นาง อรวรรณ ผมด้วง	309 ม.3 ต.ศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	3810100556156

แผนที่ชุมชนบ้านกลาโหม

แผนที่ตั้งบ้าน

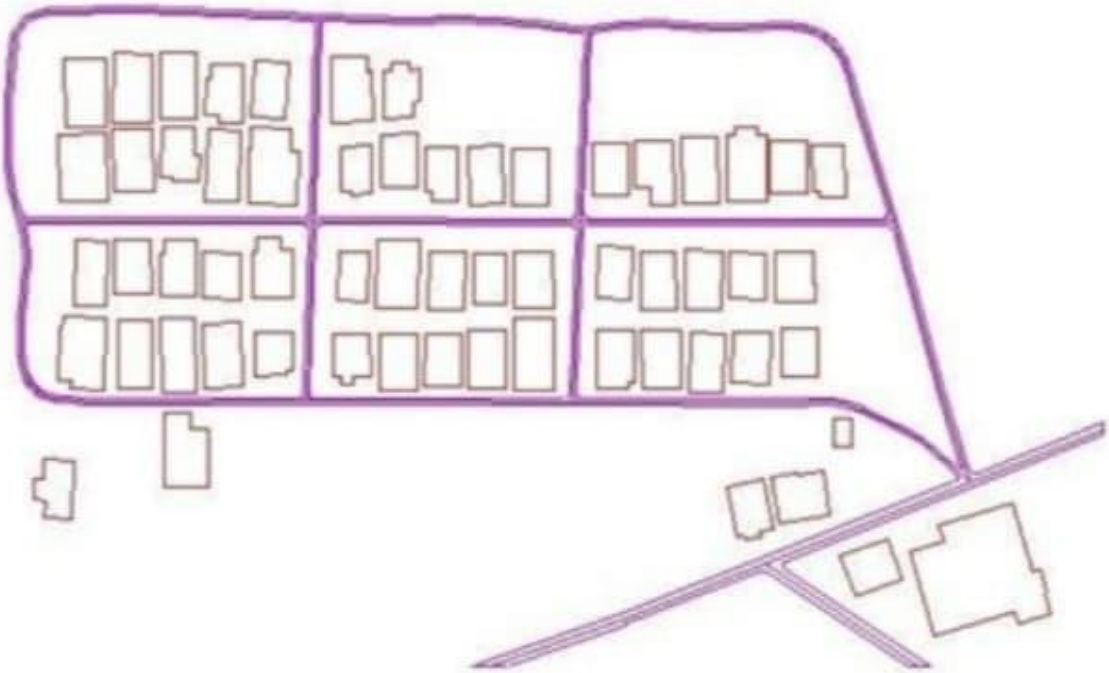

รายชื่อ ครัวเรือน ชุมชนบ้านกลาโหม

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	เลขบัตรประชาชน
1	น.ส.โสภา ช้างน้ำ(เช่า)164	114 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	38101005620
2	นาย บรรจง ช้างน้ำ	270 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	3810100556032
3	นาย ไพรัตน์ ช้างน้ำ	64 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	
4	-		
5	อิสลาม		
6	คนจีน		
7	น.ส. แรม . มารยา	191 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	2810400026910
8	นาย ดำรง	89 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.	3810100558116

	สายติง (เช่า)	เหนือลอง จ.กระบี่	
9	อิสลาม		
10	นาง ฉัตรฤดี พุฒจอก (เช่า)	ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	3810100557438
11	นาย หน้าหยัน ช้างน้ำ	179 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	3810100557284
12	นางฮาเรียะ กาน้ำ	6 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	3810100551341
13	อิสลาม		
14	น.ส.อำพัน บ้าเร็ม	46 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	3810100551138
15	อิสลาม		
16	นาย สมใจ ช้างน้ำ	332 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	3810100557772
17	-		
18	ไทยพุทธ		
19	น.ส.อารมณ์ อนทรศร	323 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	31810100083847
20	-		
21	น.ส.นารี ประมงกิจ	177 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	3830100321213
22	นายมาหนี บ้าเหร็ม (โต๊ะหมอ)	171 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	3810100564779
23	อิสลาม		
24	นาย สัมพันธ์ ช้างน้ำ	243 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	3810100554358
25	นาย บุตรสมาน	162 ม.5 ต.เกะศรีบอยา อ.	

	ช้างนำ	เหนือลอง จ.กระบี่	
26	น.ส.รัชดา ช้างน้ำ	247ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100552525
27	น.ส.งามตา ช้างน้ำ	181ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100557225
28	น.ส.วัณ ศรี ช้างน้ำ	251 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100566763
29	นาย ละเหว ช้างน้ำ	114 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100552584
30	น.ส.สาคร ช้างน้ำ	100 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100558817
31	นาย นริน ช้างน้ำ	149 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	1830100052674
32	อิสลาม		
33	น.ส.นำค้าง ช้างน้ำ	279 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	1810300072857
34	น.ส.หารีย๊ะ ช้างน้ำ	234 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100552428
35	อิสลาม		
36	-		
37	นาย ประเสริฐ ช้างน้ำ	204 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	1810100032452
38	อิสลาม		
39	นาย พิน ช้างนำ	208 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810300032673
40	นาง อา ช้างนำ	310 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ. เหนือลอง จ.กระบี่	3810100552592

41	นาย ประทีป ร่าโสย	81 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	
42	นาย ชานนท์ แซ่อุ๋ย	62 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	3810100555770
43	อิสลาม		
44	นาย พีระ สุวรรณกูล	359 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	
45	นาย อามาตย์ ช้างน้ำ	190 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100562971
46	นาย วิรัช ช้างน้ำ	149 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	1810800014111
47	คนไทยเชือสายจีน		
48	น.ส. ปานไพลิน ทะเลลึก	111 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	38103000013
49	ไทยพุทธ		
50	น.ส.วิมลพร ท่อนจันทร์	215 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	1810800027150
51	นาย ซาเด็น แซ่อุ๋ย	62 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	3810100555702
52	น.ส.แมะสม ช้างน้ำ	220 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	3810100554765
53	นาย พงศ์พัฒน์ ตาวัน	51 ม.3 ต.เกะศรีบอยา อ.เหนือลอง จ.กระบี่	1810100109323

แผนที่ชุมชนท่าเรือบ้านติงไหร

แผนที่ตั้งบ้าน

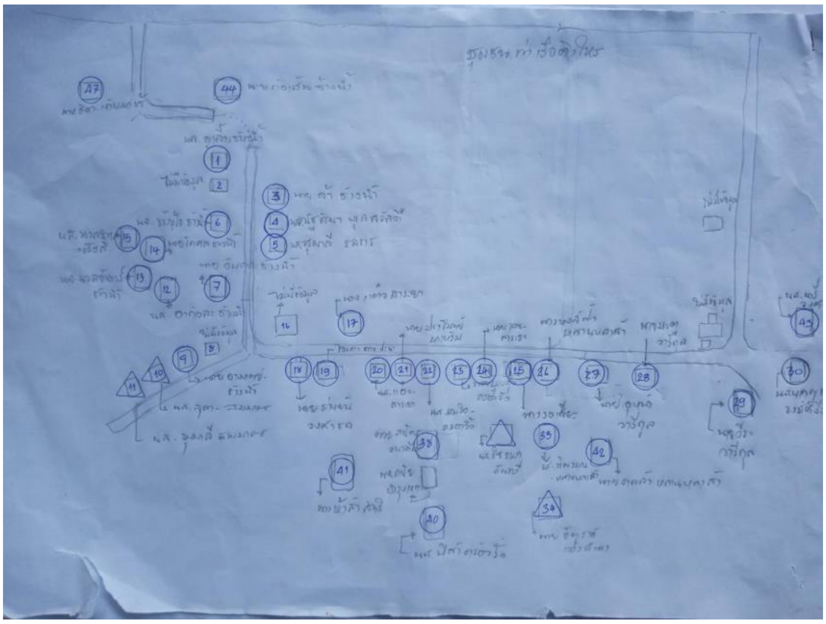

รายชื่อ ครัวเรือน ชุมชนบ้านติงไหรและชมชนท่าเรือติงไหร

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	เลขบัตรประชาชน
1	น.ส. ยูเลีย ช้างน้ำ	170 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100562962
2	-		
3	นาย ล้า ช้างนำ	5 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100562911
4	น.ส. ณัฐสิมา พูนสวัสดิ์		
5	น.ส. สุมาลี ชลธาร		
6	น.ส ขวัญใจ ช้างน้ำ		
7	นาย อับดุล ช้างน้ำ	160 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100563977
8	-		
9	นาย อามาตย์ ช้างน้ำ	190 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100562971
10	อิสลาม	273 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	
11	อิสลาม	273 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	
12	น.ส. อาก้อละ ช้างน้ำ	220 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100562954
13	น.ส. นวลจันทร์ ช้างน้ำ	5 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	1810800011326
14	นาย โกศล ช้างน้ำ	94/1 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	1810100013351
15	น.ส. นวลฉาย	220 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.	1839900525737

	นรังสี	เหนือคลอง จ.กระบี่	
16	-		
17	น.ส. แต๋ว สาระยา	172 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100566682
18	นาง มณฑา วงศาชล	224 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	
19	น.ส. อัยลดา ดาหะปนะ	147 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3830300365796
20	น.ส.แอ๋ว สาระยา	163 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100566666
21	ปราโมทย์ บ้าเหร็ม	256 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100564663
22	น.ส.สมใจ ครองรั้ว	164 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	1810100119680
23	นาย บุญสุข ครองรั้ว	168 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100566640
24	นาย เดช สาระยา	165 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100566674
25	นาง รอเสียะ ครองรั้ว	49 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100566623
26	นาง หงส์ฟ้า หลานหลงส้า	166 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	1810100034978
27	นาย อุหน้า วารีกูล	16 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100562628
28	นาย มะตู วารีกูล	101 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100562679
29	นายวีระ วารีกุล	216 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100565562

30	น.ส.เกตุแก้ววงษ์สิริรัตน์ (อิสลาม)	14 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	1810800025882
31	-		
32	-		
33	น.ส.ทิพวรรณ หลานหลงส้า	ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	
34	คนไทยพุทธ		
35	-		
36	-		
37	ไทยพุทธ		
38	นายถนัด ขนานใต้	29/1 ม.6 ต.คลองท่อมใต้ อ.คลองท่อม จ.กระบี่	3810400363671
39	น.ส.เกษร คลองรั้ว	235 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	1810100104658
40	น.ส.ปีส้า คลองรั้ว	167 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100566593
41	นาง ห้าส้า สิทธิ	216 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100564264
42	นาย ดลล้า หลานหลงส้า	49 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100548196
43	น.ส. นารี วงศาชล	298 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100563713
44	นาย ก็เส็น ช้างน้ำ	176 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100566135
45	น.ส. จงจิตต์ เก็บ	48 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.	310100566542

	มาเส	เหนือคลอง จ.กระบี่	
46	นาย บรรจง เก็บมาเส	48 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	1810100132261
47	นาง ธิดา วารีกุล	177 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100566569
48	น.ส. จันทร์ติมา ช้างน้ำ	152 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100563985
49	นาง ฟาตีม๊ะ วารีกุล	102 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100563632
50	น.ส.กอรีอ้า ช้างน้ำ	50 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100566712
51	น.ส. ข่อตีม๊า ช้างน้ำ	245 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100566755
55	น.ส. สมจิตต์ สายติ่ง	33/1 ม.5 ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่	3810100558108

ภาคผนวก

สตูล

การรักษาโรค

ภูมิปัญญา ด้าน การรักษาโรค

ภาพที่ 46 นางอาหยน หาญทะเล ปราชน์ชาวเลที่ใช้สมุนไพรพื้นบ้านรักษาโรค

นางอาหยน หาญทะเล อายุ 80 ปี บ้านเลขที่ หมู่ที่ 7 ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมืองสตูล รหัสไปรษณีย์ 91110 เป็นหมอบ้านที่ชาวเลเคารพนับถือเป็นอย่างสูง มีความรู้ ความเชียวชาญในการใช้สมุนไพรพื้นบ้านในการนำมารักษาโรคต่างๆ ในหมู่บ้านชาวเลได้ นางอาหยน หาญทะเล ได้รับความรู้ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นจากคุณปู่ สู่รุ่นคุณพ่อ จากรุ่นคุณพ่อ สู่รุ่นตนเอง เริ่มมีความรู้ความสามารถในการใช้สมุนไพร พื้นพื้นตั้งแต่อายุ 20 ปี เพราะนางอาหยน หาญทะเล มีความสนใจ อยากรู้อยากเห็น จึงศึกษาจากคุณพ่อ และได้แสดงความรู้กังวนถึงเรื่องสมุนไพรพื้นบ้านของชาวเล คิดว่าต้องสูญหายและจำเป็นที่จะต้องได้รับการถ่ายทอดความรู้ให้กับรุ่นต่อไป ในปัจจุบันชาวเลไม่ค่อยได้เห็นความสำคัญหรือความจำเป็นของสมุนไพรพื้นบ้าน อาจจะเป็นเพราะ

ปัจจุบันมีความสะดวกสบาย มีอนามัย และร้านขายจำนวนมาก จึงเลือกเอาตามความสะดวกสบาย

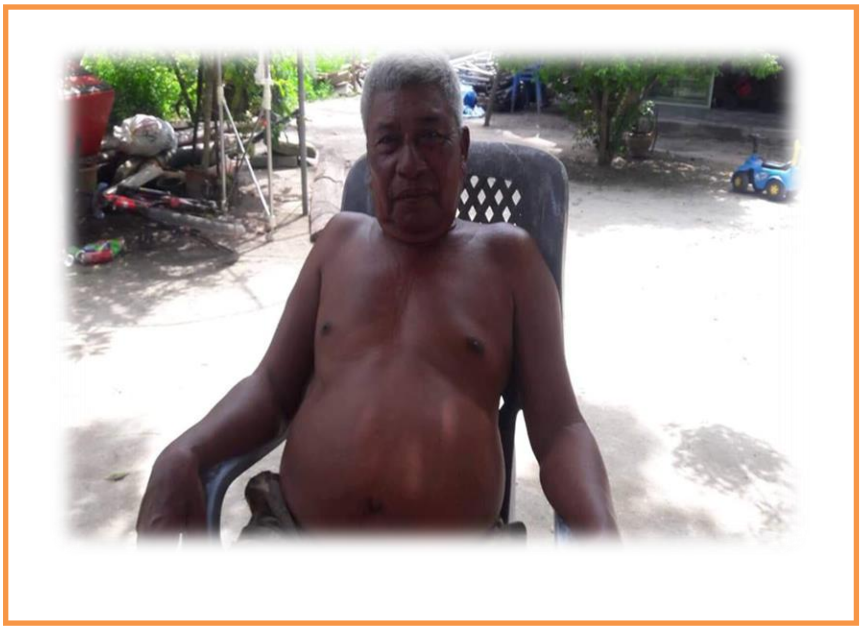

ภาพที่ 47นายอุโสบ ยาดำ หมอพื้นบ้านชาวเลที่รักษาโรคโดยใช้สมุนไพรในท้องถิ่น

นายอุโสบ ยาดำ อายุ   67 ปี บ้านเลขที่   หมู่ที่ 7 ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมืองสตูล รหัสไปรษณีย์ 91000 เป็นหมอบ้านที่ชาวเลเคารพนับถือ

เป็นอย่างสูง มีความรู้ ความเชียวชาญในการใช้สมุนไพรพื้นบ้านในการนำมารักษาโรคต่างๆ ในหมู่บ้านชาวเลได้ นายอุโสบ ยาดำ ได้รับความรู้ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นจากคุณปู่ สู่รุ่นคุณพ่อ จากรุ่นคุณพ่อ สู่รุ่นตนเอง เริ่มมีความรู้ความสามารถในการใช้สมุนไพร พื้นพื้นตั้งแต่อายุ 15 ปี เพราะนายอุโสบ ยาดำ มีความสนใจ อยากรู้อยากเห็น จึงศึกษาจากคุณพ่อ และได้แสดงความรู้กังวนถึงเรื่องสมุนไพรพื้นบ้านของชาวเล คิดว่าต้องสูญหายและจำเป็นที่จะต้องได้รับการถ่ายทอดความรู้ให้กับรุ่นต่อไป ในปัจจุบันชาวเลไม่ค่อยได้เห็นความสำคัญหรือความจำเป็นของสมุนไพรพื้นบ้าน อาจจะเป็นเพราะปัจจุบันมีความสะดวกสบาย มีอนามัย และร้านขายจำนวนมาก จึงเลือกเอาตามความสะดวกสบาย

(1) สังวาลพระอินทร์ ชื่อเรียกในท้องถิ่น อาเกอ บูรีบู สังวาลย์พระอินทร์ หรือต้นตายปลายเป็น ชื่อวิทยาศาสตร์: Cassytha filformis เป็นพืชเบียนในวงศ์อบเชย เกาะเลื้อยไปตามยอดของไม้อื่น ลำต้นอ่อน คล้ายเส้นลวด ยอดอ่อนและช่อดอกมีขนนุ่มสีเหลือง ใบเดี่ยว ขนาดเล็กมากหรือไม่มีใบ ดอกช่อ ดอกย่อยขนาดเล็ก ค่อนข้างกลม กลีบดอกสีขาวอมเหลือง ผลเดี่ยว เมื่อแก่สีขาว เนื้อนุ่ม ค่อนข้างกลม ปลายผลมีกลีบเลี้ยงติดอยู่ ใช้เป็นอาหารสัตว์

ภาพที่ 48 ต้นสังวาลพระอินทร์

ชาวเลส่วนใหญ่จะมีอาการบวมตามส่วนต่างๆของร่างกาย ได้แก่ ข้อเท้า ข้อมือ เนื่องจาก ผู้ชายมักจะใช้การเดินเท้าจนมากเกินไป และใช้มือในการว่ายน้ำ โดยไม่มีเครื่องช่วยในการทุ่นแรง ใช้กำลังของร่างกาย จึงทำให้ร่างกายเกิดการช้ำ บวมขึ้น จนมีอาการปวดและอักเสบ สำหรับผู้หญิงชาวเลมักจะมีอาการบวมตามข้อมือ เนื่องจากการประกอบอาหาร ต้องนวดแป้งเป็นเวลานาน บ่อยครั้ง วันหนึ่งต้องนวด 2-3 มื้อ และร่วมถึงการสับปลา จึงทำให้มีอาการบวมตามข้อมือ และอักเสบ ชาวเลได้ศึกษา ได้รับการถ่ายทอด

(2) ต้นสวาท ชื่อเรียกในท้องถิ่น กีแร **สวาด** หรือภาษาถิ่นทางภาคใต้เรียกว่า **หวาด** หรือ ตามั้ด มะกาเลิงชื่อวิทยาศาสตร์: *Caesalpinia bonduc* เป็นไม้เลื้อย พบทั่วไปในเขตร้อน ประเทศไทยพบมากตามป่าละเมาะใกล้ทะเล ลักษณะลำต้นและกิ่งก้านของเถาสวาดมีหนามแหลมอยู่ทั่วไป เลื้อยพันต้นไม้อื่นโดยใช้หนามช่วยประคอง ใบประกอบแบบขนนกสองชั้น ขนาดใหญ่ ยาว 30-50 ซม. มีดอกสีเหลือง เป็นช่อยาว 15-25 ซม. ออกดอกตรงกิ่งเหนือซอกใบขึ้นไปเล็กน้อย มีช่อเดี่ยวหรืออาจแตกแขนงบ้าง ก้านช่อยาวและมีหนาม ผลเป็นฝักรูปรี หรือขอบขนานแกมรูปรี มีขนยาวแหลมแข็งคล้ายหนามตามเปลือก แต่ละฝักมี 2 เมล็ด เมล็ดกลมเปลือกแข็ง เส้นผ่านศูนย์กลาง 1.5-2 ซม. สีเทาแกมเขียว ซึ่งเป็นสีที่เรียกกันว่าสีสวาด ใบสวาดมีสรรพคุณเป็นยาขับลม แก้จุกเสียด ผลใช้แก้กระษัย ยอดบดกรองเอาแต่น้ำ แก้ไข้ ถ่ายพยาธิ รากดองกับเหล้าขาวใช้แก้พยาธิ ในสมัยก่อน เด็ก ๆ นำมาใช้เล่นหมากเก็บ

ภาพที่ 49 ต้นและลูกสวาท

ชาวอูรักลาโว้ยเป็นพืชสมุนไพรรักษาอาการปวดท้องและโรคพยาธิ ที่หาได้ง่าย บางครั้งก็เก็บมาจากชายหาดทะเล เนื่องจากผลของสวาทจะลอยตามมากับทำทะเล แล้วมาก็ขึ้นฝั่ง มีสรรพคุณในการรักษาการปวดท้องและโรคพยาธิ ชาวเลผู้ที่จะได้รับการสืบทอดต้องมีความรู้ ความสามารถ สนใจที่จะศึกษาอย่างจริงจัง เนื่องจากมีคาถาร่ายมนต์มาประกอบการรักษาการปวดท้องจากโรคพยาธิ เมื่อได้รับการสืบทอดแล้ว จะต้องมีการฝึกฝนคาถาอยู่เป็นประจำ จะละทิ้งมิได้เด็กชาวเลส่วนใหญ่จะมีอาการปวดท้องเป็นโรคพยาธิเป็นโรคที่มักเกิดขึ้นกับเด็ก เพราะช่วงชีวิตของชาวเล ล้วนแต่ต้องผ่านวัยเด็กทั้งสิ้น บางคนเก็บเป็นความทรงจำ การรักษาอาการปวดท้องโรคพยาธินี้ ชาวเลได้ศึกษาได้รับการถ่ายทอดรู้จากรุ่นสู่รุ่น โดยการนำเมล็ดของต้นสวาทมารักษา แต่ต้องมีพลู กระเทียม เป็นส่วนประกอบรองอีกด้วย

3) ผักบุ้งทะเล ชื่อเรียกในท้องถิ่น เลอตืนเลอ **ผักบุ้งทะเล**ผักบุ้งขน/ละบูเลาห์/Beach Morning

Glory/Goat's Foot/Railroad Vine**ชื่อวิทยาศาสตร์**: Ipomoea pes-caprae (L) R.Br.**วงศ์**: Convolvulaceae

ประเภท: ไม้เลื้อยเนื้ออ่อนขนาดเล็ก อายุหลายปี

ลำต้น: ทอดเลื้อยไปได้ไกล 20 เมตร ทุกส่วนของต้นมีน้ำยางสีขาว รากออกตามข้อ

ใบ: เดี่ยว ออกสลับ รูปค่อนข้างกลม ขนาด 6-10 x 14-16 เซนติเมตร ปลายใบและโคนใบเว้า ลักษณะคล้ายใบแฝดติดกัน แผ่นใบหนาเหมือนแผ่นหนังสีเขียวสด เส้นใบสีเหลือง

ดอก: ออกเป็นช่อกระจะตามซอกใบและข้อลำต้น มี 3-5 ดอก ดอกรูปแตร กลีบเลี้ยงสีเขียว กลีบดอกสีชมพูอมม่วงแดง โคนดอกเชื่อมติดกันเป็นหลอด ปลายแผ่แบน เส้นผ่านศูนย์กลางดอก 4-6 เซนติเมตร ออกดอกตลอดปี

ผล: ค่อนข้างกลม เส้นผ่านศูนย์กลาง 2 เซนติเมตร เมล็ดสีดำมีขนสีน้ำตาลปกคลุม

ภาพที่ 50 ต้นผักบุ้งทะเล

เป็นพืชสมุนไพรที่ใช้ในการถอดพิษจากแมงกะพรุน เนื่องจากชาวเลมีความผูกพันกับท้องทะเล ใช้ท้องทะเลหาอาหารประกอบอาชีพหลักทางด้านทะเล ประมง ท้องทะเลกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของชาวเล สัตว์ในท้องทะเลบางชนิดก็มีพิษ อาทิเช่น แมงกะพรุน ชาวเลจึงจำเป็นจะต้องมีศึกษา วิธีการรักษาแก้อาการ และพิษ ที่เวลาโดนพิษของสัตว์ในท้องทะเล จะได้แก้ไขหรือรักษาได้ ผักบุ้งทะเล จึงมีเป็นพืชสมุนไพรที่ช่วยในการถอนพิษแมงกะพรุน หาได้ง่าย และมีอยู่ทั่วไปตามหาดทรายหรือชายฝั่งของหมู่เกาะอาดัง-ราวี ชาวเลที่โดนพิษของแมงกะพรุน จะนำส่วนใบผักบุ้งทะเล มาใช้ขยี้บด พอกทิ้งไว้ ในบริเวณที่โดนพิษของแมงกะพรุน

(4) ต้นละหุ่ง ชื่อเรียกในท้องถิ่น ลาโฮบ**ละหุ่ง ชื่อสามัญ** Castor, Castor bean, Castor oil plant**ชื่อวิทยาศาสตร์** Ricinus communis L. จัดอยู่ในวงศ์ยางพารา (EUPHORBIACEAE)

สมุนไพรละหุ่ง มีชื่อท้องถิ่นอื่น ๆ ว่า ละหุ่งแดง ละหุ่งขาว มะละหุ่ง (ภาคกลาง), มะโห่ง มะโห่งหิน (ภาคเหนือ), ปี่มั้ว (จีน) เป็นต้นละหุ่ง เป็นพืชล้มลุกฤดูเดียวหรือมีอายุข้ามปี ลำต้นตั้งตรง สูงประมาณ 2-6 เมตร ลำต้นแตกกิ่งแขนงออกน้อย ทำให้แลดูเป็นทรงพุ่มโปร่ง เปลือกลำต้น และกิ่งมีทั้งสีเขียว สีน้ำตาล สีเหลืองหรือสีม่วงแดง และอาจมีนวลสีขาวปกคลุม ซึ่งแตกต่างกันตามสายพันธุ์ ส่วนแก่นลำต้นเป็นไม้เนื้ออ่อน เปราะหักง่าย

ภาพที่ 51 ต้นละหุ่ง

ต้นละหุ่ง ทั้งต้นมีหน้าที่และบทบาทที่แตกต่างกันมีสรรพคุณหลายอย่าง ยกตัวอย่างเช่น ใบสดนำไปเผาไฟใช้พอกแก้อาการปวดบวมหรือปวดตามข้อได้ (ใบสด) ฯลฯ ปัจจุบันชาวเลบางส่วนก็ยังนำวิธีการนี้มาใช้ในชีวิตปัจจุบัน เพราะเป็นวิธีการรักษาที่มีมายาวนาน อีกทั้งต้นละหุ่งเป็นพืชสมุนไพรที่หาได้ง่าย มีทั่วไปในเกาะหลีเป๊ะ

(5)ไมยราบชื่อเรียกในท้องถิ่น ฮีโดะฮาตู ไมยราบ (อ่านว่า “ไม-ยะ-ราบ”) ชื่อวิทยาศาสตร์: Mimosa pudica (มาจากภาษาละติน: pudica แปลว่า “อาย ชมดชม้อย เหนียมอาย หรือหดลง”) ภาษาอังกฤษ: sensitive plant, sleepy plant หรือ the touch-me-not ก็เรียก เป็นพืชล้มลุก ต้นสีน้ำตาลแดง แผ่ไปตามพื้น ชูยอดขึ้นข้างบน ต้นมีหนามขนาดสั้น ใบประกอบ ดอกเป็นช่อกลมสีชมพู ก้านดอกยาว ฝักยาวเรียวแบน มีขนเหนียวติดมือ เมล็ดสีน้ำตาลอ่อน เป็นพืชสมุนไพรท้องถิ่นที่หาได้ง่าย ขึ้น

เองตามธมชาติ ไม่ต้องดูแลรักษา อีกทั้งยังสามารถมาใช้ในได้ทุกส่วนของต้น ชาวเล นิยมนำใบมาต้มดื่มน้ำใช้ในการรักษาโรคริดสีดวง และยังสามารถนำมาประกอบเป็นอาหารได้ด้วย

ภาพที่ 52 ต้นไมยราพ

(6) สาบเสือ ชื่อเรียกในท้องถิ่น ซูนาย หรือ ซือลูนัย สาบเสือ (Siam weed)เป็นพืชล้มลุกขึ้นตามชายป่าทั่วไป กลางแจ้ง ทุ่งหญ้า ใบเดี่ยวเรียงตัวตรงข้ามกันสลับตั้งฉาก ปลายใบแหลมขอบใบหยักเป็นฟันเลื่อย ฐานใบกว้างเรียงเรียงสลับเข้าหากัน ก้านใบมีขนปกคลุมผิวทั้งสองด้าน ดอกเป็นช่อเชิงหลั่น เป็นช่อกระจุกคล้ายร่มออกตามซอกใบ ดอกประกอบด้วย 10-15 ดอกสีขาวหรือฟ้าอมม่วง ลำต้นและกิ่งมีลักษณะเป็นปล้องชัดเจน เป็นพืชสมุนไพรท้องถิ่นที่หาได้ง่าย ขึ้นเองตามธมชาติ ไม่ต้องดูแลรักษา อีกทั้งยังสามารถมาใช้ในได้ทุกส่วนของต้น ชาวเล นิยมนำใบสาบสาบเสือมาใช้ในการรักษาแผลสด เพื่อให้แผลสามารถสมานแผลได้อย่างรวดเร็ว และนำใบสาบเสือมาต้มกับนำ แล้วนำมาดื่มตอนอุ่น เพื่อใช้ในการรักษาโรคทางเดินหายใจ คือโรค หอบหืด ใบตำพอกบาดแผล รักษาแผลสด ห้ามเลือดสมานแผล รักษาโรษหอบหืด

ภาพที่ 53ต้นสาบเสือ

(7) ต้นนุ่นชื่อเรียกในท้องถิ่น กาบู

นุ่น ชื่ออื่น ง้าว งิ้วน้อย งิ้วสร้อย งิ้วสาย (เหนือ) เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง ลำต้นสูงประมาณ 10–15 เมตร ใบเป็นใบประกอบแบบนิ้วมือ ผลอ่อนสีเขียวลักษณะยาว ๆ คล้ายผลแตงกวา แต่มีขนาดใหญ่กว่า เมื่อแก่จะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล เนื้อข้างในเป็นปุยและมีเมล็ดสีดำจำนวนมาก ลำต้นและกิ่งก้านสีเขียว มีหนามสั้น ๆ ที่โคนต้น กิ่งทอดขนานกับพื้น ทิ้งใบในฤดูแล้ง ดอกสีขาวนวล ผลทรงรูปกระสวย ออกผลช่วงเดือน กุมภาพันธ์-เมษายน ต้นนุ่น ทั้งต้นมีหน้าที่และบทบาทที่แตกต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น รากนำมาต้มกับน้ำดื่มเป็นยาบำรุงกำลัง ส่วนยางไม้มีรสฝาดเมา ก็มีสรรพคุณเป็นยาบำรุงกำลังเช่นกัน (ราก, ยางไม้) ฯลฯ ปัจจุบันชาวเลบางส่วนก็ยังนำวิธีการนี้มาใช้ในชีวิตปัจจุบัน เพราะเป็นวิธีการรักษาที่มีมายาวนาน อีกทั้งต้นนุ่นเป็นพืชสมุนไพรที่หาได้ง่าย มีทั่วไป

ภาพที่ 54 ต้นนุ่น

(8) ต้นกะทกรก ชื่อเรียกในท้องถิ่น โพะโพะ **กะทกรก** (ชื่อวิทยาศาสตร์: *Passiflora foetida* ,อังกฤษ: Fetid passionflower, Scarletfruit passionflower, Stinking passionflower) ชื่อพื้นเมืองอื่นๆ รก กระโปรงทอง ละพุบาบี หญ้ารกช้าง (ใต้) ตำลึงฝรั่ง เป็นไม้เถาเลื้อยคล้ายตำลึง เถาค่อนข้างคดไปงอมา เถามีหนามเล็ก ๆ ขึ้นอยู่ห่าง ๆ

โดยทั่วไป ใบเป็นใบเดี่ยว รูปใบมนโค้งผิวเรียบปลายใบแหลมโดยแยกเป็นสามแฉก ใบและเส้นใบบริเวณที่ติดต่อกันมีสีแดงเรื่อ บริเวณใกล้โคนก้านใบมีแฉกแหลมเล็กเรียงตรงกันข้ามสลับกัน ก้านใบ มีขนาดก้านไม้ขีด

ยาว 5 –6 เซนติเมตร มีขนอ่อนเป็นฝอยขนาดเล็ก ดอกมีลักษณะก้านดอกยาวกว่าใบ ดอกบานออกกลมกว้าง กลีบดอกสีขาวแซมด้วยริ้วสีม่วง ผลค่อนข้างกลมขนาดปลายนิ้วมือ และห่อหุ้มด้วย “รก” ผลสุกมีสีเหลือง

ภาพที่ 55 ต้นกะทกรก

ต้นกะทกรก ทั้งต้นมีหน้าที่และบทบาทที่แตกต่างกัน ยกตัวอย่าง เช่น เมล็ดใช้แก้เด็กที่มีอาการท้องอืดเฟ้อ ช่วยทำให้ผายลม ด้วยการนำเมล็ดมาตำให้ละเอียด ใช้ผสมกับน้ำส้มและรมควันให้อุ่น แล้วเอาไปทาท้องเด็ก (เมล็ด) ฯลฯ ปัจจุบันชาวเลบางส่วนก็ยังนำวิธีการนี้มาใช้ในชีวิตปัจจุบัน เพราะเป็นวิธีการรักษาที่มีมายาวนาน อีกทั้งต้นกะทกรกเป็นพืชสมุนไพรที่หาได้ง่าย มีทั่วไป

(9)ต้นมะขาม ชื่อเรียกในท้องถิ่น ปูโฮดอาซับ มะขามจัดเป็นพันธุ์ไม้ยืนต้นที่มีถิ่นกำเนิดในทวีปแอฟริกาและมีการนำเข้ามาปลูกในแถบเอเชีย นอกจากนี้มะขามยังเป็นต้นไม้ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์ และตามตำราพรหมชาติยังถือว่ามะขามเป็นไม้มงคลชนิดหนึ่ง ที่ช่วยป้องกันสิ่งเลวร้าย ผีร้ายต่าง ๆ ไม่ให้มากล้ำกราย อีกทั้งยังเป็นต้นไม้ที่มีชื่อมงคล ถือกันเป็นเคล็ดทำให้มีคนเกรงขาม ต้นมะขาม ทั้งต้นมีหน้าที่และบทบาทที่แตกต่างกันมีสรรพคุณหลายอย่างโดยนำใบอ่อนๆของต้นมะขามมาต้มแล้วเอาน้ำและใบมะขามนั้นมาผสมกับน้ำในโอ่งหรือกะละมัง สำหรับเด็กเล็กให้นำลงไปแช่ในกะละมังและอาบให้ชุ่มทั้งตัว สำหรับผู้ใหญ่ให้ใช้ขันอาบและดอกสดของมะขามใช้เป็นยาลดความดันโลหิตสูง ฯลฯ ปัจจุบันชาวเลบางส่วนก็ยังนำวิธีการนี้มาใช้ในชีวิตปัจจุบัน เพราะเป็นวิธีการรักษาที่มีมายาวนาน อีกทั้งต้นมะขามเป็นพืชสมุนไพรที่หาได้ง่าย มีทั่วไปในเกาะหลีเป๊ะ เป็นพืชสมุนไพรที่หาได้ง่ายมีอยู่ทั่วไปและมีสรรพคุณแก้ไอหวัด ชาวเลได้รับการสืบทอดจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 56 ต้นมะขาม

(10) ต้นน้อยหน่าชื่อเรียกในท้องถิ่น นูนังน้อยหน่า (Custard Apple/Sugar Apple) จัดเป็นผลไม้ชนิดหนึ่งที่นิยมบริโภคเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีเนื้อนุ่ม หอมหวาน และให้เนื้อมาก นอกจากนั้น ส่วนอื่นๆของน้อยหน่า อาทิ เมล็ด ใบ เปลือก ราก และลำต้น ยังสามารถนำมาใช้เป็นสมุนไพรรักษาโรค รวมถึงการใช้ประโยชน์ในด้านการเกษตรได้หลายทาง น้อยหน่า เป็นไม้ทรงพุ่มขนาดเล็ก มีถิ่นกำเนิดในแถบร้อนของทวีปอเมริกากลาง นำเข้ามาปลูกในประเทศแถบเอเชียครั้งแรกโดยชาวสเปน และชาวโปรตุเกส ส่วนในประเทศไทยมีการนำเข้าน้อยหน่าครั้งแรกในสมัยลพบุรี ปัจจุบันการ ปลูกน้อยหน่าในประเทศไทยมีอยู่หลายชนิดด้วยกัน และมีชื่อเรียกแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น เช่น ภาคกลาง เรียก น้อยหน่า ภาคตะวันออก เรียก นอแฟ, มะนอแฟหรือมะแฟ ภาคอีสาน เรียก มักเขียบ ภาคใต้ เรียก น้อยแน่ ลาหนัง (ปัตตานี) ชื่ออื่นๆ เตียม, น้อยแน่, มะลอแน่, มะออจ้า ส่วนประเทศเขมรเรียกน้อยหน่าว่า เตียบ
เนื่องจากการปลูก น้อยหน่านิยมใช้เมล็ด จึงทำให้เกิดการกลายพันธุ์ได้ง่าย น้อยหน่าในประเทศไทย แบ่งเป็น 2 พันธุ์ใหญ่ๆ ได้แก่ พันธุ์พื้นเมืองหรือพันธุ์ฝ้าย และพันธุ์น้อยหน่าหนัง มีแหล่งปลูกที่สำคัญได้แก่ นครราชสีมา ลพบุรี และสระบุรี

ตามความเชื่อของชาวเลใบน้อยหน่าเป็นพืชมีธาตุเย็น สามารถดูดซับความร้อนในร่างกายมนุษย์ออกมาภายนอกได้ เมื่อไหร่ที่เด็กในชุมชนมีไข้ตัวร้อนก็จะใช้ใบน้อยหน่ารักษา การใช้น้อยหน่าเป็นยาสมุนไพรเพื่อรักษาโรค ชาวเลใช้ใบน้อยหน่า เลือกเอาใบอ่อนๆมาตำให้ละเอียดและผสมน้ำเล็กน้อย เอามาทาบริเวณหัวส่วนหน้า และเช็ดตัว เพื่อรักษาโรคไข้ตัวร้อนโดยส่วนมากจะรักษาเด็กเล็กๆเวลามีไข้

ภาพที่ 57 ต้นน้อยหน่า

ประวัติทีมวิจัย

จังหวัดภูเก็ต

ชื่อ นายจิตติ ประมงกิจ (หัวหน้าทีมวิจัยชาวบ้าน)

วันเกิด 9 พ.ย. 2517 อายุ 45 ปี

วุฒิการศึกษา ป.1

ชื่อ นาย สิทธิ์ ประมงกิจ

วันเกิด –2453 อายุ 67 ปี

ชื่อ **นาย ประสงค์ ประมงกิจ**

วันเกิด –2512 อายุ 48 ปี

วุฒิการศึกษา ป.5

ชื่อ **นางสาว ละอองดาว ประมงกิจ**

วันเกิด 22 ก.ย. 2534อายุ 26 ปี

ชื่อ **นาย วีรัช ประมงกิจ**

วันเกิด 18 มกราคม 2509 อายุ 51 ปี

<u>จังหวัดกระบี่</u>

1.ชุมชนเกาะพีพี

ชื่อ **นางสาวพรสุดา ประมงกิจ**

วันเกิด 30 มีนาคม 2532

ที่อยู่ 24 หมู่ที่ 8 ตำบลอ่าวนาง อำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่

ตำแหน่ง / ประสบการณ์ ผู้ประสานงานชุมชนแหลมตง

วุฒิการศึกษา ปวส.

ชื่อ　　น.ส.หงส์สกุล ประมงกิจ

วันเกิด　28มกราคม2538

ที่อยู่　51/1 24 ม.8 ต.อ่าวนาง อ.เมือง จ.กระบี่ 81000

วุฒิการศึกษา ม.3

ตำแหน่ง/ ประสบการณ์　คณะทำงานเยาวชนและกลุ่มออมทรัพย์ชาวเล แหลมตง

ชื่อ　　น.ส.สุรีรัตน์ ทะเลลึก

วันเกิด　5เมษายน2533

ที่อยู่　53 ม.8 ต.อ่าวนาง อ.เมือง จ.กระบี่81000

วุฒิการศึกษา ป.6

ตำแหน่ง/ประสบการณ์　คณะทำงานเยาวชนและกลุ่มออมทรัพย์ชาวเล แหลมตง

2.ชุมชนเกาะจำ

ชื่อ　　นางสาวนารี วงศาชล

เกิดวันที่　15พฤษภาคม 2520

ที่อยู่ปัจจุบัน　1 หมู่ 5 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ประกอบกิจการ บริษัททัวร์นำเที่ยว Koh Jum Local Tour

ประวัติการศึกษา ปริญญาตรี ศิลปะศาสตร์บัณฑิต สาขา สื่อสารมวลชน วิชาเอก สื่อสารมวลชน วิชาโท สังคมวิทยา - มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ชื่อ นาย สิทธิชัย คงศรี

เกิดวันที่ 30 ตุลาคม 2519

ที่อยู่ปัจจุบัน หมู่ 5 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ประกอบกิจการ ร้านขายของที่ระลึก ร้านกาแฟสด

ประวัติการศึกษา มัธยมปลาย โรงเรียน

ชื่อ นายนนทวัฒน์ ช้างน้ำ

เกิดวันที่ 25 เดือน กันยายน พ.ศ.2538

ที่อยู่ปัจจุบัน 18 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน กำลังศึกษา

ประวัติการศึกษา ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกาญจนาภิเษก จังหวัดนครศรีธรรมราช

มัธยมปลาย โรงเรียนกาญจนา

มัธยมต้น โรงเรียนบ้านเกาะจำ

ชื่อ นาง ฉัตรฤดี พุฒจอก

เกิดวันที่ 12 เดือน ตุลาคม พ.ศ.2517

ที่อยู่ปัจจุบัน 53 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ลูกจ้าง

ประวัติการศึกษา ประถมศึกษา โรงเรียนบ้านเกาะจำ

ชื่อ นาง วิภาวรรณ ร่าโสย

เกิดวันที่ 20 เดือน พฤษภาคม พ.ศ.2520

ที่อยู่ปัจจุบัน 103 หมู่ 5 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ประมง

ประวัติการศึกษา ประถมศึกษา โรงเรียนบ้านเกาะจำ

ชื่อ นาย ธนัญชัย ช้างน้ำ

เกิดวันที่ 15 เดือน มิถุนายน พ.ศ.2538

ที่อยู่ปัจจุบัน 103 หมู่ 5 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ประมง

ประวัติการศึกษา ปริญญาตรี คอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัย .... นครศรีธรรมราช

มัธยมปลาย โรงเรียนบ้านเกาะจำ

มัธยมต้น โรงเรียนบ้านเกาะจำ

ประถมศึกษา โรงเรียนบ้านเกาะจำ

ชื่อ นาย อำนาจบ้าเหร็ม

เกิดวันที่ 6 ธันวาคม 2524

ที่อยู่ปัจจุบัน 150 หมู่ 3 ตำบลเกาะศรีบอยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ประวัติการทำงาน ประมง

ประวัติการศึกษา ประถมศึกษา โรงเรียนบ้านเกาะจำ

<u>จังหวัดพังงา</u>

1.ชุมชนทับตะวัน

ชื่อ น.ส.อรวรรณ หาญทะเล

วันเกิด 19 พฤษภาคม 2529

ที่อยู่ 49/6 หมู่ที่ 7 ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

วุฒิการศึกษา ม.6

ตำแหน่ง/ประสบการณ์ รองประธานเครือข่ายชาวเล อันดามัน จังหวัดพังงา

ชื่อ นาง สมัย หาญทะเล

วันเกิด 13 มีนาคม 2508

ที่อยู่ 52/31 หมู่ที่ 7 ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

วุฒิการศึกษา ป.4

ตำแหน่ง/ประสบการณ์ แกนนำสตรีในชุมชน

ชื่อ นาง ปิ้ม สมุทรวารี

วันเกิด เมษายน 2507

ที่อยู่ 42/2 หมู่ที่ 7 ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

วุฒิการศึกษา ป.4

ตำแหน่ง/ประสบการณ์ กลุ่มปราชน์ภูมิปัญญามอแกลน ทับตะวัน

ชื่อ ด.ญ. สนิตา ตันเก

วันเกิด 9 เมษายน 2545

ที่อยู่ 54/8 หมู่ที่ 7 ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

วุฒิการศึกษา ม.3

ตำแหน่ง/ประสบการณ์ แกนนำเยาวชนมอแกลนทับตะวัน รุ่น 4

ชื่อ ด.ญ. บุญญานุช ช่างคิด

วันเกิด 19 พฤศจิกายน 2546

ที่อยู่ 49/10 หมู่ที่ 7 ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

วุฒิการศึกษา ม.2

ตำแหน่ง/ประสบการณ์ แกนนำเยาวชนมอแกลนทับตะวัน รุ่น 4

ชื่อ นาย วิทวัส เทพสง

วันเกิด 29 สิงหาคม พ.ศ.2522

ตำแหน่ง/ประสบการณ์ คณะกรรมการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน พื้นที่ทางจิต วิญญาณของชุมชนชาวเล

2. ชุมชนหินลาด

ชื่อ นายชูชาติ ธงชัย

วันเกิด 8 กุมภาพันธ์ 2521

ที่อยู่ 41/1 ม.8ต.ท้ายเหมือง อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

วุฒิการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 6

ตำแหน่ง/ประสบการณ์ ประธานเครือข่ายชาวเลจังหวัดพังงา

ชื่อ นางอรชร เอียบใช้

วันเกิด 2 ธันวาคม 2509

ที่อยู่ 117/2 ม.6 บ้านหินลาด ต.ท้ายเหมือง อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

วุฒิการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 4

ตำแหน่ง/ประสบการณ์ ประธานกลุ่มออมทรัพย์บ้านหินลาด

ชื่อ นางสางนงเยาว์ ชาญสมุท

วันเกิด 13 พฤษภาคม 2533

ที่อยู่ 116/4 ม.6 บ้านหินลาด ต.ท้ายเหมือง อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

วุฒิการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 6

ตำแหน่ง/ประสบการณ์ คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์บ้านหินลาด

ชื่อ นางสางยุพิน สมุทรวารี

วันเกิด 8 กรกฎาคม 2535

ที่อยู่ 95/28 ม.1ต.ท้ายเหมือง อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

วุฒิการศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 3

ตำแหน่ง/ประสบการณ์ เลขานุการกลุ่มออมทรัพย์บ้านหินลาด

<u>**จังหวัดสตูล**</u>

ชื่อ นางแสงโสม หาญทะเล (หัวหน้าทีมวิจัยชาวบ้าน)

วัน เกิด 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2526 อายุ 34 ปี

ที่อยู่ 316 หมู่ 7 ต. เกาะสาหร่าย อ.เมือง จ.สตูล 34190

วุฒิการศึกษา ปริญญาตรี การศึกษาปฐมวัย

ตำแหน่ง / ประสบการณ์ ครูโรงเรียนบ้านเกาะอาดัง

ชื่อ นายเดชณรงค์ อยู่กลาง

วันเกิด 26 กันยายน พ.ศ. 2526 อายุ 30 ปี

ที่อยู่ 88 หมู่ 7 ต. เกาะสาหร่าย อ.เมือง จ.สตูล 34190

วุฒิการศึกษา ปริญญาตรี ปริญญาตรี รัฐศาสตร์

ตำแหน่ง / ประสบการณ์ ประธานวิสาหกิจชุมชนเกาะหลีเป๊ะ

ชื่อ นางสาวสายใจ หาญทะเล

ที่อยู่ 62 หมู่ 7 ต. เกาะสาหร่าย อ.เมือง จ.สตูล 34190

วุฒิการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 6

ตำแหน่ง / ประสบการณ์ รองประธานกลุ่มออมทรัพย์หลีเป๊ะ

ชื่อ นางสาวสลวย หาญทะเล

ที่อยู่ 104 หมู่ 7 ต. เกาะสาหร่าย อ.เมือง จ.สตูล 34190
วุฒิการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 6
ตำแหน่ง / ประสบการณ์ รองประธานกลุ่มออมทรัพย์หลีเป๊ะ

ชื่อ นางสาวฉัตรพร พระอ๊ะ

วันเกิด 12 เมษายน พ.ศ. 2521 อายุ 39 ปี

ที่อยู่ 88 หมู่ 7 ต. เกาะสาหร่าย อ.เมือง จ.สตูล 34190

วุฒิการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 6

ตำแหน่ง / ประสบการณ์ ผู้นำทางศาสนาเกาะหลีเป๊ะ